DR F. IVEKOVIĆ

ŽIVOTI

SVETACA I SVETICA BOŽJIH

ŽIVOTI
SVETACA I SVETICA BOŽJIH.



ŽIVOTI

SVETACA I SVETICA BOŽJIH.

NAPISAO

Dr. FRANCISKO IVEKOVIĆ
KANONIK.

DIJEL ČETVRTI.

LISTOPAD, STUDENI, PROSINAC.

DRUGO POPRAVLJENO IZDANJE.
S DOPUŠTENJEM DUHOVNE OBLASTI ARHIBISKUPIJE ZAGREBAČKE.



U ZAGREBU.
Hrvatsko katoličko tiskovno društvo.
1908.

»Premda sam neprestano zabavljen svakovrsnim poslom, ipak sam Vaše krasno djelo pročitao, te mi se tako dopalo radi lijepoga sloga i ukusno biranoga sadržaja, da sam upravo željan pročitati i II. svezak«.

Arhibiskup Zadarski Dr. Grgur Raičević u pismu od 30. srpnja 1895.

PREGLED.

Listopad.

Studeni.

Prosinac.





MJESEC LISTOPAD.

(OCTOBER.)

---

1. dan listopada.

Sveti Remigije.

Sjeme riječi Božje bilo zarana posijano u staroj Galliji, sadašnjoj Francuskoj, i lijepo uzraslo, i postalo kao drvo, što grane svoje pruža na sve strane: u četvrtom stoljeću već je sva Gallija kršćanska. Ali četvrtoga i petoga stoljeća provališe u onu zemlju barbarski i polubarbarski narodi, koji su bili ili krivovjerni arijani, kao Goti i Burgundi, ili još neznabošci, kao Franci, od kojih se zemlja i prozvala Francuska. Pogaženo sjeme riječi Božje poče megju ovim narodima brzo opet nicati i rod ragjati; jer Bog podiže na zapuštenoj njivi revnosnih radnika, izmegju kojih je veličinom i dugovječnošću apostolskoga rada ponajznamenitiji sv. Remigije.

Remigije rodi se oko godine 436. od ugledna roda Latinskoga u okolišu Laonskom u Galliji. Pobožno odgojen napredova lijepo u znanostima navlastito pak u govorništvu. No još većma nastoja oko znanosti spasenja, pa već zamlada pokaziva veliku ljubav k molitvi i bezazlenost i čistoću u životu. Težeći na kršćansko savršenstvo ostavi roditeljsku kuću i zakloni se u samotinju, gdje provodeći život pokornički bavio se molitvom i promišljanjem vječnih istina. Ali se i iz samotinje raznese na daleko glas o svetom življenju njegovu, pa kad se uprazni biskupska stolica u Reimsu, sakupljeni biskupi posade na stolicu onu njega, premda još posve mlada, protiv volje njegove no na veliku radost svećenstvu i narodu. Mladi biskup učini i više, nego što se od njega očekivalo. Vjernima bio svijetlo ogledalo u riječi i djelu, u vjeri, ljubavi i čistoći. Živeći sâm oskudno razdavao sve svoje crkvama i siromasima. Veći dijel noći probavljao na molitvi i promišljanju; a odatle sila i sladost besjedi njegovoj, koja bi i najokorelije srce ganula i popravila. Neprestano obilazio biskupiju i navješćivao sv. evangjelje. Bog je pak potvrgjivao besjedu njegovu mnogim čudesima, te se mnogo neznabožaca obraćalo u kršćanstvo. A kako je kralja Franačkoga Klodviga s pomoću sv. Klotilde obratio i krstio, pripovjedismo već u žiću iste svetice (3. lipnja). Kad kralj vogjen od sv. Remigija i mnogih biskupa i praćen od kraljice, velikašâ i nebrojenoga naroda stupi u crkvu, koja je bila prelijepo ukrašena i sjajno rasvijetljena i kojom se razlijegalo milo pjevanje i raznosio ugodan miris od tamjana, nagje se sav u čudu i zapita sv. Remigija: »Oče, je li ovo kraljevstvo Božje, koje mi obećavaš?« »Nije ovo — odgovori mu sv. biskup — ono kraljevstvo, nego samo početak puta, kojim se onamo dolazi«. Došavši do krstionice reče sv. biskup kralju blagim glasom: »Ponizno sagni vrat, Sikambre; pokloni se onomu, što si dosele spaljivao, a spali, čemu si se dosele klanjao«; i davši mu spasonosne nauke i opomene, krsti ga u ime Oca i Sina i Duha svetoga. Kod ovoga znamenitog dogagjaja zgodi se — kao što pripovijedaju pozniji pisci — i ovo: klerik noseći sv. krizmu ne mogaše se ni kako kroz silnu svjetinu protisnuti do krstionice, a kad je biskupu sv. krizma već trebala, doleti eto bijel golub držeći u kljunu sklenicu (ampulicu) punu sv. krizme; ona ampulica čuvala se kao svetinja naroda Francuskoga u Reimsu sve do velikoga prevrata, kad je bijesan jakobin razbi.

Od krštenja Klodvikova sv. Remigije bi u svim znatnijim stvarima pitan za mnijenje i savjet, pa kad god se radilo po njegovu svjetu, kralj je bio srećan u svim poslovima, i blagoslov ga je Božji svuda pratio i štitio; pripovijedalo se pače, da su zidovi grada Angoulemea sami sobom popadali, kad Klodvik grad podsjedne, kao što nekad u vrijeme Josuino zidovi grada Jerihona popadaše na svom mjestu. Blagosovljeno vino, što dade sv. biskup kralju na vojevanja, nikad ne iščilje. Što pak kralj revnujući za katoličku vjeru nikad ne upotrijebi sile, zasluga je bila bez sumnje sv. biskupa napunjenoga pravim duhom apostolskim; što pomalo nestade i neznabožaca i arijana u Franačkoj, i to je bila u mnogom zasluga Remigijeva. Navlastito je nastojao, da

se na biskupske stolice posade dostojni, učeni i bogoljubni duhovnici. Kralj je pak sv. biskupu povlagjivao sva nastojanja i u svemu ga potpomagao, i biskupiju njegovu obdario prostranim zemljama; i Rimski papa Hormisda počasti sv. Remigija čašću namjesnika apostolske stolice u kraljevini Klodvikovoj.

Koliko je lijepo i mudro sv. Remigije svjetovao kralja Klodvika, evo primjera iz pisma, što je on godine 506. pisao kralju: »Izbiraj sebi mudre ljude za savjetnike, tijem ćeš utvrditi slavu svoga kraljevanja. Poštuj svećenstvo. Narodu svomu budi branič i otac. Olakšaj što više možeš breme dánka (poreza), koje javno dobro uopće ište. Tješi i potpomaži uboge, hrani sirote, štiti udovice, ne trpi globljavanja. Vrata tvojega dvora neka budu vazda otvorena, da može svaki podanik u tebe tražiti pravicu«. A koliko je čudesan bio râd sv. Remigija, lijepo nam svjedoči izjava biskupa sakupljenih u crkvenom saboru u Lyonu, »da je naime revnost njihova za obranu vjere podžizana bila primjerom sv. Remigija, koji je oltare idolske svuda razvalio znacima i čudesima«.

Malo vremena prije smrti sazove sv. Remigije još crkveni sabor za obranu katoličke vjere od krivovjerstva arijanskoga. Na sabor dogje jedan biskup arijanski, da se s njim pregovara. No kad arijanin htjede da progovori, onijemi i padne svecu k nogama. Svetac mu povrati govor, a on po tom prizna vjeru katoličku. Mnogo se sv. Remigije starao i za svoje spasenje. Kod monastira i crkava, koje je obdario, naredi, da mu se poslije smrti za dušu Bogu

mole. Premda je vrlo ostario — bilo mu je do 94 godine — ipak ne propusti ni časak u trudbi apostolskoj. Pod konac života bješe oslijepio no opet progledao. Umre blaženo oko godine 532.

* * *

»Pokloni se onomu, što si dosele spaljivao, a spali, čemu si se dosele klanjao.« Tako reče sv. Remigije kralju Klodviku, hoteći mu reći: Dosele si u neznaboštvu klanjao se idolima (lažnim bogovima), a križ si Hristov prizirao, spaljivao i zatirao; odsele čini protivno: spali idole, poštuj sv. križ i klanjaj se onomu, koji je na njemu za nas umro. Svaki pravi pokornik valja isto tako da radi. Valja da ljubi, što je prezirao ili na što je mrzio, a na ono da mrzi, što je ljubio. Valja da traži i teži na ono, što mu je otprije bilo mrsko, a nasuprot onomu da se uklanja, na što je otprije težio. Ljubio je na primjer grešne radosti i naslade i tražio grešan dobitak; odsele valja da se uklanja onakvim nasladama i grešnomu dobitku. Mrsko mu je bilo sve, što je puti (tijelu) teško, ako i jest od Boga i od Crkve zapovjegjeno; odsele, nakon obraćenja svoga, valja ono da ljubi i vrši. Na isti način — kaže sv. Ivan Zlatoust — dužan je čovjek, koji se otprije podavao prekomjernu jelu i pilu, da nastoji oko uzdržljivosti; koji je bio tvrd i škrt, da bude siromasima podatljiviji; koji je rijetko kad išao u crkvu; rijetko kad slušao riječ Božju, Bogu se malo kad ili nikad molio, da ide češće u crkvu, riječ Božju pomnjivije sluša, i češće i duže Bogu da se moli, i t. d. Je li i tvoja pokora takova? Ispitaj sebe o tome, te popravi, u čemu si pogriješio. »Ko-

liko si otprije prianjao za svijet, toliko odsele prianjaj za stvoritelja svijeta;« opominje te sv. Augustin.

Pomolimo se.

Daj, molimo svemogući Bože, da nam blaženoga Remigija ispovjednika tvojega i biskupa časna svečanost poveća i pobožnost i spasenje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

2. dan listopada.

Sveti Toma de Kantilupe.

Ovaj ugodnik Božji rodi se oko godine 1218. od velikaškoga roda u Engleškoj. Budući da mu se otac ponajčešće bavio kod kraljevskoga dvora, mali Toma pokazujući već zarana lijepih darova uma i srca predan bi na odgoju i obuku najprije rogjaku biskupu Walteru de Kantilupe a zatim učenomu dominikanu Robertu, koji poslije bi arhibiskup Kanterburyjski. Odgojitelji i učitelji nagjoše srce Tomino spremno na svako dobro: još zamlada poče svaki dan moliti časoslov, što su dužni činiti samo neki crkveni službenici i duhovnici, i s velikom pobožnosti slušati sv. misu i vršiti druga bogoljubna djela. Da se uči mudroslovnim naukama, poslan bi u Pariz. Ondje pa i docnije svagdje klonio se, koliko mu dopuštala pristojnost, druženju i razgovaranju sa ženama ma bile i rogjake. Kad bi čuo kakove dvoumne šale, kojima bi se drugi smijali, on je bio u tom kao bezazleno dijete te pitao, čemu se smiju;

ako je pak razumio, oštro ukori one, koji bi govorili nepristojne riječi. Upitan jednom poslije, zašto više onoliko ne voli svoga nećaka, koliko ga otprije volio, odgovori: »Mladići nijesu sada onako valjani kako u pregjašnja vremèna. Da je mene pogledala lijepa ženska, kad sam bio mladić, bio bih porumenio i oči oborio, da je ne vidim; no sad više ne rade ovako mladići.« Odgojitelj njegov Roberto reče docnije, kad bijaše već arhibiskup u Kanterburyju, javno u skupštini o njemu: »Tako mi Bog pomogao, ovaj je čovjek (naime Toma) tako čist, što se tiče čistoće duše i tijela, kako se je od matere svoje rodio na svijet, premda mu je već 54 godine.«

Velika bješe Tomina ljubav k siromasima. Boraveći još u Parizu na naukama svaki bi dan nahranio najmanje pet siromaha, kadšto trinaest; osim toga još su najmanje dva uboga gjaka dobivala jela s njegova stola. Jednomu pak gjaku, koji je rado polazio krčme i igrao se kocke, dade lijep haljinac i kabanicu no s pogodbom, da godinu dana ne ide u krčmu i ne dotakne se kocke. A ovu je ljubav k siromasima pokazivao Toma ne samo dobročinstvima nego i na druge još načine; kad bijaše već svećenik te biskup, pa bi se mnogo svijeta zgrnulo na ispovijed, opazilo se, da najprije ispovijeda uboge ljude a onda tek bogate. Susretavši ukop svagda bi sjahao s konja, svršio crkvene molitve za pokojnika, pa se onda istom krenuo dalje.

Svršivši nauke u Francuskoj vrati se Toma u Englešku, i uzme u universitetu u Oxfordu predavati pravnu znanost, i postane naskoro kancelar universitetski. Doznav kralj Engleški Henrik Treći,

kako izvrsno vrši Toma službu u universitetu, postavi ga za velikoga kancelara svega kraljevstva. Kao kancelar kraljevski bijaše Toma — kaže pisac njegova žića — u govoru istinit, u vijeću obziran, u povjerenoj službi vjeran. I počne otada svaki dan u dobru napredovati, i ne htjene ni u kakovu poslu primiti dara ili mita. Gledajući ponositost nadutih bogataša od istine ne odstupi, i priginjući uho k siromasima pruži ruku milosrgja.

Po smrti kralja Henrika dopusti sin njegov i našljednik kralj Eduardo Prvi Tomi, da ostavi službu kancelarsku i ide natrag u Oxford, gdje se posve dade na učenje nauka bogoslovskih, pisanje knjiga i bogomoljenje; sa svim tim bješe Toma do smrti svoje dužan dolaziti u kraljevsko tajno vijeće. U ovom vijeću pokaza se jednom Tomina pravednost, bogoljubnost i milosrdnost; kad je naime kralj po savjetu ostalih viječnika odlučio, neka se pokrštenu Židu dade vlast, da osakati ili pogubi podložnike, koji bi novac obrezali ili izopačili, Toma ustane i reče kralju, e ne dolikuje, da obraćeni Žid ima toliku vlast nad kršćanima; on ne će na to nikad pristati. Po tom sa suzama zamoli kralja, neka mu dopusti, da otide iz vijeća; no kralj voli odustati od odluke, i zapovjedi Tomi, da ostane u vijeću.

Kad je Toma onako savjestan bio u službi kraljevoj, lako razumijemo, koliko li bijaše vjeran i revnostan u službi Božjoj. Godine naime 1275. — Tomi bilo tada već oko 57 godina — izabra njega kaptol Herefordski za svoga biskupa. Od onoga časa, kako i pored ustručavanja svoga postade biskup, podvostruči trudbu oko što većega savršenstva

kršćanskoga i oko sticanja onih kreposti, koje su potrebne za uzvišenu biskupsku službu. Premda je već otprije bio vrlo uzdržljiv u jelu i pilu, sada jede i pi tako malo, kako bi se za zdrava čovjeka mislilo, da ne će ostati živ. Jednom ga po objedu zapitaše, zašto jede tako malo, ne ide li mu jelo u slast? A Toma uzevši veliki komad hljeba, koliki nije nikad pojeo, reče im: »Još bih mogao ovaj komad sa slašću pojesti.« Od boljih jela samo malo okusi, a ostalo poslao bi bolesnim siromasima. U petak jeo bi samo hljeba i sočiva, a uoči svetkovina Marijinih okusio bi tek vode i hljeba. Kad imagjaše uglednih gosti, radi kojih bi trebalo da pije vina ili piva, naže samo čašom kao da pije; ovakovo pretvaranje — reče — dopušteno je.

Sv. Toma nošaše pod odijelom vazda i noću košulju od kostrijeti (kozje dlake), koja je bila gruba, da se na njoj našlo krvi i komadićaka kože i mesa. Više puti spavao bi na tlima mjesto na postelji; kadšto ne bi se ni svukao, nego sio ka knjigama, pa svu noć ostao budan čitajući, propovijedi pišući i Bogu se moleći.

Ali svetost nije samo u tom, da se putenost obuzdava, tijelo kroti, nego ujedno treba da i duh, duša, srce bude potpuno i iskreno predano Bogu. Sv. Toma čitajući svetu misu tako bješe skrušen i zanesen i toliko ronjaše súzâ, kao da je oltar brdo Kalvarija te je kod raspinjanja Hristova. Časoslov moljaše svaki dan polako i pobožno, pa premda mu je tomu trebalo dva sata, još bi dodao sedam pokorničkih psalama i službu za mrtve.

No opet može tko moriti naslade tjelesne i činiti bogoljubna djela, a uza sve to da mu duša bude

bez prave svetosti; tomu naime prijeko treba poniznosti i ljubavi. Već ono, što je Toma ostavio najviše državno dostojanstvo, pa išao učiti bogoslovlje, dokaz bješe velike poniznosti; i poslije se teško dade posvetiti za biskupa. Pretrpi takogjer dosta krivica i uvreda od svoga starijega, arhibiskupa Kanterburyjskoga, i od drugih manjih ljudi; ali nikoja ne može savladati njegove krotosti i strpljivosti, niti ga razgnjeviti. Koliku je imao ljubav k ubogima, već smo vidjeli. Siromahe je zvao braćom svojom, pa tako su ih morala zvati i služinčad njegova.

Napokon i do toga stoji valjanost čovječja, kako vrši dužnosti svojega staleža ili zvanja. Koliko bijaše sv. Toma u tome savjestan, već smo mogli dosele razabrati. Evo još nekoliko dokaza. Imajući mnogo svakojakoga posla kao biskup, još je dospijevao često, da propovijeda i ispovijeda. Pri tome ne obzira se na to, je li tko visoka ili niska staleža, te jednom izluči iz Crkve velikaša Reginalda, što se ogriješio o šestu zapovijed Božju, a to se javno znalo, te ga ne primi natrag u Crkvu, dok nije svršio propisane pokore. Drugi opet velikaš bješe uz rat zarobio pregjašnjega biskupa Herefordskoga, da dobije za nj ucjenu. Želeći se poslije pomiriti sa Crkvom, ponudi sv. Tomi velik iznos novaca, da se otkupi od javne pokore. Ali sv. Toma ne primi novaca, nego iska, da onaj velikaš u crkvi javno bos i u pokorničkoj odjeći čini pokoru, kakovu su tada i drugi onakovi grešnici činili. Premda je Toma bio kralju prije kancelar a vazda vijećnik porad oštroumlja svoga i znanja i iskustva, ipak ne htjede kao

biskup iz poniznosti i savjesnosti nikad ništa znamenito odlučiti, da prije ne pita svojih biskupskih vijećnika. Navlastito pak imade mnogo neprilika, dok Crkvi svojoj povrati prava i dobra, koja joj oteše siloviti velikaši. Napokon bi sv. Toma prinugjen poći u Rim k sv. ocu papi, da prava svoje biskupije odbrani od zabražgjivanja arhibiskupa Kanterburyjskoga.

Sv. Toma mnogo je već godina bolovao od matruna; vraćajući se iz Rima, poduzme ga bolest u gradiću Montefiaskonu u Italiji, pa kako bješe slab od starosti, boležljivosti i truda, vidi, da mu je pošljednji čas kucnuo, i primivši sv. sakramente premine blaženo govoreći: »U ruke tvoje, Gospodine, preporučujem duh svoj«, godine 1282.

*

* *

Sveci počiniše mnoga izvrsna dobra djela i dotjeraše do savršenôstî, koje nijesu svakomu sasvim potrebne, da bude Bogu ugodan i da se spase. Ali u životu sv. Tome lijepo je sabrano i zgloblјeno ono, što je svakomu kršćaninu potrebno, ako hoće k Bogu jednoć da dogje, naime: čistota, uzdržljivost, uopće obuzdavanje tjelesnih požuda (želja); dalje pobožnost, koja nada sve ište i želi Boga; za tim poniznost i ljubav, po kojoj bude čovjek miroljubiv, strpljiv i milosrdan. Napokon je prijeko potrebno dužnosti svoga staleža ili zvanja savjesno i potpuno vršiti. Kao što ima údâ na tijelu, koji su za život zemaljski posve potrebni, n. pr. želudac, srce, krv, moždani, te ako nema samo jednoga od njih, nema ni života; tako možemo i o onim krepostima

reći, da je svaka od njih za život vječni na nebesima sasvim potrebna. Ako ti dakle od svih onih potrebnih kreposti na koncu života samo jedna nedostaje, ne možeš unići u nebo, kao što nijesi zdrav, ako ti je samo jedan ud bolestan.

Pomolimo se.

Usliši, molimo Gospodine, molbe naše, koje donosimo o svetkovini blaženoga Tome ispovjednika tvojega i biskupa, i koji ti je vrijedan bio dostojno služiti, njegovim zagovorom i zaslugama od svih nas odriješi grijèhâ. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

3. dan listopada.

Sveti Amon.

U Africi na zapad od Misira prostire se bezmjerna pješčana pustinja. Za kojih dvanaest sati može se iz Misirskoga sela Kafr - el - Dauta jašući na kamili doći onom pustinjom k slanim jezerima, oko kojih je brdovit kraj, a po brdima ima trnja i nekoliko kržljavih palama i sila razvalina od negdašnjih monastira (klоštara). Sad su još samo četiri monastira cijela, u kojima žive monasi Kopti. Kraj ovaj pješčane pustinje zove se Nitrija; ovdje bilo nekad, kažu, toliko monastira, koliko ima dánâ u godini. Prvi pak stanovnik u brdovitoj pustinji Nitriji bješe sv. A m o n.

Život ovoga svetoga čovjeka pripovijeda nam Palladije, koji je živio u drugoj polovici četvrtoga i prvoj polovici petoga stoljeća; a što pripovijeda, čuo je od monaha Arsisija, koji je sv. Amona poznavao.

Kad je Amonu bilo dvadeset i dvije godine, budući sirota bez oca i majke, prinudi ga stric, da se oženi čestitom djevojkom. Nego poslije vjenčanja, kad biše mladijenci sami, stane Amon ženu nagovarati, da žive zajedno kao brat i sestra, jer će Bogu biti miliji, ako ostanu u neoskvrnjenom djevičanstvu. Pa izvadivši iz njedara malu knjižicu uzme ženi neknjiževnoj čitati besjede Hrista Gospodina i Pavla apostola o uzvišenosti čistoga djevičanskog života, dodajući i svojega duhovnog nauka, i pouči je, kako bi mogli u čistoći i djevičanstvu život provoditi. Ona na to napunjena milosti Hristove reče: »I ja sam gotova, gospodaru moj, provoditi život čist, i što hoćeš, činit ću.« Tako ostadoše skupa u jednom stanu no odijeljene postelje imajući. On se bavljaše cijeli dan u vrtu i polju; samo u večer došavši kući molio bi se najprije Bogu, i tada jeo sa ženom, i poslije opet zadugo bi u noć molio se i razmišljao, a u zoru otišao na rad. Ovako proživješe zajedno osamnaest godina, stekavši Amon sebi i ženi molitvama svojim od Boga milost uzdržljivosti.

Tada žena videći, kako je Amon iskreno ljubi Boga radi, a opet kako se iz veće ljubavi ka Hristu od nje uzdržava, dopusti mu, da se rastane s njom. »Dobro je, gospodarice sestro — reče joj Amon — pa ako izvoliš, imaj ti ovu kuću, a ja ću otići i sagraditi sebi drugu.«

Otišavši Amon od žene pogje u pustinju Nitriju, i izdube sebi u stijeni pećinu (spilju) za stanovanje. Ovdje proživi dvadeset i dvije godine trudeći se oko savršenstva kršćanskoga; samo bi svake go-

dine dva puta vidio ženu svoju. Megjutim se oko njega prikupljalo sve više ljudi, koji su željeli pod njegovim vogjenjem ići za Hristom; za koju godinu bijaše ih već na stotine.

Brzo se prosu glas o sv. Amonu daleko po Misiru, pa dolaziše odasvud ljudi k njemu proseći, da im molitvom svojom pomogne u različitim potrebama i nevoljama. Jednom dovedu k njemu momka, kojega ugrize bijesan pas. Zapaziv sv. Amon roditelje, gdje idu k njemu s bolesnim sinom, privikne im: »Šta meni zadajete posla, ljudi, ištući od mene, što prevazilazi moje zasluge, a pomoć je u vašim rukama: naknadite udovici vola, kojega ste potajno zaklali, pa će vam sin ozdraviti.« Oni obličeni učine, što im reče sveti čovjek, te zatim po molitvi svečevoj ozdravi momak.

Glas o svetosti i čudesima Amonovim dopre tja u goru, u kojoj je živio sv. Antonije, otac života monaškoga (vidi 17. siječnja), premda je od Nitrije do one gore bilo trinaest dana hoda. Kad sv. Amon u 62. godini dobi svoje oko godine 350. ispusti čistu dušu, sv. Antonije sjedeći na gori vidi u zanosu, gdje se netko diže u vis, i čuje veliku radost onih, koji mu idu na susret; čudeći se tomu pomoli se Bogu, da mu se objavi, šta je, i dozna, da je duša Amonova. Kad oni, što su bili s Antonijem, vidješe starca začugjena, zapitaju ga, šta mu je, a on im reče: »Već je preminuo Amon.«

Spomen se sv. Amonu slavi na sutrašnji dan, 4. listopada.

* * *

Izmegju čudesa, koja učini sv. Amon, napomenusmo ono, kako je po molitvi njegovoj ozdravilo dijete od bijesna psa ugrizeno, kad su roditelji naknadili štetu učinjenu njekoj udovici. Odatle vidimo, kako je grijeh češće uzrok bolestima i drugim vremenim nevoljama. Kao što je naime krepost i pobožnost često korisna i za vremeno dobro stanje, tako je grijeh vrlo štetan za tijelo i za dušu čovjeku. Ovo razabiramo iz Sv. Pisma, u kojem Bog grešnicima prijeti velikim zlima, kao glagju, ratom i kugom. Bog proklinje i kuće, vinograde, polja, pivnice i žitnice onima, koji ne drže zapovijesti njegovih. (Mojs. V. 28, 15ss.) Mnogi primjeri, što se čitaju u Sv. Pismu, dokazuju nam očito, da su se onakve prijetnje i ispunile. E istina je, što kaže Duh sveti (Prič. 14, 34): »Grijeh čini narode bijedne.« Bijedne ih čini na duši, bijedne na tijelu, bijedne u stvarima duhovnim, bijedne u vremenim, bijedne sada i u vijeke. Imaš po tom dvojak razlog mrziti na grijeh i uklanjati mu se kaoti izvoru mnogih zala. Pamti takogjer, kako je bolest onomu momku namah henjala, čim se uklonio grijeh, uzrok bolesti. »Bolesti su češće kazni grijèhâ«, kaže sv. Basilije. Kada te dakle snagje bolest ili druga nesreća, očisti najprije savijest od grijèhâ, za koje Bog na tebe pusti bolest ili nesreću, pa se možeš nadati, da će Bog od tebe odvratiti i bolest ili nesreću. Ako pak Bog to ne učini, možeš sa zaslugom ono trpjeti, što je na te pustio.

Pomolimo se.

Zagovor blaženoga Amona opata neka nas, molimo Gospodine, preporučuje: što svojim zaslugama ne možemo, da njegovom zaštitom postignemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

4. dan listopada.

Sveti Francisko Assiški.

U isto vrijeme, kad je sv. Dominik udario temelj velikoj redovničkoj zadruzi propovjedničkoj iliti redu dominikanskomu (vidi 4. kolovoza), osnova današnji svečar drugu veliku redovničku zadrugu, zadrugu naime manje braće iliti red franciskanski.

Ovaj svetac rogjen u gradiću Assisiu u Italiji godine 1182. primi na krštenju ime Ivan, ali ga otac, imućan trgovac Petar Bernadone, prozva poslije F r a n c i s k o (u nas se od mila kaže F r a n j o), to će reći Francuz, jer je po trgovini zalazio čak u Francusku pa sina naučio Francuski odmah izmalena.

Roditelji brinući se mnogo za trgovinu gledali su, da im i sin Francisko postane dobar trgovac, a slabo su se skrbili za njegov napredak u pobožnosti i kreposti. Nije s toga čudo, što se Francisko opasavši se snagom mladenačkom dao na taštinu i svjetovne radosti; ali se ipak očuvao od opačina i bio vrlo milosrdan k ubogima, udjeljujući im vazda drage volje obilatih milostinja. A milostinja je glas, koji dopire do neba i sklanja Boga na milosrgje. Zato posla Bog na mladoga veseljaka i svjetoljupca bolest tjelesnu, da mu ozdravi duša. Svijet mu za bolesti počne pričinjati se malen, prazan i mlitav, i dosadašnje ludosti postajati mrske. Ali ozdravivši uzme opet polaziti vesela društva: svjetoljublje i bogoljublje borilo se u njemu, pa sad ovo sad ono nadvlada. Jednom našao se u mladića, koji su pjevali i od radosti pocikivali, a on se zavezao u ozbiljne misli; zapitaju ga s toga, šta mu je, kani li se ženiti? Francisko im reče: »Uzet ću vjerenicu plemenitiju i ljepšu, nego li ikad koju vidjeste, koja će sve ostale preteći krasotom i mudrošću.« Vjerenica ova bješe siromaština Isusova, za kojom je silno ali nekako još nerazgovijetno i tamno čeznuo. Od onda je sve više udjeljivao siromasima, počeo dvoriti gubave, kojih je tada bilo mnogo, boravio u bolnicama i sklanjao se u samoću, da se moli Bogu i razmišlja o vječnim istinama; no odatle nastanu zadjevice s ocem, kojemu se sve ovo nije svidjelo. Otac ga oštrim postupkom htjede odvratiti od ovakova života, ali ne može. U ovo vrijeme pogje Francisko kao poklonik u Rim. Tu razda sav novac, zamijeni lijepo odijelo za prnje jednoga prosjaka, i stane na crkvenim vratima Francuski prositi milostinju za potrebne. Povrativ se u Assisi, još mu se bilo žestoko boriti; požuda za svjetovnim radostima još ga napastvovala, i malodušnost često mu istisla suze na oči. U ovakovoj nevolji moleći se jednom Bogu u crkvi sv. Damjana, koja bila izvan zidova gradića Assisia a već napolak razvaljena, čini mu se, da sa Raspela, pred kojim kleči, čuje po tri puta glas: »Francisko, idi i opravi kuću moju razvaljenu.« On razumjevši ove riječi po slovu otrči kući, uzme nekolika denjka (nekolike bale) sukna, proda ih u gradu Folignu, i novce donese svećeniku kod crkve sv. Damjana, pa kad svećenik ne htje primiti, baci ih na prozor u crkvu. Doznavši za to otac veoma se razljuti, i stane Franciska zlostaviti, i napokon ga odvede k biskupu Gvidonu, da mu pred njim povrati novac, što još ima, i da se odreče baštine. Francisko zamilovavši već uboštvo učini drage volje sve, što se od njega htjelo,

svuče svu odjeću do pokorničke košulje i preda ocu veleći: »Dosele sam tebe zvao ocem na zemlji, a odsele mogu pouzdano kazati: Oče naš, koji si na nebesih, kod kojega sam sve svoje blago ostavio i sve nadanje postavio.« Po tom obuče pohabanu kabanicu, koju dobi od sluge biskupova, i načini na njoj vapnom križ. Ovo se zbi u 25. godini vijeka Franciskova.

Kad se sv. Francisko ovako odrekao sve imovine, probi mu istom iz srca ljubav Božja svom silom i žarom, kao oganj kad se raspreće. Najprije prihvati se posla, od kojega bi se žacali i bogati ljudi poradi troška, on naime, ne imajući ništa do najpotrebnijega ruha na sebi, uzme opravljati zasobice tri napola razvaljene crkve. U siromašnom odijelu prolazeći ulicama rodnoga mjesta proglašivaše veličanstvo Božje, potrebu crkve i privikivaše mimohocima: »Tko mi dade jedan kamen, dobit će jednostruku plaću; tko dva, dobit će dvostruku; a tko tri, trostruku.« Mnogi su držali, da je poludio, pa mu se podsmijevali; no drugi bi videći čudno obraćenje mladića prije svjetoljubna proplakali i dali obilatih priloga. A sv. Francisko je sâm kao kaki nadničar na ramenima nosio kamenje; hranu bi sebi izmolio prosjačeći od kuće do kuće, i što dobi, metne sve u jedan lonac, pa onu smjesu jede. Oholi otac nije nikako mogao podnositi ovakovo prosjačko življenje Franciskovo, pa susretavši proklinjao ga i psovao. S toga Francisko pogje k nekakvomu bijednomu prosjaku, i reče mu: »Budi mi ti otac, idi sa mnom, davat ću ti, što naprosim; pak svaki put, kad me otac usproklinje, prekriži me svetim križem i blagoslovi me.« Tako i bi.

Sv. Francisko siromašak opravi doista tri crkve; a tim može biti htjede Bog naprijed pokazati, kako će sluga njegov Crkvu i na duhovni način opraviti. Od one tri crkve pošljednju opravi Francisko crkvu sv. Marije angjelske, koja je bila od Assisia do pol sata daleko, a sagragjena na komadu zemlje, što se zvao Porciunkula, to će reći diončica, malen dijel. Do ove crkve načini sebi kolibicu, i najvoli ondje boraviti. Kada li jednom u ovoj crkvi ču riječi sv. evangjelja (Mat. 10, 9. 10): »Ne imajte zlata ni srebra ni (drugoga) novca u pojasima svojim, ni torbe na put, ni dvije haljine, ni obuće, ni štapa«, poviče od radosti: »Ovo je, što tražim; ovo je, što svim srcem žudim«, zbaci sa sebe sve, što je bilo još na njemu, i izuje obuću, i obuče se u grubo sukno, i pripaše ga sebi užetom; to mu bilo sve odijelo, ka kojemu docnije doda još od onakova sukna kabanicu s kukuljicom (kapucom). On naumi poput apostola ići u svijet i sazigjivati nevidljivu Crkvu u srcima kršćanskim; i pogje propovijedati pokoru, mir i spasenje.

Već tada obdari Bog vjernoga slugu svoga darom čudotvorstva i proroštva. Jednom dogje k njemu čovjek sa strahotnom živom ranom na licu, i htjede pripasti k nogama njegovim i moliti za pomoć, jer su ga već tada mnogi držali za sveca. No Francisko prihvati jadnoga čovjeka i poljubi u lice, i u onaj par čovjek ozdravi. Sv. Bonaventura piše o tome: »Ne znaš, čemu bi se više divio, ovomu poljupcu ili ovomu ozdravljenju.« Malo zatim prikupi se učenîkâ oko sv. Franciska. Njih pošlje on s dopuštenjem biskupa Assiškoga dva po dva u sve strane svijeta,

*

da nagovaraju ljude na pokoru i bogobojaznost; ništa nijesu imali sa sobom, a na sebi samo dugu grubu haljinu sa kukuljicom. U mnogim mjestima, držeći ih svijet za divljake ili skitalice, nijesu bili nimalo lijepo dočekani, već se ispred njih vrata zatvorala, pa su morali često sred zime noćiti na polju; u drugim opet mjestima svjetina im se rugala, kamenjem se i blatom na njih nabacivala, ili povlačila ih za kukuljice. Sve ovo snosiše sv. Francisko i učenici njegovi ne mrmljajući i ne žalosteći se; a gdje bi se i bolji ljudi našli, pa im nudili novaca, ne primiše ništa želeći ostati ubogi.

Kad se broj učenika namnoži, sv. Francisko odredi za njih pravila. Po ovim pravilima dužna su bila braća (fratres) sve ono da vrše, što i drugi redovnici, a osim toga stupajući u red da ostave sve svoje ubogima, sami pak da žive od ručnoga rada ili od milostinje. Uopće je osobita dužnost braći u svemu ići za Hristom. No trebalo je pravila za novu redovničku zadrugu da potvrdi Crkva; zato pogje sv. Francisko s braćom u Rim. Kad se u zboru stožerničkom (kardinalskom) raspravljalo o pravilima Franciskovim, prigovori netko, da se po ovim pravilima ište odviše veliko siromaštvo, pa se u ovakovu siromaštvu ne će moći živjeti. Ali stožernik jedan ustade i reče: »Ako ova pravila odbacimo, odbacismo sámo evangjelje, koje preporučuje savršeno siromaštvo; a kazati, da je savršeno siromaštvo nerazumno ili nemoguće, bilo bi huliti na Hrista Gospodina.« Papa Innocentije Treći, još i čudnovatim snom o tom poučen, potvrdi novi red usmeno (1209.), i dade vlast Francisku i drugarima njegovim, da propovijedaju pokoru; docnije potvrdi sv. Rimska stolica ovaj red i pismeno.

Preradosni vratiše se sv. Francisko i drugovi k Porciunkuli, i polaziše odanle u bližnje i dalje krajeve, da riječju i primjerom propovijedaju evangjelje. Svagdje govoraše sv. Francisko: »Ljudi Božji, koji čeznete za jedinim biserom evangjelskim, dogjite, pridružite se k nama, pa ćemo trgovati s nebom. Prodajte sve, što imate, dajte siromasima i dogjite k meni, oslobogjeni od svih zemaljskih briga. Hajde da činimo pokoru, hajde da Boga slavimo i služimo u prostodušnosti i ubožtvu.« Silnu je moć imala besjeda Franciskova, te mnogi i ugledni ljudi savladani milošću Božjom, odreku se svega, čim svijet nudi, i postanu učenici sv. Franciska. Ovi su pak s njim provodili život čudesan. Jedan izmegju njih sâm piše: »Kolikim li se žarom ljubavi razgorješe novi učenici Hristovi, kolika li ljubav k pobožnoj zadruzi živje u njima! Kad susretoše jedan drugoga ili kad se skupiše, sa lica su im kao sa ogledala sjale zrake ljubavi.« Štovali su jedan drugoga kao oca i gospodara, i kad bi koji u čemu druge pretekao, gleda, da bude od drugih još manji i ponizniji. U noći su ustajali, da se zajednički Bogu mole. Nikada nijesu propustili Boga slaviti, dobro, što učiniše, njemu pripisivati, propušteno pak i zaboravljeno naknagjavati uzdasima i suzama. Nijedan nije bio besposlen; molitvu izmjenjivao râd. Slijepa im bila poslušnost; bili gotovi poslušati prije, što su i znali za nalog. Prezirući sve zemaljsko nijesu bili nimalo samoživi. Imali nijesu ništa, niti su htjeli imati išta, pa nijesu se ni bojali, da će što izgubiti. Zadovoljni

bili jednom odjećom, i nosili, dok se nije posve pohabala. Užetom pasali boke. Na putu nijesu se brinuli za noćišta, nego bi prenoćili i uz najljuću studen u kakovu god zaklonu, i u jutru rano latili se posla. Što namoliše ili zaradiše, razdali bi ponajviše opet ubogima; ne imajući ništa otkinuli bi komad od svoje odjeće i podali siromahu — novac gazili nogama kao prah na putu.«

A imali su učenici sv. Franciska za sve kreposti, što su činili, sjajan primjer u učitelju svome. Po njemu je duh siromaštva bio temelj reda njegova. Svi kloštri ovoga reda i crkve trebalo je po pravilima njegovim da budu maleni i niski. Što je on sâm jeo, rijetko bješe kuhano; vina nije pio; spavao ponajčešće na goloj zemlji. Govoreći sa ženskom tako je oči obuzdavao, da nije gotovo nijedne poznavao po licu. Kako bijaše prekomjerno ponizan, bilo mu drago, kad bi ga grdili, a hvali se i časti uklanjao; često je objavljivao pogreške svoje, da bi ga svijet prezirao. Nije se takogjer nikad privolio, da bude regjen za svećenika, držeći, da nije toga dostojan; samo primi sveti red gjakonski. Da se vazda vježba u poslušnosti, postavio bi učenika, s kojim bi putovao, sebi za poglavara, koji bi mu davao naloge; zato je takogjer često najnižega redovnika prosio za savjet. Licemjerstvo mu bilo tako mrsko, da kad bi n. pr. u bolesti bio prinugjen što god bolje jesti, činio bi ovo pred drugima, samo da ga ne drže za oštrijega nego li jest.

Najmiliji posao sv. Francisku bijaše baviti se Bogom u razmišljanju i u molitvi. Zato bi često tražio sklonita mjesta, da može duh svoj k Bogu posve uputiti. Mila mu bila molitvica: Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu itd. S velikom revnošću i postojanošću molio se i plakao za obraćenje grešnikâ i preporučivao ovo i svojim učenicima. Učenicima pak nadjene ime: manja braća iliti malobraćani, neka bi se vazda držali za manje od svih drugih ljudi. Red manje braće iliti red franciskanski, kako ga svijet nazva po utemeljitelju, brzo se raširi po svemu svijetu; za kojih pedeset godina od postanka njegova brojilo se već do dvje sta tisuća franciskana. Sv. Francisko zasnuje i žensku duhovnu zadrugu pod upravom sv. Klare, kao što pripovjedismo u žiću ove svetice (12. kolovoza); ovaj ženski red prozove se »drugi red siromašnih žena« (jer je red za muškinje prvi), a redovnice prozovu se po sv. Klari klarise. Ali primjer i bèsjeda sv. Franciska imaše toliku moć na ljude, da su premnogi, muško i žensko, htjeli sve ostaviti, pa stupiti u njegov red. Ne mogavši tako što dopustiti, osnuje sv. Francisko treći red od pokore, to jest postavi pravila, koja ljudima, što ne mogu stupiti u kloštar, daju naputak, kako će lakše moći u svijetu provoditi življenje kršćansko, bogoljubno i pokorničko, te imati dijel od duhovnih dobara nove kloštarske zadruge. I ovaj treći red raširi se brzo po svijetu megju sve staleže, te su i neki vladari i velikaši postali trećoredci (tercijari).

Nagnan ljubavi Božjom, koja je plamtjela u srcu sv. Franciska, pogje on u Svetu Zemlju, da muhamedovcima propovijeda evangjelje i da umre smrću mučeničkom. Ali se Bog zadovolji žrtvom njegove čvrste odluke, te mu silnom olujom na moru spriječi

put na Istok. Poslije povratka oboli Francisko od dugovječne groznice. Docnije htjede ići u Afriku, da Mavrima propovijeda evangjelje; dogje u Španjolsku, gdje zasnuje svoj red, ali opet od teške bolesti ne može ukrcati se u lagju. Nakon više godina iznova zaželi nevjernicima navješćivati vjeru Hristovu i za nju umrijeti; da pak ovo lakše postigne, nakani samomu sultanu navijestiti pravu vjeru. Najprije otigje u Misir, gdje se tada nalazila kršćanska križarska vojska. Kad se sv. Francisko približi k taboru nevjerničkomu, stražari ga ščepaju, zlostave i odvedu pred sultana; a sultan ga za čudo lijepo dočeka, posluša, ali se u vjeru kršćansku ne da obratiti. Iz Misira podje sv. Francisko u Svetu Zemlju, gdje od onda do danas franciskani održavaju vjeru katoličku i čuvaju sv. grob moleći se Bogu neprekidno za sve koliko kršćanstvo.

Žarka ljubav Božja u sv. Franciska obuhvataše ne samo ljude, što su slika i prilika Božja, nego i sve stvari žive i nežive, što su stvorenja Božja, zrake neizrečene Božje ljubavi; zato ih on zvaše braćom i sestrama svojim i tako im progovaraše. Kao što David u psalmima pozivlje sunce i mjesec, zvijezde i svjetlost, zemlju i more, gore i humove, zvijeri i ptice, sva djela ruku Božjih, da slave stvoritelja, tako propovijedaše sv. Francisko do slova po riječi Spasiteljevoj svakomu stvorenju. Zapaziv jednom jato ptica prigje k njima, i stane im govoriti: »Ptičice drage, hvalite i slavite Stvoritelja, koji vas je nakitio sjajnim perjem i modra nebesa dao vam za stanovanje: vi ne sijete, niti radite, niti sabirate u žitnice, pa ipak vas on obilato hrani; za to pjevajte

mu hvalu i slavu!« Osobito milovaše sv. Francisko grlice, ševe i jaganjce. Odrekavši se on potpuno samoga sebe, izgubiše i zvijeri i ptice onaj strah od njega, kakav imadu inače životinje od ljudi poslije općenitoga potopa, pa bi gonjeni zecovi pribjegli k njemu; i lastavice umukoše na riječ njegovu, da mu ne smetaju u propovijedanju.

Što se je većma sv. Francisko potpunim siromaštvom i odricanjem odvajao od ovoga svijeta i njegov se duh žarkom ljubavi k Bogu zanosio i s Bogom ujedinjivao, to se čudesnije prikazivaše ujedinjenje njegovo s Bogom takodjer na izvanji način. Pripovjedit ćemo evo samo jednu takovu ali najznamenitiju pojavu. Sveti Francisko skloni se u samoću na brdo Alverno, da ondje na čast sv. Mihaelu arhandjelu posti četrdeset dana. Kad se jednom uronivši u molitvu sav ražeže od ljubavi k Raspetomu, vidje, gdje kao obličje angjela serafa sa šest ognjenih krila s neba leti i prema njemu stane; megju krilima pojavi se Raspeti, a ruke mu i noge pružene i na križ pribite, dva krila mu nad glavom, dva raskriljena da leti, a dvjema krilima pokriva sebi čitavo tijelo. Tajnosne riječi, koje je sv. Francisko čuo od pojave, ne očitova nikad. No od onoga časa pojave se na tijelu njegovu znaci rana Hristovih: na rukama i nogama s jedne strane kao glavice od čavala, a s druge kao rtovi, na lijevoj pak strani prsiju crvena rana, iz koje kadšto proteče krv. Ova je pojava glavni razlog, zašto se sv. Francisku pridjelo ime Serafski, i zašto se red franciskanski prozvao serafski.

Otada proživi svetac samo još dvije godine, ali pune silnih muka i bolova. A najbolnije muke nazivaše sestrama svojima, i podnošaše ih pogledajući na Raspetoga sa tako veselom strpljivosti, te jedan očevidac za pravo reče, da je cijelo tijelo njegovo jezik, koji jednako hvali Gospodina. Kad se pred smrt nije više mogao ni maći, zapita ga jedan brat redovnik, ne bi li volio podnijeti najtežu smrt od ruke krvničke, nego li tako dugu a mučnu bolest? Sv. Francisko odgovori: »Ono mi je najmilije i najslagje i najugodnije, što hoće Gospodar moj sa mnom da radi; želja mi je samo u svemu da se s njegovom voljom podudaram i njemu da sam poslušan«. Ali je tolike bolove osjećao te sâm reče, da su veći od svih muka. Napokon zaište, da ga odnesu k Porciunkuli, da bi ondje umro, gdje je začeo Bogu živjeti. Na dan smrti zaželi, da ga gola metnu na golu zemlju, neka bi umr'o u potpunom siromaštvu. Tako i bi; samo ga vilahnom pokriju. Tada stane svetac, osjećajući blizinu Božju, na glas pjevati i pocikivati. Zapjevavši psalam 141. kod posljednjih riječi: »Izvedi iz tamnice dušu moju, da slavim ime tvoje; pravednici čekaju na me, dok mi platiš«, ispusti blaženu dušu dne 4. listopada 1226. Kad svijet dozna za preminuće njegovo, zgrnu se oko mrtvoga, i stanu mu pregledati i cjelivati rane na rukama i nogama i na desnoj strani prsiju. Dan njegove smrti i ukopa ne bijaše dan tuge i žalosti, nego dan najvećega veselja i radosti: hvaleći Bogu za slavno preminuće velikoga sveca nosiše tijelo pokojnikovo kroz sav grad do groba, pjevajući pobožne pjesme i trubeći u trube i držeći u rukama

goreće svijeće i granje i cvijeće; nad grobom pak sveca siromaha sagradi se veličanstvena crkva.

* * *

Kad se godine 1882. u katoličkom svijetu slavila 700. godina rogjenja sv. Franciska, sv. otac papa Leon Trinaesti pisa katoličkim biskupima pismo, kojim poziva vjernike, do dobro promisle i uzmu na um i na srce življenje sv. Franciska Serafskoga i značenje redova njegovih za svako doba, i da što brojnije stupe u njegov treći red. Sveti otac izriče pouzdano nadanje, kad bi ovaj treći red opet procvjetao, da bi svijet i sada kao nekad za vremena sv. Franciska našao stazu iz svakakih smetnji i smutnji k miru, put vodeći iz onih zala, koja ljudski rod kao mora pritješnjavaju i more. Kad bi uredba Franciskova opet potpuno oživjela, cvjetala bi vjera i pobožnost i sva slava kršćanstva, slabila bi neobuzdana požuda za prolažljivim stvarima, i nestajalo bi pomalo one upornosti, koju ljudi pokazuju, kad treba krepošću obuzdati požude, koje se većini čini odviše težak posao; svezani svezom prave bratske sloge ljudi bi se megju sobom ljubili; za uboge i nevoljne, budući i oni braća Hristova, opet bi se dostojno posezalo. Dan danas se po svijetu siromaštvo jako širi pa tim i opće nezadovoljstvo, no i mnogo se razmišlja i raspravlja, kako bi se tomu pomoglo. Mnogo bi se za cijelo pomoglo, kad bi se svigdje držala kršćanska načela (osnovne nauke), kad bi se n. pr. tvrdo držalo načelo, da nije ni siromaštvo bez vrijednosti te s toga ono da nije samo sobom sramotno; zatim da je bogataš prema Bogu samo upravitelj zemaljskih dobara i da je upravo dužan biti k siromahu milosrdan

i podatljiv, ali da je i siromah dužan biti zadovoljan svojom sudbinom, i ne budući nijedan od njih na ovom svijetu zemaljskih dobara radi, da su dužni obojica nastojati oko blaženstva vječnoga, jedan strpljivošću, drugi dobrotvornošću. Na sve ovo osobito nas napućuju pravila trećega reda sv. Franciska.

Pomolimo se.

Bože, koji Crkvu svoju po zaslugama blaženoga Franciska plodom novoga poroda raširuješ, podaj nam, da oglедavajući se na njega zemaljsko preziremo i dobivanjem nebeskih darova vazda se razveseljavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

5. dan listopada.

Sveta Galla.

Kralj Gotski Teodorik pogubi godine 525. slavne Rimske konsule Boethija i Symmaha mlagjega. Ovaj potonji bijaše otac današnje svečarice sv. Galle; njezin pak život opisa (godine 594.) papa sv. Gregorije Veliki u Razgovorima ovako:

»Mislim, da ne valja prećutiti, što sam doznao po kazivanju uglednih i pouzdanih ljudi. U vrijeme naime Gotsko Galla, ovoga grada Rima preplemenita djevojka, Symmaha konsula i vlastelina kći, u dobi još mladoj udata, smrću muža svojega obudovi već za godinu dana. Imajući dobara zemaljskih u obilju, mamiše je bogatstvo i mladost na drugu udaju; no ona radije odabra s Bogom da se ujedini udajom duhovnom, u kojoj se počinje tugom, ali se dolazi do radosti vječne, nego li da se dade na tjelesnu udaju,

koja se vazda počinje radošću ali se napokon svršava tugom. Imajući pak Galla tjelesnu smjesu vrlo vatrenu, govoriše joj liječnici, ako se opet ne uda, da će joj se lice od prevelike vatrenosti suproć naravi dlakaviti; ovo joj se poslije i doista dogodi. No sveta žena ne boja se izvanje neljepote, zamilovavši ljepotu unutrašnjega vjerenika; i ne mari, da se na njoj ono nagrdi, što nebeski vjerenik u njoj ne ljubi.

Odmah dakle kako joj umre muž, zbaci sa sebe svjetovno odijelo, i dade se na službu svemogućemu Bogu u monastiru kod crkve sv. Petra apostola, i ondje mnogo godina predana prostoti srca i molitvi, razdava obilate milostinje ubogima. A kad svemogući Bog odluči dati joj vječnu plaću za djela, udarena bi živom ranom na prsima. Noću pak svijetlile bi dvije svijeće pred krevetom njenim; jer je naime prijateljica svjetlosti mrzila ne samo na duševnu nego i na tjelesnu tminu. Kad od one bolesti satrvena jedne noći ležaše, vidi gdje blaženi Petar apostol stoji megju obje svijeće pred krevetom, pa ne prestravivši se već iz ljubavi uzevši sebi slobode obraduje se, i reče mu: Šta je, gospodine, jesu li mi otpušteni grijesi moji? A on lica preblaga i glavom mahnuvši reče: Otpušteni su, dogji! No kako je Galla jednu duvnu u onom monastiru voljela više od drugih, odmah priklopi: Molim, da sestra Benedikta dogje sa mnom. On joj odgovori: Ne, već ona druga neka dogje s tobom, a ova, za koju moliš, doći će za tobom trideseti dan.

Kad se dakle ovo svrši, nestade ispred nje pojave apostola što je ondje stajao i govorio. A ona namah dozove majku svoga zbora i kaže joj, što je

vidjela i čula. Treći pak dan premine s onom sestrom, za koju joj bi rečeno. A ona, za koju je sáma molila, umre na trideset dana poslije. Ovaj dogagjaj još je i sada u onom monastiru u živoj uspomeni, pa primivši od pregjašnjih sestara mlagje duvne, što su sada u monastiru, obično tako na tanko sve pripovijedaju, kao da su i sáme u ono vrijeme bile nazočne kod ovoga vrlo čudnog dogagjaja«.

*

* *

Sv. Fulgencije († 533.) biskup u Ruspi u Africi, doznavši da je Galla obudovila i život svoj posvepredala na službu Božju, pisa joj oveliku poslanicu, kojom je tješi za smrt muževu i razlaže uzvišenost stanja udovičkoga. Iz ove poslanice uzet ćemo gdješto na poučenje o udovičkom stanju.

»Jedno je i drugo dar Božji: i stidnoća bračna (ženidbena) i uzdržljivost udovička; ono je pohvalno, budući dobro, a ovo pohvalnije, budući bolje. Blažena ona, koja gadeći se na rugobu ne želi nedopuštena prilega, no blaženija ona, koja dopušteni prileg prezire iz veće ljubavi k čistoći. Blažena, koja privezana za muža tako živi, da samo mužu čini dužnu ljubav; no blaženija, koja odriješena tako dužnu ljubav; no blaženija, koja odriješena tako ostaje neudata, da nije dužna ... S toga dakle što si od žene udate postala udova, ne drži, da ti je dar Božji uzet nego da ti je pače namnožen. Jer te nije ostavio, koji ti pokaza stazu boljega života. Gospodin htjede, da se po ljestvicama popneš do boljega, da prvo udata s jednim mužem vjerno živiš, kako bi poslije bez teškoće bez muža ostala udovica ... Udaja je dobro, koje se može prihvatiti, a

može se i prezreti. Kako li je Susana ženidbenu svezu dobro održala u čistoći bračnoj! Kako li su Judita i Ana bolje prezrele u uzdržljivosti udovičkoj! Kako li Marija najbolje udesila u neoskrvnjenosti djevičanskoj! Ne valja dakle ženidbu brojiti u osobite darove Božje, premda se ne poriče, da jest dar Božji. Jer kad bi ženidbu trebalo brojiti u osobite darove Božje, ne bi se ustima Spasitelja našega hvalili oni, koji su sami sebe uškopili kraljevstva Božjega radi. Ne osugjuje dobro, ali bolje više hvali; na ono ne mrzi, ali ovo više ljubi ... Stupaj, kao što je pisano (ps. 83. 8), od kreposti do kreposti, i duh tvoj neka od smatranja stvari vremenitih prelazi na promišljanje vječnih, pa prešavši od kreposti bračne stidnoće k većoj kreposti uzdržljivosti udovičke, valja da bude u tebe ne manja uzdržljivost srca nego li tijela. I kao što si se prije tjelesno kitila za muža, da se naslagjuje ljepotom tijela, tako se sada duhovno kiti za Hrista, koji u tebe traži samo ljepotu duha ... Odjeća neka bude takova, da ne podražuje na razkošje nego vabi na uzdržljivost. Vjerenik tvoj Hrist hoće tvoje tijelo da vidi mučeno a ne kićeno; njemu godi ljepota duše ne tijela. Tijelo neka se oblači u prosta odijela, a duša neka se odijeva u dragocjene odjeće. Apostol kaže (Tim. I. 5, 5): »Prava udovica neka se uzda u Boga i neka živi u molitvama i moljenju dan i noć.« Ali je i svako dobro djelo pred Bogom molitva; zato kaže Pismo (Crkv. 28, 15): »Zatvori milostinju u srcu ubogoga, pa će se ona za te moliti« ... Jelom ne izdovoljavaj naslade nego održavaj slabost. I nemoj sada stola svoga napunjavati onakvim slasticama, kakvim si tada, dok si služila putenomu braku. Čuj

apostola narodima, što kaže za udovice (Tim. I. 5. 6): »Koja živi u sladostima, živa je umrla«... Nauči se takogjer ne ponositi se svojim visokim rodom, pa premda si prije megju svjetovnima bila slavna, što su ti djed, otac, svekar i muž bili konsuli, sada znaj, da ćeš biti to slavnija, što više uznapreduješ u kreposti poniznosti. Nauči se od Gospodina, jer je krotak i ponizan od srca, i naći ćeš pokoj duši svojoj. Plemenštinu puti (tijela), što je pötpala oholosti, odbaci i idi za plemenštinom duha savršenom poniznošću srca. Dragovoljni post tvoj neka bude na korist gladnima, i jevtinoćom proste tvoje odjeće neka se odjene golotinja ubogih... No ne drži, da si što više od onih, koje hraniš ili odijevaš; ili za to što ti udjeljuješ a oni primaju, da su zasluge tvoje veće od siromaha Hristovih; jer uzalud prezireš blago svoje, ako li u srcu svom zadržiš bogatstvo ponositosti; Bog ne gleda na kolikoću prezrena blaga nego na kakvoću volje (ne gleda, koliko si blaga prezrela, nego kakvom si ga prezrela voljom). Čitamo, da je Zakhej Hrista radi veće bogatstvo razdao ubogima nego li Petar, koji je njega radi ostavio samo orugje ribarsko, pa opet je Hrist volio ubogoga Petra od bogatoga Zakheja, da se bogati ne razmeću s toga, što prezreše bogatstvo... Sve bogatstvo svoje opravi ka Hristu, u nebu spremi sebi blago, što ne ćeš moći izgubiti a u vijeke možeš imati... Kod svih pak dobrih djela pazi, da te ne nagoni želja za ljudskom hvalom; jer Gospodin zapovijedajući nam dobra djela, hoće da se našim dobrim djelima hvali Bog a ne mi... Nastojeći dakle oko dobrih djela i oko prezira hvale ljudske, pazi, da

dobro što uradiš, ne pripišeš svojoj kreposti nego milosti Božjoj. Ponizuj se pred Gospodinom, da te uzvisi... Budi postojana i nepomična znajući, da rad tvoj ne će biti uzalud u Gospodinu. Gospodin neka te upravlja na putu kreposti svoje i dovede k obećanjima kraljevstva nebeskoga.« (Epist. ad Gallam: De consolatione super morte mariti, et de statu viduarum).

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Galle, tako da se u osjećanju iskrene pobožnosti obučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

6. dan listopada.

Sveti Brunon.

Brunon oko godine 1032. u Kölnu u Njemačkoj od uglednih i bogoljubnih roditelja rogjen, odgojen bi u strahu Božjem. Od Gospodina dobi dušu dobru, ćud pohvalnu, um naučljiv, pamet vjernu, volju na sve dobro spremnu; bješe pak izmala veoma ozbiljan ne pokazujući ni u djetinjstvu ništa djetinjsko. Svršivši u rodnom mjestu niže škole izvrsno, poslan bi u više nauke u grad Reims u Francuskoj. I ondje toliko napredova u znanostima ali i u krepostima, da je bio imenovan najprije učitelj a za malo vremena kanonik bogoslovac. Učenicima svojim nastoja ne samo duh obrazovati temeljitom i bistrom naukom nego i srce ogrijati ljubavlju k svemu, što je dobro i plemenito, pak i uzoritim životom svojim voditi ih ka kreposti i pobožnosti. Bog mu blagoslovi nastojanje; jer iz njegove škole izagje krasnih ljudi, koji su bili svjetlila Crkve Božje, uresi svoga doba.

Ali je Brunonu ovaj svijet bivao sve mrži, pa se u njemu zametala želja i pomalo odluka, da se odreče svega i pogje u samotinju, samomu Bogu da služi. Ova odluka dozri u njemu, kad se godine 1069. na arhibiskupsku stolicu Reimsku mitom i kovarstvom pope nevrijedni svećenik Manasije, koji je žistvom pope nevrijedni svećenik Manasije, koji je živeći posve svjetovnjački sramotio čast biskupsku i stalež svećenički, i nije se stidio govoriti: »Dobra bi bila Reimska arhibiskupija, kad ne bi trebalo za to mise pjevati«. Ne mogavši Brunon ni molbama ni opomenama ništa opraviti u arhibiskupa Manasija, da ne gleda više mrzost opustošenja na svetom mjestu, ostavi sve te pogje sa šest drugara u Grenoble k biskupu sv. Hugonu tražeći samotinju, gdje će se nastaniti (vidi 1. dan travnja). Po pričanju nekih poznijih pisaca uzrok odlasku Brunonovu u pustinju bio bi ovaj strahotni dogagjaj. Oko godine 1082. da se je Brunon desio u Parizu, pa tada umre ondje nakon kratke bolesti nekakav učitelj, mnogo slavljen i štovan zaradi učenosti i poštenja. Kad se sjutradan oko mrtvaca skupiše svi učitelji i učenici, pa časni ljudi htjedoše dići nosila, da mrtvaca ponesu u crkvu, na jedan put se mrtvac uspravi i strašnim glasom zaviče: »Na pravednom Božjem sudu tužen sam«, i opet leže mrtav kao prije. Prestravljeni ljudi ostaviše mrtvaca do na drugi dan. Drugi dan zgrne se nebrojeni narod, pa kad htjedoše dići nosila, opet se mrtvac uspravi i tužnim a strahotnim glasom poviče: »Na pravednom Božjem sudu sugjen sam«. I treći dan, kad se gotovo sav svijet Pariški sleže oko mrtvaca, on se opet diže i još jačim i tužnijim glasom krikne: »Na pravednom Božjem sudu proklet sam«.

Po savjetu i pomoći sv. Hugona Brunon i drugari njegovi nasele se tri četiri sata daleko od Grenobla u strahotnoj pustinji Kartusiji (Chartreuse), od koje se redovnička zadruga Brunonom zasnovana prozva kartusijanska. Tu sagrade bogomolju i malene kolibice na dvoje pregragjene, u kojima življeše ispiva po dva poslije po jedan redovnik u tjelesnom odricanju a duševnom uživanju, u mučanju, čitanju, razmišljanju i moljenju, i izmjenice u ručnom poslovanju a navlastito prepisivanje knjigâ; samo na jutrenju i večernju molitvu sastali bi se u bogomolji, i u nedelju k zajedničkomu ručku u trpezariji. Življenje im bilo teško i oskudno, jeli bi samo jedan put na dan trušnoga hljeba (od posija), sočiva i zelja, dva puta na nedjelju jaja i sira, ribe rijetko kada, a nikad mesa, masti ni ulja. Tadašnjemu a bez sumnje i potonjemu mekoputnomu i raskalašenomu svijetu bješe potreban ovaki primjer potpuna odricanja iz ljubavi k Bogu.

Premda se pak u Kartusiji provodio ovako težak život, brzo se prikupi novih članova, i red kartusijanski, jedan od najoštrijih u Crkvi katoličkoj, raširi se i u druge zemlje. Papa Vrban Drugi, bivši nekad u Reimsu Brunonov učenik, pozove njega u Rim, da mu bude savjetnik u teškim tadašnjim prilikama. Poslušan negdašnjemu učeniku a sadašnjemu glavaru svojemu pogje u Rim, gdje njega nastane u dvoru papinskom a pratioce mu na drugom mjestu, da žive po svojim običajima. No pratioci vide brzo, da ne mogu živjeti kao u pustinji, niti se sv. Brunonu svigje bučno življenje u Rimu, pa zamoli napokon papu, da ga pusti u samoću. Sv. Brunon pogje sa

pratiocima u Kalabriju, pokrajinu u južnoj Italiji, gdje nagje pustinju i uredi život, kakov se živio u Kartusiji. No glas o svetosti Brunonovoj brzo se svakuda pronese i dogje i na dvor Rogerija vladaoca Sicilskoga i Kalabrijskoga. Rogerije osvjedočivši se o istinitosti kreposti svečevih, uze njega i drugove mnogo poštivati i potpomagati. I ne ostade Rogerijeva dobrota bez plaće. Kad je naime podsjedao grad Kapuu, pa vojvoda Sergije htio njega izdati neprijateljima, Brunon živeći još u pustinji u snu mu se javi, i opomene ga od zasjede Sergijeve i izbavi od gotove pogibije.

Napokon dogje čas, da Brunon steče vijenac svojim djelima i krepostima: dobri ga Bog pod konac mjeseca rujna godine 1101. obigje bolešću i već dne 6. listopada uzme k sebi.

* *

*

Ako ne ćemo da nas zahvati vrtlog svjetskih lažnih nauka, sablazni i opakih primjera, treba gledati, da nam omili samoćovanje. Ako i ne možemo onako ostaviti svijet, kako ga ostavi sv. Brunon, treba ipak češće da se sklonimo u samoću, kad nam dopuštaju dužnosti staleške; treba češće u miru i tišini duh svoj da saberemo pred Bogom, vječne istine sv. evangjelja da promislimo i u srce složimo, duhovne knjige da čitamo i na molitvu se brzo dademo. Ovako možemo i u svijetu naći samoću, bez koje nema napretka u kreposti.

Sv. Brunon videći na ovom svijetu velikih pogibelji za vječno spasenje i misleći često na vječnost,

savlada sve zamame na ugodan a grešan život. Razmišljanje o vječnosti i idućem sudu već je mnogo grešnika obratilo i mnogo svetaca privelo u nebo. Razmišljaš li i ti češće i ozbiljski o svrsi svojoj i o vječnosti?

Sv. Brunon i u pustinji nastojaše djelima odricanja i morenja u sebi ugušiti putene naslade i zle požude. Koliko li je većma nama potrebno odricanje i morenje, koji živimo usred svijeta u premnogim pogibeljima i napastima i koji treba za mnoge teške grijehe zadovoljenje da činimo! Pa opet žacamo se ići putem odricanja i morenja, na koji nas Isus živo upućuje riječju i primjerom.

Pomolimo se.

Svetoga Brunona ispovjednika tvojega, prosimo Gospodine, zagovori neka nas potpomažu, da koji smo veličanstvo tvoje teško prestupajući uvrijedili, njegovim zaslugama i molitvama oproštenje naših prestupaka polučimo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

7. dan listopada.

Sveti Marko papa.

Doba, u koje je živio sv. Marko, čiji život hoćemo u kratko da opišemo, bijaše za kršćanstvo veoma znamenito. Tada je naime za pape sv. Silvestra, koji Crkvom katoličkom upravljaše od god. 314. do 335., car Konstantin Veliki od svih Rimskih careva prvi primio vjeru kršćansku.

Sv. Marko, borac Hristov i branilac katoličke vjere, vršeći u Rimu službu gjakonsku pod sv. Silvestrom učiteljem i prethodnikom svojim, nastojao je vojevati za Boga, a ne za svijet, ne želeći ništa

zemaljsko, ništa puteno, već imajući vazda na umu vječne radosti, nosio je križ svoj za Gospodinom. Jer je čitao u evangjelju, gdje Gospodin kaže (Luk. 14, 27): »Tko ne nosi križa svojega i za mnom ne ide, ne može biti moj učenik.« Bojeći se dakle i mnogo plašeći se, da ne bude učenik nedostojan takova učitelja, prezre svijet, da ide slobodan za Hristom, govoreći s apostolom (Galat. 6, 14): »A ja ne ću nikako čim drugim da se hvalim osim križem Gospodina našega Isusa Hrista, kroz kojega razape se meni svijet i ja svijetu.«

I budući da po svjedočanstvu bl. Jakoba apostola (4, 4), koji hoće svijetu prijatelj da bude, postaje neprijatelj Božji, prezre bl. Marko svijet sa slastima njegovim, s križem idući za Gospodinom, raspinjući tijelo svoje sa opačinama i požudama; jer je vazda nastojao oko posta i molitve, obučen uvijek u kostrijet. Za ova i za druga jošte nebrojena djela svetosti postade mil i drag ne samo Bogu nego i ljudima, a najviše učitelju svomu bl. Silvestru, tadašnjemu Rimskomu papi, koji ga je toliko ljubio, da je odrešito i javno govorio, e je izmegju ostalih on dostojan papinske stolice. Kada dakle umrije bl. Silvestar i bi časno ukopan, svećenstvo i puk Rimski složno i jednoglasno izabraše gjakona Marka za papu; i on, premda se protivio i govorio, da nije vrijedan, bi ipak po običaju uzvišen na papinsku stolicu. Kakav se pak pokazao u papinstvu, koliko uradio, kolika bila u njega svetost, i kolika poniznost, krotkost i blagost k svima, jezik čovječji ne može iskazati.

Jer bl. Marko nije se, kao mnogi, sa dobivene časti uznesao, već opominjući se riječi Gospodnje

(Luk. 14, 11): »Koji se podiže, ponizit će se, a koji se ponižuje, podignut će se«, još se ponizniji pokaza, nego li bijaše u redu gjakonskom. Pa kad na čast dvanaestorici svetih apostola imagjaše kod stola dvanaest siromaha, on im je sâm služio, niti je išto okusio, dok ne bi vidio, da su se siromasi nahranili, pokazujući se pravi učenik i našljedovač onoga, koji reče: »Nijesam došao, da mi služe, nego da služim« (Mat. 20, 28). A u noćnoj tišini, kad idu ljudi da počinu, on ih je smještao u mekšim posteljama, a sâm ležao na goloj zemlji, obučen samo u kostrijet. Za poslove udovica, sirota i siromaha Rimskih brinuo se kao za svoje, i njihova imena imao kod sebe popisana, i nužno davao im od svoga, kako bi kojemu trebalo. Bl. Marko načini dvije crkve, jednu na putu Ardeatskom, u kojoj bi ukopan, drugu u gradu Rimu. No kad svemogući Bog htjede, da bl. Marko od truda već otpočine i da za trudove svoje primi vječnu plaću na nebesima, nakon mnogih i neiskazanih znaka, koje Gospodin učini po njemu, uze se s ovoga svijeta i preda duh Bogu, od kojeg ga je primio, navršivši u biskupstvu svom samo osam mjeseci i dvadeset dana.

Rimski papa sv. Damas († 384.) izvede na čast današnjemu svečaru pjesmicu, u kojoj kaže, da je ovaj Marko zajedničar sv. Marku evangjelistu po životu, vjeri, imenu i zaslugama.

* * *

U nizu kreposti, koje su resile sv. Marka, sjaji se navlastito poniznost iliti smjernost. Ovu krepost obični ljudi slabo poznavaju, drže, da je potištenost ili puzavost ili ropska ćud ili nespretnost isto što po-

niznost, a vrlo se varaju. Srce je čovječje plemenito i veliko i naravnim načinom teži na sve, što je uzvišeno; pa i ne griješi s toga što se uznosi, nego s toga što se na krivi način uznosi, s toga, što teži na stvari, koje su niže od njega samoga. Prava poniznost prezire sve nisko, potišteno, i ide za bezmjernim, beskonačnim, što joj se jedino čini veliko.

Ova smjernost, koja prezire sve potišteno, nisko i priznaje darove Božje na sebi i na drugima, osnova je svih kreposti, pače i čuvarica njihova, jer ih zaključava ključem mučanja, da ih laskavci ne pokradu. Svrh toga smjernost je znak izabranja Božjega; jer se Bog suproti oholima, a poniznima daje milost. (Jak. 4, 6). K toj pak milosti Božjoj pripravlja sáma poniznost naše srce, vadeći iz njega sebeznalost i dajući ovako mjesta milosti Božjoj; čega ne čini oholost budući vazda puna same sebe. Pa poniznost osvjetljava i duhovne oči, jer bogoduhi Mudarac kaže (Prič. Sal. 11, 2): »Gdje je poniznost, ondje je i mudrost.«

Poniznost daje napokon srcu potpun mir i pokoj; jer se ponizni u ovom životu lako zadovoljava svime; i zato ova krepost izgoni iz srca svu tugu i sve nezadovoljstvo, jer sa zahvalnom ljubavi znade i priznaje, da sve i najmanje što ima, imade od puke dobrote Božje. Živa je istina, da sve nezadovoljstvo naše dolazi od oholosti; s toga nas Gospodin opominje (Mat. 18, 3): »Ako ne budete kao djeca (koja se lako svačim zadovoljavaju i uvrede lako opraštaju), ne ćete ući u kraljevstvo nebesko.«

Pomolimo se.

Usliši, Gospodine, molbe naše, i po zagovoru blaženoga Marka ispovjednika tvojega i biskupa udijeli nam umilostivljen oproštenje i mir. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

8. dan listopada.

Sveta Brigita.

U ženidbenih drugova blagorodnih i blagočastivih u Švedskoj nagje se godine 1302. čedo Brigita. Bivši majka prava bogoljupka, zarana se na kćeri zapaziše znaci izvrsne bogoljubnosti; pače dok bješe čedo još majci pod srcem, njega radi izbavi se majka iz gotove pogibije na moru, kad se razbi brod, na kojem se vozila. Brigita progovori tek u trećoj godini, ali govori odmah savršeno i samo o stvarima ozbiljnim. Nije joj bilo još punih sedam godina, kad umre predobra majka, te dogje na odgoju svojoj po materi teti, ženi takogjer kreposnoj i razumnoj. Djevojčica od devet godina, čuvši propovijed o muci Hristovoj, vidi noću po tom Hrista, kao da je onaj par razapet i kao da joj govori: »Ovako sam izranjen.« A ona misleći, da se ovo skoro dogodilo, reče u duhu Gospodinu: »Gospodine, tko ti ovo učini?« Hrist odgovori: »Koji me preziru i ne mare za ljubav moju.« Od onoga časa imagjaše ona toliku pobožnost k muci Hristovoj, da je rijetko kada mogla bez suza promišljati otajstva muke.

Veoma mlada bijaše jošte Brigita, kad je otac uda za Ulfona kneza Neričkoga u Švedskoj. Ova ženidba bješe sa svim uzorita po zamjenitoj ljubavi, vjernosti i bogobojaznom životu. Osobito se Brigita kao kuzi uklanjala zabavama, mjestima i licima, od kojih bi mogli izaći kojekakvi ogovori i pogovori; zato je za služinčad odabirala sebi samo poštenu čeljad i za družice blagočastive ženske. S ovima je radila, da besposlena ne jede hljeba, radnje naročito za crkve ili za potporu ubogima. Ispovjedniku bila

u svemu poslušna i ispovijedala mu i najmanje grieške s tolikom skrušenosti, s kolikom se drugi ljudi tuže tek na smrtne grijehe. A kada je god mogla od kućnih posala, skloni se u tihu komoricu, da dušu svoju kao okupa, očisti i okrijepi molitvom. Od boljih jela i pila uzdržavala se, i postila koliko mogla potajno, da ne zapaze muž i drugi. Milostinju podavala podatljivo i imala svoju ubožnicu, gdje često svojim rukama njegovaše uboge. Još je i Sv. Pismo i živote svetaca marljivo čitala.

Sveti brak Brigitin bješe blagosloven: osmoro djece rodi, četiri sina i četiri kćeri. Najveća joj briga bila odgojiti djecu; kao što orao uči orliće u vis letjeti i u sunce gledati, tako je ona učila mlade duše djetinje poglédati k Bogu, suncu svijeta duhovnoga i u pobožnosti k njemu uzlijetati. Ona pak sama u zoru bi ustala i za svako se dijete Bogu molila svesrdice. Dok bijahu djeca još mala, vodila ih k bolesnicima i nevoljnicima, neka bi se naučila služiti Spasitelju na udima njegovim; jedna od kćeri njezinih, Katarina, slavi se takogjer kao svetica u Crkvi katoličkoj (vidi 24. ožujka). Trudila se jednako i oko muža, kako će ga privoljeti, da bude tako vrstan i u bogobojaznosti, pobožnosti i kreposti, kako bijaše na mejdanu junačkom i vijeću kraljevskom. Pa su njih dvoje i hodočastili zajedno s djecom u daleku Španjolsku, u Kompostellu, na grob sv. Jakoba apostola; ovom se zgodom zavjetovali oboje njih, da će stupiti u stalež redovnički. Malo vrijeme zatim umrije Ulfon u cistercitskom monastiru u Alvastri.

Sv. Brigita obudovivši razda imanje djeci svojoj i ubogima, svuče kneginjsko odijelo i probavi dvije

godine na mjestu, gdje joj je umro muž. Tudijer živi u teškoj pokori; petkom n. pr. okusi samo hljeba i vode, u usta uzme gorke trave i nakaplje na kožu gorećega voska, da na čast muke Hristove na sebi načini rane. Svijet se podrugivao takovu životu, ali to nije Brigiti nimalo smetalo; jer kao što tugja hvala ne može iscijeliti zle savjesti, tako ne može tugj prijekor raniti dobre.

Bivši sv. Brigita osobiti od Boga odabrani sud, pogje po naročitoj objavi Božjoj u Rim, gdje za mnogo koješta zamoli i opomene pape i vladare, kako bijaše tada tužno stanje Crkve katoličke. Ona dvorila bolesnike u bolnicama, umiješala bi se megju prosjake pred crkvenim vratima, sabirala za njih milostinju, krpila im poderano odijelo, a spavala na slami pokrivena otrcanom kabanicom. Poslije pogje jošte u Svetu Zemlju, da obigje grob Hristov i druga sveta mjesta, kao što već pripovjedismo u žiću njene kćeri sv. Katarine Švedske. Povrativši se u Rim oboli, primi sv. sakramente i premine blaženo, dok se u njenoj sobi služila sv. misa, izgovorivši riječi: »U ruke tvoje, Gospodine, preporučujem duh svoj«, godine 1373. Sveti ostaci njezini biše preneseni u Švedsku i ukopani u monastiru Wadsteni, koji je utemeljila ona sama.

Sv. Brigita postade glasovita navlastito sa objava, koje primi od Gospodina; ona ih sama popisa. Crkva je ove objave razvidjela i ispitala, te izjavila, da u njima nema ništa, što bi bilo protivno njezinoj nauci, pače da se one mogu čitati na duhovno sazigjivanje. S toga možemo do objava sv. Brigite držati, što i do objava sv. Hildegarde (vidi 17. dan rujna).

* * *

Sv. Brigita mnogo se trudila, da joj muž bude svesrdno bogobojazan, krepostan i pobožan; i najveća joj briga bila, da djecu kršćanski odgoji. Kamo sreća, da se sve žene ovako trude oko muževa svojih, i da se sve majke ovako brinu za djecu! Koliko li bi zasluga sebi stekle na ovom svijetu, i koliku bi radost imale jednoć sa muževima i djecom u blaženstvu vječnom! Nasuprot koliku odgovornost u Boga i koliku pečal i muku imat će na drugom svijetu žene, koje muževe svoje podražuju na oholost, na nenavidost i mržnju na druge ljude, na proganjanje i pritješnjavanje bližnjega, na prijevare i krivice ili na ine opačine; i majke, koje se zbiljski ne brinu za pouku djece svoje, njihovih pogrešaka dostojno ne kazne, riječju i primjerom ne uče ih pobožnosti i bogobojaznosti, već taštini, svjetoljublju, nasladama i kojekakvim opakim običajima! Što rekosmo za žene i matere, valja isto tako i za muževe i oce. Ženidbeni drugovi valja da se ljube kršćanski. A što se većma suproti ljubavi kršćanskoj, nego kad drug druga navodi na grijehe i opačine, s kojih drug pada u vječnu propast? I oba su ženidbena druga na isti način dužni djecu na svako dobro upućivati besjedom i primjerom, poučavati ih, kao što Gospodin Bog naročito kaže na usta psalmistova: »Neka znade naraštaj potonji, djeca, koja će se roditi i odrasti, neka pripovijedaju djeci svojoj, da polažu na Boga nadanje svoje, i ne zaboravljaju djela Božjih, i zapovijesti njegove da drže.« Ps. 77, 6. 7.

Pomolimo se.

Gospodine Bože naš, koji si blaženoj Brigiti po Sinu tvojem objavio tajne nebeske, njezinim pobožnim zagovorom daj nama slugama svojim, da se pri objavi vječne slave tvoje veseli radujemo. Po istom Hristu Gospodinu našem. Amen.

9. dan listopada.

Sveta Pelagija.

Spomen ove svete pokornice slavi se u Crkvi na jučerašnji dan, 8. listopada. Ona umrije oko godine 457., a što o njoj znamo, pobilježi očevidac Jakob, gjakon biskupa sv. Nonna.

Biskup grada Antiohije — piše gjakon Jakob — pozove k sebi sve obližnje biskupe za nekakav posao. Bilo ih je osam, medju njima Božji čovjek Nonno, biskup moj, koji je bio otprije monah (redovnik), no kojega su porad svetosti i ljeporječitosti oteli iz pustinje i posvetili za biskupa. Kad su jednom biskupi sjedjeli pred svojim stanom, umoliše Nonna, neka im što god besjedi na (duhovno) sazigjivanje. Dok su pak svi diveći se slušali sveto poučenje, dogje eto iznenada onuda jašući prva glumica i plesačica Antiohijska tako gizdavo i bogato odjevena, da se na njoj gotovo ništa ne vidi do zlata, bisera i dragoga kamenja, a prati je čitava četa momčića i djevojčica takogjer sjajno obučenih. Svijet se na ulici i ne može nagledati njene ljepote i gizde. Prolazeći mimo nas napuni sav vazduh (zrak) mirisa. Kad vide biskupi, kako ona prolazi gizdavo a nesramno bez prijevjesa, uzdahnu i odvrate lice od nje kao od žive grehote.

Blaženi pak Nonno pilji u nju jednako i gleda za njom, dok ne zamakne. Tada se okrene k biskupima i reče: »Vama se ne svidje ona ljepota?« Kad oni ništa ne odgovore, on sagne glavu na knjigu, koju imagjaše u rukama, i stane gorko plakati; i opet zapita: »Ne svidje se vama ona ljepota?« I kad oni opet ništa ne reku, on će im iznova: »A meni se ona lje-

pota vrlo svidje; jer nam je Bog predoči, da po njoj nas i biskupovanje naše sudi. Šta mislite, predraga braćo, koliko je sati ova ženska probavila u sobi perući se i kiteći se? Kolikom se brigom i pomnjom kingjurila, da joj ništa ne uzmanjka tjelesnoj ljepoti i uresu i da se svidi ljubavnicima, koji danas jesu i sutra nijesu? A mi imademo na nebesima Oca svemogućega, koji vjernima svojima obećava nebesko blago i vječnu plaću, što oko ne vidje i uho ne ču i u srce čovjeku ne dogje, što Bog ugotovi onima, koji ga ljube; imademo obećanje, da ćemo gledati lice ono veliko i sjajno, onaj neprocijenjeni obraz, u koji ne usugjuju se gledati herubi, a ne kitimo i ne peremo jadnih duša svojih od smrada, nego ih zapuštamo!«

Rekavši ovo uzme mene gjakona sa sobom u stan, koji su nam dali. U svojoj sobici padne ničice i tukući se u prsi govoraše: »Gospodine Isuse Hriste, oprosti meni grešniku i nevrijedniku, što je jednodnevni nakit u bludnice veći od nakita duše moje. S kakvim obrazom da pogledam k tebi, ili kakvim riječima da se pred tobom opravdam? Jer ne mogu od tebe sakriti srce svoje, kad vidiš tajne moje. Teško meni grešniku, što stojim pred oltarom tvojim a ne prinosim lijepe duše, kakvu išteš od mene. Ona je obećala, da će se ljudima svidjeti, i učini; a ja sam obećao, da ću se tebi svidjeti, i lagah sa lijenosti svoje. Gol sam i na nebu i na zemlji ne vršeći zapovijesti tvojih. Zato nemam nadanja po djelima svojim, već je nadanje moje u milosrdnosti tvojoj, po kojoj uzdam se, da ću se spasti.«

Iza nekoliko dana reče mi sveti biskup: »Snio sam nešto, što me vrlo smućuje, jer ne mogu sna razabrati. Snih a preda mnom na strani oltara crn golub veoma umrljan, i poleti oko mene, ali mu smrada ne mogoh podnijeti; poslije evangjelja pak i darovanja nestade ga, pa tek nakon svršene mise, kad izlazih iz crkve, dogje opet zamrljani golub i stade me oblijetati. A ja pruživ ruku uhvatih ga, bacih u škropionicu, i ostavi u vodi sve mrlje svoje, i izagje iz vode bijel kao snijeg, i uzleti sve više i više, dok mi ga nestade ispred očiju.«

Poslije otigjemo s ostalim biskupima u veću crkvu, i kad se pročita sveto evangjelje, biskup Antiohijski preda evangjelje bl. Nonnu moleći ga, da govori narodu. Nonno pun Duha Svetoga tako je živo opominjao narod i govorio o idućem sudu i vječnim dobrima, koja su nam ostavljena, da su se svi skrušili i gorke suze lijevali. Po upravi pak milosrgja Božjega dogodi se, da je i ona bludnica bila u crkvi, i za čudo ona, koja inače nije polazila crkve (bila katehumena, t. j. poučena u vjeri kršćanskoj ali još nekrštena) i nimalo marila za grijehe svoje, sad po propovijedi sv. Nonna poduze je takav strah Božji, da malo ne očaja i ne može se uzdržati od plača.

Saznavši ona, gdje stanuje biskup Nonno, piše mu list, u kojem razloži, kako je čula, da je Hrist došao grešníkâ radi, sa carinicima i grešnicima družio se i sa grešnom Samaritankom govorio. Ako li si ti pravi učenik Hristov — piše ona — ne prezri me, nego mi pomozi, da nagjem Spasitelja. Nonno joj otporuči: znade Bog, kakva joj je volja; ako je doista voljna kršćansku vjeru primiti i s toga k njemu doći, neka dogje pred sve biskupe, jer njega sáma ne će vidjeti. Ona dogje, baci se na tle i obuhvativši

noge bl. Nonna reče: »Molim te, gospodine moj, ugledaj se na učitelja svoga Gospodina Isusa Hrista, izlij na me dobrotu svoju, i učini od mene kršćanku. Ja sam more griјèhâ i bezdan zloće. Molim, da se krstim.« Sv. Nonno zakaže ženi, da ustane, i reče: »Zakoni svećenički zabranjuju krstiti bludnicu, ako nema jamaca, da se ne će povratiti u pregjašnje zlo.« Čuvši ovo žena opet se baci k nogama biskupovim, i jadikujući i plačući reče: »Dat ćeš račun Bogu za dušu moju, i tebi ću pripisati zloću djela svojih, ako me ne krstiš! Ne dobio dijela u Boga sa svetima, ako me sada ne izbaviš od opakih djela mojih i Bogu ne posvetiš.« Svi biskupi i duhovnici, koji su bili ondje, začude se, koliku želju za Bogom pokazuje takva grešnica, i reku, da nijesu još vidjeli tolike vjere i želje za spasenjem. Sv. Nonno kaže joj: Ustaj, kćeri, ispovjedi sve grijehe svoje.« Ona odgovori: »Da ispitam savjest svoju, ne bih u sebe našla nikakvih dobrih djela, a grijeha mojih je više, nego pijeska na brijegu morskom. Ali se uzdam u Boga tvojega, da će mi otpustiti množinu opačina mojih.« Tada je upita sv. Nonno, kako se zove? Ona odgovori: »P e l a g i j a«. Po tom bude krštena, krizmana i pričišćena.

Nakon tri dana preda Pelagija sve blago svoje sv. Nonnu veleći: »Ovo je, gospodine, bogatstvo, kojim me je obogatio sotona, učini s njim, šta te volja; ja želim bogatstvo Gospodina mojega Isusa Hrista.« Sv. Nonno odredi, da se sve blago Pelagijino razda udovicama, sirotama i siromasima a ništa Crkvi.

Zatim otigje Pelagija u Jerusalem i načini sebi ćeliju (celicu) na brdu Maslinskom, gdje se Gospodin molio. Tudijer živje tri četiri godine u teškoj pokori, i umrije blaženo.

Ovo je život bludnice, ovo je svršetak očajalice, s kojom Gospodin i nama dao naći milosrgje svoje u dan strašnoga suda; jer njemu je čast i slava, sila i carstvo u vijeke vijeka. Amen.

* * *

Sv. biskup Nonno gorko zaplaka promisliv, da se grešnica Pelagija više brine za tijelo nego li on za dušu svoju. Nemaš li ti, kršćanine dragi, mnogo više razloga da plačeš, kad ti savjest kaže, da si se dosele mnogo više brinuo za smrtno tijelo, nego li za besmrtnu dušu svoju? Skrbi se barem u naprijed toliko za dušu, koliko za tijelo, premda duša mnogo više vrijedi. Tijelu daješ hrane, da bude jako i zdravo; ako se zamrlja, opereš ga i očistiš; ako se razboli, pobrineš se za lijekove, da ozdravi; pa šta ne bi bio gotov uraditi, da ga odbraniš od smrti? Tako se brini i za dušu. Sveti sakramenti i riječ Božja hrana su duši; skrbi se za nju, slušaj češće riječ Božju i primaj češće s pobožnošću sv. sakramente. Kad sagriješiš, duša ti je nečista i gadna pred Bogom; operi je i očisti na sv. ispovijedi. Kad si u teškim grijesima, duša ti je bolesna pače duhovno sasvim mrtva; požuri se, da je od bolesti i od same smrti izbaviš pravom pokorom. Može li se od tebe manje tražiti? Ili nijesi li dužan toliko brinuti se za neprocijenjenu dušu?

Pomolimo se.

Bože, koji si službenicu svoju Pelagiju s puta propasti milosrdno povratio na stazu spasenja, po istoj nam milosrdnosti dopusti: koji se nijesmo stidili nju grešnicu našljedovati, da se ponosimo za njom pokornicom idući. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

10. dan listopada.

Sveti Francisko de Borgia.

Francisko, prvenac Ivana de Borgia, vojvode Gandijskoga u Španjolskoj, rodi se godine 1510. Već u djetinjstvu kao da je na njemu počivao duh sv. imenjaka Franciska Assiškoga, jer je pokazivao prenježnu ljubav k Bogu, veliku pomnju oko čistoće srca i potpunu poslušnost. Bilo mu deset godina, kad se majka njegova teško razboli; da joj isprosi od Boga zdravlje, molio se, plakao, zatvorao se u sobu, i ondje se kinio; no Bog mu uzme predobru majku, a on smrt njenu oplakivao ali i strpljivo snosio predajući se volji Božjoj. Savjete i nauke majčine sveto je držao, dok bješe u njemu duše.

Poslije dogje Francisko u Saragossu k arhibiskupu ujaku svomu, koji ga brižno odgaja i poučava po izvrsnim učiteljima. Potpuno obrazovan i uglagjen poslan bi po tadašnjem običaju za plemče u dvor Španjolskoga kralja i Njemačkoga cara Karla Petoga, gdje valjanošću svojom i ljubaznošću brzo steče štovanje i ljubav u svijeh, a u cara gospodara svoga toliku milost, da je bio od njega obasut odlikama i miloštama; carica Isabella oženi ga svojom prijateljicom Eleonorom de Kastro, ponajljepšom i najplemenitijom djevojkom, a car ga imenova markezom de Lombaya i dade mu dvije dvorske časti sa bogatim dohocima; sáma čast vrhovnoga konjušnika u carice nosila mu petnaest tisuća dukata na godinu. Sreća je obilato izasula darove svoje na njega: u svijetu ga kitile časti i dostojanstva, u kući ga usrećivala ljubav ženina, oko stola mu pomalo

pet sinova i tri kćeri kao grane maslinove. U vrijeme, što mu ostade od službe, bavio se matematikom, istorijom i musikom, i išao u lov. Ali se nikad ne dade nagovoriti, da se za novce kocka ili karta, jer — veljaše — kod toga se gube četiri dragocjene stvari: vrijeme, novac, pobožnost i kadšto i dobra savjest. Kad godine 1535. od teške bolesti ozdravi, odluči, da će u naprijed čitati samo svete i pobožne knjige, te otada najvolje čitati Sv. Pismo novoga zavjeta i žića svetijeh. Ozdravivši prati cara u ratu na Francuze.

Godine 1539. sazove car i kralj Karlo sabor u grad Toledo; sjajne se svečanosti, igre, gozbe i igranke izmjenjivahu dan za danom, kad na jednom mlada još carica Isabella oboli i umre — glasovi radosti zamukoše. Francisko po službi svojoj mrtvo tijelo prati u Granadu, gdje je bila kraljevska grobnica. U Granadi otvore po naredbi mrtvački sanduk (lijes), da Francisko potvrdi, e je ono doista mrtvo tijelo caričino. No strahote i grozote: lijepo lice caričino nagrdilo se, da nije bilo moći u nj pogledati, a smrad udario iz sanduka, da su uzmakli svi osim Franciska, koji poredeći sadašnjost sa prošlosti stane govoriti: »Jesu li ovo one divne oči? je li ovo ona krasota, pred kojom je svake druge ljepote nestajalo? Ta ti li si Isabella? ti li si carica? Varaju oči, vara pamet; ali ne varaju, jer ovakva je promjena ljudskih stvari. Evo, divi se krhkomu dobru ljepoti!«

Od onoga trenutka izgubi Francisko svu volju i veselje k častima, dobrima i nasladama ovoga svijeta, vidjevši strahotu smrti i trulosti tjelesne, bi njemu kao čovjeku, koji kod sjajne gozbe nagje u

jelu što god veoma gadno, pa izgubi volju još što jesti i otide s gagjenjem. Odluči, da će tražiti samo prava vječna dobra, premda mu tada nije bilo još ni trideset godina. Ovo mišljenje i osjećanje još se većma utvrdi u njemu, kad je cijelu noć ozbiljski promišljao o smrti i jadima čovječjim, i kad je sjutradan slušao pogrebnu besjedu glasovitoga propovjednika Ivana Avile. Povrativši se k caru reče mu, da je odlučio ostaviti javni život; ali mu car izjavi, da ga još treba, i imenuje za svoga namjesnika u Kataloniji. Ne možemo pripovjediti, kako je savjesno Francisko vršio novu tešku službu; ali ćemo samo u kratko napomenuti, što je uz nebrojene silne službene poslove činio za svoju dušu. Svako je jutro ustao u dva sata i tada više sati probavio u pobožnosti; svaku nedjelju i blagdan ispovjedio se i pričestio javno u crkvi megju drugim prostim ljudima. Kad je morao ponekad po staležu i službi svojoj dati gozbu, on ne bi ničega okusio do malo sočiva i čašu vode. Bio istina izvana obučen kao što donašaše čast njegova, ali iznutra na goloj koži imao pokorničku košulju. Spavao samo četiri pet sati, i pedepsao bi svoje tijelo ovda onda i do krvi nakon ispitivanja savjesti, što činjaše svaku večer. Uopće bio sa tijelom toliko oštar, da je grdno omršavio, a otprije bio vrlo krupan. No što je za ljude još veće odricanje, poluči Francisko kraljevski namjesnik u potpunoj mjeri, naime nestrpljivost ili srditost nikada njega ne svlada, nego bi vazda miran i strpljiv, makar imao posla s čovjekom koliko god smionim i objesnim. Ali sve ovo još ne bijaše svrha i visina, do koje da se popne.

Francisku umre otac, ter on ostavivši službu kraljevskoga namjesnika, preuzme vojvodstvo Gandijsko. Malo vremena za tim preminu mu i pobožna žena (godine 1546.). Tada odluči odreći se posve svijeta, pa molivši se Bogu i dogovoriv se s duhovnicima odabere red jesuitski. Isprva učini zavjete redovničke potajno, i ostane još četiri godine u vojvodstvu. No duhovne mu vježbe budu još oštrije; spavao je na daski pokriven šarenicom, ispovijedao se i pričešćao svaki dan. Ali je s dužnostima oštra redovnika vršio i dužnosti kršćanskoga domaćina. Ustao bi n. pr. o ponoći i sa svijećom išao u sobe dvorana i služinčadi, da pazi, e se ne bi dogodilo što nedopušteno ili nepristojno. Djecu svoju vodio u bolnice, da vide, kako valja Hrista radi dvoriti bolesne; kod bi djeca išla na šetnju, dao im novaca, da udijele siromasima, i poučio ih, kako valja prostaštvo njihovo podnositi strpljivo. Poslije propovijedi bila su djeca dužna kazati glavne stvari od nje; i upućivao ih, kako valja činiti duhovna razmišljanja. Megjutim je takogjer marljivo i izvrsno učio nauke bogoslovske od profesora Pereza, svećenika iz reda Marijina za otkupljivanje zarobljenijeh.

Uredivši za četiri godine sve porodične poslove i predavši vojvodstvo najstarijemu sinu, obuče sv. Francisko odijelo jesuitsko i preseli se iz dvora Gandijskoga u kuću jesuitsku, koju je sâm ondje sagradio, a malo za tim pogje u Rim, gdje se slavila jubilejska godina, da obigje grobove svetih apostola i da bude dionik jubileja. Izišavši iz Gandije sjeti se radosti sinova Israelovih, kad se izbaviše iz ropstva Misirskoga, i radosno zapjeva: »Kad izagje Israel iz Mi-

sira (ps. 113)« i: »Zamka se raskide, i mi se izbavismo.« Ps. 123.

U Rimu ponudi papa Francisku stan u svojoj palači, no on na tome smjerno zahvali, i ode u kuću svoje braće jesuita. Sv. Ignacije dogje na vrata, da dočeka svoga duhovnoga sina; zapazivši ga Francisko, baci se ničice k nogama njegovim moleći blagoslov. Kad se po Rimu razglasi, da sv. otac papa kani Franciska imenovati stožernikom (kardinalom), otide s dopuštenjem sv. Ignacija iz Rima u Španjolsku. Sada tek bi regjen za svećenika, i po tom (godine 1551.) služi prvu sv. misu u dvorskoj kapelici dvorca Loyole, gdje se je otac družbe Isusove rodio svijetu i nebu. Poslije se pribi kod jesuita u Ognatu malenu gradiću do četiri sata daleko od Loyole, gdje su jesuiti imali siromašnu kuću. Življenje mu tu bijaše: gotovo vazdašnje mučanje, dugo duhovno razmišljanje, noćno bdijenje, oštro pošćenje i morenje tijela; uz to je činio najprostije poslove u kuhinji, služio drugima kod stola; a poslije jela kleknuo bi pred njih, i molio od njih oproštenje za nemarnost i pogreške svoje, i cjelivajući im noge prosio, da se za nj Bogu mole. Gdjekoji će čitalac ovdje pomisliti: ê, ipak je odviše, što je Francisko radio! Ali takav neka promisli ovo: kad je Isus Hrist Sin Božji prao noge nekolicini ubogih Židova, poniženje Franciska de Borgia bivšega vojvode Gandijskoga doista je neizmjerno manje od poniženja Isukrstova — dakle nije takovo, te bi se moglo reći, da je suviše veliko.

Što je pak sv. Francisko više tražio, da bude preziran, više su ga častili i štovali. Kad bi ulicom išao sa bisagama na ramenima, da kupi milostinju, slegao bi se narod, klekao pred njega i molio za blagoslov ili mu cjelivao ruke i noge. No užežena se svijeća ne meće pod sud, nego na svijetnjak, da svijetli svima, koji su u kući. Sv. Francisko bješe u sklonitom gradiću Ognatu kao užežena svijeća pod sudom. Sv. Ignacije pisa mu, Bog ga nije zato pozvao, da u samoći živi po svojoj pobožnoj volji već da idući za Sinom Božjim pripomogne mnogima do spasenja. Otada bi Francisko kao zrno, koje se u kratko vrijeme premnogostruko umnoži. Promjena staleža, primjer njegov, razgovori, propovijedi i sav kolik rad njegov učiniše, da su mnogi od visoka roda i duboka uma i mnogi učeni ljudi stupili u red jesuitski; mnogo jesuitskih kloštara on sâm osnova, pregjašnji kloštri procvjetaše pod njim opet. Primjer sv. vojvode učini ipak najviše; s toga bješe posve prikladno i mudro, što jednom naredi stožernik arhibiskup u Evori, gdje je sv. Francisko u korizmi propovijedao. Javiše naime jedno jutro arhibiskupu, da Francisko ne može od umora propovijedati, a on otporuči: »Ne zahtijevam od njega, da propovijeda, nego samo da uzagje na propovijedaonicu, neka vidi svijet onoga, koji je sve, što imagjaše, ostavio iz ljubavi k Bogu.«

Po smrti sv. Ignacija († 1556.) generalni iliti općeniti glavar družbe Isusove bi Laynez, a kad ovaj umre godine 1565., izabran bi svoj družbi na preveliku radost a sebi na žalost sv. Francisko. U ono doba teško da je do časti papinske bila ikoja služba onako znamenita za dobro Crkve katoličke kao služba generala jesuitskoga. Ne možemo radi premalena prostora u ovoj knjižici ispripovjediti, kako je sv. Francisko novu službu sve do smrti svoje vršio; samo ćemo napomenuti, da je on uveo jesuite u Poljsku,

u Mexiko. Perù i Brasiliju, i poslao i u druge krajeve ljude apostolske, koji su propovijedanjem, znojem, krvlju rasplodili Rimsku katoličku vjeru.

Po nalogu papinu pogju godine 1571. jedan papinski stožernik poslanik i sv. Francisko, premda već iznemogao, ka kraljevima Španjolskomu i Franeuskomu, da ih nagovore na rat na Turčina. Na povratku oboli sv. Francisko, i dogje gotovo već izdišući natrag u Rim, gdje blaženo premine god. 1572.

* *
*

Što nekad reče sv. Bernardo o drugom nekom svecu, moglo bi se reći i o sv. Francisku de Borgia: »Veliko čudo, koje učini, bijaše on sâm«. A što je iznajprije temelj udarilo ovako izvanredno svetomu življenju? Čuj: razmišljanje o smrti. Ovo je jedan od najboljih načina, da se čovjek kani lakoumnosti i dade na ozbiljski i pokornički život. Hoćeš li, da se dozoveš i poboljšaš — ako nijesi sasma otvrdnuo grešnik, za cijelo hoćeš — nauči se na razmišljanje o smrti. Bog se poskrbio zato, da budemo dosta često podsjećeni na smrt. Koliko puti čuješ gdje cinkuš zvoni na umiranje, pogrebni provod ide ti mimo kuću, ideš sâm kraj groblja, dogje dušni dan, itd. A možeš se i sâm često opomenuti smrti; misli, kad ideš u krevet, da ti je to mrtvački sanduk ili grob; misli na novu godinu, da ti to može biti posljednja godina u životu; misli kod tekućega potoka: ovako brzo teče i moj život u more vječnosti; misli kad čuješ uru tući: opet sam za jednu uru bliže k smrti. — Pomišljanje na smrt isprva je neugodno; ali se

pomalo na to naučiš pa ti bude napokon milo kao ozbiljan oštar učitelj; zamijetit ćeš, da kod toga mnogo naučiš.

Pomolimo se.

Gospodine Isuse Hriste, prave poniznosti uzore i plaćo, molimo, kao što si blaženoga Franciska u preziranju zemaljske časti učinio slavnim našljedovačem svojim, tako da nama udijeliš zajedničarima biti njegova našljedovanja i slave. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijeka. Amen.

11. dan listopada.

Sveti Tarah, Prob i Andronik.

Malo imademo vijesti o svetim mučenicima tako opširnih i pouzdanih, kao što su vijesti o svetima T a r a h u, P r o b u i A n d r o n i k u. Sačuvali se do danas: sudski zapisnik o njihovu preslušavanju, kojega su prijepis kršćani dobili za skupe novce; i izvještaj o njihovoj smrti, koji su kršćani iz Anazarba pisali susjednim kršćanima. Iz pomenutih pisama izvadit ćemo samo poglavitije.

Kad Rimski cesar Dioklecijan gonjaše kršćane, biše (godine 304) Tarah, Prob i Andronik u gradu Pompejopolju u Maloj Asiji uhvaćeni i odvedeni u grad Tarso pred namjesnika Maksima. Na pitanje Maksimovo: kako se zove, što je i otkud? odgovori Tarah, da je kršćanin, roditelji mu nadjeli ime Tarah, a u vojsci ga zvalo Viktor; u Klaudiopolju gradu Isaurijskom da se rodio, i služio u vojsci, ali ostavio vojsku zato, što je kršćanin; vojvoda Publion dopustio mu, da otide. Maksim mu reče: »Gledaj na starost svoju (Tarahu bilo tada već preko šezdeset godina); ako se pokoriš zapovijestima carskim, od mene ćeš dobiti veliku čast. Žrtvuj bogovima, kojima

i carevi žrtvuju«. Tarah reče: »Sotona ih vrlo zavara«. Maksim: »Udarite ga po čeljustima, kad kaže, da se carevi varaju.« Tarah: »Kazah i kažem, da se varaju kao ljudi.« Maksim: »Žrtvuj bogovima našim, i okani se tobožnje mudrosti svoje«. Tarah: »Ja Bogu svomu služim i žrtvujem ne u krvi nego u srcu čistom; takvih (kao što su vaše) žrtava Bog ne treba«. Maksim reče: »Žao mi još ponješto tvoje starosti, pa te opominjem, da se mahneš svake budalaštine i žrtvuješ bogovima našim.« Tarah reče: »Ne odstupih od zakona Gospodnjega«. Maksim: »Dakle prigji i žrtvuj«. Tarah: »Ne učinih bezbožnosti, jer poštujem zakon Božji«. Maksim: »Ima dakle drugi zakon osim onoga (carskoga), luda glavo!« Tarah: »Ima, velim, o koji se vi griješite klanjajući se kamenu i drvu, djelima ljudskim«. Maksim: »Udarite ga po zatiljku, da ne bude toliko lud«. Tarah: »Nikada ne odstupih od ove ludosti, koja me spasava«. Maksim: »Ja ću ti iz glave izbiti tu ludost, i urazumit ću te«. Tarah reče: »Radi što hoćeš; imaš vlast nad tijelom mojim.« Maksim: »Svucite mu odijelo, pa ga išibajte«. Tarah: »Sad si me doista urazumio okrijepivši me šibama, jer želim sve više uzdati se u ime Boga i Hrista njegova«. Maksim: »Prokletniče, kako služiš dvjema bozima, koje riječju priznaješ, a kažeš da nema bogova?« Tarah: »Ja priznajem očito, koji je pravi Bog«. Maksim: »Ali si sada priznao Hrista i Boga«. Tarah: »Jesam; jer je ovaj Sin Božji, nadanje kršćansko, kojega radi stradamo i spasavamo se«. Maksim: »Okani se brbljanja, pa idi žrtvuj«. Tarah: »Ne brbljam već istinu govorim. Šezdeset i pet mi je godina, i ovako sam odrastao ne odstupivši od istine«.

Demetrije satnik reče: »Čovječe, smiluj se sebi te žrtvuj. Posluhni me«. Tarah: »Idi od mene sa savjetom svojim, slugo sotonin«. Maksim kaže: »Ovoga okujte u teško gvožgje i bacite u tamnicu. Dovedite drugoga«.

Dovedoše Proba. Upitan: kako se zove, odakle je, kakova roda? odgovori Prob: »Moja je plemenština, što sam kršćanin; ljudi me zovu Prob. Otac mi bješe iz Tracije, a ja se rodih u Pamfiliji. Seljak sam, ali kršćanin.« »To ime ne će ti koristiti«, reče namjesnik Maksim; »posluhni me, žrtvuj bogovima, pa će te carevi poštovati i bit ćeš naš prijatelj«. Prob odreče: »Ne ištem časti od carêvâ niti prijateljstva od tebe. Nije malena imovina, koju sam ostavio, da služim Bogu živomu.« Ovim riječima uvrijegjeni Maksim zapovjedi, da Proba svuku i volovskim žilama izbiju. Videći satnik Demetrije, kako iz mučenika krv teče, reče mu: »Smiluj se sebi, čovječe, ta vidiš, kako ti se krv lije po zemlji!« Prob odgovori: »Tijelo moje leži pred vama; ali mučenje vaše meni je mirišljivo pomazivanje«. U najvećim mukama pomoli se Prob: »Pomozi sluzi svojemu, Gospodine!« Napokon bi okovan i bačen u tamnicu, gdje ga nitko ne smjede njegovati.

Potom dovedu Andronika, koji na pitanje: kako se zove i kakova je roda? odgovori: »Kažem ti očito, da sam kršćanin. Zovem se Andronik, a sin sam plemenitih roditelja iz Efesa«. Maksim: »Mahni se ludih i praznih riječi, pa lijepo slušaj mene kao oca. Ona dvojica prije tebe ne postigoše ništa ludorijama svojim. A ti poštuj careve, koji su oci naši, i žrtvuj bogovima našim«. Andronik: »Pravo ih zovete ocima, jer vi imate oca sotonu; jer ste postali

sinovi gjavolovi, i djela njegova činite«. Maksim: »Samo me mladost tvoja još zausteže a da te odmah ne metnem na muke«. Andronik: »Činim ti se mlad godinama; ali sam savršen dušom za sve«. Tada Maksim zapovjedi, da Andronika svuku, svežu i udare na muke. Demetrije satnik pa opet Maksim namjesnik stadoše nagovarati Maksima, da poštedi mlado tijelo svoje i žrtvuje. Ali junak Hristov odgovori: »Bolje je, da tijelo moje sámo pogine nego i duša moja. Od djetinjstva svojega nijesam nikad žrtvovao bogovima, ne ću ni sada«. Maksim: »Ne osjećaš li mûkâ, da se okaniš ludosti ote, koja te ne može spasti?« Andronik reče: »Ludost ova vrlo je dobra onima, koji se uzdaju u Gospodina; mudrost pak svjetovna uzrokuje vječnu smrt.« Maksim: »Tko te je naučio tu ludost?« Andronik: »Riječ, koja oživljava, u kojoj i živimo, imajući na nebu Gospodina, nadanje uskrsnuća našega.« Nakon svakojakih groznih muka bi i Andronik u tamnicu odveden.

Koliko su vremena sv. mučenici Tarah, Prob i Andronik bili u tamnici u gradu Tarsu, ne zna se. Odanle biše odvedeni u grad Mopsvestu, opet preslušavani i još gore mučeni. Ognem paljen govoraše Tarah: »Pobjegjujem u onom, koji me krijepi, to jest u imenu Božjem. Ne bojim se tvojega časovitog ognja, a bojim se, kad bih radio po tvojoj volji, da bih došao u oganj vječni«. Prob govoraše namjesniku: »Bez straha evo stojim pred tobom, okrijepljen pregjašnjim istragama i mukama, pa ako i sada iskušaš sve muke na meni, niti ćeš me ti niti carevi privoljeti, da žrtvujem bogovima, kojih ne znam. Imam pak Boga svoga na nebu, njemu samu služim

i klanjam se«. Hoteći namjesnik najmlagjega Andronika prelastiti reče mu, da su Tarah i Prob pretrpivši grozne muke napokon ipak obratili se k bogovima, ter će zato od careva dobiti ne malenih darova; neka i on tako uradi. Andronik odreče: »Kukavni lašče! što me varaš? Ne možeš ti slobode naše prevrnuti ili misli naše obaliti. Niti su oni mogli odreći se Gospodina i pristati na ludost tvoju. Znaj, da ćeš i mene takova naći. Oružan od Boga svoga stojim pred tobom u vjeri i sili Gospodina Boga svemogućega i Spasitelja našega, ne znajući tvojih bogova niti bojeći se careva niti suda tvojega. A sad iznesi sve vrste muka, što si izmislio na sluge Božje«. Što su po tom radili sa sv. mučenikom, ne može se iskazati; on je pak junački sve podnosio potkrepljivan od onoga, u kojega se uzdao, od Gospodina našega Isusa Hrista.

Treći put biše preslušani ispovjednici Hristovi u gradu Anazarbu. Sada je namjesnik Maksim nastojao još žešćim prijetnjama i još težim mukama natjerati sv. mučenike, da žrtvuju bogovima i tako da se odreku Hrista; ali se postojanstvo njihovo u ispovijedanju Gospodina Isusa Hrista ne zadrma nimalo.

Blizu grada Anazarba bijaše amfiteatar, to će reći velika zgrada, u kojoj su se prikazivale igre, borbe sa zvijerima, pače i borbe ljúdî sa ljudima; zgrada bez krova odozgor, bješe okrugla, u srijedi borile bi se zvijeri ili ljudi, a unaokolo sjedili gledaoci, prednji nisko a drugi straga više. Maksim namjesnik ne mogavši sa sv. mučenicima izaći na kraj, zakaza, da se sjutradan pripremi borba sa zvijerima. Sjutradan skupi se mnogo svijeta muškoga i žen-

skoga u amfiteatru. Dogje Maksim, i grozna se igra započne. Mnogi su gladiatori iliti borci već ležali na tlima usmrćeni ili strašno nagrizeni od zvijeri, kad namjesnik zapovjedi, da se dovedu ona tri kršćanina. Od muka, što pretrpiše, nijesu sv. mučenici mogli sámi ići, već ih donesu u amfiteatar. Posljednje časove sv. boraca Hristovih ovako opisuju kršćani iz Anazarba: »Mi se popesmo na obližnje brdo, pa kad vidjesmo, da ih nose vojnici, pristupismo malo bliže, sjedosmo pod stijenu, i molismo se Bogu sa suzama. I kad ih baciše nasred amfiteatra, nastade strava i žamor u svjetini, i govoriše: »Nepravedan je sudac, koji tako što zapovjedi.« Pače mnogi ostaviše pozorište, i mrmljajući na Maksima otidoše. A Maksim zapovjedi vojnicima, neka zabilježe imena onih, koji otidoše. Zvijeri puštene iz kobača ne dotakoše se tjelesa svetačkih. Maksim sav bijesan od ljutine pozove čuvare, i dade ih izbiti; po tom im zapovjedi, da ispuste najljuću zvijer, što imadu. A oni ispuste ljuta medjeda, za kojega rekoše, da je onaj dan već tri čovjeka ubio; medjed pak približi se k tjelesima svetačkim, i ne dirne ni u koje, već dogje k sv. Androniku i sjedavši uzme mu rane lizati. Maksim još većma razgnjevljen zapovjedi, da medjeda ubiju, i da ispuste lavicu. Kad lavica izagje i stane rikati, gledaoci se uplaše i zadršću; a kad zagleda tjelesa svetačka, prigje k blaženomu Tarahu i legne k nogama njegovim, kao da mu se klanja. Sveti pak Tarah uzme zvjerku k sebi vući, ne bi li se razljutila, a lavica ležaše do njega posve krotka kao ovca. Maksim od gnjeva dršćući zapovjedi, neka lavicu potjeraju; i kad je potjeraše, ona silno ričući navali na zagradu, koja je odvajala gledaoce od zvjeradi, tako da je narod uplašen vikao, neka se otvore vrata, da se lavica povrati u kobaču. Tada zapovjedi Maksim gladiatorima, da mučenike mačem ubiju; i odmah učine po zapovijedi, i sveci poginu od mača.

* * *

Kaže se, da je velika starost gotova bolest; starac kao da sam gleda gdje umire. Kosa mu posijedi ili opuzne, zub za zubom ispane, nestane ljepote, vid i sluh oslabe, snaga malakše; stvarca kakva god zaustavi često za vazda kretanje zgloba tjelesnoga. A kako je duša? zar i ona ostari i stroši se kao tijelo? Na ovo nam odgovara sv. Tarah. Njemu bješe već šezdeset i pet godina, kad je s divnim junaštvom i postojanstvom podnosio sve prijetnje i zlostave. Za cijelo nije nikad još mlad ratnik s većim junaštvom išao u rat, nego li pogje ovaj starac na smrt mučeničku. Duša u čovjeka svjetoljupca može istina takogjer ostarjeti; pameti pomalo nestaje, oštroumlje se tupi, na mjesto mladenačke veselosti dolazi tužnjava i čangrizavost, i svakaki korov lako niče pod starost, škrtost, zavist, pijanstvo, nečistoća, mrzost itd. Ali ima duši lijek, po kojem bude svagda mlada i čila, naime što se ona po pravoj pobožnosti većma ujedini s onim, koji nikad ne stari, to više ostane u vazdašnjoj mladenačkoj snazi, kao što vidjesmo u sv. Taraha. Pa ako starost i smeta duši u pamćenju i mišljenju, jer moždani i živci u stara tijela nijesu više prikladna orugja, opet se u duše radost, ljubav i vjernost k Bogu ne umanjuje u starosti, nego se pače umnožava, dok smrt dušu

ne izbavi iz uveloga tijela, da poleti k onomu, za kojim je već odavna čeznula.

Pomolimo se.

Bože, koji nas godišnjom svetkovinom svetih mučenika svojih Taraha, Proba i Andronika razveseljavaš, dopusti milostivo: kojih se zaslugama radujemo, da se njihovim primjerima užežemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

12. dan listopada.

Sveti Maksimilijan.

Sadašnje Austrijske pokrajine Štajersku i Gornju i Dolnju Austriju uzeše Rimljani već prije rogjenja Hristova, pa kad se poslije dolaska Duha Svetoga na apostole vjera kršćanska poče širiti po svemu svijetu, brzo dopre ona i u pomenute pokrajine; onamo je naime doniješe gdjekoji vojnici, doseljenici i putnici, koji su već bili prosvijetljeni naukom Hristovim.

Sv. Maksimilijan rodi se u trećem stoljeću po Hristu u gradu Celju u sadašnjoj Štajerskoj od roditelja uglednih i imućnih; od sedme godine odgaja ga svećenik Oranije. Ova odgoja izbistri mu um i oplemeni srce. Mladost provede Maksimilijan u velikoj bezazlenosti i neokaljanosti, i premda ga resiše mnoge kreposti, opet se na njemu najviše sja dobrota k ubogima, dijeleći im obilate milostinje, pa kad mu umriješe roditelji — za oca mu kažu, da je poginuo smrću mučeničkom — razda potrebnima svu bogatu baštinu u ime Hristovo, da bez smetnje uzmogne propovijedati evangjelje.

Svjetlost vrlina sv. Maksimilijana ne ostade sakrivena. Kad se naime uprazni stolica biskupska u Laureaku (u sadašnjem Lorchu u Gornjoj Austriji), Maksimilijan bi jednoglasice izabran za biskupa. U ovoj pak službi takav se pokaza, kako je iskala svetost dostojanstva biskupskoga. Pa kad vidje, gdje sâd posijane po biskupiji vjere lijepo uzrasta, jer mu Bog dade da raste, smilovavši se na svoj zavičaj, povrati se u Celje, da k svjetlosti vjere privede one, koji su još sjedjeli u tami i u sjenu smrtnome.

U Celju pak bješe Rimski upravitelj Eulasije, koji spremajući se u rat na barbarske narode, proglasi zapoviijest, neka dogju svi stanovnici bez razlike u hram boga Marta, da od njega pobjedu izmole žrtvama i prinosima. Dogjoše u hram neznabošci, a s njima i gdjekoji kršćani, koje od straha koje pak od lakoumnosti. Doznavši za to sv. Maksimilijan, okrijepi se najprije molitvom, pa se tada kroz svjetinu proturi do pred upravitelja Eulasija, kojega prekori za bezbožnu zapovijest. Upravitelj odmah ščepa sv. biskupa, i zapovjedi mu, da žrtvuje bogu Martu; a kad svetac ne htjede ovo učiniti, već postojano ispovijeda ime Hristovo, odrubiše mu po nalogu upraviteljevu vojnici glavu, za vremena Rimskoga cara Numerijana godine 283.

* *
*

Znajući sv. Maksimilijan, da njegovi zemljaci ponajviše još sjede u tami i u sjenu smrtnome, da još nijesu prosvijetljeni naukom Hristovim, povrati se k njima, da im učini najveće dobro, što se na ovom svijetu može učiniti ljudima: da ih obrati u vjeru kršćansku; jer bezbrižnost i sreća svega ljudskoga roda tako i pojedinih naroda, gradova i ljudi stoji poglavito do prave vjere Hristove. Ona jedina

može nadahnuti vladare i poglavare pravom ljubavi k podložnicima i podložnike iskrenom poslušnosti k poglavarstvu. Ako ljudi ne mare za zakon Božji, šta će mariti za zapovijesti ljudske? Ako se mišljenje i činjenje u ljudi ne upravlja po vjeri i zakonu, lako padnu u ropstvo strastima i požudama svojim. Nikakav zločin ne će im biti prevelik i prenizak, samo ako se odatle nadaju dobitku a ne boje se kazni. Bolje bi pak bilo živjeti megju divljom zvjeradi, nego li megju ljudima, koje vjera ne zadržava na stazi pravednosti i čestitosti.

Vjera nagoni svakoga na vršenje dužnosti, a daje mu i prava, i uči ga, kako da ih upotrijebi; ali mu takogjer nalaže štovanje tugjih prava, i zabranjuje, da ih vrijegja. Tako se megju različitim vrstama ljudi podržava potreban red i ugagja mirno življenje megju ljudima; podložnike uči, da su starijima dužni štovanje i poslušnost, a starije uči, da sa podložnicima rade po pravdi i pravici i da se brinu za njihovo dobro.

Vjera obuzdava bezbožnike strahom od vječnih kazni. Ona osugjuje svaku opačinu, nepravdu i nasilje; zabranjuje gnjev, neprijateljstvo, osvetu, opast, bludnost i svaku raskalašnost. Ali vjera i dobre slobodi na krepost nadanjem u vječno blaženstvo. Ona nas opominje na ljubav, na smjernost, na strpljivost, na milosrdnost, na vjernost, na pravednost i blagost. Nema ništa za ljudski rod spasonosnije, ništa blagoslovenije od vjere Hristove. I nema boljega čovjekoljupca i rodoljupca od onoga, koji riječju i životom nastoji, da se u svijetu i u narodu što više raširi i utvrdi prava i živa vjera Hristova.

A kako mi lijepu vjeru Isusovu poštujemo? Kako nastojimo oko njezina napretka? I kako vršimo njezine zapovijesti?

Pomolimo se.

Bože, koji nas godišnjom svetkovinom blaženoga Maksimilijana mučenika svojega i biskupa razveseljavaš, udijeli milostivo: čije rogjenje slavimo, da se i s njegove zaštite radujemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

13. dan listopada.

Sveti Eduardo.

Krotost svagdje je mila, makar i u prodoli nizine cvjetala; milo je dijete, mila prostakinja, milo i nedotupavo seljače, kad su krotke i blage ćudi. No kad je tko visoko postavljen, pa ima u rukama veliku vlast i gospodstvo, teška je za nj napast, da se uznese, pa druge ljude da prezire i s njima nemilice postupa. To krasnija i čistija je krotost, kad se nagje u ljudi mogućih i uzvišenih; ona ih čini pravim slikama i prilikama Božjima. Takav čovjek, u kojega se nalazila i velika vlast i velika krotost, bješe sv. Eduardo.

Otac Eduardov bijaše kralj Engleški Ethelred Drugi. Poslije smrti Ethelredove, kad s otimanja oko kraljevstva nastaše bune i ratovi, pobježe udova kraljica Emma sa sinovima Alfredom i Eduardom k rodu svomu preko mora u Normandiju. Dok se u Engleškoj žarilo i palilo, krv prolijevala i svakako zlo činilo, provogjaše Eduardo u domu djedinskom dane svoje u bogoljubnosti, smjernosti, blagosti i ljubavi k svakomu. Napokon se smilova Bog na jadnu Englešku: godine 1042. izabraše Englezi sebi

za kralja Eduarda, kojemu tada bilo oko četrdeset godina, i s ovim kraljem kao da im Bog dade sav svoj blagoslov, jer kaže istorija: »S njegovim dolaskom kao da postade zemlja rodnija, vazduh (zrak) zdraviji i more mirnije. Kraljevi i knezovi učiniše s kraljem Eduardom mir i prijateljstvo. Uz to živje s dvoranima prosto kao da im je drug, bješe ljubazan puku, milosrdan potrebnima i podatljiv ubogima. Kad bi ga tko za što god zamolio, dade, i kad bi dao, šuti opominjući se riječi Gospodnje: »Neka ne zna ljevica tvoja, što čini desnica tvoja.«

Koliko li je sv. Eduardo bio ponizan i krotak, pokaza se jednom na čudesni način. Bio čovjek Irac, kojemu su noge bile uzete i tako natrag savijene, da nije mogao na njima hodati, već bi držeći u rukama klupice puzao po tlima. Susretavši ovaj jadni puzo jednom kraljeva komornika, reče mu: »Ne ćeš li se smilovati na me jadna?« Komornik ga zapita: »Šta hoćeš, da ti učinim?« Puzo odgovori: »Već sam šest puta dopuzo u crkvu svetih apostola, i molio se za zdravlje, koje mi prvenac apostolski ne zakrati nego samo odgodi, hoteći da u ovom čudu imam za druga kralja Eduarda, za kojega zna, kako mu je u svemu pobožan; jer mi sâm apostol naloži, neka idem kralju, da me on sam na svojim legjima odnese u crkvu, koja je blizu njegova dvora, pa da ću posve ozdraviti.« Kad ovo dozna kralj, zahvali Bogu, prigne se k siromahu, koji mu se zamazanim rukama uhvati oko vrata, i ponese ga onako na krkače u crkvu. Od ljudi, koji su ovo vidjeli, jedni se smijahu, drugi se kralju podrugivahu, da ga prosjak zalugjuje, a gdjekoji držahu djelo kraljevo za ludost. No kad kralj pogje, stanu se na jedan put puzu žile

rastezati, noge mu se pružati, i kralj ga postavi u crkvi pred oltar posve zdrava i čitava.

Krotkoga Eduarda ne mogaše nikakova uvreda razgnjeviti; kad ga jednom uvrijedi prost čovjek, reče mu: »Kad bi mi bilo moguće, kaznio bih te sada.« Ragje je dao nego uzeo, ragje oprostio nego li kaznio.

Kako je sv. Eduardo bio svakomu i najmanjemu blag i ljubazan, još se većma starao za dobro čitave kraljevine. Engleški istorik piše o njemu: »Mir održati, vjeru pomaći unaprijed, za stare se zakone pobrinuti, da se vrše, i terete narodu umanjiti, glavni su bili naumi vladanju njegovu.« Težak bješe narodu danak, koji se zvao Danski novac i koji je činio veliki dijel kraljevskih dohodaka. Kralj se odreče ovih dohodaka, samo da se narodu olakša breme. Drugda pokupiše velikaši i vlastela od svojih podložnika silnih novaca, da obdare kralja; no kralj ne htje primiti dara, već zahtje, da se novci vrate podložnicima.

Natjeran od velikaša i od naroda oženi se sv. Eduardo bogoljubnom i umnom djevojkom, s kojom je, kao što kazuju stari pisci, živio u djevičanskoj ljubavi. Na osobiti je način štovao sv. Ivana apostola i evangjelista, ljubimca Spasiteljeva; kad bi tko u ime ovoga sveca što god od njega zamolio, nikad mu ne ukrati. Pripovijedaju životopisci sv. Eduarda, da jednom prosjak zamoli od njega milostinju u ime sv. Ivana, pa kralj nemajući baš kod sebe novaca dade mu s prsta zlatan prsten; u obličju pak onoga prosjaka bješe sv. Ivan, koji kralju prsten natrag odašalje i podjedno poruči, da će skorim

umrijeti. Zakazavši javne molitve za srećnu smrt, pobožni kralj premine blaženo godine 1066.

Narod Engleški mnogo je tugovao za dobrim kraljem sv. Eduardom, pa još nakon sto i sto godina pritješnjavan od siledžija uzdisao »za zakonima i običajima dobroga kralja Eduarda!«

* * *

Kada Bog svevišnji gospodar neba i zemlje ne bi bio neizmjerno krotak, blag i strpljiv, ovaj svijet ne bi ni časak opstao od njega zaradi mnogih grijeha i uvreda, koje mu ljudi neprestano čine. Ali krotost i blagost tako pripada bistvu Božjemu, da hoteći Bog blizost svoju pokazati na osjetljiv način, upravo se navlastito u ovom svojstvu objavi. Jedan od najvećih proroka starozavjetnih bijaše Ilija; njemu udijeli Bog osobitu milost, da mu se ukaže. Sv. Pismo pripovijeda (III. Kr. 19, 11—13): »I gle Gospodin prolazi, a pred Gospodinom vjetar velik i jak razvaljujući brda i razlamajući stijene, ali Gospodin ne bješe u vjetru; i iza vjetra dogje trus (potres), ali Gospodin ne bješe u trusu; i iza trusa dogje oganj, ali Gospodin ne bješe u ognju; i iza ognja dogje pirkanje (šuškanje) tiho. Kad to ču Ilija, zakloni lice svoje plaštem.« Dakle se Gospodin objavi proroku u tihom i blagom pirkanju. Pa Hrist Gospodin reče (Iv. 14, 9): »Koji vidi mene, vidi i Oca«; a prilika Sina Ocu jednakoga ono je stvorenje, što je megju svima najkroće, jagnje. Takogjer je Spasitelj svim ljudima kazao: »Naučite se od mene; jer sam krotak i ponizan srcem.« Mat. 11, 29.

S toga su dužni da budu osobito krotki i blagi svi ljudi, u koje ugje i nastani se Duh sveti, što izlazi

od Oca i Sina. I doista se u svih pravih svetaca nagje krotost, i nagjosmo je na izvrstan način u današnjega sveca. I ti, kršćanine dragi, ugledavaj se na Boga i svece njegove, te budi krotak i blag svakomu, navlastito pak onomu, komu zapovijedaš, bio sluga ili sluškinja, naučnik ili hranjenik tvoj. Pa ako zasada nikomu ne zapovijedaš, već tugje zapovijesti slušaš, budi blag barem nijemomu živinčetu, te na njemu pokaži, da imaš blago, krotko srce i da bi vrijedan bio valjano upravljati, kad bi ti se dala vlast nad čim većim. Spasitelj naš reče — a riječ njegova valja va vijek vijeka — »Blago krotkima; jer će oni imati zemlju.« Mat. 5, 4. Bilo u ovom životu ili istom u drugom, svakako će krotki prije ili poslije imati zemlju, doći će do vlasti; jer gospodar neba i zemlje dijeli svoje kraljevstvo i gospodstvo samo s onima, koji su zaista na njega nalik, t. j. koji su krotki i ponizni srcem.

Pomolimo se.

Bože, koji si blaženoga kralja Eduarda ispovjednika svojega okrunio slavom vječnosti, učini, molimo, da mi njega tako poštujemo na zemlji, da uzmognemo s njime kraljevati na nebu. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

14. dan listopada.

Sveti Kallist.

Kallistov otac bio vojnik pomorac na Rimskim ratnim lagjama kod Ravenne, no momci od onih lagja bili ponajviše ponamještani u Rimu u amfiteatrima. Tako Kallist ugleda vidjelo Božje u Rimu. U mladosti dogje kao rob u službu Karpoforu, koji je bio kršćanin a dvoranin

cara Kommoda (vladao od godine 180. do 192.). Kako se Kallist pokazao vjeran i pouzdan, dade mu gospodar novaca, da otvori mjenjačnicu; Kallist bio tada kršćanin, da li već od djetinjstva ili tek od službe u Karpofora, ne zna se. Posao pak mjenjački vodio vješto i pošteno, te mu i kršćani povjeravali zaklade udovičke i sirotinjske; no po kojekakvim nezgodama i nesrećama, za koje se izbliže ne zna, kakove su bile, izgubi gotovo svu imovinu. Bojeći se rukodavaca pobježe u luku Ostijsku, i baš htjede da se ukrca na lagju, koja bila na odlasku, kad eto gospodara! U tjeskobi onoj skoči u more, da se plivanjem izbavi, ali ga pomorci izvuku i predadu gospodaru, koji ga u Rimu baci u ropsku kaznionicu, gdje je jadan u teško gvožgje okovan, šibljem mrcvaren, glagju i žegju moren pogibao, dok ga milosrdni kršćani podjamčivši se za nj ne izbaviše. Kallist imao još novaca dobiti od nekih Židova, pa dogje jedne subote pred njihovu zbornicu tražeći od dužnika novac; no srebroljubivi sinovi Israelovi nepriličnoga rukodavca ščepaju, zlostave i tuže, da im je smeo službu Božju; i Kallist bude osugjen, opet išiban i sa još nekim drugim kršćanima otpravljen na robiju na otok Sardiniju.

Tada Kallist potpuno upozna pravu vrijednost zemaljskih stvari, pak se smjerno preda volji Gospodnjoj. Nakon toga budu zarobljeni kršćani u Sardiniji, s njima i Kallist, na slobodu pušteni po zagovoru Marcije, žene inoče cara Kommoda, prijateljice kršćanima. Kalist vrati se u Rim, gdje u sv. pape Viktora Prvoga nagje očinske potpomoći. Prokušan stradanjem, očišćen u ognju tuge i nevolje i otrijebljen od svake zemaljske troske pokaza se valjan u

svim krepostima, te postade najprije nadgledač velikoga kršćanskoga groblja, potom crkveni službenik a poslije starješina nižih crkvenih službenika, koje gleda da zadahne onom toplom srdačnom ljubavi, što crkvenoj službi podaje pravu silu i posvetu. Pravom nehinjenom pobožnosti i iskrenim čovjekoljubljem steče toliko poštovanja u općini kršćanskoj, da je poslije smrti pape sv. Zefirina godine 218. (vidi 26. kolovoza) bio posagjen na stolicu sv. Petra.

Teškim i gorkim iskustvom u pregjašnjem životu srce se sv. Kallistu veoma umekšalo, te je u upravi Crkve bio vrlo blag, primao i najteže grešnike na pokoru, i od krivovjeraca izlučene a poboljšane puštao u Crkvu; oženjene ljude ostavljao u nižim crkvenim službama, i dopuštao visokorogjenim ženama, da se bez obzira na starorimske zakone udaju za kršćane iz nižih staleža. Na ovaj blagi Kallistov postupak, koji je posve po duhu kršćanske slobode, ustaše neki nezadovoljnici tvrdeći, da se ovakvom blagošću potkopavaju temelji svetosti kršćanske i reda potrebnoga u Crkvi, i držeći, da teških grešnika ne bi valjalo u Crkvu natrag primati ni nakon iskrene i teške pokore, i da je svaka ponovna ženidba ili udaja grešna. S takvim nemilosrdnim revniteljima borio se sv. Kallist oružjem riječi Božje: napominjao im kovčeg Noin sa čistim i nečistim životinjama, njivu sa pšenicom i kukoljem; pokazivao im za ugled Spasitelja, kako bješe milostiv grešnicima, kako pomilova preljubočinicu i razbojnika na križu; pitao ih sa apostolom (Rim. 14, 4): »Tko si ti, koji sudiš tugjemu sluzi? On svojemu gospodaru stoji ili pada«; dozivao im na um riječi apostolove (I. Kor. 7, 9): »Ako li se ne uzdrže, neka se žene i udaju;

jer je bolje ženiti se, nego li upaljivati se«, i opet riječi istoga apostola (7, 39): »Ako ženi umre muž, slobodna je, za koga hoće da se uda, samo u Gospodinu.« No uzalud, oholi revnitelji odvojiše se od sv. pape i učiniše raskol u općini Rimskoj.

Sv. Kallist odredi takogjer, da se kvaterni posti, dotada samo po običaju vršeni, pod zapovijest drže u zapadnoj Crkvi. Sagradi crkvu-basiliku sv. Marije preko Tevera. Groblje, kojemu bješe otprije nadgledač, toliko obnovi i raširi, da je bilo najveće od Rimskih grobalja, pa se po njemu prozvalo Kallistovo groblje. Tijelo blaženoga Kalepodija svećenika i mučenika u Tever bačeno dade pomnjivo iskati i nagjeno časno ukopa. Kad krštenjem očisti konsula Palmatija, senatora Simplicija, Feliksa i Blandu, koji su svi poslije izginuli smrću mučeničkom, bačen bi u tamnicu, gdje gnojava vojnika Privata na čudesni način iscijeli i za Hrista pridobi; isti Privat primivši tek vjeru kandžijama do smrti izbijen dično pogibe.

Nakon duga gladovanja i česta šibanja bude sv. papa bačen u bunar (zdenac), i tako vjenčan krunom mučeničkom, oko godine 223. za Rimskoga cara Aleksandra Severa, koji je istina bio blage ćudi i dobar kršćanima, ali su i za njega pravednici stradali od nepravednih sudaca, neprijatelja imenu Isusovu.

* * *

Sv. Kallist, kad bijaše nadgledač groblja, bez sumnje je imajući vazda pred očima prolažljivost svega zemaljskoga, mnogo napredovao i otvrdnuo u vrlini kršćanskoj, pa zato još i poslije sjedeći na stolici sv. Petra i upravljajući Crkvom Hristovom kao iz zahvalnosti brinuo se za ono groblje.

Doista, na kakove ozbiljske i spasonosne misli može nas dovesti motrenje groblja! Ta ovdje je tajna vječnosti, svjetlost života i tama smrti, zrno i pljeva, pšenica i kukolj, što ovdje pomiješano niče do žetve, do dana sudnjega, kad će žeteoci vječnoga domaćina za vijek vijeka razlučiti jedno od drugoga! Motri ovaj prah, ljudska oholosti, koja se ponosiš i pjeniš kao valovi morski! Ovdje su one megje, za koje reče Svemogući: »Dovle ćeš doći, a dalje ne ćeš ići, i tu ćeš slomiti ponosite valove svoje!« (Job 38, 11); »jer si prah i u prah ćeš se vratiti« (Mojs. I. 3, 19). Prouči ovu nedokučivu radionicu smrti i suda! Od kolikih li je ljudi ovdje prah i pepeo, za koje se više i ne zna, da su ikada bili stanovnici ove zemlje!

Ovdje više nema svagje oko grude zemlje, oko bogatstva i slave; ovdje šute požude puti (tijela) i krvi; drugi život niče ovdje! Ovdje noć smrti nosi zoru vječnoga dana! Ovdje ima tajna nedoglednih očima svijeh samrtnih vidjelaca! Dokle jošte, pa ćeš se i ti rastvoriti u prah i pepeo? — No dragocjen je prah od mnogih, koji ovdje počivaju; pravi zlatni prašak za sudove odabrane, koji će u dan prerogjenja resiti palaču kralja vječnoga.

Isuse, pastijeru dobri, koji ovdje megju ovcama svojim tako ljubazno pružaš ruke k njima sa križa, ti uskrsnuće i živote, smiluj se na duše vjernijeh svojih, koje se još nijesu upokojile, i uzmi ih u blaženi pokoj svoj, da opijevaju milosrgje tvoje do vijeka!

Pomolimo se.

Bože, koji nas vidiš gdje po svojoj slabosti malaksavamo, k ljubavi tvojoj milosrdno nas po primjerima svetaca svojih obnovi. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

15. dan listopada.

Sveta Teresija.

Učestitih i bogobojaznih ženidbenih druga Alfonsa Sancheza de Cepeda i Beatrice de Ahumada u gradu Avili u Španjolskoj nagje se godine 1515. žensko čedo Teresija. Odgojena pomnjivo u pobožnosti i strahu Božjem zarana zavoli čitati duhovne knjige i navlastito žića svetijeh, te primjeri izvrsnih djela, što počiniše sveci, i neiskazanih muka, što pretrpiše mučenici iz ljubavi ka Hristu, užegoše joj djevičansko srce tolikom ljubavi, da nije ništa većma željela do krv svoju proliti za vjeru. Ali ovakova ne ostade vazda: dogjoše joj časovi i dani, kad je više mislila na svijet i taštinu, nego li na dragoga Boga; to se osobito zgagjalo, kad joj umre majka a ona poodraste. Željela, da bude lijepa, pomnjivo plela kosu, ugagjale joj lijepe odjeće i mirisi; još opasnije (pogibeljnije) bilo joj tajno čitanje Romanskih pripovijesti i pouzdano druženje sa lakoumnom rogjakom. Na sreću zapazi pobožni otac promjenu u kćeri, pa je dade na dalje odgajanje u kloštar redovnicama augustinkama, gdje joj se brzo povrati pregjašnja pobožnost i opet omili čitanje pobožnih knjiga. Kreposno življenje redovnica u kloštru navede Teresiju na odluku, da se sasvim posveti Gospodinu, pa stupi navršivši dvadeset godina megju redovnice karmelićanke u Avili.

Povijest unutrašnjega života svoga a ponešto i izvanjega opisa sama sv. Teresija po zapovijesti jednoga svoga ispovjednika; obilatije pak opisa joj življenje navlastito izvanje potonji ispovjednik jesuit Ribeira. Kad bismo i mi hotjeli žiće njezino natanko

ispripovjediti, trebala bi nam čitava knjiga; neka nas zadovolji nekoliko crta.

Jednom već rekosmo, da su žića svetaca živo evangjelje; što evangjelje zakazuje, to sveci čine; svaku rečenicu sv. evangjelja nalazimo u njihovim životima djelom izvršenu. Ovdje ćemo iz žića sv. Teresije samo dokazati, kako se na njoj izvršiše Osam Blaženstva.

1. »Blago siromašnima duhom; jer je njihovo kraljevstvo nebesko.« Teresija bila od dobre kuće; ipak se najviše trudila, da najveće siromaštvo vlada u kloštru, u koji bješe stupila, i osnovala više kloštara, u kojima su valjala ista pravila potpunoga siromaštva. Nijedna duvna ne smije ništa svoga imati; ako glavarica zapazi, da je kojoj duvni osobito mila kakva stvar, n. pr. molitvenica ili tako što, valja da joj uzme i za onu stvar dade drugu. Odijelo im od gruba nebojadisana sukna, a tijesno; kabanica im skopčana drvenim pucetom; košulja i žepni rubac od vune, pojas od kože; za obuću imadu samo potplat od užeta spleten, zato se zovu bosonoge karmelićanke. I sam prijevjes treba da bude od platna; postelja im je daska sa slamnjačom. Jedu dva puta na dan; mesa nikada. Samoj pak Teresiji siromaštvo bješe toliko drago, da je svagda, kad god bi mogla, sebi odabrala najgore jelo, najgore odijelo i najgoru postelju; ali je kod svih stvari gledala na čistoću. Kad se jednom na blagdan Brašančevo u kloštru ne nagje druge hrane do hljeba, hvali i slavi sv. Teresija Gospodina, što je udostoji tolikim siromaštvom. Nje nije manje razveseljavao nedostatak, nego li druge ljude obilje; s toga, što je u kući bilo veće ubožtvo, to je veće bilo njeno veselje, a kad bijaše

svega dosta, većma je bila zabrinuta. »Pravo ubo-štvo — govoraše duvnama — koje se podnosi samoga Boga radi, veliku čast donosi; siromah ne treba ničega do Boga; pa opet premda ne ište ničije pomoći, nagju mu se mnogi prijatelji.«

2. »Blago krotkima, jer će oni imati zemlju.« Krotak se čovjek tada pravo pokaže, kad na nj navale uvrede, krivice i upornosti. I sv. Teresiji bilo u životu čestih zgoda, da se uvješti u krotosti; evo samo jednoga primjera. U jednom ženskom kloštru u Avili, u kojem je bilo mnogo duvni, nestade reda i duha kloštarskoga. Visitator apostolski ne znajući kako bi drukčije uklonio nered, pošlje sv. Teresiju u onaj kloštar za glavaricu. Duvne se vrlo uzvrpolje, što im nije dopušteno, da same biraju sebi glavaricu; bolje izmegju njih pokore se, ali druge psuj, grdi, viči, da je strahota. Sveta pak Teresija metne na stolicu, na kojoj je inače sjedjela glavarica, sliku bl. Djeve Marije, neka presveta Bogorodica bude svima glavarica; po tom sazove sve duvne na skup, sjedne na podnožje k slici Marijinoj, i umiljeno progovori duvnama: »Gospogje majke i sestre moje! Po poslušnosti poslao me Bog u ovu kuću, da vršim službu, za kojom nijesam išla i koje nijesam zavrijedila. Preteško mi je ovo poslanje, jer sam preslaba, da ga izvršim, i jer znam, da bih se od svake vas mogla još koješta dobra naučiti. Ali nijesam došla ovamo iz drugoga razloga, nego da svjema vama služim. A nadam se, da će me u ovom potpomagati Gospodin, a u drugom nema nijedne od vas, koja me ne bi mogla poučavati i obnavljati. Vidite, gospogje, kako hoću vama da služim: gotova sam za vas, ako treba, dati krv i život. Sad sam kći ove kuće i sviju

vas sestra. Jedno samo želim, da mi sve dragovoljno i veselo služimo Gospodinu, pa da nastojimo ono malo, šta od nas ištu pravila, vjerno izvršiti Boga radi. Znam, kolika je naša slabost, ali ako se djelima svojim ne popnemo na vršak savršenstva, da se popenjemo barem željama. I Gospodin će po dobroti svojoj učiniti, da će pomalo prema namjeri i želji našoj biti i djela naša.« Kako je sv. Teresija govorila, tako je i radila. Krotosti svojom tako nadvlada svaku upornost, da su je zavoljele i poslušne joj postale i one, koje bjehu isprva najupornije, i kloštar postao ugled reda i pobožnosti, i nakon tri godine, kad bijaše opet izbor glavarice, sve duvne nju jednoglasno izabrale, a bile prenesrećne, kad po nalogu visitatorovu morade odanle prijeći na drugo mjesto.

3. »Blago onima, koji se žaloste, jer će se oni utješiti«. Istom što Teresija učini zavjete redovničke, poduzme je živčana bolest, koja joj pune tri godine uzrokova prežestoke bolove. Uzeta ležaše u postelji, da nije mogla ni prsta maći; i na pet godina prije smrti napisa sama, da u četrdeset godina nije bilo dana, da ne bi osjetila bola. Pa uza sve ovo bolovanje premnogo putova, da osnuje nove kloštre, u vrućini, zimi, daždu i snijegu, skrajnom siromaštvu i svijem mogućim neprilikama. Ali najveća muka joj bijaše unutrašnja, duševna ostavljenost, kojom je Gospodin pohodi za cijelih dvadeset godina. A sve ove muke, znajući za preveliku utjehu koja odatle napokon nastane, držaše ona za toliko dobro, da se je mnogo godina Bogu molila, neka na nju za svega vijeka pošilja nevolje i gonjenja. Gdjekoje pečali i muke svoje opisuje ona sáma. »Kadšto me je — kaže — neiska-

zana duševna tjeskoba pritješnjavala; k tomu dolazile prevelike tjelesne muke i bolovi, tako da sam ih jedva mogla snositi. Katkad je bila tjelesna muka veća, pa ovako ne osjećajući tjeskobe duševne, mirno sam i veselo snosila. No kad tjelesna i duševna zla podjedno navališe, tako je teška bila kazan i tjeskoba, da malo nijesam izdahnula i zaboravila sve milosti od Boga dobivene; razum mi bio kao ukočen i uspavan te mi se tisuću sumnji i dvojbi isukalo; držala sam pak sebe tako zlom i opakom, da sam mislila, e su sva zla i sva krivovjerstva na svijetu nastala sa mojih grijeha.« No kad pristupi k presvetomu otajstvu, kadšto joj namah bilo dobro na tijelu i duši; kao da joj je u tren oka nestalo duševne tame. Ovda onda odagna sve ovo Gospodin jednom riječi, na primjer: Ne brini se, ili: Ne boj se. Kako se pak pobožna žalost pretvara u blaženu utjehu, vidjelo se već pri smrti sv. Teresije. Kad joj u posljednjoj bolesti donesoše svetu pričest, skoči ona onako slaba bez ičije pomoći s postelje, lice joj se sasma preobrazi, kao da s njega sijevaju sunčane zrake, i postane milo za gledanje; ruke sklopi, i stane od svesrdne radosti ugodno pjevati, i sa najvećim svojim Dobrom, što imagjaše pred očima, razgovarajući se iznese iz preobilatoga srca neke uzvišene, slatke i mile riječi, izmegju kojih mogle su se ove razabirati: »Dogje evo, Gospodine moj i vjereniče, žugjeni onaj čas, koji sam ovoliko puti zaželjela. Već je vrijeme, da se vidimo. Već je vrijeme odlasku, Gospodine, što srećno i blaženo bilo, bila volja tvoja! Dogje napokon čas, u koji ću izaći iz ovoga progona i duša moja uživat će zajedno s tobom ono, na što je ovoliko hlepila«.

4. »Blago onima, koji gladuju i žegjaju pravde; jer će se oni nasititi«. Sv. Teresija bješe u dobi djevojačkoj malaksala u pobožnosti; pa i onda kad ode u redovnice, duša njena kao umorna već i iscrpena, premda je tražila mir, ne mogaše isprva naći pokoja zaradi onih pregjašnjih nedobrih navada. »A dogodi se — piše ona sáma — kad jednoga dana stupim u bogomolju, zapazim sliku Spasitelja našega Hrista ranama posve nagrgjena. Pogled na nj svu me smuti, jer se živo vidjelo, što je za nas trpio. Toliki bol osjetih u srcu, što mu za dobivene rane bijah ovako malo zahvalna, da mi se činilo, srce mi se para, i prolivši suze bacih se preda nj na koljena, i svesrdno ga molih, neka mi napokon daje takovo postojanstvo i duševnu jakost, da ga unaprijed više ne uvrijedim. I tada mu s potpunim pouzdanjem rekoh, da ne ću odanle ustati, dok me ne usliši; i osvjedočena sam, da mi je ovo koristilo; jer sam otada počela život znamenito popravljati. A čim počeh uklanjati se grešnim zgodama i više baviti se molitvom, zače i Gospodin meni davati milost utjehe i mira; ali ja ga nikad ne molih za ovakovu utjehu već samo za milost, da ga više nikad ne uvrijedim i da mi grijehe oprosti«.

5. »Blago milosrdnima; jer će oni milosrdnost postići.« Budući da je sv. Teresija ljude ljubila samo Boga radi, kojega u njima motraše i ljubljaše, njena ljubav k bližnjemu udešavala se po mjeri ljubavi Božje. S toga u nje onolika trudba oko spasenja bližnjega, s toga onolika volja svakomu ljubav kakovu učiniti, s toga onoliko njeno milosrgje k nevoljnima. — Plamteći od želje da se spasu duše, prinese nebrojena djela pokornička, molitve i suze, e da Bog da,

obratili se zaslijepljeni i otvrdnuli grešnici; i doista ona mnoge izvede iz stanja grešnoga na stazu kreposti, druge opet iz stanja mlakosti na put savršenstva. K neprijateljima bila toliko ljubazna te biskup Avilski reče: »Tko želi, da ga Teresija ljubi, neka joj samo što god na žao učini«. — Teresija učinila odluku, da ne će nijednoga dana u životu svom propustiti, da ne učini komu ljubav kakovu. Osobito je pak revnosno nastojala oko bolesnika; ne samo, da bi ih nudila najboljim što bi imala, nego bi radije pustila i druge poslove, samo da može biti kod bolesnih i utješavati ih i razveseljavati. Jedna duvna imala otvorenu ranu, na koju su izlazila jela neprobavljena; od ovoga strašnog stanja onesvješćivale se druge duvne, kad bi morale bolesnicu dvoriti, samo je sv. Teresija njegovala brižno i umiljato. — Ona ne govoraše nikad ni o kome zlo, a ne hoćaše ni od drugih da sluša opadanja. — A Gospodin Bog na vrlo divni način ispuni sv. Teresiji obećanje, da će milosrdni postići milosrdnost: po njezinu zagovoru zbiše se velika čudesa i u životu njenom i poslije njezine smrti.

6. »Blago onima, koji su čista srca; jer će oni Boga vidjeti«. Papa Gregorije Petnaesti proglašujući Teresiju sveticom, kaže o njoj: »Megju ostalim njezinim krepostima, kojima se kao nevjesta od Boga ukrašena divno pokaza, sja se neoskvrnjena čistoća, koju je tako izvrsno gojila, da nije samo odluku o vazdašnjem djevičanstvu od djetinjstva učinjenu održala do smrti, nego bez ikakove ljage angjelsku u srcu i na tijelu čistoću očuvala.« Čistoća duše njene tolika bijaše, da nije nikad u svom vijeku osjetila nečistih ganuća ili misli, pače ni znala, šta je to. S toga kad bi je podložnice u takvim napastima molile za savjet, ona bi im kazala, da »ništa o tom ne razumije; dobri Bog dao joj milost, te se ne sjeća, da bi bila za svega vijeka svojega tako što u toj vrsti učinila, šta bi trebalo kazati ispovjedniku«. Ali je u nje bila i velika ljubav k samoćovanju, stidnoća i opreznost. — Po velikoj čistoći srca sv. Teresija bi dostojna već u ovom životu kadšto da vidi Boga i stvari nebeske. Gospodin joj se ovda onda poslije sv. pričesti javi u tolikom veličanstvu, da nije mogla sumnjati, e je Gospodin sâm. Kad bi se duša njezina uz molitvu posve zavezla u Boga, kad i kad joj se lice zasvijetli, kao što se svijetlilo lice Mojsiju od govora sa Gospodinom. (Mojs. II. 34, 29 ss.) Bez sumnje je od njene vazdašnje čistoće, što joj se tijelo po smrti ne raspade, nego preugodno mirisa.

7. »Blago miroljubivima; jer će se sinovi Božji nazvati.«

8. »Blago onima, koji gonjenje trpe pravde radi; jer je njihovo kraljevstvo nebesko.« Mnogi ljudi trpe gonjenje, pa još misle, da trpe pravde radi, a nije ništa do njihova svadljivost, oholost, tvrdoglavost, čega radi trpe gonjenje. Ako li te gonjaju, samo onda možeš se tješiti, da trpiš pravde radi, kad kao pravi miroljubac nastojiš vazda ukloniti se svagji i raspri i popuštaš, dokle god ti dužnost i savjest ne nalažu, da se drugima opreš ili zamjeriš. Kako je sv. Teresija po Božjem ponukovanju u kloštrima karmelićanskim uvodila oštrija pravila, razglašivalo je neposlušnom, nemirnom, tvrdoglavom duvnom. Svemu se prigovaralo i sve se napadalo, šta je ona uradila s velikom mukom a za veliko dobro ljudima, a napadalo se tek iz zavisti i nenavidosti. Duhovnici i svjetov-

*

njaci psovali je i grdili; kad ona po zapovijesti ispovjednika svoga objelodani svrhunaravna prikazanja, koja joj se zgodiše, govorilo se, da je nečisti duh zavarava, da je luda ili pače bjesomučna, pa i jedan ispovjednik njezin prevari se i posumnja, bi li je jošte ispovijedao. — A sv. Teresija milošću Božjom potkrepljivana i velikom poniznošću ublaživana sva gonjenja snosi mirno i tiho. Kao što se ne zapali voda, u koju padaju iskre od paroplova, tako ne mogoše sva neprijateljstva i gonjenja plemenitu dušu sv. Teresije zagrčiti. Bog joj naplati već u ovom životu stradanje prevelikim unutrašnjim utjehama i tijem, što je vidjela plod od svoje trudbe: u trideset i dva kloštra obnovi ona starija oštrija pravila, po smrti pak († 1582.) uvede Bog svoje miroljubivo čedo u nebeski Jerusalem, gdje nema više gonjenja ni plača ni vike ni bolesti ni smrti.

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Teresije djevice tvoje, tako da se hranom nebeskom njezinoga nauka pitamo i u osjećanju iskrene pobožnosti obučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

16. dan listopada.

Sveti Gal.

Irska bijaše od petoga stoljeća kojih dvije tri stotine godina bogat rasadnik vjere kršćanske; odanle presagjivaše nebeski vrtlar plemenite rasade po sjevernoj i srednjoj Evropi, razašiljući s onoga otoka svetačkoga ljude pune vjere i ljubavi k narodima, kojih Otac nebeski nije bio još usadio u vrtao svoj. Megju onakve Božje poslanike iz Irske pripada i sv. G a l.

Gal rodi se u Irskoj oko godine 550. od roditelja uglednih, koji ga dadoše na odgoju i nauke sv. Kolumbanu u monastir Bangor. Našavši Kolumban u gojenika svoga vrsnih duhovnih darova, nastoja, da ih što ljepše razvije i oplemeni. A Gal potpuno ispuni očekivanje učiteljevo; lijepo napredova i u pobožnosti i u znanostima, navlastito pak u nauku Sv. Pisma, i sve većma dozrijeva u njemu odluka, da se svijeta ovoga sasvim odreče i da se dade na službu Gospodinu u monastiru. Tako i bi, i on postavši monah, bude poslije protiv svoje volje regjen za svećenika; pa kad sv. Kolumban revnošću za spasavanje dúšâ nagnan prijegje preko mora u Francusku, da se ondje trudi oko širenja i utvrgjivanja svete vjere, pogjoše s njim za pomagače dvanaest monaha, megju njima Gal. U Francuskoj biše glasnici Božji veselo dočekani, i sagradiše tri poslije vrlo glasovita monastira, iz kojih su svetim naukom i primjerom blagoslov nebeski rasprostranjavali po svoj zemlji. Kada pak zloglasna kraljica Brunehilda, koju sv. Kolumban slobodno prekoravaše za njene grdne opačine, stade ljude Božje ganjati, prinugjeni biše otići iz Francuske u Njemačku, gdje su po različitim krajevima riječ Božju propovijedali, te puk upućivali na stazu kreposti. No kad im i ovdje bilo stradati od zlopakih ljudi, prijegje sv. Kolumban u Italiju, a sv. Gal ne može s njim od teške groznice; sa sv. Galom ostaše nekolika druga.

Ozdravivši sv. Gal poište samotinju za stanovanje, i nagje je megju Švajcarskim brdinama ne daleko od Bodenskoga jezera. Tražeći naime zgodno mjesto za samoćovanje megju onim brdinama, odvoji se od drugova, da se nasamo Bogu moli, no zapne

za trnje i pade na tle; priskoči drug, da ga digne, ali mu reče sv. Gal: »Pusti me! Ovo je počivalište moje u vijek vijeka; ovdje ću se naseliti, jer sam ga odabrao« (Ps. 131, 14). Držeći ovaj dogagjaj za prst Božji, kad ustade od molitve, načini od dvije ljeskovače križ, zabije ga u zemlju, objesi na nj svetih moći, i pomoli se pred njim sa drugovima govoreći: »Gospodine Isukrste stvoritelju svijeta, koji si pobjedonosnim križem pomogao ljudskomu rodu, daj na čast izabranika tvojih ovo mjesto, da bude na slavu tvoju za stanovanje.« Molitva traja, dok sunce ne zagje, tada se okrijepiše jelom, i legoše na počinak; ali sv. Gal diže se opet na molitvu, i dok se moli, eno medjed iz gore dogje i pojede otražbine od jela. Sv. Gal zapazivši medjeda — pripovijeda stari pisac njegova žića — reče mu: »Zvijere, u ime Gospodina našega Isukrsta zapovijedam ti, da doneseš drva i baciš na oganj.« Kad medjed ovo učini, dade mu sv. Gal hljeba za plaću i po tom zapovjedi, da otide iz one doline. Zato se sv. Gal obično slikuje sa medjedom. — Na odabranom mjestu načine ljudi Božji sebi malene celice; ovo je započetak potonjemu glasovitom monastiru Sankt-Gallenu, koji opisasmo u životu sv. Udalrika (4. srpnja), i osnutak sadašnjemu ubavomu gradu Sankt-Gallenu u Švajcarskoj.

Na ovom naselju sv. Gal sa drugovima provodeći život pokornički nastojaše osobito oko obraćenja neznabožaca, koji su se još nalazili po onim brdinama i dolinama, pa se s toga sv. Gal poštuje kao apostol onih krajeva. U to doba dogodi se, da je nečisti duh mnogo mučio kćer Gunzona vojvode obližnje Njemačke pokrajine. Vojvoda držeći, da će mu kćer sv. Gal molitvom izbaviti od nečistoga duha, poruči po njega; mnogo nagovaran od gjakona Ivana pogje napokon k vojvodi, te molitvom i rukopolaganjem izagna iz djevojke zloga duha. Darove, što zato primi od vojvode, razda sv. Gal odmah ubogima. Osim toga htjede vojvoda Gunzon, da sv. Gal sjedne na biskupsku stolicu u Konstanzu, koja se bila odskora upraznila; ali ne hoteći nikako privoljeti se na želju vojvode, svećenstva i puka, preporuči sv. Gal za biskupa Konstančkoga gjakona Ivana, za kojega je znao, da je valjan duhovnik i kojega je sâm poučio u znanju Sv. Pisma. I bi Ivan za biskupa izabran i posvećen. Nakon posvećenja Ivanova reče sv. Gal lijepu duhovnu besjedu na Latinskom jeziku, a biskup Ivan istumači je odmah nazočnomu narodu Njemački.

Kada pak umrije sv. Eustasije opat u monastiru Luxeuilskom u Francuskoj, u kojem je sv. Gal sa sv. Kolumbanom otprije boravio, pozvaše braća onoga monastira njega, da im bude opat; ali svetac voli ostati u sklonitoj celici, iz koje bi izišao tek da u obližnjim mjestima uči narod. Do velike starosti ne propusti sebe i druge voditi putem spasenja jednako moreći tijelo svoje i revnosno navješćujući riječ Božju; jošte godine 646., kad mu bilo već 95 godina, propovijeda na Miholje u selu Arbonu; na tri dana po tom razboli se, a za četrnaest dana premine u Gospodinu.

*
* *

Sv. Gal odreče se svega; primivši od vojvode bogatih darova, kojih nije mogao odbiti, razda ih namah ubogima; ponugjene biskupije i opatije ne htje primiti; zadovolji se uboštinom u šumi. Kako li

upravo protivno rade obični ljudi u svijetu! Ničega nije im nikad dosta. Osobito pak megju dobnijim ljudima nalazi se dosta lakomaca. A ipak je lakomstvo grdna opačina, pa opačina takva, koju malo tko na sebi opaža, ispovijeda i popravlja. Ne misli pak, da je samo onaj lakom, koji krade ili vara dobitka radi, već je lakom svaki čovjek, kojemu je više do zemaljskih dobara nego do Boga. Ako dakle u nedjelju i blagdan radiš za novac a ne mariš za službu Božju, lakom si. Ako propustiš svagdašnju molitvu samo da što prije prispiješ k poslu i ako kod posla nikad ne misliš na Boga, lakom si. Ako kod poslovanja svoga lažeš, ili drugarima svojim zavidiš privredu, ili ako gledaš da se ukloniš zakonitim daćama, kao n. pr. potrošarini, uvoznini, dohodarini, lakom si. Ako ti vremena šteta zadaje više jada i skrbi, nego li smrtni grijeh, i ako se više trudiš, da djeci ostaviš mnogo imutka, nego da ih kršćanski odgojiš, lakom si. Ako više poštuješ izopačena bogatuna, nego li čestita radnika, lakom si.

Lakomca pak Sv. Pismo poredi sa idolopoklonikom, jer lakomac gradi novac ili zemaljsko blago bogom svojim, kojemu se klanja, na kojega najviše misli, kojega ne će ni za kakvu cijenu da izgubi, i kojega ljubi svim srcem i svom dušom i svom moći svojom. Uzalud ti izgovor, da se ipak Bogu moliš i u nedjelju da ideš u crkvu. Tako su i Israelci (Židovi) klanjali se Bogu a podjedno više puti imali uz njega lažnih (krivih) bogova. Bog pak reče: »Ne imaj drugih bogova uz mene.«

U životu sv. Gala nalazimo valjan lijek od općenite svjetske bolesti, od lakomstva. Lakomstvo dolazi naime odatle, što ljudi hoće slasno i ugodno da

žive, pa s toga da imadu više, nego je potrebno, a opet za samo potrebno nemaju pouzdanja u Boga. Živeći onako, kao što je sv. Gal, ne će nitko doći u napast, da se polakomi. Od tebe se istina ne ište, da živiš, kao što je živio sv. Gal, ali mnogo i mnogo tisuća ljudi ne bi trebalo da se onoliko lakome na blago zemaljsko, kad bi u odjeći i stanu, u jelu i pilu i u zabavama sebe i porodicu svoju stezali na ono, što je upravo potrebno. Ali dakako, kad ljudi srednjega staleža hoće da žive kao velikaši i bogataši, a ljudi najnižih staleža kao oni srednjega, onda se lako polakome, te se dadu i na laž i prijevaru, samo ako tim mogu što steći.

Reći ćeš: Nije meni ni na kraj pameti, da obogatim i živim u slasti i lasti; ali imajući porodicu, slabu privredu a dosta duga, prinugjen sam mnogo brinuti se i trkati, da što privrijedim. — Pa ipak nije ni ovo istina. Bog koji stvori ljude, on se pobrinuo za njih i tako sve uredio, da imadu hljeb svoj svakidašnji. Ali ljudi neka se u Boga i uzdaju, i neka ne misle, da sve stoji samo do njih i njihove skrbi. Gdjekojega čovjeka pušta Bog samo zato u nepriliku i nevolju, što svagdje ište pomoći samo ne u Boga. Zato uzmi na um riječi sv. Pavla apostola (I. Tim. 6, 6—10): »Veliki je dobitak pobožnost sa zadovoljstvom; jer ništa ne donesosmo na ovaj svijet, bez sumnje ne možemo ništa ni odnijeti. A imajući hranu i odjeću ovim budimo zadovoljni. Jer koji hoće da se obogate, padaju u napast, i u zamku gjavolju i u želje mnoge nekorisne i škodljive, koje potapaju čovjeka u propast i pogibao. Jer je korijen sviju zala lakomstvo.«

Pomolimo se.

Zagovor blaženoga Gala opata neka nas, prosimo Gospodine, preporučuje: što svojim zaslugama ne možemo, da njegovom zaštitom postignemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

17. dan listopada.

Sveta Hedviga.

Bertholdo knez od Andechsa i margrof od Istre udade kćer Hedvigu godine 1186., kad joj je bilo istom dvanaest godina, za vojvodu Sleškoga i Poljskoga Henrika.

Bivši veoma pobožno odgojena u monastiru, nagovori Hedviga muža svoga, da se uzdrže jedno od drugoga svako advenatsko i korizmeno vrijeme, u sve petke i kvaterne poste, na sve blagdane i njihova navečja i u nedjelje, osim toga čim bi osjetila, da je zdjetna, pa do porogjaja ne bi se dohvatala muža. Pošto pak rodi tri sina i tri kćeri, učini s mužem zavjet potpune uzdržljivosti, koji zavjet savjesno vršiše cijelih trideset godina. U kućanstvu pazila vojvodinja na pravo kršćansko življenje, navlastito nije podnosila u služinčadi opadanja, jer ogriješi dušu onoga, koji govori, i onoga, koji sluša.

Teška je napast za ženskinje osobito za blagorodno i bogato a u mlagjim godinama, da se gizda dragocjenim nakitom i lijepim odijelom. Hedviga oblačila se u mlagjim godinama, kako je dolikovalo staležu njezinu, ali tako, da nije bilo ništa suvišno, tašte i raskošno. A kad zavjetova zavjet vazdašnje uzdržljivosti, ne obuče se nikad više u šareno odijelo nego nosi vazda samo prostu sivu odjeću. Nove odjeće ne obuče, dok je ne bi dvorkinja koja noseći malo uhabala. Boraveći poslije u monastiru Trebničkom imala kadšto posve izlizano odijelo. Kad je duvna jedna vidje u onakovu odijelu, reče joj: »Gospodarice, dokle ćete nositi ovo odijelo? Da vam ga svučem i dadem siromahu.« Hedviga odgovori blago i ponizno: »Ako te sablažnjava, namah ću popraviti.« I odmah naruči drugo odijelo, a staro svuče.

Premda Hedviga imaše sasvim čisto srce, opet je držala sebe grešnicom, a u drugih dobro toliko cijenila, da je često cjelivala tlo, na kojem bi bogoljubno čeljade stajalo ili klečalo. Na čast Hristu i njegovim apostolima vojvodinja podvori kod stola svaki dan trinaest ubogijeh, i iz čaše svoje pi tek onda, kad bi iz nje već pio siromah koji. Pače bi kad i kad poslala po otražbine, što bi ostale ubogima ili duvnama od jela, i blagovala ih, da bude ovako i sáma prosjakinja. A toliko bila krotka i strpljiva, da kad bi joj se dogodilo što god nepovoljno, nikad se iz usta njenih ne ču riječ žalna, najviše ako reče onomu, koji bi pogriješio: »Šta si to učinio? Bog ti prostio.« Hvalisav, jedan od njezinih komornika, izgubi joj tri lijepe srebrne kupe; ona ga zato ne opsova niti se naljuti, već mu samo reče: »Idi i pomnjivije poišti, može biti da ćeš naći, što si po nebrizi izgubio.«

Po nagovoru Hedviginu sagradi muž njezin vojvoda Henrik u Trebnici kod grada Vratislave veliki ženski monastir, da bude utočište bogoljubnim djevicama; pomalo bude njih u monastiru do tisuću. Kad Henrik umre, pa duvne u Trebnici mnogo naricaše i tužiše za pokojnim dobrotvorom, ukori ih Hedviga veleći: »Šta jadikujete? Hoćete li da se suprotivite volji Božjoj? To ne valja, drage moje, kad

stvoritelj od svoga stvorenja može i mora bez našega nezadovoljstva učiniti, kako se svigja njegovu milosrgju, i što on oko nas i od nas radi, valja da bude nama na osobitu utjehu, budući mi njegovo sazdanje.«

Da Hristu, koji je umr'o za sve, može živjeti, blažena je Hedviga svagda morila ude tijela svoga na zemlji. Može se reći, da je ona svaki dan postila jedući do sita samo jedan put na dan; tek na blagdane najela bi se dva puta; kojih četrdeset godina uzdržavala se od mesa; u srijede i petke uzimala samo hljeba i vode. Uz najveću studen išla u crkvu bez krzna, lako obučena, i često bosa klečala, ali imala obuću pri ruci, pa kad bi tko u crkvu ulazio, brzo bi se obula. Imajući postelju, kakova je dolikovala njezinu dostojanstvu, nije u njoj spavala, nego na daskama ili na slami pokrivena prostim pokrivalom. Na golu tijelu nosila pokorničku košulju i bokove imala opasane pojasom od kostrijeti. Sin njezin Henrik kao žaleći majku rekao bi više puti: »Ne mogu nikakvim molbama majku nagovoriti, da bude blaža u morenju tijela svoga.« Ona je mogla s apostolom reći (Filip. 4, 13): »Sve mogu u onom, koji mi moć daje«; jer snagu, koja nedostajaše ženskoj slabosti, na divni joj je način podavala moć Božja.

Znajući prijateljica Božja, dok smo u tijelu, da putujemo daleko od Gospodina (Kor. II. 5, 6), da ne bude u ovom progonu bez utjehe božanstvene, jednako je nastojala, da bude duhom i srcem svagda pred Gospodinom, te nije prestajala moliti se Bogu; no da je svijet ne drži osobito pobožnom, najvoljela moliti se nasamo; pa da srce svoje što većma rasplamti na čeznuće za nebeskom domovinom, često bi motrila krasotu modroga ili zvjezdama osutoga

svoda nebeskoga. Ovako se zgodi, da kad i kad gledajući zvijezde oči motrenja svrne k prijestolu višnjega veličanstva, te tako puno zraka božanske svjetlosti primi u se, da se je i izvana vidjelo; tijelo njezino sjajnom svjetlošću obasjano kao da se u vis dizalo. I tako svjetlost ona izvanja i vidljiva pokaza nazočnost svjetlosti vječne u duši što sjaje, i podizanje tijela posvjedoči podizanje pameti što na Boga teži.

Dar milosrdnosti toliko je napunjao srce sluškinje Hristove, da je vazda bila gotova na pomoć bližnjemu srcem i djelom. Od dohodaka svojih jedva je stoti dijel potrošila za sebe i za kuću, sve ostalo razdala crkvama i ubogima. Kad koje od služinčadi njezine oboli, polazila ga i brinula se za nj kao majka; ali i bolesnike izvanjske obilazila, da ih obdari i utješi. Ne mogući tamničare sama obići, pošiljala im jela i pila i pokrivala, da se odbrane od zime, a i posvjeta, da ne budu vazda u tmini. Mnoge duga radi zasužnjene iskupila svetica svojim novcem; a mnogima opet, koje vojvoda kao neprijatelje svoje zatvori, isprosila slobodu klečeći pred njim i plačući sve dotle, dok joj ne bi uslišio molbe.

Teška iskušavanja podnese sveta žena s jakošću i postojanošću, kakovu tek vjera podaje. Sin joj Boljeslav umre za mlada, drugi Konrad bijući se s Nijemcima pade s konja i zaglavi, treći, najstariji, a njoj najmiliji Henrik Pobožni pogibe junački u boju na Tatare, godine 1241. Snahu svoju Anu, udovicu pokojnikovu, dušu blagu i pobožnu, i dobru kćer svoju Gertrudu, jedino jošte čedo od šestoro djece, koje su obje umirale od žalosti, tješila je jaka žena govoreći im: »Volja je Božja, i nama mora biti po

volji, što hoće Bog i što se svigja Gospodinu Bogu našemu«; i podigavši oči i ruke na nebo, molila se Bogu: »Hvala tebi, Gospodine, što si mi dao ovakova sina, koji dok je živio, vazda me ljubio i mnogo poštovao niti me ikad uvrijedio. Premda bih ga jako rado imala sa sobom na zemlji, ali neka bude, kad se je prolićem krvi svoje već ujedinio s tobom Stvoriteljem svojim na nebesima. Dušu njegovu preporučujem tebi, Gospodine Bože.«

Po slije smrti muževe boravi sv. Hedviga najviše u Trebnici, gdje i blaženo premine godine 1243., proslavljena od Boga čudesima u životu i smrti. Sv. Hedviga zagovornica je Poljska.

* *
*

Hedviga poučavana i vogjena Duhom svetim nastojaše oko svetosti u svemu; zato se možeš od nje takogjer naučiti, kako da se odijevaš. Možeš se odijevati, kako ti donosi stalež, osobito ako si kao kći ili žena dužna gledati na volju roditeljsku ili muževu. Ali u svakom opet staležu ima, što se tiče odijevanja kao u dugih ljestava premnogo prečanica, nebrojenih razlika izmegju onijeh, što se odijevaju posve smjerno, i izmegju onijeh, što se kingjure i gizdavo nose. Ako ima u tebe duha kršćanskogaa, nosit ćeš se kao najsmjernija u svojem staležu. Ako pak moda donese odijelo nepristojno, n. pr. da budu ramena gola itd., prava kršćanka voljet će, da joj se podsmijevaju, nego da se onako bludnički nosi. Ako li po dobi ili po drugim prilikama svojim nijesi dužna gledati na tugju volju, odijevaj se tako, da svijet vidi, e nijesi voljna njemu ugagjati: prosto i smjerno, ali ne tako, da budeš razboritim ljudima na

pripovijest, smijeh ili sablazan. Ima nebirana odijevanja, koje nije od smjernosti već od lijenosti i nečistoće; ni takvo odijevanje ne valja kao ni gizdavo.

Pomolimo se.

Bože, koji si blaženu Hedvigu naučio, da od svjetovne gizde svim srcem prijegje k poniznomu našljedovanju tvojega križa, dopusti, da se po njezinim zaslugama i primjeru naučimo propadljive svjetske naslade gaziti i u zagrljaju tvojega križa sve naše suprotivštine savlagjivati. Koji živiš i kraljuješ u vijek vijeka. Amen.

18. dan listopada.

Sveti Luka evangjelist.

Megju ona četiri sveta čovjeka, koje odabra Bog, da spišu evangjelje iliti povijest života i smrti kao i nauka i čudesa Isukrstovih, treći je po redu L u k a, koji s toga i ima pridjevak evangjelist.

Sv. Luka bijaše u doba apostolsko liječnik u Antiohiji glavnom gradu Rimske istočne Asije. U onaj dan kad sv. Stefan pogibe smrću mučeničkom, posta veliko gonjenje na crkvu Jerusalemsku, te se vjerni osim apostôlâ rasijaše po krajevima Judejskim i Samarijskim. Neki pak megju njima bijahu Ciprani i Cireneji; ovi ušavši u Antiohiju stadoše i Grcima neznabošcima govoriti i propovijedati Isusa Hrista. I bješe ruka Božja s njima; i mnogo ih vjerovaše i obratiše se ka Gospodinu. A dogje riječ o njima do ušiju crkve Jerusalemske; i poslaše Barnabu, da ide u Antiohiju. Barnaba pak pogje u Tarso, da traži Pavla; i kad ga nagje, dovede ga u Antiohiju. I oni se cijelu godinu baviše ondje u crkvi, i učiše mnogi svijet, tako da su se najprije u Antiohiji

učenici Isusovi nazvali kršćani. Djel. Ap. 8, 1; 11, 20—26. U to vrijeme — oko godine 43. po rogjenju Hristovu — obrati se i liječnik Luka, koji od onda srdačnom pažnjom i iskrenim štovanjem pribi se kod apostola Pavla. Ne znamo istina upravo onaj čas, kad je postao nerastavan drug Pavlov; ali znamo, da je bio s Pavlom u njegovom drugom apostolskom putovanju godine 53; naime iz Troade u Maloj Asiji preveze se preko mora u grad Filipe (sadašnju Filibu) u Maćedoniji sa Pavlom i Luka. Kad Pavao otide iz Filipa, ostavi ondje Luku, da upravlja crkvama Maćedonskima. Na trećem svojem apostolskom putovanju dogje sv. Pavao opet u Filipe, i uze odanle sa sobom Luku, koji se od onda s apostolom više ne rasta, nego mu osta vjeran na svijem putovanjima, u trudovima i mukama, u stradanju i tamnovanju za Hrista. Pišući sv. apostol iz prvoga svoga sužanjstva u Rimu poslanicu Kološanima, kaže im (4, 14): »Pozdravlja vas Luka liječnik ljubazni, i Dema;« iz istoga sužanjstva pišući Filemonu, veli mu (23, 24): »Pozdravlja te Epafra koji je sa mnom sužanj u Hristu Isusu, Marko, Aristarho, Dema, i Luka, pomagači moji«. Sv. Luka bješe kod sv. Pavla u Rimu i u drugom sužanjstvu, iz kojega bi izveden na smrt zajedno s poglavicom apostolskim sv. Petrom; pisa naime sv. Pavao iz ovoga posljednjega tamnovanja prije smrti ljubaznomu učeniku svojemu Timoteju drugu poslanicu, u kojoj kaže (4, 9—11): »Dema me ostavi, omiljevši mu ovaj svijet, i otide u Solun; Krescento u Galaciju, Tit u Dalmaciju. Luka je sâm kod mene«.

Besmrtnu pak slavu imenu sv. Luke u crkvi Hristovoj pribaviše knjige njegove: Evangjelje i

Djela Apostolska. Već sâm sv. Pavao kaže (Kor. II. 8, 18), da je slava Lučina u evangjelju po svijem crkvama. Obje knjige napisa sv. Luka, po svoj prilici u Rimu, za prijatelja Teofila i druge ljude, koji su se od neznaboštva obratili u vjeru kršćansku. U Evangjelju svome opisa dogagjaje po redu, kao što su mu kazivali apostoli, koji su isprva sve sami vidjeli i bili službenici riječi Božje; pišući Evangjelje imaše pred očima takogjer Evangjelja Matejevo i Markovo. Osim Evangjelja napisa sv. Luka još jednu knjigu, koja se zove Djela Apostolska, jer se u njoj kazuje što su apostoli radili, da osnuju Crkvu kršćansku. Ali se ne pripovijedaju djela svih apostola nego samo Petra, Ivana, Jakova Starijega, Jakoba Mlagjega i Pavla, pa i njihova djela ne kazuju se jednako obilato, nego iz početka pripovijedaju se najobilatije djela prvoga apostola Petra a poslije samo djela apostola Pavla, kojega je na putovanjima pisac Luka pratio.

Po smrti sv. Pavla Luka kao baštinik revnosti njegove trugjaše se još mnogo godina oko proslavljivanja presvetoga imena Isusova i u službi Crkve po Italiji, Dalmaciji i Maćedoniji, kao što svjedoči starodrevno predanje; ali o smrti njegovoj ne znamo ništa pouzdano.

Potonji pisci kazuju, da je sv. Luka bavio se i slikarstvom te načinio više slika presvete Bogorodice; zato je on zagovornik kako liječnički tako i slikarski.

Slikari slikuju sv. Luku sa volom kao znakom, po kojem se može razabrati od ostalih sv. evangjelista, a to zato što on počinje evangjelje pripovijedajući o žrtvi starozavjetnoga svećenika Zaharije,

a svećenici u starom zavjetu žrtvovahu navlastito životinje.

*

* *

Sv. Luka nije tek usmeno i pismeno evangjelje učio i širio nego se iznajprije trudio, da pravila evangjelska vjerno u životu izvršuje. Evangjelje opominje nas na smjernost, odricanje, strpljivost, čistotu, ljubav. Oko svih ovih kreposti sveti je Luka revnosno nastojao te gledao, da bude u životu i smrti nalik na božanstvenoga Spasitelja.

I mi smo učenici evangjelja, dužni pomnjivo o njemu razmišljati i življenje po njegovim pravilima udešavati. Evangjelje je najuzvišenija i najkrasnija knjiga na svijetu, jedna misao njegova dosta je, da te učini svecem, ako je samo valjano razmisliš i potpuno shvatiš. Trudiš li se, da življenje udesiš po evangjelju? Preziranje svijeta, odricanje, strpljenje, ljubav k Bogu i k ljudima plodovi su od evangjelja. Možeš li pokazati ovakve plodove? Misli svaki dan na riječ Spasiteljevu: »Kakva je korist čovjeku, ako sav svijet dobije a duši svojoj naudi?« Mat. 16, 26.

Sv. Luka bio pomagač i drug sv. Pavlu u poslovanju apostolskom, u navješćivanju evangjelja. Kakvo društvo tražiš ti? Kakvi su tvoji prijatelji? Da li te oni mišljenjem svojim i življenjem na krepost potiču, u ljubavi kršćanskoj utvrgjuju, na svako dobro upućuju? Kamo sreća, da imaš prijatelja i druga, koji bi bio nalik na sv. Pavla i koji bi te posvećivao kao on Luku! Ili može biti da se družiš s ljudima, koji će ti u dušu ukackati otrov opakoga mišljenja da se i ne osjetiš, i zlim te primjerom navesti na grijehe i budalaštine? Okani se takovih prijatelja, pa ne mari, ako ih i uvrijediš raskrstivši se s njima; jer »bolje je — kaže sv. Isidor — nositi mržnju opakih nego li biti dionik društva njihova«.

Pomolimo se.

Neka odvjetuje za nas, molimo, Gospodine, sveti tvoj Luka evangjelist, koji je morenje križa vazda na svom tijelu na čast tvojega imena nosio. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

19. dan listopada.

Sveti Var i drugari mučenici, i blažena Kleopatra i sin njezin.



U vrijeme Rimskoga cara Maksimijana (godine 307.) dogje u Misir carska naredba, da svi kršćani žrtvuju bogovima; ako ovo učine, da se odmah puste na slobodu, ako li se naredbi usprotive, da se nakon svakojakih muka pogube mačem i ognjem. Kad se naredba obznani, svi sveci spremahu se na borbu, na koju ih nebo zvalo. U četama pak vojničkim, koje su se nalazile u Misiru, bješe čovek imenom V a r, u vojsci poštovan i jedan od prvijenaca, a pobožan i bogobojazan iz svega srca. Ustajući noću pao bi ničice pred one, koji biše pobacani u tamnicu, i njihovom krvlju načinio bi sebi znake na očima i prsima. Jer se je bojao priznati Hrista javno, da jadno ne pogine, bivši za kršćane odregjena najsramotnija smrt; jedni biše ognjem spaljeni, drugi u vrelu vodu bačeni, drugi opet različitim mukama i kaštigama pogubljeni. Težak mrak bješe se naklopio na ljude i duše se njihove biše tamom obavile, tako da niesu ni mislili, što bi im bilo spasonosno.

*

Tada biše neki sveci uhvaćeni u pustinji, koji su dugo vremena umjeli umaknuti zasjedama bezbožnih ljudi; kad se namjesniku javilo, da učitelji vjere kršćanske na polju stoje okovani, veoma se obradova i zapovjedi, da ih ture u tamnicu, priprave mučila, i sjutradan da ih preda nj dovedu. Biše dakle odvedeni u unutrašnju tamnicu i noge im metnute u kladu. A Var, doznavši za veliku oskudicu ovih svetaca, dade čuvarima novaca, uljeze noću u tamnicu, razdriješi im okove i izvadi noge iz klade, i pokloni im se ničke; i moli ih, da uzmu jela, budući već osam dana ostali tašti; onda im reče: »Sveti mučenici, sluge Hristove, sjutra će vam oni opaki ljudi uzeti život; molite se Hristu Spasitelju, da mene učini dionikom hrabrosti vaše. Ja sam naime vojnik i u vojsci ugledan, kršćanin i sluga svecima, ali se bojim priznati, da jadno ne poginem; jer znam, na kakvu su smrt predani oni, koji su u ovoj vjeri uhvaćeni. No molite se, da nestane ove oluje na kršćane i da možemo javno priznavati vjeru u Hrista«.

Reku mu sveci: »Nitko ne žanje, ako u zimno doba godine ne posije; nitko ne svrši mučeništva, ako se boji, a navlastito kad Hrist kaže: Koji se odreče mene pred ljudima, njega će se i sin čovječji odreći pred angjelima Božjim. Dede budi nama drug na putu u nebo; ovaki put drugda ćeš teško naći«. Dok se pak oni ovako razgovarahu, eto dogju vojnici, koji će svece odvesti na sud, i nagju Vara gdje plačući njima noge cjeliva, pa mu reku: »Zar si poludio, čovječe? Ne bojiš li se, da bi se moglo namjesniku javiti, e si kršćanin, te izgubiš čast i život?« Reče im Var: »Kamo sreća, da se pronagjem kršćanin i od ovih se ne odvojim nikad! A tko će me odati, kad ste mi vi prijatelji i drugovi takogjer?« Potom odvedu vojnici svece one svezavši im ruke i vrat lancima; a bijaše ih brojem šest; bilo ih otprije sedam, ali jedan preminuo u pustinji.

Kad sjede namjesnik opkoljen mnoštvom naroda i vojske, zapovjedi, da dovedu svece, i privedene zapita: »Gdje je sedmi megju vama, kojega najviše ištemo?« I u onaj par proturiv se kroz svjetinu stane sv. Var pred namjesnika i reče: »Onaj je umro, ali je mene ostavio baštinikom strpljenja svojega. Ako je dakle on što god dužan, evo mene, ja ću platiti; jer baštinici plaćaju dugove otačke«. Zbunjen namjesnik reče: »Tko je ovo?« Kažu mu: »Vojnik je i jedan izmegju prvijenaca«. Reče namjesnik sv. Varu: »Jesu li te ovi naveli, da izgubiš čast i veliku plaću i da napokon jadno pogineš?« Reče mu Var: »Od mnogo godina hranim se od one plaće, i nikad se ne zasitih; no nagjoh hranu mnogo bolju«. »Kakvu?« zapita namjesnik. »Hljeb, koji s neba sagje — odreče Var — i život daje ljudima«.

Tada reče namjesnik svecima: »Nijeste li vi, koji ste ovoga dotle naveli? Evo, caru upropastiste ovakova vojnika! Tako mi najviših bogova, za gubitak njegov pogubit ću jadno vaš život«. Potom udariše na muke svece, a zatim Vara, kojega izmučiše svih muka, što bi mogao pakao izmisliti. Kad mu krvnici po zapovijesti namjesnikovoj prokidoše trbuh, stanu sveci plakati. A tiranin im reče: »Što plačete, ako držite, da je smrt, koju mu zadajem, doista besmrtnost?« Kažu mu sveci: »Žalostivi plačemo osugjujući divljaštvo i nečovještvo; a smijemo se i kao praznik praznujemo videći, da ćemo časovitim mukama steći vječno uživanje«. Na to se opet namjes-

nik silno razgnjevi, pa svece otpravi u tamnicu, a sv. Vara uze iznova kinjiti. Podnosivši još pet sati strašne muke, ispusti vojnik Hristov dušu. Tijelo mučenikovo bi bačeno pred gradom, kuda se bacahu uginule nijeme životinje.

Žena neka po imenu Kleopatra rodom iz Palestine pobožna i bogobojazna motraše sv. Vara, dok bješe na mukama, i plakaše gorko, ali zabunjena ne usudi se priznati, da je kršćanka. Ona uzevši noću momke svoje i sina od dvanaest godina, odnese tijelo svečevo, i namazavši mirisima i sjajno obukavši sakri ga u jamu, koju iskopa pod krevetom svojim; a jednako mu činjaše čast. — Sjutradan biše i ona šestorica svetih ljudi mučeni, dok krvnici nijesu sustali, poslije pak biše u polje izvedeni i ondje mačem pogubljeni; tjelesa njihova kršćani potajno odnesoše i časno sahraniše.

Kad progje dosta vremena i prestade gonjenje na kršćane, odluči blažena Kleopatra vratiti se u zavičaj svoj, i uredivši sve, uzme tijelo sv. Vara iz zemlje, i odjenuvši ga iznova skupocjenom odjećom i mirisima, metne na perinu a odozgo mnogo vune, i tako ga iznese iz Misira, da se nitko i ne osjeti; jer su kršćani počeli pokazivati se, i kupiti ostatke svetačke, i sahranjivati ih u crkvama. Kad se pak Kleopatra približi svomu selu, sahrani tijelo sv. Vara u grobnici otaca svojih, koja bijaše kraj puta; a sjutradan izagje onamo sa svojim ukućanima sa žišcima (lampama) i tamjanima. Za njekoliko dana doznaše ljudi u okolini, da sveti mučenik leži u selu Siri, što je blizu brda Tabora; i uzeše onamo nositi bolesnike svoje i ljude bjesomučne, i svi se iscijeliše. Videći pak Kleopatra, da se svijet ondje tiska, jer je

mjesto bilo tijesno, stane promišljati, koliko će od svoga prodati, da ondje sagradi crkvu. Sina naime svoga poslala vojskovogji, da bude vojnički časnik, i dala mu mnogo novaca.

Sveta žena sagradi dakle crkvu i ukrasi svim nakitom. Potom sazva duhovnike iz okoline i mnogo kršćana. Kod ove zgode neka joj se i sin prvi put obuče u sjajnu vojničku odoru (odjeću). Duhovnici blagosloviše sina, te onda majka i on uzeše ostatke sv. Vara na lijepa nova nosila, da ih prenesu u novu crkvu. Pjevanje psalama razlijegalo se od rane zore do devet sati; a kad sahraniše svete moći, na oltaru prinesoše sv. žrtvu, još se i javno pomoliše za Kleopatru i sina njezina.

Kad se svrši služba Božja, Kleopatra sagne se nad poklopac, koji je poklapao mučeniku lice, i stane mu se ovako moliti: »Molim te za krunu tvoju i strpljenje, ako ima što korisno i valjano, moli se Gospodinu, da to poda sinu mojemu za službu, koju ti učinih. Moli se Gospodinu, da sinu mojemu da zdravlje u Hristu i u vojsci milost u cara. Molim te, sjeti se, da nijesam ništa više štovala od tebe, ni muža, ni sina, ni bogatstva«. Izišavši potom dade svjetini sjajnu gozbu, kod koje je ona sama sa sinom dvorila, i nije htjela ničega okusiti, dok se gosti ne razigju, veleći sinu: »Ja i ti, sine, okrijepit ćemo se otražbinama od stola.« A kad se svjetina razigje, razboli se sin i leže. Majka dogje k njemu, i cjelivajući mu oči govori: »Za zdravlje tvoje, sine, sve ovo učinih, da ti ostajući u životu mene pošlješ naprijed k svecu našemu; ustani i uzmi jela, jer si još na tašte i mnogo si se izmučio«. A on joj jedva odgovori, jer je gorio od vrućice.

Tada pade majka na sina, zagrli ga i reče: »Tako mi Gospodina i molitve sv. mučenika, ni ja ne ću ništa okusiti, dok ne vidim, šta će se zgoditi jedincu mojemu.« I onako ga u naručju drža cijelo vrijeme, dok o ponoći ispusti dušu. A ona ustane, uzme dijete, i bježi s njim u crkvu, baci ga na oltar, i stane vikati: »Kakve li plaće od pravednika ovoga, šta li primih za sve, što sam ja bijedna dala! Daj mi sina, kojega mukom odgojih, daj mi oteto dijete! Kakve li sile od pravednika ovoga, koji mi za svu službu ovo podaje! Daj mi sina, kojega radi sve učinih, da bi živio i bio utjeha moja! Daj mi ga, jer znaj, da ću ovdje kraj tebe razbiti sebi glavu! Moli se Gospodinu svomu, da mi povrati jedinca, kad je već mnoge mrtve uskrsao! Povrati mi čedo, ili i mene uzmi k sebi!« A sva crkva plakaše s njom, jer djetić bijaše lijep i blagoličan; a plakahu i zaradi bogoljubne žene, jer ne primi plaće za ono, što je uradila.

Cijeli onaj dan provede bl. Kleopatra plačući, i svećenici žacahu se, da je tješe; prema polnoći pak zaspi sagnuta na čedo, jer se iznemorila od mnogoga plača; i eto, ona usni san a to se javi sv. Var vodeći za ruku sina njezina, oba opasana zlatnim pojasima, i plašti im kao od svjetlosti, i vijenci na glavi kao krug od zvijezda. Vidjevši ovo Kleopatra prepade se, pade ničice i pokloni im se uhvativši jednom rukom nogu svečevu a drugom nogu sinovu. Ali je diže sv. Var i reče: »Što vičeš na me, ženo, kao da sam ti krivo učinio i za dobro povratio zlo? Znam, što si ti sve učinila za me, i za što si se meni molila. Zato sam se molio Gospodinu, i Gospodin mi udijelio, sina je evo tvoga uvrstio u dičnu vojsku; no ako hoćeš, uzmi ga sada sebi«. Ali se

momak okrene namah k njemu i reče: »Ne, gospodine učitelju moj, ne ću, da se opet vratim u svijet nepravde, iz kojega sam tek izišao; ne, gospodine moj, ne uzmi me iz društva tvojega i svetaca, s kojima živimo«. Tada reče majci: »Idi od mene, ženo; zar da mati zavidi jedincu svomu ter ga uzme iz kraljevskoga dvora u siromaštvo, iz svjetlosti u tamu?« Reče im žena: »Uzmite me sa sobom, da i ja kraljujem kao vi;« a svecu reče: »Molim te, ne rastavi me od sina jedinca mojega«. Odreče joj sv. Var: »Ostajući tu jesi takogjer s nama, nego idi s mirom; i tijelo sinovo, koje držiš u naručju, metni kraj mene u sanduk, i slavi spomen naš na zemlji, i mi ćemo doći po te, kad htjene Gospodin. Eto, ti vjerova, idi s mirom«. Kad se Kleopatra prenu, pripovjedi vigjenje svjetini, i uzevši bijelu odjeću s mirisima, obuče u nju sina svoga, i sahrani ga kraj sveca. Sve pak prijateljice i sluškinje moljahu je, neka ga obuče u vojničku odoru, da ne bi gledajući je doma za pokojnikom jednako tugovala. A ona ne htje veleći: »Vi ne znate, kako se moj sin nosi«.

Tada izagje Kleopatra i moli sve, da dogju sjutradan; »jer — veljaše — svetkovat ću veliku svetkovinu, što mi je sin uvršćen u vojsku angjelsku. Jer vidjeh i obradova se duša moja i hvalih Gospodina«. Ugotovi dakle gozbu veliku i dvori goste s velikim veseljem i blagovoljenjem. Drugi dan otpustivši narod odvoji se od svijeta i služi Gospodinu u crkvi mučeničkoj neprekidnom molitvom. Nakon sedam pak godina preminu blažena Kleopatra i bi sahranjena kraj onijeh u crkvi.

* *
*

Što ovdje ispričasmo, čita se u starodrevnu rukopisu, koji se nalazi u papinskoj knjižnici u Rimu. Po ovom majka puna iskrenoga poštovanja k svetomu mučeniku, za svoje velike trudove i troškove od sveca ništa drugo ne prosi, nego da se Bogu moli za život i zdravlje njezina jedinca, i ovo prosi svesrdnom pobožnosti. Ali što se zgodi? Namah iza toga razboli joj se jedinac i umre. Ovako li dakle sluša Bog pobožne molitve! Kako vidjesmo iz povijesti ispričane: sluša i ne sluša; ne sluša ne dajući ono za što ga prosimo, sluša dajući mjesto onoga što god beskonačno bolje. Jer mudrost je Božja bezmjerno veća od naše kratkoumnosti, i njegova dobrota hoće i umije ono odabrati što je za nas svakako bolje, pa većma hoće i umije nego li sámo naše lakomo srce.

Pomolimo se.

Bože, koji nam dopuštaš svetih mučenika tvojih Vara i drugara njegovih rogjenje svetkovati, daj nam u vječnom blaženstvu njihovu se društvu radovati. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

20. dan listopada.

Sveti Ivan Kentski.

U Kentima (= u Kutima) u Poljskoj bijaše oko godine 1397. Stanislav Vacenga načelnik, kad mu se na sámo Ivanje rodi sin Ivan. Kod kuće dobro odgojen bude Ivan poslan u Krakov u universitet, gdje se uči mudroslovlje i bogoslovlje. Umnošću, marljivošću, pobožnošću i krepošću svijetlijaše se Ivan u velikoj školi kao zvijezda, sasvim tim bijaše smjeran kao ljubica. Svršivši škole postade svećenik i profesor bogoslovlja

u istom Krakovskom universitetu. U službi profesorskoj bješe mu pravilo rečenica sv. Ambrosija: »Preči je život od naučnosti; jer dobar život i bez naučnosti ima milost, naučnost bez dobra života nema potpunosti«. Zato nastojaše revnosno da sâm čini, što je učio druge. Izvršujući službu profesorsku ne pusti u nemar dužnosti svećeničke, i žalosteći se što se Bog vrijegja, nastoja umilostiviti ga sebi i narodu nekrvnom žrtvom, koju je svaki dan ne bez mnogo suza prinosio. Ali se dogodi, da je ponekad u javnim raspravama istinu upornije branio ili opačine žešće osugjivao; poslije bi mu žao bojeći se, da je može biti čiji duševni pokoj zbunio ili čije srce uvrijedio. Zato bi nakon takvih rasprava išao od jednoga do drugoga moleći svakoga, da mu oprosti, jer drukčije ne može služiti sv. mise. Još je sebi na opomenu izveo ove stihove:

Conturbare cave, non est placare suave;
Diffamare cave, nam revocare grave.

To će reći Hrvatski:

Nemoj smutnje zametati, smutnju smirit' nije lako;
Nemoj, brate, klevetati, jer opoziv boli jako.

Ostavivši profesoriju bi sv. Ivan nekolike godine župnik u Ilkušu kod Krakova. Kao pravi duhovni pastir je gledao sve dužnosti svete službe da ispuni revnosno i razborito, i duhovnoj djeci svojoj da pomogne u duhovnim i vremenim potrebama. No kako je bio tjeskobne savjesti, bijaše u strahu za onolike duše, pa zato na poziv pregjašnjih drugara vrati se na profesorsku stolicu u Krakov.

Sve vrijeme, što mu preteče od škole i nauke, upotrijebi koje na spasavanje drugih navlastito revnosno propovijedajući koje na molitvu i na razmiš-

ljanje muke i smrti Hrista Gospodina; a ovo da još tvrgje privije sebi na srce, pogje kao poklonik u Jerusalem, gdje goreći od želje za mučeništvom i samim je Turcima propovijedao Hrista Raspetoga. Četiri puta pogje takogjer u Rim, da obigje grobove svetih poglavica apostolskih Petra i Pavla, da se pokloni stolici apostolskoj, za kojom je svom dušom pristajao, i da odvrati od sebe — kao što sâm govoraše — kazni čistila obilnim proštenjima, koja je ondje mogao svaki dan dobivati. A pogje svaki put bos i prtljagom naprćen, da ovakovo mučno putovanje bude i zadovoljenje za grijehe i odricanje časti i štovanja, što su mu zemljaci pokazivali. Na ovakovom jednom svetom putovanju u Italiji navališe na nj razbojnici, izbiše ga i oplijeniše, i napokon zapitaše: ima li još što god u sebe? On im u velikoj onoj zabuni odgovori, da nema više ništa. No kad razbojnici odoše a on se razabra, sjeti se, da ima u plaštu nekoliko dukata ušivenih, i odmah potrči za razbojnicima moleći ih, da stanu; tada klekne pred njima i prizna, da im nije istine kazao, i preda dukate. A oni diveći se iskrenosti i podatljivosti svetoga čovjeka još mu i oteto povrate.

Plaću svoju razda sv. Ivan siromasima zadržav za sebe samo toliko, što mu je prijeko nužno bilo za život; pače kadšto razda i najnužnije, da ubogima nabavi odjeću, obuću i druge potrebe. Jednom nemogavši drugo što dati prosjaku, svuče sebi čizme, i pokloni mu ih, da ga pak svijet ne vidi bosa, spusti plašt do zemlje. Noću bi spavao samo nekoliko sata, jeo malo a posljednjih trideset i pet od prilike godina svoga vijeka mesa ne okusio nikada. Jednom mu srce zahtje mesa; da ovu napast svlada, uze komad

vrućega mesa sa ražnja, pritište ga na lice i udara se njime govoreći: »Meso, zaželilo si mesa; najedi ga se do sita«. Poslije mu se više nikad mesa ne prohtje. Djevičansku stidnoću očuva, kao ljiljan megju trnjem, moreći tijelo i često posteći.

Sjedeći jednom kod objeda sa plemićkim sinovima, kojima je bio nastojnik, kad već svakomu dade komad mesa i pošljednji komadić uze sebi (dok je naime još jeo meso), eto čuje glas prosjaka gdje prosi milostinju, i odmah zapovjedi, neka se prosjaku odnese njegov komadić. Drugovi za stolom gledaju zabrinuti, što će on jesti; no kako li se udive, kad onaj isti komadić mesa, koji je Ivan poslao prosjaku, zapaze pred njim na tanjuru. Sveti čovjek primivši ovo s veseljem kao dar promisla Božjega, jede hvaleći Gospodina. Čudesni ovaj dogagjaj navede profesore bogoslovske u Krakovu, da su odlučili svaki dan sa stola svoga nahraniti jednoga siromaha iliti Hrista u obličju siromaha; pa kad se siromah pokaže na vratima njihove trpezarije (sobe u kojoj se jede), podvornik dužan je reći profesoru koji sjedi u pročelju: »Siromah dolazi;« a profesor prihvativ sa štovanjem odgovori: »Hrist dolazi«. I namah se siromahu s ljubavlju udijeli milostinja. Ugledavajući se takogjer na sv. Ivana neki profesori učiniše zadužbinu, da se svake godine kamatama od uloženih novaca za nekoliko ubogih nabavi odijelo.

Napokon pun dánâ i zasluga sluteći bližnju smrt pripravi se Ivan za nju pomnjivo, i da ga ne bi više ništa vezalo na ovaj svijet, razda ubogima sve što god se još moglo naći u kući. Tada primi dostojno crkvena otajstva, i želeći rastvoriti se i biti sa Hri-

stom, duša mu se odseli na nebesa (godine 1473.), proslavljen od Boga čudesima prije i poslije smrti.

* *
*

»Bog je Crkvu svoju kao vrlo utvrgjeni grad tako uredio, da u njoj vise tisućama štitovi, svakojako oružje junačko; štitovi pak i oružje takovo jesu revnost i naučnost učenih ljudi, koji zdrav nauk uče sa stolice (učiteljske) ili sa propovijedaonice, pa da lakše (nauk) prodre u duše, preporučuju ga čestitošću vladanja i svetošću življenja. Naime na obranu Crkve, da je ne bi vrata paklena nadvladala, naučnost nema dosta moći bez svetosti, i svetost združena sa naučnošću ima više sile. Kad Samarićani nastojahu spriječiti, da Israelci vrativši se iz ropstva Babilonskoga oprave razvaljene zidove Jerusalemske, oni koji opravljahu zidove, jednom rukom poslovahu, u drugoj držahu mač; pa za ovima povodili su se u svako vrijeme i svaki se dan povode vrsni učitelji, koje ovda onda podiže Bog, osobito u onim krajevima, koje neprijatelji Crkve, kao što su krivovjernici i raskolnici, poput Samarićana Jerusalemu neprijateljskih i uporno protivnih, opkoljuju. Megju ovakve pak vrsne ljude, dične sa naučnosti i svetosti, koji su tvorili (radili) i učili, i pravu vjeru od onih hudobnih protivnika napadanu branili, da valja brojiti blaženoga Ivana Kentskoga, ne će nitko podvoumiti, koji zna, da je on u Krakovskom universitetu iz najbistrijega vrela crpani nauk učio, u vrijeme kad su se u drugim nedalekim krajevima širila krivovjerstva i raskolništva .... Pa ne samo da je profesorima onoga universiteta stekao osobitu

čast i slavu, nego je i veoma koristan primjer ostavio svima onim, koji onakvu službu imadu, da naime gledaju službu savršena učitelja neumorno izvršivati, i da znanost svetijeh zajedno s drugim naukama, koje neka kao služavke njoj služe, na hvalu i slavu jednoga Boga nastoje svom trudbom i snagom učiti«. (Bulla Canonizationis).

Pomolimo se.

Daj, molimo svemogući Bože, da po primjeru svetoga Ivana ispovjednika u znanosti svetijeh napredujući i drugima milosrgje čineći njegovim zaslugama oproštenje u tebe dobijemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

21. dan listopada.

Sveti Hilarion.



Žiće ovoga sv. opata pustinjaka opisa sv. Jeronim († 420.).

Roditelji sv. Hilariona bijahu neznabošci, a stanovahu u Tabathi u Palestini; Hilarion rodi im se godine 291. Poslan u Aleksandriju na nauke, vjerova u Gospodina Isusa, i uklanjajući se svijem nasladama ovoga svijeta najvolje boraviti u crkvi. Čuvši za sv. Antonija (vidi 17. dan siječnja), pogje k njemu, i boraviv kod njega nekolika mjeseca nauči se njegovu življenju. Povrativ se kući, kad mu umriješe roditelji, dade polovinu baštine braći svojoj, a polovinu siromasima, i nemajući ništa a oružan u Hristu ode u pustinju, što se na obali Sredozemskoga mora prostirala od zavičaja njegova prema Misiru; tada imaše tek petnaest godina a bijaše slabe tjelesne gragje. Ondje poče provoditi prijeko oštro

življenje; od sunčane žege i od dažda branijaše ga tek kolibica tijesna kao grob; spavaše na goloj zemlji, odjeven bješe u vreću kostrijeti; hranjaše se divljim smokvama, od kojih bi petnaest pojeo istom poslije sunčanoga zapada. Često, kad bi ga snahodile napasti, ne jede ništa tri četiri dana. Vazda pak marljivo obragjivaše vrtić kraj kolibice ili široko polje ili pletijaše košare ali uz to vazda moleći se Bogu ili pjevajući psalme. Kad mu bilo osamnaest godina, dogjoše jednom razbojnici k njemu i rekoše mu kao za šalu: »Šta bi ti radio, da dogju razbojnici k tebi?« On im odgovori: »Gol ne boji se rázbojnîkâ.« »Ali te mogu ubiti«, reku mu. »Mogu, mogu — kaže im Hilarion — i zato se ne bojim rázbojnîkâ, jer sam gotov umrijeti.« Oni začudivši se postojanstvu njegovu i vjeri, priznaše hudobu svoju i obećaše bolje življenje.

Već je sv. Hilarion dvadeset i dvije godine boravio u pustinji, kad se glas o njemu raznese po svoj Palestini. Mnogi dolaziše k njemu, da pod njegovim vogjenjem idu uskom stazom savršenstva kršćanskoga; tako postade on utemeljitelj staleža monaškoga u Palestini, kao što je sv. Antonije utemeljitelj takova staleža u Misiru. Mnogi opet dolaziše k njemu, da po njegovim molitvama dobiju pomoć u raznim nevoljama i potrebama, jer su se na molitve njegove zgagjala velika čudesa. Izmegju ovijeh pripovjedit ćemo samo gdjekoja.

Aristeneta žena Helpidijeva, koji je poslije bio zapovjednik carske tjelesne straže, veoma ugledna megju svojima, megju kršćanima još uglednija, vraćajući se sa mužem i sa troje djece iz Misira, gdje je posjetila blaženoga Antonija, zastaja se u gradu

Gazi sa dječje bolesti. Jer se u Gazi razbolješe sva tri sina od prezdane groznice bilo sa iskvarenoga vazduha (zraka), ili s toga, da se proslavi Hilarion sluga Božji; a liječnici izgubiše nadanje, da će i jednoga izliječiti. Mati jadikuje i trčeći kao megju tri mrtva sina ne zna, kojega da prije oplakuje. Doznavši pak, da je nekakav monah u obližnjoj pustinji, zaboravi za svoje gospodstvo i osjećajući se samo materom, pogje praćena od sluškinja i sluga, i jedva je muž nagovori, da ide jašući na magaretu. K Hilarionu došavši: »Zaklinjem te — reče — Isusom premilostivim Bogom našim, križem njegovim i krvlju, da mi povratiš tri sina, i da se proslavi u gradu neznabožačkom ime Gospodina Spasitelja«. Kad on reče, da tako što ne može učiniti i da nikad ne ide u seoce koje kamo li u grad, baci se žena na tle jednako vičući: »Hilarione, slugo Hristov, povrati mi sinove moje. Koje mi u Misiru čuva Antonije, ti njih iscijeli ovdje.« Plakahu svi nazočni, a plakaše i sâm Hilarion. Teke žena ne otide, dok joj Hilarion ne obeća, da će poslije sunčanoga zapada doći u Gazu. A došavši onamo svakomu od bolesnih znamenova postelje i plamenite ude i prizva Isusa. I gle divne sile, odmah kao iz tri vrutka u isti par provre znoj; i onu jošte uru uzeše bolesnici jela, i poznavši tužnu majku i zahvalivši Bogu poljubiše sveca u ruku. Kad se ovo začu po Gazi, mnogi vjerovaše u Hrista.

Orion, jedan od najuglednijih i najbogatijih ljudi u gradu Ailatu na Crvenom Moru, s pomoću sv. Hilariona izbavi se od teške nevolje. Brzo nakon toga dogje sa ženom i s djecom k monastiru iz zahvalnosti noseći mnogo darova. Hilarion mu reče: »Nijesi li čitao, što se dogodilo Gieziju, što Simonu, onomu

što je za dar Duha svetoga plaću primio, ovomu što je plaću ponudio?« A kad Orion plačući reče: »Uzmi i podaj siromasima«, odgovori Hilarion: »Ti hodeći po gradovima i poznajući siromahe, možeš bolje razdati svoje. Ja koji svoje ostavih, zašto da tugje zaželim? Mnogima je ime ubogih zgoda za škrtost. Nitko bolje ne udijeli, nego koji sebi ništa ne ostavi«.

Primjerom sv. Hilariona nastade po svoj Palestini sva sila monastira, a svi monasi držahu njega za svoga starješinu, i on ih štokad obigje. Ne mogaše pak navlastito trpjeti monaha, koji bi s nepouzdanja u Boga spremao što za unaprijed te bi u pohrani imao odjeće, hrane i drugih prolažljivih stvari. Jednoga monaha, za kojega je doznao, da na vrtić svoj suviše pomnjivo pazi i da ima nešto novaca, otjera ispred očiju svojih. Da starca Hilariona umilostivi, donese najmilijemu učeniku njegovu Hesihiju zelena graška. Kad u večer Hesihije iznese pred starca grašak, povikne starac, da ne može snositi smrada od graška, i zapita, odakle je? A kada Hesihije odgovori, da je brat jedan donio braći prvine vrtića svoga, reče mu starac: »Zar ne osjećaš strašan smrad, i u grašku da smrdi škrtost? Podaj ga nijemim životinjama, da vidiš, hoće li ga jesti«. Kad učenik po zapovijedi metne grašak u jasli, volovi se uplaše, počnu neobično mukati, prekinu lance i razbjegnu se. Jer starac imagjaše milost, da je po vonju tjelesa, odjeća i drugih stvari u koje tko tače, znao, kojemu je bijesu ili opačini podložan.

Kad bješe sv. Hilarionu šezdeset i tri godine, videći oko sebe veliki monastir, mnoštvo braće monaha i nebrojenu svjetinu što onamo dolazi tražeći pomoći od bolesti i nečistih duhova, plakao je svaki

dan i živa ga želja zanosila za prijašnjim življenjem. Pitan od braće, što mu je, zašto se izjeda? reče: »Opet sam se vratio u svijet, i primio sam plaću svoju u životu ovom. Eto, ljudi u Palestini i obližnjoj pokrajini misle, da sam ja Bog zna što.« S toga otide u Misir, gdje se sa dva učenika nastani u jednoj pustinji, da u potpunom odricanju i mučanju služi Gospodinu. U onoj pak okolini ne bijaše već tri godine dažda, a svijet doznavši za sv. Hilariona jatomice grnu k njemu proseći dažda od sluge Hristova. Gledajući on ljude od gladi malaksale, smilova se na njih, pa podigavši na nebo oči i pruživši ruke u vis odmah isprosi, što je molio.

No sv. Hilarionu bješe do toga, da nagje zaklon, gdje ga ne će nitko poznavati, jedno da se ukloni množini svojih štovatelja, a drugo da umakne neznabošcima Gažanima, koji od cara Julijana Odmetnika dobiše dopuštenje, da ga ubiju. Hilarion preveze se zato s jednim učenikom na lagji u Siciliju. Za brodarinu davaše lagjaru evangjelistar, koji je sam u mladosti prepisao; no lagjar videći da osim evangjelistara i ruha na sebi nema ništa, ne htjede da ga uzme. U Siciliji skloni se u divljač, odakle su on i učenik nosili drva u obližnji grad, da kupe sebi hrane a i hljeba za one, koji bi slučajno k njima došli. No i ondje se opet zbiše čudesna iscjeljivanja; neki vrlo ugledni čovjek ozdravi od vodene bolesti u onaj dan, u koji dogje k Hilarionu. A kad iscijeljeni donese svecu bogatih darova, ču riječ Spasiteljevu (Mat. 10, 8): »Zabadava ste dobili, zabadava dajite«.

Kad se pak i po Siciliji razglasi ime Hilarionovo te svijet uze odasvud k njemu grnuti, zaželi otići u

zemlju, gdje ne bi ljudi ni imena ni jezika njegova znali. Otigje dakle u Dalmaciju, i nastani se u polju kod Captata blizu sadašnjega Dubrovnika; ali se i tu zgagjahu preko njega čudesa. Tako izbavi taj kraj od grdne zmijetine, koja se zvala boa a proždirala marvu i ljude. U to vrijeme, godine naime 365, bi strahotan trus (potres) na svoj zemlji, i stanovnici grada Captata pobojaše se, da će valovi morski zaliti u grad i razvaliti sve kuće; pa pogjoše po starca Hilariona, i postaviše ga na obalu morsku, da im bude kao nasip od valova morskih. Hilarion učini tri znaka križa u pijesku i pruži ruku protiv valova, i nuto, valovi stadoše i survaše se na dno mora. »Ovo — piše sv. Jeronim — jošte do dan danas pripovijedaju ljudi u Captatu i u svemu onom kraju, i majke kazuju djeci svojoj, da bi se spomen ovomu sačuvao do poznijih naraštaja«.

Napokon nagje sv. Hilarion zaklon na otoku Cipru megju brdinama, gdje je bilo voćaka i vode. Ovdje ga rijetko kada tko obigje osim vjernoga učenika Hesihija. Probavivši ondje u molitvi, razmišljanju i čitanju sv. Pisma pet godina, oboli. Sve svoje blago ostavi Hesihiju: evangjelje i odijelo od kostrijeti. Oko njega skupiše se nekoliko bogoljubnih ljudi čuvši, da je na umoru. I kad se već s dušom borio, otvorenih očiju govoraše: »Izagji, što se bojiš? Izagji dušo moja, što dvoumiš? Do sedamdeset godina služila si Hristu, pa se bojiš smrti?« Ovo rekavši pusti dušu.

* * *

Kad nekaki mladić reče Isusu, da je sve zapovijesti držao od mladosti svoje, i zapita: šta mu još treba? odgovori Isus: »Ako hoćeš savršen da budeš,

idi prodaj sve što imaš i podaj siromasima i imat ćeš blago na nebu, i hajde za mnom«. A kad ču mladić riječ, otide žalostan, jer bijaše vrlo bogat. Mat. 19, 20—22. Isusova dakle savjeta ne prihvati bogati mladić, ali ga prihvati i potpuno izvrši sv. Hilarion, i ovim steče pravu slobodu duha. I valjani redovnici vrše ovaj savjet, te imaju i hoće samo ono što im je potrebno za život, odričući se osobine. Tko ovo učini, izbavi se od nebrojenih napasti i nemira. Ta upravo imovina često rastavi prijatelje i rod, odvoji čovjeka od Boga, ne da mu noću spavati, kad se n. pr. s kim parbi, pomrači mu dušu mrakom briga. Ako treba da imaš imovinu, gledaj, da barem unutri u sebi budeš slobodan, da ti imovina ne leži na duši kao kaki veliki grobni kamen. Mnogi misle, da su unutri slobodni, a nijesu. Kao što ptica tek onda osjeti, da je privezana o uzicu, kad hoće da odleti, tako čovjek istom tada osjeti, kako mu se srce prilijepilo k stvarima zemaljskim, kad hoće da se od njih odlijepi. Kad ti je trpjeti priličan gubitak, naknaditi tugju štetu, platiti poveći porez, potpomoći uboge i potrebne, pa te srce zaboli, znak je, da ti je imovina srasla sa srcem, da ti je škrtost srce nagrizla. Nastoj ozbiljski oko ljubavi Božje, i nauči sebe i svoje na sve manje potrebe, pa ćeš se izbaviti od ropstva mammonina. Kad se duša sv. Hilariona onako teško rastajala s tijelom, kako će se istom žacati iz tijela da izagje duša, kojoj je zemaljsko blago jedino i najveće blago na svijetu, i koja nije nikad ozbiljski služila Gospodinu?

Pomolimo se.

Zagovor blaženoga Hilariona opata neka nas, prosimo Gospodine, preporučuje: što svojim zaslugama ne možemo, da njegovom zaštitom postignemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

22. dan listopada.

Sveti Ivan Kratki.

Sa humova Nitrijskih, na kojima je prvi sv. Amon udario temelje potonjim nebrojenim monastirima, naseliše monasi pomalo nedaleku pustinju Skitu, gdje se takogjer pogradi sila monastira.

U Skiti življaše u petom stoljeću sv. Ivan nazvan Grčki Kolobos koje će reći Kratki, što bijaše kratka stasa. Istočni kršćani prizivaju ovoga sveca kao petoga od najvećih svetih pustinjaka, naime iza sv. Antonija, sv. Pavla i oba sveta Makarija. No nemamo opisana žića njegova; samo se sačuvalo nekoliko njegovih djela i rečenica, iz kojih se ipak možemo naučiti štošta za življenje kršćansko.

Teškomu monaškomu življenju poče Ivan učiti se pod rukom stara monaha. Da ga nauči krepostima monahu najpotrebnijim: odricanju i poslušanju, usadi suho drvo, i zapovjedi mu: »Ovo drvo zalijevaj svaki dan jednim sudom vode, dok god roda ne rodi«. A daleko bila od njih voda, tako da bi s večera po nju išao, a u jutru se s njom vratio. I doista treće godine drvo oživi, prolista i rodi rod. Starac uzabere rod, ponese ga k crkvi, i reče braći: »Uzmite, jedite rod od poslušnosti«. Ono drvo od najstarijih vremena pa sve do danas pokazuju monasi u pustinji Nitrijskoj, gdje je sv. Ivan započeo život monaški, i zovu ga: drvo od poslušnosti. Drvo ovo je (Rhamnus spina Christi) jedino na daleko i široko u pustinji megju razvalinama od drevnih monastira. — Da pak čovjek trudeći se oko savršenstva može zalutati, ako se povede za svojom misli, pokaza se

drugda u životu sv. Ivana. Ivan reče jednoć starijemu bratu: »Rad sam bez brige biti, kao angjeli što su ne radeći ništa a Bogu bez prekida služeći«. Svukavši plašt ode u pustinju. Iza nedjelju dana vrati se k bratu. Kad pokuca na vrata, pozna ga brat, dok još i ne otvori, i reče mu: »Tko si?« On odgovori: »Ja sam Ivan brat tvoj«. Tada će mu brat: »Ivan je angjel postao, ne živi više megju ljudima«. A on moljaše govoreći: »Ja sam«. Ali mu brat ne otvori već ga pusti na polju do u jutru. S jutra otvoriv mu reče: »Čovjek si, pa treba tebi raditi, da se hraniš«. Ivan ga moli za oproštenje.

Napredovavši Ivan u svetom življenju, poučavaše i druge. On govoraše: »Kad car hoće da uzme grad neprijateljski, odbije mu vodu i spriječi dovoženje hrane, pa neprijatelji pogibajući od gladi pokore mu se. Tako je i s požudama tjelesnim; ako čovjek živi u postu i gladi, neprijatelji duše njegove iznemognu.« — Drugda opet opominjaše braću: »Gledajte, ljubazni, megju zvjerovima nema jačega od lava, pa opet trbuha radi pane u zamku, i ništa mu ne koristi ona divlja i silna jakota«.

Sv. Ivan pomnjivo gledaše, da se ukloni ne samo grijehu nego i svakoj napasti. Jednom idući putem po Skiti i pletući rogožinu srete kamilara, koji počne koješta govoriti samo da njega podraži na gnjev; a Ivan ostavivši rogožinu pobjegne. — Drugda čuje gdje se dva brata kod žetve svagjaju, a on pusti žetvu i pobjegne. — Idući jednoć u crkvu čuje braću gdje se prepiru, povrati se k stanu svomu i obišavši oko njega tri puta uljeze u nj. Ovo vide neka braća i ne znadu, zašto tako uradi. Pogju dakle do njega i pitaju ga, a on njima: »Uši moje bile su

pune svagdje; obilazio sad dakle, da ih iščistim, i ovako sa mirnom pameti da uljezem u stan«.

Trudbom ovakovom steče Ivan u Boga milost, da je mogao gnjev divno obuzdati. Sjedeći jedared megju braćom, izjavljivala mu braća misli svoje, i pitala ga o tome za mnijenje i savjet, a on svjema odgovarao; starkelja jedan gledajući ovo reče od zavisti: »Ivan je kao kakva nevaljala žena, koja se kiti, da nagje ljubovnika«. Ivan mu odreče: »Istina je, oče, i nije drukčije«. Opet će starkelja: »Lice tvoje puno je žuči. »Tako je, oče — prihvati Ivan — ali ti vidiš samo izvanje a da vidiš unutrašnje, što bi istom tada mogao reći!« Kad ga potom jedan od učenika zapita: »Nijesi li se, oče, zbunio sa riječi onoga starca?« odgovori: »Nijesam; ja sam iznutra, kakav sam izvana«.

Poniznost sv. Ivana bješe tolika, da su ga upravo zato ostala braća uzela sebi za učitelja. On im govoraše: »Poniznost i bogobojaznost prevazilaze ostale kreposti.« — I opet: »Jednoga poštujmo, pa će svi nas poštivati; ako prezremo jednoga, to jest Boga, nas će svi prezreti, i poginut ćemo«. — I govoraše im: »Ne može se kuća graditi odozgor dolje nego od temelja do šljemena.« Pitahu ga: »Što znači ta besjeda?« Odgovori im: »Temelj je najpreči (a to je poniznost), njega najprije udari i od njega počni. Do toga stoje sve Hristove zapovijesti.« — Dogje netko k svecu, kad je pleo rogožinu, i stane mu djelo hvaliti. Ivan šuti. Opet stane onaj hvaliti djelo. Ivan još šuti. A kad prihodnik uzme treći put laskati, zakrši mu Ivan besjedu veleći: »Kako dogje k meni, jednako si gledao iz mene Boga istjerati«.

Da bi mu Bog vazda bio na pameti, ne svraćaše

sv. Ivan misli svojih nikad stalno na stvari zemaljske, još manje hoćaše o njima govoriti. Neka braća hoteći da ga iskušaju, dogju k njemu i reku: »Hvala Bogu, ove je godine mnogo daždilo, palme su lijepo prolistale, imat će braća dosta posla«. Ivan im odgovori: »Tako je Duh sveti: kad sigje u srca ljudima, obnove se i prolistaju u strahu Božjem.«

Ivan govoraše: »Ja sam kao čovjek, koji sjedi pod velikim drvetom i vidi gdje dolaze mnoge zvijeri i zmije, a on ne mogući im odoljeti, brže bolje uzagje na drvo, i obrani se. Tako i ja: sjedim u celici i vidim gdje ustaju na me zle misli, i kako se ne mogu s njima ogledati, pribjegnem molitvom k Bogu, i tako se izbavim od neprijatelja«. — Ivan poregjaše one, koji prekoravaju tugje pogreške, a na svoje ne misle, sa čovjekom, koji premda sam gol golcat podsmijeva se drugomu, što je otrcan. — Ivan bi češće kazao: »Sprtismo lako breme, da sebe korimo, a naprtismo se teškim bremenom, da sebe opravdamo a druge osugjujemo«.

Bijaše starac u Skiti, koji se trudio činiti izvanja djela ali nije mogao ništa zapamtiti, što bi mu se kazalo za spasenje. Pogje dakle k opatu Ivanu, da mu izjada sve jade zaboravljivosti svoje. Čuvši poučenje od Ivana, ode u celicu, ali odmah sve zaboravi. Pogje po drugi put k Ivanu, i dobi poučenje. Notek što se povrati u celicu, zaboravi opet sve. Čineći ovako više puti, zaboravi sve namah na povratku. Poslije jednom susrete starac Ivana, i reče mu: »Znaš li, oče, meni sigje s pameti sve, što god si mi govorio? Ali da ti ne dosadim, ne htjedoh vratiti se k tebi.« Tada reče Ivan starcu, neka užeže svijeću, i kad ovo učini, kaže mu, neka na toj svijeći zapali

više svijećâ, i kad i ovo učini, zapita ga: Je li naudilo svijeći, što si na njoj ostale zapalio?« Pa kad starac odgovori, da nije, prihvati Ivan: »Tako ne će ni meni nauditi, ma sva Skita k meni dolazila, niti će me odvratiti od ljubavi Hristove. Zato samo dogji lijepo k meni, kad god htjedbudeš.« I tako po strpljivosti obojice izbavi Bog starca od zaboravljivosti.

Ako se mi i ne možemo u svemu povoditi za slavnim kršćanskim patrijarsima, za starodrevnim pustinjacima, ipak vidimo iz njihova žića, koliko li zaostasmo u savršenstvu, na koje su oni težili; pa ovo neka nas zastidi za prošlost i podraži na veću trudbu u napredak.

Spomen sv. Ivana Kratkoga slavi se na 17. dan ovoga mjeseca.

Pomolimo se.

Zagovor blaženoga Ivana opata neka nas, prosimo, Gospodine, preporučuje: što svojim zaslugama ne možemo, da njegovom zaštitom postignemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

23. dan listopada.

Sveti Ivan Kapistranski.

Gradić Kapistrano, u kojem se današnji svečar rodio godine 1386., leži u južnoj Italiji. Svršivši Ivan izvrsno pravne nauke u univerzitetu u Perugiji, stupi u kraljevsku službu, i premda je bio lakom na časti, opet ne učini nikad nikomu krivice, već držeći se u svemu pravde ne dopusti, da budu pravi pritješnjavani, ne pusti krivaca bez kazni, ne htjede primati mita ni dara, niti prèdâ od lica ikojega velikog gospodina, kad je trebalo braniti pravo, istinu, stvar Božju; zato ga je i sâm kralj

Napuljski i Sicilski Ladislav mnogo cijenio i postavio za upravitelja u Perugiji. No dogodi se, kako su tada u Italiji vladali neprestani razdori i ratovi izmegju pojedinih krajeva i gradova, da protivnici Perugijski Ivana izvan grada uhvate, u tamnicu bace i u gvožgje okuju. Ivan pokuša pobjeći, noću skoči iz kule na prozor, i stane bježati, ali budući mu ruke i noge bile okovane, lako ga uhvate i odvedu u tamniju tamnicu, i težim ga gvožgjem okuju; tako vidi, da se bijegom spasti ne može. Ali što je po svjetovnom mišljenju za Ivana bila grdna nesreća, to je po duhovnom motrenju bila za nj prava sreća. Premda nije Ivan nikad nevaljano živio, opet nije ni on, kao ni većina ljudi u svijetu, posve odrešito služio Bogu. Tek u tamnini tamničkoj, gdje mu sijeri i blještila svjetovna ne mogoše zaslijepiti očiju, obasja ga svjetlo spoznanja i ljubavi Božje. Tvrdo odluči, da će se odreći svijeta i poći u franciskane.

Kad se Ivan napokon iz tamnice otkupi za četiri sta dukata, vrati se u Perugiju, oprosti se sa vjerenicom svojom, djevojkom blagorodnom i prebogatom, odreče se baštine, reče s Bogom prijateljima i rogjacima i svemu, što mu bilo na ovom svijetu milo i drago, i ode — tada je imao trideset godina — u kloštar franciskanski, koji leži izvan zidina grada Perugije. Gvardijan poboja se, da je Ivanova odluka nepromišljena, časovita, kao plamen što plane i za časak se utrne; i zato ga teško iskuša: reče mu, neka načini sebi od papira biskupsku mitru (kapu), na njoj popiše svoje grijehe i pogreške, pa s takvom mitrom na glavi i u otrcanu odijelu neka ide javno po ulicama Perugijskim. Ivan bez promišljanja učini tako u potpunoj poslušnosti i poniznosti. Potom bude

primljen u kloštar, gdje izvrsno napredova u odricanju, moljenju i poniznom slušanju. Iskušenik učini redovničke zavjete, i da bude mogao biti svećenik, uči po nalogu starješinskom bogoslovije; učitelj mu bješe sv. Bernardin Sienski, čiji život opisasmo na 20. svibnja.

Godine 1420. primi Ivan sveti red svećenički, i naskoro iza toga započe svoje apostolsko poslovanje, koje se prostiralo gotovo na sve strane Evrope i trajalo do blizu četrdeset godina. Najprije uze propovijedati po Italiji; riječ pak Božja bješe u njemu jaka i živa, i ne u riječima ljudske mudrosti, nego u sili Duha svetoga propovijeda svjema kraljevstvo Božje, a Gospodin ga potpomaga, i riječ potvrgjiva znacima, koji su se potom pokazivali. Kad dogje u koji grad, zatvoriše se namah sve radionice i dućani, prestade svaki posao i trgovina, kao da je blagdan, i svi grnuše k propovijedi. Svijeta bi se toliko sleglo, da je svetac bio prinugjen propovijedati u polju ili na tržištima; a koliko se riječ njegova hvatala srdaca slušačima, možemo odatle razabrati, što jednom, kad on propovijedaše, više od sto mladića odluči poći u redovnike. Drugda kad govoraše o taštini i zamamama ovoga svijeta, donesu žene sve nakite svoje i bace u oganj. Kad stanovnici od dva grada već spremni stajahu, da se potuku, umoli ih Kapistranac, da prije slušaju od njega propovijed; propovijed ih pomiri i sprijatelji. Često morade u propovijedanju zamuknuti, jer bi slušaoci uzeli tako silno plakati i jecati, da se nije riječ razumjela. — Ako li zapitamo, odakle onolika sila riječi Ivanovoj? Odgovor je kratak: od njegove velike svetosti. Često probavi Ivan cijele noći na molitvi i bičova sebe, da

od Boga izmoli obraćenje grešnikâ. Odijelo mu bješe gruba haljina, postelja gola zemlja ili slama, rijetko kad spava duže od dva tri sata. Jede obično jedan put na dan, često samo hljeba i vode. Oči oštro obuzdava, i kad ga jedared snagje nečista napast, tako sâm sebe ožeže ognjem, da su mu se izgorjeline na tijelu još poslije smrti poznale. Časti mu bijahu mrske, to radije bi prao posugje u kuhinji, izmetao kloštar, krpio haljine braći. Kad bi se čudo zgodilo po njegovim zaslugama, odvraća od sebe čast govoreći, da se zbilo po zagovoru njegova učitelja, sv. Bernardina.

Tadašnje stanje u Evropi bilo žalosno: u Njemačkoj vladajući knezovi bili nesložni, podložnici nepokorni, u Češkoj krivovjerci husiti zatirali vjeru katoličku, s juga provaljivali Turci. Ime pak Ivana Kapistranskoga već se razglašivalo po svoj Evropi, jer su ga i pape pošiljali po znamenitim poslovima u razne zemlje i k različnim vladama. Car Njemački Friderik Treći nadajući se od Ivana pomoći od onih nevolja, koje su tada pritješnjavale kršćanstvo u srednjoj Evropi, zamoli papu Nikolu Petoga, da mu pošalje Ivana. Na putu dočekivahu ljudi Ivana s tolikom časti, da ne bi mogli ni pape ni apostola ljepše primiti; odasvud donašahu preda nj bolesne, i premnogi se doticanjem njegovim iscijelišе na čudesni način. U Beču posuše cvijećem ulice, kojima mu je bilo ići, i dočekaše ga zvonjenjem, musikom, pjevanjem i radosnim podvikivanjem. Pedeset dana boravi Ivan u Beču i propovijeda svaki dan nebrojenim ljudima; i sad još ima u Beču na izvanji zid prvostolne crkve prizidana propovijedaonica, s koje je Ivan propovijedao. Koliko li je Gospodin slugu

svoga proslavio čudesima, da samo jednu kažemo. Gospodin neki slušajući o mnogim čudesima oca Kapistranca reče podrugljivo: »Vjerovat ću, kad moj slijepi pas progleda.« I progleda slijepi pas, a gospodar mu oslijepi.

Iz Beča krenu se sv. Ivan u Moravsku i Češku, gdje su husiti naumili bili iskorijeniti vjeru katoličku i činili grdila kojekakva. U Moravskoj obrati propovijedajuć mnogo tisuća husita opet u pravu vjeru; no u Češku ne može se proturiti, jer su mu husiti sve putove zakrčili. Zato pogje u Njemačku i propovijeda u različnim gradovima. U Nürnbergu imade propovijedanje njegovo toliku moć, da su ljudi grijehe gorko oplakivali i šestora kola puna karata, kocki i drugih igrački kao i ženskih nakita, nepristojnih slika, nevaljalih knjiga na tržište dovezli i spalili; ovo se dogodi i u Magdeburgu. U Leipzigu pak po propovijedanju njegovu odoše šezdesetorica ugledne gospode u red franciskanski. U gradu Vratislavi zgodi se nešto osobito, što ljude skloni, da su sa zebnjom i poštom slušali opomene Ivanove. Husiti naime položili mladića u mrtvački sanduk (lijes) i dogovorili se s njim, kad ga Kapistranac pozove, neka ostane kao mrtav ležeć, a kad ga pozove koji god husit, neka se odmah uspravi, kao da je iz mrtvih uskrsao, i donijeli tobožnjega mrtvaca na očigled narodu k sv. Ivanu moleći ga s himbenom smjernošću, neka mrtvaca uskrsne iz mrtvih. Sv. Ivan poviče pred svim narodom: »Taj ima dijel svoj kod mrtvih u vječnosti!« Husiti uzmu se podrugivati svetosti Ivanovoj, u njih tek da ima pravih svetaca; po tom pristupi jedan husit k mrtvačkomu lijesu i poviče: »Petre, ja ti velim, ustani.« Ali mladić bješe doista mrtav i ostade mrtav.

Iza toga pozvaše sv. Ivana u Poljsku. Kad dogje u tadašnji glavni grad Krakov, čudne li pojave: kralj Kazimir, kraljeva mati, stožernik biskup Krakovski, knezovi i dostojanstvenici izigju u ophodu pred Ivana, u trube se trubi, svirke sviraju, ulice su nakićene kao za brašančevo (Tijelovo), sva zvona zvone, pjevanje se gradom razliježe, a evo čovjeka, kojemu se na čast sve ovo čini: obučen je u kukavan habit, bos, gologlav, do sedamdeset godina star, mršav, da je sama kost i koža na njemu. I u Poljskoj je Ivan jednako blagoslovno radio kao drugdje; mnogo čudesa tvorio na tijelu iscjeljivanjem, no još mnogo više na duši obraćanjem.

U to vrijeme, godine naime 1453., uzeše Turci Carigrad, te se bilo bojati, da će svu Evropu poplaviti i u njoj uništiti kršćansku prosvjetu. Na poziv biskupa Ugarskih zaputi se Ivan godine 1455. u Ugarsku, gdje najprije u Temišvaru, a po tom u drugim gradovima i mjestima propovijeda križarski rat na Turke nagovarajući kršćane, da listom ustanu na nevjernike i proglašujući sretnima one, koji poginu u ratu za vjeru Hristovu. Za pet mjeseci primiše na se iz ruku Ivanovih šezdeset tisuća ljudi križić kao znak, da su njegovi zatočnici, gotovi ići s njime u rat.

Turski car Muhamed, koji je pridobio Carigrad i podložio sebi Srpske zemlje, pogje, da još osvoji najprije Ugarsku i Hrvatsku i odavle da se otisne dalje u kršćanski svijet; godine 1456. početkom lipnja pade sa sto i pedeset tisuća vojske i sa tri sta topova pred Biograd, koji je tada bio još u našoj vlasti, a dvije stotine brodova namjesti na Dunavu do Slankamena. Na glas, da se Turski car sprema

na Biograd, Ugarski vojvoda Hunjadi Sibinjanin Janko sabrao bješe brže bolje nešto vojske i pridružio sa sobom križare. Križari bili podijeljeni na čete, od kojih je svaka imala zastavicu s jedne strane s križem, a s druge sa slikom sv. Franciska ili kojega drugog sv. franciskana. Mnogi duhovnici u vojsci bili su dužni paziti na pobožnost i red vojnikâ; kad se god čete krenuše naprijed, sv. Kapistranac dade im blagoslov. Kad križari biše već blizu bojišta, te mogoše vidjeti silesiju Tursku, progovori im Ivan slobodeći ih na junačku borbu sa neprijateljem Isusove vjere i obećavajući im pomoć Isusovu. Potom udare križari, sv. Ivan im na čelu sa raspelom u ruci, u malenim domaćim lagjicama sa dvije strane na ohole Turske brodove prizivajući ime Isusovo, i posve ih razbiju; ovako se otvori našoj vojsci put do Biograda, koji su sada Turci mogli podsjedati još samo sa suha. U Biogradu samom bilo već zlo i naopako; Turci doprli već do drugih zidina gradskih; i sâm junački vojvoda Janko mislio, da će teško moći Turcima odoljeti. Ali dolaskom Ivana Kapistranskoga okrene se sve na bolje. On se popne na visoku kulu i vijajući zastavu sa časnim križem viče, što ga grlo nosi: »Isuse! Isuse!« Turcima na stravu, a kršćanima na slobodu. Turci se smetu, počnu uzmicati, kršćani junački na njih udare, svu silu njih potuku, a ostale konjanici vojvode Janka raspršaju. Do četrdeset tisuća ljudi izgubi car Muhamed u ovom boju, a svi topovi i sva bojna sprava i šatori ostadoše dobitnicima križarima. Ovo se zgodi godine 1456. dne 22. srpnja, na dan sv. Marije Magdalene, koju narod naš u nekim krajevima zove Ognjenom Marijom. Javljajući sv. Ivan ovu pobjedu

papi Rimskomu Kallistu Trećemu reče, da nijesu pobjede stekli ni on ni križari, već Bog Gospodin nad vojskama, kojemu slava u vijeke.

Ovom sjajnom pobjedom htjede Bog vjernomu sluzi svojemu Ivanu pa i kršćanskomu junaku vojvodi Janku posljednji vijenac na ovom svijetu na glavu da metne. Već dne 11. kolovoza iste godine umre od kuge vojvoda Janko u naručju Ivana Kapistranskoga; ovaj pak ode u Ilok u kloštar, koji je sam zasnovao i u kojem je boravilo do tridesetoro braće reda njegova. Satrven od silnoga naprezanja i poduzet od svagdašnje groznice leže bolestan, da više ne ustane; izjavi i sâm, da mu je umrijeti, i jedino se požali, što mu se nije ispunila najživlja želja, da naime za Isusa krv prolije. Opkoljen od braće pusti pobožnu dušu dne 23. listopada.

*
* *

Žiće sv. Ivana Kapistranskoga očito nam dokazuje, da ratovanje može u nekim prilikama biti dobro, Bogu ugodno poslovanje. Za cijelo je svet rat, kad se ratuje na neprijatelje, koji hoće kršćanstvo i Crkvu katoličku da zatru; tko u ovakovu ratu krv prolije, zavrijedi, može se reći, da se broji u svete mučenike. Ali takogjer kada izvanji neprijatelji nepravedno navale na domovinu, nije tek dopušteno silu silom suzbiti, kao što je dopušteno suzbiti i razbojnika, nego je ovo podjedno i zaslužno djelo. Jer tko neprijatelja od domovine suzbije ili otjera, obrani nebrojene obitelji od plijenjenja, zlostavljenja, silovanja svakojakoga, od kuge, glada i drugih nevolja. Vojnik u pravednu ratu vrši rečenicu sv. Ivana apostola (I. 3, 16): »Po tom poznasmo ljubav Božju, što on

dušu svoju za nas položi; i mi smo dužni za braću duše polagati.« Pa tko ne može sam ići u takav rat, neka barem molitvom, novcem, njegom ranjenih i bolesnih ratnika potpomaže pravednu stvar. Čitamo u povijesti, da su u opisanom boju oko Biograda žene i djevojke u svemu drage volje pomagale, ranjenicima vadile iz tijela strelice, otrov iz rana izažimale i sisale, vojnicima donosile kamenja, strelica, taneta (kugala), gasile oganj, kad bi gdjegod buknuo, itd.

Pomolimo se.

Bože, koji si Crkvu svoju zaslugama i naukama blaženoga Ivana ispovjednika svojega divno uzvisio, i po njemu silom presvetoga imena Isusova vjernima svojim dao pobijediti nevjerne tirane, podaj, molimo, da po njegovu zagovoru svlagjujući neprijatelje naše na zemlji zavrijedimo s njime biti naplaćeni na nebu. Po istom Hristu Gospodinu našem. Amen.

24. dan listopada.

Sveti Feliks.

Rimski car Dioklecijan podražen od svoga druga u carovanju Maksimijana Galerija izdade godine 303. zapovijest, da se kršćani liše svih časti i službi, crkve da im se razvale i svete knjige spale. I odmah uzeše neznabošci kršćanske crkve rušiti, oltare razvaljivati i svete knjige, crkvena pisma i djela mučenička paliti. Mnogi kršćani, koji su držali za grijeh predati sv. knjige oblastima neznabožačkim, biše mučeni i gubljeni; a koji su žacajući se muka predali oblastima svete knjige i druge crkvene stvari, prozvani biše predajnici (traditores), i braća ih držaše za izdajnike vjere, a takvih bijaše ne malo osobito u Numidiji u Africi.

U ono vrijeme bješe u Africi u gradu Tubzaci biskup sv. Feliks. Magnilijan upravitelj gradski pozva k sebi svećenika Apra i štioce Kira i Vitala, jer je biskup Feliks bio otišao u Kartago, i pita ih: »Knjige božanstvene imadete?« »Imademo«, odgovori Apar. Magnilijan reče: »Dajte ih, da ih ognjem spalimo.« Apar odgovori: »Biskup naš imade ih kod sebe.« »Gdje je?« pita Magnilijan, a Apar odgovori: »Ne znam.« Upravitelj ih po tom zatvori, i obavijesti o svemu namjesnika Anulina. Sjutradan vrati se biskup Feliks iz Kartaga; i odmah ga upravitelj Magnilijan pozove k sebi, i zaište od njega knjige, da ih spali. »Bolje je — odgovori biskup — da mene spalite, nego knjige božanstvene; jer je bolje slušati Boga, nego li ljude.« »Starija je careva — reče upravitelj — od ove, koju ti reče.« Biskup Feliks prihvati: »Starija je zapovijest Božja od ljudske.« Tada Magnilijan otpusti Feliksa rekavši mu, neka se premisli.

Iza tri dana pozva upravitelj opet k sebi biskupa Feliksa i pita: »Jesi li se premislio?« Biskup odgovori: »Šta sam prije kazao, kažem i sada, i pred namjesnikom kazat ću isto«. Potom dade upravitelj biskupa svezati, i posla ga po jednom desetniku u Kartago k namjesniku. U Kartagu bi Feliks metnut u tamnicu a sjutradan izveden pred zamjenika namjesnikova. Ovaj ga pozove, da preda svete knjige; a i njemu isto odgovori, što je odgovorio Magnilijanu. Zato bude odveden u najtežu tamnicu. Unišavši u tamnicu pomoli se Sinu Božjemu, za kojega strada, da ga ne ostavi; »jer — govoraše — dok živim u tebi, Gospodine, ne će imati vlasti na mene neprijatelj«.

*

Nakon šesnaest dana bi Feliks biskup izveden iz tamnice u okovima pred namjesnika Anulina, i kad ni ovomu ne htje predati sv. knjiga, bude poslan u Rim pred zapovjednika carske straže; po svoj prilici bio Feliks gragjanin Rimski, pa sâm, kao nekad sv. apostol Pavao, prizvao cara. Zapovjednik dade Feliksa u još teže gvožgje okovana baciti u tamnicu, a poslije devet dana opremi ga caru Maksimijanu Herkuleju, koji je tada boravio na otoku Siciliji. Feliks okovan bačen bi u onaj prostor lagje, gdje su bili konji, pa gažen kopitima konjskim ne dobi četiri dana ništa jesti ni piti. S lagjom pristanu na više mjesta u Siciliji nadajući se, da će naći cara, ali kako je car od mjesta do mjesta putovao, ne zateku ga nigdje. Svetoga biskupa dočekaju vjerni u svijem pristaništima s najvećom časti.

Budući pak da je car megjutim otišao sa Sicilije, lagja se vrati u Italiju, i Feliks bude odveden u Venosu u Apuliji, gdje mu zapovjednik carske straže skine okove i upita, zašto nije predao sv. knjiga, zar ih počem nema? »Imam ih, — odgovori — ali ih ne dam.« Tada zapovjednik izreče osudu: »Feliksu glavu odsijecite.« Feliks biskup obradovan reče na glas: »Hvala tebi, Gospodine, koji si me izvolio izbaviti.« Odveden na smrt podiže oči na nebo i glasno se pomoli: »Bože, hvala ti. Četrdeset i šest godina imam u ovom vijeku. Djevičanstvo (po tvojoj milosti) očuvah, evangjelje vrših, vjeru i istinu propovijedah. Gospodine Bože neba i zemlje, Isukrste, za tebe sklanjam vrat svoj na žrtvu, koji ostaješ u vijeke, i kojemu slava i veličanstvo va vijek vijeka. Amen.« Kad svrši molitvu, krvnik mu odrubi glavu.

* * *

Bog, stvoritelj i posljednja svrha čovjeku, ljudski je rod od prvoga početka vodao, i različnim načinom, kao što kaže apostol (Hebr. 1, 1), govorio mu preko prorôkâ, te mu objavljivao svetu volju svoju, zakon, odluke svoje i samoga sebe, dok mu je napokon govorio preko Sina svojega, koji se megju ljudima javi kao vidjelo svijeta, kao put i istina i život, i istine im vječne bistro očitova, i pregjašnja obećanja Svevišnjega ispuni. Knjige, u kojima je ovo djelovanje Božje za spasenje ljudsko nacrtano, zovu se svete iliti božanstvene knjige, Sveto Pismo, biblija.

Sveto Pismo je kao široka i duboka rijeka, koja vazda istim veličanstvom teče, i od njene bistre vode odsijevaju sa nebésâ dobrota, pravednost i mudrost sudova Božjih, kojima se upravlja ovaj svijet. Ono je kao krasna pjesma, koja se začinje kod stvorenja svijeta, a izvodi se do svršetka vijeka, do sudnoga dana. U toj pak divnoj pjesmi ne govori Bog samo riječima, nego još više djelima. A riječi kao i djela njegova toliko su duboka, da ih samrtni čovjek ne će nikad posve doseći, i još će pozniji naraštaji u njima nalaziti divota i milota.

Kako pak Božja mudrost i dobrota ne ište od nas toliko, da sve dubine Sv. Pisma dosežemo, koliko većma da se razgovjetnim rečenicama njegovim pokoravamo kloneći se zla a čineći dobro, dosta je i dovoljno, ako djetinjski slušamo Crkvu Božju, koja nam s Pismom daje podjedno i smisao i razumijevanje njegovo, koliko nam je potrebno za vječno spasenje; dosta, ako iz ovoga nebeskog izvora pijemo, koliko ište žegja naša.

Tko odstupi od Crkve, odstupi od istine i za uvijek zaluta, pomete se; i zablude svoje nalazi i u

samim knjigama vječne istine, jer ih u ove svete knjige umeće.

Neka nam biblijske knjige budu svete i božanstvene, kao što su bile prvim kršćanima, ali ih primajmo od Crkve i razumijevajmo onako, kako nam ih tumači Crkva, stup i tvrgja istine, ugledavajući se i u ovom na prve kršćane.

Pomolimo se.

Bože, koji nas godišnjom svetkovinom blaženoga Feliksa mučenika svojega i biskupa razveseljavaš, udijeli milostivo: čije rogjenje slavimo, da se i s njegove zaštite radujemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

25. dan listopada.

Sveti Gaudencije.



Gaudencije bio učenik sv. Filastrija, biskupa u Bresciji u Italiji, koji umre godine 387.

Mlad jošte zaputi u zemlju, koju je Sin Božji životom i smrću svojom posvetio. Na putu obigje znamenitija mjesta i duhovne zavode, u kojima bi različnim načinom ponukovan na napredak u kreposti i znanju. Tako dogje i u grad Cesareju u Kappadociji, gdje u jednom monastiru nagje dvije nèćake sv. Basilija Velikoga (vidi 14. lipnja). Nèćake bile dobile od ujaka pepeo od četrdeset svetih mučenika, što su kao najveće blago s velikom poštom čuvale. One su se bile Bogu molile, da bi mogle ovo dragocjeno blago predati komu, koji će ga jednakom vjerom i pažnjom poštovati; pa kad Gaudencije izjavi želju, da dobije svetoga pepela, a one se uvjeriše o njegovoj bogoljubnosti, predadu mu sv. ostatke, jer

su već bile stare i svaki su dan očekivale preminuće svoje s ovoga svijeta. Svete ostatke ponese Gaudencije sa sobom u Jerusalem, kuda bio zaputio, poštujući ih svagda iskreno i zahvaljujući im na mnogom dobru, što preko njih primi od Gospodina.

Dok je Gaudencije putovao po Istoku, umre učitelj njegov sv. Filastrije. U Bresciji mislište, da nitko ne može biti nasljednik sv. biskupu dostojniji od Gaudencija, pa ga izabraše za biskupa, premda je bio daleko od zavičaja i još dosta mlad; i poslaše po nj poslanike, a sv. Ambrosije, tadašnji arhibiskup u Milanu i ostali biskupi one crkvene pokrajine pisaše mu takav list, da se bez štete za dušu svoju nije mogao duže suprotiti volji njihovoj; jer su se izbornici pače zakleli, da nikako ne će drugoga birati i da vole ostati bez biskupa, ako se Gaudencije ne bi privolio, i sámi biskupi na Istoku zaprijetili mu, ako li se ne privoli na izbor, da će s njim prekinuti crkveno općenje. Gaudencije budući veoma ponizan bio se naime bojao, da će slabošću svoga govora nauditi sili riječi Božje i da ne će moći donijeti onoliko ploda od nauka nebeskoga, koliko se od njega očekivalo.

Vrativši se u Bresciju bi posvećen za biskupa od Ambrosija. Na biskupskoj stolici ostade ponizan, kako je bio otprije. Ne mogući dobiti od njega pisanih propovijedi, nekoji su ih u crkvi za njim pisali; ali mu ovo ne bi drago, i reče, da one ljude žali, što se mnogo muče a ni za što. Ipak se prigodi, da ljubav nagna Gaudencija na djelo, kojemu se opirala poniznost njegova. Car Valentinijan Drugi nagovoren od svoje majke Justine odluči izdati zakon, da krivovjernici arijani imadu ista prava kao i katolici, naime

da imadu crkve i slobodno čine službu Božju. Tajniku carskomu Benevolu bi naloženo, da napiše zakon, ali on budući pravovjeran ne htjede, već radije ostavi službu i prezre obećanja careve matere, nego da uradi protiv savjesti svoje, te se vrati u zavičaj u Bresciju. Ovaj hristoljubac oboli i ne može cijelu godinu ići u crkvu, a žao mu bi vrlo, što nije mogao slušati Gaudencijevih uskrsnih propovijedi, pa moli i izmoli od sv. biskupa propovijedi pisane, da ih čita. Ove propovijedi sačuvale su se do dandanas.

Znademo iz žića sv. Ivana Zlatousta (27. siječnja), kako je ovoga ugodnika Božjega po drugi put iz Carigrada otjerao i zatočio slabi Grčki car Arkadije po nagovoru svoje opake žene Eudoksije, i kako je progonjenoga patrijarha uzeo u obranu papa Rimski sv. Inocencije Prvi. Papa naime sazvao sabor crkveni i iz njega poslao tri biskupa, megju njima sv. Gaudencija, u Carigrad k caru Arkadiju, da ga sklone na pravedan postupak sa patrijarhom Ivanom i na poštovanje reda crkvenoga. Ali u Grčkoj dogje na lagju, u kojoj su se vozila ona tri biskupa, vojnički časnik po naputku protivnika patrijarhovih i ne pusti, da lagja pristane kod Soluna, kao što biskupi htjedoše, već otplovi upravce k Carigradu; putem ne dobiše biskupi tri dana ništa jesti. U Carigradu im ponudilo tri tisuće dukata, neka osude Ivana; a kad se ne privoliše, bacilo ih na lošu lagju, ne bi li kako na moru poginuli. No biskupi se sretno povratiše u Italiju, poimence sv. Gaudencije u Bresciju. Sv. Ivan Zlatousti zahvali pismeno biskupima na trudbi i ljubavi njihovoj, kojom da su ga mnogo utješili.

Sv. Gaudencije sagradi crkvu, u kojoj pohrani ostatke četrdeset mučenika. K posvećivanju nove crkve skupi se mnogo biskupa, i Gaudencije reče besjedu na hvalu svetim mučenicima. Slavi takogjer svake godine godišnjicu svoga učitelja i prethodnika sv. Filastrija i propovijeda o njegovim vrlinama.

Sv. biskup preminu blaženo godine 427.

*

* *

Sv. Gaudencije šaljući bogoljubnomu bolniku Benevolu propovijedi svoje pisa mu list, iz kojega ćemo ovdje nešto malo napomenuti na pouku i utjehu bolnicima i zlopatnicima. »Narav čovječjega tijela — pisa sv. Gaudencije — u svakoga je bez izuzetka podložna različnim bolestima, otkako joj se izreče osuda smrtnosti: Prah si, i u prah ćeš se vratiti. I premda se grešnicima pravedno priznajemo, opet ne valja po jakosti ili slabosti tijela suditi veličinu zasluge ili krivice; jer često štovatelji lažnih bogova uživaju zdravlje i dobra zemaljska, nasuprot štovatelje pravoga Boga muče bolesti i svakake nevolje. Jer čitamo, da je neznabožac Abimeleh kraljevao a sveti Abraham potucao se; i onomu idolopokloniku Sircu Labanu da je bio sluga sveti Jakob; i da je pravedni Mojsije za vladanja bezbožnoga faraona od straha sakrivao se u zemlji Madijanskoj; i da je čudotvorac Ilija od progoniteljke kraljice Izabele bježao u pustinju. U novom pak zavjetu Ivan najveći od proroka čamivši dugo u smradnoj tamnici i stradavši mnogo u okovima izgubi glavu, a bezbožni Herod ubilac njegov gosti se sa knezovima Galilejskim, opit ne samo od vina nego i od krvi Krstiteljeve. Ali ova Božja dugotrpnost kuda izlazi,

uči sâm Spasitelj u evangjelju veleći: Čovjek neki bješe bogat, koji se oblačio u skerlet i bijelo tanko platno i gostio se svaki dan gospodski. A bijaše jedan prosjak po imenu Lazar, koji je ležao pred vratima njegovim gnojav, i želio da se nasiti mrvama, koje su padale sa stola bogatunova, a nitko mu ih ne davaše; još i psi dolažahu i lizahu čirove njegove. Dogodi se pak te umrije prosjak, i odnesoše ga angjeli u naručje Abrahamovo. A umrije i bogatun, i zakopa se u paklu. I kad je bio u mukama i podigao oči svoje, ugleda Abrahama izdaleka i Lazara u naručju njegovu, i povikavši reče: Oče Abrahame! smiluj se na me i pošlji Lazara, neka umoči u vodu vrh od prsta, da mi rashladi jezik, jer se mučim u ovome plamenu (Luk. 16, 19—24). U ovakovu kazan pretvara se sreća bezbožnička; nasuprot do onoga blaženstva dolazi stradanje pravedničko, da zavrijede sa svetim Abrahamom patrijarhom u vječnom životu počivati, koji su tjeskobe ovoga vijeka strpljivo snoseći preminuli s ovoga vijeka. S toga govoraše Gospodin (Mat. 7, 13. 14): »Ugjite na uska vrata; jer su široka vrata i širok put što vode u propast, i mnogo ih ima, koji na njih ulaze. Kako su uska vrata i tijesan put, što vode u život, i malo ih ima, koji ga nalaze!« Zato se i sveti apostol hvali slabostima svojim, »jer — kaže (Kor. II. 12, 10) — kad sam slab, onda sam silan«. I da je sveti Timotej često bolovao, svjedoči isti blaženi apostol pišući mu: »Nemoj više vode piti, nego pij pomalo vina želuca radi i čestih svojih bolesti.« Tim. I. 5, 23. Mogao bi koji bogatac reći: »Dakle je Bog zlobno dao bogatstvo, ako njega radi muči bogaca!« Nije zlobno, nego providno učinio Bog tebe bogatim, da po djelima milosrgja nagješ lijeka

ranama grijeha svojih. Jer se onaj ne muči zato, što je bio bogat, već zato, što je ubogi Lazar gladovao, dok se je on gostio. Pa i sam sv. Abraham bijaše bogat, ali sluga putnicima i potrebnicima. I sveti Job bijaše vladar u Arapskoj, ali nijedna udovica i nijedan siromah ne izagje praznih ruku iz kuće njegove. A kad bijaše Job u nevolji, prekori ga žena za djela milosrdnosti, koja je uzalud činio. Oh, otrovne li lukavštine od paklene zmije! Ne mogavši slugu Božjega odvratiti od dobrih djela, nastojaše, da on žaleć što je dobro činio, izgubi plod od pobožnosti. Neka zato bogataši uzmu na um onaj strašni primjer nemilosrdnoga druga svoga, i neka udjeljuju milostinju obilato, često, veselo. »Jer vesela davaoca ljubi Bog.« Kor. II. 9, 7. Neka razdaju bogatstvo svoje potrebnima, neka sabiraju sebi blago na nebu, gdje ni moljac ni rgja ne kvari, i gdje kradljivci ne potkopavaju i ne kradu (Mat. 6, 20.), da izišavši iz ovoga vijeka uzmogbudu naći ispokoj u naručju onoga doista bogatoga Abrahama.«

Pomolimo se.

Usliši, molimo Gospodine, molbe naše, koje donosimo o svetkovini blaženoga Gaudencija ispovjednika tvojega i biskupa, i koji ti je vrijedan bio dostojno služiti, njegovim zagovornim zaslugama od svijeh nas odriješi grijèhâ. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

26. dan listopada.

Sveti Demetrije.

Demetrije (Dmitar, Mitar) sin vigjenih i plemenitih roditelja u gradu Solunu (odakle su rodom i naši Slovenski apostoli sv. Ćirilo i Metodije) od djetinjstva čestito odgojen mlade

godine tako provede, da je vrsnike svoje pohvalnom ćudi i lijepim običajima daleko pretekao. Već se dakle tada vidjelo, koliko je dobro ovo drvo, što će u svoje vrijeme dobre rodove ragjati. Odrastavši očito pokaza, koliko ima u njemu razboritosti i vojničke umještine, a pored toga i blagosti. Pa kad se pohvale i vrline njegove razglasiše široko i daleko i za nj dozna car Maksimijan Herkulej (carovao od godine 286. do 305.), bude od istoga cara za izvrsnu razboritost, mudrost i junaštvo svoje imenovan za namjesnika u Grčkoj i ukrašen dostojanstvom konsulskim.

Namjesničku pak čast dostojno je i pohvalno Demetrije izvršivao po pravilu zakona kršćanskoga; ali mu je poglavita i najveća briga bila oko toga, da slavu Božju i pobožnost korisnu za svašto raširi i sebe dade u žrtvu ugodnu Bogu. Najviše je dakle nastojao, da mnogi Boga trojega i jednoga i Riječ zaradi izgubljenoga roda ljudskoga pût postalu poznadu i pristojnom bogoljubnošću i pobožnošću poštuju. Smrt za onoga, koji ju je za otkup njegov dragovoljno podnio, i sâm podnijeti živo je želio. I budući da je znao, da je u ono vrijeme najbliži put k mučeništvu, ako bi se tko usudio propovijedati pravoga Boga i Sina njegova jedinorogjenoga za ljudski rod umrloga, ovo je Demetrije radio očito.

Kad za ovo doznadu oni, koji su imali dužnost potraživati kršćane, uhvate Demetrija i prijave caru; a ovaj se toga radi čudno zabrine. Jer teško mu bi, da izgubi ovakova čovjeka; a ne htjede trpjeti, da se od njega širi vjera kršćanska. Zapovjedi dakle, da ga bace u tamnicu, pošto je pred njim srčano ispovijedao kršćansku istinu i postojano govorio, da se ne ustručava za nju smrt podnijeti. Poslije naloži car, da ga u tamnici kopljima probodu.

Ostatke sv. mučenika Demetrija proslavi Bog mnogim čudesima. Kad u petom stoljeću Leontije, carski namjesnik u Iliriku, steče zdravlje u Solunu, gdje je ležalo tijelo sv. mučenika, sagradi najprije u istom gradu Solunu vele lijepu crkvu, a poslije drugu veliku u gradu Srijemu, kuda je prenio plašt mučenikov i rubac njegovom krvlju okropljen. Po crkvi na čast sv. Demetriju sagragjenoj grad se Srijem pomalo prozva Mitrovica (Dmitrovica), to će reći Mitrova (Dmitrova) varoš. A uspomena i pošta muke sv. Demetrija mučenika ostade uvijek dična u crkvama Solunskoj i Srijemskoj.

*

* *

Sv. Demetrije izagje u svijetu kršćanskom navlastito pak u istočnoj Crkvi na velik glas, te se zove velikomučenik najviše po tome, što je Gospodin Bog po njegovim sv. moćima iliti ostacima učinio ljudima premnoga dobra. Čujmo, što govori sv. Ivan Damaštanski o svetačkim moćima. »Hrist Gospodin dade svetačke ostatke kao spasonosne izvore, iz kojih nam teku premnoga dobročinstva i klade mirišljiva mast. Nitko pak neka ne zakrati vjere ovim riječima, jer kad je po volji Božjoj protekla voda u pustinji iz tvrde stijene, i iz magareće čeljusti, da ugasi žegju Samsonovu, ima li razloga ne vjerovati, da iz mučeničkih ostataka klade ugodna mast? doista nema razloga za one, kojim je očita i poznata Božja moć i čast, koju daje svecima svojim; pa je u starom zakonu bilo istina odregjeno, tko god se tače mrtva, da bude nečist, ali ovijeh ne valja ni-

kako brojiti megju mrtve. Jer otkako je sâm život i tvorac života ubrojen megju mrtve, one, koji u nadama uskrsnuća i vjeri u njega završiše dan pošljednji, nikako ne zovemo mrtvima. Jer kako da mrtvo tijelo učini čudo? A po njima bijesovi se izgone, bolesti se iscjeljuju, nemoćnici ozdravljaju, slijepci progledaju, gubavci se očišćavaju, napasti se i žalosti otjeruju, i napokon svaki dobri dar od Oca svjetlosti po njima dolazi onima, koji vjerom nimalo sumnjivom ištu. Što se ne bi ti namučio, da nagješ kakova zagovornika, koji bi te samrtnu kralju priveo i u tvoje mu ime govorio? Ne treba li dakle poštovati one, koji se pokazuju zagovornici svega ljudskoga roda i Bogu se za nas mole? Poštovati ih za cijelo treba i to tako, da u njihovo ime Bogu gradimo crkve, darove prinosimo, njihovu uspomenu častimo, i o njoj se duhovno radujemo; da naime radost naša prilikuje onima, od kojih smo pozvani, a ne, kad gledamo častiti ih i umilostiviti, da ih pače vrijegjamo i dražimo. Jer kojim se stvarima Bog časti, istima se ugagja i slugama njegovim, a kojima se Bog vrijegja, istima se i njegovi vojnici vrijegjaju; toga radi psalmima, popijevkama i pjesmama duhovnim i skrušenošću i potpomaganjem potrebnih (kojim djelima Bog se najprije umilostivi) svece poštujmo, njihove rezane likove i vidljive slike podižimo, pače ugledavajući se na njihove kreposti ovo polučimo, da budemo živi njihovi likovi i slike.« De fide orthodoxa. L. 4. C. 16.

Pomolimo se.

Bože, koji blaženoga Demetrija mučenika svojega silom znákâ proslavljaš, njegovim nas, molimo, zagovorom od svijeh krivica i od zala, koja za njih zaslužujemo, odriješi milostivo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

27. dan listopada.

Sveti Frumentije.



U Africi na jugu od Misira (Egipta) leži zemlja Nubija, u kojoj su sada malo ne sami muhamedovci, a opet na jugu od Nubije ima kraljevina Abisinija, u kojoj se sačuvala do danas vjera kršćanska ako i kržljava. Abisinija skupa sa Nubijom zvala se nekad Etiopija, a njezin je apostol sv. F r u m e n t i j e.

Meropije kršćanin filosof u gradu Tiru u Feniciji pogje oko godine 316. u Indiju, da pretraži onu čarovnu zemlju i svijeta što više da vidi. Sa sobom uze dva mladića, srodnike svoje Frumentija i Edesija. Vraćajući se iz Indije lagjom pristaše u Crvenom Moru na obali Etiopskoj. Razidu se putnici iz lagje po suhu, Frumentije i Edesije sjedu pod drvo, da čitaju. Ali Etiopljani živeći u neprijateljstvu sa Rimljanima, navale na raspršane putnike i ubiju ih, dva pak mladića uhvate i odvedu u glavni grad Aksumu kralju za robove. Kralju se svide mladići i on ih lijepo odgoji, pa kad odrastu, stariji i umniji Frumentije bude kraljev računar i pisar a mlagji Edesije peharnik, od kralja vazda mnogo čašćeni i paženi. Kad poslije kralj vidi, da mu se približio čas samrtni, zahvali njima dvojici na vjernosti i za plaću pusti ih na slobodu. No udova kraljica, koja je po smrti kraljevoj uzela državom upravljati mjesto svojega najstarijega ali još nedorasloga sina, umoli oba brata, da ostanu ne samo u zemlji nego i u dvoru i da je potpomažu u upravljanju države i odgajanju djece. Frumentije bude odgojitelj kraljevićev.

Dok je Frumentije odgajao kraljevića pače u rukama imao upravu kraljevine, počne ispitivati, ima li kršćana megju trgovcima Rimljanima, koji trgovine radi onamo dolaziše, i kad ih nekoliko nagje, dade im velike slobode, i uzme ih nagovarati, neka se skupe u općine kršćanske i sagrade bogomolje za službu Božju; a ovo je i sâm činio s većom bogoljubnošću i trudbom nego li drugi, mamio naime kršćane dobročinstvima, davao im gradilišta za bogomolje i ostalo potrebno, i na svaki se način trudio, da ondje nikne sjeme kršćansko.

Kad doraste kraljević, Frumentije i Edesije predadu mu kraljevstvo i zapute kući, premda su ih kraljica, mladi kralj i drugi mnogo zadržavali i molili, da ostanu kod njih. Edesije požuri se u Tir, ne bi li još zatekao roditelje u životu; ondje postane poslije svećenik. Frumentije se pak svrne u Aleksandriju držeći, da ne valja djela Božja sakrivati. Ondje ispripovjedi sve patrijarhu sv. Atanasiju (vidi 2. svibnja), i zamoli ga, neka čestita čovjeka pošlje za biskupa općinama kršćanskim u Etiopiju. Sv. Atanasije promislivši sve dobro što je čuo od Frumentija, reče njemu u zboru svećeničkom: »A koga bismo mogli naći, u kojem bi bio Duh Božji kao u tebi, i koji bi mogao sve to izvršiti?« Potom posveti Frumentija za biskupa, i zapovjedi mu, da s milošću Božjom ide natrag odakle je došao. Sv. Frumentije mjesto da se kući vrati kao Edesije, ostavi rod i dom i ode natrag u Etiopiju. A kad kao biskup dogje onamo, Bog mu dade, kao što kazuju, toliko milosti, da je činio čudesa apostolska te se neizmjerno mnoštvo neznabožaca obratilo u vjeru, pače se krstio sâm kralj Aizan i brat njegov Sazan, i Aksuma postala stolica biskupa zamalo pak metropolita Etiopskoga sa sedam područnih biskupija.

Sv. Frumentije poučavao je i sazigjivao duhovno stado sve do smrti svoje, za koju ne znamo za cijelo, kad se zbila.

* *
*

Vjera kršćanska katolička zasijana trudom sv. Frumentija i zalijevana milošću Božjom lijepo je cvjetala i dobre plodove ragjala u Etiopiji do sedmoga stoljeća, kadno dogje neprijatelj i posija na njivi Gospodnjoj kukolj krivovjerstva Eutihova, koje uči, da je u Hristu samo jedna narav, dok vjera katolička uči, da su u Hristu dvije naravi, božanska i čovječanska. Poslije pak vjera Muhamedova u većem dijelu Etiopije to jest u svoj Nubiji zatre kršćanstvo, pa ovo ostane samo u južnom dijelu, u sadašnjoj Abisiniji, ali nagrgjeno napomenutim već krivovjerstvom, neznabožačkim praznovjerstvom i Židovskim običajima, tako n. p. Etiopljani obrezuju se, svetkuju osim nedjelje i subotu, ne jedu svinjetine, itd.

No ima osim Etiopije još više zemalja, u kojima je vjera kršćanska katolička nekad lijepo cvjetala, a poslije ili se posve iskopala ili jako okržljavila. A nije li ovo protiv obećanja Gospodnjega, koji reče, da je Crkvu sazidao na stijeni i da je paklena vrata ne će nadvladati? Nije; jer je Hrist Gospodin samo obećao, da će Crkva katolička ostati na ovoj zemlji do svršetka vijeka, a nije obećao, da će ostati u svakom kraju i u svakoga naroda, gdje je jednom već bila. Drvo stoji, ako mu gdjekoja grana i usahne ili se odsiječe. Spasitelj je već u vrijeme apostolsko prijetio nekim crkvama u Maloj Asiji, da će se svijećnjak

od njih uzeti, ako se ne pokažu vjerni i revnosni (Otkriv. 1. 2. 3); što se poslije i dogodi, jer sada vlada u Maloj Asiji Muhamedova vjera. Toga radi ne možemo biti bez straha, da se i od našega naroda ne uzme svijećnjak Crkve katoličke, ako se ne pokažemo nje dostojni »vjerom, koja kroz ljubav radi«, i ako hrabreno ne ustanemo na obranu svega onoga, što nam u domovini može Crkvu katoličku nasporiti i utvrditi.

Pomolimo se.

Dopusti, molimo, Crkvi svojoj, svemogući Bože, da blaženoga Frumentija ispovjednika tvojega i biskupa, kojega je na zemlji imala za širitelja, zavrijedi imati za slavna branitelja na nebesima. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

28. dan listopada.

Sveti Simon i Juda Tadej apostoli.

Isus izabra izmegju učenika svojih dvanaestoricu, koje nazva apostolima to će reći poslanicima, jer ih posla najprije k izgubljenim ovcama doma Israelova, neka im propovijedaju, da se je približilo kraljevstvo nebesko; a poslije uzašašća svoga u nebo posla ih, pošto se napuniše Duha svetoga, u sve krajeve zemaljske, da navješćuju njegov nebeski nauk i milosti, i o životu njegovu svemu svijetu da svjedoče. Bijaše ih dvanaest, da ispune sliku dvanaest patrijaraha (dvanaest sinova Jakobovih), te kao što se je od dvanaest patrijaraha tjelesno rasplodio sav Židovski narod, tako da se sav narod kršćanski duhovno rasplodi od dvanaest apostola.

S i m o n u Sv. Pismu napominje se samo u imeniku svetih apostola, pa sv. Matej i sv. Marko pridijevaju mu Hebrejsko ime Kananej a sv. Luka Grčko Zelot, oba pak imena isto znače: Revnitelj, revnitelj za zakon, za nauku i slavu Božju; no obje riječi bile su prilika krivu tumačenju, kao da se apostol Simon zove Kananej, što je bio rodom iz Kane Galilejske, a Zelot, što je tobože prije poziva Isusova bio pristaša Jude Gaulonca, koji je na nekoliko godina prije javnoga življenja Isusova ustao na Rimljane zbog popisa narodnoga i poreza i hotio Židove oružjem izbaviti od gospodstva Rimskoga, i čiji se privrženici zvali zeloti, revnitelji.

J u d a pak prozvan Tadej iliti Lebbej t. j. Srčani bješe rogjeni brat apostola Jakoba Mlagjega (v. 1. svibnja) i sv. Simeona drugoga biskupa u Jerusalemu (v. 18. veljače), i po tom bješe brat t. j. bližnji srodnik Isusov. U dogagjajima evangjelskim napominje se ovaj Juda napose samo jednom; kad se naime Isus kod pošljednje večere svečanom besjedom opraštao sa apostolima, upita ga Juda, ne Iskariot, dakle Tadej: »Gospodine, šta je to, da ćeš se nama javiti a ne svijetu?« Isus odgovori i reče mu: »Ako me tko ljubi, držat će riječ moju, i Otac moj ljubit će njega, i k njemu ćemo doći, i u njega ćemo se nastaniti. Koji me ne ljubi, riječi mojih ne drži«. Iv. 14, 22—24. Onim riječima pita Juda Tadej Isusa: šta je to, da ćeš sebe kao mesiju, pomazanika Gospodnjega, spasitelja javiti samo nama, a ne i drugim ljudima? Zar ne treba mesija da utemelji vidljivo kraljevstvo Božje na ovome svijetu? Isus odgovara, komu će se on javiti, naime svima koji ga ljube, svima koji zapovijesti njegove drže. A kako

će im se javiti? On će u duhu s Ocem po osobitim milostima biti u njima. Tko ljubi Isusa, tko vrši zapovijesti Božje, dijete je Božje, prijatelj Božji; Bog je u njemu, on u Bogu; Bog je u njemu unutrašnjim milostima, po osvjetljavanju i posvećivanju, on u Bogu po ljubavi; jer ljubav ujedinjuje.

Kada je i kako Isus pozvao Simona i Judu za učenike svoje, ne pripovijeda se; ali časni pridijevci, koje im pridijevaju evangjelisti, dokazuju nam, da su se revnošću i srdačnošću pokazali dostojni Isusova društva i apostolstva. Kako se u Djelima Apostolskim o njima ništa napose ne kazuje, možemo razabrati, da su primivši Duha svetoga brzo potom otišli iz Židovske i pošli u daleki svijet, da propovijedaju evangjelje. No o njihovom daljem poslovanju apostolskom i o pošljednjoj sudbini ne znamo ništa pouzdano; sa svim tim ne valja toga radi njih manje cijeniti i častiti, jer su bez sumnje i oni radili i stradali i umrli onako vjerno, postojano i dično kao i ostali apostoli, ali se ovo dogagjalo u dalekim nepoznatim zemljama, gdje bijaše malo pismenih ljudi i gdje se s toga njihova djela i zasluge ne popisaše za potonje naraštaje.

Imademo ipak od sv. apostola Jude pismen ako i malen spomenik, naime megju sv. knjigama novoga zavjeta ima od njega malena poslanica, koju on poslije smrti brata svoga sv. apostola Jakoba pisa kršćanima u Židovskoj, odvraćajući ih od lažnih nauka i nagovarajući na postojanost u vjeri.

Po starom predanju sv. Simon je Misir a sv. Juda Tadej Mesopotamiju prošao propovijedajući evangjelje; napokon se sastali u Persiji, gdje su pridobivši nebrojeno mnoštvo ljudi za Isusa i posijavši

vjeru u onim prostranim zemljama na pošljetku presveto ime Isusovo odičili slavnim mučeništvom; Simona prepililo, a Judi sjekirom odsjeklo glavu.

* *
*

Koje Bog ljubi, odvaja ih od svijeta i zove k sebi, kao što je učinio sa svetim apostolima. I nas je Bog iz neizmjernoga milosrgja pozvao k sebi, primio nas za djecu svoju i baštinike nebeskoga blaženstva, i objavio nam se preko jedinorogjenoga Sina svojega. A slušamo li riječi Sina Božjega i držimo li zapovijedi njegove? Čuli smo, što odgovori Isus sv. apostolu Judi: »Ako me tko ljubi, držat će riječ moju.«

Svijet je nenavidio, ganjao i ubijao apostole, zato što su istinama evangjelskim vojevali na krivo mišljenje i djelovanje svijeta. Ovo im je Spasitelj očito naprijed rekao: »Ako svijet na vas uzmrzi, znajte, da je na mene omrznuo prije vas. Nije sluga veći od gospodara svojega. Ako mene izagnaše, i vas će izagnati«. Iv. 15, 18. 20. Po tome valja i mi da budemo pripravni na mržnju, psovku i ganjanje, kada po nauku i primjeru apostolskom mrzimo na svijet i na ono što svijet ljubi. »Svi koji pobožno hoće da žive u Hristu Isusu, bit će gonjeni«, kaže apostol Pavao. Tim. II. 3, 12. Ali nas tješi božanstveni Spasitelj veleći: »Radujte se i veselite se, jer je plaća vaša velika na nebesima«. Mat. 5, 12. Pouzdan je znak, da ste Bogu ugodni, kada se ne svigjate ljudima i svijetu; jer svijet ljubi svoju suvrst.

Apostoli nadvladaše svijet. Ništa ih ne može rastaviti od ljubavi Božje, ništa postojanstva njihova

zadrmati, ništa revnosti njihove u propovijedanju evangjelja umoriti. Oni mogoše sve u onom, koji im je moć davao. I nama gleda svijet da smeta u dobru, gleda da zatre, što učinismo dobra; svakomu spasonosnomu i bogomilomu djelu boriti se je sa smetnjama i teškoćama. Ali nas ovo neka ne odvraća od dobra, nego savlagjujmo sve smetnje i budimo postojani i nepokolebljivi u pregnuću na dobro. »A vi, ljubazni — opominje nas sv. apostol Juda (17—21) — opominjite se riječi, koje naprijed kazaše apostoli Gospodina našega Isusa Hrista, koji vam kazivahu, da će u pošljednje vrijeme doći rugači, koji će po željama svojim hoditi u bezbožnostima. Ovo su oni, što se odvajaju (od Crkve), jesu tjelesni ne imajući Duha. A vi, ljubazni, nazigjujući se na presvetoj svojoj vjeri, moleći se u Duhu svetom, držite sebe u ljubavi Božjoj, čekajući milosrgje Gospodina našega Isusa Hrista za život vječni«.

Pomolimo se.

Bože, koji si nam po blaženim apostolima svojim Simonu i Judi k poznanju tvojega imena doći podao, daj nam njihovu slavu vječnu i napredujući svetkovati i svetkujući napredovati. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

29. dan listopada.

Sveti Narcis.

Premda su u Židovskoj zemlji poslije razora grada Jerusalema (godine 70. po rogjenju Hristovu) vladale jednako bune, ipak se kršćanska Crkva ondje bila održala u cvjetanju; jer joj Bog dao dobrih biskupa, izmegju kojih više njih sjaju u broju svetijeh. Megju ove pripada i sv. Narcis, o kojem nam je nekoje vijesti sačuvao prvi crkveni istorik Eusebije biskup u Cesariji Palestinskoj. Po Eusebiju sv. Narcis je trideseti biskup Jerusalemski.

Narcis postade biskup u Jerusalemu oko godine 180. On bješe na svijećnjaku Isukrstovu sjajna svijeća, koja je zrake kršćanske mudrosti, neokaljane svetosti, neumorne trudbe i čudotvorne moći tako na daleko prosipala, da se je ime njegovo nakon sto godina, u doba pomenutoga istorika Eusebija od usta do usta s pažnojm spominjalo i sa štovanjem slavilo. Tako piše Eusebije, da su još u njegovo doba stanovnici Jerusalemski kazivali ovaj dogagjaj: u noći uskršnjoj, kad se po starom običaju slavilo uskrsnuće Hristovo, nestade službenicima crkvenim ulja. Narod bojeći se, da se cijela pobožna svečanost ne će moći svršiti, veoma se ožalosti. Narcis pak zapovjedi onima, kojima je bila briga za upaljivanje žižaka (lampi), neka donesu vode iz obližnjega zdenca (bunara). Kad doniješe, sv. biskup učini molitvu nad vodom i kaže iskrenom u Hrista vjerom, neka je uliju u žiške. Oni učine tako, i gle, voda se čudesnom i božanstvenom moći pretvori u ulje. Od onoga ulja mnogi vjerni da imadu nešto malo još do dandanas na spomen onolikoga čuda, kaže Eusebije.

Znademo iz života pape sv. Viktora Prvoga (28. srpnja), da su gdjekoje općine kršćanske u Maloj Asiji spomen uskrsnuća Hristova svetkovale po koledaru Židovskom, a Rimska Crkva i s njom sav Zapad i najviše općina na Istoku vazda u nedjelju. Papa Viktor želeći da uskrsni blagdan sve vjerne na zemlji kao djecu jedne obitelji ujedini u svetoj radosti, sazva crkveni sabor u Rimu, i ponukova-

njem njegovim sabraše se crkveni sabori u različnim krajevima svijeta katoličkoga. U Svetoj Zemlji skupi se crkveni sabor pod predsjedanjem biskupa Jerusalemskoga sv. Narcisa i Cesarejskoga sv. Teofila; ovaj sabor dokonča, da praznik uskrsnuća Gospodnjega treba praznovati u nedjelju, i o tome razasla vrlo korisnu saborsku poslanicu svim crkvama u Svetoj Zemlji, pa za znak jedinstva katoličkoga priopći je i drugim crkvama u svijetu kršćanskom.

Opaki neki ljudi, koji nijesu mogli podnositi kreposti i postojanstva života Narcisova, bojeći se da ne budu napokon zatečeni i na tešku pokoru osugjeni, budući svjesni i česni velikim opačinama, odlučiše njega preteći, pa ga ružno obijediše, i da slušaoce osvjedoče, zakletvom potvoru potvrgjivaše. Zaklinjući se reče jedan od njih, neka u ognju propane, ako laže, drugi, neka od gadne bolesti pogine, treći neka oslijepi, ako ne govori istine; sa svim tim nijedan izmegju vjernijeh ne vjerova opadačima, jer je čistoća i svetost življenja Narcisova bila svima vazda očita i poznata. No sv. Narcis držeći, da ne može više valjano vršiti sveto zvanje, ako samo u gdjekojim srcima ostane i sjen ružne potvore, i želeći već otprije, da u tišini i samoći služi Gospodinu, ostavi grad Jerusalem i skloni se u pustinju. Ali Bog sveznajući i svemogući sudac ustade na obranu nekrivoga biskupa, i bezbožnike kazni onim istim nevoljama, kojima su se predali lažnim zakletvama. Prvomu nastane u kući noću vatra, pa on sa svijem svojima izgori u požaru. Drugi ogubavi sav od pete do tjemena. Treći videći groznu nesreću one dvojice raskaje se, potvoru javno prizna i mnogo plačući učinjene opačine radi napokon oslijepi.

Poslije odlaska pak Narcisova, ne znajući nitko gdje boravi, obližnji biskupi na mjesto njegovo posvete Dija za biskupa, i kad ovaj naskoro umrije, naslijedi ga Germanion, a opet ovoga Gordije. Za biskupovanja Gordijeva iskrsne na jedan put sv. Narcis kao da je ustao iz mrtvih. Pa kad preminu Gordije, salete braća Narcisa, da opet uzme upravljati biskupijom Jerusalemskom. No ne mogavši sv. Narcis sâm upravljati biskupijom poradi prevelike starosti, pošlje mu promisao Božji pomoćnika. U to naime doba dogje iz Kapadocije u Jerusalem ugodnik Božji biskup Aleksandar, da se na svetim mjestima Bogu pomoli; a braća u Jerusalemu ljubazno ga dočekaju i ne puste više kući, jer je tako Bog objavom zakazao Narcisu i drugim nekim bogoljupcima u Jerusalemu. Tako bude Aleksandar namjesnik sv. Narcisa na biskupskoj stolici u Jerusalemu. Da je pak tada sv. Narcis bio već vrlo star, vidi se iz pisma, koje pisa Aleksandar kršćanima u Antinoi u Misiru; u tom pismu kaže biskup Aleksandar: »Pozdravlja vas Narcis, koji je prije mene na ovoj biskupskoj stolici sjedio i koji je sada sa mnom združen u molitvama, imajući sto i šesnaest godina, i opominje vas, da svi jedno mislite«. I Aleksandar slavi se u Crkvi katoličkoj kao svetac i mučenik na 18. ožujka.

* *
*

Život sv. Narcisa dokazuje nam opet, da bezbožnici mogu potvoriti i najpravijega i najsvetijega čovjeka. Bog dopušta takova potvaranja s razloga, koji su njemu znani. A ti, kršćanine, imaš opet dokaz, kako ne valja lako vjerovati opadaču, osobito

kad bijedi duhovnika ili drugoga čovjeka, za kojega znaš, da je za dugo ili svagda nastojao oko kreposnoga življenja. Tko bi bio posumnjao, da nije istina, što tri čovjeka s onako strašnom zakletvom jednoglasno kazuju? Pa ipak ne bijaše istina. Dakle griješiš i onda, kad opadaču lakoumno sve vjeruješ, što god na bližnjega blebeće. Što ti je pak činiti, kada tebi tko poštenje ocrni, možeš se naučiti od sv. Narcisa. On ne proklinje opadača, ne tuži se na Boga, zašto tako što dopušta, ne gnjevi se, niti se odviše žalosti. On se uzda u Gospodina Boga kaoti svjedoka pravosti svoje; i ne prevari se. Tebe kao i svakoga čovjeka dakako boli, kad ti se što bez razloga na žao učini; i to nije grijeh; pače Bog ti dopušta, da svoje poštenje braniš i gledaš skinuti sa sebe breme opačine, koje ti zlikovac naprti. Ali kad je sva tvoja besjeda i obrana uzalud, pusti stvar Bogu. Ne kuni, ne jadikuj, ne psuj, ne budi malodušan; Bog će pravost tvoju jamačno objaviti, ako ne već za života tvojega, za cijelo u dan sudni, kad će svi ljudi tebi na najveću čast vidjeti, da nijesi onakvi,za kakvoga te mnogi držahu. Megjutim pak neka te utješava svjedočanstvo čiste savjesti, primjer sv. Narcisa i drugih svetijeh, a najviše primjer samoga Hrista Gospodina, koji je za svega svoga boravljenja na ovom svijetu bio preružno opadan i najposlije kao najveći zlotvor svršio život najsramotnijom i najbolnijom smrću.

Pomolimo se.

Daj, molimo, svemogući Bože, da nam blaženoga Narcisa ispovjednika tvojega i biskupa časna svečanost poveća i pobožnost i spasenje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

30. dan listopada.

Sveti Marcel.

Kao što se Irska za pravo prozvala otok svetački, tako se može sjeverna Afrika nazvati zemlja mučenička, jer se nigdje onoliko krvi nije prolilo za vjeru Isusovu kao u Africi. I sv. Marcel pogibe u Africi, u gradu, koji se sada zove Tanger.

Vojnici legije (čete) Trajanove u Africi, kojoj zapovjednik bješe Fortunat, slaviše dan rogjenja cara Maksimijana Herkuleja. Kad su gostili se i prinosili žrtve lažnim bogovima, Marcel, jedan izmegju satnika legijskih, držeći one gozbe i žrtve grešnima, odriješi sebi vojnički pojas i baci ga na očigled vojnicima i reče glasno: »Vojnik sam Isusa Hrista kralja vječnoga.« Baci takogjer od sebe satnički štap i oružje i reče: »Ako je dužnost vojnicima, da bogovima i carevima prinose žrtve, ja se evo odričem časti i prestajem biti vojnik; jer prezirem vaše drvene i kamene bogove, koji su gluhi i nijemi.« Upropaste se svi, koji ovo čuju, i uhvate Marcela, i jave Fortunatu, koji zapovjedi, da ga metnu u tamnicu. Svršivši gozbu, sazove Fartunat zbor časnički i naloži, da dovedu Marcela. Fortunat mu reče: »Šta te snagje, te si protiv pravila vojničkih otpasao se i bacio pojas i štap?« Marcel odgovori: »Već pred tri mjeseca i po, kad slaviste carev svečani dan, rekao sam javno i glasno, da sam kršćanin i da ne mogu raditi kako vi.« Zapovjednik Fortunat reče: »Smionosti tvoje ne mogu zatajati, to ću prijaviti caru, a tebe samoga poslat ću Aureliju Agrikolanu, namjesniku zapovjednika carske straže.«

Dovedavši dne 30. listopada satnika Marcela u Tanger, reče činovnik namjesniku Agrikolanu: »Marcela satnika šalje zapovjednik Fortunat tvojoj vlasti. Evo od njega poslanice, koju ću pročitati, ako zapovijedaš.« Agrikola reče: »Neka se čita.« Činovnik čita: »Tebi, gospodine, Fortunat itd. Vojnik je ovaj bacivši vojnički pojas kazao, da je kršćanin, i pred svom kolikom vojskom mnogo je hulio na bogove i cara. Toga radi šaljemo ga k tebi, da tvoje gospodstvo radi s njim po zakonu.« Kad se poslanica pročita, reče Agrikolan: »Jesi li tako govorio pred zapovjednikom?« Marcel odgovori: »Jesam govorio.« Agrikolan reče: »Jesi li kao rednji satnik u vojsci služio?« Marcel odgovori: »Jesam služio.« Agrikolan reče: »Koji te bijes nanese, da si pogazio zakletvu i onako govorio?« Marcel odgovori: »Nema nikakova bijesa u onima, koji se boje Gospodina.« Agrikolan reče: »Jesi li sve ovo govorio, što se kaže u pismu zapovjednikovu?« Marcel odgovori: »Jesam govorio.« Agrikolan reče: »Jesi li bacio oružje?« Marcel odgovori: »Jesam bacio, jer ne dolikuje čovjeku kršćaninu, vojniku Hristovu, da vojuje sa grešnim pogodbama.« Agrikolan reče: »Djela Marcelova dokazana su, pa ih treba kazniti«; po tom izreče osudu: »Marcel, koji je u vojsci služio kao rednji satnik; koji priznaje, da se ogriješio o zakletvu; i koji je povrh toga pred zapovjednikom govorio riječi bijesne, neka se mačem pogubi.« Kad vodiše Marcela na smrt, reče Agrikolanu: »Bog ti dao dobro!« Jer se tako pristojalo mučeniku, da izagje iz ovoga svijeta. I izgubivši glavu pogibe za ime Gospodina našega Isusa Hrista, koji je slavan u vijeke vijekova. Amen.

*

* *

Tko da se ne divi kršćanskomu junaštvu vojnika Hristova, sv. Marcela? Čovjek u najljepšoj dobi života, od drugova ljubljen i poštovan, časnik u slavnoj Rimskoj vojsci, pred njim stere se proglédalo na još više časti i dostojanstva, na još veću sreću i slavu; a on sve ovo: čast, nadanje u budućnost još sjajniju i ugodniju, prijatelje, srodnike i život sâm dragovoljno žrtvuje za Hrista, radije žrtvuje sve, nego da se ogriješi o zapovijest Božju! Gledajući ovakve dične mučenike Hristove, kako dragovoljno pače radosno umiru za pravu vjeru, komu da se iz grúdî (iz prsiju) ne istisne ma i nehotice uzdah: ah, da sam živio u ono vrijeme, i ja bih bio sa milošću Božjom drage volje prolio krv za Hrista! I sâm taj uzdah Bogu je ugodan. No ako nemaš prilike, da za Hrista proliješ krv, možeš iz ljubavi ka Hristu podnijeti nekrvno mučeništvo; k tomu imaš dosta prilika. A kako to? Starinski kršćanski pisac Origen († 253.) kaže: »Bez krvoprolića možemo biti mučenici, ako u križu i muci istrajemo strpljivo.« Sv. Ivan Zlatoust († 409.) piše: »Mučeništvo je, kad se siromaštvo strpljivo podnosi iz ljubavi ka Hristu.« »Kad kršćanin živi po evangjelju, sav život mu je križ i muka«, veli sv. Augustin († 430.). Isti sv. crkveni učitelj kaže opet: »Neka nitko ne reče, da u naše doba ne može biti borbi mučeničkih; jer i u naše doba ima mŭčenîkâ. Obuzdavati srdžbu, kloniti se bludnosti, vršiti pravednost, prezirati lakomstvo, ponizivati oholost, s velike je česti muka.« Pače u propovijedi o sv. Lovrenciju veli isti sv. učitelj, da riječ martyr, za

koju mi imademo riječ mučenik, znači u Grčkom jeziku svjedok. »Kada god vršimo zapovijest Hristovu o dobrim djelima — kaže sv. Augustin — svjedočanstvo dajemo Hristu, pa u ovom smislu jesmo svjedoci t. j. mučenici Hristovi.« Nuto, na sve ove pomenute načine možeš i ti biti mučenik Hristov; k tomu imaš dosta prilika. Budi dakle u križu i muci strpljiv, živi po evangjelju Isukrstovu, obuzdavaj gnjev svoj, kloni se bludnosti i drugih zloća, životom svojim daji svjedočanstvo Hristu Gospodinu, pak si mučenik Hristov.

Pomolimo se.

Podaj, molimo, svemogući Bože: koji blaženoga Marcela mučenika tvojega rogjenje poštujemo, da se njegovim zagovorom u ljubavi imena tvojega utvrdimo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

31. dan listopada.

Sveti Wolfgang.



olfgang (Hrvati kajkavci kažu Bolfan) rodi se u početku desetoga stoljeća od plemenita roda u Švapskoj. Odgoji ga i u prvim naucima pouči pobožan svećenik. U veće nauke poslan bi u glasoviti monastir Reichenau, gdje se sprijatelji sa drugom u školi grofom Henrikom, čiji je brat bio biskup u Würzburgu. Mladi grof nagovori Wolfganga, da s njim produži nauke u Wüzburgu, kuda je došao iz Italije glasoviti učenjak Stefan. No koliko je Stefan bio učen, toliko je bio i nadut, pa kad jednom Wolfgang nekakvu stvar bolje istumači nego li on, opizmi se na nj, pače mu zabrani dolaziti k njemu u školu. Wolfgang prinugjen ovako ostaviti nauke svjetovne, dade se posve na

proučavanje Sv. Pisma i na izvršivanje pobožnih djela, i već tada uze snovati, da se ukloni svijetu i pogje u monastir.

U to postade grof Henrik arhibiskup u Trieru. On nagovori Wolfganga, da ide s njim u Trier, da mu bude pomoćnik i savjetnik u teškoj službi. U Trieru htjede arhibiskup prijatelju svomu podijeliti prvu čast do sebe; ali Wolfgang ne htjede primiti ništa do službu učiteljsku kod stolne crkve i to bez plaće; poniznosti njegovoj bijaše najmiliji posao mladež obrazovati riječju i primjerom. Poslije ga prinudi arhibiskup, da nadgleda svećenstvo u Trieru; blagošću i po potrebi žestinom a ponajviše primjerom svojim navede svećenike, da su počeli provoditi život, koji je dolikovao staležu njihovu. No doskora umre arhibiskup Henrik; tada Wolfgang tvrdo odluči odreći se svijeta. Zvao ga k sebi arhibiskup Kölnski, nudio ga visokim častima i velikim dohocima, ali sve uzalud; Wolfgang će najprije još da obigje roditelje, a potom da ide u monastir. Kad roditelji čuju, da je Wolfgang, jedini baštinik njihov, kanio poći u redovnike, veoma se ožaloste; pače mu i ostali rod ponudi baštine, samo da ne ide u monastir. Ali Wolfgang imajući na umu riječi evangjelske (Mat. 10, 37): »Koji ljubi oca ili mater većma nego mene, nije mene dostojan«, ode u monastir Einsiedeln u Švajcarskoj i bude monah benediktin.

Sv. Wolfgang željaše u monastirskoj tišini nepoznat ljudima služiti Gospodinu; no i odanle mu se nabrzo razglasi slava sa duboke umnosti i sveta življenja. Ovo slavljenje kao i plamen žarke Božje ljubavi u srcu njegovu tjera ga iz monastira, i pogje s dopuštenjem starješina svojih iz Švajcarske na

istok, da donese blagodat vjere kršćanske i onima, koji su još lutali u tami neznaboštva. Propovijedajući dogje u Panoniju te u zapadne krajeve Hrvatske, gdje mu se spomen još do sada sačuvao. No čini se, da trudba njegova nije bila mnogo blagoslovena; sjeme riječi Božje palo u tvrda kao od kamena srca. Za godinu dana pozove biskup Passavski Wolfganga k sebi. Wolfgang imaše za sada, kao i apostoli u gdjekojim krajevima, samo zaslugu dobre volje.

Biskup Passavski videći u gosta svoga Wolfganga neobičnu revnost za vjeru, znanje, pobožnost, poniznost i život pokornički, uvjeri se, da za biskupsku stolicu u Regensburgu, koja bila tada upražnjena, nema valjanijega lica od njega; te njegovim nastojanjem bi Wolfgang jednodušno uzvišen na upražnjenu stolicu godine 973.

Prva briga bijaše biskupu Wolfangu, da u monastirima obnovi pravi duh pokornički. On reče: »Kad imadbudemo dobrih monaha, sve će se drugo lako urediti; monasi, koji žive po pravilima, jesu kao angjeli, svjetoljubni monasi nijesu bolji od òdmetnîkâ.« Monastiru sv. Emmerama u Regensburgu bio već podavno opat sâm biskup Regensburški, to jest biskup je brao bogate dohotke monastirske, a monasima bilo gledati, odakle će živjeti; odatle su nastajale kojekake nepodopštine i neredi u monastiru. Sv. Wolfgang postavi opata monastiru i sve mu dohotke preda, premda su ga od toga odgovarali savjetnici njegovi i on sâm mnogo izgubio od svojih dohodaka.

Biskupija Regensburška protezala se tada veoma daleko, pod nju potpadala onda i sva Češka zemlja. Bilo probitačno kršćanstvu u Češkoj, da se u Pragu

zasnuje nova biskupija, ali bi tim biskup Regensburški izgubio opet mnogo dohodaka. Sa svim tim sv. Wolfgang brinući se nada sve za dobro duhovno pristade drage volje, da se za Češku utemelji biskupija, premda su ga i od toga odgovarali savjetnici.

Kako se tadašnje svećenstvo u biskupiji Regensburškoj od česti bilo zaglibilo u neznanju i grešnu življenju, mnogo se sv. Wolfgang brinuo i trudio oko spasenja dúšâ, koje mu Bog povjeri. Obilazeći često biskupiju ispitivao svagdje, navješćuju li svećenici marljivo riječ Božju, kako služe sv. otajstva, kaki život provode, u kakovu je stanju sve, što pripada k službi Božjoj? Pa kako što doznade, tako je hvalio, opominjao, korio, ili kaznio. Životopisac, suvremenik njegov, kaže o njemu, da je obilazeći biskupiju sve posuo mirisom spasonosnoga propovijedanja.

Vojvodi Bavarskomu bijaše mnogo do toga, da mu se djeca čestito odgoje, pa ih preda biskupu Wolfgangu na odgoju. Kako je vojvodin izbor bio srećan, dokaza svršetak: dvoje od njegove djece, Henrik potonji car Njemački i Gisela potonja kraljica Ugarska broje se u svete, a ostalo dvoje, Brunon biskup Augsburški i Brigita opatica umriješe na glasu sveta življenja.

Sv. trudbenik oboli godine 994. na službenom putovanju. Na njegovu prozbu odnesu ga u crkvu i metnu na tle pred oltarom; tudijer primi sv. sakramente. Kad pak svijet navali u crkvu, da vide gdje sv. biskup umire, hoće crkveni službenici da ih iz crkve isture i vrata zatvore, neka puste biskupa u miru preminuti. Ali biskup reče: »Otvorite vrata, i ne branite nikomu uljesti; jer umiranje nije sramota, samo opako življenje osramoćuje. Treba nam jedan

put ovaj zakon prirodni ispuniti, kad se sâm gospodar od života nije sramio za grijehe naše umrijeti gol na križu. Neka zato svaki gleda na mojem umiranju, što njega čeka. Gospodin smilovao se na me, jadnoga grešnika, i na svakoga, koji sa skrušenim srcem i sa strahom od svoje smrti gleda gdje ja umirem«. Ovo rekav umrije sv. biskup, vjerni sluga Božji, te o njemu valja ona riječ Otkrivenja Ivanova (14, 13): »Blago mrtvima, koji u Gospodinu umiru. Odsad već, kaže Duh, neka počinu od trudova svojih; jer djela njihova idu za njima«.

* *
*

Ovdje ispisasmo samo od česti djela sv. Wolfganga. Ali već iz toga vidi se bistro, kako on nije nikad tražio svoje koristi, nimalo bio samoživ. Prema tome kako se sada gramzi za novcem i imutkom, za plaćom i dohotkom, za dobitkom i bogatstvom, sv. Wolfgang izlazi kao čovjek ozbiljski, ne tražeći svoje koristi, kojemu pred nogama djeca se svagjaju i čupaju za igračke. No vrlina ova nesamoživosti Wolfgangove imagjaše u njemu dobar korijen i dobar plod. Korijen nesamoživosti njegove bijaše u tom, što je on potpuno savlagjivao svoje požude i bio prost od oholosti; on je i kao biskup nosio prostu benediktinsku halju, nije jeo mesa i spavao na tvrdoj postelji, stan mu bio nalik više na monašku celicu nego na biskupsku sobu. Ako hoćeš i ti, kršćanine, da ne budeš samoživ, nauči tijelo, da se malim zadovolji; što više potreba imaš i što se više naginješ na veličanje, više ćeš biti napastvovan od nelijepe samoživosti. Plod je pak od prave nesamoživosti, što ti bude upravo milo, kad drugomu učiniš

dobro. U kući sv. biskupa Wolfganga svaki dan se mnogo siromaha hranilo, i potrebnima još on pošiljao u kuće milodare. Kad nasta jednom glad, stradaoci dobivali od biskupa žita, koliko su trebali. Strani trgovci donesu iz zahvalnosti i štovanja biskupu na dar umiješno izdjeljanih čaša, pehara i drugoga posugja; biskup primi sve zahvalno, napuni posugje jelom i pilom i pošlje natrag darovateljima.

»Djela njegova išla su za njim!«

Pomolimo se.

Bože, koji si nam za službenika vječnoga spasenja udijelio blaženoga Wolfganga, podaj, molimo, koga smo imali učiteljem na zemlji, da budemo vrijedni njega imati zagovornikom na nebesima. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.





MJESEC STUDENI.

(NOVEMBER.)

---

1. dan studenoga.

Svi Sveti.

Nebrojeno mnoštvo svetaca ima na nebesima, pa se svakomu pojedince spomen na ovome svijetu ne može slaviti, osim toga premnogima se ni imena ne znadu; a sv. Pavao nas opominje (Rim. 13, 7), da podajemo svakomu šta smo dužni »i komu čast, čast«. Zato su kršćani već u prastaro doba počeli častiti sve Svete uopće, da ne bi nijednomu izmegju izabranika Božjih zakratili dužne časti. Na Istoku su Grci već u četvrtom stoljeću u prvu nedjelju po duhovima slavili spomen svih svetih mučenika i ostalih svetaca, kao što dokazuje besjeda sv. Ivana Zlatousta († g. 407.), koju reče o tom godu. Na Zapadu pak papa sv. Bonifacije Četvrti (godine 608.) pretvori u Rimu neznabožački hram posvećeni svim bogovima (pantheon) u crkvu kršćansku i posveti na čast presvetoj Bogorodici i svim mučenicima Hristovim, te započe svetkovanje svih Svetih. Za ovu svetkovinu odredi papa

sv. Gregorije Treći (godine 731.) dan 1. mjeseca studenoga.

Nema nimalo sumnje, da ima nebrojena množina Svetijeh na nebu; sv. Ivan apostol kaže (Otkriv. 7, 9): »Po tom vidjeh mnoštvo veliko, kojega nije mogao nitko izbrojiti«. Za cijelo pak treba da mi koji se nalazimo jošte u Crkvi vojujućoj a živimo u zajedini sa svecima koji su Crkva pobjedonosna, svakomu šljednjemu od njih podajemo dužnu čast, kad ih sâm Gospodin Bog časti kao vjerne sluge i prijatelje svoje.

U molitvi koju ćemo niže izmoliti, kaže se drugi razlog, s kojega je odregjen današnji blagdan. Nijedan kršćanin katolik ne dvoumi, da sveci u nebu upravo zato što su kod Boga u velikoj časti i pošti, mogu nama zagovorom (odvjetom) svojim steći mnoge milosti, kojih mi poradi grijeha naših nijesmo dostojni polučiti (postignuti). Tä znademo, da je Bog otprije, kad su bili još u ovom životu, na njihovu molitvu mnoga zla od ljudi odvratio i nasuprot mnoga im dobra udijelio. Da bi dakle od Boga pouzdanije dobili sve što nam je za vječno blaženstvo potrebno ili korisno, odredila je Crkva, neka se svi Sveti zajedno na današnji dan kao zagovornici prizivlju s potpunim pouzdanjem, da se Bog tolikih prijatelja svojih ne će oglušiti.

Napokon slaveći sve Svete, koji su živjeli u prerazličnim staležima, valja da se svaki prema svome stležu ugledamo na njihovo kreposno življenje. »Jer je — kaže sv. Bernardo — istinita riječ i dostojna svakoga primanja, da za onima koje svečano slavimo, idemo takogjer sličnim življenjem; koje blaženima nazivamo, da k njihovu blaženstvu svom

pohlepom trčimo.« S toga se takogjer danas u crkvi čita evangjelje o osam blaženstva; jer se u njemu pokazuje put, kojim i mi trebamo ići, ako hoćemo da budemo s njima blaženi.

Šta nam po svemu ovom valja danas činiti? Valja prije svega promišljati o blaženstvu Svetijeh na nebu, pa onda o putu, kojim su išli, o tome što su radili, da poluče onoliko blaženstvo.

Blaženstvo Svetijeh na nebu toliko je, da ga nije moći ni riječima iskazati ni pameću pojmiti. »Što oko ne vidje i uho ne ču i u srce čovjeku ne dogje, ono ugotovi Bog onima, koji ga ljube« t. j. Svetima na nebesima (Kor. I. 2, 9). Blaženstvo najmanjega sveca na nebu neizmjerno je veće nego li najveće blaženstvo svih ljudi na zemlji. Blaženim i srećnim drže onoga na zemlji, koji nije ubog i bolestan, ne strada od ljudi, nije preziran pače je štovan i ugledan u svijeh; koji je čil i zdrav a k tomu u obilju bogatstva i dobara, radosti i sladosti. No koliko ima ljudi, koji poluče takvo blaženstvo? i ako poluče, ne boje li se za nj? i ako se ne boje, hoće li im za dugo trajati? Kako li se lako razbije sreća čovječja, i kako brzo je nestane! A blaženstvo Svetijeh na nebu prava je, potpuna sreća; jer im ničega nedostaje, što im god može ugoditi. Ništa nema ondje što bi ih moglo ožalostiti, a svega ima što ih može obeseliti, svega što mogu samo zahtjeti, pače i više nego li mogu i zaželjeti. Radost ih odasvud opkoljava, u radosti kao da rone; zato i kaže Gospodin vjernomu sluzi: »Ugji u radost gospodara svojega«. Mat. 25, 21. 23. Blaženstvo je Svetijeh pouzdano, jer se nemaju za nj bojati. Nitko im ne može smesti radosti, nitko im uzeti, nitko umanjiti.

A što je najviše — blaženstvo je Svetijeh vječno. Oni su puni radosti, pa neprestano, u vijeke. Oni imaju preobilno časti i dobra, pa bez kraja, bez prestanka, bez prekida. Oj velike li sreće, velika li blaženstva!

A čime su sveci postigli onoliko blaženstvo? Tijem što su bili kršteni, što su imali pravu vjeru, klonili se grijeha, vršili zapovijesti, tvorili dobra djela, bili strpljivi u muci i križu, činili jednom riječi sve što im Bog preko Crkve svoje zapovjedi. Oni su išli putem, koji nam Hrist u svetom evangjelju svome pokaza; jedni putem bezazlenosti, drugi putem pokore. Bogu su na ovom svijetu vjerno i postojano služili, za spasenje duše svoje brinuli se ozbiljski; ili nijesu nikad griješili, ili su za učinjene grijehe činili pravu pokoru; kad Bog na njh posla siromaštvo, bolest ili drugi kakov križ iliti nevolju, s kršćanskom su strpljivošću snosili. Tako su oni došli do blaženstva, do vječne i neiskazane sreće.

Odatle ćeš, dragi kršćanine, lako razabrati, kakav ti nauk daje današnja svetkovina. Uči te prvo, kako Gospodin Bog vjerno i obilato naplaćuje sluge svoje; on ne ostavlja ni najmanjega dobra bez plaće, a plaća koju daje neizrečeno je velika, vječna je. Za kratku radnju i patnju daje im neizmjerno veliku i vječnu radost. Tko da drage volje ne služi gospodaru tako podatljivomu? Tko da dragovoljno ne radi i ne pati, što Bog zahtijeva ili pošilje? Tko da se svom silom ne trudi za vječno blaženstvo, kad se ljudi ovoliko muče oko jadne časovite sreće? Koga da spomen na vječno blaženstvo ne nagoni na revnosnu i postojanu službu Gospodinu Bogu? — Današnji praznik (blagdan) uči te jošte, da se čovjek u svakom staležu može spasti, jer u svakom staležu može vršiti zapovijesti Božje. Na nebesima ima svetaca od svakoga staleža; ima svetih careva i carica, svetih kraljeva i kraljica, svetih knezova i kneginja, svetih plemića i neplemića, svetih naučnih i neučnih ljudi, svetih siromaha i bogataša, svetih časnika i vojnika, svetih gragjana i poglavara, svetih rukotvoraca i seljaka, svetih sluga i sluškinja, svetih neoženjenih i oženjenih, svetih neudatih i udatih, svetih udovaca i udovica, svetih mladića i djevojaka. Mnogi su sveci živjeli u staležu, u kojem si ti. Oni su se spasli u svojem staležu, možeš se i ti u svojem. Samo gledaj, da živiš u staležu svome kao što su oni živjeli, i da upotrijebiš sve na spasenje kao što su oni. — Još te uči današnji blagdan, da bi ti sam bio kriv, kad ne bi došao k svecima na nebo. Jer Bog ne ište od tebe više, nego što je nekad iskao od onijeh, koji su sada na nebu. On tebi podaje sve one načine k spasenju, koje je njima davao. Sveci bili su ljudi kao i ti, živjeli su u pogibeljima i napastima kao i ti; stradali su i borili se kao i ti. Pa opet su Bogu služili te postali blaženi. Ti li da ne možeš, šta su oni mogli? Možeš za cijelo, ako samo zbiljski hoćeš. Ako pak ne ćeš, krivnja je tvoja. Primjer onolikih svetaca, koji su u istom staležu živjeli, utjerat će te u laž, ako uskušaš izgovoriti se staležem svojim, tobože da ti je stalež smetnja k blaženstvu.

A da ti od današnjega blaga dne bude koristi, gledaj, da po nauku crkvenom svece dostojno poštuješ i kao jake zagovornike u Boga prizivaš. Oni su vjerne sluge i prijatelji i ugodnici Božji. Sam Gospodin Bog ih poštuje; već zato imaš dosta razloga, da ih i ti štuješ. Mnogo može zagovor njihov u

Boga. Bivši još na ovom svijetu mnogima su od Boga izmolili milosti; zar sada budući na nebu kod Boga ne bi mogli izmoliti? Bilo bi ludo misliti, da sveci u nebu ne znadu za nas i za naše molitve; ta Sv. Pismo kaže, da su kao angjeli, a angjeli znadu za nas, veseleći se kad se grešnik obrati i pokoru čini (Luk. 15, 7); osim toga sv. Ivan apostol naročito kaže (Otkriv. 5, 8) o njima, da Bogu prinose molitve naše. S toga prizivaj svece pouzdano; moli im se, neka ti po zaslugama Hristovim steku milost, da tako ovdje živiš, kako ćeš biti dostojan jednom pridružiti se s njima na nebu. Ali nada sve nastoj, da se ugledaš na kreposti njihove; ovo je njima najugodniji a tebi najprobitačniji način, na koji da ih častiš. Svaki svetac kao da nama iz neba privikuje, što je nekad sv. Pavao privikivao Korinćanima (I. 4, 16; 11, 5) i Filibljanima (3, 17): »Ugledajte se na me«. Ovo privikuju tebi osobito oni sveci, koji su bili tvojega staleža. Ako želiš u njihovo društvo jednoć prispjeti, nastoj živjeti kako su oni živjeli. Živjeti onako kako su živjeli oni što su u paklu, a opet htjeti onamo doći gdje su sveci koje častimo i prizivamo, doista je pravo bezumlje. Živi kao što su živjeli sveci, pa ćeš kao i sveci biti vijekom blažen. Idi putem, kojim su oni išli. Nitko se nije spasao bez prave vjere, nitko samom vjerom. I njima je trebalo raditi, boriti se i stradati za nebo. Radi, bori se i stradaj i ti. A vrijedi nebo muke!

Pomolimo se.

Svemogući vječni Bože, koji si nam podao svih Svetijeh tvojih zasluge pod jednom svečanošću častiti, molimo, da nam željenu obilnost tvojega pomilovanja umnoživši zagovornike podijeliš. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

2. dan studenoga.

Spomen svijeh vjernih Preminulih.

Već su prije dolaska Hristova u starom zavjetu molili se Bogu i žrtve prinosili za pokojnike, da se oproste grijeha. Tako čitamo u knjizi Makabejskoj (II. 12, 34ss), da u ratu koji je Juda Makabejin vodio na neznabošce Sirce za obranu svete vjere, u jednoj bici pade nekoliko Židova. Kad sjutradan dogje Juda sa svojima, da poginule ukopa, nagjoše pod njihovim zobunima darova idolskih, koje u navali na grad Jamniju biše zadobili, premda im je zabranjivao zakon. Tada bijaše svjema očito, da su oni s toga pali u boju; i slaviše pravedni sud Gospodina, koji sakriveno iznese na vidjelo, i mološe se, da bi se učinjeni grijeh oprostio. »I skupivši Juda novaca posla dvanaest tisuća drama srebrnih u Jerosolim, da se za grijeh Preminulih prinese žrtva, dobro i pobožno misleći o uskrsnuću... Sveta je dakle i korisna misao moliti se za pokojne, da se oproste grijeha«. — U kršćanstvu pak od početka njegova pri svakoj se misi moli za vjerne Preminule. »Ovo od otaca predano — kaže sv. Augustin († godine 430.) — sva kolika Crkva drži: za one koji su Preminuli u pričešću tijela i krvi, kad se pri samoj žrtvi na svom mjestu napominju, da se čini molitva, ter se pominje, da se i za njih ovo žrtvuje«.

A da pravo razumijemo, zašto prinosimo molitve i žrtvu sv. mise za duše Preminule, treba znati, šta o tome uči Crkva katolička. Ona uči, da na drugom svijetu ima čistilo, i da dušama, što se ondje nalaze, možemo mi pomoći molitvama i drugim dobrim djelima, navlastito pak bogougodnom žrtvom

sv. mise. — Znademo, da na žalost mnogi ljudi s ovoga svijeta preminu u nemilosti Božjoj to jest u smrtnom grijehu; duše njihove idu namah u pakao, pa nemaju nadanja na izbavljenje niti im se ikako može pomoći. Drugi umru u milosti Božjoj te posve čisti od svijeh grijeha, jer ili se nijesu nikad ogriješili ili su za učinjene grijehe već učinili pravu pokoru, k tomu i vremenu kazan za grijehe potpuno prepatili; duše njihove idu uput u nebo. Napokon neki preminu istina u milosti Božjoj, to jest bez smrtnoga grijeha, pa će jamačno doći u nebo, ali još nijesu sve potpuno iskajali, zato ne mogu duše njihove odmah u nebo, već idu u čistilo, dok se posve ne očiste, jer u nebo ne može ući ništa nečisto. Objava nas naime Božja uči, da se sa grijehom ne oprašta vazda i kazan; vječna kazan, koju čovjek zasluži smrtnim grijehom, oprosti mu se po skrušenoj ispovijedi, ili, ako se ne može ispovjediti, po savršenom pokajanju; ali vremena kazan, koju može zavrijediti i lakim grijehom, ne otpusti mu se svagda. Ovakovu vremenu kazan valja čovjek da pretrpi u čistilu, ako nije na ovom svijetu crkvenim proštenjem, dobrovoljnom pokorom, dobrim djelima ili strpljivošću u bijedama i nevoljama stekao otpuštenje. I ljudi umirući sa lakim grijesima dogju u čistilo.

Po Vjerovanju Apostolskom vjerujemo Svetijeh općinstvo, to jest vjerujemo, da svi kršćani na zemlji, u nebu i u čistilu čine duhovnu zajedin, da su udi jednoga tijela, kojemu je glava Hrist Gospodin; kršćani na zemlji pripadaju Crkvi vojujućoj, sveci na nebu Crkvi pobjedonosnoj, duše u čistilu stradajućoj. Općinstvo pak iliti zajedin megju njima pokazuje se djelovno tijem, što se sveci u nebu za nas

Bogu mole, a mi njih častimo i u pomoć prizivamo; i što mi za duše u čistilu Bogu se molimo i žrtvu sv. mise i svoja dobra djela prinosimo, one se pak za nas mole sada i kada se izbave iz sadašnjih muka. Pa upravo tijem, što se odmah iza svetkovine svih Svetih čini spomen svijeh vjernih Preminulih, hotjelo se pokazati općinstvo iliti zajedin pobjedonosne, stradajuće i vojujuće Crkve, koja sada opasnostima i kaznima grijeha razlučena, neizmjernom zaslugom Isusa Hrista u vjeri i nadanju ujedinjena, na zemlji vojujući, u čistilu stradajući, jednom će sa svetima u vječnoj ljubavi na nebesima slaviti pobjedu. — Premda se pak svaki dan kod sv. mise za sve vjerne Preminule moli i mnogi se katolici po svemu svijetu njih sjećaju u molitvama, ipak je jedan dan u godini napose odregjen uspomeni njihovoj zato, da bi se svaki šljednji pravovjerni sviju njih opomenuo, te molitvu svoju sa drugim dobrim djelima većom revnosti za njih prinesao Gospodinu Bogu. Može biti da imade u čistilu dúšâ, za koje se cijelu godinu slabo tko napose moli, jer ili nemaju prijatéljâ i srodníkâ na svijetu, ili su ih ovi zaboravili. Toga radi hoće Crkva da se danas za sve uopće čine molitve, milostinje i dobra djela.

Sv. Pismo nas uči, kao što smo već čuli, da je »sveta i korisna misao moliti se za pokojne, da se oproste grijeha«. Sveta je ova misao, jer je plod od ljubavi k Bogu i k bližnjemu; plod je od ljubavi k Bogu, jer tko Boga ljubi, ljubi i one, koje Bog ljubi i koji Boga ljube, duše pak u čistilu za cijelo ljube Boga, i Bog njih ljubi, premda ih još za vrijeme kazni; ljubav je k bližnjemu, jer duše, koje stradaju u čistilu, može biti da su duše naših srodnika ili ta-

kovih ljudi, koje smo dužni potpomagati poradi dobra, što nama učiniše. Pa ako nam i nijesu srodnici ili dobročinci, svakako su duše naših bližnjih; a ljubav k bližnjemu ište, da njemu učinim, šta bih želio da on meni učini, i da se prema njemu vladam, kako bih hotio da se on prema meni vlada. Promisli dakle, kad bi ti bio ondje, gdje su one duše, i kad bi stradao koliko one, ne bi li želio, da ti tko priteče u pomoć? Zato i ti dogji njima u pomoć, ako imaš pravu ljubav k bližnjemu. Ne misli pak, da duše u čistilu malo stradaju i zato da je gotovo sve jedno, da li se prije ili poslije izbave odanle. Sv. Augustin kaže: »Onaj čisteći oganj mučniji je od svijeh muka, što se na ovom svijetu mogu vidjeti, osjetiti ili pomisliti«. I sv. Ćirilo Jerosolimski veli: »Ništa se megju sobom ne razlikuju muke paklene od onijeh, koje su u čistilu, jer su jednako velike; ali jedno je, čim se mogu razlikovati: paklenima nema kraja, a mukama čistila bit će konac«. Dokle je pak ovoj ili onoj duši stradati u čistilu, ne znamo, niti znamo, koliku muku ima koja duša podnositi; jer čim je koja više griješila, više će i duže će stradati. Najveća je muka Preminulim dušama kazan gubitka, to jest što jošte ne mogu vidjeti Boga, za kojim neiskazano čeznu i ginu. Premda nema sumnje, da vjerne duše i ovu kazan i sve druge muke snose s najvećom strpljivosti i poslušnosti k Bogu i pače uz to da hvale i slave pravednost Božju, ipak ih muke jako žestoko bole. Niti mogu sebi same pomoći, muke ublažiti ili pokratiti, ne budući više u stanju teći zasluge. Nijesmo li po tom mi dužni njima pomoći, pružiti im ruku pomoći, da se što prije izbave od muka? Mi možemo, možemo lako, i ljubav k bližnjemu ište od nas, da učinimo. Sveta je ovo misao!

Misao za pokojne moliti se korisna je takogjer i spasonosna. Pomoć koju činiš dušama što stradaju u čistilu, ne koristi samo njima, da se prije izbave i dogju do vigjenja Božjega, već i tebi samomu. Ti ne samo ništa ne gubiš, ako za njih prineseš molitve i druga dobra djela, već upravo dobiješ vrlo mnogo, jer Bog ne ostavlja bez plaće ljubavi njima učinjene. On je milosrdan onima, koji su milosrdni bližnjemu. Pa zar one duše, koje tvojim molitvama i dobrim djelima dogju prije do vigjenja Božjega, za tebe da zaborave ili da ne budu tebi zahvalne? Nemoj tako misliti, pače vjeruj stanovito, da će se one za tebe postojano moliti Bogu. Sv. Pismo nas uči (Tob. 12, 9), da »milostinja izbavlja od smrti, i ona je što očišćava od grijehâ, i čini, da se nagje milosrgje i život vječni«. Šta činiš bogomilim dušama u čistilu, milostinja je, djelo ljubavi i milosrgja. Po takvu djelu bit će i tebi Bog milosrdan, i dat će ti osobitih milosti, da se pravom pokorom očistiš od grijeha i izbaviš od smrti i nagješ život vječni. Ako pak po smrti dogješ u ono mjesto, u kojem su sada stradajuće duše, one će se za te revnosno Bogu moliti, da se što prije odanle izbaviš. I ovdje valja riječ Gospodnja (Mat. 7, 2): »Kakvom mjerom mjerite, onakvom će vam se mjeriti«. S toga odluči, čitaoče dragi, danas za sav svoj život, da ćeš za duše stradajuće u čistilu često prinositi Bogu molitve, žrtvu sv. mise, milostinju i ina dobra djela, navlastito da ćeš svaki dan u večer poslije pozdravljenja angjelskoga za sve vjerne Preminule izmoliti molitvu:

Pomolimo se.

Vjernih Bože svijeh sazdatelju i otkupitelju, dušama sluga i sluškinja svojih podaj otpuštenje svih grijeha, da oproštenje, koje vazda želiše, pobožnim molbama postignu. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijeka. Amen.

3. dan studenoga.

Sveta Ida.

U dvanaestom stoljeću življaše u gradu Toggenburgu, od kojega se razvaline sada još nalaze u Švajcarskoj, grof Henrik sa ženom I d o m u dosta srećnoj ženidbi. Jer premda je Henrik bio vrlo naprasite i gnjevljive ćudi, obuzdavaše ga i od zla djela čuvaše dobra žena kršćanskom blagošću i smjernošću svojom.

Ali ova se sreća ženidbe raskrha kao staklo kamenom pogogjeno. Na vjenčanju bješe Henrik Idi dao zlatan prsten dragim kamenom ukrašen. Jednom metne Ida na stol do prozora skupocjeno svoje odijelo i nakit sa vjenčanim prstenom, da ih vjetar promahne. A dogodi se, da vrana pohlepna na sjajne stvari, onuda poleti i zapaziv prsten, kljunom ga zgrabi i odnese. Malo vremena zatim dogje grofov lovac Kuno u šumi do jele, sa koje čuje silno gakanje. Na jeli vidi gnijezdo, ispenje se do njega, i nagje u njemu dragocjeni prsten grofičin, no ne zna čiji je. Ne znajući može biti prstenu ni cijene, metne ga sebi na prst i nosi potom očito, da je mogao svatko vidjeti. Neki pak od grofovske služinčadi poznaše prsten te posumnjaše, da je lovac prsten dobio od grofice pa da se megju njima vodi grešna ljubav, jer kad bi bio lovac prsten ukrao, ne bi se usudio nositi ga onako očito. Govorkanje o tome dogje i grofu do ušiju; on pozove Kuna, neka pokaže prsten. Zapaziv prsten ženin na prstu lovčevu pomisli, da ima očit dokaz o njihovoj grešnoj ljubavi, i malo ne svisne od bijesa i bola, i namah u onom bjesnilu ne hoteći ništa čuti ni vidjeti zapovjedi, da nebogoga

čovjeka privežu konju za rep pa konja potjeraju po trnju i kamenju; tako jadno pogine čovjek ni kriv ni dužan. Zatim odjuri razjareni muž k ženi, navali na nju strašnim kletvama i psovkama, i kad ona kao nijema od čuda ni riječi ne progovori, on držeći da Ida šućenjem priznaje krivicu, još većma razgnjevljen uhvati je oko pasa i baci kroz prozor u ponor, koji je zjao pod gradom. Ida zapne po osobitom promislu Božjem za trnje te ostane živa.

Razabravši se Ida klekne, zahvali Bogu i odluči ostali život provesti u samotinji. Ode u šumu, i drugi dan dospije do mjesta, gdje je hladna voda izvirala a grane od jele gotovo do zemlje viseći činile sjenicu. Tudijer se zaustavi i premda naučena na ugodnosti i raskošnosti gospodske stane provoditi oštro pustinjačko življenje. Postelja joj na tvrdoj zemlji, stan megju zvjeradi, hrana korijenje, bilje, kupine i trnjine. Ali joj se misli i srce dižu neprestano k Bogu, pa od nebeske pobožnosti i bogoljubnosti više joj ugodnosti, nego li je ikad prije uživala u svjetovnom raskošju.

Pošto Ida u skrovištu u šumi već više godina proživi služeći jedino Bogu, pogje po promislu Božjem lovac grofa Toggenburškoga u onu guštaru, kuda inače nije stupala noga čovječja. Za čudo nagje lovac stopa ljudskih, psi mu pogju tragom, a on za njima sebi krči put. Napokon prispije do kolibice načinjene od granja i mahovine, a u njoj zapazi bijednu žensku oborenih očiju kao da se zavezla u Boga. Lovac se upropasti, i pozna gospodaricu svoju, i zove je imenom, a ona mu prijazno pruži ruku; potom otrči odmah u Toggenburg, da kaže gospodaru svoj čudan dogagjaj. Mučno bilo grofu vjerovati, da mu

žena još živi, ali pogje napokon s lovcem u šumu, da se sâm uvjeri. Ida izagje žapajući se njemu nasusret, a on joj pripadne k nogama. I ona proplače s mužem, i uzme ga dizati i tješiti. Na molbu Henrikovu ispripovjedi Ida, kako se prsten izgubio i kako se ona čudesno spasla, i umoli ga, neka oprosti svijema, da i njemu Bog oprosti što je skrivio.

Potom uzme Henrik Idu moliti i zaklinjati, da se vrati u Toggenburg; ali ona izjavi, da se zavjetovala näsâmo Bogu služiti, samo bi željela imati kolibicu u zaluci kod kapelice Bogorodičine blizu benediktinskoga monastira Fischingena. Grof ne mogavši je nikako nagovoriti, da se k njemu vrati, načini joj po želji stan kod kapelice, i svečano je onamo poprati. U novom stanu provede najviše vremena u bogomoljenju i promišljanju, a u ostalo vrijeme obragjivala bi i zalijevala povrće, od kojega se hranila; jer što joj pošiljahu sa Toggenburga, ponajviše razda ubogima. Okolnomu narodu bila kao mati, potpomagala ga i utješavala kako god bi mogla, i marljivo se za nj Boga molila. Zato i narod imao k njoj potpuno pouzdanje, pa pribjegavao k njojzi u svakoj potrebi i nevolji, a ona s materinskom ljubavi podavala milostinju, savjete i nauku o stvarima, koje k Bogu vode.

U obližnji monastir Fischingen igjaše sv. Ida često, da bude kod sv. službe, da čuje riječ Božju i primi sv. sakramente; rado igjaše i na jutrenju, koju su benediktinci pjevali prije zore. O tome pripovijeda ondješnji puk ovu priču: Polazak sv. Ide na jutrenju bješe Bogu toliko mil, da ga je čudom proslavio. Kad god bi naime ona noću pošla iz zaluke u Fischingen, vele, da je pred njom išao jelen imajući na rogovima dvanaest svjećica. Poslije jutrenje

dogje jelen opet pred nju i posvijetli joj do stana. Pobožna grofica tomu se veoma radovala videći svjedočanstvo, da je postupanje njezino dobromu Bogu ugodno.

Ne daleko od Fischingena bijaše ženski monastir. Duvne u njemu držeći da bi njima bilo na veliku duhovnu korist, kad bi se sv. Ida kod njih nastanila, usrdno je moliše, neka u njih provede ostalo življenje, osobito kad joj od starosti i teške pokore tjelesna snaga toliko malaksa, da može tek velikom mukom ići u Fischingen k službi Božjoj. Ida prihvati ponudu nazirući u njoj volju Božju, no sa pogodbom da ima za sebe celicu u kojoj će moći čisto tiho živjeti. Preselivši se u monastir počne iznova tako revnosno služiti Bogu, kao da nije do onda još ništa uradila; duvne pak sazigjivale se oštrim i svetim življenjem ugodnice Božje, i u svim teškoćama iskale u nje savjeta, utjehe i pomoći. Na posljetku umre, kako je živjela, u presretnom stanju ljubavi Božje nada sve!

* *
*

Iz svega što po legendi ispričasmo o sv. Idi, jedno ćemo samo uzeti na um sebi za pouku. Ida moljena od muža, da se vrati na Toggenburg, gdje će ugodno živjeti dvorena, ljubljena i štovana od svijeh, ne htjede, već voli izvjekovati u odricanju i teškoj pokori. Odavle neka nauče znamenito pravilo za život svi oni, kojima je zaista stalo do dušnoga spasenja. Ako bude naime tko gogjenjem Božjim prinugjen na takav način života, na kakav se drukčije tek veoma pobožna i kreposna čeljad mučno naučavaju kraljevstva Božjega radi, neka od takova života ne odustane, kad bi mu moglo na izvanji način

biti bolje. Ti si na primjer za dugo vremena bolovao ili pobolijevao i uz to naučio se, da ne ideš u krčmu niti na zabavu; ako ti Bog dade zdravlje, ne odustani od uzdržljivoga življenja, ne odbaci dobitka, što si imao od bolesti, već istraji u odricanju. Ili si bio ubog pa prinugjen marljivo raditi a malo trošiti, malo uživati; ako baštinom ili drugim kojim god načinom postaneš imućan, ne odustani od marljivoga rada i malenoga troška, inače nijesi ništa dobio. Ili si već podulje vrijeme udov pa se na udovstvo pomalo već naučio, a zgodi se zgoda, da se možeš opet dobro oženiti; ako te na drugu ženidbu ne nagone djeca ili tvoji poslovi, promisli dobro, drukčije ćeš oženivši se iznovice saći sa ljestvice, na koju te postavio Bog prekinuvši smrću druga tvoga onu nit, koja ti je srce vezala sa zemljom.

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Ide, tako da se u osjećanju iskrene pobožnosti podučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

4. dan studenoga.

Sveti Karlo.

Karlo grof Borromeo rodi se godine 1538. u očinskom dvoru Aroni u Italiji. Već u djetinjstvu opažalo se na njemu znakâ potonje svetosti, te ga zato roditelji odrediše za stalež svećenički i prema tome odgajaše. U Pavijskom universitetu uči se pravima crkvenim i svjetovnim. U dvadeset i prvoj godini vijeka svoga svrši nauke stekavši doktoriju pravnih nauka. Iste godine uzvisi se ujak njegov stožernik (kardinal) de' Medici na apostolsku stolicu Rimskoga pape kao Pije Četvrti. Dok

se ostali rod ovomu uzvišenju mnogo radovao, Karlo nagovori brata svoga Friderika, da se zajedno ispovjede i pričeste, eda bi nebeski blagoslov izmolili na novoga papu, što je očit dokaz, kako je ozbiljski poimao veličanstvenu čast namjesnika Hristova. Papa pozove nećaka k sebi u Rim, i videći kako je premda još posve mlad ozbiljan, iskreno bogoljuban i razuman, postavi ga za stožernika gjakona i nakon dvije godine za upravitelja arhibiskupije Milanske. U to umre jedini brat Karlov Friderik, pa zabrinuti srodnici i prijatelji uzmu Karla nagovarati, neka se budući jošte samo gjakon s dopuštenjem papinim oženi, da se ne bi zatrlo koljeno očino; ali on ostane tvrd u odluci, da Gospodina Boga djevičanski služi u staležu duhovnom.

U ono vrijeme držao se u Trientu vaselenski (općeniti) crkveni sabor, jedan izmegju najznatnijih sabora Crkve katoličke. Mnogo se sv. Karlo trudio, da sabor srećno svrši poslove, pa kad se ovo godine 1563. zbi, on je saborske odluke odmah u svojoj biskupiji izvršivao: sazivao u pokrajinske sabore biskupe iz crkvene pokrajine i u biskupijske sabore svećenike iz biskupije, i naredbe izdavao, kako će se popraviti svećenstvo, kako će se dostojno činiti služba Božja i služiti sv. sakramenti, kako će se u nedjelje i blagdane vrijedno navješćivati riječ Božja i učiti nauk kršćanski. Začuvši papa Pije Četvrti za apostolsko djelovanje nećaka svoga, pohvali ga navlastitim pismom i obodri na postojanu trudbu oko slave Božje i spasenja ljudskoga. Godine 1565. bivši na putovanju po biskupiji dozna Karlo, da se papa teško razbolio, i odmah pohiti u Rim, i bi kod smrti ujakove.

Za popravu reda crkvenoga i redovničkoga bješe sv. Karlo gotov dati i život. Redovnici humiliati ne htjedoše pokoriti se popravama, koje im je sv. arhibiskup naredio, pa kad uzalud kušaše zbaciti sa sebe mrski jaram novih uredbi, tri poglavara njihova najmiše svoga redovnika Farinu, neka ubije arhibiskupa. Bezbožni redovnik zavuče se preobučen u arhibiskupsku kapelu u doba, kad će arhibiskup sa ukućanima moliti večernje molitve. Upravo zapjevaše riječi (Iv. 14, 27): »Neka se ne plaši srce vaše, i neka se ne boji«, kad ubojica opali pištolj. Na prasku od pištolja zamuče pjevanje, strah i trepet navali na sve, a Karlo ne maknuv se s mjesta dade samo znak, neka ostanu klečeći, i dovrši molitvu mirno, kao da se nije ništa dogodilo. Svetac pomisli isprva i sâm, da je smrtno ranjen, i podiže ruke k Bogu, da mu prinese žrtvu svoga života, no kad izbliže pretraže sve, nagju, da je tane izbačeno mu u legja palo k nogama njegovim, i da mu je samo omrčilo bijelu crkvenu košuljicu. Od gnjeva narodnoga obrani sâm svetac ubojicu.

Ljubav sv. Karla k svijem ljudima osobito pak k ubogima tolika bijaše, da je za njih žrtvovao veći dijel dohodaka i svu baštinu svoju. Godine 1570. bi glad u sjevernoj Italiji, pa gladni seljani i gorštaci dolazište u glavni grad Milano, da dobiju hljeba; Karlo im razda sve što je imao, i učini za njih što je god mogao: kad nije sâm ništa više imao, pogje imućnijim gragjanima od praga do praga prositi za stradaoce. Šest godina docnije dogje na sâm grad Milano još grgje zlo: kuga ljudska, od koje pobježe iz grada kraljevski namjesnik i sve što god je moglo. Kad neki i Karla nagovarahu, da se ukloni iz kužnoga grada, reče im: »Spasite samo vi svoj život; ja ne ostavih stada svoga, mene dužnost ovdje drži«. On načini oporuku, i svečanim zavjetom prikaže život svoj za narod. Po tom razdijeli svećenike po svijem ulicama, da ne bi tko umro bez svetih sakramenata, i sâm pogje od kuće do kuće, da kužnike ispovjedi, pričesti, utješi i siromašnijim donese ponuda. Kako se u grad i iz okoline sleže ubogi svijet, brzo nestane sv. biskupu novaca i žita, te on tada svu svoju srebrninu rastopi u novac, poslije proda i pokućtvo, tapete sa duvara i haljine svoje, napokon dade i postelju svoju odnijeti u bolnicu, a sam spava na podu. Da umilostivi Gospodina, drža sv. Karlo crkvene prohodnje (processije), na kojima je on išao bos, s užetom oko vrata i u ruci sa raspelom upirući u nj neprestance suzne oči. Kad kuga henja, zahvali srčano Bogu, i opomene sve, da to učine. Onima koji bi ga stali hvaliti za revnost i ljubav pokazanu uz kugu, prekinuo bi besjedu riječima: »Nijesam ništa učinio, što ne bi bio pravi pastir dužan učiniti«. Po tom zasnova općenitu bolnicu, kuću za žensku siročad, zavod za plemićke sinove i više zadruga pobožnih i dobrotvornih.

Sv. Karlo više puti bi otišao u sklonito kakvo mjesto najradije u gore, da sabere duh i razmišlja o istinama vječnim. Tako pogje i godine 1584. u gore Varalle s ocem Adornom iz družbe Isusove, koji mu je bio ispovjednik. Ali ga ondje poduze groznica, pa osjetivši da mu je prispio konac života, pohiti u Milano, gdje dne 4. studenoga blaženo premine izustiv riječi: »Evo dolazim«. Naskoro poslije smrti javi se svetac ocu Adornu u snu u velikoj svjetlosti i slavi, i reče mu: »Dobro mi je«.

* *
*

Što je sv. Karlo dohodak i imutak svoj razdao na slavu Božju i na utjehu ubogima i potrebnima, jamačno mu je još i danas od razboritoga svijeta veća hvala i slava, nego da ga je upotrijebio na obogaćivanje rodbine, na gragjenje lijepih palača ili uregjivanje ubavih perivoja (vrtova), na gošćenja i na raskošja, kao što su gdjekoji biskupi prije i poslije njega učinili, a kojima se danas gotovo ni za imena ne zna. No ovo je još najmanje. Promisli de, koliku je slavu i čast u Boga, koliko blaženstvo u nebu stekao sv. Karlo upotrijebivši onako imutak svoj: »njemu je dobro«. A da je imutak rasuo na tašte stvari, kao što su mnogi drugi, šta bi imao sada od toga? Ni u Boga ni u ljudi hvale i časti, već mjesto toga vječno ruglo, vječno prokletstvo. »Šta čovjek posije, ono će i požnjeti. Jer koji sije u tijelu svojem, od tijela će i požnjeti raspadljivost; a koji sije u duhu, od duha će požnjeti život vječni«. Gal. 6, 8.

Pomolimo se.

Crkvu svoju, Gospodine, neprestanom zaštitom svetoga Karla ispovjednika tvojega i biskupa čuvaj: kao što je njega pastirska briga učinila slavna, tako da nas njegov zagovor učini u tvojoj ljubavi vazda vruće. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

5. dan studenoga.

Sveti Emerik.

Iz života sv. Stefana kralja (20. kolovoza) znademo, da mu je od sve djece ostao napokon još kraljević Emerik (u nas se kaže Imbrih, od mila Imbro).

Emerik od veoma bogoljubnih roditelja rogjen već se je od samoga djetinjstva dao na sveto i pobožno življenje. U noćno doba kad drugi ljudi osobito pak mladi idu na počinak, ustao bi on, te pri svjetlosti od žižaka, što gorahu po kraljevskim sobama, pjevao bi svete pjesme i psalme Davidove, a na svršetku s velikom poniznosti od Boga molio oproštenje grijeha svojih. Sv. Stefan videći češće takva pobožna djela sinova, hvali i slavi Oca nebeskoga, iz čije ruke primi ovakov dar, nadajući se od njega mnogomu dobru, ali ne pripovijeda o tome nikomu ništa, jer nije dobro pred drugima hvaliti i uznositi dobro ili vrsnoću, što nalazimo u svoje djece ili svojte.

Kad Emerik odraste do dobi, u koju se drugi ponajviše podaju slastima i ugodnostima, on odmah osjetilima i tijelu svome nabaci uzdu uzdržljivosti, pa se onoga maši, što će kroteći mu mlade ude tijelo podložiti duhu. Napredujući pak u dobi, napredova takogjer u krepostima i zaslugama. Bivši u Vesprimu pogje noću s jednim samo dvoraninom u prastaru crkvu sv. Gjurgja, da se Bogu pomoli; pred oltarom zavezavši se u molitvu počne promišljati, koji bi najmiliji dar mogao Bogu prinijeti. I gle, sva se crkva u jedan put rasvijetli, i čuje se glas, da je djevičanstvo stvar preizvrsna. Znajući pak sv. Emerik da ne valja uzdati se u svoje sile, prosi pomoć u onoga, koji sve može, moli se Bogu svesrdice, da zle požude u njemu zagasi rosom milosrgja svoga. Utjehom božanskom potkrijepljen otide iz crkve, i nikomu o tome ne pripovjedi, pače i dvoraninu zabrani, da za njegova života komu šta kaže. Ovako se dogodi, da za mnoga znamenita djela Emerikova ljudi onoga doba nijesu doznali, jer ih je on tajio kloneći se taštoj slavi kaoti kuzi krepôstî.

Kralj sv. Stefan brinući se za dobro kraljevine izabra Emeriku vjerenicu lijepu, kreposnu i od roda

kraljevskoga. Mnogo se Emerik isprva ustručavao, no očinim molbama savladan pristane napokon na vjeridbu, no kako se je iz ljubavi k djevičanstvu već odrekao svake naslade, ne ostane samo on djevstven nego i vjerenicu očuva neoskvrnjenu; jer je vjerenicu naveo na preziranje svjetovnih naslada i na nastojanje oko kreposna i sveta življenja; volio je pobožni mladić, da bude ona plodna krepostima nego li djecom.

Sv. Stefan dogradio na Svetom Brdu monastir sv. Martina, koji je već otac njegov započeo bio graditi. Onamo pogje jednom sv. Stefan sa sinom Emerikom, da se Bogu pomole. Doznavši monasi benediktini za dolazak kraljev i kraljevićev, izagju svi u prohodnji pred njih. Kralj reče Emeriku, neka ide monasima nasusret. Kad se monasi kraljeviću duboko pokloniše, on ih sve redom zagrli i poljubi, ali ne sve jednako, već gdjekoje cjeliva dva tri puta, neke pak četiri pet puta, a jednoga imenom Mavra poljubi baš sedam puta. Sv. Stefan zapazivši to pomisli, da različiti postupak Emerikov sa monasima ima jamačno nekakav razlog, pa ga o tom zapita; Emerik mu reče, da su monasi svi pobožni i čestiti, ali nijesu svi u jednakoj mjeri, što je koji svetiji, to više mu je dao poljubaca, a najviše Mavru, što je čistoćom sve druge pretekao. Odgovor Emerikov činjaše se sv. kralju veoma čudan, pa hoteći osvjedočiti se, da li Emerik samo privigja ili ima od Boga dar, da razlikuje duhove, vrati se za nekoliko dana sa dva pratioca k monastiru i ugje u crkvu monastirsku noću, kad monasi jutrenju mole. Kralj Stefan vidi, gdje nakon jutrenje neki monasi odmah odlaze na počinak, a gdjekoji još ostaju u crkvi, da ostalo

doba noći provedu u promišljanju i hvaljenju Božjem, ovi pak bijahu upravo oni, kojima je Emerik dao više cjeliva (poljubaca). Ovi na pozdrav kraljev sa poštovanjem odzdrave; no Mavra, kojega je Emerik sedam puta cjelivao, ni kraljev pozdrav ne trgne iz promišljanja. Sjutradan kralj želeći Mavra još većma iskušati, prekori ga pred svima za stvari, koje valjal monah ne bi nikako učinio; a Mavro iz poniznosti ne odgovori ništa uzdajući se u Boga, koji sve zna. Ovako se kralj Stefan uvjeri, da je Emerik s monasima onako radio osvijetljen duhom Božjim; nakon toga imenova kralj Mavra za biskupa u Pečuhu.

Kad se sv. Stefan skanio kraljevstvo predati bogoljubnomu sinu, Bog godeći bolje što, oca ostavi u životu, a sina uzme u svoje kraljevstvo, godine 1031.

* *
*

Što smo već više puta u žićima svetih ljudi opazili, vidimo i u životu sv. Emerika: on svetac ima svete roditelje, jer mu i mati Gisela umrije na glasu sveta življenja. U djece od svetih roditelja zapažaju se već u djetinjstvu znaci svetosti, pa ovo često puta nije od odgoje, nego osim milosti Božje od prirogjene spremnosti. Mnogogodišnje vjedžbanje u kreposti, n. pr. uzdržljivosti, krotosti, smjernosti, oplemeni na tajneni način čovjeku kako obraz tako i svu tjelesnu narav, te se to mnogo puta prirodi i djeci, prirodi im se naime voljnost i lakoća u izvršivanju one kreposti. Ovo isto pak valja reći i za zlo. Ljudi nečisti, svadljivi, lijeni, oholi imadu ne rijetko djecu, koja se istim opačinama podaju, pak i onda, kad roditelji tako rano pomru, da nijesu

mogli djece izopačiti svojom odgojom i svojim primjerom. Imadu istina slobodnu volju i djeca, koja su se rodila od opakih roditelja, te se mogu zlu protiviti, ali poradi prirogjene spremnosti na zlo više im je i teže boriti se sa napastima, što premnogi i ne čine, pa se uvale u opačinu. Zato i kaže Gospodin Bog u starom zavjetu (Mojs. II. 20, 7), da »pohodi grijehe otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga koljena«, upravo zato, što su potomci spremni stupati širokim putem starih svojih.

Rodtielji i svi oni, koji se kane ženiti i udati, neka s toga dobro upamte, da i dobro i zlo, na koje se oni nauče, često prelazi i na djecu, jer se kreposna ili opaka voljnost i spremnost rado priragja potomstvu. I sáma dakle misao na djecu treba čovjeka da odvraća od neurednosti i navraća na uredan život.

Pomolimo se.

Bože, koji si blaženoga Emerika, kad je sjao mladenačkim cvijetom, u društvo svetaca uzvisio, podaj molimo: kojega si sebi učinio pobožna, da njegovu kod tebe vazdašnju pomoć osjećamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

6. dan studenoga.

Sveti Leonardo.



Štovanje ovoga sveca donijeli su k nama redovnici iz Francuske.

Leonardo bijaše dvoranin Franačkoga kralja Klodvika. Kad ga sv. Remigije arhibiskup Reimski (vidi 1. listopada) obrati ka kršćanstvu, na krštenju kumova mu sâm kralj; odatle se može razabrati, da je Leonardo bio čovjek veoma ugledan. Pouka i primjer sv. Remigija njegova učitelja imadoše toliku moć na njega, da se je odrekao svijeta i otišao iz dvora kraljevskoga. I ostade vazda učenik dostojan velikoga učitelja svoga, i nastoja dostignuti vrline njegove. Poče propovijedati evangjelje i obraćati svoje zemljake neznabošce u vjeru Hristovu. No doznavši, da ga kralj želi natrag u dvor i valjada predložiti za biskupa, otide u samotinju, a odanle u jedan monastir, gdje učini redovničke zavjete i vježba se u djelima savršenstva evangjelskoga. Iz monastira vrati se u samoću i sagradi sebi bogomolju u mjestu Noblaku, gdje duže vrijeme živje svijetu nepoznat hraneći se korijenjem, voćem i samorastom. Ali revnost za spasenje dúšâ nagna ga opet na propovijedanje evangjelja i obrati mnoge, od kojih se gdjekoji ugledaše na njegovo živovanje, pridružiše se s njim u Noblaku, i ovako nastade ondje monastir u potonje doba veoma glasovit. Ovdje proslavi Bog ugodnika svoga mnogim čudesima. Za njih dozna i Teodeberto sin Austrasijskoga kralja Teodorika, pa kad mu se žena u poragjanju teško mučila, poište pomoć u sveca, a svetac pomoli se nad njom, i ona namah sretno rodi. Odatle je po svoj prilici nastao običaj, da žene u teškom poragjanju pozivlju ovoga sveca u pomoć.

Već je otprije sv. Leonardo bio vrlo milosrdan k uznicima (hapsenicima), koji su u tamnicama nekrivi čamili ili i krivi odviše stradali, a ne imali nikakve utjehe; njih je obilazio, pönûdâ i duhovne pomoći im donosio, i mnogima izmolio od kralja slobodu. Umio je uznicima u srce slagati riječ Gospodnju (Iv. 8, 34): »Svaki, koji čini grijeh, rob je grijehu«, pa izbavljene uznike navodio na pokoru, na uredan život, na râd i na molitvu. Kad se pak

nadaleko prosu glas o tome, kako sv. Leonardo poseže za nesretnike u tamnicama, mnogi uznici pribjegoše molitvom k njemu, i biše na čudesni način izbavljeni; gdjekoji od njih donesoše iz zahvalnosti verige k nogama svečevim, ponudiše mu se za službu i postadoše učenici njegovi. Tako je Leonardo radio na slavu Božju i na korist bližnjega sve do smrti, koja ga godine 559. izbavi iz uze raspadljivosti na slobodu slave sinova Božjih.

U nekim prijedjeljima prizivaju sv. Leonarda takogjer za sreću kod kónjâ i rogatoga blaga; tomu se ne zna razlog iz životopisa svečeva. Valjada su gdjekoji ljudi i u tom našli pomoći u njega, pa tako nastade običaj, da ga časte i prizivaju kao zavjetnika i pomoćnika blagu.

* *
*

U naše doba može tko samo po sudskoj osudi doći u uzu, pa se gleda, da bude uza dosta svijetla i suha, zdravlju čovječjemu neškodljiva, uznicima se daje jela i pila za život potrebna, daje im se i duhovna pouka i utjeha, i liječnička pomoć u bolesti. Sa svim tim je zatvor po kazivanju onijeh, koji su bili u njemu, dosta teška, pače jako teška kazan. U starija pak vremena vlastela su i druga gospoda ljude bacala po volji u zatvor, uze bile tamne, zato se i zvale tamnice, ponajviše puta vlažne i smradne, uznike slabo prigledalo pače pustilo često, da su od gladi, žegji i smrada skapavali. Odatle možemo razumjeti, koliku im je milost i ljubav onaj činio, koji bi ih obilazio, tješio, krijepio i nastojao oko njihova izbavljenja, kao što je radio sv. Leonardo. Vladaoci znajući da mnogi bez krivnje tamnuju i sami krivci da odviše pate, dopuštali bi biskupima i hristoljupcima, da obilaze tamnice, posežu za uznike i pače da izbavljaju one, koji bi krivo postradali ili koji bi se iskreno popravili.

Može se i u naše doba dogoditi, da bude tko krivo osugjen na tamnovanje, i najsavjesniji sudac ne budući sveznajući, može koga krivo osuditi, jer je dužan suditi po svjedocima i drugim prilikama, a sve ovo može njega zavarati. Budući pak tamnovanje i za krivca teška kazan, kolika li će biti istom za pravca! No što govorimo o pravcu, o čovjeku pravu i nekrivu? Ako i jest prav u stvari, za koju je bačen u tamnicu, zar je prav u svemu? Nije li ga Bog mogao tamnicom kazniti za drugu krivicu, za drugi kaki grijeh? A Bog ga ovako kazni, da ne dogje u onu tamnicu, iz koje nema više nikad izlaska, u onu tamnicu, prema kojoj je svaka tamnica na ovome svijetu svijetli raj zemaljski. Nesretnik takav neka drži, da je nevolja što ga snalazi, od Boga za vječno dobro njegovo; neka govori, što je David govorio Bogu, kad od ljudi stradaše (ps. 38, 10. 11): »Nijem sam, i ne ću otvoriti usta svojih; jer si mi ti, Bože ovo učinio. Odvrati od mene udarce svoje.«

Pomolimo se.

Veličanstvu tvojemu, molimo Gospodine, neka nas svetoga ispovjednika tvojega Leonarda pobožna vazda molitva preporučuje: kojega poštujemo dužnom službom, da njegovim željenim zagovorom budemo potpomagani. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

7. dan studenoga.

Sveti Hieron i drugari mučenici.

Preslavni Hieron (Jeron) rodom bješe iz grada Tiane u Kappadociji; majka mu Stratonika žena pobožna i bogobojazna. Carevi Rimski Diokleciian i Maksimijan doznavši da kršćani u Kappadociji ne će da se klanjaju lažnim bogovima, poslaše onamo Lisiju s nalogom, da kazni sve, koji se zapovijestima njihovim ne pokoravaju, i prikladne izmegju njih da upiše u broj vojnikâ.

Hieron, čovjek veoma krepak, velikodušan i čestit, ne hoteći vojevati sa bezbožnim i izopačenim ljudima protjera isprva vojnike, koje je po nj poslao Lisija, no poslije nagovoren od drugih predade se, i pogje s vojnicima majci, da se s njom oprosti. Ona pak začuvši da će joj sina odvesti na sud pred upravitelja, zagrli ga i stane plakati i jadikovati, što joj uzimaju jedinu utjehu života i štap starosti i okrepu gorkoga udovstva, i što će sama ostati bez ikakve utjehe, lišena očiju, opterećena starošću, pritišnjena udovstvom. A on zagrliv majku sa štovanjem kako dolikuje, preporuči je nazočnima, reče svima s Bogom, i krene se s mjesta, budući navaljivali vojnici, na put u grad Melitinu sa svojim srodnicima Viktorom, Antonijem i Matronijanom; ova potonja dvojica bijahu braća.

Na putu ustaviše se na jednom mjestu, da prenoće. A noću javi se Hieronu netko obučen u bijele haljine, i reče mu blagim i milim glasom: »Eto, Hierone, javljam ti spasenje. Put kojim stupaš, prav je pred tobom. Ne ćeš vojevati za vladara zemaljskoga i za slavu, koje lako nestane, nego ćeš se boriti za kralja nebeskoga, i taki ćeš doći u slavu njegovu«. I mahom nestade onoga, koji mu se javio i neizrečeno ga obradovao. U jutru pripovjedi Hieron drugarima, što je vidio i čuo, i reče im: »Doznah tajnu službe, koju mi daje Bog; vesela srca putujem dalje. Idem k Bogu. Samo me jedna briga tare, briga za majku. Ona je udova bez obrane, slijepa, stara, i lišena sada mene, koji sam bio štap starosti njezine. No kad idem Hrista radi na smrt, on će se za nju jamačno brinuti, on otac sirotama i sudac udovicama«.

U Melitini Hieron bi zatvoren u tamnicu sa drugima, kojih je bilo na broj trideset i jedan. Svetac nagovara drugare, neka sjutradan na zapovijest upraviteljima nipošto ne žrtvuju idolima, već neka Bogu pravomu prinesu molitve svoje, da bi im dao milost podnijeti sve muke i polučiti blažen svršetak. Svi jednogrlice prihvatiše nagovor svečev, i sjutradan ne htjedoše nikako žrtvovati lažnim bogovima. Čuvši ovo upravitelj zapovjedi, da se hapsenici preda nj dovedu; a oni i pred njim bez straha priznaše vjeru svoju u jednoga pravoga Boga. Jedan pak izmegju onijeh koji su stajali oko upravitelja, pokaza mu Hierona, da je on suprotivio se vojnicima i nagovarao ostale na postojanstvo. Upitan Hieron odgovori bez žacanja, da jest. Tada upravitelj presudi: budući da se Hieron usugjuje suprotiti se zapovijestima carskim i pače je digao ruku na vojnike, neka mu se ruka do lakta odsiječe. I odmah učiniše po presudi upraviteljevoj, ostale pak svece isprebijaše volovskim žilama, a oni hvališe Bogu, što su dostojni za ime njegovo trpjeti ovakve muke. Potom biše bačeni opet u tamnicu. Ali jedan od njih, po imenu Vik-

tor, umekšan od pretrpljenih muka i bojeći se još većih, podmiti tamničara, da ga pusti iz zatvora. Kad ovo u jutru dozna Hieron, veoma se ožalosti, što je upravo srodnik njegov bijegom izgubio vijenac mučenički. Potom dozvavši k sebi srodnike Antonija i Matronijana (koji su ga pratili u Metilinu ali nijesu bili zatvoreni), reče njima: »Čujte moju pošljednju volju, kad se vratite, da je izvršite. Sestri svojoj Teotimiji dajem imanje u Pedisiji, da dobivajući odanle što joj je potrebno za život, slavi spomen mučeništva mojega. A sve drugo što imam ostavljam majci, neka joj je pod stare dane hrana i obrana. I ruku moju odsječenu njoj predajte, i recite, neka piše uglednomu Rusticiju upravitelju u Anciri, da je ondje sahrani«. Poslije toga četvrti dan pozva upravitelj sv. Hierona sa ostalim svecima pred sud svoj, i pokuša svijem načinima skršiti jakost njihovu, i milom i silom, i napokon ih i šibama ružno izbi, i kad oni ostaše uza sve to postojani, zapovjedi, da im se odrube glave.

Kad sveci vogjeni biše iz grada, pjevahu putem (ps. 118): »Blago neokaljanima na putu, koji hode po zakonu Gospodnjem«. Potom kad dogjoše na mjesto odregjeno, i poklekoše, i rekoše: »Primi milostivo, Hriste, duše naše«, biše im odsječene blažene glave. Noću kršćani uzeše tijela njihova i časno ukopaše. A Hrisafije čovjek od roda senatorskoga, vjerni i ljubeći mučenike, dade upravitelju za glavu sv. Hierona toliko zlata, koliko je potegla; i kad poslije na onom mjestu gdje sveci zaglaviše, sagradi prekrasnu crkvu, u njoj svečano pohrani glavu.

Primivši pak majka od Antonija i Matronijana ruku predragoga sina, uze je cjelivati, i miješajući

suze radosti sa suzama žalosti govoraše: »Oh, što dobih za tebe, sinko! Pustih te živa i zdrava, a sad mjesto čitava i živa dobih samo ruku, čest samo, maleni ostatak, da te još većma oplakujem i više se žalostim, sjećajući me ona tebe! U žalosti rodih te ja nesrećnica, mukom te odgojih nadajući se, da ćeš mi biti štap starosti, utjeha tuzi . . . No što govorim? što jadikujem? Tä treba da se radujem, što sam mati mučenikova, što sam Bogu prinijela dar utrobe svoje! Samo me ti, sinko, ne zapusti posve, ako i jesi otišao od mene, već molitvama svojim kod onoga za kojega si prolio krv, izbavi me iz ovoga tužnoga i jadnoga života, da budem s tobom; tako mi naplati muku i skrb, što sam imala s tobom«. Poslije toga učini majka, kako joj sin poručio, slaveći Hrista pravoga Boga našega, kojega ide slava, veličanstvo i hvala sa beznačelnim njegovim Ocem i životvornim Duhom, sada i vazda i u vijeke vijeka. Amen.

* *
*

Više puta već rekosmo, da su životi svetijeh živo evangjelje: što evangjelje zakazuje, to sveci činiše; svaku rečenicu sv. evangjelja nalazimo u žićima njihovim djelom izvršenu. Tako nalazimo u žiću sv. Hierona djelom izvršenu i objašnjenu riječ Hrista Gospodina (Mat. 10 37): »Koji ljubi oca ili mater većma nego mene, nije mene dostojan; i koji ljubi sina ili kćer većma nego mene, nije mene dostojan.« Hieron je ljubio majku, koliko samo može ljubiti dobar sin dobru majku; ali je većma ljubio Hrista Gospodina, te iz ljubavi k njemu ostavio staru samohranu majku, ostavio pače sav ovaj svijet, i volio umrijeti nego Hrista uvrijediti. I Stratonika je lju-

bila sina, i gorko plakala i tugovala za njim; ali ga nije nagovarala, da žrtvuje lažnim bogovima, već voljela, da pogine, nego da iznevjeri Hrista. Pa Hrist Gospodin što od nas ište, i sâm je činio. Kad je visio na križu i vidio majku, gdje stoji prežalosna, bio bi je mogao utješiti i svu joj tešku tugu iz srca istrti, samo da je htio saći s križa; ali je volio izvršiti volju Oca svog nebeskoga. I presvetu je Bogorodicu boljelo kao da joj srce nož probada, kad je gledala muku Sinovu, ali nije naricala, nije vikala, nije rûkû lamala, već je stajala kod križa i hrabreno podnosila, za koje je znala, da biva po volji Božjoj. Zato ako roditelji u sina ili kćeri vide ozbiljnu volju k staležu redovničkomu, neka im se ne suprote, da im ljubav k djeci ne bude veća od ljubavi ka Hristu. I djeca ako osjećaju pravo zvanje k savršenijemu življenju u kloštru ili monastiru, neka se iz ljubavi k roditeljima ne ogluše Boga, koji ih zove, da ne budu nedostojni Hrista.

Pomolimo se.

Bože, koji nam dopuštaš svetih mučenika svojih Hierona i drugara njegovih rogjenje svetkovati, daj nam u vječnom blaženstvu njihovu se društvu radovati. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

8. dan studenoga.

Sveti Godefrid.

Sv. Godefrid rodi se u Francuskoj oko godine 1066. Kad mu bilo pet godina, dadoše ga pobožni roditelji na odgoju i nauke kumu njegovu Godefridu opatu u monastiru St. Quintinu, gdje izvrsno napredova u znanosti i kreposti. Najmiliji mu posao bio čitanje duhovnih knjiga

i moljenje; pa da se bez smetnje bude mogao baviti u srcu svojem s Isusom, uklanjao se praznim razgovorima i zabavama. Svagda bio gotov starijega odmah posluhnuti, revnosno vršio sve dužnosti i često otkidao sebi od jela i odijela, da pomože potrebnu. Kad mu je bilo dvadeset i pet godina, posvećen bi za svećenika, premda ga trebalo na to gotovo natjerati, držeći on sebe nedostojna časti svećeničke. Malo vrijeme zatim postade opat u manastiru Nogentu, u koji povrati red i poslušnost jamačno više primjerom nego li oštrim postupkom; jer je prijeko morio tijelo svoje. Kad bi se na stol donijelo više jela, on bi samo zeljem i voćem okrijepio tijelo: otražbine s veseljem podijeli ubogima i bolesnima. Jednom mu kuhač u jelo udrobi bijela hljeba. Poslije ručka prekori nasamo kuhača, što je smio iznijeti preda nj onako tečno jelo. »Ne znaš li — reče mu — da se pobuna ohole pače kukavne puti (tijela) može ukrotiti samo različitim mučenjem? Pazi dakle, da mi tako što više ne udrobiš, ako ne ćeš, da se naljutim na te«. Svima bio jednako ljubazan, za sve jednako brižan, ali opet najviše za bolesne; činilo se kao da on osjeća svaku muku, koju bi trpio koji god bolesnik. Dvorio ih ob dan i ob noć. No nije se samo brinuo, da bolesni imadu sve što im tijelo treba, već se isto tako pače još više skrbio za dušu njihovu. Utješavao ih, nagovarao na strpljivost, čitao im iz duhovnih knjiga, molio se s njima Bogu. Zapaziv da je bolesniku pozlilo, opomenuo bi ga namah, neka primi sv. sakramente ter se pomnjivo spremi za blaženu smrt. Na glas o njegovu mudru i revnosnu upravljanju skupiše se mnogi oko njega kao pčele oko dušice, i dva poglavara monastirska

ostaviše monastire svoje pa dogjoše njemu za učenike. Ponudiše mu po tom drugu bogatiju opatiju, a on je ne htjede veleći, da nije voljan ostaviti siromašniju vjerenicu za volju bogatijoj. Svetac se Bogu molio vazda s tolikom pobožnosti i s tolikim pouzdanjem, da se mogao nadati, uslišit će ga Bog; tako jednom u vrijeme velike suše izmoli ubogim ljudima dažd pravu blagodat od Boga.

Kad se godine 1103. uprazni biskupska stolica u Amiensu, izabraše biskupom Godefrida, koji istom nakon dužega ustručavanja uze na se novo breme. Vogjen na biskupsku stolicu sigje pred gradom Amiensom s kola, i pogje bos i plačući u grad i u stolnu crkvu, i pomoliv se vruće Bogu reče narodu tako srdačnu, milu i izvrsnu besjedu, da su slušaoci kazali, on je doista orugje Duha svetoga. Biskupska čast ne promijeni ništa u njegovom oštrom životu; podvostručenom revnošću činjaše molitve i djela pokornička, i imagjaše sada bolju zgodu, da ljubav svoju k nevoljnima i potrebnima obilato pokaže. Bijaše otac ubogima i sirotama, potpora udovicama i ostavljenima. Svaki dan nahrani kod stola svoga trinaest siromaha, na broj dvanaest apostola i božanstvenoga učitelja; često ih sâm podvori i opra im noge. Ne rijetko cjeliva na ulici ljude uboge i bolesne štujući u njima Spasitelja. Idući k oltaru da služi sv. misu, na licu bi mu se zapažalo angjelsko neko dostojanstvo, i uz misu sav bi gorio od pobožnih želja, i suze ronio, da je jedva mogao glasno moliti ili pjevati. Duhovnike zloglasne i onakve, koji su provodili život nečist a kojih je tada bilo mnogo, isturio bi iz crkvene zajedini, kao što nalažu crkveni zakoni. Odatle mu se nagje nekad mnogo protiv-

nika, pače zmija paklena koja je nekad prvoga čovjeka preko žene upropastila, navede opaku ženetinu, suložnicu jednoga duhovnika, da je bila kanila sv. biskupa smaknuti te mu tobože na dar poslala vina ali otrovom pomiješana. No čovjek Božji opomenut angjelom čuvarom posumnja, pa umoči u vino komadić hljeba i dade psetetu, a pseto namah ugine; zato se na slikama svecu do nogu vidi mrtvo pseto.

Zaputiv u Rim kad sv. Godefrid dogje na snježne Alpe i zaostade za pratiocima svojim, začuje slabo čovječje stenjanje, zaustavi se, naćuli uši i pogleda oko sebe, i gle, vidi jadnu ženu gdje u duboku snijegu od smrzli već izdiše. On sjaše brže bolje s konja, priskoči k ženi, svuče sebi odijelo a njoj obuče, a kad se ona malo ogrijala, izvede je na put i pogje dalje bez toploga odijela za pratiocima. U Rimu pobožno obigje grobove svetih apostola Petra i Pavla, i ponizno se pokloni papi Pashalu Drugomu. Iz Rima pogje kao poklonik u grad Bari, da se kod moći sv. Nikole čudotvorca pomoli Bogu. Sv. Godefrid bješe i u općenitom crkvenom saboru, koji se godine 1112. za pomenutoga pape Pashala Drugoga držao u Vienni u Francuskoj; u saboru hrabreno brani crkvene stvari.

No što je još krepčije vršio sv. Godefrid službu i što je više smetnji nalazio u poslovanju svome, to se većma u njemu ragjala želja, da se povrati u monastirsku tišinu i samoću. Pak ostavivši sve ode u Kartusiju, gdje je tada prior bio Guigon pisac žića sv. Hugona (vidi 1. travnja); ali poslušnost izvede ga opet iz sklonitoga mjesta, jer po odluci drugih biskupa morade natrag k svomu duhovnomu stadu.

Počinivši još mnoga djela pobožnosti, poniznosti i čovjekoljublja sv. Godefrid blaženo premine godine

1118. Rimska mučenička knjiga kaže o njemu, da je bio »čovjek velike svetosti«.

* *
*

Obazret ćemo se samo na jednu crtu iz životopisa sv. Godefrida, na njegovu brigu za bolesnike. Njegovanje bolesnika izvrsno je djelo ljubavi. Ako imaš k tomu zgodu, ne propusti je; možeš sebi steći mnogih i velikih zasluga. No skrb tvoja neka ne bude samo za tijelo bolesnikovo već i za dušu njegovu, pače za dušu još i više nego za tijelo. Toga radi nagovaraj bolesnika na strpljivost, čitaj mu kadkada iz duhovne knjige, moli se Bogu s njime, opominji ga, neka se bolešću koristuje. Ako zapaziš ili začuješ, da je bolest smrtna, razborito očituj bolesniku opasnost (pogibio), ili kaži svećeniku, da on ovo učini, kako bi se bolesnik mogao valjano spremiti na put u vječnost. Ne valja bolesniku opasnosti zatajivati ili ga zavaravati nadom u duži život, kad nade više nema. Bolesnika ne opomenuti na sv. ispovijed, dok se ne počne s dušom boriti, znači iznijeti ga na pogibio, da nedostojno primi sv. sakramente te propane za sve vijeke. Ovo se ne bi dogodilo, kad bi ga na vrijeme opomenuli. Težak li će račun dati Bogu, koji ovo propuste! A zašto propuste? Iz čiste ljubavi, kažu; jer ne će da bolesnika zabune i zaplaše kazujući mu smrtnu opasnost. Oj lažne, klete li ljubavi! Tä ljubav hoće ljubljenomu da koristi. A kaka korist bolesniku, kad mu na vrijeme ne očituješ opasnosti te budeš uzrok, da umre bez valjane priprave? Pa ako se što god i zabuni i zaplaši, kad mu prokažeš opasnost, ništa zato; bolje je malo i zabuniti se pak zatim dobro se pripraviti za blaženu smrt, nego li živjeti bez zabune i tjeskobe i nesretno umrijeti bez valjane priprave. Gledaj, da ne budeš uzrok prokletstvu bolesnikovu. Ako si pako ti sâm bolestan, išti, da ti iskreno očituju opasnost, i po tom na vrijeme učini što je potrebno za srećnu smrt.

Pomolimo se.

Daj, molimo svemogući Bože, da nam blaženoga Godefrida ispovjednika tvojega i biskupa časna svečanost poveća i pobožnost i spasenje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

9. dan studenoga.

Sveti Teodor.

Sv. Gregorije Niški brat sv. Basilija Velikoga (vidi 14. lipnja) reče o svetkovini sv. T e o d o r a na grobu njegovu prelijepu besjedu njemu na spomen. U besjedi kaže, da je po zagovoru sv. Teodora pokrajina Ponto poštegjena od navala barbara Skita, koji su sve druge susjedne pokrajine pohárali. Živo uzdajući se u obranu njegovu ovako mu se moli: »Kao vojnik bori se, kao mučenik moli se za nas. Što smo dosele čitavi ostali, tebi pripisujemo, ali te i unaprijed molimo za obranu. Ako treba veće pomoći, primakni zbor braće svoje mučenika, i sa svima njima moli se zajedno. Prizovi Petra, Pavla i Ivana bogoslovca ljubljenoga učenika, neka zaštite Crkvu, koju osnovaše, za koju okove nosiše, za koju muku i smrt podniješe. Ne diglo idolopoklonstvo glavu na nas, ne udavila krivovjerstva kao trnje vinograd Gospodnji, ne zagušio kukolj pšenicu, već po molitvi tvojoj nikao obilat rod, i valjal život kršćanski davao izvrsnu i divnu žetvu kao na rodnoj zemlji!«

Iz besjede Gregorijeve razabira se, da su se po molitvi sv. Teodora češće nečisti dusi istjerivali i bolesti iscjeljivale; da je svijet na čete grnuo u njegovu crkvu, da su se ljudi divili ljepoti njenoj i gledali borbu mučenikovu naslikanu na duvarima; da su se vjerni molili klečeći pred svetim moćima njegovim, da su prah sa groba njegova nosili kući kao dragocjeno blago, i da su držali za veliku sreću, kad su se mogli ustima, očima i ušima dodijevati ostataka njegovih. »I rone suze — primjećuje sv. Gregorije — za dokaz pobožnosti i ljubavi, i prose ga kao da je živ i čitav, neka se za njih Bogu moli«.

Sada ćemo u kratko kazati borbu i pobjedu sv. Teodora. On življaše od prilike u vrijeme u koje i sv. Hieron; bijaše pak vojnik jošte novak u Rimskoj četi, koja je smješćena bila u gradu Amaseji u Pontu pokrajini na jugu od Crnoga Mora. Kad Rimski carevi Maksiminijan Galerije i Maksimin ponoviše naredbu cara Dioklecijana, da kršćane koji bi se ustručavali žrtvovati bogovima, treba pedepsama i mukama na to nagoniti, Teodor nije ni malo zatajivao vjere svoje, već pozvan da žrtvuje lažnim bogovima slobodno reče: »Ja ne znam bogova, koji su ništavila. Meni je Bog Hrist, koji je Božji sin jedinorogjeni. Njegovu vjeru ja priznajem, pa ako me i izranite, sasiječete, na oganj bacite, ništa zato, tä tijelo u pojedinim čestima dužno je stvoritelju svomu strpljenje«. Jedan izmegju nazočnih zapita: »Teodore, ima li tvoj Bog sina?« Sv. Teodor odgovori: »Ima doista sina, Riječ istine, po kojem je sve stvorio«. »Možemo li ga poznati?« »Dao vam Bog — reći će sv. Teodor — takov razbor, da ga poznate, da ostavite tamu i pouzdanje, koje imate u kratkovječnoga i zemaljskoga vladara, pak da pristupite k Bogu živomu i vladaru i gospodaru vječnomu, i vojujete kao ja«. Tada pustiše Teodora, neka mu bude nekoliko dana za premišljanje, ne bi li preumio i prihvatio ono što je korisno.

Sv. Teodor upotrijebi ono nekoliko dana, da izmoli od Boga milost postojanstva, a zatim da bi sucima pokazao, kako se varaju nadajući se da će preumiti, zapali hram božice Cibele u samom gradu Amaseji. Ovo djelo Teodorovo ne može se istina opravdati, ali se može ispričati prevelikom revnošću njegovom. Suci, pred koje bi po tom doveden sv. Teodor, počeše ga najprije strašiti prijetnjama i mamiti obećanjima, naročito mu obećaše, da će mu oprostiti, što je upalio hram idolski i da će biti svećenik božice Cibele, ako žrtvuje bogovima; ali i prijetnje i obećanja bijahu uzalud, pače hrabri vojnik Hristov reče sucima, da su izmegju svih odolopoklonika svećenici njihovi baš najgori i najnevaljaniji ljudi. Tada mučenika išibaše, raspeše na mučila i razderaše mu tijelo željeznim kandžama. U ovim strašnim mukama svecu se duševni mir nimalo ne pomuti, nego kao da je tvrd od svake boli neprestano izgovaraše riječi psalmistove (33, 2): »Blagoslivljam Gospodina u svako doba, svagda je hvala njegova u ustima mojim«. Nakon ovih muka bješe svetac bačen u tamnicu, gdje ga okrijepi duh sveti, i noću mu se javi Gospodin, i reče mu: »Uzdaj se, Teodore, jer sam ja s tobom«.

Poslije kad je opet jednako srčano ispovijedao Isusa Hrista, osugjen bi, da se u ognju spali. Svetac radosno i hrabreno pogje u oganj, gdje ispusti duh a tijelo mu ostade nesažeženo. Kršćani izvadiše tijelo

iz plamena i časno ukopaše. U istočnoj Crkvi slavi se spomen sv. Teodora na 17. veljače a u zapadnoj na 9. studenoga.

* *
*

Uzalud ustajahu carevi zemaljski i knezovi se skupljahu na Gospodina i na Pomazanika njegova; hoteći svjetlost vjere Isusove utrnuti, još je većma rasplamćivahu. Mučenici prolijevajući krv davahu jasno svjedočanstvo za Isusa. — Drugi kršćani spasavši bijegom život bijahu apostoli u krajevima, u koje su pobjegli. Sv. Augustin reče o njima, da su bili kao baklje, koje što više mašeš, mjesto da se ugase, jošte se većma rasplamćuju i još svjetlije gore. Krotost mučenika, revnost njihova i postojanost u mukama obrati bezvjerni svijet i savlada upornost najljućih protivnika vjere.

A kakvi su danas mnogi kršćani? Nijesu li baš protivno od onijeh staroga doba? Sablažnjivim životom sramote vjeru, koju ispovijedaju, mjesto da njezina svjetlost odsijeva od kreposnoga života njihova. Na Isusa Spasitelja koji ih je otkupio, hule, pa i druge ljude odvraćaju od nauka evangjelskoga. Mjesto da ime Isusovo proslavljaju i pomažu raspro-straniti, kao da rade povratiti staro neznaboštvo i s njim svakojaku pogan i grdobu. Koliko opet postigjuje nepokolebljivo postojanstvo hrabroga vojnika Hristova sv. Teodora one kukavne kršćane, koji iz straha ljudskoga ili časovita dobitka radi sasvim lako prestupe zapovijedi Božje, ili se ruganjem, podsmijevanjem, laskanjem ili groženjem zavedu, da iznevjere Boga.

Odlučimo tvrdo, da ne ćemo ni za što na svijetu mariti, kad se radi o tome, da bi se pokorili volji

Božjoj te učuvali milost Božju posvećujuću, bez koje nema ulaska u vječno blaženstvo.

Pomolimo se.

Bože, koji nas blaženoga Teodora mučenika tvojega ispovijedanjem dičnim opkoljavaš i zaštićuješ, podaj nam, da ugledavanjem na njega napredujemo i molitvom njegovom da se podupiremo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

10. dan studenoga.

Sveti Andrija Avellino.



Andrija — na krštenju bješe primio ime Lancelot — Avellino rodi se u južnoj Italiji godine 1521. Poslan iz roditeljske kuće u škole klisku stazu one dobi tako prevali, da nije nikad smetnuo s uma početak mudrosti, koje je strah Gospodnji. U njega se nagje ljepota tijela i ujedno velika ljubav k čistoći te zasjedama bestidnih žena često umače ili ih i silom uzbi. Izučivši prava crkvena i svjetovna bude regjen za svećenika. Potom bješe neko vrijeme odvjetnik kod duhovnoga suda. Ali jednom braneći pravednu stvar posluži se malenom laži, pa kad mu poslije toga kod čitanja Sv. Pisma oko slučajno zape za riječi (Mudr. 1, 11): »Usta, koja lažu, ubijaju dušu«, toliko se raskaja za onu griješku, da se je odmah za vavijek okanio odvjetničije i posve se dao na službu Božju i na trudbu oko spasavanja besmrtnih duša. Kad pri tome pokaza lijepih primjera crkvene vrline, postavi ga arhibiskup Napuljski za glavara duvnama, koje se nijesu držale pravila svojih. Nastojeći Avellino, da u kloštru povrati poremećeni red, za trudbu svoju steče samo nezahvalnost i progonstvo. Tada dozri u njemu odluka, da se ovoga svijeta posve odreče.

Godine 1556. bi Lancelot Avellino na poniznu molbu primljen u teatinsku redovničku zadrugu osnovanu od sv. Kajetana i drugova njegovih (vidi 7. kolovoza). Ovom zgodom izabra sebi mjesto krštenoga imena ime Andrija iz velike ljubavi ka križu, kakovu je imao i sv. Andrija apostol. Nakon tri godine bude nastavnik iskušenicima (novicijima), u kojoj je službi pokazao veliko poznavanje ljudî i lijepo umio združiti oštrinu što bodri sa blagošću što rukuje, te zadruzi teatinskoj odgoji krepkih, čestitih ljudi, ne hoteći megju iskušenike nikako primati slabotinja, jer da »kloštar ne valja da bude liječionica za tijelo već spasavaonica za dušu«. Obuzdavao je preveliku revnost iskušenika, koji su mislili da mogu namah uzletjeti na visinu savršenstva kršćanskoga, i odvraćao ih od prekorednoga morenja tijela, jer »duhovno življenje nije u oštrom pošćenju i bičovanju, ne u prekorednom bdjenju i dugovitom moljenju, već u velikodušnom podnošenju nevolja i tegoba, u poniznom samopoznavanju i u ljubežljivom poštovanju drugih«. Niti mu se svigjalo čeljade pokunjeno, turobno, niti vazdašnje žalovanje, uzdisanje i plakanje, jer da »duša nije s toga čista i vedra, što je lice sumorno i oko mutno«. Poslije toga bijaše sv. Andrija glavar u više kloštara, u kojima je gledao da vlada red, pravila redovnička da se zdušno drže i pobožnost da cvjeta.

Za svega vijeka svojega bješe sv. Andrija neumorno poslen; ništa mu ne bijaše mrže od besposlice. Znanci njegovi kazivahu, da nije nikad ni za čas bio bez posla i da nije nikad govorio riječi prazne. Toliki je bio neprijatelj besposlici, da su ga zvali tiraninom vremena, jer je vazdašnjim poslom

vrijeme kao svezao i okovao. S toga je vazda nosio o pojasu uru pješčanicu; ovakva ura ne pokazuje koliko ima sati, već samo da je opet jedan sat minuo; hotio je, da ga ovakova ura vazda opominje, kako brzo vrijeme prolazi, pa da ga pomnjivo upotrijebi. Pješčanica imala mu jednako u pamet dozivati, kako će sve časove za Boga, za bližnjega i za sebe samoga upotrijebiti i valjano razrediti. Najviše mu bilo žao za ono malo vremena, što je morao potratiti za potrebe tjelesne. Zavidio je — moglo bi se reći — angjelima na nebesima, što oni bez brige za tijelo i bez potrebe spavanja sve vrijeme traju gledajući, ljubeći i slaveći Boga.

Sv. Andrija nije nikad dotle spavao, dok bi se tijelu njegovu hotjelo; najviše bi spavao četiri sata; kad i kad probdio bi svu noć, da mu bude više vremena za molitvu i za djela ljubavi. Ako u odregjeno doba ne bi mogao usnuti pa bi mu san dolazio tek onda, kad bi drugda već ustajao, imao je običaj reći tijelu svomu: »Kad sam ja hotio spavati, ti nijesi hotjelo; sada kad ti hoćeš, ja ne ću; ustani odmah«. Premda je bio vazda odviše zabavljen u pastvi duhovnoj, ipak se je svaki dan za sv. misu pripravljao po čitav sat, i opet poslije sv. mise po cijeli sat boravio u pobožnosti; jer — govoraše — ova božanstvena hrana može nam samo tada biti probitačna, kad je podužim razmišljanjem o stradajućem Spasitelju probavimo. Budući osobiti štovatelj blažene Djevice Marije molio je svaki dan časove njezine i krunicu (čislo); kad od djelâ ljubavi kršćanske ne dospje da obavi ovu pobožnost, ne bi išao k objedu ili k večeri, samo da steče vrijeme k pobožnosti potrebno. Sav gotovo svijet velikoga grada Napulja

grnuo je k ispovijedaonici Andrijinoj; on bi od rana jutra sjedio u ispovijedaonici, prvi vazda bio u njoj i posljednji izišao iz nje; nikad nije trebalo njega čekati, i nikomu se nije kratio, tko bi dao znak, da je voljan ispovjediti se kod njega. Pozvan k bolesniku, ništa ga na svijetu ne bi moglo uzdržati da ne ide. Premda nije nijedan dan u godini minuo da ne bi bio ispovijedao, nije ipak propustio brinuti se za svoju dušu; k tomu je njemu služila noć, volio tijelu uzkratiti san, samo da ugrabi vremena za promišljavanje, molitvu i djela pokornička. Ni sama bolest nije ga mogla uzdržati od djela milosrdnosti; bolujući od groznice ili ine bolesti išao od kuće do kuće, gdje je bilo bolesnika, da ih tješi i opomene kako im treba bolest upotrijebiti na dušno spasenje, kao da je on sâm najzdraviji čovjek.

Koliko su pak bili obilati plodovi od neumornoga rada Andrijina, pokaza se jednom očito u Piacenzi. Ondješnji biskup izmoli u teatina, da mu pošlju Andriju, neka mu pomogne izopačenu biskupiju privesti na red kršćanski. U malo vremena učini svetac primjerom svojim, propovijedanjem i molitvom izvanredne stvari. Neposlušne svećenike skloni, da su sve naredbe crkvenoga sabora Trientskoga prihvatili i vjerno držali. Pa je tada u Piacenzi vladala velika gizda u nošnji te su se i muškarci kitili kao ženske; neumornim nagovaranjem Andrijinim sve ovo prestade u malo vremena, i same ugledne djevojke počeše nositi se prosto i smjerno, kako se inače samo stare boležljive ženske nose. Njegovim radom nestade i onakvih kuća, u kakvima opake ženske služe sebi žitak na grešan način, to jest nesrećnice se iz onakvih kuća koje odseliše drugamo koje pak udružiše u nekaki kloštar pokornički, gdje

su pod vogjenjem svečevim provodile vrlo oštar pobožan život.

Osim skrbi za duše, koju je sv. Andrija upravice imao, još je gledao i pismima raditi za kraljevstvo Božje. Kazivalo se i o pismima njegovim, da je jedno više učinilo za spasenje dušno, nego li bi se inače moglo od mnogo propovijedi očekivati. Ako uzmemo na um, da nije nijednoga pisma pisao da se prije ne pomoli Bogu, neka ga osvijetli, kako će napisati što je najspasonosnije, da je svako pismo još jedan put prepisao, pa da je više tisuća takvih pisama spisao, doista ćemo se udiviti tolikoj trudbi. Povrh svega toga još je spisao pet debelih knjiga svakojakih duhovnih rasprava.

Radeći neprestano i uz to moleći se Bogu neprekidno sv. Andrija bješe kao angjel čuvar, koji pomnjivo čuva čovjeka sebi povjerena pa opet uz to Boga jednako gleda i blaženstvo uživa. I ne samo da nije nikad prazne riječi govorio, nego nije nikad ni prazno što gledao; jer sve što je vidio, u njemu bi izvilo bogoljubnih misli.

Iz nehinjene poniznosti činio je sv. Andrija najniže poslove, pomogao braći laicima prati, cipele krpiti, posugje čistiti; bivši već star vozio u tačkama kamenje za zgradu, koju poče graditi.

Premda je pak osamdeset i osam godina vijeka svojega doživio, često su ga bile teške boli mučile; no čim bi s postelje mogao saći, uzeo bi namah činiti obične radnje svoje. Kad bi ga nagovarali, neka gleda na veliku svoju starost te manje radi, obično bi samo odgovorio: »K nebu, k nebu«; hoteći ovim kazati, što smo bliže k nebu, to manje valja sustati već treba to većom trudbom teći zasluga.

Često se obistini ona riječ: kakav život takva smrt. Andriji Avellinu, koji nije svega dugoga vijeka hotio nijedan čas besposleno da provede, bi sugjeno, da radi — rekao bi — sve do praga nebeskoga. Kad dne 10. studenoga godine 1608. uze služiti sv. misu i pred oltarom po tri puta reče: Introibo ad altare Dei (Pristupit ću k oltaru Božjemu), pade mu kap, i odnesen u sobicu primi sv. sakramente i preobražena lica preminu.

*

* *

Kad se Andrija Avellino posluži malenom laži na obranu pravedne stvari, pa poslije toga čita riječi Duha svetoga: »Usta, koja lažu, ubijaju dušu«, dosta mu je ovo bilo, da se posve dade na usku stazu savršenstva kršćanskoga. Pa ipak ljudi koliko lažu, lažu gotovo svi, koji nijesu preporogjeni Duhom svetim; lakomac laže, ako mu odatle kakve koristi ili može ukloniti štetu; tašt i ohol čovjek laže, da sebe pohvali i podiči; nenavidnik laže, da svoj postupak osvjetla, a neprijatelja ocrni; ljenivac laže, da ne mora svršiti neugodnu narudžbinu; krivac laže, da umakne kazni, itd.

A mnogo više stoji i do istine i do laži, nego li svijet obično misli. U Sv. Pismu kaže se o Bogu, da je istina, o vragu, da je otac laži. Na koga se pak ugledavaš, onomu pripadaš u životu, i njegov bit ćeš u smrti. Ako si vazda istinit u govoru, to je znak, da je duh Božji u tebi i da ćeš doći k Bogu. Ako li lažeš, vrag ti gospoduje u duši, i ako tako ostane, poslije smrti bit ćeš sasvim njegov. Ne izgovaraj se nikad, da laž tvoja nije nikomu naudila; svakako je naudila nekomu, tebi. Svaka laž udari dušu, dok

je ne ubije. Valjan kršćanin ne laže nikad hotimice, makar bi lažju mogao sav svijet dobiti ili život svoj spasti ili svemu svijetu koristiti; jer je svaka laž grijeh, i svakim se grijehom služi vragu.

Pomolimo se.

Bože, koji si u srcu blaženoga Andrije ispovjednika svojega po teškom zavjetu svagdašnjega u krepostima napredovanja divne k tebi uzlaske uredio, dopusti nama po njegovim zaslugama i odvjetu tako postati dionicima iste milosti, da savršenije vazda izvršujući do vrha slave tvoje srećno budemo dovedeni. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

11. dan studenoga.

Sveti Martin biskup.

Današnji po svemu katoličkom svijetu čašćeni svetitelj rodi se oko godine 316. u Panoniji, sadašnjoj Ugarskoj, ali zarana prijegje u Italiju s ocem, koji je bio vojnički časnik a vjerom još neznabožac. Martin imajući tek deset godina pobježe u crkvu i dade se u učenike (katehumene) nauka kršćanskoga protiv volje roditeljske. Mahom na divni način obraćen u djelu Božjem, kad mu bi dvanaest godina, zaželi poći u pustinju, što bi bio i učinio, da mu nije smetala slabačka dob. Ali boraveći duhom vazda oko monastírâ i oko crkava razmišljaše u djetinjoj dobi, što je poslije bogoljubno izvršivao. Bilo Martinu istom petnaest godina, kad ga otac dade u vojnike konjanike nadajući se, da će ga ovako odvratiti od kršćanstva; no Martin ostade po milosti Božjoj postojan te produži sveto življenje i megju oporitim vojnicima. Sa poslužnikom svojim živje lijepo kao s rogjenim bratom. Što god može od plaće prištediti, razda ubogima. Tada se

zgodi dogagjaj, po kojem se sv. Martin na slikama slikuje. Jašući on jednom uz ljutu zimu sa nekoliko konjanika u grad Amiens susrete na gradskim vratima polugola siromaha; kad drugi kraj njega progjoše ne osvrnuvši se na nj, a Martin ne imade ništa do kabanicu, kojom bješe zaodjeven, jer je novce već bio razdao na milostinju, uzme mač, kojim je bio opasan, i rasiječe kabanicu, jednu polovinu dade siromahu, a drugom se opet zaodjene. Iduće pak noći vidi Martin u snu Hrista obučena u onaj komad kabanice, koji je dao siromahu, i čuje, gdje Isus mnoštvu angjela jasno kaže: »Martin jošte katehumen ovom me odjećom pokri.« Ova pojava ponuka Martina, da se je namah krstio. Iz potonjega života Martinova pripovijedaju priču, po kojoj je on jednom i gjavolu podao dar. Gjavo da se premetnuo u prosjaka, pa zaprosio Martina za milostinju, i dobio. Tada mu se gjavo pokazao tko je i svecu se narugao, što je njemu udijelio milostinju. A sv. Martin da je na to samo odrekao: »Šta zato? Ovo sam učinio iz ljubavi ka Hristu.« Udjeljivanje je srcu sv. Martina toliko godilo, da je jedan put videći ostriženu ovcu kazao: »Glete, kako je izvršila naredbu evangjelsku: dala je jednu od svojih haljina; činimo i mi tako.«

Da se mogne posve dati na bogougodno življenje, zaište Martin u vojskovogje otpust od vojske. Vojskovogja mu ljutito reče, da ne ište otpust vjere radi već iz straha od boja, koji će se sjutradan biti. Martin odreče: »Ako se ovo pripisuje kukavštini, a ne vjeri, ja ću sjutra bez oružja stati pred vojsku, i u ime Gospodina Isusa znakom križa oružan provalit ću slobodno u čete neprijateljske«. Vojskovogja zatvori

Martina, da ga sjutradan neoružana postavi pred neprijatelja. No Bog naredi inače: neprijatelj zaište mir, a Martin dobije odmah otpust od vojske.

Mladić zaputi potom u grad Poitiers k biskupu sv. Hilariju, da po nauku i primjeru njegovu napreduje u pobožnosti. Sv. biskup prinudi Martina, da primi niže crkvene redove; a poslije dobije od njega dopuštenje, da ide u Panoniju (Ugarsku) k svomu rodu no sa pogodbom, da se vrati u Poitiers. Na putu dogje megju razbojnike, koji ga svezaše i predaše jednomu od njih, da na nj pazi. Razbojnik ga zapita, da li se boji? On mu odgovori, da nije još nikad bio mirniji znajući, da će mu milosrgje Božje najviše u napastima biti u pomoć; on žali više njega, koji budući razbojnik nije dostojan milosrgja Hristova. I uzme Martin razbojniku navješćivati riječ Božju; i vjeruje razbojnik, obrati se i postane monah.

U Panoniji Martin obrati mater svoju u vjeru kršćansku, ali otac ostane u neznaboštvu; ipak osim matere još i druge mnoge spase primjerom svojim. Tada se krivovjerstvo Arijevo mnogo širilo po svemu svijetu navlastito pak po Iliriku. Martin ustane na obranu prave vjere, ali ga krivovjerci gonili, zlostavili i napokon otjerali. Megju to su arijani i sv. Hilarija izagnali iz biskupije njegove, pa Martin zato pogje u Italiju u grad Milano; no i ondje se već našao biskup arijanski, koji Martina ružno zlostavi i protjera iz grada. Tada Martin otide sa jednim pobožnim svećenikom na pusto ostrvo kraj Gjenove, gdje življaše pustinjački hraneći se biljem i korijenjem.

Malo je postajalo vrijeme a Crkvi katoličkoj dade se mir, i sv. Hilarije vrati se u Poitiers, kuda

pogje po obećanju i Martin. Nedaleko od grada sagradi Martin monastir, prvi u onoj zemlji. U monastiru poučavao Martin katehumene, što se pripravljahu za sv. krštenje. Jedan izmegju njih razboli se i naprasno umre da nije bio kršten. Martin se zatvori sa mrtvacem i pruži se nad njim, i kad se pomoli Gospodinu i osjeti da po duhu Gospodnjem dolazi moć, ispravi se i gledajući u lice mrtvačevo bez straha čeka na plod molitve svoje i milosrgja Gospodnjega. I istom mine vrijeme od dvije po prilici ure, vidi gdje se mrtvac pomalo svima udima miče i trepavicama trepće. I oživi mrtvac, i odmah bude kršten, i poslije toga još mnogo godina ostane u životu. Sulpicije Sever, učenik i životopisac sv. Martina koji je oživljenoga poznavao i s njim govorio, završuje svoj opis ovoga čuda riječima: »Od ovoga prvoga vremena izagje ime blaženoga čovjeka tako svijetlo, da su ljudi držeći ga već za sveca držali ga takogjer za jakosnoga i u istinu apostolskoga čovjeka.«

Godine 371. umre biskup u gradu Toursu. Stanovnici ovoga grada želješe sv. Martina za biskupa; no znajući da će se on ustručavati, jedan izmegju njih po imenu Ruricije pogje k njemu te ga moli, neka ide k ženi njegovoj tobože bolesnoj. Martin izagje iz monastira, gragjani Tourski stojeći u zasjedi uhvate ga i odvedu u Tours, gdje bude posvećen za biskupa. No i kao biskup ne htjede Martin okaniti se života monaškoga; blizu Toursa sagradi monastir i nastani se u njemu, da u svoj oštrini i poniznosti provodi život pun odricanja. Tek pod večer svi bi zajednički objedovali, vina nijedan ne pi, dok je bio zdrav, odijelo im bješe od kostrijeti. Ovako

apostolski živeći vježbao se sv. Martin za službu apostolsku; bivajući jednodušno sa učenicima svojim jednako na molitvi udostojio se, da sigje na nj vatreni jezik apostolstva.

Sv. Martin je mnogo putovao po biskupiji svojoj, da obrati u vjeru kršćansku neznabošce, kojih je još dobrano bilo izvan gradova i trgovišta, pa kršćani na selu bojeći se njih činili su službu Božju po pećinama i skrovištima. Sv. Martin uzdao se kod apostolskoga poslovanja u pomoć odozgo, koja i jest u njemu čudesno radila. Na svijem stranama biskupije gradio je crkve, i zborišta neznabožačkoga praznovjerja pretvarao u zborišta kršćanskoga bogoslužja. Osim što je u njega bila riječ Božja živa i jaka i oštrija od svakoga mača dvoplatnoga. Bog bješe njemu dao dar čudotvorenja. U jednom selu bijaše omorika, prikazana idolu (bogu) neznabožačkomu. Sv. Martin htjede je posjeći, ali ne da svjetina neznabožačka. Sv. biskup dokazuje svjetini, da u onom stablu nema ništa božansko, pače budući drvo prikazano bijesu da ga treba posjeći, pa neka radije idu za Gospodinom, kojemu on služi. Tada će jedan izmegju njih slobodniji od drugih sv. Martinu: »Ako li se što god uzdaš u Boga, kojega štuješ, mi ćemo sami posjeći drvo, a ti ga prihvati, kad uspada, pa ako je s tobom tvoj, kako kažeš, Gospodin, ništa ti ne će biti.« Sv. Martin uzdajući se u Gospodina bez straha obeća, da će tako uraditi. Neznabošci ga potom postave na mjesto, kuda će po njihovoj misli pasti drvo, i uzmu sjeći. Već stane omorika praskati i sad će se nâ oboriti na sv. Martina, kad on diže ruku na nju i načini znak križa; i u onaj hip omorika kao vihorom zahvaćena polju-

ljana strovali se na protivnu stranu. Neznabošci zabezeknuti uzmu ime Hristovo dičiti, i namah u onaj dan dogje spasenje onomu kraju.

Gospodin obdari vjernoga slugu svoga i darom iscjeljivanja. Kod toga služi se sv. Martin što znakom sv. križa, što pak svetim uljem, kadšto rukopolaganjem ili polaganjem komada sukna, što je odrezao od svoje haljine. Ulazeći jednom u Pariz sretne na gradskim vratima gubavca, i poljubi ga u lice i blagoslovi; a gubavac se odmah očisti i sjutradan dogje u crkvu, da zahvali Bogu za zdravlje. Silom imena Isusova istjera sv. čovjek iz mnogo bjesomučnih nečiste duhove.

Sv. biskup rado je poučavao pričama. Čusmo već, kako je videći ostriženu ovcu monasima pratiocima svojim napomenuo riječi sv. evangjelja: »Koji ima dvije haljine, neka da jednu onomu koji nema« Luk. 3, 11. Spazivši jednom svinjara gdje tek na polak odjeven u kožuščić drhće od zime, reče: »Eno, Adam iz raja izagnan u haljini od kože pase svinje; no mi svukavši onog staroga obucimo radije novoga Adama«. Drugda vidi u proljeće livadu, od koje su čest (dijel) popasli volovi, čest pak isprerivale svinje, a što ostade cijelo, prelijeva se krasnim cvijećem, i reče: »Sliku ženidbe ima ona čest, koja popasena od goveda ako i nije posve izgubila milinu od trave ipak nema više nikakova uresa od cvijeća. Ona pak koju isprerivaše svinje, životinje nečiste, pokazuju ružnu sliku kurvarstva. A ona čest, koja ostade cijela, prikazuje slavu djevičanstva. Blažena slika i dostojna Boga. Jer ništa se ne može isporediti sa djevičanstvom. Pa zato i oni koji ženidbu porede sa kurvarstvom, veoma se varaju; i oni, koji ženidbu

izjednačuju sa djevičanstvom, kukavni su posve i ludi. Nego mudri valja ovu razliku da drže: ženidba pripada megju dopuštene stvari, djevičanstvo broji se u slavu, kurvarstvo zaslužuje kazan, ako se ne očisti zadovoljenjem«.

Kad Rimski car Maksim pogubi krivovjerca Priscillijana, ne odobri ovo sv. Martin kao ni sv. Ambrosije i većina biskupa katoličkih, i ne htjede općiti s onima, koji su odobravali djelo carevo.

Oko godne 400. pogje sv. Martin u Candes, da nesložno ondješnje svećenstvo složi. Složivši srećno službenike crkvene, na povratku u Tours razboli se i odmah kaže učenicima svojim, da će umrijeti. A učenici uzmu svi žalostiti se, plakati i govoriti: »Zašto nas, oče, ostavljaš? Komu ćeš nas jadne predati?« Ovim riječima ganut pomoli se sv. Martin Bogu: »Gospodine, ako sam još potreban puku tvojemu, ne ustručavam se od râda. Budi volja tvoja«. Kad bolest ne popusti, a svetac se jednako Bogu moljaše u nebo uprtim očima i uzdignutim rukama, zamole ga učenici, neka za časak legne porebarke, da malo počine, a on njima: »Pustite me — reče — da radije gledam nebo nego li zemlju, neka se duh svojim već putem idući naputi ka Gospodinu.« I već na umoru kad spazi neprijatelja ljudskoga roda, reče: »Šta stojiš ovdje, krvna bestijo? Ništa ne ćeš, krvniče, na meni naći, Abrahamovo će me naručje dočekati«. I ovo rekavši ispusti dušu. Nazočni vidješe već na mrtvom tijelu slavu proslavljenoga čovjeka; jer mu se lice zasja divnom svjetlosti a na drugim udima ne zapazi se ni najmanja ljaga.

* *
*

Sv. Martin otjera nečistoga duha, koji mu se ukazao na času samrtnome, posve lako riječima: »Šta stojiš ovdje, krvna bestijo? Ništa ne ćeš na meni naći«. Promisli de, kršćanine, kad se sotona usudi ovolikomu svecu približiti, da ga kuša, da ga u strah i stisku natjera, što će istom kod onih raditi, koji provode život lijen, mlak ili pače bezbožan? Sv. Martin nije se plašio, već sotonu posve lako otjerao, jer sotona nije ništa na savjesti njegovoj našao, čim bi ga bio mogao strašiti. Blago onomu, na kojem sotona u čas smrtni ne može ništa naći, što ne bi bilo već otprije ispovjegjeno i iskajano. Sv. Martin bješe se već u životu naučio savlagjivati sotonu, pa ga zato i na umoru lako savlada. Pamti! Oni ljudi, koji se u životu svojem nauče junački boriti se sa napastima, i na samrtnom će času s pomoći Božjom tako raditi. Ali kako će biti onima, koji su se za svega vijeka svojega ponajviše privoljavali na napasti sotonine? Bojati se je za cijelo, da će tako činiti i u pošljednji čas te vijekom propasti. Pamti ovo, kršćanine, pa se još za vremena nauči hrabreno vojevati na sotonu i napasti njegove, ako hoćeš da uzmogbudeš u čas smrtni uzdati se u milost Božju, e će te dočekati naručje Abrahamovo.

Pomolimo se.

Bože, koji vidiš, kako ni s koje naše kreposti ne opstajemo, dopusti milostivo, da odvjetovanjem blaženoga Martina ispovjednika tvojega i biskupa protiv svih se tegoba obzidamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

12. dan studenoga.

Sveti Martin papa.



Vjera kršćansko-katolička uči, da je u Isukrstu jedna osoba i to božanska, a dvije da su naravi, božanska i čovječanska, pa i dvije volje, božanska i čovječanska. U sedmom stoljeću nastade kriva vjera, da je u Hristu samo jedna volja, božansko-muška. Pristaše ove krive vjere prozvaše se monotheliti (kao da kažeš: jednovoljci); a zaštitnici krivovjerstva bijahu Carigradski cari i patrijarsi. Braneći pravu vjeru od ovih krivovjeraca postrada Rimski papa sv. M a r t i n Prvi.

Kad godine 649. umrije papa Teodor, na mjesto njegovo izabran bi pobožni i učeni duhovnik Martin. Odmah iste godine sazove on u Rimu crkveni sabor, na koji dogju sto i pet biskupa i koji osudi krivovjerstvo monothelitsko. Grčki pak car u Carigradu Konstanto Drugi bješe izdao proglas, kojim je pod tešku kazan zabranio u crkvama govoriti o jednoj volji ili o dvije volje u Hristu. S toga car saznavši za odluku Rimskoga sabora zapovjedi namjesniku svojemu u Italiji Olimpiju, da papu Martina uhvati ili pogubi. Olimpije žacajući se po svoj prilici od puka Rimskoga ne usudi se javno navaliti na papu već naloži štitonoši svomu, da ga smakne; štitonoša pak reče, da hoteći izvršiti nalog u onaj par kao da je oslijepio i nije vidio pape. Potom morade Olimpije s vojskom otići na otok Siciliju, kuda provališe Arapi; u boju bi teško ranjen i za nekoliko dana jadno pogibe. Car Konstanto jošte se većma razgnjevi na papu Martina, kada ovaj izluči iz crkvene zajedini više biskupa, koji budući udvorice careve nijesu

hotjeli da se pokore odlukama Rimskoga sabora. Car pošlje u Rim za svoga namjesnika Teodora Kaliopu. Ovaj tobože da se je papa urotio suproć caru, uhvati ga i kao državnoga zločinca odvuče na lagju. Lagju su navlaš vrlo polako vozili i uhvaćenomu papi jade kojekakove zadavali, ne bi li budući već star i slab putem poginuo. Na otoku Naksosu držali ga čitavu godinu. Ondje oboli papa od srdobolje, pa mu svećenici i drugi ljudi donosili ponudâ; no stražari ljudima oduzimali ponude, i pače ih i zlostavili i psovali veleći, tko se smiluje na takova čovjeka, da je neprijatelj carskoj vladi.

Napokon dovezu sv. Martina u Carigrad, gdje ga namah bace u tamnicu. U jednoj poslanici piše svetac o tamnovanju svome: »Već četrdeset i sedam dana ne dobijam vode za pranje; ukočio sam se od zime i posve sam oslabio. Bolujem jednako od srdobolje; tijelo mi se ne može više uspraviti. Hrana što dobivam, tužljiva mi je i gadna. Megjuto nadam se, da će me Bog naskoro uzeti s ovoga svijeta i mojim nenavidnicima da će dati duha pokore.«

Za dugo su sv. stradaoca povlačili iz tamnice u tamnicu nadajući se jednako, da će naskoro poginuti. No kako ga Bog ipak držaše u životu, nije bilo napokon druge već postaviti ga pred sud. Od slabosti ne može više hoditi, pa ga na nosilima odnesoše u sudnicu. Velikom sucu bijaše do toga, da papinsku čast što većma ponizi. Bolesnomu starcu koji se ne može držati na nogama, ne dopušta se, da sjedi ili leži, već ga drže dva vojnika, neka stojećke sluša tužbu. Tuže ga, da je carski izdajnik, da se suproti naredbi carskoj. Na pravdanje papino i ne sluša se; no hoteći ga svakako osuditi, dovedu do

dvadeset bezdušnih ljudi, koji će se zakleti, da je papa neprijatelj carev i da je zapadne krajeve bunio na carstvo. Sv. Martin reče sucima: »Zaklinjem vas Gospodinom, ne dajte im, da se zakunu, nego neka bez zakletve kažu što god hoće, i vi činite što hoćete; zašto da kunući se gube duše svoje?« Kad potom sv. papa stade sebe braniti i razlagati vjeru, prekine mu sudac besjedu veleći: »Ne govori nama ovdje o vjeri; i mi smo kršćani«. A pravi pastir Crkve Martin odgovori: »Kamo sreće, da u onaj dan strašnoga suda nagjete mene za svjedoka i o tom«. Poslije toga izreku suci osudu, da se Martin skine sa časti svoje i pogubi.

Car potvrdi odmah osudu, i po tom odvedu papu na tržište, gdje pred silnom svjetinom, što se skupi, krvnici saderu s njega papinsko ruho, i ostave na njemu samo dolnju haljinu, no i nju razderu odozgo do dolje. Zatim ga metnu u gvožgje i povedu ulicama gradskim, pred njim krvnik s golim mačem u ruci za znak, da je osugjen na smrt. Njegovi neprijatelji nadahu se, da će svjetina papu grditi i radovati se njegovoj osudi, no svjetinu ozlovolji takav ružan postupak sa časnim starcem. Ovo je po svoj prilici bio razlog, što car Konstanto nije smio sv. vrhovnoga svećenika pogubiti. Mjesto toga bace ga u tamnicu tako nemilice, da je stube krvlju svojom omastio, i pao kao mrtav. Bez postelje ležaše bolnik na klupi, u gvožgje okovan, na ljutoj zimi. Nitko ga ne smjede polaziti ili dvoriti; samo jedan mlad svećenik pribi se kod njega iz štovanja i pomilovanja.

Tri mjeseca provede sv. papa u onoj tamnici; poslije toga bi odagnan na poluostrvo Krim. U Krimu bijaše tada gladna godina. U poslanici svojoj piše

sv. Martin: »Ovdje se govori o hljebu, ali ga nije vidjeti. Stanovnici su svi neznabošci, ne znaju za ljubav k bližnjemu, pače ni za ono prirogjeno smilovanje, što se inače i u divljih ljudi nagje. Na dar ne dobije se ovdje ništa; za vagan žita dao sam četiri zlatna novca. Oni u Italiji zaboraviše me, kao da nijesam više na svijetu. Ipak ne prestajem Bogu moliti se po zagovoru sv. Petra, neka njih sve brani i u katoličkoj vjeri nepokolebljive drži. Za moje poremećeno tijelo skrbit će Bog. Gospodin je blizu; nadam se od milosrgja njegova, da će mi prejadni život naskoro dokončati«. Nadanje se sv. Martina skorim ispunilo; za pol godine umrije u Krimu (godine 655.). Isprva bješe ondje ukopan, ali poslije mu sv. ostatke prenesoše u Rim.

* *
*

Grčki car u Carigradu bješe zabranio, da se u crkvama govori bilo o jednoj ili o dvije volje u Hristu; pored svega toga Rimski je papa sv. Martin učio i proglašivao, da su u Hristu dvije volje. Odatle nastade raspra megju svjetovnom carskom vladom i crkvenom najvišom oblasti, u kojoj raspri glava crkvena postrada. I u naše se vrijeme zapodijevaju slične raspre megju svjetovnim vladaocima i crkvenim poglavarima. Svjetovni glavari kažu: dužni ste pokoravati se oblasti; a crkvene starješine vele: većma se treba Bogu pokoravati nego li ljudima. Što je do takve raspre držati? Za cijelo je i oblast (svjetovna) od Boga, ali samo za svjetovne poslove, pa s toga treba se njoj u ovima pokoravati. No nema ona prava naregjivati što u poslovima vjerskim i crkvenima; tä inače bi mogao n. p. naš svijetli kralj zapovjediti pravoslavnima, da se pounijate (ujedine sa crkvom Rimskom). Za poslove vjerske i za upravu crkvenu postavlja Bog sakramentom sv. reda papu, biskupe i ostale duhovnike. S toga kada svjetovna vlada hoće i u crkvenim poslovima da zapovijeda i vjeru katoličku da otešćava, nijesmo dužni pokoravati se, naročito pak svećenici dužni su radije svakojako zlo podnositi nego li iz straha ljudskoga što god učiniti suproć zakletvi svojoj, odstupiti od naredbi Crkve katoličke i njenih Bogom postavljenih glavara. Doba gonjenja na Crkvu kadšto se, rekao bi, odviše u dugo produlji, te bi mislio, Crkva je predana na dragu volju svjetovnim vladaocima i vladama. Ali pred Bogom vječnim »tisuća je godina kao dan jučerašnji kad mine« (ps. 89, 4); on dade Crkvi svojoj na pošljetku vazda pobjedu i osramoti suparnike njezine; jer je Gospodin (Mat. 28, 20) obećao, da će biti s apostolima i sa nasljednicima njihovim to jest sa Crkvom svojom u sve dane do svršetka vieka.

Pomolimo se.

Bože, koji nas godišnjom svetkovinom blaženoga Martina mučenika svojega i biskupa razveseljavaš, udijeli milostivo: čije rogjenje slavimo, da se i s njegove zaštite radujemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

13. dan studenoga.

Sveti Stanislav Kostka.

Kao što je Spasitelj naš (Mat. 19, 15; Mark. 10, 16) djecu grlio, metao na njih ruke i blagoslivljao ih, što ne čitamo, da je ikad činio ljudima odraslim, ma i najmilijim učenicima svojim, tako Bog kadšto malene opsipa darovima svojim i

miloštama obilatije nego li one, koji su već napredovali u dobi i kreposti.

Stanislavu Kostki, koji se rodi godine 1550., bješe otac ugledan Poljski plemić, mati žena veoma bogoljubna. Bog mu dade srce na svako dobro spremno, a mati uze zarana u nj kao u dobro tlo sijati zrnca bogoljubnosti. Već zamala postade on ogledalo svijeh djetinjskih vrlina. Poslije kazivaše sâm, da je došavši k razumu odmah sve svoje biće i žiće prikazao Bogu. Roditelji ga često zvali angjelom; i jest bio i ostao za svega vijeka svojega. Iz zrnaca majkom posijanih brzo niče pupoljak bogobojazna i sveta života. Tko Stanislava vidje na molitvi, mogao je odmah zapaziti, da ga je milost Božja odredila za nešto izvanredno. Vidjelo se na njemu, kako ga nazočnost i veličanstvo Božje sasma obuzima i osvjetlava. Toliko se bojao i najmanjega grijeha i toliko bio stidljiv, da bi čuvši nepristojnu riječ onesvjesnuo. Isto je tako lijepo napredovao u naucima. Do dvanaeste godine imao kućnoga nastavnika (učitelja); a onda ga otac poslao na nauke u Beč u plemićki konvikat, koji bješe car i kralj Ferdinando Prvi predao ocima iz družbe Isusove. I u konviktu očuva neoskvrnjenu čistoću srca svoga, i preteče sve ostale gojenike umnošću i pobožnošću. Već bi se tada kod sv. mise više puta zanio duhom. U sve pismene zadatke i vježbe umio bi uplesti štogod na hvalu Božju i čast blažene Bogorodice, koju je svagda nazivao samo majkom svojom.

Kako je zgrada, u kojoj se nalazio plemićki konvikat, bila nezgodna za stanovanje, konvikat se godine 1565. raspusti, pa Stanislav sa bratom svojim Pavlom i sa kućnim nastavnikom morade preseliti

se te dogje u stan u kuću luteransku. Od onda počeše za nj teška iskušavanja. Poznavši opasnost takve kuće, to je pomnjivije nastojao učuvati u srcu dragocjeni zaklad (blago) vjere i čistoće, te se krijepio svesrdnom molitvom, marljivim polaskom crkve, oštrim postom i čestim primanjem sv. sakramenata. Od takova življenja gledahu da ga odvrate nastavnik prigovaranjem a brat Pavao ružnim postupanjem, jer tako živjeti da ne dolikuje sinu bogata i ugledna plemića; ali Stanislav ostade nepokolebljiv govoreći, da će živjeti kako misli da je Bogu povoljnije, i da se rodio za vječnost a ne za ovaj vremeni život. Sve je pak prigovore i zlostave podnosio s divnim strpljenjem, i ipak popuštao u svemu, što ne bijaše suprot savjesti njegovoj, te je pače učio i plesati. Ali u običnim pobožnostima svojim ostade postojan: svaku se nedjelju pričestio, svaki dan bio kod dvije sv. mise, idući u školu svagda bi se svratio u crkvu, da se pokloni Presvetomu, dan prije pričesti postio i tijelo svoje morio.

Pod konac godine 1566. sv. Stanislav se teško razboli; pokorničko življenje njegovo i zlostavljenje od brata Pavla slomilo mu tjelesnu snagu. Zamoli sv. popputninu, ali kuće vlasnik luteran ne htje dopustiti, da se takva papistička ceremonija, kao što on reče, izvrši u njegovoj kući, pa to mu povladiše brat Pavao i nastavnik. No ovim se čeznuće pobožnoga mladića za hljebom angjelskim još poveća. Pomoli se zato zavjetnici umirućih sv. Barbari, i namah poslije toga u privigjenju pruže mu sv. pričest dva nebeska mladića (angjela) u nazočnosti iste preslavne mučenice. Premda nastavnik od ove pojave ništa ne spazi, ipak vidje, kako je Stanislav klekao,

i ču, kako je govorio: Gospodine, nijesam dostojan, da ugješ pod krov tijela mojega. Drugda mu se javi sveta Bogorodica držeći na rukama dijete Isusa i zapovijedajući mu, da stupi u družbu Isusovu, pošljednji čas da mu još nije došao. Od ovoga trena poče Stanislav ozdravljati.

Ozdravivši moli Stanislav jesuite u Beču, da ga prime u družbu svoju; ali ne imajući dopuštenja od roditelja ne bi primljen. Tada odluči potajno otići iz Beča pa dotle prosjačeći obilaziti kloštre jesuitske, dok bude u koji god primljen. Kad ga brat Pavao opet jednom zlostavi, reče mu ponešto ljutito: »Velim ti i izjavljujem, da tvoje nesmiljenosti ne ću više podnositi; ti me dovodiš do očajanja i tjeraš me odavle; onda gledaj, kako ćeš ocu račun dati!« Zatim pokloni svoje gospodsko odijelo ubogu mladiću, u njegove se prnje obuče, i otigje iz Beča. U Beču ostavi pismo, u kojem nastoji opravdati svoj odlazak. U pismu kaže megju ostalim: »Ako me otac i brat ljube, kao što su dužni ljubiti me, oni me ne će zato osuditi, što njih ostavljam, da potražim jedinu sreću života svojega.«

Čim se dozna za odlazak Stanisavljev, odjahaše Pavao i nastavnik za njim u potjeru, i dostigoše ga ali ne poznaše, kako je bio prnjavo obučen. Tako produži Stanislav daleki put u Njemačku praćen i krijepljen od angjela. Napokon dogje u Augsburg, no ne našavši ondje blaženoga Kanisija pogje dalje u Dillingen, gdje bi primljen u zavod jesuitski ali ne kao iskušenik (novicij) već kao sluga. Kad se ovako tri nedjelje dana iskušavao i valjan našao, poslan bi u Rim; ondje ga dočeka općeniti glavar družbe Isusove sv. Francisko de Borgia. Malo vrijeme zatim

eto ti od oca Stanisavljeva pismo kojim traži, da se »neposlušni sin, protuha, skitalica, nevaljalac« odmah otpusti od jesuita. Stanislav zaplaka gorko no izjavi, da će se radije dati u gvožgje metnuti nego li odustati od odluke svoje. Po tom pisa ocu: »Ja bih bio prenesrećan dragi oče, kad bih bio gnjev Vaš i ukore Vaše zavrijedio opakim djelom. Što sam učinio, ne mogu držati ni za svoju sramotu ni za ljagu imenu Vašemu. Već je davno, što svu slavu svoju jedino u tom tražim, da služim Bogu i obuhvatam križ Isusa Hrista. U tom nagjoh toliko sladosti te ne mogu vjerovati, da bi Vi pri ljubavi, koju imadete k djeci Svojoj, mogli biti voljni mene lišiti blaga, kojega ne bih izmijenio za sve krune ovoga svijeta.«

Vrhovni glavar družbe Isusove uvjerivši se potpuno o zvanju Stanisavljevu k staležu redovničkomu, primi ga megju iskušenike. Stanislav bijaše presrećan, što mu se napokon ispunila živa želja te se uvrstio u broj svetih ljudi, kakvima je družba Isusova osobito u svojem prvom cvjetanju obilovala. Revnost njegova i svetost preteče naskoro svačije očekivanje. Pobožnost njegova k presvetom oltarskomu sakramentu i preblaženoj Djevi Mariji ne može se opisati. Nije tek kad i kad već neprekidno općio s Bogom, življenje mu bilo na nebesima. Srce mu plamtilo tolikom ljubavi k Bogu, da je bio prinugjen i zimi mokrim rupcem žar prsi svojih gasiti. Poslušnost njegova, poniznost, trudba oko molitve povećala se dan po dan. Pravila redovnička, koja sebi prepisa, nosio je vazda u sebe kao dragocjeno blago. Često bi drugarima svojim rekao: »O srećnih nas! Sve što smo mi, pripada Bogu, i Bog pripada

nama posve! Ta živimo kao sveti na nebu; kao njima i nama je Bog za svako drugo imanje; kao oni tako i mi činimo njegovu volju pokoravajući se poglavarima«. Drugari zadivljeni gledali gdje mu se kod molitve lice sjaje.

Sv. Stanislav izjavi više puta želju, da ga jednoć pošlju u Indiju za misionara. Ali se promislu Božjemu svidje drukčije. Jednoga dana reče sâm braći iznenagjenoj, da će skorim umrijeti; izreče nadanje, da će već idući put blagdan uznesenja Marijina svetkovati u nebu, pa u tom nadanju s djetinjskom bezazlenosti napisa pismo kraljici nebeskoj moleći je za srećnu smrt. Naskoro zatim oboli i kad leže, izjavi, da ne će više ustati s kreveta. Dne 14. kolovoza reče naprijed posve pouzdano, da će iduće noći preminuti, te zamoli sv. pričest i pošljednje pomazanje. Oba sv. sakramenta primi s veseljem, da mu se sve lice sjalo, a ležeći na podu, kao što je sâm zahtijevao. Potom vidi presvetu Djevicu opkoljenu četom sv. angjelâ, i premine. Ovo se dogodi 15. kolovoza 1568. oko 3 sata u jutru. Sv. Stanislav ne navrši punih 18 godina, te bijaše puniji djelâ nego li danâ; godine popuni krepostima.

Pomolimo se.

Bože, koji si megju ostalim čudesima mudrosti svoje i u nejakoj dobi podijelio miloštu zrele svetosti, daj, molimo, da po primjeru blaženoga Stanislava hitno radeći pazimo na vrijeme te se postaramo ući u vječni pokoj. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

14. dan studenoga.

Sveti Josafat.

Kralj Poljski Sigismundo Treći godina 1591.—1595. najviše pomoću otaca iz družbe Isusove privede većinu raskolnika (pravoslavnih) u Maloj Rusiji na jedinstvo (uniju) sa Rimskom katoličkom Crkvom; ali mnogi uporno ostadoše u raskolništvu, pa i sami ujedinjeni (unijati) kolebaše se u poslušnosti k vidljivoj glavi Crkve Hristove, dok ih ne utvrdi krvlju svojom mučenik sv. Josafat.

Ivan Kuncević rogjen u Maloj Rusiji godine 1580, dobivši od Boga ozbiljnu i plemenitu ćud i od roditeljâ pobožnu odgoju, stupi u 24. godini dobi svoje u red sv. Basilija u monastiru Svetotrojičkom u Vilni, te dobi monaško ime Josafat. Monastir bijaše veoma zapušten, sama zgrada na pola razvaljena, monasi neknjiževni i slabo mareći za pravila svoja. No ovo žalosno stanje u monastiru nije pobožnoga mladića zaustavljalo na putu savršenstva kršćanskoga pače ga gonilo na sve veću revnost. Ćeliju svoju, koja bijaše do vrata monastirskih i blizu vrata crkvenih, držao je za vrata u nebo i za nasljedstvo vječno te nikad ne izlazio iz nje do skrajnje nužde. Odvojen ovako od stvari zemaljskih nastojeći oko nebeskih dan i noć bavio se razmišljanjem i molitvom. Običaj je u istočnoj Crkvi, da ljudi stojeći i krsteći se govore riječi: Gospodi Isuse Hriste, Sine Božji, pomiluj nas, Amin, pa sagibaju glavu do zemlje, da bi se pobožnije i poniznije poklonili veličanstvu Božjemu. Ovu molitvicu Josafat bi danju i noću po tisuću puta izgovarao. Na nju se

s dodatkom jedne riječi: Gospodi Isuse Hriste, Sine Božji, pomiluj me grešnika, tako naučio, da bi je ne samo bdeći već i sanjajući ponavljao, kao što je zamijetio jedan monah našavši ga u snu. Kadšto bi izišao na groblje zimi, kad zapade snijeg, i ondje se zadugo Bogu molio. Mesa nije nikad jeo, vina pio samo na zapovijest, i nosio svega vijeka svoga na tijelu pokorničku košulju od kostrijeti. Cvijet je čistoće, koji zamlada zavjetova Djevi Bogorodici, očuvao neoskvrnjen. Mnogo je čitao rukopise i knjige Slovenske, te iz njih vadio oružje za pobjegjivanje zlosrećnoga raskolništva.

Kad Josafat postade gjakon, poče izlaziti iz samotinje, da radi za spasenje braće svoje; još više mogaše oko toga nastojati postavši svećenik. Revnosno propovijedajući i poučavajući toliko duša pridobi za Hrista, da su ga raskolnici podrugljivo zvali dušohvat, a on bi njima na ovu porugu odrekao: »Kamo sreća, da sve vaše duše pohvatam za Boga.«

Na žalost bijaše sâm arhimandrit u monastiru Svetotrojičkom izdajnik jedinstva katoličkoga, te ga metropolit-arhibiskup ukloni iz monastira i na mjesto njegovo postavi Josipa Rutskoga izučena u Rimu, a za namjesnika arhimandritova imenova Josafata, kojemu se râd potom još više umnoži. Vršeći silne poslove u monastiru i izvan njega bio Josafat ipak vazda vedar i gledao, da bude svima sve.

Godine 1613. postade Josafat arhimandrit u monastiru Žirovičkom, gdje prekrasno obnovi crkvu, te od onda poče silan svijet onamo hodočastiti k čudotvornoj slici Bogorodičinoj. Ondje Josafat većinu boljara i plemića, koji su bili raskolnici ili krivovjerci, privede na uniju ili povrati k vjeri katoličkoj.

Megjuto bi Josip Rutski uzvišen na stolicu metropolitsku, a na njegovo arhimandritsko mjesto u Vilni povrati se Josafat. Malo zatim bude Josafat posvećen za biskupa u Vitebsku i za pomoćnika staromu arhibiskupu u Polocku, i po smrti njegovoj (g. 1618.) našljednik mu na stolici arhibiskupskoj. Uzvišen na čast arhibiskupsku ništa ne popusti od pregjašnjega oštroga življenja, pače trudbu svoju oko obraćanja krivovjeraca i raskolnika podvostruči. Papu Rimskoga i njegovu vrhovnu vlast ne prestade braniti usmeno i pismeno od besramnoga opadanja opakih ljudi. Crkvena dobra, što su svjetovnjaci sebi prisvojili, povrati crkvama. Dohotke arhibiskupske potroši na ukrašavanje i obnavljanje crkava, na zidanje zgrada za djevice Bogu posvećene i na potpiranje drugih dobrih djela. Siromasima bješe toliko podatljiv, da je jedan put ne imajući čim potpomoći ubogu udovicu založio arhibiskupski plašt.

Napredak vjere katoličke po Maloj Rusiji raspali u zlopakih ljudi toliku mržnju na sv. arhibiskupa, da su gledali smaknuti ga sa ovoga svijeta; da ga takav smak čeka, on sâm naprijed kaza narodu u propovijedi. Kad dakle (1623.) dogje u Vitebsk po poslu duhovnom, raskolnici navale na biskupski dvor, i izrane i pobiju one, koji su pred njih došli. Tada preblagi čovjek izagje sâm ususret zlikovcima i ljubazno im reče: »Sinci, zašto moje nevine ljude ubijate? Ako imate što protiv mene, evo me.« Ove blage riječi isprva silno zabune neprijatelje; u to dolete još dvojica i stanu vikati, da treba latinina, papista ubiti, i odmah jedan od njih udari sv. arhibiskupa dugom batinom po glavi, a drugi sjekirom s druge strane. Mučenik padne na zemlju, i dok se

ležeći krsti i moli, izrane ga svega, i kako je bilo na njemu još znákâ životu, prosuču mu tanetom glavu. Nagrgjeno mrtvo tijelo bace napokon u bližnji potok. Prijatelji pak tijelo divnom svjetlosti obasjano izvuku iz vode i odnesu u Polock, gdje bude svečano sahranjeno.

Duh, kojim je sv. Josafat zadahnuo Malorusko svećenstvo, njegova mučenička smrt, s koje se katolici ohrabriše a raskolnici posramiše, i odvjetovanje njegovo u velikoga pastira ovcama utvrdi uniju u Maloj Rusiji, ter je u vrijeme propasti kraljevine Poljske bilo u njoj dvanaest miliona unijata.

* *

*

Kad je tko tvrdo uvjeren o istini i dobroti koje stvari a vidi, da drugi krivo o njoj misle, srce će ga samo nagoniti, da i njih uputi, kako krivo misle i kako su dužni prihvatiti istinu i dobrotu. Tako će i katolika, koji je uvjeren o tome da je sv. katolička Crkva jedina prava Crkva Hristova te jedina spasonosna, ljubav k Bogu i k ljudima nagoniti, da sve što može uradi, kako bi svi ljudi postali katolici i kako bi navlastito oni, koji su od nje otpali i od nje se razdružili, opet k njoj se povratili, s njom se ujedinili, da bude jedan pastir i jedan ovčinjak. Još veća je dužnost oko toga truditi se onim katolicima, koji imadu braće odvojene od Crkve katoličke; jer »tko se za svoje a osobito za domaće ne stara, odrekao se je vjere i gori je od nevjernika«, kaže sv. Pavao (Tim. I. 5, 8); i istomu sv. apostolu bilo je vrlo žao i srce ga boljelo bez prestanka, što Židovi, braća njegova i rod njegov po tijelu, nijesu svi vjerovali

u Isusa kao sina Božjega i Spasitelja svijeta, i bio je gotov postati anatem od Hrista za braću svoju, samo da oni vjeruju ter se spasu (Rim. 9, 1 ss).

Raskoljem megju istočnom i zapadnom Crkvom, koje učiniše Grci svojom oholosti, prevarljivosti i prevrtljivosti, odvojiše se od katoličke Crkve dvije trećine Slovena: Rusi, Bugari i Srbi, a trećina ostade pod vidljivom glavom crkve Hristove Rimskim papom: Poljaci, Česi, Hrvati i Slovenci. Ovim zlosrećnim raskoljem zadano je svemu Slovenstvu grdno zlo, te svaki Slovenin katolik ne može ništa većma željeti, nego da se odvojeni povrate u ovčinjak Hristov, u Crkvu katoličku. Za takovo ujedinjenje svih Slovena u jednoj Crkvi, u Crkvi katoličkoj, položio je dušu svoju današnji svečar sv. Josafat.

Učinimo i mi što možemo za stvar tako svetu i spasonosnu: pokazujmo svagda i u svemu i riječju i djelom pravu kršćansku ljubav k neujedinjenima, i molimo se vruće Bogu za povratak njihov u krilo Crkve katoličke. Budući pak da će Bog složnu molitvu mnogih vjernijeh prije uslišiti, trebalo bi da naši svećenici po župama uvode pobožnu bratovštinu svetoga Ćirila i Metodija za ujedinjenje odvojene braće, a vjerni da mnogobrojno pristupaju k bratovštini. Bratimi dužni su svaki dan izmoliti samo Očenaš i Zdravomariju i molitvicu: Sveti Ćirilo i Metodije! Molite se za nas! Pokojni sv. otac papa Pije Deveti potvrdivši bratovštinu podijeli bratimima potpuno oproštenje: 1. u dan pristupa u bratovštinu; 2. u čas smrti, kad se izreče presveto ime Isusovo, ako ne ustima barem u srcu; 3. u dan sv. Ćirila i Metodija ili u koji god dan u osmini. Po-

godbe, da se dobije u rečene dane potpuno oproštenje, jesu kao obično: treba ispovijediti se i pričestiti se i u crkvi moliti se na namjenu sv. oca pape.

Pomolimo se.

Probudi, molimo Gospodine, u Crkvi svojoj Duha, kojim napunjen blaženi je Josafat mučenik i biskup tvoj dušu svoju za ovce položio, da po odvjetovanju njegovu i mi istim Duhom gibani i krijepljeni dušu svoju za braću položiti ne žapamo se. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

15. dan studenoga.

Sveti Leopoldo.

Leopoldo Četvrti markgrof Austrijski od plemena Babenberških, radi pobožnosti svoje već od mladosti prozvan Pobožni, rodi se godine 1073. u Melku, gdje su mu djedovi sjedjeli. Odgoji ga pobožna majka, u naucima pouči biskup Passavski. U mladosti sjale se na njemu sa bogobojaznošću potpuna neporočnost života, uzdržljivost i poniznost, u poznijoj dobi pravednost, milosrdnost, mudrost, osobito poštovanje vjere. Poslije smrti očine (godine 1096.) premda mnogo zabavljen brigama obiteljskim i vladalačkim, marljivo je činio djela pobožnosti i milosrdnosti: potrebne potpomagao, pritješnjavane podizao, mlitave potkrepljivao. Pa megju onolikim dvorskim ugodnostima i mamcima na grijeh držao sebe neopoganjena od svijeta. Nastojao svakomu učiniti dobro, i umanjivao javne terete, da olakoti život podložnicima, da ih pridobije sebi i od njih učini valjane kršćane. Kad upravo tada prvi križari prolažahu kroz Austriju i Ugarsku u Svetu Zemlju, Leopoldo ih lijepo dočeka, nahrani i napoji, i dade im trošak za tri sta konjanika na godinu dana.

Leopoldova žena Agneta potpomagala njega u svijem dobrim djelima, s njim čitala Sv. Pismo i ustajala noću na molitvu i promišljanje zakona Božjega. Da je Leopoldo bio i hrabar, pokaza više puta osobito kad Madžari provališe u Austriju, a on ih junački suzbi. Godine 1125. birahu Nijemci sebi cara; megju trojicom predloženih za carstvo bio i Leopoldo, on se pak kroz suze umolio biračima, da ga ne opteretiše tim dostojanstvom.

Glavare Rimske Crkve toliko je poštovao Leopoldo, te je zavrijedio, da ga papa Inocencije Drugi nazva sinom sv. Petra. Blagodaran svećenicima i redovnicima sagradi blizu Beča dva vele glasovita monastira, Kloster-Neuburg i Heiligenkreuz, koji još i sada stoje: u prvom namjesti monahe cistercite, u drugom redovnike sv. Augustina. I monastir Melk obnovi velikim troškom i obdari bogato.

Napokon pošto četrdeset godina pohvalno vlada pokrajinom Austrijom, godine 1136. dovrši sveto življenje, te primivši crkvene sakramente premine s ovoga svijeta u nebesku slavu.

*

* *

Sv. Leopoldo pogradi lijepih crkava i velikih monastira, namjesti redovnike u njima i obilato obdari, da mogu bezbrižnije Boga služiti, slaviti i hvaliti. Trošak za takve gragjevine držaše on dobro uloženim, jer je vjerovao, da se moljenjem pobožnih duhovnika i vazdašnjim slavljenjem Božjim u crkvama stiče podložnicima nebeski blagoslov.

Drukčije se danas misli; barem mnogi tlape, da je šteta truda i novaca, što se ulaže za gragjenje crkava i kloštara i za izdržavanje svećeníkâ i re-

dovníkâ. Na utemeljivanje novih crkava i kloštara ili na povećavanje dohodaka za duhovnike ma i stradajuće i ne misle pače nastoje, da i stare redovničke zadruge i crkvene zaklade ukinu, dohotke da im umanje ili pod kojekakvim izgovorima posve oduzmu; takvi ljudi ne vjeruju, da su crkve, kloštri i duhovnici narodu na korist, pače govore, da je sve ovo svijetu samo na teret i štetu. Pa takvi ljudi još zahtijevaju od drugih, neka vjeruju, da oni sve to govore i rade tek za opće dobro. Koliko bolnica, popravilnica, kaznionica, učionica, ludnica i ubožnica moglo bi se pograditi, govore oni; koliko potrebnika i stradalnika potpomagalo bi se suvišnim dohodcima kloštarskim i svećeničkim! Pak i čemu ovoliko svećenika i redovnika? Čemu njima ovoliki dohoci? Moglo bi biti bez polovine svega ovoga, i svijet bi lijepo i dobro stajao, itd. Tako besjede oni. No pri takovu staranju za opće dobro komu da na um ne padne slično staranje izdajnika Jude? »Zašto se čini takova šteta?« reče Juda videći gdje Marija Magdalena uzevši litru prave nardove mnogocjene masti maže noge Isusove. »Zašto se ta mast prosipa tako? Jer se mogaše ta mast prodati za više od tri sta dinara i dati se siromasima.« Koliko staranje za siromahe! No pod lijepim cvijetom staranja za siromahe krila se ljuta zmija kletoga lakomstva. »A ovo ne reče (Juda), što se staraše za siromahe, nego što bješe tat (kradljivac)«, kaže sv. evangjelje. Da je on prodao mnogocjenu mast, bilo bi od dobivenih novaca nešto spalo i u njegovu kesu. Takvi su vam gotovo svi vikači za »opće dobro«: neka se uzmu dohoci svećenicima, neka se ukine onaj kloštar, ona pobožna zaklada, kolika korist narodu, to jest pravo

reći: spasti će barem nešto ako ne sve vikačima u kesu. Pa ako bi se za opće dobro mogla razgrabiti imovina crkvena, svećenička i kloštarska, zašto se ne bi i imutak gospode vlastèlê, bogatih trgovaca, odvjetnika i visokih činovnika? Jesu li ovi imutak stekli na pošteniji način, nego li crkve, svećenici i kloštri? I jesu li dohoci svećenički doista onoliki, koliko se kaže? Pa komu napokon pripadnu? Svećenici ih ne uzmu sa sobom na drugi svijet, ostave ih općemu dobru ili prospu na žalost kadšto na mnogi ponajviše nezahvalni rod. A svećenika da je odviše? Na ovo bi se moglo odgovoriti pitanjem: nije li svakojakih činovnika i odvjetnika odviše? Ne bi li svijet bez polovine njih mogao lijepo i dobro stajati? Nijesu li njihovi dohoci puno veći od dohodaka svećeničkih? Ne bi li se i od njihovih dohodaka moglo što god odbiti za »opće dobro«?

No ne ćemo ova pitanja dalje da ispredamo. Mi ćemo radije veseliti se, ako se u nas pogradi što više crkava i kloštara, u kojima će se dostojnim načinom izvršivati služba i navješćivati riječ Božja; i molit ćemo se dragomu Bogu, neka nam dade što više svećeníkâ i redovníkâ, koji će molitvom, dobrim djelima i kreposnim životom slaviti Boga i na nas sazivati s neba blagoslov.

Pomolimo se.

Bože, koji si blaženoga Leopolda od svjetovnih briga prenio u nebesku slavu, dopusti, molimo, da tako prijegjemo preko ovih zemaljskih stvari, kako ćemo zavrijediti zajednicu vječnoga života. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

16. dan studenoga.

Blaženi Alberto.

Prije kojih šest sto i sedamdeset godina učio se u universitetu u Padovi mlad plemić iz Njemačke mudroslovlju i liječništvu s velikom marljivošću i srećom. Već se zadugo bavio u universitetu, da nije ni sâm pravo znao, što hoće da bude. Jednom klekne u dominikanskoj crkvi pred sliku Bogorodičinu i pomoli se za svjetlost s neba, i učini mu se kao da mu Bogorodica kaže, neka ide u dominikane i neka se bavi znanošću. I prijavi se glavaru dominikanskomu, koji vidjevši na njemu prelijepih duševnih darova i pravoga zvanja k življenju redovničkomu dragovoljno ga primi u red. Taj mladić bješe Alberto rogjen u Njemačkoj od plëmena gròfôvâ Bollstattskih.

Svršivši kod dominikana nauke bogoslovske s izvrsnim napretkom poslan bi Alberto za učitelja u Köln, poslije pak u druge različne Njemačke gradove; gdje god bi naime u Njemačkoj dominikani osnovali kloštar, onamo bi poslali Alberta, da uglednošću svojom, pobožnošću i učenošću osnovu utvrdi i razvije. Ali se opet povrati u Köln, kuda mu dogje za učenika iz Italije i Toma Akvinski, potonji preslavni učitelj crkveni (vidi 7. dan ožujka). Kad bi Alberto poslije poslan u Pariz za učitelja, pogje i onamo za njim Akvinski. Nauke Albertove slušalo toliko mnoštvo učenika, da je bio kad i kad prinugjen učiti pod vedrim nebom ne imajući za slušaoce dosta prostora u školskim zgradama. Albertovo znanje bijaše izvanredno opsežno te mu s toga svijet pridjede pridjevak: Veliki (Magnus). Napisa on osam sto rasprava, koje su poslije štampane u dvadeset

debelih i velikih knjiga. Mnogo vremena trebovaše on takogjer za pripravljanje k naukama i za usmeno poučavanje kao i za propovijedanje. Pored svega toga izmoli od svoje volje svaki dan sav psaltir od sto i pedeset psalama. Kad postade glavar Njemačke dominikanske pokrajine, obigje pješke sve kloštre i u svakom kloštru napisa kakvu raspravu, da naukom svojim koristi braći i da im naplati ono malo, što bi u njih potrošio. Kaznio bi redovnike, koji bi bez nužde kuda god došli na kolima ili konjima, hoteći da se u redu sv. Dominika sačuva apostolsko siromaštvo. U Poljskoj bješe tada kršćanstvo već rašireno, ali ostadoše još neki stari običaji neznabožački, n. pr. da se ubijaju stari ljudi, koji ne bi bili više za rad, tako i djeca kržljava i t. d. I onamo posla sv. Rimska stolica Alberta, da kukolj neznabožački iščupa iz njive Gospodnje.

U ono doba bijaše u Regensburgu biskup, koji je ljude više sablažnjavao nego li duhovno sazigjivao, zato ga Rimski papa na tužbu svećenstva i vjernoga puka skide sa biskupske stolice i posla u kloštar, da čini pokoru. Da se u biskupiji povrati red, mislio papa, da nije nitko vrsniji od Alberta, ter njega suprot ustručavanju njegovu imenova biskupom u Regensburgu. Albertu bilo već 67 godina, kad postade biskup; u takvoj starosti teško je primiti novu službu pak u njoj što valjano uraditi. Mudrošću velikom i trudbom neumornom povrati on ipak na brzo u biskupiji red, vjeru i život kršćanski. No tada bijaše biskup Regensburški ujedno knez Njemačke carevine te upravljaše velikim okolišem; ovako se bl. Alberto zaplete u poslove ovoga svijeta, što ne valja da čini dobar vojnik Hristov po nauku

apostolovu (Tim. II. 2, 3. 4.). S toga navali Alberto molbom na papu, da ga odriješi od biskupstva; papa se napokon privoli na to, te se blaženik vrati najprije na učiteljsku stolicu u Kölnu a poslije u tišinu kloštarsku. Neki suvremeni pisac kaže o tome: »Brat Alberto primi prinugjen biskupiju Regensburšku, ali dobivši dopuštenje baci je od sebe kao živ ugljen što ruku žeže, i vrati se k siromaštvu reda svoga.«

Pod kraj života Alberto nije općio ni s kim do s Bogom jedinim. Dogje u kloštar arhibiskup Kölnski i pokucavši na vrata celici, u kojoj stanovaše Alberto, zapita: »Alberto, jesi li tu?« Alberto ne otvori vrátâ, već samo odgovori: »Alberto nije više ovdje, on je bio ovdje.« Arhibiskup razumje ove riječi, da naime Alberto samo još kao preminuli duh živi za drugi svijet, i otigje žalostan. Primiv još sv. sakramente s velikom pobožnošću ispusti Alberto duh svoj sjedeći na stolcu i opkoljen od braće, što su plakala i molila se, u 87. godini dobi svoje.

Papa Gregorije Petnaesti proglasi (godine 1622.) Alberta blaženim, te red dominikanski crkveno slavi spomen njegov 15. dan studenoga.

O blaženom Albertu pisa znanac njegov, vrhovni glavar reda dominikanskoga Humberto ovako: »Slavni čovjek brat Alberto ragjaše kao drvo od života usred raja rodove od slave i milosti bez prekida. Po izvanjoj pojavi bijaše pristala obličja i velike snage. Tijelo imagjaše vrlo skladno, posve prikladno na sve poslove u službi Božjoj. Noću bdeći često puta u moljenju i promišljanju prinošaše sebe na oltaru srca u molitvi. Danju pak izvršivaše na vidljivom oltaru božanska otajstva sa čistim srcem i žarkom ljubavi. Vazda bijaše zabavljen bilo čitanjem, pisanjem, diktovanjem, propovijedanjem ili ispovijedanjem. Nikada ne dade duhu počinuti od djela Božjih. Plamenom ljubavi upaljen trugjaše se oko spasenja bližnjega i nošaše nebrojenih rodova; ne samo u Njemačkoj već gotovo po svemu svijetu predično djelovaše svetim primjerom, pobožnošću, divnom učenosti i istrebljivanjem zabluda. Bistar i ljubazan bješe pri opominjanju, oštar pri ukoravanju, krvni neprijatelj opačini. Riječ Božju, koja tecijaše iz usta njegovih kao izvor rajski, svatko je vrlo rado slušao. Bijaše ogledalo kreposti bez ljage; zato ga Bog obasuo velikom milosti i svi ga pazili. Ali se s toga ne ponese već na svemu zahvali milosti Božjoj. Zemaljske časti preziraše, i u ovom vijeku ništa ne ljubljaše do Hrista i pravde njegove«.

* *
*

Za promišljavanje evo ti, kršćanine, nekoliko rečenica od bl. Alberta: »Tko dade jaje Boga radi dok je živ, više mu koristi, nego puna crkva zlata što dade istom po smrti. — Kad oprostimo onakvima, koji nam naudiše na tijelu, dobru, poštenju, više nam vrijedi, nego li da idemo preko mora i da ležemo u sveti grob. — Kad radost i žalost s pravom smjernosti primimo od Boga i oboje priznamo za darove Božje, više nam ovo koristi, nego da se svaki dan do krvi bičujemo. — Kad bih hotio učene duhovnike za što god da pitam, išao bih u Pariz; kad bih pak hotio za tajne Božje da pitam, pitao bih najsiromašnijega čovjeka, koji je drage volje siromašan, i pitao bih ga za tajne Božje. — Kad god čovjek Boga radi propusti nestašnost kakvu bilo ma i je-

dnu samo taštu riječ ili tašt pogled, svaki put primi na duhovni način Boga u dušu, kao što ga svećenik tjelesno primi kod oltara. — Bolesnik često misli, da je život njegov bez koristi kod Boga. Ali ako i ne može činiti molitve i dobrih djela, može opet bolest njegova i živa želja dublje gledati u božanstvo nego li tisuća zdravih ljudi. — Sluzi je Hristovu opstati pred Gospodinom a ne pobjeći, ozlovoljiti se, mrmljati i tužiti se na ubod komarčji, n. pr. na malu napast, sumnju, tjeskobu, opast (ogovor) ili drugu kakvu bijedu. Neka bi samo jedan put k Bogu digao ruku dobre volje, namah bi se svi takvi komarci razagnali«.

Pomolimo se.

Usliši, molimo Gospodine, molbe naše, koje donosimo o svetkovini blaženoga Alberta ispovjednika tvojega i biskupa, i koji ti je vrijedan bio dostojno služiti, po odvjetovanju njegovih zasluga od svijeh nas odriješi grijeha. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

17. dan studenoga.

Sveti Hugon.

Hugon u Burgundiji oko godine 1140. rogjen od roda viteškoga izgubi majku već u svojoj osmoj godini, i zato ga otac dade na odgoju i nauke u jedan kloštar; u isti kloštar dogje poslije i sâm otac, da pošljednje godine života provede služeći Bogu jedinomu.

Istom bilo Hugonu devetnaest godina, kad primi sv. red gjakonski i tijem mu se nametne i dužnost, da kršćava, propovijeda i vrši druge crkvene službe, što je ipak premda mlad sveto i revnosno činio. Tada glavar kloštarski povede njega sa sobom u Kartusiju. Videći Hugon vrlo oštro življenje, kakvo

provode monasi kartusijanski (vidi 6. listopada u žiću sv. Brunona), odmah zavoli red njihov te ih zamoli, da ga prime megju se. Po zakonima pak crkvenim dopušteno je redovniku ostaviti svoj red pa prijeći u drugi oštriji; zato kada Hugona ne pustiše iz pregjašnjega kloštra, on kradom otide u Kartusiju. No istom dogje megju kartusijane, kad ga snagju silne napasti, nečiste požude (želje), ali se bori s njima moleći se bez prekida i vazda imajući pred očima Boga, pa je napastima onim bio istina vrlo ponižen no po milosti Božjoj nikad nadvladan.

Kad dogje vrijeme, da bude Hugon regjen za svećenika, zapita ga starac monah, kojega je on ponizno dvorio, bi li htio postati svećenik? A on pun bogoljubnosti i prostote golubinje odgovori: Što se mene tiče, ništa nema, što bih na ovom svijetu većma želio«. Tada će starac: »Kako se ti usugjuješ ono željeti, što nitko ako ne natjeran dostojno ne prima, ma bio i savršene svetosti?« Zastrašen ovim riječima padne Hugon na koljena pred starca i plačući moli za oproštenje. Videći pak starac toliku poniznost u njega sav tronut reče: »Ustaj, sinko, ustaj, ne žalosti se. Znam, zacijelo znam, s kakvim si duhom, s kakvim osjećanjem govorio te riječi. Ja ti kažem i zaista ti kažem: naskoro ćeš biti svećenik, poslije pak kad dogje vrijeme Bogom odregjeno, bit ćeš i biskup«.

Boravivši Hugon u Kartusiji deset godina postane kućanik monastirski. Ovu je službu tako zdušno opravljao, da je Gospodin radi njega blagoslovio monastir, kao što je nekad radi Josipa blagoslovio dom Misirca Putifara, te glas o kućenju njegovu daleko se pronese. Engleski pak kralj Henrik

Drugi bio utemeljio kartusijanski monastir Witham, ali novoj naselbini nije bilo pravoga napretka; zato kralj zaište i dobije Hugona za priora novomu monastiru. Za kratko vrijeme uvjeri se kralj, koliko je razborit i svet čovjek novi prior, pa se toliko pouzda u nj, da je u veoma znamenitim poslovima slušao njegov ako i neugodan savjet. I monastir Witham tako lijepo procvjeta, da je bio Bogu i ljudima na radost.

Nakon nekoliko godina pukne šire polje radu Hugonovu. Biskupska stolica u Linkolnu bila već do osamnaest godina upražnjena; napokon pristane kralj, da kaptol bira sebi biskupa, i izabere jednoglasno priora Hugona. Hugon se ustručavao primiti biskupstvo, ali na posljetku na zapovijest poglavara svojih morade pokoriti se. Koliko je prije nježna savjest Hugona odbijala od biskupstva, toliko je sada njega nagonila na vjerno vršenje teških biskupskih dužnosti. Starinski pisac obilato pripovijeda biskupovanje njegovo; mi možemo tek gdjekoje crte odanle povaditi.

Očinski se sv. Hugon brinuo za bolesne i bijedne navlastito za gubave, koje bi srdačno cjelivao i potpomagao hranom i odijelom i naukom i utjehom. Kancelar Vilhelmo hoteći iskušati poniznost sv. biskupa reče mu: »Gospodine, sv. Martin je cjelivom (poljupcem) iscijelio gubavca; ti pak ne iscjeljuješ gubavaca, koje cjelivaš?« Biskup mu odgovori: »Cjeliv Martinov tijelo je gubavčevo iscijelio, a cjeliv gubavčev dušu moju iscjeljuje«.

U moljenju časoslova (svećeničkoga molitvenika) bijaše sv. Hugon veoma savjestan te nikad ne htjede odgoditi molitvu, kad bi joj došao čas. Putujući jednom u okolini gdje je bilo mnogo razbojnika, u jutru rano uze on moliti jutrenju, a pratioci ga saletiše, neka ostavi molitvu, kako će moći još prije zore umaći razbojnicima. Ali čovjek Božji produži molitvu mirno i pobožno, niti prestade, dok je posve ne svrši, premda pratioci bojeći se navale razbojničke daleko odmakoše naprijed. I nuto, baš neki od pratilaca padoše razbojnicima u ruke, a sv. biskupu ne bi ništa. Pouzdanje u Boga držao on za tako svetu dužnost te jednom u jutru rano s velikom skrušenosti ispovjedi, da se je noću odviše zavezao u brige i tjeskobe.

Mnogo se Hugon starao za dostojno ukopavanje mrtvijeh te i sâm rado činio ovaj čovjekoljubni posao. Kad bi jednom pozvan ka kraljevskomu stolu a on se kod pogreba zabavi, dogju dvorani po nj, neka se požuri k objedu, jer ga kralj s gospodom već čeka. Hugon im odgovori: »Bolje je, da zemaljski kralj bez mene objeduje, nego da ja nalog vječnoga kralja bacim u nemar. Moja je hrana, da činim volju Oca mojega, koji je na nebesima.«

Najmiliji odmor bio sv. trudbeniku Hugonu, da se jedan dva puta u godini skloni u monastir Witham, gdje bi se zatvorio u celicu i moleći se i promišljajući bavio se jedino s Bogom. No kad bi mu se svjetovni ljudi potužili, što ne mogu i oni poći u monastir kartusijanski i postarati se za dušu, on bi ih poučio, kad bude Gospodin sudio, da neće nikoga prekoriti, što nije bio pustinjak ili monah već što nije bio dobar kršćanin; a od dobra kršćanina ište se, da ima vazda ljubav u srcu, istinu u ustima i čistoću u tijelu. Nagovarajući pak ženskinje na ljubav k Stvoritelju, govorio bi svetac: »Dosta je Bog svemogući ljubav

od ženskinja tim zavrijedio, što se je dostojio roditi se od žene. Tim je ženskinju učinio doista uzvišenu čast. Jer mužu nije dano, da se zove ili bude otac Božji, a ženi je udijeljeno, da jest mati Božja«.

Kad napokon blaženomu čovjeku prispje čas samrtni, primi sv. sakramente i na podu pepelom posutu ležeći ispusti dušu u onaj par, kad duhovnici oko njega zapjevaše pjesmu Simeonovu: »Sad otpuštaš slugu svojega, Gospodine, po riječi svojoj s mirom«. Umrije 17. studenoga 1200., i bi ukopan u stolnoj crkvi, koju je on dogradio i koja je jošte i sada jedan od najljepših spomenika iz prošlosti katoličke u Engleškoj.

* *
*

Sv. Hugon odbrani sebe od napasti nečistih požuda postojanom molitvom i vazdašnjom mišlju o nazočnosti Božjoj. Upotrijebi i ti ovo oružje na obranu od putenih (tjelesnih) požuda, pa ćeš vidjeti valjanost oružja ovoga. Vjera nas uči, da je Bog svuda, sve vidi, sve zna i sve čuje. Zli duh gleda, kako će spomen na ovu istinu u čovjeka zatomiti, ne bi li ga naveo na grijeh; kad ga već dotle zavede, te drži, da se Bog ne brine za ljudska djela, tada ga već ima u svojim pančama. Gospodin Bog sâm kazuje uzrok mnogim opačinama u Israelaca ovim riječima (Ezek. 8, 12): »Oni govore: ne vidi nas Gospodin, ostavio je Gospodin zemlju«. I po knjizi Crkvenici (23, 25. 26) bezbožnik govori: »Tko me vidi? Tama me opkoljuje, i zidovi me kriju, i nitko ne gleda za mnom! Koga da se bojim? Prestupaka mojih ne će se opominjati Višnji«. Kad dakle zaborav nazočnosti Božje čovjeka zavodi na kojekake prestupke i opačine, to jamačno spomen na istu nazočnost može čovjeka uzdržati od grijeha. S toga misli svagda na svudašnjost te nazočnost Božju, navlastito pak kada te snagje napast i desi se zgoda, da sagriješiš. Misli i govori sâm sebi: Bog me vidi, ako me i ne vidi nijedan čovjek; kako da griješim njemu na očigled? Bog čuje, što govorim; Bog vidi, što radim; Bog zna, što mislim; kako dakle da govorim, radim ili mislim, što njemu nije po volji? »Oči Gospodnje mnogo su svjetlije od sunca, gledaju na sve putove ljudske i na dubinu bezdane, i vide ljudskim srcima u skrovite strane«; kaže bogoduhi pisac (Crkv. 23, 28).

Pomolimo se.

Daj, molimo svemogući Bože, da nam blaženoga Hugona ispovjednika tvojega i biskupa časna svečanost poveća i pobožnost i spasenje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

18. dan studenoga.

Sveta Maksellenda.



U vrijeme, kad bijaše sv. Vindicijan biskup u Kambrayu (pod konac sedmoga stoljeća), rodi se u okolišu Kambrayskom u sadašnjoj Francuskoj od roditéljâ veoma uglednih i blagorodnih Maksellenda, kojoj se kao mučenici djevičanstva spomen slavi na dan 13. ovoga mjeseca.

Već zamalena pokazivala Maksellenda izvrsna svojstva. Bilo joj ne samo tijelo prekrasno, već se moglo vidjeti, da je i duša ne manje lijepa i plemenita. Roditelji je istina kršćanski odgajali, ali se u nje pokazivalo takovo smjeranje duše i srca, kakovo ne može biti od samoga odgajanja; igre i djetinarije nijesu je veselile; kad bijaše prinugjena zabavljati se s drugom djecom, bila prijazna u razgo-

voru ali vrlo oprezna i smjerna u svakoj besjedi i djelu. Ona je smjerala na sve uzvišene kreposti, te se o njoj pronosio glas na daleko, ako se i jest uklanjala svijetu.

Kad Maksellenda poodraste, našlo se namah mnogo prosaca; ali otac znajući da se kći žaca od udaje, prosidbe je njihove odbijao. Megju proscima pak bio mladić od roda velikaškoga imenom Harduin, koji budući ugledniji od drugih nije prestao i obećanjima i molbama salijetati roditelje djevojčine, dok god mu ne obećaše ruku njezinu ali bez njena znanja. Kad se i dan vjenčanja odredi, ode mladić kući sretan i veseo.

Nakon nekoliko dana upitaju roditelji Maksellenu, bi li se hotjela udati za onoga mladića, koji je lijep, blagorodan i veoma bogat; i reku joj, da će moći i u ženidbi vjerno služiti Bogu. Kako joj pitanje i nagovaranje ovo dogje iznenada, sva se smete te u smetnji samo zamoli vremena do drugoga dana za promišljanje. Ona je već bila Bogu obećala vazdašnje djevičanstvo, no trebalo joj od Boga kreposti za odrešit odgovor. Zato svu noć provede u molitvi moleći se Bogu, neka ne dopusti, da se ikad oskvrni tijelo njeno, koje je njemu čisto i cijelo zavjetovala, već neka joj dade jakost, da nadvlada sve tegobe. Potom i evangjelskim besjedama okrijepljena i angjelskim vigjenjem, kako kazuju, obodrena pogje u jutru rano k roditeljima, da im kaže svoju odluku. Ona im smjerno ali odrešito najprije reče, da nije valjalo bez njezina znanja nametnuti joj vjerenika, navlastito kad je već u takovoj dobi te može sama razabrati, što je po nju dobro; zatim izjavi, da je sve dobro promislila pak da nije voljna

udati se ni za Harduina, koji može biti veoma čestit i vrijedan, ni za ikoga drugog čovjeka, jer je već u djetinjstvu izabrala sebi za vjerenika Hrista Sina Božjega; ako se i može u ženidbi služiti Bogu, no sadašnjega vjerenika Hrista Otkupitelja svoga da ne može ostaviti za ljubav nikojemu samrtniku ma bio on koliko god ugledan.

Što su roditelji odgovorili Maksellendi, ne kaže se, ali da nijesu odustali od namjere svoje, vidi se iz potonjega dogagjaja. Kad naime dogje dan odregjen vjenčanju, eto Harduina sa mnoštvom srodnika i prijatelja: otac silom dovede Maksellendu na mjesto, gdje će se izvršiti vjenčanje. Ona plači, moli, zaklinji, a kad vidi, da je sve uzalud, odrešito izjavi pred svima, da po milosti Hristovoj, kojemu se je svom dušom predala, ne će nikada biti vjerenica Harduinova, makar je ubili na mjesto. Zabezeknuti svatovi razigju se namah, a djevica vrati se u očinski dom i uzme još revnosnije nego li do tada tvoriti bogoljubna djela: postiti, bdjeti, moliti se, krotiti tijelo, dijeliti milostinju, potpomagati potrebne, obilaziti bolesne i vršiti ostale dužnosti milosrgja.

Malo vrijeme zatim postajalo a to roditelji Maksellendini odu na gozbu; Maksellenda ostane sama sa dadiljom (pestinjom) svojom kod kuće, jer nije zalazila u goste znajući, kako se kod gozbe vode govori manje pošteni pače i grešni. Doznavši za to Harduin hoće da upotrijebi zgodu, kako će postići za čim gine. Sa nekoliko ortaka navali na kuću, u kojoj bivaše Maksellenda, zatvorena vrata razbi i dotle sve ispretraživa, dok ne nagje stidnu djevojku. Uzme joj laskati i moliti je i zaklinjati, neka mu bude žena; no ona ostane tvrda kao stijena, i ozbiljno mu

odsiječe: »Nikako me ne ćeš smesti, da ne učinim Gospodinu, što sam obećala. Ubij mi tijelo, duše ne možeš. A ja uzdajući se u Gospodina vjerujem, da ću vidjeti dobrotu Gospodnju na zemlji živijeh.« Ovo rekavši istrgne se zlikovcima iz ruku, no za njom poleti sav bijesan Harduin i mačem je svojim zakolje. Srećna duša dobivši palmu mučeničku preseli se u nebeske stanove blažene otadžbine. Harduin pak videći gdje iz djevičina tijela curi krv, u onaj čas oslijepi. Ortaci bojeći se da i oni ne budu tako kažnjeni, ostave njega i sramotno prsnu svaki kući svojoj.

Kako je općenito bio poznat sveti život Maksellendin i uzrok smrti njene, za pravo je svijet držao mučenicom, te bi tijelo njezino svečano sahranjeno u crkvi sv. apostola Petra i Pavla. Nakon tri godine opomene Bog bogoljubnu udovicu Almatrudu, neka kaže biskupu Kambrayskomu, da svete ostatke prenese onamo, gdje je Maksellenda izgubila život, jer Bog hoće ono mjesto čudesima da proslavi. Tako i bi; sv. ostaci biše svečano preneseni u domaju, gdje se namah dogodi prvo čudo na samom ubilcu, Harduinu. On se naime tri godine, kako obnevidje, neprestano kajao za zločin svoj. Čuvši pak da će se sv. ostaci Maksellendini prenijeti u domaju, umoli se, da ga onamo odvedu, i bacivši se na tle pred sv. tijelom prosi plačući oproštenje svojih opačina, i nuto u onaj čas progleda. Videći ovo skupljena svjetina dade slavu Bogu.

* * *

Kad tko preko mjere i preko reda hlepi na što god, kažemo za njega, da je čovjek strastan (jezan); takova prekomjerna i prekoredna pohlepa ili požuda ili čustvo zove se strast (jeza). A kad čovjek dopušta, da u njemu požuda ili čustvo prekoredno osili te postane strast, onda kao da ga je podsjeo sâm nečastivi ili kakva divlja zvijer, pa ga zanosi i preko volje njegove, da upropasti sebe a često i druge. Koliko se je tisuća mladića opačinom tajnoga grijeha samodavilo; koliko je tisuća ljudi pijanstvom sebe ubilo. Koliko li je ljudi kidisalo sebi (smrt zadalo) poput Jude ili izvadilo drugima dušu za nekoliko kukavnih forinta iz strasti, iz pohlepe na novac! U strasti se grijeh kao uputi (utjelovi), pa zato grijeh kao strast i najbolje pokazuje, kakav mu je svršetak: smrt. »Grijeh učinjen ragja smrt«. (Jak. 1, 15). Pa ako strast svagda i ne ragja smrti tjelesne, ali ragja za cijelo smrt duševnu to jest prokletstvo. S toga pazi, da se u tebi ne rodi strast kakva, jer bi inače izgubio vlast nad sobom te bi sebe predao vlasti krvničkoj. Pazi na sebe i ne daj, da čustvo ili požuda u tebi osili; utrni iskru, da ne plane plamenom. Vidi, kuda je Harduina nesrećna strast bila zanijela!

Pomolimo se.

Bože, koji si megju ostalim čudesima svoje mogućnosti i slabomu spolu podijelio pobjedu mučeništva, dopusti milostivo: koji blažene Maksellende djevice i mučenice tvoje rogjenje svetkujemo, da po njezinim primjerima do tebe koračamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

19. dan studenoga.

Sveta Elisabeta.



Život ove svetice, ako je i umrla mlada, u dvadeset i četvrtoj godini vijeka svoga, toliko je obilno divnim krepostima i dobrim djelima, te se o njemu spisaše čitave knjige; ovdje se

mogu dakako tek neke crtice iz žića ovoga ispisati.

Elisabeta kći je kralja Ugarskoga i Hrvatskoga Andrije Drugoga, rogjena godine 1207. Kao jutarnji blagi vjetrić zametne se u dietetu, kad mu je bilo istom tri godine, ljubav k udjeljivanju milostinje. Po čudnom običaju tadašnjega doba zaruče dijete Elisabetu već u četvrtoj godini dobi za Ludovika landgrofovića Turinškoga, kojemu je bilo jedanaest godina, i prenesu je u Wartburg stolnu kulu landgrofova Turinških, da bude sa zaručnikom odgajana. Milo čedo ne znajući još ni čitati bilo već toliko bogoljubno, da je često zalazilo u dvorsku kapelicu, gdje bi pred sobom otvorilo velik psaltir, pa sklopivši ručice gledalo na nebo pak onako trajalo u djetinjoj pobožnosti, koju mi nevoljni grešnici tako malo umom shvaćamo kao i vazdašnje klanjanje angjela nebeskih. Djetetu bila kapelica za izgubljenu roditeljsku kuću, te kad je nagje zatvorenu, poljubila bi vrata i ključanicu na njima i zid. Maloj kneginjici dadu za družice Agnetu sestricu zaručnikovu i još šest velikaških djevojčica. Kad se s njima igrala za dobitak pa dobila što god, dade dobitak ubogoj djeci ištući od njih, da izmole nekoliko Očenaša. I kad onako od svojdbe dobi novaca, razda sve odmah siromasima, i često izmoli u svekra i svekrve što god, samo da udijeli potrebnima. Igrajući se sa družicama legla bi iznenada potrbuške i onako se Bogu pomolila. Kad ne bi mnogih molitava kojima se nauči, mogla izmoliti danju, molila ih noću u postelji a tako te su dvorkinje mislile, da već tvrdo spava. Bio običaj u ono doba, da gospogjice izmegju dvanaest apostola izberu jednoga sebi za

zagovornika (odvjetnika). I Elisabeta učini to, pa izbirajući kockom tri puta pade kocka njezina na sv. Ivana evangjelista, kao što je upravo i sama željela. Od onda ne zakrati nikada ništa, što bi tko od nje zamolio u ime sv. Ivana apostola i evangjelista. Znajući već tada cijeniti djevičansku smjernost tako bi sebe privjesom prevjesila, da joj se od lijepoga lišca malo moglo vidjeti. Hoteći u nedjelju ili blagdan Bogu žrtvu prinijeti ne bi na se metnula kakav nakit n. p. oboce ili rukavice. Navlastito je pak Elisabeta već u nejakoj dobi osjećala, koliko vrijedi za kršćanski život odricanje. Kad se u igri najljepše razigrala, sva se razblažila od sreće i radosti, u jedan put bi prestala od igre veleći: »Prestajem Bogu za volju«. Ne mogavši se plesanju ukloniti obigrala bi jednom i kazala, da je dosta, jer da je jednom obigrom zadovoljila svjetoljupce, ostale obigre da odustavlja iz ljubavi ka Hristu.

Kad bi Elisabeti devet godina, umrije landgrof otac njezina vjerenika; i započeše patnje njezine. Budućoj svekrvi i zaovi Agneti kao i dvoranima ne svigjaše se velika pobožnost i smjerno odijevanje i ponizno podnošenje Elisabetino, pak joj se posmijevahu i nastojahu mladoga vladaoca, vjerenika njezina, na nju podražiti i nagovoriti, da nju otpravi natrag u Ugarsku ili udade za kojega od velikaša, a sebi da uzme drugu kneginju, koja će se dostojanstvenije vladati. Jednom pogje Elisabeta sa svekrvom i zaovom na Veliku Gospu u crkvu u grad Eisenach, koji leži pod Wartburgom; sve tri bijahu gizdavo obučene sa zlatnim krunama na glavama. U crkvi klekoše u klecalu pred velikim raspelom; a Elisabeta skide namah sebi krunu i ostade onako

gologlava sve do svršetka službe Božje. Kad je svekrva na povratku za to ljuto prekori, reče ona, da joj se čini bezbožno ondje gizdati se svijetlom krunom na glavi, gdje trnova kruna glavu Spasiteljevu oštro probada. — Tako je Elisabeta nicala i cvjetala megju nevoljama kao ljiljan megju trnjem i mirisala poniznošću i strpljivošću.

Landgrof Ludovik megjutim ne dade se odvratiti od obećane ljubavi i vjere, koju je uhvatio sa Elisabetom, te se vjenča s njom godine 1220. Ludovik bijaše čovjek, koji je mogao ženu učiniti srećnu; ne bješe samo lijep, ljubazan i veoma štovan već i čestit i krepostan vladalac. Po tome je posve naravno, da je ženidba njihova bila srećna i upravo kršćanska. Kad landgrof otide kuda god na više dana, Elisabeta obuče pokorničko odijelo i u teškoj pokori provede dane; kad se vrati, ona se opet nakiti, kako je donosio njezin stalež; a to učini ne od taštine već da ugodi mužu. Poslije klonula se svakoga nakita, kad god bi joj dopuštale prilike života; jer jednom došavši nakićena u crkvu pa zapazivši raspelo i vidjevši razliku megju svojim odijelom i Spasiteljevom golotinjom, gotovo onesvjesne. Pače ljubav k siromaštvu toliko joj se zakorjenjivala u srcu, da više puta dogje pred dvorkinje obučena poput prosjakinje te im kao proročanskim duhom reče: »Ovako ću hoditi, kad po volji Božjoj budem uboga i ništa.« Muž joj dopusti, da po volji čini djela pokore i milosrgja. Noću sišla bi s kreveta, da klečeći na podu Bogu se moli i promišlja o istinama vječnim; često je i oštro postila i takogjer pod najljepšim odijelom na golu tijelu nosila košulju od kostrijeti. Ljubav njena k ubogima i bolesnima tolika je bila, da su je zvali sirotinjsku

majku. Ubogima obilato udjeljivala milostinju, bolesne i u najkukavnijim kolibicama obilazila i ponuda im donosila, umrlima skrbila se za dostojan pogreb i išla za njihovim mrtvačkim sandukom. Priča se, kako je svetica jednom silazila sa Wartburga strmom stazom noseći u kabanici hljeba, mesa, jaja i drugih jela, da nahrani uboge. Muž bivši u lovu iznenada je susrete, i začudivši se što onako teško prti, zapita: »A što to nosiš?« i raskrili joj rukom kabanicu; kad tamo u krilu njezinu najljepših bijelih i crvenih ruža a u doba, kad im ora nije.

U to vrijeme red od sv. Franciska Assiškoga tek utemeljen širio se brzo na sve strane svijeta i čak u Njemačku. Sv. Elisabeta ljubeći siromaštinu Isusovu postade prva tercijarka ovoga reda u Njemačkoj.

Elisabeta dobi u srećnoj ženidbi jednoga sina i tri kćeri. Poslije porogjaja pogje svaki put s djetetom potajno bosa, u vunenu haljinu obučena u crkvu u Eisenach, i prikaza dijete na oltaru Bogu metnuvši do njega voštanicu i jagnje, i prosi za nj blagoslov s neba, da bude vazda vjerno Gospodinu služilo.

Trebalo je pak da se i na bogoljubnoj mladoj ženi ispune riječi Sv. Pisma (Prič. Sal. 3, 12): »Koga ljubi Gospodin, onoga kara, i kao otac sina koji mu je mio«. Bogoljubni muž Elisabetin pogje (g. 1227.) iz ljubavi Hristove sa križarima u rat na nevjernike, da im uzmu sv. grob. Doznavši za odluku muževu sruši se kao mrtva na tle, no razabravši se žrtvova sebe i muža Bogu. Kod rastanka da im srca popucaju od neizrečene tuge i žalosti; malena dječica privikuju odlazećemu ocu: »Laku noć, tato dragi, tisuću

puta laku noć, zlatni tato!« Da, uboga dječice, laku noć, vječnu laku noć! Jer tata umrije već na putu, u Italiji. Elisabeta je netom rodila pošljednje čedo, kad joj dopadoše crni glasi o smrti ljubljenoga vojna. No ovo je bio tek početak teških muka i nevolja, kojima je pohodi Bog. Djever njezin Henrik po savjetu opakih ljudi otjera nju s djecom sa Wartburga i iz Eisenacha, da bude on sâm gospodar u zemlji. U ljutoj zimi, lišena svega ne zna jadna kuda će sa četvoro djece; gragjani u Eisenachu, kojima je učinila nebrojena dobra, zatvaraju pred njom vrata boječi se landgrofa Henrika; napokon pokuca na vrata jednoj krčmi, kuda se je mogao svatko svratiti; krčmar valjada boječi se i on nemilosti novoga landgrofa dade za noćište kćeri kraljevoj i njenoj djeci pojatu, gdje su bile kojekakve olupanice i svinje. Kad je kraljeva kći tu sjedjela u teškoj tuzi i poniženju, dotače se duše njene prst Božji; u jedan put dogje na nju nebeski mir i radost. Sjedeći do preko ponoći onako puna svrhunaravne utjehe, čuje zvoniti zvono u franciskanskoj crkvi, koju je ona pred nekolike godine sagradila. Ustane s mjesta i ode u crkvu, i poslije službe Božje zamoli franciskane, neka zapjevaju Tebe Boga hvalimo za sve nevolje, kojima ju je Bog milostivo pohodio. I ona je sama glasno hvalila Gospodina, što je uboga i svega lišena, kao što je on bio u jaslima Betlehemskim.

Opet snagju Elisabetu novi jadi, kad se djeca počeše tužiti na studen i glad, i kad bi nakon nekoliko dana prinugjena učiniti, što je srcu materinjemu najteže, rastati se sa djecom svojom; dade ih naime na prehranjivanje u obližnja mjesta milosrdnim ljudima, koji su se sami prijavili. A ona ostavši sama privregjivala sebi hranu predući tugje predivo, ali još i od takve kukavne privrede davala prosjacima milostinju; tolika bijaše njoj potreba tvoriti dobro! No što je siromašnija bivala Elisabeta izvana, to se je više iznutra obogaćivala; imala često božanskih utjeha i nebeskih pojava.

Doznavši za jadno stanje, u kojem se nalazi Elisabeta, njezin ujak biskup Bamberški, dozove nju s djecom k sebi i dade joj za stanovanje jedan dvorac. U to doba povraćahu se križari iz Svete Zemlje. Turinžani došavši do groba svoga pokojnoga landgrofa Ludovika, tijelo mu iskopaju i ponesu sa sobom u Njemačku. Kad pak dogju do Bamberga i otvore pred Elisabetom mrtvački sanduk, ona obladana žalošću nije istina mogla odoljeti suzama ali je zahvaljivala Gospodinu, da onomu, kojega ne može više živa imati kao što bi željela i koji je preminuo u stranom svijetu a na djelu Božjem, može kosti gledati i obuhvatati. Vitezi Turinški došavši u Wartburg ljuto prekore landgrofa Henrika, što je onako nečovječki postupao sa udovicom svojega brata; on se pak uze izgovarati na opake savjetnike, i reče, da je gotov sve opet učiniti kako treba. Potom vitezovi dovedu Elisabetu na Wartburg kao zakonitu gospodaricu.

Ali Elisabeta boječi se da će živeći u obilju dobara zemaljskih uznemiriti sebi savjest i postati nedostojna milosti Božje, odreče se svega i ode u grad Marburg, gdje do kloštra franciskanskoga sagradi sebi kućicu, u kojoj će kao franciskanka živjeti. Više puta je papa Gregorije Deveti usreći pismima, i isti papa naloži svomu ovlašćeniku Konradu Marburškomu, da bude njezin osobiti duhovni vogj. Svetica

htjede prijeći u teški red klariški; pa kad joj ne dopusti Konrad, s njegovim dopuštenjem učini na veliki petak svečane zavjete kao sestra trećega reda; od onda se oblačila u smegju prostu haljinu, pasala se konopcem i hodila bosa. Živjela u najvećem uboštvu a svoje dohotke trošila na zadužbine i na potpomoć ubogima; ogodnu hranu sebi privregjivala ručnim poslom. Nije dopuštala, da nju drugi dvore, već voljela sama druge dvoriti. U Marburgu sagradi veliku bolnicu, koju po želji papinoj prikaza spomenu sv. Franciska Assiškoga. U njoj njegovala svetica bolesne i gubave svom mogućom ljubavi a najradije one, koji su bolovali od najgnusnijih bolesti. U to vrijeme poruči joj otac kralj Ugarski, neka se vrati u očinski dom; no ona ne htjede nipošto odazvati se pozivu.

Duhovni pak vogj sv. Elisabete svećenik Konrad držeći da se ona još nije potpuno odrekla svoje volje, vrlo je oštro s njom postupao i pače je tukao za najmanju pogrešku. A ona s prevelikom blagošću i ljubavlju snosila sve i same uvrede od dviju ženskih nakaza, koje Konrad njoj dade tobože za podvorbu. No Gospodin je zato nadari miloštom te njezina molitva imagjaše čudotvornu silu: po molitvi njezinoj jedan gluhonijem čovjek progovori i pročuje; iz jednoga bjesomučnoga izagje bijes; slijepac jedan progleda.

Jošte ne minuše ni dvije godine što je sv. Elisabeta učinila svečani zavjet, kad je poduzme ljuta groznica. Pozna odmah, da joj je ovo pošljednja bolest, te primivši sv. sakramente premine u Gospodinu dne 19. studenoga 1231. Na grobu njezinu dogodi se namah više čudesa, pa kad se to valjano do-

kaza, papa Gregorije Deveti upiše nju u broj svetijeh.

* *
*

Iz cvjetnoga i mirisavoga žića sv. Elisabete evo ti, čitaoče, ponajljepšega cvijetka. U teškoj tuzi i nevolji zamolila ona oce franciskane, neka na slavu Božju ispjevaju Tebe Bože hvalimo, i sama pjevala s njima. I ti tako radi u naprijed; kad te snagje ljuta bijeda i nevolja, kad te pritisne težak križ, saberi se i prinudi jadovnu dušu svoju, da hvali Boga, izmoli Tebe Bože hvalimo, jer hvala Božja u muci bezmjerno je dragocjena. Hvala Božja u sreći srebro je, u nesreći suho je zlato. Zato evo ti u Hrvatskom prijevodu crkvene zahvalnice, da ti bude vazda na ruci.

Tebe Boga hvalimo, tebe Gospodina ispovijedamo.

Tebe vječnoga Oca sva zemlja poštuje.

Tebi svi angjeli, tebi nebesa i sve kolike vlasti,
Tebi herubi i serafi neprestanim glasom privikuju:
Svet, svet, svet Gospodin Bog nad vojskama.
Puna su nebesa i zemlja veličanstva slave tvoje.
Tebe slavni apostolski zbor,
Tebe proročki dični broj,
Tebe mučenička sjajno-bijela hvali četa.
Tebe po krugu zemaljskom sveta ispovijeda Crkva,
Oca neizmjernoga veličanstva,
Časnoga tvojega pravoga i jedinoga Sina,
Svetoga takogje utješitelja Duha.
Ti kralju slave, Hriste,

*

Ti Očev vječni si Sin.

Ti za oslobogjenje primajući čovjeka nijesi se žacao od Djevičine utrobe.

Ti savladavši smrti žalac otvorio si vjernima kraljevstva nebeska.

Ti s desne Bogu sjediš, u slavi Očevoj.

Sudac, vjerujemo, doći ćeš.

Tebe dakle molimo, svojim slugama pomozi, koje si dragocjenom krvlju otkupio.

U vječnoj slavi daj da se sa svetima tvojim broje.

Spasi narod svoj, Gospodine, i blagoslovi našljedstvo svoje.

I upravljaj njima, i uzdiži ih do vijeka.

Svaki dan blagoslivljamo tebe.

I hvalimo ime tvoje u vijek, i u vijek vijeka.

Dostoj se, Gospodine, dan ovaj bez grijeha sačuvati nas,

Smiluj nam se, Gospodine, smiluj nam se.

Neka bude milosrgje tvoje, Gospodine, na nama, kao što se uzdamo u te.

U tebe se, Gospodine, uzdam, neka se ne postidim do vijeka.

Pomolimo se.

Tvojim vjernima srca, Bože milosrdniče, osvijetli, i po dičnim molitvama blažene Elisabete daj da sreću zemaljsku preziremo i sa nebeske utjehe vazda se radujemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

20. dan studenoga.

Sveti Edmundo.



U devetom stoljeću bilo u Engleškoj više kraljevina. U kraljevini Istočno-engleškoj postao kralj godine 855. E d m u n d o imajući istom petnaest godina, i petnaest je godina kraljevao.

Edmundo premda mlad već je samim licem pokazivao kraljevsko dostojanstvo, ali je bio ipak veoma blag i dobar svakomu i nije bio nimalo ohol. Još u djetinjskoj dobi nastojao ozbiljski, da bude krepostan na svaku ruku. Da sav psaltir na pamet nauči, bio se na godinu dana sklonio u dvor Hunstanton. Kad sjede na prijestol kraljevski, opake je ljude razborito, krepko i pravedno držao na uzdi, a siromasima bio podatljiv, udovicama pak i sirotama pravi otac. Na krunu dobrih djela njegovih metnuo se napokon križ.

Kao što dobar otac osjeća tugu i bol sve djece svoje, tako i dobar vladalac u srcu osjeća žalost i nevolju svih podložnika svojih. U kraljevinu Edmundovu provale divlji Danci pod vogjenjem vladaoca svoga Inguara. Danci bili tada još neznabošci, a prijeko nemili i okrutni, pravi krvoloci, palili sela i gradove, ubijali djecu materama na očigled, zlostavili žene i djevojke i sasijecali staro i mlado od samoga krvološtva i otimali sve, što god bi mogli odnijeti. Navlastito je pak Inguar gledao pobiti sve odraslo muškinje, da kralj Edmundo ne imadne vojnikâ.

Kralj Edmundo potuče istina jednom Dance, ali poslije toga bi prinugjen uzmaći se od veće sile neprijateljske. Tada pošlje Inguar poslanika k Edmundu, a sâm se sa vojskom polagano primicaše k njemu. Poslanik imao nalog ovako prozboriti kralju: »Na zemlji i na moru strahotni gospodar naš Inguar, kralj nepobjedljivi, pokorivši sebi oružjem različne zemlje, sa mnogo lagja je pristao na obalu ove zemlje, da ovdje prezimi, pa zato tebi zapovijeda, da s njim podijeliš starinsko blago i očinsko bogatstvo, ako

hoćeš, da pod njim ostaneš kralj. Ako pak prezreš silu njegovu nebrojenim četama poduprtu, na tvoju propast bit ćeš proglašen nedostojan života i kraljevstva. Pa tko si ti, da bi se smio ovolikoj sili oprijeti? Oluja morskoga veličanstva služi našim veslima, niti ih može maknuti s puta kojim udariše; njima nikad ne naudiše ni silni gromovi ni česti udarci strijela nebeskih, jer im prijaju i same prirodne sile. Pokori se dakle ovomu silnomu vladaocu; jer pokornima oprašta, a ohole obara.«

Sveti kralj uzdahne iz dna ojadjeloga srca i zapita biskupa najpouzdanijega savjetnika svojega, šta da odgovori siledžiji. Biskup bojeći se za život kraljev odgovori, da valja pokoriti se. A kralj sagne glavu, upre oči u zemlju i malo ušuti; napokon reče: »Na to smo dakle spali? Eto, barbarin došljak golim mačem maše nad glavama starim stanovnicima ove kraljevine! Ja ne marim umrijeti, samo da oni ostanu živi i da im se poslije vrati negdašnja sreća.« A biskup će kralju: »Kojima želiš, da ostanu živi, kad je neprijateljski mač malo koga ostavio u životu? Kako ti već pogibe veći dijel podložnika i kako si bez vojske, nemaš kud, predragi kralju, već pobjeći ili predati se drage volje, inače ćeš dopasti krvničkih ruku.« »Ovo je što najviše želim — odreče blaženi kralj — da naime duže ne preživim mojih vjernijeh, koje sa djecom i ženama krvopija ubi. A kako me možeš nagovarati, da bijegom osramotim slavu našu? Ja sam vazda držao, da je časno umrijeti za domovinu. Bog svemogući svjedok je, da mene ne će nitko ni živa ni mrtva odvojiti od ljubavi Hristove. Ja ne savih vrata svoga u jaram ničiji do u jaram Božji.«

Tada se okrene kralj k poslaniku Inguarovu, i reče mu: »Kako si još mokar od krvi mojih vjernijeh, zaslužio si smrt; no idući za primjerom Hrista mojega i gotov budući za ime njegovo ako ustreba poginuti od vaših strelica, ne ću čiste ruke sebi da okaljam. Zato požuri se, pa gospodaru svomu odnesi ovaj odgovor: Dobro, sine gjavolov, ideš za ocem svojim, koji naduven ohološću stropošta se s neba, i gleda kako će rod ljudski zaplesti laži svojom, i već je mnoge učinio dionicima kazni svoje. Ti ćeš me po volji Hristovoj naći neoružana, ali me ne ćeš ni prijetnjama uplašiti ni obećavanjem i laskanjem prevariti; blago i bogatstvo, koje mi dosad dade milostivo božanstvo, neka uzme i potroši tvoje nezasitno lakomstvo; pa ako ti ovo raspadljivo tijelo i razbiješ kao zemljan sud, prava sloboda duha ne će se tebi ni za čas pokoriti. Ubivši moje ljude još me nudiš kraljevstvom, kao da sam toliko pohlepan kraljevati ma i nad kućama oplijenjenim i praznima. Tvoje bijesno divljaštvo kako je počelo sa podložnicima raditi, tako neka radi sada sa kraljem. Kralj nad kraljevima žaleći ovo vidi, pa će mene, kao što vjerujem, u život vječni prenijeti, da s njim kraljujem. Znaj dakle, da se kršćanin kralj Edmundo ne će iz ljubavi k životu vremenomu pokoriti tebi vojvodi neznabošcu, ako prije ne primiš našu vjeru.«

Istom sveti čovjek ovo izgovori i poslanik iz kuće ispade, kad eto već se primiče s vojskom Inguar, koji ne htjede ni da sluša svu otporuku Edmundovu, nego odmah opkoli kuću, u kojoj se desio kralj. Tada sv. kralja Edmunda uhvate, svežu i dovedu pred Inguara, kao što je nekad Isus doveden bio pred Pilata upravitelja, želeći Edmundo poći za stopama

onoga, koji je za nas žrtvovan. Svezana na mnoge načine pogrgjuju i batinama tuku; napokon svežu ga za drvo i nemilice biju bičevima, a on jednako samo Hrista prizivlje. Na to neznabošci još većma ljutiti uzmu sveca na nišan i gagjaju strelicama; ovako mu ubadaju ranu za ranom, i tijelo je njegovo napokon puno strelica, kao jež što je pun bodljika, u muci nalik na Sebastijana dičnoga mučenika. Videći pak objašenjak Inguar, da se Edmundo ni ovako ne pokorava, već da sve jednako priziva Hrista, zapovjedi krvniku, neka mu odrubi glavu. Krvnik otkine poluživa kralja od drveta, i reče mu, neka pruži glavu. Kralj stoji krotak kao jaganjac iz stada izbrani, gotov ovaj život zamijeniti boljim, i razblaživan već sada vigjenjem unutrašnje svjetlosti. Dok se još Bogu moli, krvnik mu jednim mahom skine sa ramena glavu. I ovako dne 20. studenoga Bogu preugodna žrtva Edmundo, ognjem muke iskušan, sa palmom pobjede i vijencem pravde kralj i mučenik ugje u dvore nebeske.

*

* *

Što čitamo u žiću sv. Edmunda, čitamo i inače često u povijesti svjetskoj, da naime bezbožnicima ide sve lijepo za rukom, pravednici pak budu pritješnjavani. A zar ne upravlja ovim svijetom Bog? Pa gdje je Božja pravednost i svemogućtvo, kad opaki nadvlagjuju a dobri stradaju?

Na ovo pitanje daje nam vjera kršćanska posve izvjestan i bistar odgovor, naime: ova zemlja i življenje zemaljsko nije mjesto ni vrijeme naplaćivanju već iskušavanju i vjedžbanju. A doista je kušnja i velika zasluga, kad kršćanin na zemlji pored sve nepravde i pakosti ostane u vjeri, u nadi i u ljubavi. Kad bi se već u ovom življenju krepost naplaćivala vazda dobrom a opačina zlom, ljudi bi napokon činili dobro, a uklanjali se zlu samo svoje koristi radi, pa bi ovako krepost izgubila krasotu i vrednotu. Uprava Božja ovim svijetom daje istina mnogo puta već u ovom življenju dijel plaće ili kazni zato, da malovjerne utvrdi ili opomene, ali uopće istom je sudni dan i vječnost vrijeme potpunu naplaćivanju i podmirivanju. S toga neka se svatko strpi, vrijeme je kratko i brzo dogje duga vječnost. Bezbožni Inguar i sv. Edmundo dobivaju sada već tisuću godina plaću, svaki kakovu je zavrijedio.

Pomolimo se.

Podaj, molimo, svemogući Bože: koji blaženoga Edmunda mučenika tvojega rogjenje poštujemo, da se njegovim zagovorom u ljubavi imena tvojega utvrdimo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

21. dan studenoga.

Prikazanje blažene Marije Djevice.

Znademo, kako je Bog milostivo pogledao na prinos pobožnoga Abela (Mojs. I. 4, 4.); i kako je Bogu bila ugodna Nojeva žrtva, te Bog učini zavjet milosti i mira sa novim ljudskim rodom, i za znak zavjeta postavi dugu nebesku (Mojs. I. 8, 21; 9, 9ss). Čitamo takogjer (Mojs. I. 22), kako je Bog zapovjedio Abrahamu: »Uzmi Isaka, svojega miloga jedinog sina, pa idi u zemlju Moriju, i spali ga na žrtvu tamo na brdu, gdje ću ti kazati.« I kad Abraham već izmahne nožem, da zakolje sina svojega, vikne mu angjel Gospodnji s neba: »Abrahame,

Abrahame! ne diži ruke svoje na dijete. Jer sad vidim, da se bojiš Boga i nijesi požalio sina svojega mene radi... Kad si tako učinio, to ću te blagosloviti i sjeme tvoje umnožiti kao zvijezde na nebu i kao pijesak na obali morskoj, i blagoslovit će se u sjemenu tvojem svi narodi na zemlji, zato što si poslušao glas moj.« Bog pogleda milostivo i na nebrojene žrtve, koje prinese kralj Salomon u novom hramu (domu). I sigje oganj s neba i spali žrtve, i napuni se hram veličanstva Gospodnjega, i Gospodin javi se Salomonu i reče mu (Dn. II. 7): »Uslišio sam molbu tvoju... i izabrao sam i posvetio to mjesto, da bude ime moje tu do vijeka i ostanu oči moje i srce moje tu u sve dane.«

Tako su i pobožni roditelji Joahin i Ana kćerku Mariju u hramu Jerusalemskom prikazali Bogu. Kod Israelaca (Židova) bila su djeca na dva načina prikazivana Bogu. Na prvi način, koji je bio propisan samim zakonom (Mojs. III. 12), bili su roditelji dužni za rogjeno dijete u hramu prinijeti žrtvu i to za muško četrdeseti dan poslije rogjenja, a za žensko osamdeseti dan; žrtva bila jagnje i grlica ili golupče, ako li ne mogoše dati jagnjeta, trebali su prinijeti dvije grlice ili dva golubića; pri takvoj žrtvi prikazivali bi roditelji dijete Bogu. Israelci su bili mjesto svih naroda Gospodinu Bogu prikazani i posvećeni i zato se zvali narod Božji; a mjesto svih Israelaca izabrao sebi Bog sve prvijence megju njima, opet mjesto svih prvijenaca bilo je pleme Levijevo odregjeno za izvršivanje javne službe Božje, na čelu pak čitavomu plemenu Levijevu bio je kao posrednik megju Bogom i narodom veliki svećenik. Sav je dakle narod Israelski bio

Bogu posvećen, te je trebalo svako dijete napose njemu prikazati. I sv. Joahim i sv. Ana priniješe za čedance svoje dvije grlice, i prikazaše ga Gospodinu.

Drugo prikazivanje nije bilo zakonom zapovjegjeno, već posve dragovoljno. Gdjekoji bi se roditelji zavjetovali, bilo dok i ne dobiše dijete ili pošto im se dijete već rodi, da će dijete Gospodinu Bogu na službu prikazati za vazda ili pak za neko vrijeme; tako se Ana žena Elkanina zavjetovala, ako dobije muško čedo, da će ga dati Gospodinu dokle je god živo, i kad rodi sina, kojemu nadje ime Samuel, dade ga Gospodinu dokle je god živ, a dijete Samuel služaše Gospodinu u šatoru pred velikim svećenikom Helijem (Sam. I. 1, 2). Pa i ljudi odrasli, muškarci i žene prikazali bi sebe Gospodinu na službu u sv. šatoru već u vrijeme Mojsijevo (II. 38, 8) i poslije u vrijeme Helijevo (Sam. I. 2, 22); i proročica Ana, koja se sa bogoljubivim starcem Simeonom pokloni djetetu Isusu prikazanu u hramu Jerusalemskom, služila je Bogu dan i noć postom i molitvom ne odilazeći od hrama (Luk 2, 36s). Kod hrama Jerusalemskoga bilo je zgradâ, u kojima su stanovala takova Bogu prikazana lica.

Po pobožnom predanju sv. Joahim i sv. Ana prikazaše Bogom darovanu kćerku Mariju, kad je navršila tri godine, iznova Bogu dragovoljno, posvetiše Gospodnju odabranicu za vazdašnju službu Božju. Marija duhom Božjim taknuta ne imajući nikakva primjera pred sobom i suprot običaju Židovskom zavjetova Bogu djevičansku čistoću svoju, da žrtva, koju prinese Gospodinu, bude potpuna, da ljubav Božja u njoj svaku drugu ljubav posveti ili spriječi. »Metni me kao pečat na srce svoje, kao

pečat na mišicu svoju; jer je ljubav jaka kao smrt, i ljubavno revnovanje tvrdo kao grob, žar je njezin žar od ognja i plamena«, tako joj reče vjerenik nebeski (Pjesm. 8, 6), i ona s djevičanstvom prikaza sebe Bogu sasvim i postade učiteljica, pregledalica, dika i kraljica svijeh djevica. Ako i ne sigje oganj s neba, da njezinu žrtvu Bogu prinesenu očevidno spali, kao što je spalio žrtve Abelovu i Salomonovu, žar Duha svetoga spali ipak u njoj sve nečisto i zemaljsko već od prvoga početka. Ona je bila milosti puna. Ako se i ne pojavi, kao nekad kod žrtve Nojeve, nebeska duga za znak zavjeta i mira megju Bogom i ljudima, ipak je ona sáma bila znak navješćujući dolazak mirovnoga vladaoca, kojemu kod dolaska na svijet privikivahu čete angjelske: »Slava na visini Bogu i na zemlji mir ljudima dobre volje!« Gospodin je bio s njom. Abraham je bio spreman Bogu žrtvovati svoga jedinog milog sina, ali ni Abraham ni Isak nijesu bili dostojni tolike žrtve; a Marija nije samo sebe, svoju djevičansku čistoću, svaki dah i svaki kucaj srca prinijela Bogu, već što je najviše i najsvetije na nebu i na zemlji, svoje najdragocjenije blago, najmilije svoje, preljubljenoga jedinca svoga žrtvovat će ona Bogu, da bude kao jagnje zaklan na groznom križu i da se u sjemenu Abrahamovu po Mariji materi svijeh sinova Božjih blagoslove svi narodi; s toga što je poslušala glas Božji te kazala: »Evo, službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj!« blagoslovena je megju ženama. Pa ako i nijesu nebrojene žrtve bile paljene Gospodinu, kao kod posvećivanja novoga hrama u Jerusalemu, ako se i nije razlijegala trubnja trubalja, ipak se javi u hramu s Marijom po drugi put oblak,

koji je zastirao veličanstvo Božje. Nije li Marija oblak zastirući veličanstvo Božje, nije li ona sáma hram, svetinja nad svetinjama, kovčeg (škrinja) zavjetni? Evo je, ona dolazi, da se Gospodinu prikaže, da se Bogu žrtvuje. Odsada će je zvati blaženom svi naraštaji.

Evo Marije, dolazi pred Gospodina, da mu se prikaže; a Gospodin joj govori: »Čuj, kćeri, pogledaj i obrati k meni uho svoje, zaboravi narod svoj i dom oca svojega (Ps. 44, 10); požuri se, prijateljice moja, hodi! Kako su lijepi koraci tvoji (Pjesm. 2, 10; 7, 1).« Ona pak odgovara: »Moj je dragi moj i ja sam njegova, on pase megju ljiljanima (Pjesm. 2, 16). U svemu tražih pokoj, a boravit ću u našljedstvu Gospodnjem (Crkv. 24, 11). Gospodine, zamilovah krasotu doma tvojega i mjesto naselja slave tvoje (Ps. 25, 8). Za jedno samo molih Gospodina, to ištem, da stanujem u domu Gospodnjem sve dane života svojega, da gledam krasotu Gospodnju i polazim hram njegov (Ps. 26, 4). Šta imam na nebu? i bez tebe — šta hoću na zemlji? Čezne tijelo moje i srce moje; Bog srca mojega i dijel moj Bog do vijeka (Ps. 72, 25. 26). Hvalim ti, Gospodine, od svega srca svojega, što si uslišio riječi usta mojih. Pred angjelima pjevam ti, klanjam ti se kod hrama svetoga tvojeg, i hvalim ime tvoje za milosrgje tvoje i istinu tvoju, jer si nada sve uzveličao ime sveto svoje.« (Ps. 137, 1. 2).

A mi se sa Crkvom danas ovako Bogu pomolimo:

»Bože, koji si hotio, da se blažena Marija vazda Djevica, Duha svetoga prebivalište, današnji dan u hramu prikaže, podaj, molimo, da po njezinu odvjetovanju zavrijedimo biti prikazani u hramu slave tvoje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

*

* *

Tko prikaže rod od dobra drva, učini prijatan prikaz (dar); tko pak prikaže drvo sa sadašnjim i budućim rodom, dade sve, što drvo vrijedi i može. Mnogo učini, tko zlato i srebro dade Bogu preko crkava i siromaha njegovih; no tko sebe sa svim prikaže Bogu, kao što je učinila blažena Marija Djevica, daruje mu neizmjerno više, jer čovjeku nije ništa veće i dragocjenije nego sâm sebi i on ništa nema tako potpuno kao samoga sebe, pa zato i ne može drugo šta tako posve darovati kao sebe.

A čovjek i jest tako reći samo zato začet, da se može Bogu prikazati; jer zato mu i dade Bog slobodnu volju i moć da ljubi. I da čovjek prikazujući sebe može Bogu učiniti dragocjen dar, dade mu Bog otmjenu čast, dade mu moć da shvati i prihvati vječnost, slobodu i besmrtnost, i obdari ga na duši i tijelu divnim darovima, dostojnima darovnika Boga. I za cijelo najveća je slava, koju može stvorenje dati Bogu stvoritelju, kad mu sebe žrtvuje; jer ništa nije Bogu na veću slavu nego razumno stvorenje, koje se njemu posve preda, neka s njim radi ovdje i u vijeke po svojoj volji.

U tom pak je ujedno najveća čast i sreća čovjeku, jer, Bože dragi, pripadajući ja samomu sebi ne pripadam li nevaljalu gospodaru? Budući pak da je duh bodar a tijelo slabo i budući da mnogi sebe Bogu prikažu ali i opet brzo sebe natrag uzmu, zato se sv. Augustin molio istinito i lijepo: »Bože, uzmi me meni, i podaj me tebi!«

22. dan studenoga.

Sveta Cecilija.

v. Cecilija mnogo je slavljena u Crkvi katoličkoj; njezino se ime napominje kod svake sv. mise, njoj na čast sagragjene su u Rimu tri crkve, jedna izmegju njih na onom mjestu, na kojem je svetica živjela i umrla (oko godine 230.).

Stara legenda pripovijeda o toj slavljenoj svetici ovo: Cecilija Rimljanka djevojka od roda plemenita od prve dobi poučavana u vjeri kršćanskoj, zavjetova Bogu djevičanstvo svoje. Poslije bi protiv volje svoje vjerena za odlična mladića Valerijana, koji ginući za njom odredi već dan vjenčanju. Cecilija pak izvana obučena u haljinu zlatom izvezenu na tijelu imagjaše kostrijet, i kad već zasvira ugodna svirka, ona u srcu svome jedinomu Bogu pjevaše: »Neka bude, Gospodine, srce moje neoskvrnjeno u pravdama tvojim, da se ne postidim.« (Ps. 118, 80). Bješe pak postila dva tri dana, preporučivala se Gospodinu, i molitvom prizivala angjele Gospodnje, apostole i sve službenice Hristove, neka joj u Boga pomognu, da sačuva čistoću svoju.

U dan svadbe kad dogje noć, pa se Cecilija nagje sama sa Valerijanom, reče mu: »Slatki i mili mladenče, imam tajnu, koju ću ti očitovati, ako mi se zakuneš, da je ne ćeš prokazati.« Valerijan joj se zakle, da tajne ne će nikada nikomu izdati. Tada će ona njemu: »Znaj, da imam angjela prijatelja, koji s najvećom pomnjom čuva tijelo moje. Ako bi on zapazio, da ti hoćeš mene nečistom ljubavi oskvrniti, namah bi na te raspalio gnjev svoj i pogubio bi cvijet mladosti tvoje. Ako li vidi, da ti mene čistom

ljubavi ljubiš i djevičanstvo moje neoskvrnjeno čuvaš, ljubit će i tebe kao mene i pokazat će ti milost svoju.« Valerijan na mig Božji uplašen reče: »Ako hoćeš, draga, da vjerujem, što mi kažeš, pokaži mi angjela, pa ako je takav, učinit ću, na što me nagovaraš; ako li ljubiš drugoga čovjeka, mačem ću ubiti tebe i njega.« Cecilija odgovori: »Možeš ga vidjeti, ako vjeruješ u jednoga pravoga Boga, koji živi na nebesima, i ako se očistiš u vječnom izvoru preroggjenja.« Valerijan je zapita, gdje bi se moglo to zbiti? Odgovori mu Cecilija: »Ima starac, koji umije ljude očišćavati, da budu dostojni gledati angjele. Idi do trećega kamena od grada drumom Appijevim; ondje ćeš naći ubogih, koji od mimohodaca prose milostinju; oni mene znadu, pozdravi ih od mene, i reci im: Cecilija me šalje k vama, da mi kažete, gdje je sveti starac Vrban, nešto mu poručuje. Kad dogješ k njemu, iskaži mu sve, što sam ti govorila; pa kada te on očisti i obuče u bijele haljine, dogji ovamo, pak ćeš vidjeti svetoga angjela, koji će biti i tebi prijatelj i pomoćnik.«

Milost Božja učini u srcu Valerijanovu, da je po naputku vjereničinu odmah iz one stope pošao k papi Vrbanu i sve mu pripovjedio. Vrlo obradovan pade sv. starac na koljena i pruživši k nebu ruke zahvali Spasitelju, što je Cecilija kao jagnje bez obrane naprasitoga lava Valerijana blagoslovenom besjedom pretvorila u jaganjca. Dok se pak sv. papa Vrban Bogu molio, u jedan čas javi se pred njim starac obučen u haljine bijele kao snijeg, držeći u rukama tablicu spisanu zlatnim slovima. Bijaše sv. Pavao aposto. Valerijan od čuda pade kao mrtav na tle. Nebeski starac podiže ga, i reče mu, neka čita riječi

knjige, pa će se očistiti i vidjet će angjela, za kojega mu govorila djevica Cecilija. Tada Valerijan upre oči u pismo i čita: »Jedan Gospodin, jedna vjera, jedno krštenje. Jedan Bog i Otac sviju, koji je nad svima, i kroza sve, i u svima nama.« (Efes. 4, 5. 6). Tada mu svećenik reče: »Vjeruješ li, sinko, da je tako, ili jošte dvoumiš?« A Valerijan vikne jakim glasom: »Nema za cijelo ništa pod nebom, čemu bi se istinitije moglo vjerovati.« I u onaj čas nestade onoga starca ispred očiju Valerijanovih.

Potom papa Vrban pouči Valerijana u vjeri kršćanskoj, krsti ga i pošlje natrag k Ceciliji. Došavši Valerijan obučen još u bijele haljine k Ceciliji nagje nju gdje se Bogu moli, a do nje stoji angjel ognjenih krila i sjajna lica držeći u rukama dva vijenca bliskava ružama i ljiljanima, i jedan vijenac dade Ceciliji, a drugi Valerijanu govoreći: »Ove vijence čuvajte srcem neoskvrnjenim i čistim tijelom, jer vam ih donijeh iz raja Božjega. Ovo pak bit će vama znak: nikad vam ne će uvenuti niti će ikad izgubiti preugodan miris, niti će ih tko drugi moći vidjeti do samo oni, koji tako ljube čistoću, kao što ste vas dvoje dokazali da je ljubite. I kako si ti, Valerijane, pristao na savjet čistoće, Gospodin Isukrst posla mene, da dobiješ što god zamoliš.« Valerijan poklonivši se reče: »Ništa mi nije milije na ovom svijetu od mojega brata Tiburtija, pa bi od mene bilo bezbožno, kad bih ja izbavljen iz idolopoklonstva njega ostavio u propasti; zato samo ovo molim: neka Hrist Gospodin i mojega brata izbavi, kao što je mene izbavio, i neka nas obojicu učini savršene u ispovijedanju imena njegova.« Čuvši ovo angjel radosna lica reče: »Kad si od Hrista molio, što je njemu draže

nego li tebi samomu, Gospodin će njega preko tebe pridobiti, kao što je tebe pridobio preko službenice svoje Cecilije, i s njim ćeš doći do pobjede mučeničke.«

Po tom nestade angjela, a dok se njih dvoje u Hristu radovahu i razgovorom duhovno sazigjivahu, eto brata Valerijanova Tiburtija, koji sv. Ceciliji kao nevjesti svojoj poljubi glavu i reče: »Odakle u ovo doba godine taj miris od ruža i ljiljana? Da držim u rukama ruže i ljiljane, ne bih osjećao tako sladak miris«. Valerijan mu odgovori: »Ako si gotov vjerovati, brate, primit ćeš neraspadljiv vijenac, i vidjet ćeš onoga, čija krv cvjeta u ružama i čije tijelo i duša bijele se u ljiljanima. Mi imademo vijence, kojih oči tvoje ne mogu vidjeti, vijence sjajne ognjenom crveni od ruža i bjelinom od snijega«. »Slušam li to u snu, ili doista tako govoriš, brate Valerijane?« priupita Tiburtije. Valerijan mu odgovori: »U snu dosad življesmo, dragi brate; sada pak smo po milosti Božjoj u svoj istini, i nema u nama laži. Bogovi koje smo dosele štovali, jesu za cijelo zli i nečisti dusi«. Tiburtije priupita: »Odakle to znaš brate?« Angjel me je Božji poučio — odgovori Valerijan — kojega ćeš i ti moći vidjeti, kad se očistiš od svega smrada idolskoga«. Tiburtije reče: »Ako može biti, da i ja vidim angjela Božjega, zašto da se namah ne očistim?« Valerijan odgovori: »Obećaj mi, da odričući se svih gadnih bogova vjeruješ, e je jedan Bog na nebesima«. Tiburtije reče: »Ne razumijem, što mi kažeš«. Tada prihvati riječ Cecilija, koja je već od djetinjstva živjela u kršćanstvu, te reče: »Valja ti znati, da likovi zemljani, sadreni, drveni i mjedeni, na kojima žive pauci i ptice grade

smradna gnijezda, ne mogu biti bogovi. Megju idolima i mrtvacima nema razlike. Jer kao što mrtvac imade istina sve ude, ali nema daha ni glasa ni čustva, tako imadu i idoli imena bogova, ali su loši zemaljski likovi, koji nijesu nikad ni imali života, kao što su imali mrtvaci, već smrću počinju i ostaju vazda mrtvi.« Tada reče Tiburtije sa svim skrušenjem: »Tko tako ne vjeruje, nijemo je živinče. Zato ja priznajem, nema Boga do Boga kršćanskoga, i samo ću njega unaprijed štovati.« Na ove riječi poljubi sv. Cecilija Tiburtija u prsi i reče: »Od danas si mi brat; kao što je ljubav Božja učinila tvoga brata mojim mužem, tako je i tebe preziranje lažnih bogova učinilo mojim bratom. Pa kako si gotov vjerovati u Gospodina našega Isusa Hrista, idi odmah sa bratom svojim, da se očistiš svetim krštenjem, čim ćeš takogjer vrijedan postati, da vidiš angjele i dobiješ oproštenje svijeh grijeha.«

Kada potom Valerijan reče Tiburtiju, da će ga odvesti Vrbanu, Tiburtije pripomene: »Kažeš li za onoga Vrbana, kojega kršćani zovu svojim papom? Čuo sam, da je bio već dva puta osugjen na smrt, a sada krijući se pod zemljom potajno propovijeda vjeru svoju. Ako nas kod njega nagju, bit ćemo s njim zajedno kažnjeni smrću, pa tražeći božanstvo, koje je na nebu sakriveno, izgubit ćemo što imamo na zemlji.« Sv. Cecilija mu odgovori: »Kad bi samo ovaj život bio a ne bi bilo drugoga, po pravu bismo se bojali za ovo, što imamo na zemlji. No budući da ima život drugi, koji je od ovoga mnogo bolji i uzvišeniji, i nikad se ne dokanča, zašto da se bojimo izgubiti ovaj život, kad izgubivši ovaj dolazimo u onaj mnogo bolji?« Po tom opiše sv. Cecilija bla-

ženstvo života na nebu, a bijede i nevolje života zemaljskoga. Ali će Tiburtije: »No tko je bio na onom svijetu, pa došao na ovaj, da nam kaže, kako je ondje, te bismo mogli sve to vjerovati?« Tada ustane blažena Cecilija i svečano ovako progovori: »Stvoritelj neba i zemlje i mora i svih životinja, prije nego sve ovo učini, rodio je iz sebe Sina i izveo iz svoje moći Duha svetoga, Sina, da učini sve, Duha svetoga, da oživi sve koliko.« Tiburtije pripomene: »Dosele mi se kazalo, treba vjerovati da je jedan Bog na nebesima; a sada ti govoriš o tri Boga?« Cecilija istumači mu zatim otajstvo, da je jedan Bog u trojstvu i trojstvo da je u jedinstvu. Kad pak Tiburtije iznova zapita: tko nam je objavio što god o drugom životu? sv. Cecilija mu na tanko pripovjedi o Isusu Hristu, šta je činio, učio i stradao, zatim o apostolima i o životu vječnom. Na pošljetku poliše suze mladoga Rimljanina, te on pripade k nogama sv. Cecilije i obeća, da će u napredak prezirati slasti i radosti ovoga života i težiti na život vječni.

Valerijan odvede Tiburtija k sv. papi Vrbanu, koji ga s velikom radosti još potpunije pouči i krsti u ime Oca i Sina i Duha svetoga. Toliku je pak Tiburtije milost primio od Hrista, da je svaki dan vidio Božje angjele i od Boga lako dobio, za što god bi mu se pomolio.

Sada ćemo još na kratko kazati, kako su sv. Cecilija i sveta braća Valerijan i Tiburtije svršili život. Nastade opet gonjenje na kršćane. Glavar grada Rima Almahije zabrani ukopavati tjelesa mučenička. Kada se pak sveta braća i pored ove zabrane starahu za ukopavanje pogubljenih kršćana i udovice i sirote njihove potpomagahu novcem i utješavahu besjedom, pak za to dozna Almahije, biše obojica na zapovijest njegovu mačem pogubljeni. Poslije toga zapovjedi Almahije službenicima svojim, da preda nj dovedu Ceciliju, i kad je dovedoše, traži najprije od nje blago Valerijanovo i Tiburtijevo; i kad ona odgovori, da je sve njihovo blago razdano ubogima, sav bijesan zapovjedi, neka je odvedu natrag u njenu kuću i ondje u kupaonici sažegu. U kupaonici bi zatvorena čitav dan, da joj ništa ne bi; tada dogje krvnik, koji joj tri puta zasiječe vrat, ali glave ne odsiječe, i ostavi je na polak živu. Nakon tri dana, dvostrukom palmom mučeništva i djevičanstva ukrašena, preda dragocjenu svetu dušu svoju u ruke Boga živoga.

*

* *

Hrist Gospodin kaže u Otkrivenju (3, 18): »Svjetujem te, da kupiš u mene zlata žeženoga u ognju, da budeš bogat; i haljine bijele, da se obučeš i da se ne pokaže sramota golotinje tvoje; i masti očinjom pomaži oči svoje, da vidiš.« Sv. Cecilija bila bogata svima ovim dobrima duševnim. Oči joj bile bistre, te je kao kakav preminuli duh čisto poznala ništavilo stvari zemaljskih, vrijednost duhovnih i neizmjernu krasotu Isusa Krista; s toga je i mogla onolikom silom uvjerenja druge obratiti k vjeri. Duša njena bila obučena u haljine bijele, od kojih je jedna čistoća i djevičanstvo, a druga pravednost i svetost, koju duša dobije krštenjem (ili sakramentom pokore). I bogata je bila zlatom zasluga, obilato činila duhovna i tjelesna djela milosrgja, i zlato ovo bilo žeženo u ognju dragovoljnoga mučeništva. Ova tri dobra treba svi da imamo, ako hoćemo u nebo

uljesti: mast očinju, da vidimo put onamo, bijele haljine i zlata, da budemo lijepi i bogati pred Bogom. Gdje možemo sve ovo dobiti? Hrist kaže: »Svjetujem te, da kupiš u mene.« A čim da kupimo ona dobra duševna? Prije svega molitvom, postom i milostinjom; što se više vjerujući Bogu uzmoliš, više ćeš vidjeti, poznati istine vječne, više ćeš biti čist i više ćeš skupiti zâslûgâ, koje će Gospodin još u ognju žeći mećući na tebe križ bijeda i nevolja, a ti noseći ga strpljivo.

Pomolimo se.

Bože, koji nas godišnjom svetkovinom blažene Cecilije djevice i mučenice svoje razveseljavaš, daj: koju častimo službom, da i primjerom pobožnoga življenja za njom idemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

23. dan studenoga.

Sveti Klemento.

Sv. Pavao apostol u poslanici Filibljanima (4, 3) kaže o Klementu, da se je u evangjelju trudio s njim, i da mu je ime u knjizi života. Klemento bješe dakle učenik i pomagač apostolski pa zato osobito prikladan, da bude sv. Petru na stolici papinskoj u Rimu treći našljednik. Sveti naime Irenej (vidi 28. lipnja) piše: »Blaženi apostoli predadoše biskupstvo i upravu Crkve Linu; ovoga Lina napominje Pavao u poslanici Timoteju. Za njim dogje Anaklet; za ovim treći od apostola dobi biskupstvo Klemento, koji je i same apostole vidio i s njima se družio i njihovo pripovijedanje slušao i njihovo predanje imao pred očima«. Dakle je sv. Klemento četvrti papa, četvrti namjesnik Hristov na zemlji, četvrta vidljiva glava svoj Crkvi katoličkoj.

Rimski papa budući glava velike po svemu svijetu rasute općine valja da se stara za sve dijelove velike katoličke Crkve, navlastito pak za dijelove, u kojima se poremeti mir i red. U vrijeme sv. Klementa nastade u kršćanskoj općini u Korintu u Grčkoj silan razdor; od zavisti i nenavidosti rascijepiše se općinari na više strana; čestiti svećenici biše skinuti sa službe, dobri se kršćani sablazniše, slabi se u vjeri uskolebaše, neznabošcima dade se prilika rugati se vjeri kršćanskoj. Kako zlo nije henjavalo a ljubavi i kreposti u općini Korinatskoj sve više nestajalo, zaiskaše napokon bolji izmegju njih pomoć iz Rima od pape Klementa. Tada pisa sv. Klemento poslanicu Korinćanima, koja se u staro doba toliko cijenila, te se ne samo u Korintu nego i u drugim općinama kršćanskim čitala poput poslanica apostolskih kod službe Božje. Ovaj običaj trajao nekolike stotine godina.

O ostalim zgodama sv. Klementa čitamo u časoslovu Rimskom: On sedam krajeva grada Rima razdijeli megju sedam bilježnika, od kojih će svaki u svojem kraju muke i djela mučenička marljivo ispitivati i popisivati. — Kad pak naukom i svetošću života mnoge obrati na vjeru Hristovu, car Trajan odagna ga na poluostrvo Krim, gdje nagje dvije tisuće kršćana od istoga cara Trajana osugjenih na lomljenje i tesanje mramora. I kad ovim osugjenicima nestade vode, Klemento pomolivši se Bogu uzagje na obližnje brdo, kojemu na vrhu vidje Jaganjca gdje desnom nogom dira u izvor slatke vode, koji odanle izviraše. Ondje svi žegju ugasiše, i ovim

čudom mnogi nevjernici obraćeni u vjeru Hristovu počeše i svetost Klementovu poštovati. — Trajan razgnevljen ovim dogagjajima posla onamo ljude, koji će Klementa, objesivši mu o vratu sidro, u dubinu morsku utopiti. Kad se ovo učini, a kršćani se na obali moljahu Bogu, uzmače se more na tri milje daleko od obale, pa kršćani idući po onom suhom dnu morskom nagjoše kao malu mramornu kapelicu a u njoj kamen sanduk, gdje bijaše tijelo mučenikovo sahranjeno i kraj njega sidro, kojim je bio utopljen. Po ovom čudu primiše stanovnici vjeru Hristovu. Tijelo njegovo docnije u vrijeme pape Hadrijana Drugoga doniješe u Rim sv. braća Ćirilo i Metodije (vidi 5. dan srpnja), i sahrani se u crkvi po istom sv. Klementu nazvanoj. I na onom mjestu poluostrva Krima, na kojem bješe božanstvenim načinom provrela voda, sagradjena je crkva na čast sv. Klementu. On proživje na stolici papinskoj devet godina i pol.

* *
*

Iz znamenite poslanice sv. Klementa Korinćanima evo nekoliko besjeda na poučenje i razmišljanje. Napomenuvši Klemento iz Sv. Pisma nekoliko ljudi, koji poniznošću, poslušnošću i miroljubivošću svojom mogu svima biti za ugled, produžuje ovako: »Gledajmo, kako je Bog milostiv k svakomu stvorenju svomu. Nebesa upravom njegovom kretana mirno se njemu pokoravaju; pa i dan i noć bez ikakve megju sobom smetnje tijek od njega odregjeni izvršuju. Sunce i mjesec i zborovi od zvijezda po njegovu nalogu bez ikakova lutanja složno opravljaju odregjena kretanja. Zemlja plodna po volji njegovoj u svoja vremena ljudima, zvijerju i svemu što na njoj živi, obilato izvodi hrane ne ustručavajući se niti mijenjajući išto od onoga što je on odredio. Nedokučljivi svijet u bezdanima i neizrečene uredbe u dubini istih se zakona drže. Gromila neizmjernoga mora po naredbi njegovoj u rpe sabrana ne prelazi prijevornica što su oko njega, već čini, kako mu on zapovijeda. Jer reče (Job. 38, 11): »Dovle ćeš doći, a dalje ne ćeš ići, i tu ćeš slomiti ponosite valove svoje«. More ljudima nedogledno i svjetovi koji su preko njega, po istima se odredbama Gospodnjim upravljaju. Doba proljetno, ljetno, jesensko i zimsko dolaze s mirom jedno za drugim. Odregjeni vjetrovi u svoje vrijeme posao svoj vrše bez smetnje; i izvori vazdašnji na užitak i zdravlje stvoreni bez prestanka pružaju sise ljudima na održavanje života; i životinje najmanje u miru i slozi sastaju se u skupove. Sve ovo zapovjedi veliki stvoritelj i gospodar od svega da biva u miru i slozi, dobro tvoreći svima a preobilato nama, koji k milosrgju njegovu pribjegavamo, po Gospodinu Isusu Hristu, kojemu slava i veličanstvo u vijeke vijeka. Amen. (Gl. 20).

»Gledajte, ljubazni, da nama svima dobra njegova, koja su mnoga, ne budu na prokletstvo, kad ne bismo živjeli kako je njega dostojno, i kad dobro i njemu ugodno pred njim ne bismo činili u slozi. Jer kaže negdje (Prič. Sal. 20, 27): »Vidjelo je Gospodnje dah čovječji, koje istražuje sve tajne trbuha (srca)«. Promislimo, kako je blizu nas i kako ništa od misli i govora naših nije njemu tajno. Pravo je dakle, da ne budemo prebjegi od volje njegove. Radije vrijegjajmo ljude lude i nemudre, ohole i besje-

dama ponosite nego li Boga. Gospodina Isukrsta, čija je krv za nas dana, častimo; glavare svoje poštujmo, starijima svojim činimo poštu (čast), mlade u strahu Božjem poučavajmo, žene svoje vodimo k onomu što je dobro. One neka pokazuju ljubaznost čistoće, neka dokazuju čistu i iskrenu volju blagosti svoje i uzdržljivost jezika svoga, ljubav jednaku neka čine svijem bogobojaznima. Djeca vaša neka budu dionici nastave u Hristu; neka se uče, koliko valja u Boga poniznost, što može u Boga čista ljubav, kako je strah njegov velik i dobar i spasonosan svima, koji u njemu sveto hode u čistoj misli; jer je on ispitivač misli i pomisli srdačnih, kojega je duh u nama i koji ga uzme kad hoće.« (Gl. 21).

Pomolimo se.

Bože, koji nas godišnjom svetkovinom blaženoga Klementa mučenika svojega i biskupa razveseljavaš, udijeli milostivo: čije rogjenje slavimo, da se i za krepošću muke povodimo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

24. dan studenoga.

Sv. Ivan od Križa.

Ivan rodi se u Fontiverosu u Španjolskoj godine 1542. Otac, siromašan tkalac, umrije, kad je Ivan bio još posve malen. Udova majka prijegje u grad Medinu del Kampo, da sebe i troje siročadi prehrani radnjom ruku svojih. Na Ivanu, najmlagjemu, opažali se zarana znaci osobite pobožnosti. Kad mu bi pet godina, posla ga mati u školu, no poradi ubоštva ne može ga mnogo školati, već ga dade u rukotvorce. Najprije pogje u nauk drvodjelji, poslije krojaču, i opet slikaru te klesaru, ali nigdje mu posao ne ide dobro za rukom, bilo da

je bio slabačak ili nespretan. Promisao Božji odredi ga na nešto više. Plemić jedan u Medini imajući iz ljubavi Božje brigu za javnu bolnicu vidi smjerna i pobožna Ivana, pa ga postavi za bolesničara u bolnici, pače želeći da bude u bolnici duhovnik, pošiljao ga na nauke u školu jesuitsku. Imajući danju posla s bolesnicima, mogao se Ivan knjigom baviti tek noću; ali molitve ne odustavi ni danju ni noću. Kad nauke svrši, ne htjede primiti dosta lijepu službu bolničkoga duhovnika, već iz osobite pobožnosti k blaženoj Djevici Mariji stupi u oštri red karmelićanski, koji se navlastito štovanju iste presvete Djevice posvećuje. Ivanu bilo tada osamnaest godina; kad svrši godinu iskušavanja, nadješe mu glavari ime Ivan od sv. Matije, i poslaše ga u Salamanku, da dovrši nauke.

Ivan regjen za svećenika naumi prijeći u još oštriji red kartusijanski. Ali Bog dogodi drukčije. Tada je sv. Teresija reformovala (obnavljala, popravljala) ženske karmelićanske kloštre, pa htjela i u muške uvesti oštrija pravila (vidi 15. dan listopada). Došavši ona u ovom poslu u Medinu namjeri se na Ivana, i odmah nakon prvoga razgovora s njime pozna, da je Ivan Bogom poslano orugje, kojim će reformovati muški red karmelićanski. S Ivanom pridruži se još jedan karmelićanin, te se ova dvojica nastane u kolibici, koju im je dao plemić neki na svom imanju u Durvelu, da ondje žive po starim oštrim pravilima reda svoga. Ivan predjene sebi ime nazvavši se Ivan od Križa. Dne 28. studenoga 1568. — pripovijeda sv. Teresija — prva se služba Božja izvršila u onoj Betlehemskoj kolibici. Ovo je započetak redu karmelićana neobuvenih, koji

se ovako prozvaše, što se nikad ne obuvaju već imadu na nogama samo sandale, potplate.

Iz Durvela izlažahu oba redovnika megju zapušteni okolni narod, da ga poučavaju u nauku kršćanskom, izlažahu odjeveni u grubo odijelo a bosi i uz ljutu studen; do povratka svoga u kolibicu ne bi ništa okusili; odrekli se biše svakoga užitka, svake lasti i slasti izvanjega svijeta, da nagju iznutra u sebi mir Hristov. I nagjoše mir taj sebi i drugima: što se većma blagoslov rada njihova širio po okolini, više ljudi dolazilo ištući, da budu primljeni u novi red. U Durvelu nestajalo im prostora, pa dobiše na dar dvije velike kuće u Manzeri i Pastrani, gdje se potpuno držalo oštrih pravila. Ivan budući živa slika pravila i imajući dar da razlikuje duhove, bio isprva nastavnik iskušenicima, poslije ispovjednik u velikom ženskom kloštru u Avili, kojemu bijaše sv. Teresija glavarica.

Ivan se bješe odrekao svega zemaljskoga; o njemu se za pravo kazalo: »Taj je čovjek tako ubog, da mu ne možeš ništa uzeti, i tako krepostan, da mu ne možeš ništa dati«. U celici imao samo raspelo od site spleteno, sliku na papiru i dasku s pokrivačem. Ni pod izgovorom pobožnosti nije snosio uresa ili obilja. Kad bi mu poslali boljega jela, dade ga bolesnu a sâm jede suha hljeba. Kad se učen čovjek, koji je postao karmelićanin, potuži na oskudnost (uboštvo) kloštarske knjižnice, uze mu Ivan sve knjige i davši mu dječji katehisam reče: »Tko hoće nebeskoj mudrosti da se nauči i blažen da bude, ne koristi mu ništa sva kolika učenost, već treba da postane neuko bezazleno dijete.« Da Bog Ivana još na veće savršenstvo podiže, uzme mu još i poštenje, unutrašnju utjehu i gotovo sve, bez čega nije inače ni najbjedniji prosjak. Karmelićani naime, koji nijesu pristajali na reformu, zavidljivo i zlovoljno gledahu neko vrijeme, kako se nova grana reda njihova lijepo razgranava, a napokon obladani zavidošću osudiše sv. Ivana kao odmetnika, uhvatiše ga i zatvoriše u smradnu komoru, u kojoj je samo na pukotinu na krovu dopiralo nešto malo svjetlosti dnevne. Jesti mu davalo tako malo, te on pomislio, hoće da ga gladom ubiju, obično dobivao samo hljeba i vode. Svaki petak tuklo ga šibama tako nemilo, da su mu se na legjima još iza više godina vidjele modrice od šiba. Ne dopuštalo mu, da se preodjene. Za prijatelje i znance svoje ništa nije čuo ni znao pače i duša njegova izgubila svu utjehu i vidjelo, što je do tada imala, kao da ga je i sam Bog ostavio. Ali sv. Ivan pored svega toga nije prestao hvaliti Boga i na slavu njegovu pjesme izvoditi. Nakon devet mjeseci izbavi se gotovo na čudesni način bijegom iz one strahote. — Papa Gregorije Trinaesti dopusti godine 1580. neobuvenim karmelićanima, da imadu svoju pokrajinu (provinciju) odvojenu od pokrajine obuvenih karmelićana pod svojim glavarom pokrajinskim; ovako se ukloniše razdoru megju obje grane jednoga reda.

Ali mukama Ivanovim ne bi jošte kraja ni konca. On sâm nadjevši sebi pridjevak od Križa nije želio drugo do nositi križ za Hristom. Upitan jednom od Gospodina, kakovu plaću hoće za sve što je uradio i prepatio, odgovori: »Gospodine, trpjeti i preziran biti tebe radi«. Želja njegova ispuni se mjerom preopunom. Bivši on glavar u pokrajini i u različnim kloštrima hotio je, da karmelićani što više žive za sebe,

odvojeni od svijeta; ali bilo megju njima nekih, koji su držali, da treba više izlaziti u svijet na korist svijetu; ovi postaše Ivanu ljuti suparnici. Ovi isposlovaše kod nova izbora, da Ivan nije bio ni za kakva glavara više izabran, pače da je sa dvanaestoricom drugara bio poslan u Ameriku. No na putu uhvati ga ljuta groznica, još mu se i noga upali. S toga morade ostati u Španjolskoj, pak mu dalo na volju, hoće li živjeti u kloštru u Baezi ili u kloštru u Ubedi. U Baezi bio glavar kloštarski Ivanu prijatelj, u Ubedi suparnik; upravo zato odabra on kloštar Ubedski. I doista glavar u Ubedi namah se namrgodi, kad zapazi Ivana. Ivan imao na nozi čir, a odanle mu se po svemu tijelu razišli čirovi; nije mogao ni maći se, a da se ipak uzmogbude pridizati, privezaše mu nad postelju konopac. Grozne je boli osjećao bolesnik, a glavar još mu zadavao jada, kako je god samo mogao; prigovarao mu, da je kloštru samo na teret; zabranio fratru, koji se jadniku smilovao, da ga dvori; kad bi drugi ljudi poslali bolesniku jela, uzeo bi glavar i kazao ljudima da njemu ne treba ništa, i još ovo pripovjedio i samomu bolesniku; i inače njega mučio zlobnim jezikom. Sve ovo je sv. Ivan držeći vazda u rukama raspelo snosio nepokolebljivom strpljivošću i hvalio Bogu za sreću što trpi.

Glavar pokrajinski doznavši kako se radi sa mukotrpnim Ivanom, skide glavara kloštarskoga sa službe i na njegovo mjesto postavi onoga fratra, koji je onako milosrdan bio k bolesniku. No dobri Bog izbavi naskoro mnogostradalnika iz svih nevolja ovoga svijeta, i preseli ga onamo, gdje nema više ni smrti ni plača ni vike ni bolesti: primivši pobožno sv. sakramente, izgovarajući riječi: »U ruke tvoje

preporučujem duh svoj«, usne u Gospodinu godine 1591.

* *
*

Gospodin naš Isukrst neizmjerno nas je ljubio i ljubav ovu dokazao mukom, koju je pretrpio za nas. Tako se i naša ljubav k Bogu poznaje, kad naime iz ljubavi k njemu rado trpimo i po primjeru sv. Ivana od Križa pače želimo muku, preziranje i poniženje. Ako i nemamo srca ići za njegovim primjerom, barem se stidimo mlitavosti svoje, pa barem nevolje koje Bog na nas šalje, snosimo strpljivo predajući se na volju Božju. Tko to ne čini, po nauku sv. Pavla nije Isusov, taj ne pripada megju sinove Božje, i bojati se, da ne će naslijediti kraljevstva Božjega. Sv. Ivan od Križa kaže: »Iz ljubavi k Bogu trpjeti biljeg je ljubavi k Bogu. To vidimo na primjeru Isusovu i mučenika. Progonstva su putovi k poznanju otajstva sv. križa; drukčije se ne može umom doseći Božja mudrost i ljubav«. — I opet veli isti svetac: »Da sačuvaš duh i rasplamtiš revnost, nema boljega načina već trpjeti i šutjeti, zatvoriti svoja ćutila, i rado boraviti u samoći. — Čista duša ljubi Gospodina Boga svoga mnogo čišće i jače u tuzi, napasti i ostavljenosti nego li u sladostima i zanosima. — Sila i jakota duše raste i povećava se ne u miru i zabavama, već u bijedama i nevoljama. — U bijedi pouzdano pribjegni k Bogu, pa ćeš naći snage, svjetlosti i pouke«.

Pomolimo se.

Bože, koji si svetoga Ivana ispovjednika svojega učinio izvrsnim ljubiocem savršenoga samoodricanja i križa, dopusti, da povodeći se vazda za primjerom njegovim slavu postignemo vječnu. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

25. dan studenoga.

Sveta Katarina.



starinskom rukopisu Hrvatskom život sv. Katarine ovako se opisuje:

Cesarujući Maksentij Rimski cesar sin Maksimilijana Augusta, koji s Dioklecijanom cesarom mnoge kršćane poklal i pogubil bješe vjere kršćanske cijeća (radi) u gradu Aleksandrinskomu, strašne i žestoke zapovijedi učini i položi po svih državah i rusazih (zemljah) cesarstva svoga, zapovijedajući svim koji u gospostvu njegovu prebivaju, da tako bogati kao ubozi imaju dojti u tempal (hram, crkvu) boga njihova i toti prikazati bogu onomu izvrsita (izvrsna) posvetilišća (žrtve). I tako na ta nečistiva i nepodobna djelovanja poče takogjer zvati i nukati vjerne kršćane, njekoga laskanji i obetanji velikimi a njekoga ljutimi i strahovitimi prijetnjami mučenja nače goniti i silovati na takova zgoru rečena prikazališća i posvetilišća. Tu bi učinjena neizbrojnih ljudi skupšćina općena i velmi velika u tempal i pred polaču cesarovu. I hoteći cesar pred lici onih idolov ili statua da stane svak kako koji mogaše i koliko se prostirahu mogujstva i imanja njihova po vrsti i biću svomu, njeki teleta a njeki razliko ptičje tomu himbenomu bogu prikazovahu.

U rečenom gradu Aleksandrinskomu bješe neka djevojčica imenom Katarina, Koste kralja kći, koja imaše osamnadeste (osamnaest) ljet od porogjenja svojega. Djevica izvrsitom i jedinom lijepošću narešena, dă mnogo veće ukrijepljena krepošću vjere svete, bi ova pomnjom zgoru rečenoga oca svojega svakoga nauka knjižnoga urehom izvrsitom urešena, a navlastito sedmim naucima liberalskim ili slobodnim naučena. Prebivajući ona dakle u polači oca svojega, koji jure iz svijeta ovoga na drugo stanje preminul bješe, iz hrama ili templa onoga, u kom ta posvetilišća činjahu se, dopriješe do njenih ušiju razlici glasi i blekanja živine, zuci trubalj i zvonjenja i veselja, koja se činjahu; ali kršćani tužni, koji megju njimi bjehu, stahu plačući i uzdišući, gdje cijeća velike ljutosti poganske ne smijahu propovijedati ime Isukrstovo. Tomu ona začudivši se, postavivši u žensko srce mušku sminost (smionost), združena njekoliko slugama, zlamenjem križa usta i prsi zlamenavši, uljeze u tempal, u kom cesar i sve poganov mnoštvo idolom posvetilišća činjahu, i pristupiv bliže, smina (smiona) i krepka sta pred cesara, i obrativ se k njekojim cesarovim slugam reče: »Za dobro i korist cesarovu uljezoh u tempal ov, da mu rečem stvari, koje mu prudile (koristile) budu.« Sluge to slišavši navijestiše cesaru. A on zapovijeda, da k njemu pristupi, i dopusti njoj slobodno da reče sve ča hoće. Ona tada stavši pred vrata templa, razlicimi knjižnoga nauka pokazanji ili argumenti, mnoga s cesarom pregovaranja imala jest. Napokon povrativši se k općenomu priprošćemu slovu ovako reče: »Tebi navlastito i osobojno kako čovjeku naučenu i mudru i u visokomu cesarstva stanju položenomu tanko i knjižno govorila jesam. A sada priprošće svim ovim slišajućim i razumijućim govoriti hoću. Nu mi reci, o cesare, s koga uzroka, s koje li potrebe skupil i sabral jesi zaman toliku množ ljudi, da se ludosti i taščini poklanjaju i da himbenosti idolskoj služe, i da odagnavši i pogrdivši jedinoga i istinoga Boga stvoritelja, poju pjesni gjavlu paklenomu? A

samo on počitan ima biti, po kom ti kraljuješ na svijetu, i svak stvor početak imal jest i svrhu, a konac imati hoće. Jedan jest Bog stvoritelj svemu, a nije veće bogov, jedan u svemu uzrok i nareditelj, koji kako on sve stvari stvoril jest, tako ih mogujstvom i silom svojom vlada, uzdrža i naregjuje.«

Priloži jošće sveta Katarina Maksentiju ove riječi govoreći: »Ti, o cesare, čudom razgledaš ov tempal, toli plemenitim sazidanjem sazidan meštrijom človječanskom, čudeći se od velike urehe (uresa, nakita) i naredbe njegove, koja sva hoće biti kako no prah pred lice vjetra. Ali ti ja dim (kažem), počudi se od nebes, od zemlje i od svakih koja u njih jesu. Čudi se od narešenja nebeskoga, od sunca, od mjeseca, od zvijezd, čudi se od posluženja njihova, i kako od početka svijeta do konca dan i noć teku ka zapadu i vraćaju se ka istoku, nikadare ne utrude se i ne skončaju se. I kada ova prosudil precijenil budeš, upitaj i nauči se, tko jest sazidatelj i stvoritelj; i kako poznal budeš u istinu njega Gospodina, i da ne moreš najti drugoga njemu takmena (jednaka), njega štuj, njemu se klanjaj, njega slavi i zapovij sam sebi i svim podložnikom tvojim, da njega poštujete, jere on ima oblast na vaše tijelo i dušu. On jest Bog bogov, vladatelj vladajućih, koji videći da gjavljim potaknućem svijet pogibal jest, ako bi on ne poslal Sina svoga Gospodina našega Isukrsta, koji bi začet od Duha sveta, rogjen od Marije Djevice, Bog i človek, mukom križa i krvju svojom precjenom vas svijet prosvijetlil jest, i svih vjerujućih u njega na nebeska kraljevstva dovel jest. Da ako ti pravo ova vjerovati i onomu klanjati se budeš, on hoće napraviti sve zgrešenje i krivice tvoje, i privesti tebe na nebeska vječnja veselja.«

Začudivši se cesar ne može takovim njenim besjedam odgovoriti. Samo napokon ovako joj reče: »Dopusti, o ženo, dopusti nam, da prikažemo i svršimo ova posvetilišća, pak na predloženo govorenje povratiti se hoćemo.« I ova budući rekal, zapovjedi, da nju u polaču privesti imaju, čudeći se od velike njene mudrosti, dä vele veće za čudo razgledajući izvrsitu diku njene lijeposti. Prišadši dakle cesar u polaču, zapovijeda nju privesti pred lice njegovo. Koja privedena budući pred cesara, cesar njoj ovako reče: Slišali smo tvoje slatko naučeno govorenje, i začudismo se o tvojoj mudrosti, a jer u posvetilišću bogov pomnju (skrb) imasmo, ne mogosmo razmjeti svaka, koja ti rekla jesi. Za to sada najprije nam, koji te uprašamo, reci: tko jesi ti, koji li je rod tvoj, i kojim se imenom oziváš?« Na to sveta Katarina ovako cesaru odgovorila jest: »Jere nijesam od nizoka roda i plemena, tako da moje plemenstvo kriti se ne može, ne oholosti cijeća dä radi ljubavi umiljenstva (poniznosti) dim ti, ispovijedam moj rod, jere ja jesam Katarina hći Koste kralja, koja prem da u raskoši rogjena i zgojena jesam, i prem da nauci slobodnimi naučena jesam, ništar manje budući ja poznala, da sva ova tašća i neprudna (nekorisna) jesu i za stignuti radosti nebeske neuredna i mlohava jesu, samа jer da nose sobom tašću i pogibšu slavu svijeta, toga cijeća pogrdih i prezrih sva ona, i pridružih se Gospodinu našemu Isukrstu, koji po proroku govori: Zgubit ću mudrost mudrih, i razum razumnih odvrći hoću. I u evangjelju govori: Tko godire ostaviti bude dom ili oca ili mater ili sestre cijeća mene, sto krat veće prijati i život vječni uzdržati i uživati hoće. I imajući mi to preslavno obećanje, nam pristoje nauci

mudroljubac vaših, Sibille, Virgilija i ostalih tacih. I cieća toga opomenuti hotih tebe, da radi slave svjetovne ne izgubiš slavu vjekovnju.« Na to njoj cesar odgovori: »Ispovijedamo u istinu, i čim tebe slišamo, ne mučimo, jere tvoja govorenja vide se nam ne usti čovječanskimi nego li božanstvenimi da su izgovorena, i za to dostojno jest, da štovana budeš.« Za tim pregovarajući se s njom i on odgovarajući na ona, koja sveta Katarina njemu predlagaše, mudrosti njenoj odastati ne može, i napokon grdobno smućen, ne umijući ča učiniti, odluči sazvati sve knjižnike i mudroljupce vrijedne, da svojimi mudrogovorenji nju pridobudu, obetajući velike i precjene dare onim, koji pobiju njeno govorenje. Pokupivši se dakle pedeset vele naučenih muži, koji se pripraviše pričati se i pregovarati s njom; ali djevica Božja razmišljajući kako se ima s njimi nositi i braniti, eto se objavi njoj angel Gospodinji govoreći: »Ne straši se, o službenice Isukrstova, ni se uzboj umjetelstva mudroljubac ovih, jere Isukrst jest prava i istina mudrost, on hoće tebi dati krepost i punost umjenja, i mudroljupce ove na put istine privesti hoćeš.« Tudje djevica blažena, ukrijepivši srce o kršćanskoj vjeri pričajući se i pregovarajući razlicimi istinami pridobila ih. Cesar pak rasrdivši se mnogo, zapovijeda, da svi ti pedeset mudrci sažgani budu. I kada vogjeni bjehu, da se sažgu, jedan od njih uzvapi govoreći: »Jao nam tužnim i nevoljnim, koji protiva svetoj djevici zvjerno i bezumno protiviti se smjesmo. Pridite dakle, i umiljeno (ponizno) podložimo njoj duše naše, i njenim svjetom i naukom oganj vjekovječnji ubjegnuti moći ćemo.« Brzo dakle prišadši k njoj, padoše ničice pred njom govoreći:

»Sagriješismo, nepravedno učinismo, jere usilovasmo se protiviti se tvojim svetim i istinitim riječim i naukom.«

To blažena sveta Katarina raba (službenica) Božja slišavši tako i Bogu srčeno zahvaljujući, obrativši se k njim reče: »Nemojte se strašiti, pripravljeno bo jest vam cesarstvo nebesko; vjerujte, da Isukrst sin Božji od mrtvih uskrsnul jest, i da sjedi o desnu Oca.« Ove riječi slišavši ti mudroljupci ili filosofi žegnuše se od srca i zlamenavši se zlamenjem svetoga križa u onaj njim pripravni oganj dobrovoljno uljezoše i unutri poginuše. Dä, on istini Bog, koji tri mladiće od ognjene peći Nabukdonozora obrani i izbavi, on isti zahrani i zastupi tjelesa ovih pedeset muži, i ne dopusti, da ih oganj uvrijedi, ni da vonj ognja bude u njih.

Po tom toga cesar, obrativši sve sile i moći svoje suprotiva svetoj Katarini, najprije laskanjem i dragovanjem poče ju iskuševati i obetati njoj, da će je učiniti cesaricu i da počitana bude. Na konac videći da ona za ništare ne haje, zapovjedi ju nagu svući i da ostrimi gvozdi ostro bijena bude. Da li raba Isukrstova na onih mukah veseleći se hvalu Bogu uzdavaše. Tada nemilostivi i ljuti cesar poveli (zapovjedi) nju u tamnicu postaviti, neka ju toti gladom i žegjom dvanadeste dan morili i mučili budu. Dä, ni u ovoj potrebi Isukrst nju ne ostavi, krijepeći nju angjelskim pohogjenjem, i u vigjenju bijele golubice poslužujući njoj ona, koja joj bjehu do potrebe.

Pride megju to do uši cesarice preljuta i nemila odluka cesara muža njena, koju odluči na svetu Katarinu, i užežena željom, da bi joj mogla govoriti, zazva k sebi Porfirija vojvodu i glavu više sve

vojske, i s njim o tom govoreći poče njega uprašati, da bi joj u tom dal dobra svjeta. On poče nastojati, da bi cesarica stignula ono ča željaše, i tako podmitivši njekoliko stražac tamničarskih, cesarica i Porfirij pridoše k tamnici, i tu vidješe blaženu svetu Katarinu svu velikom svjetlošću prosvijetajući, kojih blažena djevica riječima i nauci svojimi obrati ka Isukrstu, poučivši ih, da se nemaju strašiti nadstojećih sadašnjih muk tjelesnih, jere mnogimi trudi i nevoljami prihodi se cesarstvu nebeskomu. Po tom zapoviješda cesar, da se priprave kola sa četiri kotača, na kojima će biti britke britve unaokolo. Rabu Isukrstovu zapoviješda po tom popeljati na mjesto onih kol, da bude pod nje bačena i smrvljena. Sveta Katarina tu prišadši, dvignuvši oči svoje k nebu, muklo i potajnom molitvom prosu riječi Bogu. Ne bješe jošće svršila moljenje svoje, dä, evo angel Gospodinov sajde s nebes, i ta kola velikom silom kako naporita vjetra rastrese i raskrši, i četira tisuća ljudi tu okolo stojećih pobi i povali. Ku stvar videći cesarica pristupi k cesaru i reče: »Zač se boriš z Bogom, o nesrećni i nišćetni mužu moj? Poznaj najmanje sadaj, kolika jest moć i sila Boga kršćanskoga, i kolikim pedepsanjem (kaštigovanjem) hoće usuditi i pedepsati tebe, koji jednim manjim udorcem pogubi danas tolik broj ljudi.« Tada mnozi od narodov (poganov), koji na to pozorišće prišli bjehu, videći vela djela i čudesa Božja, obratiše se k Isukrstu.

Sva ova slišajući on ljutac obrativši se cesarici ovako reče: »Zač tako govoriš, o cesarice, jeda li i tebe koji god kršćanin nukovanjem svojim prevratil jest?« I tako zapoviješda slugam, da ju grdnim načinom uhite i da ju muče čavli ostrimi zabodenimi u njene prsi. Koja čim na mjesto od muke vogjena bje, obrati se k svetoj Katarini i reče: »O preslavna Isukrstova djevice, za čigovo ime ja ovakav boj prijah! Onu krunu, koju on vojnikom svojim krepko za nj boreći se obeta, ne ću ju upustiti«. A njoj blažena Katarina odgovori: »Ne straši se, o čestita cesarice, dä muški se bori, jere danas tebi mjesto cesarstva mimošastoga cesarstvo vjekovječnje dano bude«. Tom riječju cesarica ukrijepljena u mučnom borenju krepka učinivši se, slugam cesarovim reče, da brže svrše cesarove zapovijedi. Koji sprovedoše ju vanka grada, ostrimi gvozdi prsi njene probadajući, napokon glavu njoj usjekoše.

Potole videći cesar da nikada ne može na svoju volju prignuti svetu Katarinu, i jadno rasrgjen jere cesaricu bješe učinil pogubiti, proglasi općeno odluku svoju, kojom odluči, da i njoj takogjer glava odsječena bude. I tako sluge i vojnici pojamši svetu Katarinu cesarovu odluku ispuniti hoteći, pridoše s njom na mjesto, gdje joj smrt dati imahu. Tu ona isprosi od poganov malahno vremena, da se Isukrstu svomu pomoli, i tako reče: »Gospodine Isukrste, stvoritelju nebeski i angelski, koji narod člověčanski milujući, i neka njega iz uze gjavalske iznemeš, dostojal si se s nebes sljesti, od sluge priliku i odjeću vazeti i od smrti i od križa okusiti gorkost: usliši mene rabu tvoju k tebi vapijući i u milosrgje uzdajući se. Molim dakle tebe, da dušu moju primu sveti angeli tvoji, i povedu nju u sveti pokoj, koji si pripravil svim onim, koji sveto ime tvoje ljube. Jošće i ovo u tebe Bože Gospodine prosim, da svi vjernici koji na poštenje i slavu svetoga imena tvoga moju pomoć budu iskati, u svako pitanje koje u tebe prositi

i moliti budu, usliši glas njihov, i budi njim sveta pomoć va vijeke. Zač ti jesi Gospodin Bog milostivi na sve vijeke vijekov, amen.« I budući molitvu svršila, dojde glas s neba govoreći joj: »Uslišana je molitva tvoja, hodi dakle slavna, hodi presveta djevice, primi dar od Boga tvoga megju hori angelskimi, koji ovdje stoje čekajući prišašće tvoje«. Ovo začuvši djevica, vesela ustavši od nebeskoga obetanja, dviže se s molitve. Pogan tada da sentenciju (odluku) ispuni, mač vazamši u ruke, pokleknuvši djevica i glavu priklonivši, i on zamahnuvši, udrivši ju po vratu, glavu joj usiječe, i projde mlijeko mjesto krvi. Pristupiše tada angeli, i tijelo njeno vazamši ponesoše na goru Sinajsku, gdje megju ostala čudesa ulje brez prestanka iz njezina groba ishodi i teče. Ovo dakle i sva ostala čudesa, zlamenja i pomoći, koje Gospodin Bog toti i svudje indje po dostojanstvu i molbi Katarine djevice i mučenice svoje dopušćuje; slava i hvala njemu budi, koji žive i cesaruje po sve vijeke vijekov, amen.

* *
*

U starinskim legendama popisane su mnoge milosti, koje ljudi dobiše od Boga po odvjetovanju (zagovaranju) sv. Katarine. Kao što nam naime Gospodin Bog mnogo dobra na zemlji daje preko drugih ljudi, tako hoće on da nam i mnoge milosti s neba udjeljuje preko svetaca, da se tako svi udi kraljevstva njegova što većma slože u jednu veliku obitelj; pa za cijelo pripada k radostima blaženika nebeskih i to, da mogu nama što dobra u Svemogućega steći i udijeliti. Šta bi nam bilo najbolje izmoliti od sv. Katarine i drugih svetaca i svetica? Ovdje u legendi

sv. Katarine čitamo, kako je oganj Duha svetoga, koji je gorio u svetoj djevici, zapalio i neznabošce, kao svjetlost što zapaljuje svijeće, tako da je vjera nadanje i ljubav u njima silno plamtjela. Ovo će doista biti najbolji dar, za koji možemo moliti sv. Katarinu, dar, za koji će se ona najradije moliti Bogu; jer mi smo na žalost još na mnogu ruku neznabošci, budući naša vjera, nadanje i ljubav često više okrenuta k zemaljskim stvarima i čeljadma nego li k Bogu. Dokle pak nijesmo iznutra okrenuti k Bogu, od svega drugoga nikakve nam koristi.

Pomolimo se.

Bože, koji si zakon Mojsijev dao na vrhu brda Sinaja i na istom si mjestu preko svetih angjela svojih tijelo blažene Katarine djevice i mučenice svoje čudesno smjestio, podaj, molimo, da njezinim zaslugama i odvjetovanjem na brdo, koje je Hrist, doći uzmognemo. Koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vijeka. Amen.

26. dan studenoga.

Sveti Petar Aleksandrijski.

Sv. Petar patrijarah Aleksandrijski bio od mladosti poslušan i pobožan gojenik crkve u Misirskom glavnom gradu Aleksandriji. Godine 300. uzvišen bi na biskupsku (patrijarašku) stolicu, na kojoj je nekad sjedio sv. evangjelist Marko. Kao nasljednik sv. Marka imao je patrijarašku vlast nad svim Misirom i Libijom. Nauke bogoslovske bješe izučio temeljito i opsežno, i u dobi mladenačkoj i muškoj neprestano vjedžbao se u savršenstvu kršćanskom. Postavši biskup budno je pazio na čistoću vjere, i postupajući blago sa slabima i otpalima učio i propovijedao riječ Božju po

potrebi slušalaca svojih, te ga crkveni istorik Eusebije nazva »božanstvenim uresom biskupstva, učiteljem prave vjere«. Kad se četvrte godine biskupovanja njegova poèeše nad kršćanstvom nadvlačiti oblaci Dioklecijanova gonjenja, Petar spremajući se na mučeništvo vjedžbao se u odricanju svake vrste. No u početku gonjenja po savjetu Gospodnjem umakne tamnici bijegom, te pismeno utješava i slobodi u tamnicu pobacane ispovjednike Hristove.

Gdjekoji kršćani pretrpivši već mnogo za Hrista bili su ipak napokon strahotnim mukama svladani, te žrtvovaše lažnim bogovima i odmetnuše se ovako od vjere kršćanske; poslije raskajavši se za taj teški grijeh moliše biskupe, da ih natrag prime u crkvenu zajedin. Biskup Meletije učaše, da ne valja nijednoga odmetnika natrag primiti u Crkvu, ma učinio kako god tešku pokoru. Nasuprot patrijarah Petar pisaše: »Koji su stajali pred sucima, nosili okove, pretrpjeli bičovanje i druge nesnosne muke, a poslije su slabošću puti (mesa) zavedeni otpali, njih mi nijesmo isprva hotjeli primati u zajedin; no promislivši, kako su oni zadugo odolijevali i kako su iz slabosti pali, kako su rane Isukrstove na sebi nosili i već tri godine u neprekidnoj pokori proveli, držasmo, da će biti dosta, ako njima poslije povratka u Crkvu još 40 dana propišemo, za kojih će po primjeru pošćenja Gospodnjega većom revnosti djela pobožna činiti, duže vremena postiti, u molitvi bdjeti i razmišljati o riječima Spasiteljevim, koji gjavolu napasniku odgovori: Idi od mene sotono!« Biskup Meletije, čovjek ohol i uzvišujući sebe nad sve druge biskupe i nad samoga patrijarha, učini raskol megju kršćanima Misirskim, odvoji se od Crkve katoličke i svoju crkvu prozva »crkvom mučeničkom«. Arije gjakon crkve Aleksandrijske, takogjer oholica i častoljubac, pristade za raskolnikom Meletijem, pa kad za opomene i prijetnje svoga biskupa Petra nije mario, bi iz zajedini Crkve katoličke odlučen.

Kako je gonjenje bilo žestoko te se bilo bojati za mnoge vjerne, brzo se patrijarah Petar povrati iz zaklona u Aleksandriju, gotov život svoj dati za Hrista. Neznabošci ga uhvate i bace u tamnicu. Kad k njemu dogju svećenici Ahila i Aleksandar, da ga mole, neka Arija primi natrag u krilo Crkve katoličke, jer se odrekao Meletija, odgovori im: »Noćas mi se javi Isus sa razderanom haljinom, pa kad ga zapitah za uzrok, reče mi, da mu je Arije razderao haljinu, a to je Crkva.« Još im naprijed kaže, da će biti njegovi nasljednici u biskupstvu, i zabrani im, da ikad prime Arija u crkvenu zajedin, za kojega neka znadu, da je pred Bogom mrtav. Da je pak sv. Petar sve ovo naprijed rekao po nadahnuću Božjem, dokazaše potonji dogadjaji; jer po smrti njegovoj biskup i patrijarah Aleksandrijski bi Ahila, a kad ovaj umrije, postade Aleksandar; za biskupovanja pak Aleksandrova poče Arije učiti krivu vjeru, da Isus Hrist Sin Božji nije pravi Bog iste naravi božanske koje je i Bog Otac, i ovim krivovjerstvom uzrokova u svemu kršćanstvu veliku sablazan i grdan raskol.

Godine 311. primi sv. Petar milost, da umre za Hrista. Iznenada dade ga car Maksimin Daja izvesti iz tamnice i bez svakoga suda mačem pogubiti na javnu tržištu. Kažu, da se to dogodilo na istom tržištu, na kojem je bio i sv. Marko pogubljen, i da su ga potom kršćani mrtva i u biskupsku odoru obu-

čena posadili na stolicu sv. Marka, na koju nije iz poniznosti nikad u životu svojem sio.

Sv. Petar je pisao više vrlo znamenitih rasprava, koje su se dosele ponajviše na žalost samo u odlomcima sačuvale. U jednom takovom odlomku čitamo, zašto se u biskupiji Aleksandrijskoj posti u srijede i u petke; sv. Petar kaže, zato, što su Židovi u srijedu odredili smrt Isusovu, a u petak je Isus umro.

*
* *

Kršćani u staro doba kad bi teško zgriješili, trebali su teškom pokorom dokazati, da su se posve popravili, ako su hotjeli, da se sa Crkvom pomire. Pokoru, ovu jedinu dasku, na kojoj se čovjek, koji poslije krštenja teško sagriješi, može kao utopljenik spasti, crkveni pisci isporegjuju sa smirnom poradi njene gorčine, mirisa i ljekovitosti. Pokora je ona evangjelska sila, koja kraljevstvo nebesko otima. Jer pokora, ova jaka krepost, ne ide nikad sama; nju prate poniznost, blagost, skrušenost, budnost, pravednost i jakost. Otac pak nebeski sa veseljem gleda četu ovih plemenitih junakinja, koje nadvlagjuju grijeh, te im namah daje milost svoju, čim se hrabreno krenu u borbu. Je li po tom čudo, kad ova četa nebeskih kreposti otme kraljevstvo nebesko, kad nadvlada Svemogućega, i strašnoga suca pretvori u ljubazna otca?

Pomolimo se.

Na slabost našu ogledaj se, svemogući Bože, i kako nas breme našega djela tišti, neka nas blaženoga Petra mučenika tvojega i biskupa dični zagovor zaštićuje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

27. dan studenoga.

Sveti Jakob Rasječeni.

Jakob rodom iz Beth-Lapete u Persiji, budući blagorodan, bogat i uman, premda kršćanin, bio kralju Persijskomu Jesdegerdu neznabošcu veoma mio i drag. Jakobova mati i žena bile dobre kršćanke. No velika milost kraljeva zavede njega pa on žrtvova lažnim bogovima. Doznavši za to mati i žena njegova silno se ožalostiše, Bogu se neprestano molište za obraćenje njegovo, i nakon smrti kralja Jesdegerda pisaše mu list, u kojem kažu: »Poslušavši samrtnika ostavio si onoga, koji je život, ostavio si suca živih i mrtvih. Znaj, da smo mi odsele tebi tugjinke, da ne ćemo više s tobom boraviti«.

Pročitavši ovaj list toliku bol osjeti Jakob u srcu, da je gorko zaplakao i uzdahnuo: »Kad su mi rogjena mati i žena postale tugjinke, koliko li se većma Bog od mene otugjio!« Kada pak potom Jakob stane tešku pokoru činiti za grijeh, prijave kralju Varannu Petomu (koji je vladao od godine 420. do 440.), da je Jakob kršćanin. Dozvavši ga kralj preda se pita: »Reci mi, jesi li nazarejin (kršćanin)?« Njemu će Jakob: »Da, nazarejin sam«. Kralj: »Dakle si vrač«. Jakob: »Ne dao Bog, nijesam ja vrač«. I kad mu zatim kralj zaprijeti teškim mukama i mučnom smrću, reče Jakob: »Smrt ova nije smrt već je upravo samo san, kad se malo potom daje uskrsnuće«. »Varaju te — odreče kralj — nazareji govoreći, da je smrt san, kad se smrti boje i veliki vladaoci.« A njemu Jakob: »Mi se ne bojimo smrti, jer se nadamo, da ćemo iz smrti prijeći u život«.

Tada kralj po savjetu prijatelja svojih izreče osudu, neka se drugima za strah Jakob tako pogubi, da mu se najprije tijelo rasiječe ud po ud. I odmah uzmu krvnici odsijecati mučeniku prst po prst na desnoj ruci, zatim prst po prst na lijevoj, isto tako na objema nogama; zatim mu odsijeku nogu desnu, potom lijevu, i opet ruku desnu i lijevu. Za ovih strašnih muka svetac je upirući oči na nebo zazivao Hrista Boga; napokon sav rasječen jošte samo napolak živ poviče: »Usliši me, Gospodine Isuse Hriste, i izvadi iz uze dušu moju!« Ovo kad reče, jedan od krvnika pristupi i odsiječe mu glavu. Kršćani pak rasječeno tijelo potajno skupe i časno ukopaju.

* *

*

Sv. Jakob bio je rogjen, odgojen i temeljito poučen u vjeri kršćanskoj, i mater i ženu imao dobre kršćanke, i nije ni mislio, da bi se mogao od Hrista odmetnuti; pa opet kralju za volju iznevjeri Hrista. Ovo se dogagja i mnogim drugima. Ima ljudi, koji kloneći se neko vrijeme grijeha i nastojeći Bogu vjerno služiti misle, da su već jaki i tvrdi u vjeri i kreposti, nije im se više bojati, da bi Boga uvrijedili, blaženstvo vječno ne može ih minuti. Ovako misleći idu kadšto predaleko u pogibio, pa u njojzi sramotno padnu. Uči se, čitaoče dragi, iz onoga što se dogodilo sv. Jakobu, kako nitko makar koliko vremena Bogu služio i grijeha se klonio, ne može mnogo uzdati se u se i svoje sile. Čovjek je čovjek dok je god živ, i svaki dan može pasti i sagriješiti. Sv. Augustin piše, da je vidio ljudi, za koje se mislilo da su se u svetosti uzvisili do zvijezda nebeskih, pa ipak

su poslije pali u dubinu opačine i u njoj propali. Zato neka se čovjek nikad mnogo ne uzda u se, već znajući slabost svoju neka se svaki dan ponizno Bogu moli za milost i jakost. Svakomu čovjeku je prijeko potrebno ovo troje: ne uzdati se u se, uzdati se u Boga i svaki se dan Bogu moliti za milost. Sv. Jakob pozna brzo grijeh svoj, skruši se za nj i priznajući javno vjeru Hristovu i podnoseći postajano strahotne muke učini zadovoljenje. Dao Bog, da u tom idu za njim svi oni, koji su napastvovanjem zloga duha ili podraživanjem opakih ljudi sramotno pali! »Ne griješiti svojstvo je Božje; grijeh i pogrešku popraviti znak je mudra čovjeka;« kaže sv. Ambrosije.

Pomolimo se.

Podaj, molimo, svemogući Bože: koji blaženoga Jakoba mučenika tvojega rogjenje poštujemo, da se njegovim zagovorom u ljubavi imena tvojega utvrdimo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

28. dan studenoga.

Sveta Oda.



Od a bila kći kralja Škotskoga, djevojka lijepa i mila. Kad otac bio već kanio, da je uda, grdna nesreća razmetne mu namjeru: Oda oslijepi. Šta će njoj sada sva ljepota, bogatstvo i veliki rod u toj nesreći; ona bi po svoj prilici sve ovo drage volje dala za vid očinji. Kad ovako ispred očiju njenih nestade svijeta i od veće česti čârî i sladòstî svjetovnih, učini ona što putnik, koji putuje u mračnoj noći; pogleda gore na nebo, to jest u Boga poište svu utjehu i radost i počne provoditi skrovit i pobožan život.

U vrijeme od prilike kad je živjela Oda — u sedmom stoljeću — dogodi se u krajevima Nizozem-

skim zgoda slična zgodi sv. Ivana Krstitelja. Vladalac Pipin, koji je drugačije valjano upravljao državom, učini veliku sablazan: pusti zakonitu ženu svoju, da može u grešnoj ljubavi živjeti sa nevaljalom ženskom Alpaisom. Biskupi dužni opomenuti vladaoca jadikovali su istina radi velike sablazni, ali nijesu smjeli prigovoriti. Samo biskup u Mastrihtu sv. Lamberto usudi se vladaoca ukoriti i opomenuti. No s toga se opaka Alpaisa i brat njezin Dodo silno razgnjeve na sv. čovjeka, i dogovore se, kako će ga smaknuti. Kad je Lamberto po običaju svome noću bio u crkvi, provali u nju Dodo sa nekoliko ortaka, sv. biskupa obore na tle i probodu mu srce kopljem. Tijelo sv. Lamberta prenese se u Mastriht, gdje su se na grobu njegovu zbila mnoga čudesa; iz sanduka u kojem ležaše tijelo, ugodno je mirisalo, i više puta se, kažu, ondje čulo nebesko pjevanje. Nakon dvanaest pak godina prenesu tijelo u Lutih, gdje se opet silna čudesa dogodiše. Začuvši za njih otac sv. Ode pomisli, ne bi li se ondje našla pomoć slijepici, pa spremi sve potrebito za prijevoz preko mora, i pošlje nju sa kraljevskom pratnjom u Lutih; nakon duga putovanja srećno dogju do crkve, u kojoj su ostaci sv. Lamberta bili pohranjeni. Oda pade ničice pred grobom svečevim i žarko se pomoli Bogu, neka joj po neizmjernoj dobroti svojoj i po zagovoru sv. Lamberta, ako bude korisno njezinu spasenju dušnomu, nakon tako duge sljepote povrati vid očinji. Oda ustade, i u onaj tren progleda; ali namah opet pade na koljena, da Bogu zahvali na tolikoj dobroti.

Kolika li radost u dvoru kraljevu, kad mu se kći zdrava vrati! No velikom promjenom, koju je povraćeni vid očinji uzrokovao u svijem prilikama

Odinim, dogje ona u veliko iskušavanje. Za sljepote svoje Oda se najviše bavila molitvom i polaskom crkava, kratila tijelu suvišna jela, mnogo bdjela i svojski nastojala živjeti, kako će milo biti Spasitelju; s toga njemu zavjetovala i vazdašnje djevičanstvo. A sada na jedan put eto pred njom svijeta i njegovih zamama, ona može opet imati sve naslade i ugodnosti, kojih je obilje u kraljevskom dvoru, još joj i otac navlastito želi, da se uda.

Sv. Oda bješe se za sljepote svoje iznutra u Bogu tako utvrdila, da joj je sada krasota ovoga svijeta opet dopirala u oči, ali nije u srce. Uzalud bile sve molbe i prijetnje, kojima je otac nastojao skloniti na udaju. A da ne bude vazdašnjim molbama i prijetnjama očinim smetana u duhovnom životu, odluči Oda ostaviti otadžbinu i u tugjem kraju provoditi život, koji je prikazala Hristu Gospodinu. Ukrca se opet u lagju i preveze se u krajeve Nizozemske, gdje najprije obigje glasovite crkve, u kojima se nalazilo ostataka od različnih svetaca, da primjerom, čašćenjem i odvjetovanjem njihovim poluči milost, kako bi i sáma živjela život svet; zatim se skloni u samotinju na mjesto opkoljeno drvećem i grmljem. Kolibica bila joj stan, i živjela u veliku siromaštvu, u čistoći i poniznosti, i sve teškoće snosila s velikim strpljenjem iz ljubavi ka Hristu. Sabravši sebi na ovaj način mnogo zasluga u Boga, preseli joj se duša u bolju otadžbinu, tijelo pak ukopa se na mjestu, gdje je Bogu mnogo godina vjerno služila. Budući pak da su ljudi vidjeli, gdje se grob njezin noću izvanrednom svjetlošću obasjava, i budući da su ondje mnogi ozdravjeli od bolesti svojih, tijelo se svetičino docnije iskopa i prenese u Lutih.

* * *

U iskušavanje, u kakovo je došla sv. Oda, dogju veoma mnogi ljudi; Bog naime pošlje nešto na njih, čim im bude lakše, da odustanu od kakova grešna običaja i da započnu čestito i pobožno živjeti. Jedan boluje, drugi čami u zatvoru, treći kuburi u siromaštvu, mlada žena ima muža tiranina, rat ili potres ili pomor ili kuga opustoši zemlju, ili izvanredna sv. misija pokazuje ljudima strahotu smrti u grijehu i pakla i nesrećne vječnosti. Dok traje ovakovo stanje, ljudi bivaju ozbiljni i svraćaju se na bolji put; primaju sv. sakramente, Bogu se više mole i čine dobre odluke. Poslije nekoga vremena ukloni Bog izvanju nevolju i silu, bolesnik ozdravi, uznik izbavi se iz zatvora, siromah se zapomogne, žena obudovi, rat, potres, pomor ili kuga prestane, misijonar otide. Čovjek je onim tjeskobama bio izvučen iz kaljuže grijeha i naveden na bolji put; sada treba da sâm dragovoljno pred svijetom daje Bogu hvalu i da i u boljem stanju svim srcem ostaje Bogu vjeran. No malo njih ovo čine; većina kad ozdrave ili dogju u bolje stanje, vrate se k lakoumnomu i grešnomu življenju, pače može se reći, da bi većina staraca i mrtvaca, kad bi se pomladili i uskrsli iz mrtvih, zaputili opet grešnim putem mladosti svoje. No hoće li Bog na sudu takvim dušama reći: »Hodite blagosloveni, primite kraljevstvo!« ili pak: »Idite od mene prokleti!« svatko može sâm razabrati.

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Ode djevice tvoje, tako da se u osjećanju iskrene pobožnosti obučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

29. dan studenoga.

Sveti Saturnin.

Sv. Fabijan papa Rimski posla oko godine 245. u Galliju, sadašnju Francusku, više ljudi punih duha apostolskoga, da tamošnje kršćane utvrde u vjeri i da evangjelje dalje šire megju neznabošcima. Megju onim blagovjesnicima bijaše i sv. Saturnin.

Putujući sv. Saturnin po južnoj Galliji svagdje propovijedaše riječ Božju, napokon namjesti svoju biskupsku stolicu u gradu Tolosi, koji se sada zove Toulouse. Tu sagradi crkvicu, u kojoj se vjerni skupljahu na službu Božju. Crkvica bijaše blizu Kapitolija, gdje je bio veoma glasovit hram idola (lažnoga boga) Jupitra. Idući u crkvicu prinugjen bješe sv. Saturnin svaki put ići mimo hram Jupitrov. Neznabožački pak svećenici brzo zamijetiše, da im idol više ne gata niti na pitanja odgovara; osim toga kako je mnogo neznabožaca prelazilo na vjeru kršćansku, gubili su cijenu svaki dan sve više i hram i službenici njegovi. Ovi smisliše, da je svemu tomu kriv kršćanski biskup Saturnin, koji gotovo svaki dan mimoilazi.

Kad se jednom neznabošci na Kapitoliju spremahu, da žrtvuju Jupitru bika, zapazi jedan izmegju njih Saturnina gdje mimoilazi, i poviče: »Eno protivnika našoj vjeri, koji govori, da treba naše hramove razvaliti i naše bogove zove bijesovima i brani im, da nam odgovaraju.« I odmah rulja ljudi uhvati sv. biskupa, i nagone ga, neka žrtvuje idolu. A on glasno reče: »Jednoga pravoga Boga poznajem; njemu žrtve zahvalnice prinosim; za vaše pak bo-

gove znam, da su bijesovi, kojima uzalud služite ne toliko žrtvama životinjskim, koliko smrću duša svojih. A kako hoćete, da se ja onijeh bojim, koji se, kao što čujem, mene boje?« Na ove riječi sv. biskupa silno se razgnjevi rulja neznabožačka; i namah uzmu bika, koji je bio odabran za žrtvu, za rep mu privežu noge svečeve, i ostanima podražena potjeraju niz Kapitolium. Tek se bijesni bik pusti u bijeg, već se glava svecu razmrska, i dušu njegovu dostojnu Boga primi Hrist. Dvije kršćanke, slabost spola krepošću vjere nadvlagjujući i jače od svijeh muških budući, pokupiše ostatke sv. mučenika i sahraniše na skrovitu mjestu, dok ih nakon mnogo godina odanle ne diže biskup sv. Hilarije, koji na onom mjestu sagradi crkvu i u njoj pohrani sv. ostatke.

*
* *

Svi oni služe — po riječima sv. Saturnina — smrću duša svojih gjavolu, koji se životom svojim odriču nauka kršćanskoga živeći po nauku svijeta ovoga i gjavola paklenika. Kršćanska razboritost ište od nas, da život svoj uredimo po pravilima evangjelskim i sve da mjerimo na mjerilima vjere. Sudac, liječnik, upravitelj drži se zakona i pravila svoje službe, a samo kršćanin da u nemar baca pravila kršćanske vjere? Kršćanin priznaje sebe za učenika evangjelju, a da vodi život evangjelju protivan? Kolike nerazumnosti! Zakon mu je svet, nebeski, a život besputan, zemaljski.

A odakle dolazi, što mnogi kršćani ne žive po nauku sv. evangjelja? Odatle, što rijetko kada pače nikad ozbiljski ne razmišljaju o istinama vjere kršćanske i rijetko kada ozbiljno misle na stvari, koje

su čovjeku posljednje. Jer drukčije kako bismo mogli ovoliko ljubiti svijet ovaj i njegove slasti i časti, kad bismo ozbiljno mislili na iduću smrt, na sud, na nebo i na pakao? Kako bismo mogli za kukavan dobitak, za taštu čast, za časovitu nasladu prekršiti najsvetije dužnosti svoje, kad bismo mislili na vječnost?

Svaki dan valjalo bi misliti na koju god vječnu istinu, da dobavimo duši hrane i okrepe. Valjalo bi koju god rečenicu Sv. Pisma ili znamenitu istinu odabrati kao štit i opominjući se nje više puta hrabriti se u borbi. Tako su radili sveci. Sv. Ignacije Loyolski vazda je imao na pameti riječi: Sve na veću Božju slavu. Sv. Francisku Asiškomu mila je bila molitvica: Slava Ocu i Sinu i Duhu svetomu; svetomu Josafatu pak: Gospodi Isuse Hriste, Sine Božji, pomiluj mene grešnika. Sv. Andrija Avellino govorio bi: K nebu, k nebu! Sv. Stanislav Kostka odgovarao bi bratu svomu, da se je rodio za vječnost a ne za ovaj vremenit život. Radi i ti tako; možeš gotovo iz života svakoga sveca izabrati koju god poučnu rečenicu ili spasonosnu istinu.

Pomolimo se.

Bože, koji nam dopuštaš, da se rogjenjem blaženoga Saturnina mučenika tvojega naslagjujemo, podaj, da se njegovim zaslugama potpomažemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

30. dan studenoga.

Sveti Andrija apostol.


Uzvišena je služba apostola Gospodnjih, veliko dostojanstvo one dvanaestorice, koju Gospodin izabra i opremi da navješćuju nauk njegov, raširuju Crkvu i nastavljaju djelo njegovo. Budući Crkva po riječima Sv. Pisma kraljev-

stvo Božje, apostoli su namjesnici Hristovi, pristavi otajstva Božjih. Budući Crkva lagja na burnom moru svjetskom, apostoli su njezini krmari. Budući Crkva dom Božji, hram Gospodnji, apostoli su temelji i stupovi zgradi ovoj. Oni nijesu tek sluge, prijatelji i pomagači Hristovi, nego još i više; Hrist je riječima (Iv. 20, 21): »Kao što Otac posla mene, i ja šiljem vas«, povjerio njima ne samo službu poučavanja i propovijedanja nego svu svoju službu, po tome i službu da ljude očiste od grijeha i posvete; oni dakle nijesu poslanici tek s mrtvim pismom u rukama, s tugjom besjedom u ustima, već su poslani kao učenici i sinovi, koji duh, život učitelja, oca svojega u sebi imadu i njega predstavljaju. A ovo uzvišeno poslanstvo svetih apostola najviše se i najbistrije pokazalo u žarkoj ljubavi njihovoj ka križu.

A n d r i j a, Prvozvani megju učenicima Isusovim, rodi se u mjestu Betsaidi na brijegu jezera Genesaretskoga u Galileji; otac mu bješe Jona iliti Joan (Ivan), a brat Simon Petar. Oba pak brata bijahu ribari i imagjahu kuću u mjestu Kafarnaumu, koje je takogjer bilo kod Genesaretskoga jezera i u kojem je i Isus nakon krštenja svoga obično stanovao.

Andrija bijaše učenik Ivana Krstitelja. Pošto je Isus poslije krštenja svoga iskušavan bio u pustinji od gjavola, pogje natrag u okolinu, gdje je Ivan krščavao. Ivan pak vidjevši Isusa gdje ide, reče: »Gle, jaganjac Božji!« I čuše ga dvojica od učenika njegovih, i otidoše za Isusom. A Isus obazrevši se i vidjevši ih gdje idu za njim reče im: »Šta ćete?« A oni mu rekoše: »Rabbi (koje znači: učitelju), gdje stanuješ?« On im odgovori: »Dogjite i vidite!« I otidoše i vidješe, gdje je stanovao; i ostaše u njega onaj

dan. Ona dva učenika bijahu Andrija i Ivan. Andrija nagje najprije brata svojega Simona i reče mu: »Mi nagjosmo mesiju (koje znači Hrist).« I dovede ga k Isusu«. Iv. 1, 35—42.

Braća Andrija i Simon povratiše se potom k svojemu poslu, k ribanju, i loviše ribu, dok nijesu od Isusa bili svečano pozvani za apostole. Idući naime Isus pokraj jezera Genesaretskoga vidje oba brata gdje meću mrežu u jezero i reče im: »Hajdete za mnom, i učinit ću vas lovcima ljudskim«. A oni taj čas ostaviše mreže i za njim otidoše. Mat. 4, 18—20.

U Sv. Pismu čitamo o apostolu Andriji još ove vijesti. Kad vidje Isus, da mnoštvo naroda ide k njemu u pust kraj, i htjede da ih nahrani, reče mu Andrija brat Simona Petra: »Ovdje ima jedno momče, koje ima pet hljebova ječmenih i dvije ribe; ali šta je to na tolike!« Isus pak blagoslovi hljebove i ribe, i nasiti njima sve koliko ono mnoštvo naroda, tako da je još preteklo dvanaest košarica komada od pet hljebova ječmenih. Iv. 6, 1—13. — Kad su neki Neždovi štujući pravoga Boga došli u Jerusalem na praznik pashe (vazma), zaželiše vidjeti Isusa, i kazaše to apostolu Filipu, a Filip kaza Andriji, Andrija pak i Filip kazaše opet Isusu. Iv. 12, 20—22. — Kad je Isus prorekao, da od hrama Jerusalemskoga ne će ostati ni kamen na kamenu koji se ne će razmetnuti, pitahu ga nasamo apostoli Petar Jakob, Ivan i Andrija: »Kaži nam, kada će to biti, i kakav će znak biti, kad će se to sve svršiti?« Mark. 13, 1—4. — Kad evangjelisti Matej (10, 2) i Luka (6, 14) izbrajaju dvanaest apostola Isusovih, Andriju imenuju odmah na drugom mjestu, iza brata njegova

Simona Petra prvijenca apostolskoga; kod evangjelista pak Marka (3, 17. 18) i u Djelima Apostolskim (1, 13) izbraja se Andrija odmah iza tri poglavita apostola, Petra, Jakoba i Ivana.

Što je Andrija primiv Duha svetoga dalje radio i šta se s njim dogadjalo, Sv. Pismo ništa ne kazuje; s toga treba o tome da čujemo crkveno predanje. Po ovom predanju otigje sv. Andrija propovijedati evangjelje u Skitiju, u zemlju na sjever od Crnoga i Hvalinskoga Mora u sadašnju Rusiju, a odanle u Traciju i Epir, i svagdje naukom i čudesima obrati nebrojene ljude ka Hristu. Poslije dogje u grad Grčki Patras, i kad u ovom gradu mnoge privede k istini evangjelskoj, upravitelja Egeu, koji se protivio propovijedanju evangjelskom, posve slobodno prekori, što on koji hoće da bude ljudima sudac, od bijesova zavaran Hrista Boga suca svim ljudima ne priznaje. Tada Egea razgnjevljen: »Prestani — reče — napominjati Hrista, kojemu takove riječi nijesu ništa koristile da ga Židovi ne raspnu na križ«. Kad Andrija ipak slobodno propovijedaše o Hristu, da se je za spasenje ljudskoga roda predao na raspinjanje, Egea njega prekide bezbožnom besjedom i uze nagovarati, da poštedi sebe te žrtvuje bogovima. Njemu će pak Andrija: »Ja svemogućemu Bogu, koji je jedini i pravi, žrtvujem svaki dan ne junčje meso niti jarčju krv već neokaljanoga Jaganjca na oltaru, pa kad sav narod vjerni jede meso njegovo, žrtvovani Jaganjac ostaje čitav i živ«. Egea još većma razjaren baci apostola u tamnicu, odakle bi bio narod Andriju lako izbavio, da nije on sam utaložio svjetinu žestoko moleći neka mu ne smetaju, kad se žuri k poželjenomu vijencu mučeničkomu.

Malo zatim doveden bi Andrija u sudnicu, gdje kad je govorio o uzvišenosti otajstva križa i korio Egeu za bezbožnost, Egea ne hoteći više slušati zapovjedi, da ga metnu na križ, neka umre smrću Hristovom. Doveden na mjesto mučeništva kad vidje Andrija križ, stade izdaleka povikivati: »Dobri križu, koji si krasotu dobio od uda Gospodnjih, dugo željeni, brižno ljubljeni, bez prestanka traženi, napokon pohlepnoj duši pripravljeni; uzmi me od ljudi i povrati me učitelju mojemu, da me preko tebe primi, koji me je preko tebe otkupio«. Tada ga raspnu na križ, na kojem je dva dana živ visio i nije prestao propovijedati vjeru Hristovu, dok se ne preseli k onomu, s kojim je želio na slični način umrijeti.

Kosti sv. Andrije apostola biše prenesene najprije za cara Konstantina u Carigrad a poslije kad Latini uzeše Carigrad, odanle u Italiju u grad Amalfi.

* *
*

Sv. Bernardo govorio je dvije besjede o svetkovini sv. Andrije apostola; u prvoj besjedi reče: »Tri su prečanice na ljesvama življenja kršćanskoga; na prvoj su prečanici novajlije, na drugoj naprednici, na trećoj izvrsnici. Početak je mudrosti strah Gospodnji, sredina je nadanje, izvrština je ljubav. Koji počinje strahom, križ Hristov podnosi strpljivo; koji napreduje u nadanju, nosi ga drage volje; a koji je izvrstan u ljubavi, obuhvata ga već žarko . . . Strpljivost kaže: ovako treba da bude, jer je nagoni strah. Volja dobra veli: ovako je dobro i ovako valja raditi, jer je privlači nadanje. Ljubav pak rasplamćuje duh, niti kaže: ovako treba, niti: ovako

je dobro, nego veli: ovako hoću, ovako želim, ovako žudim žestoko. Vidite, kolika je uzvišenost, vidite, kolika je pouzdanost i kolika sladost u ljubavi! Blago duši, koja dogje do ovoga stanja ljubavi! A ni nama ne valja očajati (zdvojiti), kad se baš spomen onoga, koji je došao na tu prečanicu, najviše s toga slavi, da i njegovu pomoć prizivamo i za njegovim se primjerom povodimo. Ako za Andriju apostola kažeš, da blago njemu, a ti mališ, da ne možeš ići njegovim stopama, stid te bilo. Nitko ne bude u jedan tren najviši; uspinjući se ne leteći dolazi se na najvišu prečanicu ljestava. Uspinjimo se dakle kao dvjema nogama, razmišljanjem i molitvom. Razmišljanje naime uči, čega nedostaje, molitva čini, da dostaje. Ono pokazuje put, ova vodi putem. Razmišljanjem napokon poznajemo iduće pogibelji, molitvom uklanjamo se njima s pomoću Gospodina našega Isusa Hrista.

Pomolimo se.

Veličanstvo tvoje, Gospodine, priklonito molimo, kako je Crkvi tvojoj blaženi Andrija bio propovjednik i upravitelj, da tako kod tebe bude za nas vazdašnji zagovornik. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.





MJESEC PROSINAC.

(DECEMBER.)

---

1. dan prosinca.

Sveti Eligije.



Žiće ovoga sveca na tanko opisa prijatelj njegov Audoen biskup Rouenski.

Eligije rodi se oko godine 588. u Francuskoj. Imućni i bogoljubni roditelji opažajući u sina vještinu u risanju i u gragjenju kojekakvih igrački, dadu ga u nauk čestitu zlataru. Zlatariju izuči savršeno, pa ga svijet mnogo slavio; uz to bio bezazlen kao golub, te ne bi nikoga ni za malo prevario, a razborit kao zmija, pak se ne dao varati. U prosto vrijeme išao na službu Božju i propovijed, kod rada pak razmišljao o riječi Božjoj, što je čuo u crkvi.

Doznavši kralj Klotar Drugi za umještinu mladoga Eligija, dade mu zlata i dragoga kamena, da načini kraljevski prijestol. Eligije marljivo radeći brzo svrši posao. Kralj se začudi ljepoti prijestola, i zapovjedi, da zlatara bogato naplate. Tada Eligije

donese još jedan krasan prijestol, i reče, e je ostalo toliko zlata, da je mogao još jedan prijestol načiniti. Ovolikoj umještini a ujedno poštenju Eligijevu nije se mogao kralj načuditi. Kad se još kralj u razgovoru uvjeri o razboritosti Eligijevoj, imenova ga za svoga novčara, da mu naime kuje novac, i nastani u dvoru svojem. Kad pak kralj zaiska od njega, da položivši ruke na ostatke svetačke učini zakletvu vjernosti, on se smjerno ustručava ovo učiniti, i kad kralj još žešće zaiska, on u tjeskobi poče plakati, jer se bojao uvrijediti kralja, ali se još više žacao ruke metnuti na svete moći. Videći pak kralj njegov strah i veliku pobožnost prestane iskati zakletvu, jer će mu po tome više vjerovati, nego da se je sto puta zakleo.

Kad se Eligije opasa muškom snagom, želeći da bude sud Bogu posvećen i bojeći se, da mu ne bi prestupci kakvi mučili prsi, ispovjedi pred svećenikom sva djela svoja od djetinjstva, pa naloživši sâm sebi tešku pokoru, uzme hrabro boriti se sa tijelom, naime po nauku apostolovu (II. Kor. 6, 5. 6.) u trudovima, u bdjenjima, u postima, u čistoti, u trpljenju mnogom i u ljubavi nehinjenoj. Upaljivan od požuda tjelesnih pomišljao je na oganj vječne kazni, pak tako gasio u sebi žar puteni (tjelesni). Molio se jednako Bogu za darove nebeske. Zakraćivao sebi hljeba do sita, da zavrijedi hljeba nebeskoga. Radeći u radionici imao pred sobom otvorenu knjigu duhovnu, da baveći se ma čim god imade pred očima zakon Božji, i tako radeći rukama za ljude da mu pamet bude kod Boga. Osobito se pak trudio, da otkupi zarobljenike. Kad i kad nemajući dosta novaca dao je odjeću sa sebe, da ih iskupi.

Pred vratima njegova stana bilo vazda mnogo ubogih kao pčêlâ pred ulištem, pa kad bi stranac pitao za stan njegov, kazali bi mu, da će Eligija naći u kući, pred kojom ima mnogo siromaha. Eligije bio lijep čovjek i isprva se lijepo i bogato nosio, kako bijaše običaj u kraljevskom dvoru, ali pod lijepom odjećom imao pokorničku košulju. A kad poslije bogato odijelo proda ubogih radi, pokloni mu kralj od svoje odjeće; ali ne progje mnogo vremena, a Eligije prodao i ovo, da uboge potpomogne.

Kralja Klotara sin i našljednik Dagoberto mnogo je takogjer poštovao Eligija, i svaku molbu njegovu drage volje uslišio znajući, što daje njemu, da daje ubogima. Kralj mu pokloni kuću u Parizu, a on je pretvori u monastir ženski, koji obilato opskrbi svijem potrebama. Dogodi se pak, kad se kuća dogragjivaše, da se od zemlje kraljevske uzelo za stopu više, nego li kralj darovao. Zapaziv to Eligije, pohiti sav smeten kralju, i moli ga klečećke za oproštenje; a kralj okrenuv se k pratiocima svojim reče: »Eto, što je vjera kršćanska! Vojvode i dvorani moji otimaju čitava sela, a ovaj sluga Hristov ne htjede ni pedanj zemlje uzeti bez mojega znanja.« Potom sagradi crkvu sv. Pavla, da se u njoj sahranjuju tjelesa službenica Božjih iz onoga monastira, i jošte crkvu sv. Marcijala lijepo obnovi, ukrasi i olovom pokrije. Zato ako i jest njemu kralj mnogo darovao, on se sâm ipak nije obogatio; jer bi opet sve razdao ubogima i pobožnim i dobrotvornim zavodima.

Uopće pak sv. Eligije trudio se neumorno — kao što kazuje Audoen — tvoreći djela Bogu draga. Kad vidje siromaha, potpomože ga; kad nagje bogataša, nagovara ga na dobrotvorenje. Imao je takogjer

običaj, kad bi putovao, da se svrati u svaku crkvu, mimo koju bi išao, pače zapazivši crkvu, sjahao bi odmah s konja i pješice išao do nje. Vrlo je rado boravio u dva monastira, u kojima su se pravila redovnička savjesno držala. Prije pak nego uljeze u crkvu ili u monastir, razaslao bi momke svoje, neka idu po okolini pokupiti prosjake, potrebnike i putnike, pa bi ih nahranio i ljubazno potješio i potpomogao. I on je jeo sa siromasima no mnogo manje nego li oni, i dok su ubogi jeli meso i pili vino, njemu je bio suhi hljeb za hranu i ocat pomiješan s vodom za pilo; jer osam ili deset godina ne okusi vina ni mesa, osim što jednom gostima za ljubav okusi živačeta. Veći dijel noći provodio bi na molitvi, a ostali dijel spavao na podu.

Vjernoga slugu proslavi Gospodin mnogim čudesima još u životu njegovu. U ono doba ostavljali bi za veću kazan mrtva tjelesa osugjenih zločinaca na vješalima, dok bi posve istruhla i raspala se. Eligije upotrijebi veliku milost, koju je našao u kralja, te izmoli od njega dopuštenje, gdje god nagje onakva mrtva tjelesa na stratištima, da ih može snimiti i ukopati. Jednom nagje blizu grada Strassburga na vješalima čovjeka, kojemu je onaj dan bio život skončan užetom. Prije što će mrca ukopati, opipa ga Eligije, i gle, osjeti dušu u njemu, i da ne bi ljudi njemu pripisivali silu dogagjaja, reče: »Grdnu li opačinu učinismo, da nam nije pomogao Gospodin, jer bi bili ovo tijelo pokrili zemljom, a duša je još u njemu!« Potom tijelo obuče i položi, da otpočine. I čovjek odahnuv ustade, kao da mu se nije dogodilo nikakovo zlo.

Davši se Eligije posve na službu Božju, bio je poslušan i vladaocima; ali kad bi oni nalagali što god protivno kršćanskim pravilima, usudio se smjerno no ozbiljski pri?ovoriti. I drukčije upotrijebi on lijepo mjesto, koje je imao u kraljevskom dvoru, i općenito poštovanje na korist vjeri i na spasenje besmrtnih duša. Došao u Francusku krivovjerac, koji uze narod zavoditi zamamljivom besjedom i himbenom pobožnosti. Čim zato dozna Eligije, posavjetuje se sa dobrim katolicima, kako će zlu stati na put; još opomene i biskupe i velikaše, da se skupe u crkveni sabor. I skupi se sabor, u kojem jedan biskup krivovjercu dokaza lažnost nauka njegova; na što bi krivac iz zemlje odagnan. Kako je Eligije bio riječit, Sv. Pismu vješt i u nauku kršćanskom dobro poučen, svigdje je kuda bi god došao, narod opominjao, da bude postojan u vjeri Hristovoj i da se krivovjernicima pomnjivo uklanja.

Pisac žića Eligijeva napokon primjećuje: Što da još više napominjem? U svemu vladanju svojem bio on kao danica sjajna megju svjezdama, poput velika žiška svijetlio se. Vazda za savršenima išao u dobru, vazda kreposti drugih predlagao sebi na ugledavanje. Spor bio govoriti, po apostolu, i brz slušati. U govoru bio razborit, u poniznosti uzvišen, milostinjama bogat, dobrote držeći se, čistotu srca vazda obuhvatajući, duh svoj po crkvenom pravilu tako nastojeći obučiti, da ako je i bio još svjetovnjak, činilo se, da je već obilato polučio milost biskupsku«.

I doista kad se uprazni stolica biskupska u Noyonu, posadiše na nju Eligija; u biskupiji ovoj bilo još dobrano neznabožaca, pa za obraćenje njihovo

činio se Eligije vrstan. Eligije pripravljao se najprije za sv. redove, i kad primi sve redom pak i biskupski, uze po apostolskim napucima upravljati biskupijom, ali ne presta kao otprije dvoriti uboge i bolesne s najvećom poniznosti. Čovjekoljublje i dobrota njegova bila neznabošcima kao tiha propovijed, koja ih uvjeri o istini i ljepoti vjere kršćanske, te su to dragovoljnije slušali pouku svečevu i dali se većina njih pokrstiti. Uopće mu bio takov život kakov nauk, i takov nauk kakov život. Sa najvećom blagosti upravljao podložnike, sebe osugjivao s najvećom žestinom, Ukore i prijetnje ublaživao suzama i molbama.

Besjedu sluge svoga potvrgjivao je Gospodin i svrhunaravnim načinom. Ne daleko od Noyona u selu jednom propovijedao sv. Eligije na blagdan sv. Petra i nagovarao ljude, da se okane gadne igranke i plesa, što im ostalo od neznaboštva a služi gjavolu. Na to se neki ugledniji u selu uzvrpoljiše pače govoriše, da će biskupa smaknuti, ako ne prestane propovijedati protiv njihovih starinskih običaja. Doznavši sv. Eligije za to, upaljen željom za mučeništvom, pohiti megju pobunjenu svjetinu, i uzme im dokazivati pakost neznabožačkog običaja; ali svjetina još se većma uzbuni, i stane grditi i prijetiti biskupu smrću. Tada se sv. Eligije iz svega srca pomoli Gospodinu Isusu, neka ljudima koji se onako uporno drže djela gjavolovih, pokaže narav gjavolovu, da dogju do poznanja. I onaj čas mnogi osobito koji su biskupu prijetili smrću, budu bijesovima podsjednuti i počnu na različite načine bješnjeti. Ostali pak svi nazočni uplašivši se silno, bace se k nogama čovjeku Božjemu, i obećavaju, da će poslušni biti njegovim

riječima. Nakon godinu dana, kad se opet svetkovalo Petrovo, dozove sv. Eligije bjesomučne preda se, i pokropiv ih vodom blagoslovljenom iscijeli ih namah; a bilo je njih više od pedeset. Još ih dobro pouči i ozbiljski opomene, i otpusti zdrave.

Putujući jednom sv. Eligije dogje blizu Kompiegna kraljevske palače. Umoran od puta svrati se u polje jednoga seljaka, gdje je bilo orahovo drvo puno örâhâ, od kojih nekoliko uberu sluge njegove, dok je on ostao u gostionici. Doleti seljak ružno psujući, što mu orahe kradu. Čuvši ovo biskup dozove seljaka i moli lijepo, neka ne psuje poradi nekoliko oraha, da će mu ih drage volje platiti. A seljak bahato prezirući dobrotu njegovu stane i njega grditi. Tada čovjek Božji sluge oštro ukori, što no učiniše, i seljaku izbroji tri dukata; no obrativ se k drvetu, kao što Spasitelj naš nekad k smokvi, ovako reče: »Kada tebe radi imademo ovoliku zadjevicu, neka nikad na tebi ne bude roda do vijeka.« I odmah na riječ njegovu drvo usahne; i još danas je suho, pripominje Audoen. Držao je s potpunom vjerom onu Gospodnju rečenicu (Iv. 14, 12): »Koji vjeruje u mene, djela koja ja tvorim i on će tvoriti, i veća će od ovijeh tvoriti;« i tako sa pouzdanjem zapovjedi drvetu, povedavši se, kao što rekosmo, za primjerom Gospodnjim.

Doživjevši sedamdeset godina sv. Eligije navijesti učenicima smrt svoju, i brzo se zatim razboli. Kad učenici počnu plakati i jaukati, tješio ih on, opominjao i izljubio se s njima za rastanak. Pošto je zatim sklopljenih ruku gledao na nebo i za dugo se tiho molio, reče na glas: »Sad otpuštaš slugu svojega, Gospodine, po riječi svojoj s mirom. Opomeni

se, da si me kao od kala načinio; i ne idi na sud sa slugom svojim, jer se ne će opravdati pred tobom nitko živ. Opomeni me se, koji si sâm bez grijeha, Hriste Otkupitelju svijeta, i izveďavši me iz smrti tijela ovoga spasi me u kraljevstvo svoje nebesko. Ti si vazda bio zaštitnik moj; u ruke tvoje preporučujem duh svoj. Znam, da ne zaslužujem lica tvojega; ali ti znaš, da je vazda nadanje moje bilo u milosrgje tvoje. I sada umirući u ispovijedanju svetoga imena tvojega, pošljednji dah izdahnut ću. Primi me dakle po velikom milosrgju svojem, i ne postidi me u očekivanju mojem. Otvori mi vrata od života, i ruka tvoja neka me odvede na mjesto pokoja!« Sa ovim riječima preda duh.

*

* *

Sv. Eligije dok još nije bio biskup nego samo svjetovnjak zlatar i novčar te boravio u kraljevskom dvoru i mnogo putovao, živio je ipak život svet. Što je pak njemu bilo moguće, moguće je i drugim rukotvorcima i trgovcima. Ne možeš se dakle, brate, izgovarati staležem svojim, ako si nemaran u životu kršćanskom. Ma imao kakvih god na svijetu posala, možeš se ipak starati za dušu i napredovati u pobožnosti, samo upotrijebi načine, koje je sv. Eligije: molitvu, post i milostinju; jer »dobra je molitva s postom, i milostinja bolja nego blago u zlatu sahranjivati, jer milostinja izbavlja od smrti, i ona je, koja čisti od grijehâ, i čini, da se nagje milosrgje i život vječni«. (Tob. 12, 8. 9). Poznata ti je riječ Spasiteljeva o širokom i uskom putu. Ako živiš kao drugi svjetoljupci od tvojega staleža, ti si na širokom putu, koji vodi u propast; ako li hoćeš da ideš uskim

putem, koji vodi u život, nije upravo potrebno, da budeš svećenik ili biskup ili redovnik, ali jedno je svakako potrebno: da bolje živiš nego što se u svijetu obično živi, pa da više i pomnjivije nastojiš oko pobožnosti, odricanja i djelâ milosrdnih.

Pomolimo se.

Daj, molimo, svemogući Bože, da nam blaženoga Eligija ispovjednika tvojega i biskupa časna svečanost poveća i pobožnost i spasenje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

2. dan prosinca.

Sveta Bibijana.

Za vrijeme cara Konstantina Velikoga živio u Rimu čovjek veoma ugledan i poštovan od svijeh poradi pravičnosti, mudrosti i ljubavi kršćanske po imenu Flavijan. Car ga uzvisio na čast namjesnika svoga u Rimu. Kršćani nalazili u njega krepku potporu i sjajan primjer. No našljednik Konstantinov car Konstancije, prijatelj krivovjercima arijanima, nije dobro gledao Flavijana, što je slobodno i javno ispovijedao božanstvo Isusovo i vjerne hrabrio u tom ispovijedanju; s toga bi skinut sa časti namjesničke. Nakon Konstancija sjede na carski prijestol Julijan Odmetnik, a s njim javi se stari lažljivi duh u novom lukavom obličju. Julijan proglasi, da je kršćanstvo ludo, gadno i suvišnje, i uze ga goniti više lukavo nego li silovito. Tada pokaza Flavijan, što je kršćanin i kako radi. Kršćane uzme pod svoju obranbu, opominje ih na postojanstvo, obilazi, tješi, potpomaže zasužnjene i ispovjednike. Visoka služba, koju otprije imaše, još mu i sada bila štit, dok laskavci vjernoga ispovjednika ne odaše tiraninu. Car zapovjedi namjesniku

Apronijanu, da uhvati Flavijana, pa neka ili bogovima žrtvuje ili život izgubi. Apronijan izvrši zapovijed. Sluga Božji radosno ispovjedi vjeru kršćansku i odluku svoju, da će u njoj živjeti i umrijeti. Namjesnik mu skine znak slobodna i odlična čovjeka, i udari mu na čelo žig ropski. Velika doista i sramota i bol! Ali svetac radosno uzme na se sramotu križa. Potom Apronijan bojeći se naroda izagna Flavijana iz Rima, otme mu sva dobra i vojnicima zapovjedi, da s njim postupaju bezobzirke. Svetac utješen Bogom preda se drage volje na teške patnje, rastane se sa ženom i s djecom, preporuči ih obrani Božjoj, i otide u zatočenje, gdje brzo zatim i umre od gladi i nevolje, moleći se Bogu. Spomen njegov slavi se 22. prosinca.

I Flavijanovu ženu Dafrosu uzmu potom ganjati, i ona mnogo prepati. Napokon je bace u tamnicu, i kako nije hotjela da se odmetne od Isukrsta, odsijeku joj glavu. Nju Crkva časti na 4. siječnja.

Za sv. Flavijanom i sv. Dafrosom ostale dvije kćeri, Demetrija i Bibijana, baštinice njihove vjere, svjedokinje njihove revnosti i u savršetku svojem plod i plaća njihove molitve. Bogatstvo u Isusu Hristu, prevelika blagodat Božja, koja Sina predade za otkup grijehâ i za zalog ljubavi vječne, bijaše kćerima naknada otetih dobara zemaljskih, tugu za roditeljima ublaživala misao, da su dostojni bili za ime Isusovo stradati. Tako od Boga utješavane i krijepljene snosile su sestre sramotu od svijeta, gubitak roditéljâ i uboštvo mirno i strpljivo, pače se radovale uboštvu svomu i uboštvu Hristovu. Malo zatim budu i one bačene u tamnicu, gladom i žegjom mučene, da bi se odmetnule od Sina Božjega. No Gospodin bio u srcima njihovim, krijepio ih i tješio; ljepota im tjelesna ne spade, lica im ostadoše vedra. Kada glad i žegja ne pomože, late se neznabošci drugoga načina: sestrama obećaju milost carevu, povratak očinskih dobara, čestitu udaju — zamama, kakovoj će iskušani teško odoljeti, mlaki nikad. Djevice pak i ovoj zamami odole. Potom im zaprijetilo mukama svakojakim, no i to uzalud; jer su djevice preko nevolja ovoga svijeta oči upirale na slavu, koja ostaje do vijeka. Tek nježno tijelo sv. Demetrije ne može više odolijevati mnogim navalama; ona se sruši k nogama sestrinim i izdahne; njezina uspomena slavi se 21. lipnja.

Otac, mati, sestra uljezoše već u slavu vječnu; Bibijana još je u tamnici, na nju sámu podvostruči se bjesnoća i lukavština namjesnikova. Namjesnik gleda, da sveticu navede na grijeh, a grijehom na odmetništvo od Isusa; predade je s toga prijeko pokvarenoj ženi Rufini, da u njoj potpali nečisti oganj putene naslade, što je i mnoge jake upropastilo. No svetica mrzi na grijeh, budno pazi na svoja nagnuća, moli se Bogu, i tako s pomoću Božjom nadvlada zamame Rufinine i zlostave njezine; jer kad ženetina ne mogaše laskavim riječima zavarati djevicu, uzme je zlostaviti, ne bi li je udarcima nagnala na grijeh. Napokon se Rufina uvjeri, da je sve nastojanje njezino uzalud, pak kaže to namjesniku. Razljutiv se on zapovjedi službenicima, da djevicu svuku, za stup privežu i kandžijama biju, dok ne izdahne; to se dogodi godine 363. Mrtvo tijelo ostavljeno bi dva dana na tržištu, da ga psi izjedu; no svećenik Ivan nagje tijelo cijelo i ukopa noću kraj groba sestrina i materina, gdje do danas stoji crkva

Bogu na ime sv. Bibijane posvećena, koju godine 1628. obnovi papa Vrban Osmi, pa našavši u njoj tjelesa svetih Bibijane, Demetrije i Dafrose, postavi ih pod veliki oltar.

*
* *

Bog uze čitavu porodicu Flavijevu k sebi u nebo; svijet ne bijaše nje dostojan. Gdje je u kući mir Božji, osnovan na bogobojaznosti, na zamjenitoj pažnji, na strpljivosti i na molitvi, ondje porodica pripada nebu, ondje angjeli Gospodnji čuvaju kuću i vesele se, kad se čeljade iz nje prenese u društvo njihovo, gdje je vječna ljubav i sreća.

Ištimo Boga, milost i ljubav njegovu. I dobra zemaljska primajmo sa zahvalnošću i valjano upotrebljavajmo; ali ih i bez bola dajimo, kad Bog ište od nas ovu žrtvu. Kolika li utjeha nama odatle već u ovom životu, a kolika plaća istom po smrti!

»Nije li trebalo, da Hrist trpi i da tako ugje u slavu svoju?« Luk. 24, 26. »Gospodina Hrista posvećujte u srcima svojim, gotovi svagda na odgovor svakomu, koji vas zapita za vaše nadanje (kršćanstvo).« Petr. I. 3, 15.

Pomolimo se.

Bože svih dobara darovniče, koji si u službenice svoje Bibijane sa cvijetom djevičanstva združio palmu mučeništva, pameti naše po njezinu odvjetovanju ljubavlju sebi pridruži, da uklonivši pogibelji postignemo plaće vječne. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

3. dan prosinca.

Sveti Francisko Xavierski.

Ovaj svetac rodi se godine 1506. u Španjolskoj u roditeljskom dvoru Xavieru. Mati mu bila roda kraljevskoga. Kad bijaše u visokim školama u Parizu, pridobi ga sv. Ignacije Loyolski za družbu Isusovu.

Kad bismo hotjeli na tanko opisati žiće ovoga velikog sveca, bilo bi nam pisati čitavu knjigu. Budući pak da nam je žiće njegovo ovdje nacrtati tek na nekoliko lista, osvijetlit ćemo ga samo sa jedne strane: pokazat ćemo načine i pute, kojima je svetac grešnike privodio k Bogu.

U ono doba bijahu Portugalci podložili sebi mnoge prostrane zemlje u Indiji; Indijanci pak bijahu još ponajviše neznabošci, a i sami Portugalci, koji su bili u Indiji, življahu život nimalo kršćanski. Bogoljubni kralj Portugalski Ivan Treći želeći, da neznabošci poznaju pravoga Boga i Sina njegova Isusa Hrista i da se kršćani svrate na put življenja kršćanskoga, zatraži u Rimske apostolske stolice valjanih svećenika. Tako bi Francisko Xavierski sa još nekoliko jesuita poslan u one daleke zemlje. Put onamo trajao je čitave mjesece, jer tada još nije bilo paroplova, ni željeznica, ni Sueskoga prokopa, ter je trebalo lagjom obići čitavu Afriku. Ono vrijeme prevožnje upotrijebi sv. Francisko na spasavanje lagjara i mnogih putnika na lagji. Gleda, da svima ugodi, kako bi sve pridobio za Hrista. Sa svakim zapodjede razgovor o stvari, koja mu je bila najviše na srcu: sa lagjarima o puto-

vanju po dalekim morima, sa vojnicima o ratu, sa trgovcima o trgovini, sa činovnicima o državnim poslovima, pače pridružio bi se sa igračima i pokazivao, da se dobitak ili gubitak čiji hvata i njegova srca. Čovjekoljubljem i umiljatim razgovorom pridobi sva srca, te su se i sirovi, izopačeni ljudi rado s njim zabavljali. Kako je pak svjema bio u volji, svi su ga dragovoljno slušali, kad bi na lagji propovijedao, i naskoro zavlada na njoj općena bogobojaznost.

U Goi glavnom gradu Portugalske Indije bio kraljev namjesnik, biskup i dobrano kršćana; ali izopačenost bila grdna ne samo u neznabožaca već i u kršćana, i vjera uopće prezirana, te nije gotovo više nitko išao k ispovijedi. Francisko da se pripravi za posao obraćenja, provede neko vrijeme moleći se neprekidno Bogu i njegujući bolesnike u bolnicama. Tada bi svaki dan prošao ulicama gradskim sa zvoncem u ruci, i privikivao gazdama, neka za Boga djecu i robove pošlju na nauk kršćanski. Djeca se zgrtala k njemu koje iz prirogjene radoznalosti, koje na zapovijed roditelja, koji pored sve izopačenosti ipak su misionara mnogo poštovali. Djeca su poučavanjem njegovim toliko napredovala, da je pobožnost i uredno življenje njihovo bilo odraslima bezglasan prikor i žalac savjesti. Kadšto rekoše djeca sa smjernom iskrenosti svoju o čem god grešnom, što bi zapazila u odraslijeh, i opomenom ili ukorom postidješe često puta najgore ljude. — Poslije toga istom poče Francisko propovijedati odraslima pa s tolikim blagoslovom, da je grad Goa postao onako pobožan, kao što je otprije bio bezbožan. I u nekom drugom kraju pokazivahu osobito djeca toliko volje za kr-

šćanstvo, da su sv. Franciska svak čas tražila i ne dala mu mira želeći od njega svegjer još više nauka. Ovi mladi kršćani postadoše poslije pomagači njegovi nastojeći oko odraslijeh.

Kad se jednom sv. Francisko iz Goe vozaše dalje na Istok, našao se na istoj lagji Portugalac plemić, koji se baš veličao, da ne mari za Boga pak da u nj i ne vjeruje. Sv. Francisko tražio s toga upoznati se s njim, te ugodnim veselim razgovorom brzo mu dogje u volju. No čim bi uzeo njemu govoriti o Bogu ili o spasenju duše, dobio za odgovor samo rug; pa kad svetac pored svega toga ne odusta nagovarati plemića, ovaj se kad i kad toliko razgnjevi, da je grdio vjeru i zaklinjao se, e ne će nikad k ispovijedi. Ali se Francisko ni od toga ne uplaši, nego i unaprijed opći sa bezbožnjakom. Kad lagja pristane, pogju obojica šetati u malenu šumu. Tu u jedan put Francisko otkrije pleća svoja do gola, izvadi bič sa oštrim trnjem i počne se tako nemilice tući, da je krv sve curjela po njemu; uz to govori plemiću: »Ovo činim tebi za ljubav, i činio bih još neizmjerno više. No i najveći bolovi ne bi bili ništa sprema onoga, što je Isukrst učinio za te. Njega si bezmjerno mnogo stajao! Velika muka njegova, gorka smrt, njegova obilato prolivena krv, zar ne može sve ovo ganuti srce tvoje?« Po tom pogleda na nebo i reče: »Pogledaj, Spasitelju, na svoju presvetu neprocijenjenu krv i smiluj nam se!« Plemić se udivi i jako postidi. Nadvladan ovolikom ljubavi pripadne k nogama redovnikovim i moli ga za ime Božje, neka prestane bičovati se — tä hoće sve grijehe svoje ispovjediti i život popraviti. Plemić održi riječ; još u šumi iskaže sv. Francisku sa velikom

skrušenosti grijehe svega vijeka svojega, i budite potom u istinu bogobojazan kršćanin.

Sv. Francisko hodočasti u grad Meliapor, na grob sv. Tome apostola, i osta ondje duže vrijeme. U gradu življaše bogat Portugalac, koji je raskalašenosti svojom bio svjema na sablazan; imao punu kuću robinjica, s kojima je živio kao kaki Turski sultan. Francisko pogje jednom o podne raskalašnomu čovjeku u kuću i reče, da će mu biti gost, ako dopusti. Kako bijaše Francisko općenito štovan, ne usudi se bogataš gosta otpraviti pače pričini se, da mu je upravo dobro došao. Za objeda govori Francisko o tom i o tom a o grešnom življenju domaćinovu baš ni riječi, premda su mlade dvorkinje odjećom i vladanjem pokazivale dosta bezobraznosti. I pri samom odlasku ne reče Francisko bogatašu nijedne prikorne, kao da ništa ne zna o izopačenosti njegovoj. Bilo je pak u gradu pomrlo više ljudi, koji nijesu slušali opomena sv. čovjeka na pokoru. Odatle posta općenito mnijenje, tko se ogluši opomena njegovih, da umre u grijesima i bude proklet. S toga pomisli Portugalac, da njega svetac drži gotovim prokletnikom, kojega nije ni vrijedno opominjati na pokoru. Sav u strahu potrči k Francisku i reče: »Vaše me šućenje uplašilo; ako mi se još može pomoći, posegnite za jadnu dušu moju, u svemu ću Vas slušati.« Svetac ga s veseljem zagrli i reče: »Milosrgje je Božje beskrajnje; nikoji čovjek ne treba da gubi nadanja u spasenje, čim se istinski obrati.« Portugalac ukloni potom zgodu na grijeh, skrušeno se ispovjedi i vodi poslije pravi kršćanski život.

Vozeći se jednom na brodu, koji je plovio morem, gledaše sv. Francisko, gdje se dva vojnika kartaju za novce, a jedan od njih izgubi sav novac i svoj i tugji uzajmljeni. Ovaj uze strahotno kleti i proklinjati, i htjede da skoči u more ili da se zakolje, ali ga drugi silom uzdržaše. Francisko nastoja ljubazno, da ga utješi, no odgovor ču same kletve. Pitavši istiha Gospodina za savjet uzajmi od jednoga putnika talijer i dade ga vojniku. Ovaj stade opet kartati se i dobi još više, nego što je izgubio. Francisko primi natrag uzajmljeni novac i pokuša, da upornoga čovjeka orazumi. I doista čovjek prizna krivicu svoju, nikad se više ne dohvati karata, i potpuno se obrati.

U gradu Malakki, u kojem bjehu ne samo neznabošci, nego i kršćani ugrezli u kao (blato) preružnih opačina, započe Xavierski djelo obraćanja tim, što bi u večer sa zvoncem išao gradom i vikao: »Molite se Bogu za teške grešnike!« I tu pridobi mnoga srca ljubaznim postupkom, blagošću i udvornošću, te se množina grešnika obrate k vjeri i skrušenom se ispoviјegju pomire s Bogom. Ovo isto preporuči i drugim misijonarima, neka naime udvornošću i blagim postupkom ljude najprije sebi pridobiju, poslije da će to lakše duše njihove pridobiti nebu.

Na otoku Mori življahu ljudožderi, za koje se govorilo, da su divlji i okrutniji od svih barbara na ovome svijetu. Svetac odlučio poći onamo. Svi ga odvraćahu od odluke, a on će njima: »Tko ste vi, da sili Božjoj i milosti Spasitelja našega postavljate megje? Da, kad bi se ondje našlo samo slatkih drvétâ i zlatnih ruda, kršćani bi se vrlo hrabro onamo usudili; ali ovako mogu se samo duše dobiti. Oni će me ubiti, kažete. Toliko milosti nije dostojan grešnik kaki sam ja; no učinili mi što im drago, gotov sam

za jednu jedincatu dušu tisuću puta više stradati!« Došavši na otok sv. Francisko osim što upotrijebi duhovne načine, još je divljacima navlastito govorio o vatrometnim brdima i silnim potresima, čega ondje mnogo ima, te im ovim strašnim pojavama prirodnim pred oči stavljao strahovitost Božju i grozu muka paklenih, kuda dogju nevjernici i opaki kršćani. Trudba njegova bješe toliko blagoslovena, da su se nakon tri mjeseca većina otočana primivši vjeru kršćansku od vukova i tigara prometnuli jaganjcima.

Xavierski začu, da ima na lagji vojnik, koji je velik junak, ali i velik raskalašnik i zločinac. Xavierski potraži mjesto blizu onoga vojnika i često zapodjene s njim razgovor, te gdjekoji izmegju nazočnih pomisle, kao nekad fariseji o Spasitelju: taj redovnik nije za cijelo Bog zna kako osvijetljen, inače bi se klonio velikoga grešnika. No sv. Francisko haje i ne haje za to, pak čitave sâte gleda, gdje se vojnik karta, i ružnih kletava njegovih kao da i ne čuje. Ljubaznim druženjem redovnikovim privučen rado je vojnik razgovarao s njim o ratu i pomorstvu, i podnosio, kad bi on koju napomenuo o vjeri. Jednom upita ga svetac, kad se je prije odlaska ispovjedio? Vojnik mu prizna, da se već osamnaest godina nije ispovijedio; jedan put da se je htio u Goi ispovjediti, ali svećenik nije hotio da ga sluša, već mu rekao, da je gotov prokletnik. Svetac odgovori: »Milosrdnosti su Božje bezmjerne; da su grijesi tvoji još tisuću puta veći, opet možeš dobiti oproštenje po skrušenoj ispovijedi.« Vojnik privoli se, da se o svem življenju svojem ispovjedi; Francisko pomože mu kod ispitivanja savjesti, pa

kad izigjoše na suho, vojnik se ispovjedi sa prevelikom skrušenošću i bješe spreman prihvatiti najtežu pokoru. No Francisko naloži mu za pokoru samo jedan Očenaš i Zdravomariju; pa dok se vojnik Bogu molio, pogje on dalje u šumu i stane se nemilo bičovati, da učini sâm zadovoljenje pravednosti Božjoj. Kad vojnik čuje udarce i redovnika nagje krvava, uzme mu bič iz ruke i reče: »Krivac a ne pravac neka čini pokoru«, i počne sebe zdravo bičovati. Vojnik pogje još u rat, a nakon svršenoga rata stupi u oštar pokornički red, u kojem svojski nastoja oko svetosti.

Sv. Francisko dade takogjer naputke drugim misionarima, koji su bili pod njegovom vlasti. U njima ih napućuje, da i najveće grešnike slušaju mirno i bodre bezmjernim milosrgjem Božjim. Kad k njima dogje čovjek, koji se već više godina nije ispovjedio: neka ga nagovore, da dva tri dana ispituje savjest, grijehe da popiše, štetu bližnjemu na poštenju ili imutku učinjenu popravi, i u samoći da promišlja o istinama vječnim. Misionari neka se posve okane mrgodaste oštrine, svaki ukor neka im bude ublažen izjavom ljubavi, i na svemu biću njihovu neka se pokazuje dobrovoljnost i ljubaznost. Neka se odbijaju poziva k stolu ni malenih darova, da ne bi uvrijedili; ali neka domadarima naročito kažu, da budu zato spremni prihvatiti njihov nauk i pripraviti se na sv. sakramente.

Xavierski je uopće postupao sa velikim grešnicima posve prijateljski, kao da ništa ne zna o njihovoj bezbožnosti i razuzdanosti. Da se ne bi od njega žapali, miješao se megju njih osobito megju besputne i podivljale vojnike. Kad bi ga vidjeli gdje

ide k njima, dogodi se kadšto, da su karte i kocke posakrili; no Francisko im reče, neka se samo igraju, tä nijesu oni redovnici, vojnicima nije igra grijeh, neka se samo čuvaju prijevare, ljutosti, svagje i bogopsovke. Iz udvornosti igra se i sám kad i kad šaha, ne bi li ovoga ili onoga pridobio Bogu; pa neki plemić Portugalac, koji je mnogo čuo za nj, ne htjede nikako vjerovati, da je on onaj čuveni svetac, kad ga nagje gdje se na lagji sá vojnikom igra šaha i dobre je volje. Tako je gledao u vojnika steći pouzdanje, da ih poslije dobije Bogu. Na isti je način radio sa trgovcima. Govorio s njima o poslovima njihovim i blagosivljao im trgovačke lagje, ali bi lijepo okrenuo govor od zemaljskih k dobrima vječnim i privezao im srcu riječ Gospodnju (Mat. 16, 26): »Kakva je korist čovjeku, ako sav svijet dobije a duši svojoj naudi?«

Portugalci u Indiji davali se navlastito na bludnost; da ih istrgne iz ove opačine, Xavierski gledao blagovoljnošću, ljubaznošću i udvornošću doći njima u volju, kako bi ga voljnije slušali, kad bi im dušu potresao. Ovako jednom ljubaznim postupanjem na toliko pridobi srca triju vojnika, koji su već godine i godine vodili život razuzdan, da su mu uza svu korizmu dali stan kod sebe. No prije što će s ovakvim grešnicima započeti govor o stvarima vjerskim, molio bi se svesrdnice Bogu za blagoslov i činio nasamo najteža djela pokore. Pače još i onda, kad bi grešnike već sklonio na ispovijed, molio se Bogu suze roneći, neka im da milost postojanstva; pa dok je njima davao laku pokoru, nastojao sâm ostatak krivice okajati bičujući sebe nemilice do krvi.

Ni upornih i tvrdih duša ne okani se sv. Francisko, pače ih traži i svakom zgodom pokaza, kako je gotov s očinskom brigom voditi ih k Bogu. U gradu Ternatu ostadoše samo dva čovjeka, koji se nijesu obratili već i dalje grešnim životom činili grdnu sablazan; jošte pri odlasku svome svetac ih pozdravi i poruči im, da će se drage volje, kad god užele, povratiti i njih ispovjediti. S onima, koji se istom obratiše, postupao kao otac s djecom, strpljivo snosio njihove neotesanosti i nepristojnosti i isprva od njih nije više iskao, nego što se može postići od ljudi, koji su u opačinama ostarjeli.

Obrativši sv. Francisko mnogo tisuća i tisuća neznabožaca u Indiji i Japanu u vjeru Hristovu, spremao se da prijegje u veliko Kinesko carstvo propovijedati evangjelje, kad Bog vjernoga slugu pozove u svoje carstvo, neka dobije plaću za trudbu apostolsku. On premine godine 1552. Gospodin ga prije i poslije smrti proslavi znacima i čudesima.

* *
*

Sv. Jakob apostol piše (5, 19. 20): »Braćo moja, ako tko od vas zagje od istine, i obrati ga tko, neka zna, da će onaj koji obrati grešnika s krivoga puta njegova, spasti dušu njegovu od smrti i pokriti mnoštvo grijeha.« Ne samo svećenik nego svaki kršćanin neka upotrijebi svaku zgodu, kad može obratiti grešnika. Gdjekoji bi i hotjeli, navlastito kad im srodnici ili prijatelji i znanci žive bezbožno, ali ne znaju pravo, kako bi s njima započeli, ili ih ukorom i psovkom samo još većma ozlojede. Takovi mogu od sv. Franciska Xavierskoga naučiti putove, kojima će zašle grešnike dovesti k Bogu. Ima pobož-

nih ljudi, koji misle, da sa javnim grešnicima treba osorno i oporno postupati, neka vide, kako im je gadan život. No ovo nije duh Isusa Hrista, koji je jeo sa grešnicima i rekao, da je došao naći i spasti izgubljeno. Taj duh Isusov živio je u sv. Francisku, koji je s velikim smilovanjem išao za teškim grešnicima, ljubaznošću i udvornošću gledao pridobiti srca njihova, te ih činio voljne, da slušaju njegove opomene. Radi i ti tako; može biti da i tebi pogje kadšto za rukom, da s milosti Božjom obratiš grešnika. Ne budi nehatan za opaki život bližnjega svoga, pa se ne druži s njim tek za svoju zabavu, kao da ti nije ništa stalo do grijeha njegovih; nego grešnika traži, da ga dovedeš na bolji put; pak da mu umekšaš tvrdo srce, budi s njim ljubazan, kao što kaže i sv. Francisko Saleski: »Kaplju meda više se muhâ uhvati nego bačvom octa (sirćeta).«

Pomolimo se.

Bože, koji si Indijske narode propovijedanjem i čudesima blaženoga Franciska Crkvi svojoj hotio pridružiti, dopusti milostivo, čije slavne zasluge častimo, da i za primjerima kreposti njegovih idemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

4. dan prosinca.

Sveta Barbara.

Francisko Glavinić Istrijanin, redovnik franciskan, izdao je na svijet godine 1657. knjigu: Cvijet Svetih to jest Život Svetih, u kojoj se knjizi žitak sv. Barbare ovako opisuje:

U vrijeme koje Maksimijan cesar vladaše u Istoku, bi u Nikomediji u Asiji čovjek po imenu Dioskor, plemenit i bogat, ali zato poganin, koji kćer

imaše jednu krasotnu i mudru imenom Barbaru, koja (ne znadući on) krštenica i kruto bogaboječa bješe.

Imaše otac (budući ona jedina) vrhu nje pomnju kruto, zato turan jedan u domu svomu odluči joj, gdje s domaćimi samo a ne s drugimi općevaše; a ona u zatvoru dobrovoljna na priliku čiste golubice svjetovno veselje u plač promjenjivaše i uzdahom, plačem ter molitvom na pomoć Boga svoga zazivaše, neka put joj življenja ukaže, po kojem on pelja (vodi) poljubljene svoje, kojim potle na svrhu podaje stanje života vječnoga.

Primjeri se, da se otac odpravi na put i dijelivši se Barbari preporuči kuću ter meštrom (zanatlijam) zidajući komoru zapovjeda učiniti dva okna. Zidajući dakle oni, dojde Barbara ter zapovjeda treće (okno) probiti, i pod njim u kamenu križ učini rukom svojom. Vrativši se otac ter od meštra izvjedivši da odlukom Barbarinom treće bi učinjeno okno, dozva ju govoreći: ča bi ono zlamenovalo? Koja mu odveća (odgovori), da tri ona okna sveto Trojstvo zlamenuju a križ Isukrsta, u kojemu je svako dobro a izvan njega nije spasenja. Koju stvar slišajući poganin srdit kruto, prodrije mač, da ju probode, koja ugnuvši se zatvori se u turan svoj.

Pomisli zato Dioskor, da ne bi bila prilika samomu ubiću, ide k sudu po imenu Martinijanu optužiti ju, koji tudije (odmah) preda se čini ju dojti, i videći ju u biću spodobnu, u vremenu mladu, u obličju priličnu a govorenju razumnu, poče ju lijepimi nagovarati, da se idolom (lažnim bogovom) pokloni. Koja ne hteći propastnomu vijeću (savjetu) njegovomu privoljeti, čini ju palicami promeštriti (pro-

tući) ter u tamnicu, jeda li bi misal promijenila, zatvoriti.

U jutro opet preda se čini ju dojti, i stalnu u vjeri kao i prvo našavši ju, grebeni gvozdenimi kožu i meso njeno čini razdirati, svijećami žgati ter opet bičima mеštriti (tući), a videći da s njom vrijeme gubi, odluči joj glavu odsjeći.

Budući jur (već) na mjestu odlučenomu, gdje hahar (krvnik) okol nje obtikaše, nemili otac hteći se žestok u poganstvu ukazati ter kod cesara glas dobiti, priskoči onamo ter i ruk haharovih istrgnu mač i njim na mjesto njega t. j. hahara onu, koju rodi, nemilo porazi, i glavu joj odsiječe rukami svojimi; i hvaleći se da junačtvo učini, tudije iz vedra neba tresnu u nj, i taki izčeznu; tako da u jednu istu uru otac i kći različnu svrhu učiniše.

On gromom bi utučen, a ona umrije dobrovoljnom smrću; on pun napunjen grijeha smrtnoga, a ona odičena milоštom Božjom; on propade u beznu pakla, a ona odleti u višinu raja; on umiješa se u gnjuse paklene, a ona pridruži se angjelom nebeskim; on dobavi se trpljenja vječnoga ognja, a ona uživanja nebeskih raskoš; on napokon trpi mrsko vigjenje gjavla, a ona uživa vigjenje pokojno slavnoga Boga, za ljubav kojega krv svoju proli i dvjemi krunami t. j. djevice i mučenice odičena počiva u miru.

Umrije u Nikodemiji na 4. decembra, ljeto Gospodina 288. Vladajući zgora rečeni Maksimijan. Ima krepost vrhu groma, koji se njoj preporuča.

* *
*

Sv. Barbara poštovala se od vajkada kao zaštitnica od groma i od ognja, pak poslije kad se iznagje puščani prah i počeše graditi topove, uzeli nju topdžije za svoju odvjetnicu. Osim toga ista je svetica zagovornica umirućima. Ona je već mnogim pobožnim štovaocima svojim izmolila od Boga milost, da ne umru naglom i nepripravnom smrću. Da budeš i ti dostojan zagovora njezina, časti je pobožno i prizivaj često. No pri tom čini i drugo sve što je potrebno za sretnu smrt. Na vrijeme se pripravljaj za smrt i budi vazda u takovom duševnom stanju, ako te prijeka smrt zateče, da ne premineš nesrećno; jer Bog nije obećao, da nikoji izmegju štovalaca svete Barbare ne će umrijeti prijekom i nesrećnom smrću, a zapovjedio je, da budeš svagda pripravan za smrt. Bilo bi doista bezumno pripravu, pokoru, popravu života ili pače ispovijest nekih grijeha odgagjati od dana na dan, od vremena na vrijeme, od zdravlja do bolesti i opet u bolesti do posljednjega časa, držeći da možeš još i u pošljednji čas dobiti oproštenje grijeha, kao što je dobio jedan od ona dva zločinca, koji su bili s Isusom raspeti. No sv. Bernardo kaže, da je u svem kolikom Sv. Pismu našao samo ovoga jedinoga, da su mu naime u pošljednji čas oprošteni grijesi; »jedan je, da ne očajaš (zdvojiš), a jedini, da ne budeš drzak.« Pa kad na ovoga jedinoga misliš, misli i na onoga drugoga, koji je takogjer kraj Isusa visio, pa nije dobio oproštenja. Ne reci: on ga nije tražio; jer hoćeš li ti u pošljednji čas moći ili htjeti oproštenje tražiti? Prijeka smrt može učiniti, da ga ne ćeš moći tražiti, a očajanje ili tvrdo srce može učiniti, da ne ćeš htjeti. Tko hoće da ide pouzdano, valja na vrijeme da se spremi.

Pomolimo se.

Zagovor, molimo Gospodine, blažene Barbare djevice i mučenice tvoje neka nas od svake tegobe štiti, da po njezinu odvjetovanju preslavno otajstvo presvetoga tijela i krvi Gospodina našega Isusa Hrista prije dana preminuća našega po pravoj pokori i čistoj ispovijedi primiti zaslužimo. Koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vijeka. Amen.

5. dan prosinca.

Sveti Petar Hrisolog.

Ovaj svetac i crkveni učitelj ugleda vidjelo Božje u Imoli u Italiji oko godine 405. po rogjenju Hristovu. Ka kreposnu življenju napućen bi od biskupa Imolskoga Kornelija, kao što sam kaže u besjedi, koju reče posvećujući jednoga biskupa: »Kornelije blažene uspomene bio meni otac; on me rodio po evangjelju, on pobožan vrlo me pobožno othranio, on svet poučio me za svetu službu, on biskup prinesao i posvetio me svetim žrtvenicima.«

Petar kao gjakon upravljao crkvenom imovinom i imao skrb za siromahe. Ujedno pak svijetlio se duhovnim besjedništvom kao goreći žižak (lampa) u hramu Gospodnjem, s toga mu poslije pridjeli pridjevak Hrisolog, koje će reći Zlatoslov, jer da mu je slovo (govor) zlatno, dragocjeno.

Kad se u glasovitom gradu Ravenni, u kojem je tada prebivao car Rimski, upražni stolica biskupska, bi na nju posagjen Petar. Ova čast ponukova njega, da je življenje još oštrije i svima dobrim djelima prikazano provodio zajedno sa svojim svećenstvom. U Ravenni još je bilo neznabožačkih običaja; na njih usta Hrisolog besjedom, u kojoj reče znamenite riječi: »Koji htjedbude šaliti se sa gjavolom, ne će se moći veseliti sa Hristom.« Da se

i mi duhovno sazidamo kojom besjedom svečevom, evo njegova razlaganja o molitvi Gospodnjoj iliti Očenašu.

»Primili ste čuvenje vjere, braćo predraga; čujte način Gospodnje molitve. Hrist je učio kratko moliti se, jer hoće brzo da udijeli traženo. Ili šta ne će dati onima, što ga mole, koji je sebe dao onima, što ga ne molište? Ili s odgovorom zar odgaja, koji je kazujući molbe tako pretekao moliteljima želje? Što danas uščujete, tomu se dive angjeli, čudi se nebo, straši se zemlja, put (meso, čovjek) ne snosi, sluh ne shvaća, ne doseže pamet, sve koliko stvorenje ne može podnijeti, ja se ne usugjujem kazati, šutjeti ne mogu; Bog dao, da vi uzmogbudete slušati, a ja kazati. Što je većma strašno, što je Bog sebe dao zemlji ili što vas daje nebu? što on ulazi u društvo puti (mesa) ili što čini, da vi ulazite u zajedin božanstva? što on uzima smrt ili što vas oduzima iz smrti? što se on rodi u vaše ropstvo ili što vas rodi sebi za djecu? što prima siromaštvo vaše ili što vas čini sebi baštinicima, svojemu Jedincu subaštinicima? Zacijelo je strašnije, što se zemlja pronosi u nebo, čovjek promeće se božanstvom, dijel ropstva dobiva prava gospodstva. No premda se toga treba plašiti, opet kako se stvar ne tiče onoga, koji poučava, nego onoga, koji zapovijeda, pristupimo, sinci, kuda vas zove ljubav, privlači pažnja, poziva milošta! Boga Oca utroba neka osjeća, glas neka navješćuje, neka govori jezik, duh neka viče, i sve što je u nama, neka odgovara milosti, a ne strahu, jer koji je suca prometnuo ocem, hoće da ga ljubimo, a ne da ga se bojimo. — Oče naš, koji si na nebesih. Ovo kad kažeš, ne drži tako kao da nije na zemlji;

ne misli tako, kao da je mjestom zatvoren koji zatvara sve; nego znaj, da je tebi rod s neba, kojemu je Otac na nebu, i gledaj da živeći sveto odgovaraš Ocu svetomu. Onaj se pokazuje sinom Božjim, koji se ne potamnjuje opačinama ljudskim, koji se svijetli božanskim krepostima. — Sveti se ime tvoje. Čijega smo roda, njegovim se takogjer imenom naznačujemo; prosimo dakle, da se ime njegovo, koje je u sebi i po sebi sveto, sveti u nama, jer se ime Božje ili poštuje našim djelom ili se našim djelima huli. Čuj apostola gdje kaže (Rim. 2, 24): ime se Božje zbog nas huli megju neznabošcima. — Dogji kraljevstvo tvoje. A kad nije kraljevao Bog? Molimo dakle, da koji je sebi kraljevao vazda, sada kraljuje u nama, da uzmognemo i mi u njemu kraljevati. Kraljevao je gjâvô, kraljevao grijeh, kraljevala smrt, i bila dugo zaplijenjena smrtost (ljudski rod); molimo dakle, da za kraljevanja Božjega propane gjâvô, prestane grijeh, umre smrt, plijen se zaplijeni, da mi slobodni kraljujemo u život vječni. — Budi volja tvoja kako na nebu i na zemlji. Ovo je kraljevstvo Božje, kada je i na nebu i na zemlji Božja volja sáma, kada u svijem ljudima Bog je pamet, Bog živi, Bog radi, Bog kraljuje, Bog je sve, da po onoj apostolovoj (Kor. I. 15, 28) bude Bog sve u svima vama. — Kruh naš svakidašnji daj nam danas. Koji je sebe dao nama za Oca, koji je nas primio sebi za sinove, koji je nas učinio baštinicima stvârî, koji je nas imenom uzvisio, koji je nas nadario svojom i časti i kraljevstvom, on je nama zakazao, da ištemo kruh svakidašnji. U kraljevstvu Božjem megju darovima božanskim šta traži uboština ljudska? Tako dobri, tako ljubazni, tako podatljivi Otac

zar daje hljeba sinovima tek zamoljen? A gdje je ono: Ne brinite se, šta ćete jesti ili šta ćete piti, ili u što ćete se obući? Zar zapovijeda ono moliti, što zabranjuje misliti? Kako nas nebéski Otac nagovara, da kao nebeski sinovi ištemo nebeskoga hljeba, reče sâm (Iv. 6, 41): Ja sam hljeb, koji s neba sigjoh. On je hljeb, koji posijan u Djevici, uskisao u puti, u muci ugotovljen, u peći groba ispečen, u crkvama pohranjen, prinesen na oltarima, nebesku hranu svaki dan podaje vjernima. — I otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnikom našim. Čovječe, ako bez grijeha ne možeš biti, a hoćeš da se tebi svagda otpusti, otpusti ti svagda; koliko hoćeš tebi da se otpusti, toliko ti otpusti; koliko puta hoćeš da se tebi otpusti, toliko puta ti otpusti; pače kad hoćeš da se tebi sve otpusti, otpusti ti sve; čovječe, znaj, da otpustivši drugima, ti si sebi dao oproštenje. — I ne uvedi nas u napast. Jer u svijetu sâm život je napast. Napast je — kaže Job — život čovječji. Molimo dakle, da nas ne pusti našoj volji, nego da nas u svakom djelu pažnjom očinskom stegne i na stazi života nebeskom upravom utvrdi. — Nego izbavi nas od zla. Od kojega zla? Od gjavola naime, od kojega je sve zlo. Molimo, da se izbavimo oda zla, jer koji ne bude bez zla, ne može uživati dobro.«

Još rječitije i glasnije od besjede Hrisologove govoraše primjer njegovih kreposti navlastito djetinjske smjernosti. Mnogo neznabožaca i krivovjeraca obrati i pouči u vjeri katoličkoj. Carigradskomu krivovjerniku Eutihu pisa: »U svemu te, časni brate, opominjemo, da se onomu, što je blaženi papa grada Rima pisao, poslušno pokoriš; jer

blaženi Petar, koji na svojoj stolici i živi i predsjeda, podaje istinu vjere onima koji traže.« Da se Bogu moli i promišlja o istinama vječnim, sklonio bi se više puta u monastir, koji je sâm sagradio. Kad su Vandali žarili i palili po Italiji, svetac dokaza ljubav k stradaocima pozivajući sve vjerne na svijetu čineći svi zajedno jedno tijelo Hristovo, neka pomognu milostinjom, molitvom, postom i pokorom.

Bivši od prilike osamnaest godina biskup, dozna sv. Hrisolog od Boga, da se je primakao svršetak poslovima njegovim, pak otide u rodno mjesto Imolu, gdje ga zemljaci i biskup njihov s velikim veseljem dočekaju. Sjutradan odsluži misu u crkvi sv. mučenika Kasijana, kojega moli, da mu bude zagovornik u času smrti. Poslije blagoslovivši narod premine u Gospodinu posve mirno kraj oltara, god. 450.

Pomolimo se.

Bože, koji si puku svojemu za službenika vječnoga spasenja udijelio blaženoga Petra Hrisologa, podaj, molimo: koga smo imali učiteljem na zemlji, da budemo vrijedni njega imati zagovornikom na nebesima. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

6. dan prosinca.

Sveti Nikola.

Žiće u svem kolikom istočnom i zapadnom kršćanstvu od davnina mnogo poštovanoga sveca, kojemu je na čast već car Justinijan u šestom stoljeću sagradio crkvu u Carigradu, spisat ćemo ovdje po Rimskom časoslovu.

Nikolu, u poglavitom mjestu Patari u pokrajini Liciji u Maloj Asiji rogjena, izmoliše roditelji od Boga molitvama. Kolika će biti svetost njegova, po-

kaza se već od kolijevke. Jer dok je čedo u ostale dane često sisalo mlijeko dojiljino, u srijedu i u petak sasnulo bi samo jedan put i to pod večer; pa ovaj običaj ostade mu za sav potonji život.

Izgubiv jošte mlad roditelje imutak svoj razda ubogima; sjajan je pak primjer kršćanske njegove dobrotvornosti ovo: kad u Patari čovjek plemenit ali siromašan nije mogao svoje tri već odrasle kćeri poudavati, pak je namišljao, da ih dade na življenje sramotno, Nikola doznavši ovo noću mu dobaci u kuću na prozor toliko novaca, koliko je bilo dosta jednoj djevojci za miraz (prćiju), pa kad ovo učini i drugi i treći put, tri one djevojke poudaše se za poštene ljude.

Predavši se pak Nikola posve Bogu pogje u Svetu Zemlju, da posjeti sveta mjesta i čast im učini glavom. Na tom putu izišavši na lagju uz vedro nebo i mirno more proreče lagjarima silnu oluju, pa kad oluja malo za tim doista i nastade i svi bijahu u strahu, da će izginuti, on pomolivši se Bogu, oluja se čudesno utiši.

Povrativ se Nikola s puta kući, kad svima djelom dokaza izvrsnu svetost, po rogjenju Božjem dogje u Miru glavni grad pokrajine Licije, a u to doba budući umro biskup onoga grada, sastaše se biskupi pokrajinski i vijećaše o izboru novoga biskupa. U vijećanju pak biše Bogom opomenuti, da onoga biraju, koji će sjutradan rano prvi stupiti u crkvu po imenu Nikola. Tako uradiše, te na vratima crkvenim nagjoše Nikolu i svjema na najveću radost posvetiše za biskupa Mirskoga. U biskupstvu bieše vazda djevičanski čist, ozbiljan, postojan u molitvi, budan, uzdržljiv, podatljiv i dočekljiv, u opominjanju blag, u karanju oštar.

Sv. Nikola ne ostavi nikada udovica i sirota bez pomoći, nego ih novcem, savjetom, djelom potpomože. I kako se čudesa njegova svuda razglasiše, prizivali bi ga i nenazočni i on im bio na pomoći; tako jednom tri časnika, bivši po krivoj osvadi od cara Konstantina osugjeni, preporučiše se njemu nenazočnu u molitvu, a on jošte živ javi se caru plašeći ga prijetnjom, i car pusti osugjene na slobodu.

Još prije vremena cara Konstantina, kad carevi Dioklecijan i Maksimijan zabraniše vjeru kršćansku, sv. Nikola je istu vjeru u Miri srčano propovijedao; zato ga službenici carski uhvate, daleko odvedu i u tamnicu bace, gdje osta do Konstantina cara, po čijoj zapovijesti izbavljen bi iz uze, ter se povrati u Miru.

* *
*

Poslije pogje sv. Nikola u vaseljenski (općeniti) sabor Nicejski, gdje sa tri sta i osamnaest otaca osudi krivovjerstvo Arijevo. Odanle vrativši se u biskupiju, ne za dugo potom kad mu dogje čas samrtni, pogleda na nebo i vidje gdje mu angjeli idu na susret, i izgovorivši one riječi psalma (30): »U ruke tvoje preporučujem duh svoj«, preseli se u nebesku otadžbinu (oko godine 350.).

Tijelo sv. Nikole preneseno bi docnije u Bar u Italiji, gdje se časti velikom slavom i poštom.

Sv. Nikola davši plemiću novaca, da pouda kćeri, nije samo njega i djevojke izbavio iz tjelesne nevolje, nego je i prebogougodno djelo učinio, jer je spriječio mnogo teških grijeha. Megju svijem dobrim djelima, koja možeš počiniti, najugodnije je Bogu, kad koga uzdržiš od smrtnoga grijeha; jedan

samo smrtni grijeh spriječiti više valja nego sto drugih dobrih djela učiniti, kao što više valja život čovjeku spasti, nego li mu darova dati; jer spriječiti smrtni grijeh reći će sačuvati Boga od najgrdnije uvrede a čovjeka od najveće nesreće. Pa zato su se mnogi bogoljupci želeći spriječiti smrtni grijeh povели za sv. Nikolom. Tako je učinio pobožni kanonik Zagrebački David Pizetty, koji je umro godine 1800. On sazna, da se gdjekoje gragjanske djevojke i mlade udovice poradi teška života, u koji ih uvali siromaštvo i nevolja, daju na opako življenje, pak da se takve ženske glave povrate na valjanu stazu, na slavu Božju i spasenje duša zapisa u oporuci svojoj lijepu glavnicu, od koje će se kamate onakovoj ženskinji davati bilo kao godišnja potpora ili kao miraz za udaju; još odredi mudre pogodbe, pod koje će se novac dijeliti, da se imena onih ženskih ne iznesu u svijet. Ako li se u više godina ne bi našlo onakovih ženskih — »dao predobri Bog!« primječuje bogoljubni zakladnik — kamate će se razdavati za miraz gragjanskim djevojkama ubogim ali čestitijim, kod kuće radinijim i ocu i majci poslušnijim. Dijele se pak mirazi uoči Velikoga Gospogjina dana, a djevojke treba prije da se ispovijede, pričeste i za dobrotvore Bogu pomole.

Ako ti kršćanine, ne možeš spriječiti smrtnoga grijeha na način, na koji je spriječio sv. Nikola i nastojao spriječiti časni Pizetty, možeš ipak to uraditi na premnoge druge načine; možeš na primjer učiniti mir, gdje je svagja; možeš neudato ili neoženjeno čeljade, za kojega se je nevinost bojati, opomenuti ili pripomoći, da se naskoro uda ili oženi; možeš na pravom mjestu prijaviti, kad se u kojoj god kući sastaju čeljad na nedopuštene sastanke; možeš poprav-

ljenim kažnjenicima pribaviti zaslužbu, da ih nevolja ne natjera opet na kragju i nevaljanštinu; možeš radije odreći se svoga prava nego li koga navesti u napast, da učini krivu zakletvu (prisegu); možeš probitačnu službu ostaviti, kad misliš, da se u gospodaru ili gospodarici ragja grešna ljubav k tebi. Uopće tko zna, što je grijeh, a ljubi Boga i bližnjega, njemu ne će nikoja muka i nikoja žrtva biti preteška, kad valja bližnjega uzdržati od smrtnoga grijeha.

Pomolimo se.

Bože, koji si blaženoga Nikolu uresio nebrojenim čudesima, udijeli, molimo, da se njegovim zaslugama i molitvama od paklenih požara oslobodimo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

7. dan prosinca.

Sveti Ambrosije.



Izmegju Latinskih svetih otaca i crkvenih sv. Jeronim, sv. Augustin i sv. Gregorije učitelja najslavniji su: sv. A m b r o s i j e, Veliki.

Ambrosije (skraćeno u nas B r o z) rodi se oko godine 340. u Galliji, sadašnjoj Francuskoj; otac mu bješe zapovjednik carske tjelesne straže. Otac naskoro umrije, a mati sa troje djece otide u Rim, gdje je Ambrosije pod materinom mudrom njegom izvrsno odgojen i svakojakomu znanju i umjenju naučen. Mlad jošte posta vrhovni sudac u Gornjoj Italiji, pa kad ga tamo pošiljao carski namjesnik Prob valjan kršćanin, reče mu: »Idi, radi ne kao sudac nego kao biskup«. Ova se Probova riječ ispuni. Kad je nakon smrti arhibiskupa Maksencija u Milanu trebalo drugoga birati, a birači se nijesu mogli složiti, Ambrosije uze ih lijepom besjedom nagovarati na

slogu, a u to se ču glas djeteći: »Ambrosije biskup«. I taj čas nesta razdora, i svi jednogrlice izbraše Ambrosija za biskupa. Ambrosije ne htjede nikako pristati na izbor; no kad car Valentijan Prvi reče, da mu je drago, što imade sudaca, koji su dostojni biskupske časti, prihvati se Ambrosije teške službe. Čim bi posvećen za biskupa, razda sve zlato i srebro ubogima, a nepokretnu imovinu pokloni crkvi, samo dohodak od nje ostavi na uživanje sestri svojoj do smrti. Upravu kuće povjeri bratu Satiru, pak tako odriješen od sviju briga svjetovnih tvrdo odluči, da će službi crkvenoj po riječi apostolovoj (Kor. II. 12, 15.) sve prikazati pače i sebe prikazati.

Življenje Ambrosijevo bilo vrlo oštro: osim subote i nedjelje ne bi sve do večera nikada ništa okusio; u svojoj biskupiji nikad se ne bi odazvao pozivu na objed, i duhovnicima svojim preporučivao, da ne idu na gozbe. Bio on pravi vojnik Božji, koga ne mogaše ni želja tjelesna ni želja očiju ni oholost života savladati ili uplašiti u velikoj borbi, koja mu bi usugjena na stazi života. Budući da su u životu hrabra vojnika najljepši i najpoučniji dogagjaji njegovi ratni, iz radljivoga i blagoslovenoga žića Ambrosijeva pripovijedit ćemo tek borbe, koje je imao za obranu vjere.

Trudom sv. Ambrosija nestade pomalo u Milanu krivovjerstva arijanskoga, i sav grad bješe složan u vjeri katoličkoj. No kad pobožnoga cara Gracijana ubilo u Lyonu, pak našljednik mu Valentinijan Drugi bio još malodoban, upravljaše carevinom mati njegova Justina, koja je sa dvoranima svojim posve pristajala za krivovjerstvom, pa kad dogje u Milano, gledala je, da odanle ukloni sv. Ambro-

sija. No to bijaše teško učiniti, jer je sav narod vrlo pazio i poštovao svoga arhibiskupa. Neki pak Eutimije hoteći udvoriti se kod carice, najmi kuću blizu crkve i pribavi kola, na kojima će odvesti sv. Ambrosija, kad ga potajno uhvati. No pošto je već cijelu godinu dana uzalud vrebao na zgodu, dogodi Bog, da taj čovjek bude poradi opaka djela odvezen u kaznionicu, pak upravo na onim kolima, koja je nabavio za sv. arhibiskupa. — Jednom pozovu dva dvoranina arijani sv. Ambrosija, neka im sjutradan javno u crkvi dokaže istinu vjere katoličke, da će oni s drugim još arijanima doći u crkvu. No kad sv. Ambrosije dogje u odregjeno vrijeme u crkvu, ne nagje nikoga; ona dvojica htjedoše tek narugati se njemu, a dotle odvezoše se na zabavu; ali se kola prevale i rugači jadno zaglave.

Potom navali carica na nadbiskupa, da arijanima preda jednu katoličku crkvu, i zaprijeti mu mukama i smrću, ako ne učini po njenoj volji. No sv. Ambrosije izjavi: »Kad bi car od mene tražio što je moje, zemlju moju, zlato moje, što god takošto je moje, ne bih se ustručavao, premda sve što je moje u istinu pripada ubogima; ali ono što je Božje nije podložno carskoj vlasti.« Navala da se crkva oduzme katolicima i preda krivovjercima, ne pogje za rukom, jer puk katolički ustade na obranu i sami vojnici katolici ne pokazaše se nehatni. Kad vrhovni komornik carskoga dvora Kalligonije sv. Ambrosiju poruči, da će mu odsjeći glavu, otporuči mu arhibiskup: »Bog ti dopustio, da izvršiš, čim prijetiš; jer ja ću trpjeti što ide biskupa, ti ćeš raditi što ide uškopljenika«. Poslije bi samomu Kalligoniju poradi opaka djela odrubljena glava.

U to doba uze sam mladi Valentinijan upravljati carevinom, ali ga mati Justina još jednako podraživaše na zlo. On zapovijedi sv. Ambrosiju, da otide iz grada. Ambrosije odgovori, da njemu biskupu nije dopušteno ostaviti crkve svoje, u takvim stvarima da nije dužan poslušati svjetovnoga gospodara; zatim otigje u crkvu, kamo se skupi silni svijet, da brani svoga pastira duhovnoga. Tada opkole čete vojničke crkvu i nikoga ne puste iz nje, ter je sv. Ambrosije sa narodom bio dan i noć zatvoren. Dotle je s narodom pjevao psalme i pjesme duhovne; pak i sami vojnici katolici pred crkvom prihvate kad i kad pjevati; još je narod učio, kako je kršćaninu u takvim prilikama raditi; on reče: »Zaište li car danak, ne ćemo ga zakratiti; ushtije li imutak naš, neka ga uzme; i samo tijelo i život gotov sam žrtvovati — no od crkve ne mogu ništa dati, ona je Božja; car je u crkvi a nije nad crkvom. Ja ne ću pobjeći; ako me crkvi silom otmu, samo će tijelo moje odnijeti no ne će dušu moju.« Potom mu car predloži, neka sa glavarom arijanskim dogje pred svjetovni obrani sud, da se pravda, pa će sud prosuditi, koji ima pravo i kojemu pripada biskupska stolica u Milanu. Sveti pak Ambrosije odgovori caru: u stvarima vjerskim biskupi su suci i nad samim kršćanskim vladarima, a nije car nad biskupima; on se pokoriti ne će tako nedostojnu postupku.

Napokon se car progje rgjavoga posla, ali zlobna mati njegova ne presta ganjati sv. arhibiskupa; opadala ga i gledala da ga smakne krvnički iz potaje, ali slugu svoga čuvao Bog. No u jedan put nagju se mladi car i njegova mati u tijesnu, pak im bilo sv. Ambrosija moliti za pomoć. Tiranin Maksim skupio vojsku u Galliji, da provali u Italiju, a car Valentini-

jan bio preslab, da mu odoli. Na carskom dvoru nijesu znali za čovjeka prikladnijega od dosele progonjenoga arhibiskupa, da Maksimu odnese pogodbe mira. Sv. Ambrosije zaboraviv namah sve zadjevice i zlostave, uzme na se teški posao i pogje u Trier k Maksimu. No tvrdoća kojom postupaše sv. Ambrosije, toliko ozlovolji Maksima, da ga je otpravio od sebe. Valentinijan nije slušao sv. Ambrosija, kad ga opominjaše od lažnih Maksimovih uvjeravanja o svojoj miroljubivosti; pa tako Maksim lako pridobije Italiju. Valentinijan tada pribjegne k dobromu katoliku caru istočnomu Teodosiju. Ovaj skupi vojsku, pobijedi Maksima i povrati Valentinijanu carsku vlast nad svim zapadom.

Teodosije nadvladav Maksima osta tri godine u Italiji, da utvrdi vladu Valentinijanovu. U to upališe kršćani u jednom gradu u Mesopotamiji zbornicu Židovsku, pak Teodosije zapovijedi biskupu kršćanskomu, da Židovima sagradi zbornicu. Sv. Ambrosiju činilo se to krivo, te kaže Teodosiju, a kad bi tajna opomena arhibiskupova uzalud, on opomenu ponovi u crkvi sa propovijedaonice i reče: ako car ne će da sluša, da ne će od njega primiti prilog za žrtvu. Car videći da arhibiskupu nije do šale, obeća, da će zapovijed poreći.

Potom se pak zbi dogagjaj puno znamenitiji. U gradu Solunu pobuni se narod pak mnoge činovnike kamenjem ubi i mrtva im tjelesa po ulicama vuče. Car Teodosije budući gnjevljive ćudi a k tomu još i od zlobna dvoranina podražen odredi stanovnicima grada Soluna strahovitu kazan. No kako je car inače bio dobra srca, brzo mu bi žao, što je dao onu nemilu odredbu; ali drugi poslanik, koji je za prvim

poslan, stiže predockan u Solun. Narod bio pozvan na veliko igralište; iznenada opkole vojnici igralište i s golim mačevima udare na narod, i za tri sata pokolju do sedam tisuća ljudi. Kad se glas o toj strahoti razglasi po Milanu, sv. Ambrosije prijeko ožalošćen pisa caru list, u kojem ga moli i zaklinje, da javnu pokoru učini za toliki zločin. Pa kad car pored svega toga pogje u crkvu, zaustavi ga sv. arhibiskup u trijemu crkvenom i reče mu: »Ne znadeš, čini mi se, care težinu pokolja, što si počinio; vlast carska može biti tebi smeta, da ne poznaš grijeha. Ali treba pogledati na prah, iz kojega smo postali i u koji ćemo se povratiti. Nemoj sjajnošću skerletne haljine varan zaboraviti slabost tijela, koje se krije pod njom. Vladaš ljudima, koji su iste naravi kao i ti care. Jer jedan je svjema Gospodar i car, onaj, koji je sve sazdao. Kakvima ćeš dakle očima gledati hram zajedničkoga Gospodara? Kakvim nogama gaziti sveto tlo? Kako ćeš pružiti ruke, s kojih jošte kaplje krv krivično ubijenih? Kako ćeš istima rukama primiti presveto Gospodnje tijelo? Kako ćeš dragocjenu krv primaknuti ustima svojim, koji si riječju gnjeva svoga krivično prolio krv tolikih ljudi? Odstupi dakle, i nemoj potonjim djelima množiti pregjašnji grijeh. Primi svezu, koju Bog svjema Gospodar gore svojom voljom odobrava; jer je ljekovita i imade moć, da povrati zdravlje«. Kad car na to napomene Davida kralja, koji je takogjer bio preljubočinac i ubilac, odgovori mu sv. arhibiskup: »Kad si išao za njim grešnikom, idi takogjer za njim pokornikom«. Car posluša i plačući i uzdišući vrati se u palaču. Osam mjeseci proživi car ponizno i pokornički izlučen iz zajedini crkvene;

tada pred sam božić bi mu odviše teško, da na taj veliki blagdan ne bude mogao u crkvu. Uzalud njegov dvorski kancelar moli arhibiskupa, da ga primi opet u crkveno općinstvo; istom kad sam car dogje moleći da bude odriješen od sveze, Ambrosije mu dopusti, da stane megju javne grešnike. Car padne ničice kod vrata crkvenih, udari se u prsi i suzama kvaseći pod vapije sa Davidom (ps. 118, 25.): »Prilijepi se k podu duša moja; oživi me po riječi svojoj«. Taj pogled tako silno gane narod, da je sa carem svojim i za nj plakao i Bogu se molio. No sve ovo još nije bilo dosta sv. Ambrosiju, već on zaište od cara, neka prije odrešenja potpiše zakon, po kojem će se smrtna osuda tek onda izvršiti, kad je car opet nakon trideset dana još jednom potvrdi. Ovako se htjelo u naprijed spriječiti preveliku naglost. Teodosije potpisa ovu spasonosnu naredbu.

Glas o velikoj svetosti i mudrosti arhibiskupa Milanskoga puče na daleko. Iz Persije dogju dva kneza, da se s njim razgovaraju; razgovor traja od jedan sat po podne do tri sata u jutru. Kraljica Markomanska pogje u Milano, da glavom govori sa svecem; no netom pred njezin dolazak on umre.

Pri smrti njegovoj, koja se dogodi noću od velikoga petka na veliku subotu godine 397. vidjele se čudne pojave; tako na primjer po tadašnjem običaju o uskrsu se krstilo mnogo svijeta razne dobi, pak svetac se javio mnogim mladim krštenicima tako očito, da su na nj prstom pokazivali, a roditelji ga nijesu mogli vidjeti. Lijepa zvijezda sjala mu iznad glave.

*

* *

Mnogima će se činiti, da je sv. Ambrosije sa carem preoštro postupao. Nije li preoštro pred svim narodom poniziti bogobojazna cara, koji zgriješi tek od naglosti (naprasitosti)? Nije li odviše raskajana grešnika na više mjeseci izlučiti iz crkvene zajedini? Nije! Samo lakoumnost i mekoputnost, štono su općenito zavladale u svijetu, mogu kratko požalovanje i nekoliko suza držati za pokoru dosta veliku. Pa makar tko i od naglosti zgriješio i ne promislio, što će se sve izroditi iz grijeha, opet je grijeh toliko zlo, te je zavrijedio tešku kazan, tko se lakoumno da na težak grijeh. Ovo možeš bistrije vidjeti u dvije zgode, što su se zbile pri onom pokolju, koji bi u Solunu na zapovijed carevu: rob jedan toliko je pazio gospodara svoga, te pred njega stade i dade se za njega ubiti. Trgovac jedan pokleče pred vojnike nudeći život i sav imutak svoj, samo da mu poštede dva sina; vojnici izjave, da mogu samo jednoga ostaviti u životu, neka bira. Dok se jadni otac skanjivao, kojega će sina odabrati, nestrpljivi vojnici sasijeku mu oba sina. Takovih jada nije dakako car hotio niti ih naprijed znao, ali je opet naprasitost njegova bila tomu kriva. A ovako dogagja se još do današnjega, da se naime od nepromišljenosti, lakoumnosti i nemarnosti učini velika krivnja, koja se više ne da popraviti; kad n. pr. roditelji u nemar bace kršćansku odgoju, kad dijete dadu u kuću ili u zavod, gdje izgubi vjeru i nevinost. Ako su takove krivnje na duši tvojoj, ne traži samo oštra ispovjednika nego budi sâm duši svojoj Ambrosije, t. j. išti sâm od sebe dugu, ozbiljnu i temeljitu pokoru. Nije bez razloga rekao učeni i bogoljubni Bellarmin: »Ne bi bila danas tolika lakoća u griješenju, da nije tolika lakoća u odrešivanju (u ispovijedi).«

Oštar pak postupak sa carem potjecao u sv. Ambrosija tek iz velikoga poštovanja, koje imagjaše k Bogu i k svetomu zakonu njegovu; inače je iskreno ljubio cara svoga. Car je umr'o u naručju sv. arhibiskupa, i ovaj mu govorio pogrebnu besjedu, u kojoj slavi bogoljubnost i velike vrline pokojnikove i izriče uvjerenje svoje, da ga je Bog jamačno već primio u slavu vječnu.

Pomolimo se.

Bože, koji si puku svojemu za službenika vječnoga spasenja udijelio blaženoga Ambrosija, podaj, molimo: koga smo imali učiteljem na zemlji, da budemo vrijedni njega imati zagovornikom na nebesima. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

8. dan prosinca.

Neoskvrnjeni začetak blažene Djevice Marije.

Nauk Crkve katoličke, da je blažena Djevica Marija u prvi tren svojega začetka po osobitoj Božjoj milosti bila očuvana od svake skvrne istočnoga iliti našljednoga grijeha. Da bude naime ona dostojno prebivalište Sinu Božjemu, Bog nju namah u čas postanka njezina po zaslugama naprijed vigjene smrti istoga Sina svoga uščuva od svake skvrne iliti ljage grešne.

Što radosnije obuhvatamo upućenje Sina Božjega, što dublje poznajemo spasenje naše u Isusu Hristu, to više budemo nagonjeni, da se prikučimo prvim počecima čudesnoga djela ovoga. Začetkom Djevice Marije položi se temelj zgradi otkupljenja, domu Božjemu na zemlji; s toga već u davnoj davnini, kad je vjera i ljubav živo plamtjela u srcima vjernih kršćana, svetkovao se blagdan začetka pre-

blažene Djevice Marije: na Istoku u petom stoljeću, na Zapadu pak raširi se svuda ova svetkovina od vremena sv. Ildefonsa arhibiskupa Toledskoga († 667.).

U onaj čas kad se začе Marija, počela su se ispunjavati obećanja starozavjetna: zvijezda, koja imagjaše izaći iz Jakova i nama javiti svjetlost i spasenje, pustila prvu zraku; zora novoga zavjeta prvi put se zabijeljela u istoku; u vrata vječna, na koja imagjaše uljesti kralj slave, zadio se ključ, da se otvore. Iz korijena Jesejeva, iz kojega imagjaše izniknuti drvo od života, izašla je prva šibljika. Smrzao zimska, od koje odrveniše duh i srce staroga vijeka, počela se topiti; glas grličin začuo se u zemlji našoj, cvijet se pomolio iz zemlje, došlo vrijeme pjevanju, doba duhovnoga proljeća. Marija se začela, začela se Djevica, koju Bog odabra, da rodi onoga, koji će nas iz ponora propasti izvesti na visine života i blaženstva. Zato je ova svetkovina dan radosti duhovne.

Crkveni učitelji drže, da je prorok Jeremija začeo se u grijehu našljednom, ali bio još u utrobi materinoj očišćen od njega, pak se rodio bez grijeha, jer mu Gospodin reče (1, 5): »Prije nego si izišao iz utrobe, posvetio sam te.« I rogjenje Ivana Krstitelja bilo sveto, bez grijeha. Ivan je naime bio takogjer odriješen od našljednoga grijeha već u utrobi matere svoje, kad je posjeti presveta Djevica Marija; jer kad Elisabeta ču pozdrav Marijin, poskoči dijete u utrobi njezinoj i ona se napuni Duha svetoga. (Luk. 1, 41.). No blažena Djevica Marija svetija je od Jeremije proroka budući kraljica proročka, svetija i od sv. Ivana Krstitelja, budući kra-

ljica svih svetijeh, pače svetinja je od svih angjela nebeskih i od samih heruba i serafa budući kraljica angjelska; a ne bi bila svetija od svih angjela, kad bi samo za časak imala na sebi ljagu grijeha našljednoga. I doista previšnje dostojanstvo Hrista Boga čovjeka donosilo je, da bude čista, neoskvrnjena, bezgrešna mati, koja zavrijedi da njega začne od Duha svetoga i rodi; dolikovalo je, da mati Božja ne bude ni časak neprijateljica Bogu i kraljica nebeska ne bude ni tinji čas podložnica gjavolu; a dok bi bila u grijehu, bila bi neprijateljica Božja i podložnica gjavolova.

Zato sv. oci i učitelji crkveni blaženu Djevicu Mariju uzvišuju nad sva stvorenja. Sv. Ivan Zlatoust, patrijarah Carigradski († 407.) kaže: »Veliko doista čudo, braćo ljubazna, bješe blažena vazda Djevica Marija. Jer što se veće ili izvrsnije od nje ikada i u koje vrijeme našlo ili će se ikada moći naći? Ona je sáma nebo i zemlju dostojanstvom nadvisila. Što li je svetije od nje? Ni proroci ni apostoli ni mučenici ni patrijarsi ni angjeli ni prijestoli ni gospodstva ni serafi ni herubi ni drugo što megju stvorenim stvarima vidljivim ili nevidljivim može se naći veće ili uzvišenije. Ona je i službenica Božja i mati, djevica je k jednu i roditeljka. Mati je onomu, koji je prije svega početka od Oca rogjen, kojega angjeli i ljudi priznaju gospodarom od sviju stvari. Hoćeš li da znaš, koliko je ova djevica izvrsnija od nebeskih sila? One sa strahom i drhtom stoje krijući lice svoje, a ova ljudski rod prikazuje onomu, kojega rodi. Po ovoj i oproštenje grijèhâ postižemo. Zdravo dakle majko, nebo, djevojko, djevice, prijestole, Crkvi našoj nakite, slavo i tvrdoćo, jednako za nas

moli Isusa sina svojega i Gospodina našega, da po tebi mogbudemo naći milosrgje u dan sudni.« Sv. German biskup Auxerreski († 448.) ovako pozdravlja presvetu Bogorodicu: »Zdravo Marija milosti puna, od svetaca svetija i od nebésâ uzvišenija i od heruba slavnija, i od serafa časnija, i nad svako stvorenje poštovanija.« Sv. Sofronije patrijarah Jerosolimski († 636.) ovako govori blaženoj Djevici: »Više njih je prije tebe cvjetalo izvrsnom svetošću. Ali nikomu nije kao tebi udijeljena puna milost; nitko nije kao ti do tolike uzvišenosti uznesen; nitko nije kao ti pretečen očišćavajućom milošću; nitko nije kao ti zasjao se nebeskom svjetlosti; nitko nije kao ti nad svaku visinu izvišen. I pravo je; jer nitko kao ti k Bogu tako blizu ne pristupi; nitko kao ti Božjima se darovima ne obdari; nitko kao ti Božje milosti ne bi dionik. Sve nadmašaš, što god je megju ljudima uzvišeno; sve nadvišuješ darove, koji izliveni od Božje podatljivosti sigjoše na ostale. Jer se bogatiš više od sviju imajući Boga na stanu. Nitko nije mogao tako Boga u sebi obujmiti; nitko nije mogao tako uživati nazočnost Božju; nitko se nije našao dostojan, da bude tako od Boga osvijetljen.« Sveti pak Tarasije patrijarah Carigradski (u osmom stoljeću) diči Mariju: »Kakvim da te hvalama obaspemo, Marija? Djevojko neoskvrnjena, djevice neokaljana!... Tebe poštujem jagnjicu neoskvrnjenu, tebe slavim milosti punu, tebe opijevam Božje obitavalište čisto i neoskvrnjeno . . . Zdravo milino Očeva, po kojoj se je do skrajnjih krajeva zemaljskih raširilo poznanje Božje. Zdravo Sinov stane, iz kojega je on tijelom obučen izišao. Zdravo Duha svetoga obitavalište neizrečeno. Zdravo svetija od he-

ruba; zdravo slavnija od serafa; zdravo od neba šira; zdravo od sunca svjetlija; zdravo od mjeseca sjajnija; zdravo mnogostruka svjetlosti od zvijezda.«

Uznosita je vjera, da se Marija začela bez naslijednoga grijeha, puna je slave i dike za Mariju, puna radosti i utjehe za nas. Marija jedina je odabranica, jedina milosti puna megju potomcima Adamovim, jedina neoskvrnjena, koja nam pokazuje potpuno, izvorno visočanstvo čovjeka na sliku i priliku Božju stvorena; ona stoji megju nebom i zemljom kao savršena, sjajna slika dostojanstva čovječjega. Dakle ima ipak na licu zemaljskom zelen vis, kojega opći potop ne poplaka; ima u tmini života zemaljskoga zvijezda nepotamnjela, megju trnjem i korovom cvjeta ruža bez trnja, ljiljan bez skvrne; ima megju pupoljcima i cviećem ljudskoga roda biće, kojega nikada ne zadahnu zadah grešni, srce, kojega požuda grešna nikad ne zapahnu, savjest, koja nikad ne izgubi grančicu maslinovu mira s Bogom, duša, koja bješe čista i sveta i ostade čista i sveta od prvoga kucaja srdačnoga do pošljednjega uzdaha! Zato radosno pokliknimo sa sv. Bernardom: »S kim da te usporedimo, majko lijepe ljubavi? Sjajno svjetlilo, kolika li srca razveseljavaš!« Odasvud nas opkoljava grijeh i zamama grešna, salijeće nas napast i požuda; neka nam sveta Djevica bez skvrne grešne začeta izmoli milost, da oganj ljubavi Božje očisti grešna srca naša, kako bismo Bogu služili sa čistôm dušom i sa čistim tijelom.

Sveta umjetnost prikazuje Mariju bez grijeha začetu kao veličanstvenu djevicu u bijelo odijelo zaodjenutu, sa krunom od dvanaest zvijezda oko glave i sa ljiljanom u ruci, na krugiji zemaljskoj stojeći i glavu zmiji satirući. Kruna od zvijèzdâ znak je uzvišenosti nebeske, ljiljan znak bezazlenosti i čistoće djevičanske, zmija pak sa jabukom u ustima — znamo što znači; Djevica dotiče se samo prstima nožnim zemlje, jer osim loze čovječje u nje nema ništa zemaljsko.

Pomolimo se.

Bože, koji si po neoskvrnjenom Djevičinom začetku pripravio dostojno Sinu svojemu prebivalište, molimo, da koji si poradi naprijed vigjene smrti istoga Sina svojega nju učuvao od svake skvrne, nama takogjer čistima po njezinu odvjetovanju k tebi doći dopustiš. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

9. dan prosinca.

Sveti Petar Fourrier.



Ovaj svetac rodi se godine 1565. u Lotaringiji od roditéljâ prijeko bogoljubnih. Brižljivo odgojen pokazivaše već u djetinjstvu, da će od njega biti svetac. Na sve kreposti imagjaše svrhunaravnu spremnost, te mu se učitelji divili već u nižim školama. I zvanje svećeničko pokazivaše još zamlada: na dokolici ponavljao bi službu Božju i propovijed crkvenu. U mladenačkoj dobi bješe koliko marljiv u nauci, toliko revnostan u pobožnosti. U universitetu svrši nauke izvrsno; Grčki jezik, na primjer, znao sve jedno kao svoj materinji. Navršivši dvadeset godina postade redovnik augustinac, a u trideset i drugoj godini dobi svoje postade župnik u Mattainkourtu. Na sámo Brašančevo poče župnikovati, pak nakon prohodnje (procesije) reče prvu propovijed. Narod hvalio Bogu, što dobi tako pobožna i revnosna duhovnika. P e t a r je naime u propovijedi megju ostalim kazao, da će nastojati, kao što je Hrist

u presvetom oltarskom sakramentu sebe dao dušama za hranu iz čiste i nesebeznale ljubavi, tako da sve svoje i sebe dade na spasenje duhovnomu stadu svojemu. Ove tri stvari učini Petar sebi za pravilo u duhovnom pastirstvu: prvo, radije primjerom nego li riječju propovijedati; drugo, nikad osim u nuždi ne ići u gosti, a zato kod svoga stola svaki dan pogostiti kojega siromaha; treće, vina ni u kući ne imati kamo li piti, i nikakve ženske ne držati pod krovom.

Očenaš nije tek molitva nego i propovijed, koju treba kršćanin svaki dan da kaže duši svojoj. Moleći naime Očenaš govoriš takogjer sebi, što je glavno i na što ti je iz svih sila težiti. Jer sav kršćanski život upravo je u tom, da gledaš Očenaš izvršiti na sebi i na drugima. Kako valja ovo razumjeti i učiniti, da vidimo u žiću svetoga Petra.

U Očenašu ima sedam molbi. Prva kaže: »Sveti se ime tvoje.« Ovo treba da bude naša najveća briga; pak treba ne samo moliti nego i raditi, da se sveti ime Božje. A što je zato učinio sveti Petar? Čuvši da se ime Božje pogrgjuje, da se Bog vrijegja, vrlo bi se rastužio; pače kadšto sav problijedi i gotovo onesvjesne, kad dozna, da ovdje ili ondje vlada razuzdanost — toliko mu bješe na srcu slava imena Božjega. Došavši u Mattainkourt vidi, da mu župljani ne znadu ništa iz nauka kršćanskoga, da svetih sakramenata ne primaju ili ih zlo upotrebljavaju, da obeščašćuju crkvu, nedjelje i blagdane i da su prijeko izopačeni i raskalašeni. Da bi se ime Božje opet svetilo u tom narodu, uzme više puta u sedmici učiti nauk kršćanski, pače kako su kuće seljačke bile rastrkane, skupio bi ljude iz četiri pet kuća na odregjeno mjesto i dotle poučavao o najpotrebnijim istinama vjere, dok su ih svi nazočni dobrano razumjeli. — Teško bolesno odlično čeljade ponudi najboljom okrepom: neka naime svaki put, kad mu od boli glava puca i drobac se kida, sa srcem pobožnim govori riječi sv. Ivana Zlatousta: »Hvala Bogu za sve!« Već je otac svetoga Petra dao lijep primjer, kako valja svagdje i svagda i nada sve i u svijem prilikama svetiti ime Božje. Bivši na umoru otkrije sebi glavu, podigne ruke i oči, i čeka tako izlazak duše. Opomenut neka pokrije glavu, da bi mu inače moglo nauditi, odgovori starac zamirućim glasom: »Nitko ne predaje pokrivene glave što god vladaocu: s toga dajte da i ja sa dužnim poštovanjem vratim Bogu dušu, koju sam za ovol'ko dugo imao od njega u zajam.«

»Dogji kraljevstvo tvoje«, kaže se u drugoj molbi. Na svijetu je — kaže Sv. Pismo — želja tjelesna, želja očiju i oholost života, a kraljevstvo je Božje pravda i mir i radost u Duhu svetom. Kuda dopire kraljevstvo Božje, ondje se savlagjuje svijet i grijeh kao noć od vidjela dnevnoga. Budući pak da je u svakom pravom kršćaninu kraljevstvo Božje, kršćanin je i vojnik kraljevstva Božjega, to jest on se trudi da ondje, gdje vlada jošte zlo, nadvlada kraljevstvo Božje. Župnik Fourrier trudeći se da grijehe istrijebi u župi, dosjeti se čudnu načinu. Načini gledalište, na kojem su nekoliko pristojno obučenih dječaka razgovarali o grijehu kakovom god, opisivali njegovu rugobu i pripovijedali, kako je Bog već često puta takav grijeh kaznio i kako se je moći okaniti grešne navade; tada izagje sâm župnik pred gledaoce i pita ih, ne stide li se, što ih djeca prete-

koše u kršćanstvu, ne će li napokon stupiti na put života kršćanskoga? a besjeda njegova ima toliku silu, da se gotovo svi slušaoci skrušiše. U župi osnuje tri pobožne bratovštine, da župljane ponuka na češće primanje svetih sakramenata. Dajući svet primjer i neprestano moleći se Bogu, propovijedajući neumorno i potražujući grešnike on učini, da je župa Mattainkourt otprije leglo kojekakih opačina postala rasadnik raznih kreposti. I najmlitaviji na posljetku se ispovijedali i pričešćivali svaki mjesec, u crkvu se zgrtalo toliko svijeta, da je mnogo njih izvana slušalo riječ Božju, i na crkvenim prohodnjama moglo se župljane Mattainkourtske raspoznati po lijepu redu, smjernu pogledu i očevidnoj pobožnosti.

Treća molba: »Budi volja tvoja kako na nebu i zemlji.« Sv. Petru bile ponugjene tri župe; u dvije bilo lijepa dohotka bez teške uprave, treća Mattainkourt bila uboga i zapuštena. On odabere potonju, jer nije tražio svoje dobiti nego nada sve volju Božju. I duvnama koje je postavio, odredi za glavno pravilo, da u svijem vijećima i poslovima odlučuju i rade po onom, što drže za volju Božju. Kao što je pak u svemu gledao činiti volju Božju, tako mu je volja Božja u svemu bila po volji; zato mu nije mogao nikaki neugodni dogagjaj smutiti duševnoga mira i vedrine, jer je držao, da je tako volja Božja. U posljednjoj bolesti nije dopustio, da mu se mole za duži život, jer se posve dao na volju Božju.

Četvrta molba: »Kruh naš svakidašnji daj nam danas.« Pamti, da ne moliš: kruh svakidašnji daj mi danas, nego moliš svjema ljudima za svakidašnji kruh, pak valja i da sâm radiš koliko možeš, da svaki čovjek dobije svoj svakidašnji kruh. Kako

je u tom radio sv. Fourrier? Šta mu ostalo od malenih dohodaka, dade ubogima, pa da bude mogao više davati, bješe vrlo štedljiv, i davaše siromasima ne samo svakidašnjega hljeba nego i mesa i vina otkinuvši sebi. Uboge koji su se stidjeli prosjačiti, obišao bi sâm ter im ne kazavši ništa ostavio novca ili poslao u kuću drva, žita itd. I druge pomnjivo opominjaše, da čine dobro. Jednom u veliki blagdan u koji se u svijem kućama u Matinkourtu drže gozbe, opomene u propovijedi ljude, neka bi taj dan pozvali Hrista u gosti, da će im pokazati mjesto, gdje će naći toga gosta. Poslije službe Božje pogje sa ljudima na groblje, gdje se bilo skupilo sila ubogih, i reče: »Eto Hrista, pogostite ga danas kod sebe!« A ljudi uzmu natjecati se, jer je svaki izmegju njih hotio više nego jednoga Hrista da počasti.

Peta molba: »I otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnikom našim«, ima dva dijela; u prvom se dijelu izriče želja, da nas Bog k sebi obrati i sa sobom pomiri. Što je Fourrier radio u to ime? U obraćanju grešnika bješe vrlo revnostan i srećan; navlastito držeći jednom misiju u kraju u kojem je zavladalo krivovjerstvo, učini, da su se svi stanovnici povratili k pravoj vjeri. Ali sâm govoraše, za obraćanje drugih da ne vrijede toliko riječi koliko dobar primjer, molitva i post. Da bi pak srce grešnikovo opet pridobio Bogu, mnogo pripomagaše blažena njegova strpljivost i blagost. Tako je jedan plemić teško ranjen ležao na umoru; srce mu kipjelo od osvete i usta rigala bogopsovke; nije niti čuti htio, da se ispovjedi i pričesti. Tada rod njegov zamoli Fourriera, da pokuša obratiti otvrdnuloga

grešnika. Fourrier klekne u kut, da prizove pomoć Božju, i po tom pristupi k bolesniku; njemu se svidi smjerno i umiljato lice pobožnoga svećenika, zato mu pripovjedi svoju nesreću, koja se tako jako kosne srca Fourrierova, da je proplakao. Bolesnik se zato u njega mnogo pouzda pak mu reče: »Kad vam je toliko žao mojega tijela, kojemu nema više pomoći, posegnite radije za dušu moju!« Zatim se ispovjedi i tako se iskreno obrati, da nije do svršetka svoga hotio ni o čemu drugom govoriti osim o Bogu i o nebu. — Drugi dijel pete molbe kaže, da i mi otpuštamo dužnikom našim i to posve onako, kako hoćemo, da nama Bog oprosti. Kako je u tom radio sv. Petar, neka nam pokažu nekoliko primjera. Neki zlikovac toliko je mrzio na Petra, da ga jednom napadne na ulici i stane pesnicom tući. Narod se tako razjari te bi bili zlikovca kamenjem zasuli, da ga nije Petar povukao u svoj župnički stan i zaklonio od jarosti narodne. Kad isti čovjek poslije bi osugjen na smrt zbog drugog zločina, Petar nije mirovao, dok nesrećniku ne ishodi pomilovanje od najviše oblasti. — Mladić neki iz susjednoga mjesta navali jednom kao bijesan na Fourriera s kijačom u ruci, što je djevojku, s kojom se mladić nedopušteno družaše, obratio na put kreposti, i djevojka daljna nagovaranja mladićeva postojano odbijala. Na to dogje nekoliko župljana, pa kad opaki mladić uzme utrenik, otisnu se za njim; župnik pak bojeći se da će potjera mladića stići i zlostaviti, pozvoni u zvoniku kao na vatru. I doista tjerači misleći da je požar, povrate se i s drugim narodom dotrče u crkvu, da čuju šta je. A nagju župnika, koji ih za pet rana Hristovih moli, neka oproste onomu što je

njega uvrijedio, i neka se s njim ujedno za nj Bogu pomole. Po tom se sa skupljenim narodom pomoli za obraćenje onoga grešnika — i nuto: već sjutradan dogje on sâm k župniku, pripadne na koljena preda nj, moli za oproštenje i obeća, da će se popraviti; i jeste od tada kreposno živio. — Navlastito su pak neke opake žene dale sv. Petru više puta zgodu, da otpusti dužnikom svojim; kako je naime bio prinugjen u mnogočem njima unatoč činiti, one bi ga javno grdile i klele, a budući da su bile siromašne, pošiljao njima Petar obilate milostinje. Jedna izmegju njih dozvavši se reče: »Nijesam li opaka ženetina, kad psujem tako kreposna čovjeka?« i pogje k sv. Petru, i moli ga za oproštenje. Druga pak jednako ga grdila pored svih dobročinstva njegovih pače držala, da Petar čineći joj dobro priznaje tek krivnju svoju. Kad ona umrije, govorio Petar, da je smrt njena njemu na štetu, jer nema nikoga više, tko bi mu onako iskreno u lice kazao istinu kao ona ženska.

U šestoj se molbi molimo: »I ne uvedi nas u napast.« Sv. Fourrier mnogo se trudio, da se ukloni ne samo grijehu, nego i napasti. Nije trpio u kući ženske za podvorbu; nikad ga nije nitko vidio, da bi sa ženskom smijao se, jeo ili nasâmo govorio; oči svoje tako je obuzdavao, da poučavajući djevojke u kloštru u nauku kršćanskom, nikojoj ne pogleda u lice. — Bivši još mlad gjak pozna, da je opako društvo najopasnija i najteža napast; zato se uklanjao kao šugavim ovcama onakvim gjacima, koji se nijesu čestito vladali. — Rogjak neki reče sv. Petru, koliko se raduje, što vidi čovjeka tako sveta; Petar pokaza, koliko mu je mrsko čuti takovu hvalu, te kad rogjak

ne prestade obasipati ga pohvalama, Petar ga isturi iz sobe i zaključa za njim vrata, da ne bude laskanjem napastovan na taštinu. Kad bi ga tko zamolio, da se za nj Bogu pomoli za kaku god milost, uzeo bi bezazlenu djecu, da se s njim pomole, te bi uslišenu molitvu pripisivao njihovoj bezazlenosti, i ovako uklonio se napasti taštine.

Napokon u sedmoj molbi molimo se: »Nego izbavi nas oda zla.« Najveće je zlo grijeh; koliko se sv. Fourrier trudio, da svigdje gdjegod bi mogao spriječi ovo zlo, već smo vidjeli. Ali je i u tjelesnim zlima potpomagao, koliko je god mogao. Što je god mogao uraditi na olakšicu i okrepu bolesnima, učini na svoj trošak; obilazio ih svaki dan, bdio kraj njih cijele noći, držao ih i namještao, postelju im namještao, i kad ne bi imali postelje, svoju im uzaimao. On se pače smilovao i brinuo se i za životinje; kad bi koje od čeljadi njegove uhvatilo pticu, on je pustio na slobodu; kad zimi zemlja bila snijegom pokrivena, on im nastro hrane. Načelo mu bilo riječ sv. Ambrosija: »Svjema koristiti, nikomu ne škoditi.« S toga je papa Benedikto Trinaesti, koji je Fourriera proglasio blaženim, za prizivanje njegovo odredio ovu molitvu:

Pomolimo se.

Bože, koji si blaženomu Petru dao milost, da nikomu ne škodi, a svima koristi, udijeli nam, da mi po primjeru i zagovoru njegovu postojano sve činimo, što je tebi ugodno a nama i drugima probitačno. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

A papa Leon Trinaesti blaženoga Fourriera imenova godine 1897. svecem.

10. dan prosinca.

Sveta Eulalija.



Život i muku sv. Eulalije spjevao je Latinski pjesnik kršćanin Prudencije († 418). Evo pjesme, kako ju je na Hrvatski slobodno preveo profesor Hugon Badalić.

U Meridi, u Španjolskom gradu
Živjela je krasotica djeva
Evlalija, plemenita roda,
Ponos gradu, slavna sa bogatstva,
A slavnija s krvi mučeničke
I s nevine djevojačke duše.
Još kô d'jete bješe se obrekla
Služit' samo Ocu nebeskomu
I nigda se udavat' mlada:
Ne hajući ni za kaku igru
Igračke je turala od sebe;
Nit' pjevala nit' je ruže brala,
Ovratnike je zlatne prezirala,
Zbiljskog lica, smjerna u koraku,
Vladala se kao stari ljudi.
Istom djeva dvanaest svrši ljeta,
Mrzila na mučitelje klete.
I za svetu Hristovu je vjeru
Mučeništvo željela podn'jeti.
Kad al' eto već se bijes diže
Na Gospodnje službenike vjerne:
Kršćanima izdade se nalog,
Da žrtvuju poganskim bozima
I tamjanom da im like kade.
Planu sveta djevojačka duša
Protiv klete sile i nepravde,
I noseći u grudima Boga
Evlalija, slaba ženska, htjede
Muževima na mejdan izići.
Al' starica zabrinuta majka
Ne da djevi iz kuće izaći:

Čuva majka svoje čedo drago,
Sakriva je daleko od grada,
Da mlagjahna krvi ne prolije.
Ali ona, puna svetog žara,
Noću vrata potajno otvara,
Pa se daje na put po bespuću,
I ranjenih nogu po šikarju,
Po kamenju napr'jed smjelo hodi;
Nju mi prate zborovi angjelski,
Pa ma da je grozna noćca tamom,
Njoj mi sv'jetli jasan tračak sv'jetla.
Ovako je stup ognjeni djeci
Israelskoj u pustinji sjao,
Goneć tminu noćni put kazivô,
Doveo ih do željene mete.
Evlalija prije zore stiže
I ponosno u sudnicu stupa,
Pa ovako poganima zbori:
»Što ste b'jesni, te gubite duše
I tajite svemogućeg Boga!
Tražite li, o bezbožna rulјo,
Rod kršćanski? Evo mene ovdje,
Koja mrzim sveta vam božanstva,
Koja nogom likove im gazim,
Srcem, glasom ispov'jedam Boga.
Vaš Apolon, Isida, Venera,
Maksimijan — sve je meni ništa:
Oni za tô, što su djela rûkû,
Ovaj s toga, što ta djela štuje:
Oboje mi ništetno i krhko.
Maksimijan, taj gospodar sv'jeta,
A službenik kamenih likova,
Nek slobodno bogovima svojim
Svoju glavu zavjetom prinese;
Zašto muči plemenite grudi?
Dobar vogja, sudac odabrani,
Nevinom se naslagjuje krvlju,
I utrobu iz tjelésâ dere,
Svetu vjeru na križ razapinje.
Deder dakle, mučitelju kruti.

Pali, s'jeci i razdiri ude:
Krhku stvar je rastrgati lako,
Ali duše ne će taknut' muka.«
Na te r'ječi sudac gnjevom planu:
»Pograbi je, krvniče, i ubij:
Neka znade, da ima bogova,
I careva da je oštra vlada.
Ali jao! Želio bih ipak,
Prije smrti, djevojčice gorda,
Da se kaniš opakosti svoje!
Ta pogledaj, koliko veselje
I kolika slava tebe čeka!
Eto kuća suzama te prati,
Plače plemstvo od tvojega roda,
Što pogibaš u mladosti cv'jetu,
A blizu si udaji i sreći.
Zar nè haješ za vjenčanje divno?
Zar ti nije roditéljâ žao,
Što za tobom s tuge pogibaju?
A gle, eto sprâvâ za mučenje,
Kojima ćeš poginuti jadno.
Il' ćeš mačem izgubiti glavu,
Il' će t'jelo razderati zv'jeri,
Il' će baklje opkolit te ognjem,
Te ćeš jadna u ognju i dimu
Raspasti se prahom i pepelom.
Svemu tome uteći je lako!
Samo prstom da se soli takneš,
I mrvicu tamjana da hoćeš
Bogovima da prineseš, djevo,
Nestalo bi svake muke za te.«
Al da vidiš mučenice svete!
Ništa ona na to ne besjedi,
Već u lice tiraninu pljune,
Porazbaca te kamene like
I razaspe nogom tamjan kleti.
Al krvnici priskočiše do nje,
Razdiru joj djevojačke grudi,
Kopita joj konjska noge biju
I c'jepaju sve do kosti meso,

Evlalija brojeć' rane vapi:
»O Gospode, tebi se predajem:
Kako godi ove rane brojit',
Koje, Hriste, pobjeda su tvoja.«
I spominjuć' ime Isusovo
Sve bez boli i bez straha pjeva,
Pa makar joj rujna krvca teče,
Njena duša ne osjeća boli.
Odmakoše mučila krvnici,
Na oganj je navališe pusti:
Plamti oganj oko svega t'jela.
Već se hvata i bujne joj kose,
Preko glave već joj plamen liže;
A djevica, brze smrti željna,
Požudljivo žarki plamen srće.
I gle čuda: golubica b'jela
Mučenici na usta izleti,
I diže se nebu pod oblake:
Bješe duša Evlalije djeve.
B'jela, hitra i nevina duša.
Klonu t'jelo, oganj se ugasi.
I smire se mučenički udi.
A studen je vjetar zaduhnuo.
Nanesao gomile od sn'jega,
Te pokrio djevojčino t'jelo:
Na stran suze, kanite se ljudi,
Ne plačite, ne sprovodite je:
Sáma narav, na zapov'jed Božju,
Grob i sprovod djevojci je dala.
Još i sada u Meridi ima
Grobni humak, koji čuva moći,
Svete kosti i pepeo dragi.
Nad njim sjaju stropovi od zlata,
A na grobu diže se žrtvenik,
Gdje djevica pod nogama Božjim
Sluša pjesme i pomaže puku,
Kad joj ime u pjesmama slavi.

*
* *

Sv. Eulalija pljunuvši tiraninu u lice, porazbacavši kamene likove lažnih bogova i rasuvši nogom tamjan, što se kadio na čast idolima, prekinula je svako dalje nagovaranje i pregovaranje, izabrala odrešito smrt mučeničku, pak se nije imala više bojati za dušu svoju. Tako valja i ti da u opasnim napastima učiniš nešto namah i odrešito, kako bi se prilika grešna u tren oka kao odsjekla. Ti si na primjer u službi, pak ti radi tko god o sramoti; ti mu odmah prvi put pokaži preziranje i gnjev svoj, tako da će ga za vazda proći volja, da ti ikada još počne zanovijetati o ljubavi. — Ili živiš već od dužega vremena s kim god u neprijateljstvu; to je kao gnojava rana u tebi, iz koje se jednako izmilaju zlobne osvetljive misli. S njima boriti se ne hasni mnogo; najbolje, da pregneš namah usmeno ili pismeno ponuditi mir protivniku. — Ili ti si se dao na kartanje ili na pijanstvo; dobre odluke o uzdržljivosti ne koriste, već treba odrešito postupati: karte baciti u oganj i zavjetovati se, da ćeš se za uvijek okaniti pića. — Ako li misliš, da to učiniti ne možeš, moli se Bogu, prizivaj u pomoć bl. Djevicu Mariju i sv. Eulaliju, pa ćeš vidjeti, dobit ćeš svrhunaravnu krepost, da uradiš, što si mislio, da je tebi nemoguće.

Pomolimo se.

Bože, koji si megju ostalim čudesima svoje mogućnosti i slabomu spolu podijelio pobjedu mučeništva, dopusti milostivo: koji blažene Eulalije djevice i mučenice tvoje rogjenje svetkujemo, da po njezinim primjerima do tebe koračamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

11. dan prosinca.

Sveti Damas.

Damas starinom Španjolac rodi se oko godine 306. po svoj prilici u Rimu, gdje mu otac bijaše bilježnik, a poslije ženine smrti svećenik. Zamlada stupi Damas u stalež klerički, u kojem se sa stube na stubu crkvene službe penjao, dok ne postade arhigjakon. Kad krivovjerac car Konstancije papu Liberija izagna iz Rima u Traciju, Damas pazeći papu kao oca ode s njim dragovoljno u zatočenje (izgon), i kad papa povrativ se u Rim morade sakrivati se u podzemskim grobnicama, Damas bješe njegov namjesnik. Godine 366. preseli se Liberije u pokoj vječni, pa na upražnjenu papinsku stolicu izbere većina svećenstva i naroda Damasa. No kako je tada u gdjekojih duhovnika Rimskih zavladalo srebroljublje i raskošje, nagje se megju njima i takvih, koji su hlepili na prvu stolicu u svijetu kršćanskom. Takav bio i gjakon Ursin, koji se nekoliko dana nakon izbora Damasova dade od dva gjakona i od rulje svjetine izabrati papom i odmah od nekakva neuka biskupa posvetiti suprot zakonu, po kojem k takvom posvećenju trebaju tri biskupa. Ovaj nezakoniti postupak Ursinov bude uzrok velikim jadima: izmegju pristaša pravoga i lažnoga pape nastale borbe, rvanja i krvoprolića. Damas nastojao, da ljude umiri, i ljubaznošću svojom pridobio mnoge najljuće protivnike. No pravoga mira nije bilo, dok ne bi lažni papa izagnan iz Rima.

Kad se u Rimu ponešto smirilo, uze papa Damas uregjivati poslove sve kolike Crkve. Skupi sabor od devedeset i tri biskupa, u kojem osudi kolovogje arijanskoga krivovjerstva, otkri dvoličenje u njihovim izjavama, kojima su zavodili neuke i neoprezne i utvrdi u pravovjerju duhovnike i vjerne. Poslije sazva još više crkvenih sabora, te se trudi oko jedinstva crkvenoga; gleda takogjer, da u Rimu istrijebi pošljednje tragove neznaboštva, pak najviše po nastojanju njegovu pokvari carski namjesnik pećinu (spilju) Persijskoga idola Mitre pod Kapitolijem, razbi mnoge likove lažnih bogova, koji su još stajali u amfiteatrima i na javnim mjestima, i isturi iz dvora senatskoga oltar božice Viktorije.

Mnogo su biskupi Grčki pribjegavali k sv. Damasu s molbama, neka im pošlje vjerovanje Rimske Crkve, i neka ih potpomaže vlašću svojom, da bi složnom trudbom popadala krivovjerstva »kao što zidovi Jerihonski popadaše složnim trubljenjem.« Na žalost nijesu nemiri u Rimu dopustili sv. papi, da se mnogo više i revnosnije bavi poslovima istočnim.

Kao što već napomenusmo, jednim dijelom duhovništva Rimskoga zavladala je bila tada pohlepa na bogatstvo, koje se zlo još povećavalo podatljivošću bogatih udovica i neudatih djevica. Car Valentinijan zabrani duhovnicima i redovnicima polaziti kuće udovica i samostalnih djevica, i primati darova i zápisâ na štetu zakonitim baštinicima; sv. Damas ovu carsku zabranu proglasi po svijem crkvama i gleda pomnjivo, da se ne radi suprot njoj. Kako je i drukčije sv. papa žestoko radio suprot srebroljublju i raskošju gdjekojih duhovnika, odustaviše ovi njega, pak pristaše za Ursinom, i ne prestadoše sv. papu opadati, crniti, grditi i napadati; napokon najmiše Žida, koji se bio krstio, pa opet otpao od kršćanstva, da tuži papu za nekakov —

ne zna se kakov — veliki zločin, samo da kao optuženik bude smetan u zvanju svome; no sâm car proglasi ga nekrivim. Ali sv. papa htjede, neka sav svijet vidi lažnost tužbe, pak pozva četrdeset biskupa u Rim, da opadače preslušaju i sve na tanko ispitaju. Sámi opadači priznaše biskupima bezbožnost svoju, i tako se bjelodano dokaza pravost papina. Poslije toga proglasi car naredbu, da opaki i kao opadači poznati ljudi ne mogu na sudu tužiti biskupa niti na njega svjedočiti.

Sv. Damas je sazidao i opravio nekoliko crkava, ukrasio grobnice mučeničke, osušio groblje na Vatikanu i uveo izvore u krstionicu crkve sv. Petra. Naredio, da se kod moljenja psalama na koncu svakoga psalma kaže: Slav Ocu i Sinu i Duhu svetomu. Bio prijatelj i štitilac crkvenomu učitelju sv. Jeronimu, te ga privoljavao na pisanje i na popravljanje Latinskoga Sv. Pisma, u koje se bilo mnogim prepisivanjem potkralo pogrešaka pisarskih. Sv. Damas bio i sâm pisac i pjesnik: ostalo nam je od njega još nekoliko poslanica, koje dokazuju njegov duboki um, i do četrdeset manjih pjesmica, plodova pobožna mu srca. Umrije godine 384. u 80. godini vijeka svoga.

* * *

Sv. Damas umrije u dubokoj starosti. Ali se ne posveti zato, što je dugo živio, već zato, što je neumorno radio za slavu Božju i pobožno živio. Pobožan život vodi u nebo bio dug ili kratak. Sámo dugo življenje ne koristi u tom ništa. Imademo mnogo svetaca i svetica, koji su istom dvadeset, petnaest ili trinaest godina navršili, pak su mnogo poštovani radi kreposti i svetosti svoje. Nasuprot ne imade li u paklu mnogo duša, koje su dugo živjele na svijetu? Ti može biti samo želiš, da budeš dugovječan, pa se Bogu moliš za taku milost. No valjada bi bolje bilo po te, da se moliš za milost pobožna života; jer Bog zna, bi li ti dugovječnost probitačna bila za spasenje. Za mnoge živa je istina, što kaže sv. Bernando: »Što se duže živi, veći bude broj grijèhâ.« Mnogi bi se bili spasili, da su ranije umrli, a da nijesu onako dugo živjeli; oni su tek u poznijim godinama teško sagriješili i posve propali. »Šta koristi dugo živjeti — kaže Toma Kempenski (I, 23) — kad se tako malo popravljamo? Dug život ne popravlja svagda, već često puta krivicu umnožava.« I kralj Salomon odvrati se od Boga istom u starosti, kao što kaže Sv. Pismo (Kr. III. 11, 4. 6): »I kad ostarje Salomon ... činjaše što bješe zlo pred Gospodinom.«

Pomolimo se.

Usliši, Gospodine, molitve naše i po odvjetovanju blaženoga Damasa ispovjednika tvojega i biskupa udijeli nam umilostivljen oproštenje i mir. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

12. dan prosinca.

Sveta Otilija.



Nekako nasred sedmoga stoljeća živio je u Elsasu vojvoda Adalrik, čovjek valjao i krepostan, no po tadašnjem običaju još ponešto sirov a veoma napržit. On i žena njegova Beresvinda imali su samo jedan križ: nijesu imali od srca poroda; s toga su pribjegavali k Bogu molitvom, milostinjom i zavjetima. Iza nekoga vremena kao da im je Bog uslišao molitvu; ali mjesto muškoga po-

tomka, koiemu se je vojvoda pouzdano nadao, rodi mu se dijete žensko pa još i slijepo. S toga se vojvoda silno razjari; ni da bi pogledao dijete, niti ga za svoje prizna. Neki pišu, da je upravo zapovjedio, neka se dijete pogubi; svakako je pak hotio, neka se kuda god skloni, da se ne će za nj znati, i razglasi, da je vojvodinica rodila mrtvo čedo, držeći za bruku i sramotu, da ima slijepo dijete. Megjutim je vojvodinica dijete na dojilje dala čestitoj ženi seljakinji, koja bijaše otprije u nje u službi; a nakon godinu dana dogje dijete u ženski kloštar u Burgundiji, gdje je vojvodiničina rogjaka bila glavarica.

U kloštru bješe djevojčica izmalena u nauku kršćanskom dobro poučena; ali nije ipak sve do dvanaeste godine dobi svoje bila krštena, može biti što su u onoj zabuni i prepasti poslije rogjenja zaboravili za krštenje ili su kadšto još i u ono doba odgagjali krštenje, kao što znamo, da se zbivalo u četvrtom i petom stoljeću. Tada djevojčicu krsti pobožni neki opat nadjenuvši joj ime O t i l i j a, i po tom joj pomaže oči svetim uljem veleći: »U ime Isusa Hrista budi od sada osvijetljena očima tijela i duše!« I u taj tren progleda djevojče i namah svrne oči na nebo zahvaljujući Bogu. A opat će njoj: »Tako me, kćeri moja, jednoć gledala u životu vječnom!«

Megjutim bude ženidba vojvode Adalrika blagoslovena još jednom kćeri i četirima sinima. Jedan od ovih, grof Hugon, dopisivao je Otiliji i od nje dobivao pisama; kad je pak uzalud molio i prosio oca, neka pošlje po nju, on čeznući za ljubljenom sestrom usudi se bez znanja očina pisati njoj, neka dogje kući. Otilija zaputi u zavičaj, i baš su djeca bila oko oca, kad spazi nekakvu čeljad, gdje se penju na grad,

i upita, šta je to? Grof Hugon odgovori: »To je sestra Otilija; oprostite mi, što se usudih, od prevelike želje, da je vidim, pisah joj, neka dogje kući.« U vojvodi bukne na to silna jarost, te udari sina tako nemilice, da je namah onesvjesnuo. Kada pak Otilija vidi oca, klekne preda nj i izljubi mu ruke; tada počne u njemu srce odmrzavati se i očinska ljubav iskrsavati te kćer ljubazno prigrli; a mati od radosti izljubi joj čudesno iscijeljene oči.

Boraveći po tom Otilija u dvoru očinskom, život njezin bijaše toliko pobožan i podjedno pokazivaše toliko pažnje za roditelje, da ju je otac ne samo vrlo zamilovao, nego i javno priznavao i žalio, kakov joj je otprije bio neotac. Ali se Otiliji činilo, da ne može u svijetu onako nerazdijeljeno Bogu služiti kao u kloštru, pak je oca srdačno molila, neka joj dopusti, da se vrati u kloštar. No on ne htjede o tome ni čuti veleći joj, da može u svijetu dobrim primjerom isto toliko dobra činiti kao u kloštru djelima pokorničkim.

Malo zatim dogje prosaca i od najviših staleža, poimence pak zaprosi Otiliju nekakav Njemački vojvoda, koji se je roditeljima toliko svigjao, da su namah pristali na prosidbu. No Otilija izjavi smjerno, ali odrešito, da je Hrista izabrala sebi za vjerenika — njega iznevjeriti ne može i ne će. Kad pak vidi, da će je napokon prinugjavati k udaji, molitvom zaište u Boga savjet, te odluči pobjeći. Svukavši dakle odijelo svoje i obukavši se u tralje prosjačke ode nekud u sklonito mjesto. Ne mogavši je otac nikako naći, razglasi svakuda, neka se Otilija samo vrati kući, da će joj na poštenje njegovo biti sasvim prosto živjeti, kako ona htjedbude. Otilija se vrati na taj glas domu očinskomu, i vojvoda ne samo održa

riječ, nego još njoj pokloni dvor svoj Hohenburg sa dohocima, da u njemu po nukanju Božjem uredi kloštar ženski. Taj vojvodski dvor bude potom preuredjen u kloštarske celice i velika crkva sa više kapela sagragjena; malo pomalo pridruži se sa sv. Otilijom sto i trideset djevica, da po njezinoj upravi i primjeru provode bogoljuban život. Podjedno pak sagradi sv. Otilija pod brdom, na kojem je stajao kloštar Hohenburg, veliku bolnicu i ubožnicu, kuda je svaki dan silazila, da njeguje bolne i uboge, što je s tolikom ljubavi činila, da je postala prava majka sirotinjska. A sa sobom bila vrlo oštra, jela samo ječmenice i sočiva, ubogima pak davala hljeba pšeničnoga, mesa i vina. Spavala na medvjedini, za uzglavak imala kamen, a siromasima namještala meke postelje. Sav njezin život bio razdijeljen na dvoje: na službu Božju i na službu nesrećničku: svaki dan je silazila niz brdo, da u bolnici i ubožnici služi nesrećnike, i svaki dan uzlazila uz brdo, da u crkvi kloštarskoj hvali i časti Boga.

Otac sv. Otilije u to je vrijeme mnogo napredovao u pobožnosti, pa napokon otide sa vojvodinicom ka kćeri u kloštar, da se blizu nje spremi na srećnu smrt. Nekoliko mjeseci zatim umre vojvoda s velikom pažnjom prigledan od Otilije. Opet devet dana iza toga premine i mati. Dok se Otilija pomno i pobožno molila za pokojne roditelje, bude joj objavljeno, da otac u čistilu još teške muke podnosi; četa angjelska dušu očevu svu divno obasjanu vodi stivi pravednost Božju; poslije pet dana vidi gdje četa angjelska dušu očevu svu divno obasjanu vodi u nebo.

I druge čudesne stvari pripovijedaju se o sv. Otiliji. Tako na primjer dogje jednom kloštru na

vrata čovjek, koji je bio sav gubav i gadno smrdio. Kažu to sv. Otiliji, a ona ponese jadniku jela, ali zapazivši ga, žacne se od njega. No da bi ovu slabost tijela svladala duhom: jednom rukom obuhvati siromaha čovjeka oko vrata, a drugom mu podava u usta žlicu po žlicu jela. Uz to plače od smilovanja i moli: »Bože, povrati mu zdravlje, ili daj mu strpljivost!« Jošte gubavac svega ne izjede i ne ispije, moli: »Bože, povrati mu zdravlje, ili daj mu strplji-

Sv. Otilija mnogo je čitala Sv. Pismo i druge duhovne knjige; i kako je ona sáma znala Latinski jezik, odredi, da se i ostale duvne uče tomu jeziku, da bi razumjele crkvene molitve i pjesme. Otilija je doživjela duboku starost, bilo joj — kako neki pišu — 103 godina, kad umrije. Mnogo je poštovala sv. Ivana Krstitelja, po svoj prilici zato, što je na krštenju progledala, pa je njemu na čast sagradila osobitu kapelu. Na pošljetku sazove kloštarske sestre, i kaže im, da će naskoro preminuti s ovoga svijeta. Rekavši još spasonosnih opomena onesvjesne; i kad sestre uzmu, da je osvijeste, progleda ona i reče: »Zašto me uznemiriste u blaženom pokoju mojem? Bila sam u društvu sa sv. Lucijom, gdje sam uživala nebeskih radosti.« Pa tako zatim umre na dan sv. Lucije, 13. prosinca, na koji dan se i slavi spomen njezin.

*
* *

Kako je sv. Otilija na krštenju čudesnim načinom progledala, nju za pomoć prizivaju koji boluju od očiju. Vid očinji dragocjeno je dobro, za koje smo Bogu dužni veliku zahvalnost i koje obično tek onaj pravo cijeni, koji se boji, da će ga izgubiti ili koji ga

je već izgubio; gubitak vida očinjega bit će s toga i dijel muka paklenih, jer Isus kaže (Mat. 8, 12) za prokletnike, da će se »izagnati u tamu najskrajnju«. Pa i jesu oči znamenite u poslu spasenja vječnoga; budući okretne kao i jezik, može se njima kao i jezikom mnogovrsno griješiti ili može se i krepost uzdržavanja i pregorijevanja izvršivati. Smrtni grijeh učini se očima, kad se na čeljade drugoga spola pogleda sa nečistom željom; jer Hrist Gospodin kaže izrijekom (Mat. 5, 28): »Svaki, koji pogleda na ženu sa željom, već je učinio preljubu u srcu svojem.« Takov čovjek — može se reći — očima uzima u se otrov grijeha; isto tako je, kad tko gleda nepristojne slike ili čita takve knjige. I grijeh je kod službe Božje ogledavati se, pogledati na svakoga, koji dogje ili otide; jer to će reći hotice biti rastrkane pameti, voljeti taštine gledati nego na Boga misliti, ostavljati Boga, pa zijati u lakrdije. No kome je zaista do kršćanstva, on ne će samo u crkvi obuzdavati oči svoje, nego i na ulici; samo će potrebne stvari pristojno pogledati, a ne će još i sâm oči puštati svakud kao u lov na napasti. Pobožni Job reče (31, 1): »Vjeru učinih sa očima svojim, da i ne pomislim (ne pogledam) na djevojku.« Sveti Feliks kapucin izlazeći iz kloštra svaki put bi sâm sebi rekao: »Oči k zemlji, srce k Bogu.«

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Otilije djevice tvoje, tako da se u osjećanju iskrene pobožnosti obučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

13. dan prosinca.

Sveta Lucija.



U Glavinićevu Cvijetu Svetih život svete Lucije ovako je opisan:

Sveta Lucija djevojačka dika, vjernim prilika i stanovita Isusova zaručnica rodi se u Siragosi na otoku Siciliji od krepostnih roditeljev, koji ju u zakonu i nauku Božjemu pomnjivo uzdigoše, u kojih ona, kako dobar sad, koji iz dobroga drva izhagja, svršena učini se. Pokle joj otac umrije, mati po imenu Eutihija njekomu mladencu plemenitu i bogatu ali zato poganinu zaručiti obeća ju. A zašto Bog (koji je čudan u svetih svojih i svet u svih djelih svojih) s njom drugako hteći obratiti, mater Eutihiju betegom prohoda krvi taknu; u kojem mnogo vremena ležeći svjetovne ljekarije ne nahagjaše.

Slovljaše u to doba sv. Agata, koja u Katanei gradu, milj dvanaest od Siragose daleko, mnoga čudesa činjaše. Zato Lucija nagovori mater, neka bi pošli i pošavši tijelo njezino pohodili i pohodeći milost od Boga po odvjetovanju Agate svete za zdravlje uprosili; ka kojoj stvari Eutihija privolivši odpraviše se.

Moleći Lucija na grobu, ukaza joj se Agata sveta na priliku sunca svijeteći, ter joj reče: »Lucija sestro, to ča ti od mene prosiš za zdravlje materino, ti sáma od Boga isprosit bi mogla. Zašto (jer) koga Bog ljubi, onoga i prošnju spodobnu vazda prijemlje; po svem tom tvoje volje radi eto materi tvojoj zdravlje od Boga uprosih, a ti neka znaš, da kako je po meni grad Katanea proglašen, tako se po tebi Siragosa proslavi; pojdi u miru.«

Vrativši se Eutihija zdrava i vesela domov, reče joj Lucija: »Imaš znati, da ja čistoću moju u bah (sasvim) Isukrstu zaručniku obećah, od kojega me ni smrt ni život ne razdijeli u vijeke. Zato dotu (prćiju, miraz) meni dostojeću podaj mi, neka ju ubogim ljubavi njegove radi podadem.« Koju stvar mati učinivši, tudije (odmah) Lucija Isukrstu u ubogih njegovih razdijeli, neka stokrat za jedno na nebesih prijat (primiti) bi mogla.

Kad to sliša mladijenac on, kojemu niekada Lucija bješe obećana, srdit kruto ide k sudcu po imenu Pashasiju obtužit ju. Koji t. j. sudac, zašto i on poganin bješe, tudije čini ju preda se dojti ter joj reče: »Jesi li ti Lucija ona, koja otačanstvo (očinstvo) tvoje rasipljuješ, pred zaručnikom zakrivaš se, ter njekoga propetoga Boga nasljeduješ?« Odgovori ona: »Ja otačanstvo ne rasipljujem; a zaručnika drugoga izvan Isukrsta ne poznavam; koji ako li ravno propet je za spasenje naše, za Boga i spasitelja moga poznavam ga, i koji na skončanju svijeta dojde suditi žive i mrtve.« Tada sudac opet reče: »Ti vnogo govoriš; da ako te tući počnem, riječi tvoje skrate se.« Odveća (odgovori) Lucija: »Slugam Božjim besjede ne mogu prestati; zašto Duh sveti u njima besjedi.« Opet sudac: »Dakle u tebi je Duh sveti?« »Čisto živući — odgovori Lucija — prebivalište sam Duha svetoga ja.« Reče sudac: »Činim te med bludnice odpeljati (odvesti), neka budeš oskvrnjena, i tada Duh sveti pobjegne od tebe.« Odgovori Lucija: »Ako ti meni silu učiniš, ne ću biti oskvrnjena, nego umnoži mi se kruna, zašto grijeh nije nego on, koga s dobrom voljom človjek učini.« Tada Pashasio jadan kruto reče ju med očitnice (bludnice) zapeljati.

Čudna stvar učini se, zašto mili Bog (koji vjerne svoje u potrebi pomaže) učini Luciju tako tvrdu, stalnu i neganutu, da tristo ljudi konopima vezavši potežući ju od mjesta onoga ganuti ne mogahu ju, i još njekoliko parov volov privezavši sve djelo njihovo zaludo bješe. Videći to sudac reče: »Čarovnica je ova, i gjavli pomažu joj.« Odgovori Lucija: »Nije to tako, pače gjaval, kojega ti nasljeduješ, hotjel bi kako ono i ti, da bezakonom oskvrni dušu moju, koju Bog miloštom svojom uzdrži.« Tada sudac pun gnjeva zapovjeda okoli nje drv nanijeti, koja uljem, paklom i smolom polijavši podloži oganj.

Staše sveta mučenica med plamenom živoga ognja kako ono med rožicami od proljeća, hvaleći i stvoritelja svog blagoslivljajući ter krštenike okol stojeće u zakonu njegovu krijepeći. Na koje čudo vnogi se na vjeru Isusovu obratiše, a sudac ništar bolji, nego od jada bradu trzajući kako pomamljen zgrabi mač ter u grlo porazi mučenicu. Koja videći se jur (već) na svrhi uprosi tijelo Isusovo; koje od jednoga redovnika prijamši malo poslije dušu Isukrstu zaručniku svomu poda; koja na priliku svijetle zvijezde bi vigjena u nebeske višinje leteći.

I tako razum pameti, poniznost srca, čistoću puti (tijela), obraznost vjere, stalnost ljubavi s krunom od mučenice združivši uljeze u vječna prebivališta sa zaručnikom svojim Isusom (kojemu krvlju svojom poda svjedočanstvo) uživati neizmjerne raskoše.

Umrije velika Lucija rabinja (službenica) Božja na 13. decembra ljeta Gospodinova 305. u vrijeme Dioklecijana cesara.

Počiva u Benetcih (Mlecih) u crkvi njoj na čast uzidanoj. Ima milost polag Boga za vid očiju pomagati, koji se njoj preporuče. Kako ono i ja (Glavinić) po njoj milost jesam prijal od Boga; molimo ju zato, neka nam bude na pomoć.

* *
*

Sveta je Lucija sucu odgovorila, da je svaki, koji čisto živi, prebivalište Duha svetoga, crkva Božja. Odatle se može vidjeti, koliko je dostojanstvo čovječje. Pa nije li Bog sâm čovjeka uzvisio nada sva stvorenja stvorivši sve njemu na službu? Krasni svod nebeski, sjajne zvijezde, sve što se nalazi i živi na zemlji, sve te divote sazdane su na službu čovjeku. Čovjek je dakle mnogo uzvišeniji od svijų tih stvorenja. Razmišljamo li više puta o ovoj znamenitoj istini i nastojimo li i živjeti prema ovom visokom dostojanstvu, ili nijesmo li nasuprot robovi stvorenjima, kojima bi trebalo da budemo gospodari? Čovjek je zato na svijetu, da Boga poznaje, ljubi, služi i tako dogje u nebo. Ne pokazuje li i to visoko dostojanstvo njegovo. Čovječe, podigni s toga srce svoje k Bogu. Sursum corda, gore srca! Nijesi stvoren samo za ovaj svijet, nego si odregjen za vječnost. Zašto dakle ostavljaš Gospodina Boga svoga, koji je izvor svemu životu, dobro najveće, pa ideš za niskim i nečistim nasladama svjetskim, koje te vode u propast? »Upravimo — kaže sv. Ciprijan — oči i srca svoja k Bogu, da nas ne bi miline i zamame svijeta ovoga zaludile.«

Koliku li vrijednost imade čovjek, očevidno je Bog pokazao predavši jedinorogjenoga Sina svoga za nas na smrt. Nije poštedio Jedinca svoga, da nas izbavi iz okova grijeha i iz pakla, te učini vijekom blažene. Znaj dakle, čovječe, vrijednost i dostojanstvo svoje po tome, što je sve Bog premilostivi učinio za spasenje tvoje. Ali zato i on od tebe ište, da se učiniš dostojan neizmjerne ljubavi i milosti njegove; znade on, koliko smo ga stajali i koliko smo mu s toga dužni.

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Lucije djevice i mučenice tvoje, tako da se u osjećanju iskrene pobožnosti obučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

14. dan prosinca.

Sveti Spiridion.



Grk Simeon Metafrast, pisac mnogih žića svetačkih, koji je živio u desetom stoljeću, spisa legendu i o današnjem svečaru.

Spiridion pod svršetak trećega stoljeća rogjen na otoku Cipru bijaše sin ubogih kršćana, koji su živjeli od ratarstva i ovčarstva. Pasući u djetinjstvu ovce upotrebljavao je samoću na molitvu, i premda se malo družio s ljudima i živio posve prosto, ipak nije bio nimalo sirov, pače bio vrlo uljudan i udvoran naročito k putnicima i siromasima, koje bi ljubazno dočekivao u domu svom i udjeljivao im, što se našlo u kući, prao im noge, prostirao stol i dvorio, kao da im je sluga. Kad bi tko prošao mimo kuću, ne hotjevši poslužiti se gostoljubljem njegovim, njemu bilo žao, kao da mu je umakao veliki dobitak.

Kolika bijaše u Spiridiona ljubaznost i čovjekoljublje, toliko i odricanje. Oženivši se po volji roditeljskoj djevojkom bogoljubnom i čestitom i dobivši od nje kćer Irenu, dogovori se s njom, da u naprijed

žive kao brat i sestra uzdržavajući se jedno od drugoga.

Sveti život Spiridionov kao i čudesa gdjekoja, kojima Bog proslavi vjernoga slugu svoga, sklonişe ljude na toliko štovanje njegova lica, da su njega pastira sitne stoke izabrali pastirom duhovnoga stada to jest biskupom u Trimmythuntu. Koliko pak je sveto i bogobojazno opravljao službu biskupsku, može se već odatle razabrati, što su se na molitvu njegovu zbila mnoga čudesa. Tako na primjer kad nasta na otoku Cipru velika suša, pa odatle glad, pomoli se sv. Spiridion Bogu za dažd, i nuto, nebo se naoblači i pade obilna kiša i to uz takove prilike, da je svakomu bila očita sila molitve njegove kao nekad Ilije proroka. Još čudnije čudo pripovijeda legenda za kćer njegovu Irenu. Ona zavjetovavši se Bogu vazdašnjim djevičanstvom umrije, dok se otac bavio na crkvenom saboru. Kad se vratio kući, dogje pred njega žena nekakva tužeći se i jadikujući, da je u pokojnice pohranila zlatan nakit i nije ga primila natrag. Pretraže svu kuću, ali ne nagju ništa; tada pogje Spiridion na Božje nukanje ka grobu kćerinu; i mnogi pogju za njim. Ondje reče na glas, da su ga svi nazočni čuli: »Kćeri Irena, gdje je nakit, koji je bio u tebe pohranjen?« Djevojka kao da se probudila od laka sna, odgovori i kaže mjesto u kući, gdje je zlatni nakit pohranjen. Svi se upanje od čuda. Zatim Spiridion kao da je gospodar od života i smrti, nadaren ovim darom od Hrista, kojega željaše, zapovjedi kćeri, da umre. »Spavaj opet, kćeri — reče — dok te zajednički Gospodar ne probudi zajedno sa svijem ljudima.« Došavši kući nagju nakit na mjestu, za koje je kazala kći.

Pripovijedaju se takogjer neka čudesa sv. Spiridiona, u kojima ima s poukom i zabave. Spiridion kako je bio presmjeran i bez ikakve oholije, izvrsno je i sveto vršio službu biskupsku, ali se starao i za svilorune ovce svoje. Burne jedne noći navale lupeži na ovčinjak njegov i stanu krasti ovce. No po gogjenju Božjemu kao u nevidljive okove okovani ne mogoše se ni maknuti s mjesta. Našavši ih u jutru Spiridion dade im ozbiljsku opomenu, da poštenim radom služe sebi hljeb, i pomolivši se Bogu odriješi ih od okova, i još im dade ovna rekavši šaljivo: »Neka vam, da nijeste badava stražili!« — Imajući sv. biskup vazda nešto gotova novca za potrebe biskupijske, dolazili k njemu ljudi uzaimati novaca, pa tako dogje i trgovac neki. Kako je vazda radio u takovu slučaju, tako i sada: pokaza trgovcu mjesto, gdje su novci, neka sâm uzme; i kad dogje opet s novcima, da ih povrati, reče mu svetac, neka natrag odnese na ono mjesto. No trgovac hoteći na zlo upotrijebiti pouzdanje svečevo, ne metne novaca na mjesto, već ih odnese sa sobom. Ali trgovac dogje u nevolju, pak i opet zamoli u Spiridiona novaca. On mu reče, neka ide na ono mjesto i uzme, što treba; no trgovac nagje mjesto prazno. Tada mu kaže svetac: »Da si metnuo novce natrag, sad bi ih našao. A kad ono, što je u tebe ostalo, sada od nas išteš, vidiš, kako si više sebe nego li nas prevario.« Videći varalica, kako su mu pohvatani krajevi skrušeno prizna prijevaru. — Drugda proda Spiridion trgovcu nekoliko kózâ, a trgovac uzme jednu više nego je kupio. Kao da je to koza znala, pobjegne natrag u kozaricu; trgovac pogje za njom i silom je odvede; no čim je pusti, ona opet pobjegne u kozaricu. Kad

se to dva tri puta dogodi trgovcu, uzme kozu na rame, da je odnese kući; no koza stane iza glasa meketati i rogovima bosti, tako da su se mimohoci tomu čudili. A sv. Spiridion ne hoteći ga javno postidjeti, reče mu potajno: »Sine, valjada koza ne radi tako bez razloga, može biti da je nijesi platio.« Varalica vidi, da svetac znade za njegov grijeh, pak prizna, moli za oproštenje i plati i onu kozu. Tada koza nije više meketala i bola, nego mirno otišla s ostalima.

Car Konstancije bolovaše u ono vrijeme u Antiohiji od teške bolesti, pa kad mu znanje liječničko ništa ne pomože, moljaše se svesrdno Bogu. Potom usni on noću, a to vidi zbor mnogih svetih biskupa, i megju njima dvojicu kao vogje drugih; za onu dvojicu reče mu angjel, da ga mogu izliječiti. Trgnuvši se car bješe uvjeren, da mu je san od Boga, ali one dvojice ne vidje nikada. S toga sazva biskupe iz carevine, da se kod njega skupe. Kad mnogi dogju, ne nagje car megju njima nijednoga, koji bi bio nalik na kojega od one dvojice, što ih je vidio u snu. Spiridion pak poučen o svemu u snu, zaputi s jednim pratiocem u Antiohiju. No kako je bio traljavo obučen, kad htjede uljesti u carsku palaču, dvoranin nekakav udari ga po obrazu, rekavši, kako se takav traljavac usugjuje u carski dvor. A sv. biskup učini posve mirno ono, što kaže Gospod u besjedi gorskoj (Mat. 5, 39), obrne naime dvoraninu i drugi obraz, da udari po njemu. Već od ove čudesne blagosti a još više kad čuje da je stranac biskup, poduzme dvoranina stid, strah i kajanje. Klekavši moli sveca za oproštenje, a on ne oprosti samo uvrijediocu, nego mu i ljubazno kao otac dade spasonosnih opomena, da bi tako zlo dobrom naplatio.

Pratilac sv. Spiridiona Trifillije, mlad još a takogjer odregjen za stalež svećenički, nije se mogao načuditi sjajnosti i krasoti, koju vidje u carskoj palači, osobito pak veličanstvenomu ruhu carevu; jedva je mogao vjerovati svojim očima. Spiridion hoteći da ga dozove pameti kršćanskoj, reče: »Pokaži mi, koji je od ovijeh car?« A Trifillije ne znajući šta hoće Spiridion, pokaže prstom na cara. Tada mu reče Spiridion: »Šta je ovaj divniji od drugih, ako nije kod carske sjajnosti svoje i pravedniji? Ne će li on umrijeti kao god kaki prezreni prosjak? ne će li se tako i ukopati i raspasti? ne će li tako doći pred bezmitnoga suca? Šta dakle cijeniš stvari prolažljive kao stanovite? Čudiš se tome, što nije ništa, a treba iskati ono, što nije tjelesno nego vječno, i ljubiti slavu nebesku, koja ne propada!«

Car opaziv Spiridiona vidi, da je to onaj čovjek, koji mu se je u snu pokazao. Odmah sigje sa prijestola, pa nagnan željom, da steče zdravlje, ponizi se pred Spiridionom, prikloni glavu, i plačući prosi ga, da se za nj Bogu pomoli, jer će mu molitva njegova biti najbolji lijek. Spiridion položi ruke na carevu glavu, i on čas prestane bolest i car ozdravi.

Dok su se svi veselili carevu zdravlju, Spiridion pregne još nešto više učiniti, nego li je zdravlje tjelesno; uzme cara opominjati, neka bude zahvalan Bogu, podložnicima neka bude blag i milosrdan, ubogima i potrebnima skrban otac. »Jer koliko si uzvišeniji od ostalih — reče mu — toliko treba da budeš kreposniji. Koji nije takav podložnicima, više je tiranin nego vladalac, i ne može se držati sretan radi vlasti, već je jadan i omrazit radi oholosti.« Napokon opomene cara, neka se tvrdo drži onoga, što

vjera zapovijeda, i neka ne dopusti ništa, što se ne bi svidjelo Crkvi Božjoj.

Car želeći naplatiti Spiridiona davaše mu nebrojeno mnogo zlata. A Spiridion će caru smiješeći se: »Ne valja prijateljstvo tako naplatiti mržnjom. Ja sam ostavio kuću, prebrodio pučinu morsku i postradao od vjetrova i od studeni, pa za to da primim zlato, što je uzrok svemu zlu i lako pokvari što god je pravedno? Uzevši zlato ne bih li se sâm osudio?« No kad car ne odustane moliti ga, da uzme dar, on sve zlato razda namah onima, koji su bili u carskoj palači, pokazavši na taj način, kakvo srce reba da imadu k novcu i bogatstvu, koji hoće da budu slobodni. Čuvši to car reče, da se više ne čudi, što čovjek, koji tako živi, čini velika čudesa.

Iz obilatoga životopisa Spiridionova još ćemo spisati samo jedan primjer, koji dokazuje, kako sveta duša često puta više učini, nego najveća učenost. Sv. Spiridion bio je takogjer u prvom vaseljenskom (općenitom) crkvenom saboru, koji je bio sazvan u Niceju godine 325. i u koji se skupilo 318 biskupa, da osude krivi nauk Arijev. U saboru našao se glasovit učenjak, koji je nauk Arijev sa tolikom vještinom i hitrinom branio, da su se dokazi njegovi činili istiniti, pa narod ponajviše njemu povlagjivao, nasuprot i najoštroumniji biskupi uzalud su se mučili, da ga uvjere o lažnosti dokaza njegovih. Tada ustane Spiridion kao David na Golijata. Ostali biskupi znajući da Spiridion nije izučio nauke Grčke, ustručavali su se dopustiti mu, da se nadmudruje sa učenjakom. Ali Spiridion razloži posve prosto no u sili žive vjere, što Crkva katolička uči i vjeruje o osobi Hristovoj. Kad Spiridion doreče, učenjak mučaše jedan čas — tada reče: »I meni se čini, da je tako.« I okrenuvši se k učenicima svojim i drugim slušaocima reče: »Dok se je riječima pregovaralo, ja odoljeh umještinom. Ali kad se je meni predstavila istina i krepost božanska u svojoj prostoti svojoj, ne stidim se, što sam nadvladan. Sve vas svjetujem, da vjerujete Hristu i idite za ovim starcem.«

*

* *

Kako i po čem tko druge cijeni, po tom se može znati, kakav je sâm. Dvoranin u carskoj palači pogrdi najprije sv. Spiridiona zato, što je bio traljavo obučen, a poslije doznavši da je biskup, poštova ga. I Trifillije udivi se videći cara Konstancija u dragocjenom carskom odijelu. Tako se očima svjetovnim, može se reći, neznabožačkima cijeni vrijednost čovječja. Tko pak u istinu kršćanski misli, on cijeni čovjeka po mjeri i mjerilima Božjim to jest po tom, da li je duša njegova doista kreposna i pobožna ili nije. Je li bogat, lijep, uman, plemenit, uzvišen, do toga napokon malo stoji. Što čovjek vrijedi ili ne vrijedi pred Bogom i pred pravim kršćaninom, može se vidjeti na dva mjesta: na mjestu smrti, na groblju, i na mjestu života ali i suda, kod stola Gospodnjega (na pričesti). Na oba mjesta ništa ne vrijedi do vjera i čisto kršćansko srce, sve drugo ne vrijedi ondje koliko trice i kučine. Zato piše sv. Jakob apostol (2, 1. 5): »Braćo moja, imajući vjeru Gospodina našega slavnoga Isusa Hrista nemojte gledati tko je tko . . . Nije li Bog izabrao siromahe na ovom svijetu, da budu bogati vjerom i nasljednici kraljevstva, koje obeća onima, koji njega ljube?« Ako hoćeš da budeš pravi kršćanin, valja i tvoj sud

i cijena o drugim ljudima da bude kršćanski, to jest valja cijeniti u čovjeka samo ono što Hrist cijeni, a sve što je u njega tek vremeno i prolažljivo, valja držati za stvari neznatne, što zaista i jesu.

Pomolimo se.

Usliši, molimo Gospodine, molbe naše, koje donosimo o svetkovini blaženoga Spiridiona ispovjednika tvojega i biskupa, i koji ti je vrijedan bio dostojno služiti, po odvjetovanju njegovih zasluga od svijeh nas odriješi grijéhâ. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

15. dan prosinca.

Sveta Hristijana.



U Rimskoj mučeničkoj knjizi čitamo za današnji dan: »U Ibera preko Crnoga Mora spomen svete Hristijane sluškinje, koja čudesima narod onaj u vrijeme Konstantinovo privede k vjeri Hristovoj«. Iberi su narod, što je nekad stanovao megju Crnim i Kaspijskim Morem u zemlji, koja sada pripada Rusiji.

Pomenute riječi knjige mučeničke kažu nešto doista veliko i čudesno. Hrist Isus, koji je iznajprije odabrao dvanaest apostola, da propovijedaju evangjelje svemu svijetu, u vrijeme cara Konstantina posluži se ništom robinjom, da kraljevinu Ibersku privede k pravoj vjeri. O tom nam pripovijeda crkveni pisac Rufin († 410.) ovo:

Našla se u Ibera zarobljenica, koja je provodila život vjeran, trijezan i stidan, i čitave dane i noći boravila moleći se Bogu. Čudili se tomu neznabošci i pomnjivo ispitivali, šta je to. Robinja pak njima istinito reče, što je i kako, da naime na taj način poštuje Hrista Boga. U tom se neznabošcima

nije činilo ništa čudno do nova imena. No kako je robinja (Hristijana) bila postojana u svojem postupku, radoznale ženske gledale su, ne bi li njima bilo kakve koristi od onolike pobožnosti. U njih je pak bio običaj, kad bi se dijete razboljelo, da ga mati nosi od kuće do kuće, ne bi li našla bolniku lijeka. Tako kad jednom žena neka nosi dijete bolesno od kuće do kuće i nigdje ne nagje pomoći, dogje i k robinji Hristijani, da joj kaže, ako šta zna. Ona joj reče, da ne zna čovječanskoga lijeka, ali Hrist Bog, kojega poštuje, da može dati zdravlje, kojemu se ljudi više i ne nadaju. Kad potom bolesno dijete metne na kostrijet svoj i nad njim se pomoli Bogu, povrati ga zdrava materi. O tom se raznese glas i dogje do ušiju kraljici. Kraljica pak bolovala od teške nekakve bolesti, i nije se više nadala zdravlju. Ipak pošlje po Hristijanu, ali se ona žacala ići u kraljevski dvor. Tada kraljica zapovjedi, neka nju odnesu u komoricu robinjinu. A ona i kraljicu metne na kostrijet svoj, prizove ime Hristovo, i nakon molitve podigne bolesnicu zdravu i čilu. Za tim joj stane kazivati, da je Hrist Bog, Boga Višnjega Sin, koji joj je zdravlje povratio, i s toga neka njega gospodara od zdravlja i života vazda priziva; jer je on, koji podjeluje i kraljevima kraljevstva i smrtnicima život. Kraljica se vesela vrati kući, pa kad je muž zapita, otkuda joj tako iznenada zdravlje, ona mu sve iskaže. I kad kralj po tom zapovjedi, da onoj ženi odnesu darova, reče mu kraljica: »Za takve stvari robinja nimalo ne mari; ona prezire zlato i srebro, postom se kao jelom hrani; njoj bi bio najmiliji dar, kad bismo štovali Hrista Boga, koji je mene na njezino prizivanje iscijelio.« Za ovo nije tada kralj mario, već sve

odgagjao, premda bi ga žena više puta opomenula, dok se ne dogodi jednom, kad bijaše u lovu s društvom, da se nebo veoma zamrači i debela tmina nastane, te nije drug druga vidio, pa kako se u mraku kojekuda razidoše, nagje se kralj napokon sâm u tamnoj šumi. Tada mu se nametne misao: ako je u istinu Bog onaj Hrist, za kojega je zarobljenica ženi njegovoj govorila, neka ga sada izbavi iz tmine, pak će unaprijed njega sáma poštovati okanivši se svih drugih bogova. Još se nije riječima već tek pameću zavjetovao, kad li sine vidjelo dnevno, i kralj se vrati kući zdrav i čitav.

Sve iskaže namah kraljici, i pošlje po zarobljenicu, kojoj izjavi, da se ne će više klanjati drugomu Bogu do Hristu, pa neka ga pouči, kako će to činiti. Zarobljenica ga pouči, koliko je kao žena mogla, i opomene zatim, neka gradi crkvu, za koju mu opiše oblik. Tada sazove kralj sav narod, i pripovjedi mu sve, što se dogodilo njemu i što kraljici, i pouči ga u vjeri; i tako kralj još ni kršten bi apostol svomu narodu. Muškarci vjeru prime po kralju, žene po kraljici, i kako su svi isto hotjeli, crkva se počne odmah graditi, i kad se zidovi unaokolo brzo sagradiše, trebalo je jošte stupove namjestiti. Podigli prvi stup, podigli i drugi, a kad došli do trećega, nadigli ga samo koso, ali ga uspraviti nikako ne mogu; svakake sprave, sila ljudi i volova, sve uzalud. Čudi se narod, kralju klone srce, a nitko ne zna, šta da se radi. Kad se unoćalo, svi se kućama svojim razigju, samo zarobljenica ostane unutri na molitvi. Kad u jutru dogje onamo kralj sa svima svojima, kako li se začudi našavši stup uspravljen. Tada svi stanu veličati Boga i izjavljivati, da je prava vjera

kraljeva i da je vjera zarobljene Hristijane potvrgjena očitim čudom. Kad se po tom crkva brzo sagradila i narodi sve više čeznuli za vjerom Božjom, pošlje kralj po nagovoru Hristijaninu ljude caru Konstantinu moleći ga za svećenike, koji će započeto djelo Božje dovršiti. Car mu dragovoljno pošlje svèćenîkâ veseleći se tomu više, nego da nepoznate narode i kraljevine pridruži sa carevinom Rimskom. Da se je sve to tako dogodilo, kazivao nam pouzdani čovjek Bakurije kralj onoga naroda, kad je s nama bio u Jerusalemu.

*
* *

Sv. Petar (I. 2, 12) opominje nas: »Vladajte se dobro megju neznabošcima, da bi vidjevši vaša dobra djela hvalili Boga u dan pohogjenja«. Kako se dobrim vladanjem iliti dobrim primjerom mogu zaista neznabošci ili uopće grešnici obratiti k Bogu, živa nam je potvrda sv. Hristijana. I doista dobri primjeri svjetlila su u domu Božjem, te svijetle ljudima na putu života. Zao reče Isus o Ivanu Krstitelju (Iv. 5, 35): »On bijaše svjetlilo, koje goraše i svijetljaše.« Ivan nije samo svijetlio vatrenom besjedom nauka svoga, već je i sâm gorio, pak silni žar života njegova dohvati se svijeh, koji ga vidješe, tako da su ispovijedali grijehe svoje, skrušeno pitali: šta ćemo dakle činiti? i kršćavali se. Toliku vlast imade primjer sveta života na srca ljudska.

Da pak ne budemo nikada bez svjetlosti dobrih primjera, daje nam se opomena, da podignemo glave svoje. Jer imade nebrojenih svijetlih zvijezda na svodu crkvenoga neba, a usred njih sjaji se sunce pravednosti Hrist Bog naš, i Marija ljubavi svojom

lijepa i mila kao mjesec. Ove zvijezde nebeske sjaju se vječnom sjajnošću i svijetle divnim primjerima izvrsnih kreposti svojih kao zvijezde stalnice u sve vijeke, i pokazuju onima što idu za njima put u vječnu otadžbinu.

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Hristijane djevice tvoje, da se u osjećanju iskrene pobožnosti obučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

16. dan prosinca.

Sveta Adelaida.


delaida rogjena godine 931. mnogo je stradala već u mladoj dobi, ako je i bila kći kralja Burgundskoga. Kad je imala šest godina, umre joj otac. Udata za kralja Talijanskoga Lotarija u šestnaestoj godini, već za tri godine obudovi; mnogi su govorili, da je Lotarija otrovao vojvoda Berengarije hlepeći na prijestol kraljevski. Da lakše postigne na što je pohlepio, zaprosi Berengarije mladu udovicu za sina svojega; no ona ne htjede da bude snaha čovjeku, kojega su mnogi držali, da je ubio muža njezina. Razljutivši se s toga Berengarije zatvori udovicu u tvrgjavu kod Gardskoga jezera. Ondje su Berengarije i pakosna njegova žena Villa Adelaidu nemilice mučili; bila je pesnicama tučena, nogama gažena, za kosu povlačena i gladom morena. Ovakvim nevoljama bude kršćanin k Bogu tako tjeran, kako se u dobre dane rijetko kada dogagja. Kad se pak bijedom i nevo-

ljom dogje do velike bogoljubnosti, Bog obično opet pošlje sunčane svjetlosti. Tako se dogodi i Adelaidi.

Adelaida imala dvorskoga kapelana Martina, koji joj pomože, da iz tvrgjave kroz nekakav prokop noću pobjegne sa sluškinjom svojom. Bjegunice zadanile u trščaku kraj jezera ne imajući jela ni pila. Po promislu Božjem dogje onamo ribar, kojemu iskažu nevolju svoju, i zamole ga, da im nabavi što god jesti. Ribar naloži oganj i ugotovi ribu; dok je udova kraljica jela, dogje kapelan i javi, da je ondje blizu četa prijatelja markgrofa Appona. Adelaida pogje do njega, i on je skloni u tvrdi grad Kanossu. U to vrijeme carevao u Njemačkoj Oton Prvi; njemu se Adelaida pismeno požali na Berengarija, što joj je oteo državu, i kako u čitavoj Italiji ne nalazi sebi zaklona, moli njega za obranu. Budući da je cara Otona u isto vrijeme i papa zvao u pomoć od siledžije Berengarija, car pogje s vojskom u Italiju; Berengarije uteče. Car Oton zaprosi udovu Adelaidu, a ona pristane; tada pošlje car iz Pavije kapelana Martina sa silu darova i s velikom pratnjom u Kanossu, da dovedu Adelaidu. Tako se ona, postavši carica Njemačka, iz ponora nevolje diže na vršak zemaljskoga gospodarstva.

Proživjevši u ženidbi dvadeset i dvije godine srećno i pobožno, od svijeh poštovana i ljubljena, umre joj muž car Oton Prvi, i naslijedi ga sin Oton Drugi. Dok je god mladi car slušao savjete pobožne majke, bilo mu carovanje Bogom blagosoveno i srećno. Kad se pak poslije oženi Teofanijom kćerju Grčkoga cara, kovarna i na vladu pohlepna Grkinja gledala je, da srce mladoga cara odmetne od matere; k tomu himbeni dvorani uvjeravali cara, da

mu majka silno blago rasipa dijeleći kloštrima i ubogima. Ovako bude slabi car sa dvije strane toliko podražen na čestitu mater, da ju je otpravio iz carskoga dvora. Ona se skloni najprije u Italiju, a poslije k bratu svome kralju Burgundskomu. Nju je nezahvalnost rogjenoga sina jamačno više boljela nego li nekadašnja zlostava od Berengarija i Ville.

Od onoga časa, kad se car ogriješio o pobožnu mater, nije bilo vladanju njegovu više sreće ni blagoslova. Lakoumnost, nepravednost, nesloga pobrka i zamrsi sve. Tada se usudi sv. opat Majol pristupiti k caru i prekoriti ga za zlo, što je učinio. Car se na besjedu opatovu dozove i pokaje, i namah pošlje poslanike k materi, da je u njegovo ime mole za oproštenje i pozovu u Paviju, gdje će je sin dočekati. Kad se mati i sin iza dvije godine opet sagledaše, pokleknu oboje na tle suze roneći i poklone se smjerno jedno drugomu, on njoj kao materi, ona njemu kao caru.

Sin se unaprijed posve oslanjao na mater; ali nije za dugo potom živio. Budući pak da je sin njegov Oton Treći bio još nejako dijete, postane vladarica Njemačkoga carstva carica Teofanija. Od onda poče se iznova stradanje sv. Adelaide, jer joj je snaha jednako zlobila. Jednom pokazavši na Adelaidu reče udvoricama, što su bile oko nje: »Ako poživim još godinu dana, Adelaida ne će na svoj zemlji imati grude, kojom da vlada.« Ovu obijest snagje namah kazan; ne minu ni četiri nedjelje dana: Teofanija trune u grobu, a Adelaida vlada carstvom. Imajući pak najveću vlast nije se njom poslužila na one, koji su je otprije vrijegjali i protivni joj bili. Kršćansku plemenitost svoju pokazala je već prije

uzevši u carski dvor na odgoju dvije kćeri najkivnije svoje neprijateljice Ville, kad joj umrije muž kralj Berengarije.

Veliku vlast, koju sv. Adelaida primi po promislu Božjem, navlastito je upotrebljavala na širenje kršćanstva i bogobojaznosti po carevini, držeći, da je najsrećniji narod, koji živi kršćanski. Po visokoj časti svojoj ona bi bila mogla oblačiti se u samu svilu i kadivu i na glavi nositi krunu od najskupocjenijega dragog kamenja; ali je voljela ići za Spasiteljem, koji se nas radi liši bogatstva; takve dragocjene stvari radije upotrijebila za potporu ubogima i za ures crkvama.

Kad je sv. Adelaidi unuk Oton Treći odrastao za carstvo, ona bila vesela, što će se unaprijed moći baviti samo djelima pobožnosti i djelima ljubavi kršćanske. Godine 999. umre joj kći Matilda opatica sjajući se djevičanskim cvijetom, carskim dostojanstvom i rijetkom mudrošću; no ne žali je, već zaželi, da i sáma što prije za njom pogje, i nasluti, da će se naskoro sastanuti. Ali još iste godine onako stara pogje u Burgundiju, da bratanića svojega kralja Rudolfa Trećega poravna sa buntovnim velikašima. Na povratku pak razboli se u kloštru Selzu, koji je sama utemeljila, i blaženo premine na današnji dan.

* * *

Kao što se sv. Adelaida iz zatvora, u kojem je zlostavilo, iz trščaka, u kojem se krila i trpila glad i žegju, digla na prijestol carski, tako se dogagja svaki dan i drugim mnogim ljudima samo na način mnogo veličanstveniji. Naime upravo ljude, koji budu bijedama i nevoljama kao gaženi, njih dogje

osloboditi ne car nego smrt, i vodi ih ne k caru čovjeku, u carski dvor, nego k caru nad carima, u nebo. A ondje je pošljednji i najmanji neizmjerno srećniji i uzvišeniji od najsrećnijega i najvišega veličanstva na zemlji. »Blago onima, koji se žaloste; jer će se utješiti.« Mat. 5, 4. S toga se dogagja, da Bog, premda je ljubazniji i milosrdniji od matere najljubeznije k jedinčetu svomu, ipak mirno gleda, gdje najbolji kršćani teške muke muče; jer Bog gleda podjedno na vječnu radost i slavu, koja će njima jednoć pripasti. Kao što su se u žiću sv. Adelaide izmjenjivale žalosti i radosti, tako se u velike dogagja gdjekojim dušama kršćanskim, da naime iz najveće nevolje na ovom svijetu dogju u radost najveću, u nebo.

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Adelaide, tako da se u osjećanju iskrene pobožnosti obučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

17. dan prosinca.

Sveta Olimpijada.

Od roda veoma odlična, našljednica silna bogatstva, lica mila i lijepa, bijaše još posve mlada udata za carskoga namjesnika u Carigradu Nebridija (god. 384.). Što su veća dobra, do kojih svijet mnogo drži, više se je takogjer bojati, da će čovjeku dušu upropastiti; ali je i to veća milost nebeska i zasluga u Boga, kad se čovjek pored svega toga uzvije do kreposti i svetosti. Olimpijada obudovi već dvadeset mjeseci poslije udaje, pa car Teodosije htjede, da se uda za njegova rogjaka. Ali Olimpijada izjavi, da će ostati udovica. Da bi je car

lakše sklonio na udaju, imenova joj skrbnika, koji mladoj udovici nije samo kratio trošiti po volji imutak nego i branio obilaziti crkve i duhovne osobe. Postavši nakon osam ili devet godina opet samovlasna, ona je sebe držala samo upraviteljicom velikoga bogatstva svojega; pak s toga dok je na svoju hranu i odjeću tek toliko trošila, koliko je bilo upravo najpotrebnije, raspošiljala je biskupima i potrebnima; navlastito je pak obilato nadarivala crkve, monastire i bolnice, starala se za ljude zatočene i otkupljivala zarobljene. A kako duša u čovjeku mnogo više vrijedi nego tijelo, nastojala je sv. Olimpijada, da i srca onijeh, za koje je posezala, k Bogu privede spasonosnim opomenama i savjetima. Ova pak dobra djela primala su veliku vrijednost u Boga od smjernosti, poniznosti i ljubavi, s kojom ih je činila. Zato se nikada i ne ču iz usta njezinih riječ, koja se ne bi slagala s pravom ljubavi k bližnjemu.

Sveti patrijarah Carigradski Nektarije redi sv. Olimpijadu gjakonisom crkve Carigradske za njezinu bogoljubnost i staranje oko crkve i sirotinje. Našljednik pak Nektarijev sv. Ivan Zlatoust (vidi 27. siječnja) bješe njezin pravi duhovni otac. Zlatousti patrijarah bivši izagnan u zatočenje pisa više puta duhovnoj svojoj kćeri, da je potješi u velikom jadu; ona naime nije se samo jako žalostila zaradi zatočenja njegova već pri tom i sama mnogo stradala. Dogodi se te se poslije progona Zlatoustova zapali glavna crkva u Carigradu; ne mogavši saznati uzrok požaru, zloba i glupost potvori pristaše Zlatoustove po imenu pak Olimpijadu, te bude ona na sud pozvana, na globu dvje sta zlatnih dukata osu-

gjena, zlostavljena i kod sve bolešljivosti svoje izagnana iz zavičaja; to se sve njoj dogodi dakako zato, što je vjerno pristajala za crkvom i za zakonitim patrijarhom, protjeranim sv. Ivanom Zlatoustom.

Sv. Olimpijada primila od sv. Zlatousta sedamnaest poslanica, iz kojih ćemo gdješto ovamo ispisati, što može svakom biti na poučenje.

»Jedna je samo stvar, Olimpijado, teška i strašna, jedna napast, naime grijeh; i ovu riječ nikada ne prestah tebi ponavljati; a sve ostalo puka je pripovijest, bilo da su zasjede, ili neprijateljstva, ili prijevare, ili opasti, ili kletve, ili tužbe, ili grabeži, ili zatočenja, ili mačevi prebritki, ili more, ili rat svega kolikog svijeta. Jer bilo što mu drago sve ovo, za cijelo je vremeno i prolažljivo, i tiče se smrtnoga tijela, niti može budnoj duši nauditi... Što se dakle strašiš onoga, što je vremeno i što otječe kao potok?... Zato neka ništa od onoga što se zgagja, ne pomućuje duše tvoje, već prestavši moliti ovoga i onoga i trčati za sjenama (jer drugo nije pomoć čovječanska), Isusa kojega služiš, bez prestanka zazivaj, da samo namigne, i svega će u tren oka nestati. Ako si se molila, a ipak zlo nije prestalo, to je obično u Boga, da teškoća namah ne ukloni, nego kad narastu i umnože se, i kad protivnicima gotovo ništa više zloće ne ostaje što bi mogli još učiniti, tada napokon sve u jedan čas primiri i privede u nenadano stanje.« (Iz poslanice 1.)

»Kad doznaš, da je koja od crkava propala, na drugu navali oluja, ovu da su bijesni valovi poklopili, ona da strada od silnih udaraca, jedna da je dobila mjesto pastira vuka, druga mjesto upravitelja globara, druga opet mjesto liječnika krvnika, prosto ti je žaliti, jer i ne valja tako što podnositi bez osjećanja žalosti, ali tako žali, da bude tvojoj žalosti načina. Jer kad u onim stvarima, u kojima griješimo i o kojima ćemo dati račun, nije potrebno i dobro pače je vrlo škodljivo i pogubno odviše žestoko kinjiti se i žalostiti se; kamo li je većma suvišno i isprazno pače sotonsko i dušomorno za tugje opačine duh svoj kršiti i slabiti... Kad apostol Pavao vidje, da onaj Korinćanin kojega je zaradi teška grijeha predao sotoni, žali, kaje se i pokoru čini, poreče osudu svoju i opomenu kršćane (Kor. II. 2, 7. 8. 11): »Utvrdite k njemu ljubav, da takav čovjek ne upadne u veću žalost, i da ga ne prevari sotona, jer znamo što on misli.« Vidiš kako je nagon sotonin i djelo njegove zamke, kad tko pada u preveliku žalost, pretvarajući naime prekomjernošću spasonosni lijek u otrov... Kad dakle Pavao Korinćanina, koji učini onoliki zločin, ne pušta u preveliku žalost pak takvu prekomjernu žalost zove prijevarom sotoninom, nije li najveća ludost i bezumlje za grijehe tugje i za ono, za što će drugi ići na sud i podnositi kazan, toliko se žalostiti i mučiti, da ti dušu preklopi gusta tama i prevelika zabuna i smutnja i strašna oluja?« (Iz poslanice 2.)

»Kad toliku muku podnosiš, odatle se nadaj velikoj plaći, mnogim i neiskazanim darovima, sjajnim i lijepo cvjetajućim vijencima od takovih borbi. Jer ne samo tko što god dobra učini nego i tko što zla prepati, primi veliku plaću i obilate darove... S toga ćemo sada isporediti kreposti i nevolje, da bistro vidiš, kako nije samo krepostima nego i nevoljama odregjena plaća i to vrlo obilata, niti je

nevoljama manja nego li krepostima, pače nevoljama katkada veća... Da vidimo velikoga junaka u strpljenju, Joba, koji je u jednoj i drugoj vrsti sjao, pak razložimo njegove i kreposti i nevolje, da razbereš s koje je strane više sjao. Koje su dakle kreposti njegove? »Kuća moja — kaže — bila je otvorena svakomu koji je došao, i općenita je bila putnicima luka. Bio sam oko slijepima i noga hromima. Otac sam bio ništima; razbijao sam kutnjake nepravednima, i iz zubâ im istrzao grabež. Nijesam odbijao siromasima želju njihovu, ni oči udovici mutio; nijesam zalogaja svojega jeo sâm, da ga nije jela i sirota.« I druge kreposti njegove znaš, prijaznost njegovu, blagost, preveliku smjernost i uzdržljivost. Sad vidi i nevolje njegove, pa sudi, kad je većma sjao, da li čineći djela onih kreposti ili podnoseći teške nevolje? Kada je Job bio svjetliji, tada li kad je imao kuću svoju otvorenu svim putnicima, ili kad videći kuću razvaljenu nije progovorio ni riječi grke nego slavio Boga? A ipak bijaše ono djelo kreposti a ovo patnja. Kad je bio dičniji, tada li kad je za djecu prinosio žrtve te ih poravnavao, ili kad kuća na djecu pade pa tako jadno pogiboše, a on ovu nesreću mudro snosio? Kad je više odsijevao, tada li kad su se runom ovaca njegovih odijevala ramena golih ljudi, ili kad na glas, da je oganj s neba pao i spalio ovce i momke, nimalo se ne zbuni i ne smete nego bijedu ravnodušno podnese? Kad je bio veći, tad li kad je imao potpuno tjelesno zdravlje, pa se njim služio na obranu onih, koji su trpjeli nepravdu, i nepravednima kutnjake razbijao i iz zubâ im istrzao grabež, i pritješnjavanima bio luka, ili kad je gledao gdje mu tijelo, obranu progonjenima, crvi izgrizaju i sjedeći na gnoju crijepom se strugao? Pa sve su ono bila djela kreposti, a ovo patnje; a ipak je njemu ovo veću slavu donijelo nego li ono. Jer je ovo bio dijel prežestoke borbe, i iskalo je veće jakosti i tvrdoće duševne, mudrosti umne i šire ljubavi k Bogu... Tako od svijeh stvari najteža je tuga, pak što je teža, ima i veću plaću... Ovo dakle duhom i mišlju obuhvatajući, koliki je naime dobitak od grka i mučna života, veseli se i raduj se, što si već izmalena išla putem plodnim i dostojnim nebrojenih vijenaca, a mučena čestim i mnogim nevoljama. Jer te nije nikada prestala podsjedati različna i mnogovrsna i od devet smrti teža bolest; i jato psovaka i opadanja i klevete neprestano su se na tebe bacale; napokon česte pače neprekidne pečali i potoci suzâ svega su ti vijeka zadavali jada. Od ovijeh nevolja pojedine i same za se imale su toliku silu, da bi donijele golemu korist onima, koji bi ih podnijeli.« (Iz poslanice 3.)

»Ovo je narav nevolje, da kad se namjeri na dušu jaku i krepku, njezini živci postaju još jači i spremnost na borbu i pregnuće osile. I kao što oganj čini zlato valjanije, tako i nevolja snalazeći duše zlatne, čini ih čistije i vrsnije. U to ime govoraše Pavao: Nevolja strpljivost gradi, a strpljivost valjanost... Molimo se istina, da se i sadašnje napasti ugase i nove da ne navale, ispunjajući naime zakon Gospodnji, koji nam zapovijeda moliti se, da ne padnemo u napast; ali ako Bog dopusti, da opet iskrsne napast, za tvoju zlatnu dušu, koja sebi i odatle sakuplja izobilno blago, mirni smo i bezbrižni. Jer što da tebe jošte straši? Gubitak blaga? No ja znam za cijelo, da držiš do njega koliko do praha i

manje ga cijeniš od blata. Progon iz domovine i iz kuće? No ti si se naučila u velikim gradovima stanovati svejedno kao u pustinjama provodeći sav vijek svoj u miru i vazda prezirući slavu ovoga svijeta. Ili da prijete smrću? No ti si već unaprijed vazda na nju mislila, pa ako te odvuku na stratište, samo će odvući tijelo već umrtveno. Čemu duljiti riječi? Nitko tebi ne može zadati zla, kojega ne bi bila sa velikom trpljivošću već snosila. Jer idući vazda uskim putem, već si se svemu tomu naučila dugim vjedžbanjem... Pa tako uvjedžbana sada se u ženskom i od paučine slabijem tijelu boriš s divnom lakoćom, i smijući se gaziš bjesnilo muškaraca silovitih, što zubima škrguću, te si gotova više prepatiti, nego što ti mogu oni zadati. Blago tebi i preblago zaradi vijenaca, koji se za te viju, pače zaradi samih borbi... Ja znam za cijelo, da si ti sada takova duha, te i ne osjećaš da imaš tijelo, tako tebe krilatu čini radost, pa kad dogje vrijeme, lakše ćeš svući tijelo, nego li drugi odjeću, u koju su obučeni. Veseli se dakle i raduj se i u svoje ime i u ime onijeh, koji su blaženom smrću preminuli ne na postelji ni kod kuće, već u tamnici i u okovima i na mukama. A samo one žali i oplakuj, koji zlo rade.« (Iz poslanice 17.)

Iza smrti sv. Ivana Zlatousta otide za njim i sv. Olimpijada bolesna, dragovoljno uboga i u tugjem kraju — kao što svijet drži; a k Bogu dogje neizmjerno bogata zlatom dobrih djela i biserom i dragim kamenjem nevolja do svršetka trpljivo podnošenih.

Pomolimo se.

Usliši nas, Bože spasitelju naš: kao što se radujemo svetkovini blažene Olimpijade, tako da se u osjećanju iskrene pobožnosti obučavamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

18. dan prosinca.

Sveta Anastasija.

Danas nedjelju dana bit će božić; isti dan slavi se spomen sv. Anastasije, pak se kod druge božićne mise Crkva njoj moli posebnom molitvom. Osim toga ona se sa nekim drugim svecima i sveticama priziva na svakoj sv. misi poslije podizanja, da nas Bog primi u njihovo društvo. Žiće njezino pripovjedit ćemo u kratko po legendi Simeona Metafrasta.

Anastasija bješe kći ugledna Rimljanina, koji je bio žestok štovatelj lažnih bogova, mati pak njezina kršćanka odgoji je iz malena po nauku kršćanskom u iskrenoj pobožnosti i bogobojaznosti. Mater i kćer vodio je na putu spasenja bogoljubni svećenik Hrisogon, i podavao im sv. sakramente. Kad pak majka prerano umrije, starao se Hrisogon, da Anastasiju u vjeri održi i sve više utvrdi.

Po volji očevoj uda se Anastasija još posve mlada za neznabošca Publija, koji je bio od plemenita roda ali vodio život razuzdan i raskalašen. Takov život mužev vrlo je bolio Anastasiju, pak je poniznom i revnosnom molitvom pribjegavala k Bogu i strpljivošću i blagošću gledala pridobiti muža. No i o najsavršenije kreposti njezine Publije se samo sablažnjavao naslućujući po njezinoj poniznosti i smjernosti, po ljubavi njezinoj k siromasima i po preziranju svjetovnih naslada, da je kršćanka. O tom se posve uvjeri, kad zapazi, da ona obilazi i sáme tamnice i kršćanima čini mnogo dobra. Razljutivši se silno s toga baci je u tamnicu u svojoj kući, da je prevjeri glagju i nevoljom. Tiha pak samoća u tam-

nici bila sv. Anastasiji, premda joj se bilo kadšto boriti sa samom sobom, žugjena zgoda, da se razgovara sa Spasiteljem u molitvi. Ipak je našla priliku, da iz tamnice obavijesti Hrisogona o stanju svojem, i primi od njega utješnih pisama dozivajući joj na pamet, da su muke i nevolje na ovom svijetu dijel pobožnima i pravednima i da njima Gospodin kuša vjerne sluge svoje.

Malo vrijeme zatim (godine 303.) umrije Publije na putu u Persiju, i Anastasija bude puštena na slobodu i primi natrag sav imutak svoj, te može kao otprije obilaziti po tamnicama ispovjednike Hristove, utješavati ih i pȍnûdâ im donositi. Još iste godine bi Hrisogon na zapovijest cara Dioklecijana odveden u Akvileju; onamo pogje s njim Anastasija, i dvori ga kao vjerna učenica, sve dok postojan u ispovjedanju ne pogibe smrću mučeničkom dne 24. studenoga. Tada sv. Anastasija proda sva dobra svoja, a novac upotrijebi na izdržavanje kršćana stradalaca, kojima je bilo zabranjeno baviti se trgovinom ili zanatom; njezina jedina želja bila, da zemaljsko svoje blago rukama siromaha Hristovih pretvori u blago nebesko, pak zatim da drvo od spasenja i svojom krvlju natopi. Napokon bude uhvaćena, pred carskoga namjesnika u Iliriji dovedena, i nakon mnogoga povlačenja, preslušavanja i mučenja osugjena na smrt: svezaše je za tri kolca, naložiše oganj oko nje, i tako spališe. Sve ovo brzo se svrši, i ona preda duh svoj u ruke Božje. To se dogodi po svoj prilici u gradu Srijemu, sadašnjoj Mitrovici. Poslije mnogo pak godina sv. ostaci njezini biše preneseni u Carigrad, gdje se pohraniše kao dragocjen zaklad, izvor čudesima, okrepa duši i tijelu.

* * *

Duša naša nalik je na njivu: kao što treba njivu plugom razriti, da se može u nju posijati sjeme, koje će ragjati obilan rod, tako treba i tlo duše naše djelima odricanja obrazditi i obraditi, da rodi rod dostojan neba. Put k nebu obrastao je trnjem; ruže nalaze se tek u raju. Nude, dušo kršćanska, po trnju i križu hiti k radostima rajskim! Subaštinicima raspetoga Isusa nije se žacati od mûkâ i smrti.

Zemlja krije u krilu svom sjeme, što je u nju posijano; sjeme valja da istruhne prije, nego će niknuti. Dušo pobožna, sakrivaj darove i milosti, koje ti je Bog udijelio, drukčije će ti ih oteti gjȁvô služeći se tvojom taštinom, da razori rodove djela tvojih. Bože moj, ne marim da budem ljudima sasvim nepoznat, samo da mi učuvaš mjesto u nebu!

I njiva, što ragja najobilniji rod, nije bez kukolja. Tako su na ovom svijetu i dobri pomiješani sa zlim do dana sudnjega, kad će Bog grešnike odlučiti od prȁvednîkâ. Podnosi pogreške u grešnika strpljivo, kad ih Bog trpi, ali ne ugledavaj se na njih! Hoćeš li ti biti jednoć pšenica, što će se svesti u žitnicu Oca nebeskoga, ili kukolj, što će se sažeći? Sada možeš jošte birati. Čini revnosno dobra djela, ona će ti biti sjeme blaženstva vječnoga!

Pomolimo se.

Daj, molimo, svemogući Bože: koji blažene Anastasije mučenice tvoje svetkovinu slavimo, da njezine kod tebe zagovore osjećamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

19. dan prosinca.

Sveti Timotej i Mavra.

Sv. Timotej bješe u Perapi u Misiru (Egiptu) štilac, to će reći crkveni službenik, koji u crkvi javno štije (čita) Sv. Pismo i djela mučenička; mladom kršćankom Mavrom bijaše istom tri nedjelje dana oženjen, kad za cärêvâ Dioklecijana i Maksimijana postade veliko gonjenje na kršćane. Carski namjesnik Arijan uhvati i Timoteja, i zapovjedi mu, da žrtvuje bogovima. Timotej odreče: »Duh Isukrstov stanuje u meni, i zato ne žrtvujem.« I kad se nikako ne privoli na žrtvovanje, zaiska od njega Arijan, neka mu barem dade sv. knjige, da ih spali. Ali sv. ispovjednik odrešito reče: »Moje knjige djeca su moja; pa tko će djecu svoju dati na smrt?« Razljutiv se na to namjesnik zapovjedi, da ispovjedniku namaknu na oči i na uši usjalo željezo, što mu strahotnu bol uzrokova. I kad još ne htjede žrtvovati, privezaše mu za vrat kamen, i objesiše ga za noge o drvo i uzeše nemilice mučiti. A bl. Timotej pogledav na nebo reče: »Na nebu je Bog, koji će me izbaviti od ove tjeskobe.«

Tada dozove namjesnik mladu ženu Timotejevu, ne bi li ona jadikovanjem svojim skršila postojanstvo muževo. I zaista kad Mavra vidi grozne muke muževe, sva joj se duša potrese, pak stane jaukati i njega zaklinjati, neka barem na oko učini po zapovijesti namjesnikovoj. No Timotej uze s tolikom silom govoriti, da Mavra namah pozna pogrešku svoju, skrušeno se za nju pokaje i izjavi, e je gotova za ime Isusovo sa mužem svojim podnijeti sve muke i samu smrt. Namjesnik se isprva samo začudi toj

nagloj promjeni, a onda bjesneći od ljutosti zapovjedi krvnicima, da Mavru na svijem udima izmuče što groznije umiju. A stradalica obraduje se, što će moći mukama iskajati pogrešku i očistiti dušu svoju od svijeh grijeha.

Na pošljetku osudi namjesnik sv. Timoteja i sv. Mavru na smrt na križu. Kad bijahu već vogjeni na raspinjanje, dotrči pred Mavru mati njezina, obuhvati je i plačući nagovara, neka ne gubi mladi život. No sv. mučenica reče materi: »Lijepu odjeću, majko, jedu moljci, i ljepota po vremenu vene; ali vijenac Isukrstov ne vene ni u sve vijeke.« Tada biše raspeti jedno prema drugom, i kako su bili još mladi, ostadoše živi na križu devet dana nagovarajući se megju sobom na postojanstvo. Deseti dan dogje angjel po duše njihove; i tako se svrši njihovo mučeništvo dobrom borbom u Hristu Gospodinu našem.

* * *

Mavra bila je počela muža svojega nagovarati na veliki grijeh, neka učini po zapovijesti namjesnikovoj, pa makar samo na oko žrtvuje lažnim bogovima. Dosta često puta dogodi se, da žene nagovaraju muževe svoje na kojekakve grijehe. Tako učini već Eva u raju pruživši Adamu zabranjeno voće i nagovorivši ga, da jede. Jezabela kraljica nagovori muža svojega Ahaba kralja, da uzme vinograd nekrivo ubijenoga Nabota. Ali sv. Timotej ne učini po nagovoru ženinu, pače nju uvjeri, na koliko ga zlo nagovara, i privoli je, da krivicu opere krvlju svojom. Kamo li sreća, da se Adam ne povede za nagovaranjem Evinim; Bog mu ne bi bio navijestio različnih kazni, i ne bi ga bio zajedno sa Evom izagnao iz

vrta raja. I kraljici Jezabeli i kralju Ahabu naprijed kaza Bog preko proroka Ilije strašne kazni, koje ih i snagjoše, kao što čitamo u Sv. Pismu. Pametnije uradi mnogostradalni Job, kad ga žena nagovarala, neka Boga, koji ne će da mu pomogne u najvećoj nevolji, prokune i onda umre; Job naime odgovori ženi (2, 10.): »Govoriš kao luda žena! Kad smo dobro primali iz ruke Božje, zla zar da ne primamo?« Za sv. Jobom povede se sv. Timotej ne slušavši ženina nagovora na grijeh. I tako bi trebalo da rade svi razumni muževi, kad ih žene podražuju na grijeh. Na sudu Božjem ne će ništa koristiti izgovor: muž me je zaveo, ili: žena me je nagovorila, kao što nije Adamu ništa hasnio izgovor: »Žena, koju si mi dao za družicu, dade mi s drveta, i jedoh.« Bog će i tada suditi, kao što je sudio Adamu: »Što si slušao glas žene svoje i jeo s drveta, s kojega sam ti zapovjedio da ne jedeš, prokleta bila zemlja u djelu tvojem.« U Boga je naime vrijedan kazni i onaj, koji nagovara na grijeh, i onaj, koji radi po nagovoru.

Pomolimo se.

Bože, koji nas godišnjom svetkovinom svetih mučenika svojih Timoteja i Mavre razveseljavaš, dopusti milostivo: kojih se zaslugama radujemo, da se njihovim primjerima užežemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

20. dan prosinca.

Sveti Filogonije.



Na slavu ovomu svecu govorio je sv. Ivan Zlatoust besjedu o godišnjici njegovoj, iz koje besjede razbiramo prokušanu krepost svečevu.

Filogonije živio u Antiohiji, i bio mnogo godina odvjetnik. Pravednošću i vještinom stekao općenito poštovanje. Pravilo u svemu radu bilo mu evangjelje, od kojega nikada ne sagje ni desno ni lijevo. Sveto mu bilo svačije pravo, pa ga branio vazda odrešito i okretno ne gledeći tko je tko. Gadne mu bile sve spletke i lukave doskočice. Isto mu tako gnusno bilo svako mito ma kake vrste. Nikad nije znajućke uzimao u obranu stvar nepravednu. Istini ostajao uvijek vjeran. Ubogima rado bio na pomoć i bez plaće, štitio pravost, i nikad veseliji, nego kad mu pošlo za rukom parničare poravnati. Mnogo je puta blagim i strpljivim razlaganjem utrnuo oganj razdora, dok nije još buknuo plamen. Bio oženjen, imao jedinicu kćer, te bio i u poslovima domaćim kao i u javnom životu svjema za ugled. Iskrena bogobojaznost bila duša svemu postupanju njegovu. Nije se stidio raspetoga Spasitelja svojega Isusa Hrista, već svjedočio za nj u svakoj prilici riječju i djelom. Kćer odgojio pomnjivo u strahu Božjem, da su se mogle na nju ugledavati sve djevojke u gradu.

Kada godine 318. umrije biskup Antiohijski Vital, svi jednoglasice izabraše mnogopoštovanoga Filogonija za biskupa. Sa smjernom poniznošću naprti se teškim bremenom službe biskupske, koju je s pravom apostolskom revnošću opravljao vjernima svojim na preveliku korist duhovnu. Srčano je i hrabreno snosio buru gonjenja, koja se digla na kršćane na Istoku za cara Licinija. Kao dobar pastir čuvao duhovno stado, i branio ga od navala grabljivoga vuka. Stojeći sâm nepokolebljivo u vjeri i krijepio je i vjerne svoje u njoj, tješio i hrabrio ispovjednike, podupirao slabe i borio se dan i noć svetom moli-

tvom za sve. Kada se uza sve to dogodi, da se tko iz straha od múkâ ili pod mukama odrekao vjere, premda samo na oko i na izvanji način, boljelo je istina sv. Filogonija jako, ali se na jadnika nije žestio, nije ga prezirao zbog malodušnosti, nije prekoravao za pogrešku, nego mu pokazivao iskreno smilovanje, predstavljao mu s očinskom ljubavi veličinu grijeha, opominjao ga na pokoru i dužno zadovoljenje, i bodrio, da u naprijed bude revnosniji i postojaniji. Kad ipak vidje, da se je slabomoćni popravio, veselio se tomu svesrdno, i dočekivao njega sa svom prijaznosti, niti ga ikada prekoravao za prijašnju pogrešku, pače i ne pominjao to više nikada.

Jošte ne prestade ni gonjenje Licinijevo, kad nastade nova borba sa krivovjernikom Arijem. Budno je sv. biskup Filogonije čuvao ljubljeno stado od kvasa lažnoga nauka, mudro i hrabreno pobijao ohologa krivovjernika i pristaše njegove. Po svjedočanstvu Epifanijevu sâm je Arije priznao, da mu je Filogenije bio jedan od najsilnijih protivnika. Tako bijaše hristoljubivi biskup vidjelo, koje je blagoslovene zrake sipalo nada svu Crkvu Hristovu, i to većma svijetlilo i grijalo, što je u njega sa žarkom revnosti za čistu vjeru bila združena svetost života. Sv. Zlatoust poredi crkvu Antiohijsku upravljanu sv. Filogonijem sa dobro ogragjenim, pomnjivo obragjenim i veoma rodnim vinogradom, koji posvjedočava izvrsnu trudbu vinogradarevu.

Gospodin pozva Filogonija u život vječni blagom smrću pravedničkom godine 323.

*

* *

Jesi li vidio, kako je sv. Filogenije radio s onima, koji su na mukama ili iz straha od muka odstupili od prave vjere? Dede pročitaj ono još jedan put, pa gledaj, da i ti onako uzradiš. Imade ljúdî, koji su se o koješta ogriješili u mladosti ili docnije, poslije su učinili istinitu pokoru, a sada kreposno žive. Drugi opet čine doista teške grijehe i sablažnjavaju takogjer bližnjega. Ako možeš išto učiniti za obraćenje ovih potonjih, učini svakako. »Pokaraj ih — kaže sv. Pavao učeniku Timoteju (II. 4, 2) — umoli, zaprijeti sa svom strpljivošću«, ili kao što drugdje piše (Gal. 6, 1): »u duhu blagosti«. Što se pak tiče pregjašnjih, pazi, da ih nijesi prezreo zaradi onoga, što se otprije zbilo; ne ukori ih nikad za prijašnje grijehe, niti im grijèhâ napomeni, inače ogriješit ćeš se o ljubav. Pače pomiluj ih, i veseli se pokori njihovoj, tà angjeli se nebeski za njih raduju. Da si ti bio u onim prilikama, u kojima su bili oni, da su na te navalile napasti, kakove na njih: tko zna, ne bi li ti bio teže zgriješio nego oni? Da nijesi tako što učinio, imaš zahvaliti jedino Bogu. Pa tko zna, ne ćeš li danas ili sutra još dublje pasti, nego što su oni; tko će se za te ujamčiti? A kad bi se tako što dogodilo, reci mi: bi li tebi drago bilo, kad bi te s toga prezirali i više puta prekoravali? Ne bi za cijelo. Sâm Gospodin Bog ne prezire grešnika, koji se obrati; kako da ga ti prezireš? Bog obećava preko proroka Ezekiela (18, 21, 22), ako se obrati bezbožnik od grijeha svojih, da se bezakonja njegova ne će više spominjati. A zašto da ih ti spominješ?

Pomolimo se.

Daj, molimo, svemogući Bože, da nam blaženoga Filogonija ispovjednika tvojega i biskupa časna svečanost poveća i pobožnost i spasenje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

21. dan prosinca.

Sveti Toma apostol.

Toma zove se u sv. Pismu i Didim. Toma mu je ime Židovsko, a Didim Grčko, jedno pak i drugo znači isto, naime Blizànac. Po svoj prilici bješe rodom Galilejin i zanatom ribar; ali se za cijelo ne zna ni jedno ni drugo. Kad se Isus poče javno pokazivati kao spasitelj svijeta, pristade za njim Toma, i poslije izabran za apostola bijaše vazda sa svojim učiteljem na putovanjima njegovim po Judeji (Židovskoj) i Galileji.

Iz povijesti evangjeoske razabiremo, da je Toma bio srčan privrženik i nauka željan učenik Isusov, vazda iskreno kazujući dvojbe, da istinu bistrije shvati i u njoj se jače utvrdi.

Kad se Lazar razbolje, sestre njegove Marija i Marta poslaše k Isusu govoreći: »Gospodine, gle, onaj, koji ti je mio, bolestan je.« A Isus im otporuči, da ova bolest nije na smrt nego na slavu Božju, da se proslavi Sin Božji s nje; i osta još dva dana na onom mjestu, gdje je bio, naime u kraju Prekojordanskom. Po tom reče učenicima: »Hajdemo opet u Judeju.« A učenici mu rekoše: »Učitelju, sad su Judejci hotjeli da te ubiju kamenjem, pa opet hoćeš da ideš onamo?« Isus odgovori: »Nije li dvanaest sahata u danu (moj sahat nije još došao); Lazar umrije, hajdemo k njemu.« Onda reče Toma učenicima: »Hajdemo i mi, da pomremo s njim.« Iv. 11, 1—16.

Na pošljednjoj večeri govoraše Isus učenicima o odlasku svojem k Ocu, o mnogim stanovima u kući Očevoj; kazivaše im, da ide pripraviti njima mjesto, da će opet doći i uzeti njih k sebi, da i oni budu, gdje je on; i doda: »I kuda ja idem znate, i put znate.« Tomi ne bijahu ove riječi razumljive, pa zato prekide Isusu besjedu pitajući: »Gospodine, ne znamo, kuda ideš; i kako možemo put znati?« Cilj, kuda se išlo, bješe »stan u kući Očevoj«, a put onamo bješe volja Božja, kako ju je Hrist Gospodin objavio i vršio. Zato odgovori Isus: »Ja sam put i istina i život: nitko neće doći k Ocu do kroz mene.« Iv. 14, 2—6.

Kad u večer u dan uskrsnuća učenici Isusovi bijahu skupljeni kod zatvorenih vrata od straha Židovskoga, dogje Isus i stade na srijedu i reče im: »Mir vam.« I ovo rekavši pokaza im ruke i rebra svoja. Onda se učenici obradovaše vidjevši Gospodina. A Toma jedan od dvanaestorice ne bješe ondje s njima, kad je došao Isus. Potom mu drugi učenici govorahu: »Vidjesmo Gospodina.« A on reče: »Dok ne vidim na rukama njegovim znaka od čavala, i ne metnem prsta svojega u mjesto od čavala, i ne metnem ruke svoje u rebro njegovo, ne ću vjerovati.« Poslije osam dana opet bijahu učenici njegovi unutra, i Toma s njima. Dogje Isus kod zatvorenih vrata, i stade na srijedu i reče: »Mir vam.« Potom reče Tomi: »Metni prst svoj ovamo, i vidi ruke moje, i pruži ruku svoju i metni u rebro moje; i ne budi nevjeran nego vjeran.« Toma odgovori i reče mu: »Gospodin moj i Bog moj.« Reče mu Isus: »Pošto me vidje, vjerovao si; blago onima, koji ne vidješe a vjerovaše.« Iv. 20, 19—29. O tome kaže sv. Gregorije Veliki: »Nije se to dogodilo po slučaju nego po Božjem promislu. Učinila je naime divnim načinom višnja milost, da učenik onaj dvoumeći, dok na učitelju svojem pipa rane tijela, na nama iscjeljuje rane nevjerovanja. Jer nam je nevjerovanje Tomino

više koristilo k vjeri nego li vjera vjerujućih učenika, jer dok se on pipajući povraća k vjeri, naš se um odbaciv svaku dvojbu u vjeri utvrgjuje.«

Primivši Duha svetoga sv. Toma obigje mnoge pokrajine, da propovijeda Hristovo evangjelje; kao što kaže staro predanje, navješćiva on zapovijest kršćanske vjere i života Parćanima, Megjanima, Persijcima i okolnim narodima. Napokon pogje k Indijancima, i pouči ih u zakonu kršćanskom. Kada na pošljetku svetošću života i nauka i veličinom čudésâ sve ostale nagna na udivljavanje i na ljubav k Isukrstu, kralja tamošnjega, idolopoklonika, razjari još većma na gnjev, pa na zapovijest njegovu na smrt osugjen i strelicama isprobadan u Kalamini čast apostolsku ukrasi vijencem mučeničkim.

*
* *

Sv. Toma ne htjede isprva vjerovati, da je Isus uskrsao iz mrtvih, ne uvjerivši se o tom svojim očima. No božanski spasitelj ište od nas vjeru djetinju, i naziva blaženima one, koji ne vide a vjeruju. Imademo li mi takvu vjeru? Ako smo pak tvrdo uvjereni, da je Isus za nas umro i uskrsao iz mrtvih, da je pobožnima pripravio blaženstvo vječno, a opakima odredio kaštigu vječnu, zašto ne živimo po ovom uvjerenju? Sv. Toma reče pun žive vjere: »Gospodin moj i Bog moj«, i življaše po toj vjeri. Nasuprot kakav je naš život?

Čim sv. Toma vidje Isusa i dotače se rana njegovih, vjera mu se tako utvrdi, da je nijesu mogle pokolebati nikakve muke ni gonjenja. Pògléđâjmo i mi na božanskoga Spasitelja, kako iz neizmjerne ljubavi podnosi za nas na križu najstrašnije muke;

pògléđâjmo na krvave rane njegove, koje su mu zadali grijesi naši. Pribjegavajmo k ovim izvorima spasenja. Tim će se vjera naša utvrditi, nadanje će se naše umnožiti i ljubav naša savršiti. Vjerujem li, da je Isus od pete do glave bio sav izranjen? Vjerujem li, da je za mene na križu umr'o? Ako vjerujem, mogu li još živjeti u grijehu, i mogu li ići za sladostima i radostima ovoga svijeta, dok Isus voli stradanje?

Sv. Toma priznavši Isusa odrešito Gospodinom i Bogom svojim imagjaše potom živu vjeru i dokazivaše vjeru dobrim djelima; jer je najvećom trudbom i mukom pronosio evangjelje u daleke krajeve i istinu njegovu zapečatio krvlju svojom. Oni dakle nemaju prave vjere i žive vjere, koji samo ustima kazuju, da vjeruju u Isusa, a djelima se njega odriču. Jesi li ti gotov rađije sve drugo izgubiti nego vjeru i spasenje svoje? Pa ako radije izgubiš milost Božju i nebo, nego da se lišiš malene ugodnosti, jesi li još vrijedan nositi ime kršćanina?

Pomolimo se.

Daj nam, molimo, Gospodine, da se svečanostima blaženoga apostola tvojega Tome hvalimo, eda i njegovim zaštitama vazda se potpomažemo i vjeru podobnom pobožnošću našljedujemo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

22. dan prosinca.

Sveti Servul.

Papa sv. Gregorije Veliki upleo je u svoju petnaestu homiliju (propovijed) o evangjeljima kratku povijest sv. S e r v u l a, kojemu se spomen slavi na sutrašnji dan (23.).

»Zemlja dobra — govori sv. papa — donosi rod u trpljenju; jer naime nikakvo nije dobro, što radimo, ako takogjer strpljivo ne podnosimo zla od bližnjih. Jer što više tko napreduje, to većma se na ovom svijetu nalazi, što mu je mučnije nositi; jer kad se ljubav uma našega otkine od sadašnjega vijeka, raste tegoba toga vijeka. Odatle dolazi što vidimo gdje mnogi i dobro čine, i opet se pod teškim bremenom nevolja znoje. Jer već bježe od zemaljskih želja, pa ipak se utrugjuju žešćim bičevima. No po riječi Gospodnjoj rod donose u trpljenju, jer kad ponizno primaju bičeve, nakon bičeva primaju se gore u pokoj. Tako se grozd gazi nogama, i protječe slašću vinskom. Tako uljika ugnječenjem izažeta ostavlja mezgu svoju, i pretvara se u mast uljane židine. Tako se vršidbom na gumnu zrna odlučuju od pljeve, i očišćena dolaze u žitnicu. Tkogod dakle žudi potpuno savladati opačine, neka nastoji ponizno podnositi bičeve očišćavanja svojega, da toliko čistiji dogje poslije k sucu, koliko sada rgju njegovu čisti oganj stradanja.

U onom trijemu, kojim se ide u crkvu sv. Klementa, bješe netko, po imenu Servul, kojega su mnogi od vas i ja poznavali; ubog stvarima, bogat zaslugama, kojega je duga bolest rastvorila. Jer je od prve dobi do konca života ležao. Šta ću kazati, da nije mogao stajati? Tä nije bio jak ni na postelji ustati ili sjedjeti, nikada nije mogao ruku svoju k ustima primaknuti, nikada na drugu stranu okrenuti se. Njega je dvorila mati sa bratom, pa što god bi tegao dobiti od milostinje, njihovima je rukama razdavao ubogima. Nije ni čitati umio, no ipak je nakupovao sebi rukopisa Sv. Pisma, i dočekujući

gdjekoje redovnike davao ovima, da mu čitaju bez prekida. I tako se prema snazi svojoj potpuno nauči Sv. Pismo, premda, kao što rekoh, nije znao ni čitati. Nastojao je, da u boli slavi Boga pjesmama i zahvalama, vazda ob dan i ob noć.

I kad već dogje vrijeme, da mu se tolika strpljivost naplati, bol od údâ zahvati mu životne česti. Pa kad se osjeti, da je već blizu smrt, strane ljude, koje gostoljubiv primi na stan, opomene, da ustanu i s njim pjevaju psalme za izlazak duše njegove. I kad je i sâm umirući s njima pjevao, od jednom ućutka glasove pjevajućih, veleći iza glasa: »Šutite, šutite; ne čujete li, kakve se hvale razliježu nebom?« I dok je k hvalama, koje je u sebi čuo, priklanjao uho srca, sveta duša ona izbavi se okova tijela. No duša izlazeći tolikim ugodnim mirisom zamiriše ondje, da su se svi nazočni napunili neiskazane sladosti, te su potom očito poznali, da su nju hvale u nebu dočekale. Kod toga je bio naš monah, koji još i sad živi i ima običaj s velikim plačem uvjeravati, dok god nije tijelo Servulovo bilo ukopano, da nije nestalo iz nozdara njihovih onoga ugodnoga mirisa.

Eto, kakvim je svršetkom preminuo iz ovoga života, što je strpljivo snosio bičeve. Po riječi dakle Gospodnjoj zemlja dobra donese rod u trpljenju, koja izorana lemešem pedepse dospje do žetve plaće. No molim vas, braćo ljubazna, promislite, na kakav ćemo se način mi izgovarati na onom strašnom sudu, koji smo dobili i stvari i ruke a lijeni ne činimo dobrih djela, kad je onaj siromah i bez ruku mogao izvršivati zapovijesti Gospodnje? Neka tada Gospodin suprot nama ne pokaže apostole, koji su propovijedajući sa sobom u kraljevstvo povukli sila vjernijeh;

neka suprot nama ne izvede mučenike, koji su prolijevajući krv došli u nebesku otadžbinu. Šta ćemo tada reći, kad zagledamo ovoga Servula, o kojem govorismo, kojemu je duga bolest obuzela ruke, ali ih nije mogla spriječiti od dobra djela? Ovo, braćo, promislite, pak tako pregnite nastojati oko dobra djela, kad sada sebi predlažete dobre na ugledavanje, da tada budete vrijedni postati drugari njihovi«.

Pomolimo se.

Prigji, Gospodine, k molbama našim, koje donosimo o svetkovini blaženoga Servula ispovjednika tvojega: koji nemamo pouzdanja u svoju pravednost, da nam on, koji ti je ugodio, molitvama svojima pomaže. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

23. dan prosinca.

Sveta Viktorija.

Kad se za cara Decija godine 250. i 251. kršćani nemilo progonjahu, mnogi od njih odrekoše se barem na oko vjere Hristove, no mnogi se vjenčaše slavom ispovjedničkom ili krunom mučeničkom, megju njima i djevojka Rimljanka Viktorija.

Viktoriji bila rogjena sestra ili dobra prija — ne zna se pouzdano što li — Anatolija, takogjer kao i ona od odlična roda i odgojena u nauci i ljubavi Hristovoj. Jednu i drugu roditelji ili rod vjerili za ugledne Rimljane. Viktoriju za Eugenija, Anatoliju za Tita Aurelija. No budući da je Anatolija djevičanstvo zavjetovala vjereniku nebeskomu, pa nije pristajala na udaju, umoli Tit Aurelije Viktoriju, neka nagovori Anatoliju, da se za nj uda. Dogje dakle Viktorija do Anatolije, i reče joj: »Čuj me, gospogjo sestro Anatolija; i ja sam kršćanka i znam, da Bog ne osugjuje ženidbe. Proroci i patrijarsi imali su žene, i potomstvo njihovo bilo je blagosloveno od Boga. Sada dakle čuj me, i uzmi čovjeka, koji te ne će izdati, da si kršćanka, pače moći ćeš njega u ženidbi skloniti, da pristane na kršćanstvo.« Viktoriji odgovori djevica Anatolija: »Viktorija, pobijedi gjavola, i budi prava Viktorija (Latinska riječ viktorija znači pobjeda). Onda kad je bila sva zemlja prazna, rekao je Bog ljudima: Rastite, i množite se, i napunite zemlju. Sada je puna zemlja, pak pošto je Sin Božji sašao s neba, svaki dan privikuje: Rastite u vjeri, množite se u ljubavi, i napunite nebesa; jer se je približilo kraljevstvo nebesko.«

Sv. Anatolija govorivši to i tako, Viktoriji napomene napokon još i ovo: »U onaj dan, u koji sam novac za prodane moje nakite razdala siromasima Hristovim, vidim u snu mladića, kojemu se na glavi sjala zlatna kruna, a bagreno odijelo bilo mu posuto dragim kamenjem; on me pogleda s milim licem i veselim obrazom, i reče: O djevičanstvo, što se ne nalaziš u djelima tmine, nego vazda u vidjelu! Čuvši ovo probudim se i stanem plakati, i bacivši se na tle pomolim se Gospodinu, neka onaj, koji mi je govorio, produži preslatke besjede. Dok se ovako molih i ležah na podu, onaj isti, koji je prije govorio, progovori opet ove riječi: Djevičanstvo je kraljevska bagrena odjeća, koju tko obuče, uzvišeniji je od ostalih. Djevičanstvo je neizmjerno blago kraljevo. Kradljivci vrebaju, da ga ukradu. Ti pak probudivši se čuvaj ga brižljivo, i što znaš da imaš više, to pomnjivije čuvaj, da ne izgubiš.«

Ovima i sličnim riječima i dogagjajima privoljena sv. Viktorija i sáma proda sav svoj dragocjeni nakit i novac dobiveni razda ubogima. I kad se potom svete djevice ne htjedoše udati za vjerenike svoje, ovi isposlovaše od cara Decija, da su bile iz grada Rima izagnane i odvedene na imanja njihova. Ondje bijahu gladom i postom toliko mučene, da im se tek pod večer davalo malo hljeba; ali vjerenici ne mogoše ih nikako natjerati, da se ili udaju ili da žrtvuju lažnim bogovima.

Blažena dakle Viktorija u odluci djevičanstva nepokolebljivo opstavši nakon mnogih čudesa, megju kojima i to što je mnogo djevica pridružila sa Gospodinom, udarena bi mačem u srce od krvnika Talijarha, kojega je na molbu njezina vjerenika Eugenija za taj posao poslao svećenik Kapitolijskih idola Julijan. Muku pretrpi dne 23. prosinca. Tijelo njezino pohranjeno bi sa svim poštovanjem. A Talijarah ubilac njezin ogubavivši za šest dana izjeden od crvi izdahnu.

* * *

Iz riječi, kojima je sv. Viktorija isprva nagovarala sv. Anatoliju, da se uda za neznabošca Tita Aurelija, razbiramo, da je ona sama pristala na udaju za neznabošca Eugenija što se nadala, da će njega u ženidbi pridobiti za Hrista. I doista u prvo doba kršćanstva Crkva je trpila ženidbe megju krštenima i nekrštenima; jer kako su kršćani tada imali žarku vjeru, bilo se nadati, da će kršteni ženidbeni drug nekrštenoga druga obratiti u vjeru Hristovu, i da će sva djeca njihova biti krštena; »jer se posveti muž nekršten ženom krštenom — kaže sv. apostol Pavao (Kor. I. 7, 14) — i posveti se žena nekrštena od muža krštenoga, jer inače djeca vaša bila bi nečista a sad su sveta«. No kad je omlitavila vjera u kršćana pak se bilo bojati za spasenje njihovo, ako se uzažene nekrštenima. Crkva poče braniti takve ženitbe, i sad su po zakonima crkvenim posve zabranjene i nevaljane ženidbe medju krštenima i nekrštenima, ako ih svjetovni zakoni gdješto i dopuštaju. Pače Crkva katolička teško dopušta i ženidbe medju katolicima i kršćanima nekatolicima, a dopušta ih nerado s razloga, koje smo razložili kod žića sv. Aurelija i Natalije (27. srpnja). Sv. Viktorija nije zgriješila, kad je isprva bila voljna udati se za neznabošca sa namjerom, da ga pridobi za Hrista; no kad dozna od sv. Anatolije, kolika joj pogibija prijeti od takve udaje, i kad se iz kazivanja Anatolijina uvjeri, koliko li je djevičanska čistoća Gospodinu Bogu milija i draža od ženidbe, odmah promijeni volju svoju i odluči, da će živjeti u djevičanstvu. Ona tako uradi vrlo razumno; jer kada si jednom tvrdo odlučio, da ćeš što učiniti ili nečemu se ukloniti, treba ti kod toga i opstati tvrdo; no kad vidiš, da takva odluka nije dobra, ti ćeš je kao razborit čovjek promijeniti ili posve odbaciti. Bio bi dokaz, da si tvrdoglav i ohol, kad ne bi odumio, premda bi vidio, da nijesi dobro naumio. »Mudar će čovjek namjeru promijeniti na bolje«, reče sv. Ambrosije.

Pomolimo se.

Bože, koji si megju ostalim čudesima svoje svemogućnosti i slabomu spolu podijelio pobjedu mučeništva, dopusti milostivo: koji blažene Viktorije djevice i mučenice tvoje rogjenje svetkujemo, da po njezinim primjerima do tebe koračamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

24. dan prosinca.

Svete Tarsilla i Emilijana.



Sv. papa Gregorije Veliki u homiliji trideset osmoj tumačeći riječi sv. evangjelja (Mat. 22, 14): »Mnogi su zvani, ali je malo izabranih«, kaže, da gdjekoji dobro počnu i još bolje svrše, a gdjekoji u dobru koje započeše, nimalo ne istraju. Tomu za primjer pripovijeda ovo:

»Moj otac imao tri sestre, koje su sve tri bile Bogu posvećene djevice; od njih se jedna zvala Tarsilla, druga Gordijana, treća Emilijana. Sve tri jednakom revnošću obraćene i u isto vrijeme posvećene, živeći po oštrom pravilu redovničkom, provodile su u svojoj kući život zajednički. I kad su već duže vremena bile tako zajedno, u Tarsille i Emilijane uzme ljubav k Stvoritelju svaki dan više rasti; i kako su one bile samo tijelom ovdje, stanu svaki dan duhom prelaziti u stvari vječne. A nasuprot duh Gordijanin počne od topline ljubavi unutrašnje svaki dan sve više popuštati i pomalo vraćati se k ljubavi ovoga vijeka. Zato bi Tarsilla sestri svojoj Emilijani često sa teškim uzdahom govorila: Vidim, da Gordijana sestra naša nije od našega dijela, jer opažam, da se raspliva na polje i srce ne čuva za ono, na što ga je odlučila. I gledale su sestre, da Gordijanu blagom riječju svaki dan prekore i od lakoumnosti obrate k ozbiljnosti staleža njezina. I ona doista činila ozbiljno lice, dok bi je korile, ali čim mine čas ukora, nestane i ozbiljnosti i poštenja njezina, i odmah se povraćala lakim besjedama. Mnogo se radovala društvu djevojaka svjetoljubnih, a svaka joj osoba bila veoma dosadna, koja god nije voljela ovomu svijetu. Jedne pak noći Tarsilli teti mojoj, koja se megju sestrama svojim krepošću neprestane molitve, svojevoljnoga trpljenja, osobitoga uzdržavanja, ozbiljnošću časnoga života digla na čast i vršak svetosti, njoj se dakle u vigjenju, kako je sama pripovjedila, javi moj šukundjed Feliks biskup ove Rimske crkve, i pokaza joj stan vječne slave veleći: Dogji, jer ću te u ovom stanu svjetlosti dočekati! Nakon toga poduze je naskoro groznica, i dogje joj dan posljednji. I kako k uglednim ženama i muškarcima, kad su na umoru, dolaze mnogi, da tješe bližnje njihove, u isti čas preminuća njezina mnogo je muških i ženskih stajalo oko njezine postelje, megju njima bila i moja mati; kad od jednom ona gore pogleda, vidi Isusa gdje dolazi, i počne sa velikom pažnjom vikati okolo stojećima govoreći: Odstupite, odstupite, Isus dolazi! I dok je gledala u onoga kojega je vidjela, sveta ona duša izbavi se tijela, i onaj čas nastade tolika sladost ugodna mirisa, da je i sama sladost svjema pokazivala, e je onamo došao stvoritelj sladosti. I kad su tijelo njeno po običaju prali, nagjoše, kako joj je od dugoga moljenja na laktima i koljenima tvrda koža narasla kao u kamila, i tako mrtvo tijelo njeno posvjedoči, što joj je duh živ vazda radio. A to se dogodi uoči rogjenja Gospodnjega. Poslije božića odmah se sestri svojoj Emilijani javi u noćnom vigjenju veleći: Dogji; kad sam bez tebe provela rogjenje Gospodnje, da s tobom svetkujem barem blagdan bogojavljenja. Emilijana pak zabrinuta za spasenje sestre svoje Gordijane odgovori: Ako sama dogjem, komu ću ostaviti sestru našu Gordijanu? Njoj će opet Tarsilla ožalošćena u licu: Dogji, jer se je sestra naša

Gordijana dala u svjetovne. Poslije ovoga vigjenja dogje namah na Emilijanu bolest tjelesna, i tako, kao što bješe rečeno, uoči blaga dne bogojavljenja Gospodnjega, kad bolest otešča, ona umrije. A čim se Gordijana osjeti, da je ostala sama, namah se pokaza naopakost njezina, pak što je otprije sakrivala u želji, to sada svrši opakim djelom. Jer zaboravivši strah Gospodnji, zaboravivši stid i poštenje, zaboravivši zavjet, uda se za zakupnika dobara svojih. Gle, sve tri su se prije jednakim žarom obratile ka Gospodinu, ali nijesu ostale u jednoj istoj revnosti, jer po Gospodnjoj riječi: mnogi su zvani, ali je malo izabranih.«

* * *

Sv. Tarsilla umirući na sâm badnjak vidje Isusa gdje dolazi i povika: Odstupite, Isus dolazi! I nama i svemu svijetu dolazi noćas Isus, dolazi Sin Božji u svijet, da Bogu Ocu svomu nebeskomu povrati čast, koju mu je oteo grijeh. S njim sviće svjetlost prave vjere; ljudi opet poznaju Boga jedinoga i Oca svjema ljudima, i mole mu se u duhu i istini; lažnih bogova nestaje; crkve i oltari Bogu pravomu posvećeni ukrašavaju odsele svijet, i svagdje i u svijem jezicima razliježe se slava Bogu, i iz usta sáme djece i napršćadi diže se hvala na nebo. Kraljevstvo Božje sve se više širi po svijetu, i sveta volje njegova biva kao na nebu i na zemlji.

Sin Božji dolazi u svijet, silazi na zemlju, da joj donese mir. »Mir vam ostavljam, — kaže (Iv. 14, 27) — mir svoj dajem vam, ne dajem vam ga kao što svijet daje.« To je mir Božji, koji nam donosi, jer on dolazi, da pomiri svijet s Bogom, da povrati mir

megju nebom i zemljom. Dolazi, da mir učini megju ljudima, da dokonča neprestane zloće i krvna djela, što nastaju od nesloge i razdora. Dolazi navlastito, da učini mir u nama, u srcu našem, da bi utišale opake požude, da bi težnje naše na svjetovne stvari bile uregjene, duša pokoru čineći da bi nam zadobila oproštenje i posvećenje, i savjest naša da bi se upokojila; »da bismo se izbavili iz ruku neprijatelja svojih, i da bismo Bogu služili bez straha, u svetosti i u pravdi pred njim, dok smo god živi«. (Luk. 1, 74, 75.)

Sin Božji dolazi u svijet, da postavi takogjer dobru volju megju ljudima te usadi svagdje ljubav k bližnjemu. Dah ljubavi neka odsada provijava sve ljude, da megju sobom žive kao braća, kao djeca jednoga oca.

Čujmo s neba glas angjelov: »Javljam vam veliku radost, koja će biti svemu narodu.« Da, radost veliku i preveliku, radost najveću, koja se mogla ikada dogoditi, radost za sav rod ljudski, za sve ljude i sva vremèna; jer se rodi Spasitelj svijeta, Isus Hrist, u Betlehemu gradu Davidovu, rodi se on, koji nas izbavi od grijeha i propasti vječne; tä bez njega propadosmo za uvijek, pa on sazdatelj spasenja našega, donese nam život vječni.

Zapjevajmo sa vojskom nebeskom: »Slava na visini Bogu!« Vječna slava Ocu nebeskomu, koji nam dade Sina svoga; »jer je Bog tako ljubio svijet, da je Sina svojega jedinorogjenoga dao, da nijedan, koji vjeruje u nj, ne pogine, nego da ima život vječni.« Iv. 3, 16.

Slava Sinu Božjemu; jer »svi neka poštuju sina, kao što oca poštuju«. Iv. 5, 23. Slava njemu, koji

jest i od vijeka bijaše i koji će doći da sudi, njemu, spasitelju svijeta, koji danas dolazi k nama, da prebiva megju nama.

»I na zemlji mir ljudima!« govorimo sa vojskom nebeskom. Mir na zemlji, mir da imademo megju sobom; taj mir u Hristu Isusu da ljubimo i gojimo i širimo po svijetu; tä mir taj znak je djece Božje, koju da oko sebe sabere, Isus Hrist postade čovjek.

I dobra volja, dobrovoljnost neka bude megju ljudima, da se svi ljube kao braća, kao djeca jednoga Oca na nebesima.

Ova slava i čast Ocu nebeskomu i Sinu njegovu Isusu; ove odluke za mir i dobrovoljnost sa svima neka budu dari, koje mladomu kralju nosimo!

Pomolimo se.

Bože, koji nas godišnjim očekivanjem otkupljenja našega razveseljavaš, podaj, da Jedinorogjenoga tvoga, kojega kao otkupitelja veselo primamo, i kao suca kad će dolaziti pouzdano gledamo, Gospodina našega Isusa Hrista Sina tvojega. Koji s tobom živi i kraljuje u vijek vijeka. Amen.

25. dan prosinca.

Božić iliti Blagdan rogjenja Hristova.

Ovaj dan doista je dan Hristov, dan Gospodnji, dan, koji nakon tmine i mraka od četiri tisuće godina izvede svjetlost beskrajnu i rodu ljudskomu pokaza čudo od ljubavi; dan, u koji bezmjerna ljubav Božja učini s ljudima nov zavjet (ugovor) na vremèna vječna; dan, koji donese pravednicima radovanje, grešnicima smilovanje, pokornicima pouzdanje. Sjaj Bože i Božiću nama i svemu narodu našemu!

Car Rimski Avgust zapovjedi, da se popiše sav svijet u njegovoj carevini, po nalogu pak njegovu zapovjedi to isto kralj Herod za Židovsku, koja je bila samo po imenu kraljevina, a u istinu pokrajina Rimska. Pa kako su Židovi bili podijeljeni u plemèna, bratstva i rodove, pogjoše svi, da se popišu, svaki u svoj grad. Tako pogjoše i Josip i Marija iz Gallileje iz grada Nazareta u Judeju u Betlehem, grad Davidov, jer su oboje bili iz roda i plemena Davidova. I kad su ondje bili, dogje vrijeme, da ona rodi. I rodi sina svojega prvijenca Isusa Hrista, Sina Božjega, začetoga od Duha Svetoga, i povi ga, i metnu ga u jasle, jer im nije bilo mjesta u gostionici.

Bijahu pak pastiri u onom kraju, koji su čuvali i noćnu stražu stražili kod stada svojega. I gle, angjel Gospodnji stade megju njima i svjetlost Božja obasja ih, i prepadoše se vrlo. I reče im angjel: »Ne bojte se; jer gle, javljam vam veliku radost, koja će biti svemu narodu; jer vam se danas rodi Spasitelj, koji je Hrist Gospodin, u gradu Davidovu. I eto vam znaka: naći ćete dijete povito gdje leži u jaslima.« I u jedan put postade s angjelom mnoštvo vojske nebeske, koji su hvalili Boga govoreći: »Slava na visini Bogu, i na zemlji mir ljudima dobre volje!«

Kad angjeli otidoše od pastîrâ na nebo, pastiri govorahu jedan drugomu: »Hajdemo do Betlehema, da vidimo to, što nam je Gospodin kazao.« I dogjoše žureći se; i nagjoše Mariju i Josipa, i dijete gdje leži u jaslima. A kad vidješe, nagjoše, da je istina, što im je kazano za dijete ovo. I svi, koji su čuli, diviše se tomu, što su im kazali pastiri. A Marija čuvaše sve riječi ove slažući u srcu svojemu. I vratiše se pastiri slaveći i hvaleći Boga za sve, što su čuli i vidjeli,

kao što bi im kazano. — Tako nam rogjenje Hristovo iskazuje sv. evangjelist Luka 2, 1—20.

* * *

Kratka je povijest rogjenja Hristova, ali je duga povorka istina vječnih, koje nam doziva na pamet. Uzmimo na um samo neke izmegju njih, promislimo na primjer, kako je jedinorogjeni Sin Božji na ovaj svijet došao u veliku siromaštvu, u neuglednu mjestu, u studeni, u gluho doba noći. On bi se bio bez sumnje mogao na ovaj svijet roditi u velikoj sjajnosti i gospoštini, u glavnom gradu Jerusalemu, u prelijepoj palači, u krasno uregjenoj sobi, u ugodbi i dvorbi i u obilju svih dobara, pak bi bio mogao pored svega toga svijet ovaj otkupiti. Ali on ne učini onako. Zašto ne? Sv. Bernardo piše: »Mislimo li, da se je dogodilo slučajno, što se je u zimsko doba i u tami rodio onaj, koji je gospodar od zime i ljeta, od dana i noći? Druga malena djeca ne izabiraju vrijeme rogjenju svojemu, jer nemaju razuma ni slobode da biraju. Hrist pak, premda je bio čovjek, bijaše u početku u Boga, i bijaše isto tako mudar i svemoguć Bog, kao što je sada. On kao jedinorogjeni Sin Božji, koji bi bio mogao izbrati vrijeme rogjenju svojemu, koje bi bio hotio, izabra vrijeme mučnije navlastito malenu djetetu, pa djetetu uboge majke, koja je tek nešto pelena imala, da ga povije. On je u svemu izbirao ono, što je tijelu mučnije.«

A zašto je Sin Božji vazda mučnije izabirao? Sv. oci kažu: prvo, da nam to nježnije pokaže neizmjernu ljubav svoju, te nas tolikom ljubavi svojom užeže na ljubav. Kad bi se Hrist bio rodio u ugodnije doba, u sjajnoj palači, u obilju svih dobara zemaljskih, bio bi i tako pokazao ljubay svoju k nama, ali ta ljubav ne bi bila jednaka ljubavi, koju nam je doista pokazao u studeni, u siromaštvu, u sklonitu mjestu. Kad bi se bio rodio na onaj način, imali bismo dosta razloga, da ga ljubimo svim srcem; no mnogo više razloga imademo sada, da ga ljubimo svim srcem, svom dušom, svim umom i svijem silama svojim, znajući, na kako se je ljubazan način udostojio doći na svijet. Da, premili naš Spasitelj htjede teškim i mučnim prilikama rogjenja svoga da nam dokaže preveliku ljubav svoju i da nas krepko privoli na ljubav za ljubav. »On, koji hoće, da ga ljubimo — kaže sv. Petar Hrisolog — htjede da se rodi na ovaj i ni na koji drugi način«.

Jošte kažu sv. oci: Hrist Gospodin pokazao nam je namah rogjenjem svojim put u nebo, učio nas primjerom svojim, što je poslije učio riječju. »Sada dovikuje djelom — veli sv. Bernardo — što će poslije riječima učiti.« No ne samo on već i staja, jasli, pelene dovikuju nam i pokazuju put, kojim treba da idemo, ako hoćemo koristi imati od došašća, rogjenja, muke i smrti Spasitelja našega. Prekoredna pohlepa na nedopuštene naslade, na bogatstvo i na časti ovoga svijeta, ili kao što kaže sv. Ivan (I. 2, 16), želja tjelesna, želja očiju i oholost života glavni su izvori svim opačinama i poglaviti uzroci, s kojih premnogo ljudi izgube za uvijek nebo i propadnu u bezdno pakla. Rogjeni Spasitelj uči nas velikim siromaštvom, dubokim poniženjem svojim i dragovoljnim podnošenjem mnogih teškoća, kako nam treba pomenutu trovrsnu želju savlagjivati, tri glavna izvora svim opačinama začepljivati, a nasuprot, ako zaista želimo spasti se, kako nam treba jednako nastojati,

da zemaljske stvari prezremo ili da barem srce svoje za njih ne prilijepimo, u pristojnoj poniznosti prema Bogu i ljudima da živimo i moreći vazda tijelo svoje da se održimo u čistoći, kakvu ište stalež naš. Sve ovo uči nas novorogjeni Spasitelj primjerom svojim. S toga nijesu imali krivo oni sv. oci, koji su jasli Betlehemske nazvali učiteljskom stolicom božanskoga učitelja našega Isukrsta. Svi mi dužni smo ovoga s neba došlog učitelja slušati i po nauku njegovu život svoj udešavati. Što je Otac nebeski kazao s neba docnije, kad se Spasitelj naš krstio na Jordánu i kad se preobrazio na gori, i sada nam kazuje: »Ovo je Sin moj ljubezni, koji je po mojoj volji; njega slušajte«.

U pomenuta dva razloga, s kojih je Hrist hotio da se rodi u staji i u vrijeme neugodno, dvojaki se nauk za nas nalazi. Prvi je po riječima sv. Bernarda: »Ljubimo dijetešce Betlehemsko.« Budući naime da nas je novorogjeni Spasitelj onoliko ljubio i iskao našu ljubav, ljubimo i mi njega ali srcem i djelom a ne samo jezikom iliti besjedom, jer ni on nije nas ljubio samo besjedom nego i djelom. Drugi je nauk: »Gledajmo, da budemo jednaki obličju djetešca ovoga«; naime u siromaštvu, u poniznosti i u preziranju svjetovnih naslada na onaj način, kao što je već rečeno. Jer je već i ovdje istina, što je Hrist Gospodin poslije rekao učenicima postavivši djetešce megju njih, da ne će ući u kraljevstvo nebesko, ako ne budu kao djetešce ovo.

Pomolimo se.

Dopusti, molimo, svemogući Bože, da nas novo po puti rogjenje Jedinorogjenoga tvojega oslobodi, kojih pod grešnim jarmom drži staro sužanjstvo. Po istom Hristu Gospodinu našem. Amen.

26. dan prosinca.

Sveti Stefan prvomučenik.

Jučer smo stetkovali vremeno rogjenje vječnoga kralja našega; danas svjetkujemo pobjedonosnu muku vojnika. Jer jučer kralj naš obučen u odjeću puti (tijela) iz droba utrobe djevičanske izišavši dostoji se pohoditi svijet; danas vojnik iz šatora tijela izišavši preseli se kao pobijedilac u nebo. Onaj učuvavši veličanstvo vječnoga božanstva uze službinski ogrtač puti i izagje na mejdan ovoga svijeta, da vojuje; ovaj svukavši raspadljivo odijelo tijela uzagje u palaču nebesku, da vijekom kraljuje. Onaj sagje puti (tijelom) zastrt, ovaj uzagje krvlju okićen«. Tako počinje sv. Fulgecije biskup Ruspenski († 533) besjedu o sv. Stefanu.

U onijeh, koji su na propovijedanje sv. Petra i ostalih apostola u Jerusalemu vjerovali, bješe jedno srce i jedna duša, i ne bješe megju njima nijedan siromašan; jer mnogi izmegju njih prodavahu njive ili kuće svoje, i donošahu novce, što su dobijali za to, i metahu pred noge apostolima, pa odatle davaše se svakomu, kao što je tko trebao. No kad se učenici Isusovi (kršćani) umnožiše, uzeše Grci t. j. pokršteni Židovi koji su Grčki govorili, mrmlati na Hebreje (pokrštene Židove, koji su govorili Židovski), zato što su se tobože njihove udovice zanemarivale, kad se dijelila hrana svaki dan. Onda apostoli sazvavši mnoštvo učenika rekoše: »Nije pravo, da mi ostavimo riječ Božju, pa da služimo oko stolova. Nagjite dakle, braćo, megju sobom sedam poštenih ljudi, punih Duha svetoga i mudrosti, koje ćemo

postaviti nad ovim poslom. A mi ćemo nastojati oko molitve i oko službe riječi (propovijedanja)«. I izabraše Stefana, čovjeka puna vjere i Duha svetoga, i Filipa i još petoricu. Ove postaviše pred apostole, i oni pomolivši se položiše ruke na njih. Tako rediše apostoli prvih sedam gjakona (službenika crkvenih), kojima je kao i našljednicima njihovim bila dužnost starati se za uboge, kod sv. mise dvoriti svećenike i sv. evangjelje pjevati, i s dopuštenjem viših crkvenih poglavara kršćavati i riječ Božju navješćivati.

I riječ Božja rastijaše, i množaše se vrlo broj učenika u Jerusalemu. I svećenici Židovski mnogi pokoravahu se vjeri. A Stefan pun vjere i sile činjaše velika čudesa megju ljudstvom. A ustaše učeni ljudi iz zbornica Židovskih, da se prepiru s njim; ali ne mogahu odoljeti mudrosti njegovoj, jer je Duh sveti govorio iz njega. Tada pobuniše puk i starješine, i uhvatiše Stefana i dovedoše pred vijeće. I izvedoše lažne svjedoke, koji su govorili: »Ovaj čovjek ne prestaje huliti na sveto pismo i na zakon.« I pogledavši na nj svi, koji su sjedjeli na vijeću, vidješe lice njegovo kao lice angjela. Kad ga zapita veliki svećenik: je li tako? on govori dugu besjedu, u kojoj na kratko ispripovjedi povjest staroga zavjeta i izreče tvrdu svoju vjeru u objave Božje starozavjetne, a pokaza neprestano protivljenje naroda Židovskoga protiv vjerne i divne milosti Božje, i koju besjedu završi ovim riječima: »Tvrdovrati i neobrezanih srdaca i ušiju! Vi se jednako protivite Duhu svetomu, kako oci vaši tako i vi. Kojega od proroka ne progoniše oci vaši? I pobiše one, koji su naprijed kazivali došašće pravednika, čiji izdajnici i krvnici vi sad postadoste.« A Stefan budući pun Duha svetoga pogleda na nebo i vidje slavu Božju i Isusa, gdje stoji s desne Bogu, i reče: »Eto vidim nebesa otvorena, i sina čovječjega gdje stoji s desne Bogu!« Oni pak vičući iza glasa zastisnuše uši svoje i navališe jednodušno na njega. I izvukavši ga iz grada, stadoše ga zasipati kamenjem. I zasipahu kamenjem Stefana, koji je zazivao i govorio: »Gospodine Isuse, primi duh moj!« Onda kleče na koljena i povika iza glasa: »Gospodine, ne primi im ovo za grijeh.« I ovo rekavši usnu u Gospodinu. A ljudi pobožni ukopaše Stefana i veliki plač učiniše nad njim.

U taj dan, kad sv. Stefan pogibe smrću mučeničkom, posta veliko gonjenje na crkvu Jerusalemsku, te se vjerni rasijaše po krajevima Judejskim i Samarijskim osim àpostôlâ. I oni, što su se rasijali, propovijedahu svagdje riječ Božju.

* * *

Sv. Stefan progonjen od neprijatéljâ pogleda na nebo i vidje Isusa gdje stoji s desne Bogu, pa namah zatim zasipan kamenjem kleče na koljena i moli se za krvnike svoje: »Gospodine, ne primi im ovo za grijeh.« Pamti, kuda da pogledaš, kad ti je stradati; naime na Propetoga ili na nebo, koje ti je otvoreno, dok stradaš strpljivo. Isus je gotov, da te potkrijepi i da ti dade plaću vječnu, kad strpljivo podneseš muku. Pogled na nebo olakotit će ti sve, što god ti je podnositi bilo koljko mu drago teško, a misao na Isusa Hrista, koji ti je gotov pomoći, ne će dopustiti, da kloneš i budeš malodušan. Zatim promisli molitvu sv. Stefana. Sv. Maksim piše: »Kad drugi ne bi ni na prijatelje svoje mislio, sv. gjakon misli na neprijatelje i progonitelje svoje i moli se za

njih«. Sv. Stefan je jamačno čuo, kako se Hrist Gospodin na križu molio za neprijatelje svoje: »Oče, oprosti im, jer ne znaju šta čine«. Na ovaj prekrasni primjer božanskoga učitelja ugledao se vjerni učenik. A što da činiš ti? Ako se još gnjeviš na koga u srcu, zatomi taj gnjev namah onaj čas, i moli se još danas Bogu za sve one, koji su te ikada uvrijedili. To ište od tebe primjer Isusa Hrista Spasitelja tvojega, koji je kamo li više stradao od ljudi nego ti. »Ako ti kažeš — piše sv. Augustin — Hrist je mogao to učiniti; ja ne mogu, ja sam čovjek, on je bio Bog i čovjek . . . A ti gledaj na Stefana slugu drugara svoga. Je li Stefan bio čovjek ili je bio Bog? Za cijelo je bio čovjek. Bio je, što si i ti . . . Dakle ako ne možete ići za Gospodinom, idite za slugom drugarom svojim; idite za sv. Stefanom, idite za svima svetim mučenicima. Oni su bili ljudi; bili su sluge drugari tvoji.«

Pomolimo se.

Daj nam, molimo, Gospodine, našljedovati što poštujemo, da se naučimo i neprijatelje ljubiti; jer rogjenje onoga svetkujemo, koji je znao i za progonitelje moliti se Gospodinu našemu Isusu Hristu Sinu tvojemu. Koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vijeka. Amen.

27. dan prosinca.

Sveti Ivan apostol i evangjelist.

Iz ljubavi dogje Sin Božji na ovaj svijet, ljubav bješe mu život i smrt, ljubav usadi u srca učenicima svojim. Ljubav ovu pokaza sv. gjakon Stefan smrću, sv. apostol i evangjelist I v a n dugovječnim vjernim životom. Za to za Božićem i Stefanjem lijepo pristaje današnji svetačac.

Ivan brat apostola Jakoba Starijega (vidi 25. srpnja) rodi se u Betsaidi na jezeru Genesaretskom od oca Zebedeja i matere Salome, koja bješe rògjaka majke Isusove. Zebedej bijaše ribar ali ne posve siromašan pače nešto imućniji, jer je imao najamnike za ribanje (Mark. 1, 20.), i jer je žena njegova Salome sa drugima pobožnim ženama služila Isusu imutkom svojim (Mat. 27, 55.; Mark. 15, 40.), i s njima kupila mìrîsâ, da pomažu mrtvo tijelo Isusovo (Mark. 16, 1.).

Kad Ivan Krstitelj izagje u okolinu Jordansku i uze propovijedati krštenje pokore budući se približilo kraljevstvo nebesko, postade i Ivan Zebedejev učenik njegov. Kada pak Ivan Krstitelj vidjevši Isusa gdje ide reče: »Gle, jaganjac Božji!« dva učenika njegova Andrija i Ivan čuvši ovo otidoše za Isusom. A Isus obazrevši se i vidjevši ih gdje idu za njim, reče im: »Šta ćete?« A oni mu rekoše: »Učitelju, gdje stanuješ?« On im odgovori: »Dogjite i vidite.« I otidoše i vidješe, gdje je stanovao; i ostaše u njega onaj dan. Iv. 1, 35—40. Skupivši Isus prvih pet učenika, megju kojima bješe Ivan Zebedejev, pogje s njima na svadbu u Kanu Galilejsku, gdje učini početak čudésâ, a nakon svadbe pusti učenike da idu kućama na poslove svoje. Za vazda pak pozva Isus k sebi Ivana istom docnije, kad idući pokraj jezera Genesaretskoga nagje dva brata Jakoba i Ivana u lagji sa Zebedejem ocem njihovim gdje krpe mreže svoje, i pozva ih. A oni taj čas ostaviše lagju i oca svojega i otidoše za Isusom. Mat. 4, 21. 22.

Poslije bude Ivan izabran megju dvanaestoricu apostola; tada imagjaše 22 do 25 godina, svakako bijaše najmlagji megju njima. Ivanu i bratu njegovu Jakobu, kad postaše apostoli, nadjede Isus ime Boa-

nerges, to će reći sinovi gromovi, čim se je naznačila revnost njihova za Isusa i vatrena ćud, koju kod nekih zgoda pokazaše. Tako kad stanovnici jednoga Samarjanskoga grada ne htjedoše da prime Isusa, Jakob i Ivan zaželješe oganj s neba, neka istrijebi one stanovnike. Drugda opet kad Isus idući u Jerusalem apostolima naprijed kaza, da će biti predan svojim neprijateljima i osugjen na smrt i na križ raspet a treći dan da će uskrsnuti, tada braća izjaviše preko matere svoje želju, da sjedu jedan s desne a jedan s lijeve Isusu u kraljevstvu njegovu. O jednom i drugom dogagjaju govorismo već u žiću sv. Jakoba.

Ali Ivan pokazivaše ne samo vatrenu ćud i revnost za Isusa nego i toliku ljubav k njemu i imagjaše tako djevičansko čisto biće, da je izmegju svijeh učenika i apostola bio Isusu najmiliji, te on sâm zove sebe učenikom, kojega je Isus ljubio (Iv. 13, 23; 19, 26; 20, 2; 21, 7. 20.). Istina osim Ivana bijahu brat njegov Jakob i prvi apostol Petar osobiti pouzdanici Isusovi, pa više puta jedini svjedoci djela njegovih. Tako ne dade Isus sa sobom ići nikomu osim ove trojice, kad pogje da uskrsne mrtvu kćer Jairovu (Mark. 5, 37. Luk. 8, 51.); i k preslavnomu preobraženju svojemu na brdu Taboru uze Isus samo ovu trojicu (Mat. 17, 1ss. Mark. 9, 1ss. Luk. 9, 28ss); isto tako uze samo ovu trojicu takogjer za najbliže svjedoke svojoj smrtnoj borbi i tjeskobi na gori Maslinskoj (Mat. 26, 37ss. Mark. 14, 33.). No Ivan primi povrh toga od božanskoga učitelja svoga toliko potvrda osobite ljubavi, koje dakako nijesu sve popisane, da se pravo zove ljubimac Isusov. Kad se Isus na pošljednjoj večeri, koju Petar i Ivan ugotoviše po na-

logu njegovu (Luk. 22, 8ss), smuti u duhu, i kad posvjedoči i reče učenicima: »Zaista, zaista vam kažem: jedan izmegju vas izdat će me«, onda se učenici zgledavahu megju sobom, ne znajući, za koga govori. A jedan od učenika njegovih (Ivan), kojega je Isus ljubio, ležaše za stolom na krilu Isusovu. Na njega dakle namiže Simon-Petar, da zapita, tko bi to bio, za koga govori? Onda legavši (Ivan) na prsi Isusove reče mu: »Gospodine, tko je to?« Isus odgovori: »Onaj je, komu ja umočen zalogaj dam«. I umočivši zalogaj dade Judi sinu Simona Iskariota. (Iv. 13, 21—26).

Kad Isusa uhvaćena i svezana ostaviše svi učenici, pogje ipak za njim Ivan i kako je bio poznat kod velikoga svećenika, ugje s Isusom u dvor velikoga svećenika. I Petar idjaše za Isusom izdaleka i stajaše na polju kod vrátâ. Onda izagje Ivan, i reče vratarici, te uvede Petra. Iv. 18, 15, 16. I kad se zatim i ono svrši, što je Isus jasno naprijed kazao, da će se naime svi o njega sablazniti; kad se o njega sablazni i onaj, koji je malo prije govorio, da je gotov s njima umrijeti, i za nj mač trgao, kad se Petar njega tri puta odreče: Ivan se ne sablazni o njega, on ga ne ostavi, već pogje svakuda za njim, i sâm izmegju apostola i učenika stajaše kod križa njegova. Za ovu vjernu ljubav bješe Ivan od božanskoga Spasitelja naplaćen najvećim dokazom pouzdanja: Isus vidjevši mater i ljubljenoga učenika gdje stoje, reče materi svojoj: »Ženo, eto ti sina!« Potom reče učeniku: »Eto ti matere!« I od onoga časa uze je učenik k sebi. Iv. 19, 26, 27.

Na dan uskrsnuća dogje Marija Magdalena na grob rano, i našavši kamen odvaljen od groba, otrča

k Petru i k Ivanu i reče im, da su Gospodina iz groba uzeli. Odmah otrčaše obojica ka grobu, no Ivan trčavši brže dogje prije onamo, i nadvirivši se vidje haljine gdje leže, ali ne ugje. Došavši pak Petar za njim, ugje odmah u grob i nagje haljine tako pometane, kako ne bi za cijelo bile, da je tko mrtva Isusa uzeo iz groba. Tada ugje i Ivan, i vidje i vjerova. Iv. 20, 1—8. Poslije kad učenici Isusovi bijahu na jezeru Genesaretskom, neki od njih pogjoše, da love ribu. I stade Isus na brijegu; ali ga učenici ne poznaše. Prvi ga pozna Ivan te reče Petru: »To je Gospodin«. Iv. 21, 1—7. Ovom zgodom povjeri Isus Petru jaganjce i ovce svoje, da ih pase, to jest preda mu vlast nad svijem kršćanima, da ih vodi u blaženstvo vječno; i podjedno mu naprijed kaza, kakvom će smrću proslaviti Boga, to jest: da će razpet na križu umrijeti. Tada Petar zabrinut za onoga učenika, »kojega je Isus ljubio, koji je i na večeri legao na prsi njegove i rekao: Gospodine, tko je taj, koji će te izdati?« zabrinut dakle Petar za Ivana zapita Isusa za njega: »Gospodine, a šta će ovaj?« Isus mu reče: »Ovako hoću, da ostane, dok ja ne dogjem; šta je tebi do toga? Ti idi za mnom«. Onda izigje ova riječ megju braćom (kršćanima), da Ivan ne će umrijeti. Ali Isus ne reče: ne će umrijeti, nego: ovako hoću, da ostane, dok ja ne dogjem. Iv. 21, 15—23. Isus kaže ovdje za Ivana, da ne će umrijeti silovitom smrću kao Petar, već da će ovako ostati u životu, dok on ne dogje po njega, da ga naravnom smrću uzme k sebi; što se poslije i zbilo. Pripovijedajući ovo Ivan u evangjelju opisuje sebe kao učenika, »kojega je Isus ljubio, koji je na večeri legao na prsi njegove«; tako piše Ivan u dubokoj starosti

svojoj, pa se odatle vidi, za koliku miloštu drži, što je na večeri Isusu legao na prsi, kad se toga još tako živo sjeća i o tome tako rado pripovijeda!

Kolika je bila ljubav Ivanova k Isusu, tolika mu bila i trudba oko vršenja i širenja sv. evangjelja. Primivši Duha svetoga propovijedao nauk Raspetoga u Jerusalemu, zatim u Samariji, gdje krštenima rukopolaganjem udijelj Duha svetoga, to jest sakramenat sv. potvrgjenja, i po različitim mjestima zemlje Židovske i obližnjih pokrajina. Bio s Petrom, kad ovaj u ime Isusovo iscijeli hroma hramu pred vratima. S Petrom bio metnut u zatvor i doveden pred veliko vijeće. Poslije toga bio opet s Petrom i ostalima apostolima bačen u tamnicu i išiban; i s njima se radovao, što je dostojan bio za ime Isusovo sramotu trpjeti. Poučavanje svoje potkrepljivao nebrojenim čudesima. Kad Pavao, četrnaest godina nakon obraćenja svojega dogje u Jerusalem sa Barnabom, apostoli Jakob, Petar i Ivan, koji su se brojili, da su stubovi, dadoše njima desnicu zajedništva. Gal. 2, 1. 9.

Pošto su apostoli po nalogu Hristovu svjedočili za nj u Jerusalemu i po svoj Judeji i Samariji propovijedajući evangjelje, razigjoše se po svijetu, a sv. Ivan pogje u Malu Asiju u grad Efes i s njim presveta Bogorodica (vidi 15. kolovoza). Iz Efesa upravljaše općinama kršćanskim, od kojih je neke on sàm a neke već prije njega sv. Pavao zasnovao.

Kada nečovjek Domicijan car Rimski stade goniti kršćane (oko godine 95. po rogjenju Hristovu), bieše i sv. Ivan ščepan i otpravljen u Rim. Po svjedočanstvu crkvenoga pisca Tertullijana († 220.) i

svetih otaca Jeronima i Augustina metnuše časnoga starinu Ivana pred vratima Latinskima u Rimu u kotao vreloga ulja, ali on izagje iz kotla čistiji i čiliji, nego što je u nj uljezao. Tomu se spomen slavi na 6. dan svibnja. Držeći neznabošci, da je apostol ono sebi učinio čarolijama, osudiše ga u zatočenje na Patmo otok u Egejskom moru, gdje napisa proročku knjigu Otkrivenje (Apokalipsu); u njoj u povorci slika i vigjenja opisuje dalji razvitak kraljevstva Hristova na zemlji, pobjedu njegovu nad židovstvom i neznaboštvom, i prijelaz toga kraljevstva u kraljevstvo nebesko poslije drugoga dolaska Gospodnjega na svršetku vijeka.

Povrativši se sv. Ivan poslije propasti Domicijanove sa Patma u Efes, proslijedi sve do svoje smrti starati se za širenje kraljevstva Božjega na zemlji i za čistoću vjere. U to ime napisa on takogjer osim pomenutoga Otkrivenja još i evangjelje i tri poslanice, što se sve nalazi u Sv. Pismu novoga zavjeta. U evangjelju dokazuje navlastito, da je Isus upućeni Sin Božji; zato napominje osobito one besjede Isusove, u kojima on sâm posvjedočava svoje božansko poslanje i istinu, i pripovijeda onakova njegova djela, koja najjasnije pokazuju slavu Isusa kaoti jedinorogjenoga od Oca. Od poslanica prvu pisa Ivan onim kršćanskim općinama, koje su bile pod njegovom upravom i kojima je s poslanicom poslao evangjelje svoje; u njoj opominje kršćane, da se čuvaju krivih nauka o upućenju Sina Božjega i da se megju sobom ljube. Drugu poslanicu posla pobožnoj ženi po imenu Kiriji, koju takogjer opominje od lažnih učitelja a nagovara na ljubav i postojanost. Treću pisa nekakovu Gaju, da ga pohvali za gostoljubivost.

Sveti Ivan zove se apostol ljubavi, jedno što je njega Hrist Gospodin srdačno ljubio, a drugo što je i on Gospodina ljubio doista zborom i tvorom i druge nagovarao na takvu ljubav. »Ljubimo mi Boga, jer je on nas prije ljubio«, » kad je ovako Bog nas ljubio, i mi smo dužni jedan drugoga ljubiti«, tako piše u prvoj poslanici (4, 11. 19), to bijaše jezgra svim propovijedima i opomenama njegovim, pa kad u dubokoj starosti od 90 godina ne mogaše više u kršćanskim sastancima govoriti dužih govora — kao što piše sv. Jeronim — vazda bi samo ponavljao riječi: »Sinci, ljubite jedan drugoga!« Kad napokon učenicima i braći dodija vazda jedno isto slušati, rekoše mu: »Učitelju, zašto uvijek to govoriš?« On pak dade odgovor dostojan Ivana: »Jer je zapovijest Gospodnja, i ako se samo ovo vrši, dosta je«.

Neki stari pisac pripovijeda, da su krivovjerci sv. Ivanu pružili otrovna pića, a on primiv čašu učini nad njom znak sv. križa, i u onaj par razbi se čaša, a iz nje izagje otrov u obličju zmije na strah i sramotu krivovjercima. S toga se ovaj sv. apostol slikuje držeći u ruci čašu (kalež), iz koje izlazi zmija; i odatle je jamačno nastao takogjer običaj, da se na današnji dan u nekim crkvama blagoslivlja vino i vjernicima nudi kao blagoslov sv. Ivana.

Napokon se sv. Ivanu u dubokoj starosti (bijaše mu do sto godina) ispuni vruća želja, koju izriče na svršetku knjige svoje Otkrivenja: Dogji gospodine Isuse! Dogje naime po nj Gospodin Isus, i uze ga k sebi.

U Hrvatskoj čovjek, kojemu se na krštenju nadjene ime ovoga sv. apostola i evangjelista, zove se J a n k o.

*
* *

Ljubav je Isusova onaj oganj nebeski, koji je Sin Božji bacio na zemlju i za koji je vruće želio, da se zapali u svim srcima (isporedi Luk. 12, 9). Ljubav ova životno je načelo svemu kršćanstvu i svakoj izbranoj duši napose; dà, ona je najveći dar, kojim može Bog čovjeka darovati, dar, u kojem se nalaze svi ostali darovi. No kao što ne može čovjek sâm sebi dati života, ne može sebi dati ni svrhunaravnoga života ljubavi; jer se ova čudesna, prijeko sveta ljubav izlijeva u srca naša Duhom svetim, kao što kaže sv. Pavao (Rim. 5, 5), i nitko ne može doći k Isusu, ako ga sâm Otac nebeski ne dovuče« (Iv. 6, 44.), No tko se ponizno i svesrdno moli, njemu će se dati.

Svemoguća ova ljubav učini Svevišnjega čovjeku tako slična, da možemo u istinu reći: eto, Adam nebeski (Hrist) posta kao jedan od nas! I opet ova ista ljubav nagoni sve duše, u kojima gori, da čeznu i trude se, eda bi postale nalik na njega; eda bi u se utisle njegovu blagost, slatku ljubav njegovu k Ocu nebeskomu i ne samo k bližnjemu uopće nego i k neprijateljima i progoniteljima, i njegovu poniznost i poslušnost do same smrti, a smrti na križu. Jer ova sv. ljubav ne kaže nikad: dosta je! Ona radi neumorno i postojano do svršetka, i gdjegod je ima i gdje živi, ne može se sakriti, kao što nije moći sakriti ni zemaljskoga naravnog ognja. Pače kao što naravni oganj pretvara sve u se, tako i božanski ovaj oganj sva djela, što bivaju u njemu, čini božanskima.

Nebeski oganj ljubavi Isusove sažiše sve lake grijehe, nedostatke i nesavršenstva, pak duša goreći ovim ognjem prije svega nastoji, da božanskomu ljubavniku svomu ugodi junačkim krepostima i da se s njim ujedini. Što većma plamti ovaj oganj u duši, to više potpaljuje nju na čudesna djela i uznosi u svrhuzemske visine. Ljubav ova najveće je čudo u srcu čovječjem ter je nalik na onu kupinu, koju je vidio Mojsije, što je gorjela a nije sagorijevala.

Pomolimo se.

Crkvu svoju, Gospodine, blagostivo obasjaj, da naucima blaženoga Ivana apostola tvojega i evangjelista osvijetljena dogje do darova vječnih. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

28. dan prosinca.

Sveti Mladijenci.

Pred tri dana čusmo u Betlehemu divne glasove vojske nebeske gdje slave Boga na visini i navješćuju na zemlji mir ljudima dobre volje, danas čujemo plač i jauk, zveku oružja ubojitoga i vrisku djece bezazlene; tada vidjesmo angjele gdje silaze s neba i pjevaju, danas vidimo tužne oce i matere oko poklane nejači svoje; tada slavismo rogjenje uzvišenoga Sina, kojemu Bog darova ime koje je nad svako ime da se u ime njegovo pokloni svako koljeno onih koji su na nebu i na zemlji i pod zemljom (Fil. 2, 9. 10), danas slavimo smrt pastirske dječice, kojima svijet ni imena ne zna, ali kojima su imena u knjizi života.

U vrijeme kad se rodi Isus u Betlehemu, vladaše u Jerusalemu pod vrhovnom vlašću Rimskom kralj Herod, koji ne bješe rodom Žid nego Idumejin, pak zbog toga kao i zato što je udvoravajući se neznabošcima Rimljanima u Židovskoj postavljao kojekakve neznabožačke običaje, bijaše Židovima

veoma mrzak. Znajući to bojao se Herod vazda, da mu ne otmu kraljevstvo, pak je pogubio mnoge odlične ljude i od najbližega roda svoga, na primjer tri rogjena sina svoja, za koje bi mislio, da vrebaju kraljevsku krunu.

U to magi na istoku to će reći mudri ljudi, koji se navlastito bave prirodoznanstvom i zvjezdoznanstvom, vidješe zvijezdu, po kojoj su poznali, da se je rodio kralj Židovski to jest mesija spasitelj svijeta, pa dogjoše u Jerusalem i pitaše: »Gdje je kralj Židovski što se rodio? Jer smo vidjeli njegovu zvijezdu na istoku i došli smo pokloniti mu se«. Kad to ču Herod kralj, uplaši se on i sav Jerusalem s njim. I sabravši sve glavare svećeničke i književnike narodne, pita ih, gdje bi se Hrist (mesija) rodio? A oni mu rekoše: »U Betlehemu Judejskom; jer je tako prorok Miheja (5, 2) napisao: I ti, Betleheme, zemljo Judina, ni po čem nijesi najmanji megju kneževskim gradovima Judinim; jer će iz tebe izići knez, koji će vladati nad narodom mojim Israelom«. Onda Herod tajno dozva mudarce, i ispitivaše ih, kad im se zvijezda pojavila. I poslavši ih u Betlehem reče: »Idite i raspitajte dobro za dijete, pa kad ga nagjete, javite mi, da idem i ja pokloniti mu se«. Mudarci pogju; i gle, zvijezda, koju su vidjeli na istoku, ide pred njima, dok ne dogje i stade odozgor, gdje bijaše dijete. A kad vidješe zvijezdu, obradovaše se veoma velikom radosti. I ušavši u kuću, nagjoše dijete s Marijom materom njegovom, i padoše i pokloniše mu se, i otvoriše darove svoje i darivaše ga zlatom, tamjanom i smirnom. Ali primivši u snu od Boga zapovijest, da se ne vraćaju k Herodu, drugim putem otidoše u zemlju svoju.

Kada pak Herod vidje, da uzalud čeka mudarce, razgnjevi se vrlo, i posla perjanike svoje te pobiše svu mušku djecu po Betlehemu i po svoj okolini njegovoj od dvije godine i niže, po vremenu koje je doznao od mudaraca. Tada se zbi, što je kazao Jeremija (31, 15) prorok govoreći: »Glas u Rami ču se, plač i jaukanje mnogo; Rahela plače za sinovima svojim, i ne će da se utješi, jer ih nema«.

Tako je Herod mislio, da će se pogubiti i Isus. Ali čim su mudarci otišli u zemlju svoju, javio se bješe angjel Gospodnji Josipu u snu i kazao mu: »Ustani i uzmi dijete i mater njegovu, pa bježi u Misir, i budi ondje, dok ti ne kažem. Jer će Herod tražiti dijete, da ga pogubi«. I ustavši Josip uze dijete i mater njegovu noću, i otide u Misir. Mat. 2, 1—18.

Ubivši mladijence Betlehemske Herod je prepunio mjeru zločina svojih, krv bezazlene djece vapila za osvetu k nebu, i Bog pravedni čuo glas njezin. Povijest nam kazuje, kakvom strahotnom smrću pogibe Herod dvije godine nakon toga: umrije od bolesti, u kojoj mu je živo tijelo truhnulo, mrzak i gadan sebi samomu i drugim ljudima.

* * *

Poklonimo se odredbama Božjim! One su svagda pravedne, pune mudrosti i pune dobrote k izabranicima njegovim. Bog je dopustio, da Herod gnjevno srce svoje iskali na dječici, ni krivoj ni dužnoj, na njihovu korist, jer su zadobili palme mučeničke te u Crkvi vazda čašćeni bili kao sveti mučenici, kao ugodnici Bogu, kojega su proslavili ne govoreći nego umirući. »Bezbožni neprijatelj — kaže sv. Augustin — ne bi bio nikada mogao bla-

ženim Mladijencima toliko koristiti poslugom, koliko im je koristio mržnjom«. Oni se s toga sada raduju u nebesima u sve vijeke. Ne ljutimo se zato i ne psujmo, kad vidimo neurednosti i nepravednosti na svijetu; ne zavidimo onima, kojima za rukom pogju zli naumi; nijesu zato srećni. »Nemoj se žestiti gledajući nevaljale — kaže ti psalmist (36, 1ss) — i nemoj zavidjeti onima, koji čine bezakonja. Jer se kao trava brzo kose, i kao zeleno bilje vehnu... Još malo pa ne će biti bezbožnika; pogledat ćeš na mjesto njegovo, a njega nema«. Tako se zbilo Herodu. »A pobožni će naslijediti zemlju, i naslagjivat će se množinom mira... Od Gospodina je spasenje pravednicima; on je krepost njihova u nevolji. Gospodin će im pomoći i izbavit će ih; izbavit će ih od bezbožnikâ, i sačuvat će ih, jer se u njega uzdaju«. Pobožni će se u nebu u društvu sa svetim Mladijencima i svijem svecima radovati do vijeka.

Koliko li djece propane za uvijek od zla primjera i opaka nauka roditeljskoga! Od ovakve nesreće učuvana biše dječica Betlehemska. Srećne li smrti njihove! Koliko li zahvaljuju Bogu za nju!

Pomolimo se.

Bože, čiju su hvalu na današnji dan bezazleni mučenici ne govoreći nego umirući ispovjedili, sva zla opàčînâ u nama umrtvi, da vjeru tvoju, koju jezik naš govori, takogjer život djelima ispovijeda. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

29. dan prosinca.

Sveti Toma Kanterburyjski.



Toma Becket rodi se u Londonu godine 1117. od imućna plemića; za majku mu kažu, da je bila krštena Turkinja no veoma bogoljubna, koja sina izmalena nauči bojati se Boga, poštovati presvetu Bogorodicu i činiti djela ljubavi kršćanske. Kad mu bilo dvadeset godina, umre mu majka, a on ostaviv školu mnogo se bavio lovom, psima i pticama. Ali i u svjetovnim poslovima, u kojima je bio rado vigjen zaradi ugodna i duhovita vladanja, učuva ne samo izvanju pristojnost nego i plemenito mišljenje; samo se ne učuva posve od besjeda, koje su previše slobodne, te vrijegjaju čistotu. Po promislu Božjem snagje ga nesreća, u kojoj malo ne zaglavi; tada se žacne od daljega lakoumnog življenja. Produži s toga nauke u Oxfordu i Parizu, a poslije bavi se javnim poslovima. Prijatelji ga preporuče arhibiskupu Kanterburyjskomu Teobaldu, koji brzo pozna njegove velike umne darove, te mu dade priliku, da se još bolje uvješti u pravu crkvenom i državnom najprije u dvoru njegovu a poslije u Bologni u Italiji i u Auxerreu u Francuskoj. Regjen zatim za svećenika mnoge je službe opravljao, mnoge časti sticao, no ako i nije prezirao spoljašnjih počasti i sjajnosti, bio je vazda bogoljuban i dobrotvoran. Zato ga arhibiskup Teobaldo preporuči kralju Engleškomu Henriku Drugomu za državnoga kancelara, najvišega dostojanstvenika u kraljevini; koje Toma i postade godine 1157.

Veliku i uzmožnu službu kancelarsku vršio je Toma s tolikom vještinom i revnošću, da je stanje kraljevine u svakom poslu upravo procvjetalo te podložnici bili srećni i zadovoljni, a kralj postupao sa kancelarom Tomom ne kao sa podložnikom ili činovnikom nego kao sa najpouzdanijim prijateljem. Za nekoliko godina umre arhibiskup Teobaldo pa kralj poželi, da upražnjena najviša crkvena čast u Engleškoj zapadne kancelaru Tomi, nadajući se da

će mu i kod poslova crkvenih u svemu ugagjati. Nasuprot bilo nekoliko birača, koji su se ustručavali glasati za Tomu držeći, da on ne ći biti za visoku duhovnu službu, kad se je dotada bavio više poslovima svjetovnim. No ljudi kraljevi znali su birače privoljeti, da su za arhibiskupa u Kanterburyu, prvoga megju svjema u kraljevini, jednoglasno izbrali Tomu Becketa. A prevariše se obje strane: i kralj i oni, koji su isprva bili protiv Tome.

Toma, ako se do tada i bavio mimo crkvene stvari, počne odmah visoku duhovnu službu izvršivati sa svetim odlukama. Obuče se u odijelo benediktinsko, kakvo su nosili kanonici njegovi, i načini sebi ovaj dnevni red, kojega se tvrdo držao: noću u dva sata ustajati k moljenju časoslova; u zoru nekolicini siromaha prati noge, dijeliti im milostinju i moliti ih za pomoć molitve njihove; o molitvi prvoga časa milostinjar njegov imade dvanaestorici drugih siromaha noge prati i davati im hljeba i mesa; u devet sati sâm služiti misu i u deset udjeljivati ubogima opet milostinju; u tri sata po podne zajednički ručak, kod kojega se čitalo duhovno štivo; ostale časove dana ispunilo učenje, čitanje Sv. Pisma, opravljanje arhibiskupskih službenih posala, saslušavanje molitelja, itd. Svaki dan bi takogjer obišao kakova bolesna svećenika ili redovnika.

No naskoro snagje sv. Tomu teška napast. Kraljevi su Engleški već prije Henrika Drugoga Crkvi oteli mnoga prava i prisvojili sebi vlast nad crkvenim stvarima. Kralj Henrik odrastao je uz takve naopake običaje pak radio kao i stari njegovi. Tomi je bilo tada birati: hoće li po savjesti i dužnosti prava Crkvi natrag iskati i braniti te podnositi ga-

njanje, ili će u miru i prijateljstvu sa kraljem ugodan život provoditi. To je bilo preteško iskušavanje. Za čovjeka, kaki je bio Toma, nije bilo kod toga najteže, što će na se svaliti srdžbu i gonjenje silna vladara, nego to, što će se suprotiti i činiti na žao kralju, koji je njemu doonda pokazivao pouzdanje, prijateljstvo i blagovoljenje, kako nikome drugom u kraljevini. O napast ove vrste spotakao se je već mnogi inače dobrohotni čovjek.

Kralj je iskao od svakoga biskupa u kraljevini zakletvu, da će kraljevske »starinske« običaje držati. Toma izjavi, da će i on učiniti zakletvu ali sa dodatkom: »bez povrede reda svoga« to jest: bez povrede crkvenih zakona, ili ako voli kralj, sa dodatkom: »bez povrede časti Božje.« Kako se kralj s toga vrlo razljutio, nagovarali su ostali biskupi sv. Tomu, neka iz zahvalnosti ka kralju popusti pak dodatak izostavi. No Toma ostane pri riječi sv. Petra apostola (Djela Ap. 5, 29): »Većma se treba Bogu pokoravati nego li ljudima«. Još ga jednom saleti kralj sâm i biskupi i prijatelji uzmu klečećke zaklinjati, neka popusti, da ne svali veliko zlo na svu Crkvu u Engleškoj, tä kralj ne misli Crkvi krivo što učiniti, tek ne će da bude protivljenjem arhibiskupovim postigjen pred svijetom. Smeten i molbama i nagovorima ponukovan obeća napokon Toma bez ikakova dodatka, da će kraljevske starinske običaje u crkvenim poslovima poštovati.

Kada pak poslije iskaše od sv. Tome, da ono obećanje i pismeno potvrdi, a ne htjedoše njemu pismeno obećati, da ne će ništa raditi protiv prava i slobode Crkve, vidi on očito, da mu namještaju pletke, i stane kajati se i žaliti, što je učinio. Držeći

da je zgriješio, ne služi više sv. mise, obavijesti o svemu Rimskoga papu, tuži sebe krivcem i moli za odrešenje. Papa potješi ga, da je pogriješio u neznanju i u navali nužde, a ne u zloj namjeri; neka se ispovjedi i opet služi sv. misu. Skrušenomu arhibiskupu dade se naskoro prilika, da pogrešku popravi: kralju, koji je stao vrijegjati prava crkvena, tako se krepko upre, da ga kralj optuži za uvredu veličanstva i pozove na sud. Toma držeći, da ga čeka tamnica ili gotova smrt, pobjegne preko mora u Francusku; službe svoje ne bi i onako mogao doma vršiti. Henrik Drugi piše tada kralju Francuskomu, neka mu izruči bivšega arhibiskupa Kanterburyjskoga. Kralj pak Francuski odreče poslanicima Engleškim, da je Toma jošte arhibiskup, jer kralj nema vlasti ni najmanjega svećenika zbaciti sa službe crkvene, kamo li arhibiskupa; a Tomi dade časnu pratnju do pape Aleksandra Trećega, koji se baš tada bavio u Francuskoj.

Toma dade papi račun o svemu, što se zbilo; papa odobri postupak njegov i ne htjene pristati, da se Toma odreče časti arhibiskupske, koje je želio učiniti mira radi. Zatim otide Toma u nekakav cistercitski monastir, da u samoći živi Bogu i svojoj duši, dok mu se ne dade zgoda, da se povrati k ovcama svojim. No osvetljivi kralj Henrik ne dade mu ni ondje mira; silu njegovih srodnika, prijatelja i službenika protjera iz kraljevine prinudivši ih najprije, neka mu se zakunu, da će svi glavom ići k arhibiskupu; neka se Toma ojadi gledajući bijedu svojih ljudi. Ali još ne bi dosta kraljevoj osveti: on javi vrhovnomu glavaru cistercitskomu, da će sve cistercite istjerati iz svoje kraljevine, ako Tomi još i dalje

dade zaklon u monastiru. Da ne bude neprilike cistercitima, ode Toma iz njihova monastira u mjesto, koje sâm izabra po dopuštenju kralja Francuskoga.

Napokon iza sedam žalosnih godina dopusti se sv. arhibiskupu, da se povrati na stolicu svoju. Puk ga svagdje dočekivao s glasnim i jasnim veseljem. No biskupi kukavci, koji su ga bili odustavili, i velikaši, koji su pootimali crkvenih dobara pak bili izbačeni iz crkvene zajedini, jednako su njemu zlobili. Već u Londonu naigje na zadjevicu primivši nalog, da namah otide u Kanterbury. Navlastito su pak biskupi, kojima zla savjest nije dala mira, gledali, da iznagju novih žalbi i tužbi na njega. No on tim nimalo ne smetan osta tvrd i postojan u obrani prava crkvenih. Dok se kralju lijepo svigjala svaka iz usta jadnih udvorica, što su sjedjeli na biskupskim stolicama, svaka riječ izušćena od sv. Tome, svaki korak njegov kralja bi samo ozlovoljio ili razgnjevio. Koliko pak je to boljelo sv. arhibiskupa, vidi se iz njegove besjede, koju reče na božić javno sa propovijedaonice; rekavši da crkva Kanterburyjska ima već jednoga mučenika, a skorim da će dobiti i drugoga, doda ove riječi: »Od Isusa Hrista prokleti i od općinstva svetijeh odlučeni i uništeni neka budu svi oni, koji razdor siju megju mnom i megju kraljem i gospodarem mojim.« Već ove riječi krivo doglašene rasrde kralja; a kad na to dogju k njemu tri biskupa, da se potuže na sv. Tomu, što ih je odlučio od Crkve poradi izdajstva crkvenih prava, on se sav razjari i poviče: »Kakve li kukavne i jadne ljude odgojih i podigoh, kad svomu gospodaru vjere ne drže i mirno gledaju, kako mu se ona popina ruga!« Četiri viteza čuvši ove riječi kraljeve, uzmu ih kao

njegovu zapovijest, da ubiju arhibiskupa, i potajno otidu u Kanterbury, i navale ondje na arhibiskupa u crkvi, kad je služio večernju. Duhovnici skoče, da zatvore vrata; ali sâm arhibiskup otvori ih veleći: »Ne brani se, crkva Božja kao kakav vojnički tabor; i ja ću za Crkvu Božju drage volje smrt podnijeti.« Tada reče vitezovima: »Vi se čuvajte, zapovijedam vam u ime Božje, da kojemu od mojih ne učinite što god na žao.« Zatim poklekne, Crkvu i sebe preporuči Bogu, blaženoj Mariji, sv. Dionisiju i ostalim svecima crkvenim zagovornicima, i s istim postojanstvom s kojim se je protivio krivičnim zakonima kraljevim, poda svetu glavu pod bezbožni mač, dne 29. prosinca 1171. Grob mučenikov proslavi se na brzo mnogim čudesima, pak već poslije tri godine proglasi papa Aleksandar Treći Tomu arhibiskupa svecem.

Smrt sv. Tome vrati Crkvi Engleškoj slobodu i mir, jer je kralj Henrik namah ukinuo zakone i običaje Crkvi protivne.

*

* *

U borbi za crkvena prava pa tim i za vjeru katoličku bilo najteže sv. Tomi, što je bio prinugjen raditi unatoč kralju dobrotvoru i prijatelju svomu. A u napast takve vrste možeš i ti i svaki kršćanin doći. Može biti da tebe opominje savjest ili tebi nalaže ispovjednik, da ostaviš službu, u kojoj si — ali gospodari tako su ti dobri, pak bi ih ožalostio, da ih ostaviš! Može biti da si ti dužan po zakletvi svojoj, budući n. pr. lugar, stražar, carinar, prijaviti čovjeka, no koji ti je u rodu ili učinio kojekakve ljubavi. Osjećaš, da te Bog zove u red koji god duhovnički — ali tomu se protive roditelji ili braća, a kako su ti mili i dragi! U takvim prilikama promisli, da nikojemu čovjeku na svijetu nijesi dužan toliko zahvalnosti i ljubavi, koliko Bogu Ocu, Sinu i Duhu svetomu, i da ti je tisuću i tisuću puta bolje, neka ti bude sav svijet neprijatelj, nego da razvrgneš mir s Bogom.

Pomolimo se.

Bože, za čiju je Crkvu slavni biskup Toma poginuo od mačeva bezbožničkih, podaj molimo, da svi, koji zazivlju njegovu pomoć, molbi svojoj postignu spasonosan napredak. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

30. dan prosinca.

Sveta Anisija.

Za vremena tiranina cara Maksimijana, koji je vladao od godine 286. do 305., živjela je — po legendi Simeona Metafrasta — u Solunu djevojčica A n i s i j a, koja u strahu Božjem othranjena od roditéljâ bogatih a hristoljubivih većma je napredovala u krepostima nego li u dobi. Proživjevši dob djetinjsku, u djevojaštvu pokazivala veliku ozbiljnost i smjernost. Kako je bila dobre pameti, svemu se lako nauči, a od nauka ragjala lijepe rodove, pak joj sa lica odsijevala ne samo ljepota tjelesna, nego i krasota duševna. Najviše se bavila kod kuće. Na mladost bi se često puta tužila govoreći: »Prijevarne li dobi, koja zavede ili bude zavedena! Lijepa je stvar starost. Teško meni: dugovječnost, koja rastavlja od nebésâ, zadaje mi žalosti!« Na kratko da kažem, nikad nije prestajala Hrista u pomoć zazivati, i poklecujući zemlju je suzâma kropila.

Kad Anisiji roditelji umru, stane promišljati, šta će sa silnim bogatstvom, jer joj je ostalo nebrojeno zlato i srebro, velika imanja, mnoga stada krupne i sitne stoke, bez broja robova i sluškinja, dragoga kamenja i bisera. Gledajući sve to govorila sebi: »Kako ću se moći spasti kod ovolikoga blaga?« Pak odluči, da će sve razdati udovicama, sirotama i siromasima, a sáma da će ostati u siromaštvu i djevojaštvu. Odlučivši tako, pomoli se sa suzama: »Gospodine Isuse Hriste, svjetlosti prava, izvore besmrtnosti, korijene neraspadljivosti, koji si tajnu djevičanstva začeo u utrobi, koji si materino ime sačuvao neokaljano i neoskvrnjeno; dobri Gospodine, podaj, da ne ostavim zbora djevičanskoga, nego me upiši u broj djevica mudrih, koje nose zapaljeni žižak!« Za tim sve odmah proda, samo reče kupcu: »Ovo pripada ubogima i potrebnima; daj pravednu cijenu, da i ti uzimaš dijel zasluge.« Primivši pak novac, nije samo njega razdavala, već još i druga dobra djela uz to činila: obilazila tamnice i utješavala sužnje, mučenicima rane cijelila zavijajući i zalijevajući, doznavši za bolesnike polazila ih i dvorila. Kada pak sve razda do posljednjega novčića, nastani se u malenoj kućici i radeći rukama nabavlja sebi živež.

Od onda je sa najvećom revnosti činila djela pobožnosti: dan preboravljala čitanjem a noć psalmima i molitvama; za postelju bio joj pod, za prostiraču rogožina, a za pokrivaču vreća; spavala vrlo malo, jer je govorila: »Ne valja da ja spavam, dok moj neprijatelj bdi.« Prolijevala je pak više súzâ, nego je bilo pića, što je pila; i üzdâhâ bilo u nje više nego riječi. A imala toliku želju za Gospodinom te je

mislila, dok je klečala i oči upirala na golu zemlju, da drži noge Spasitelju; najživlja joj bila želja, da se rastvori i bude sa Hristom. Poslije molitve obično bi sv. djevica sve tijelo svoje križem zlamenovala. Napokon vjenča Bog vjernu službenicu poradi velikih zasluga njezinih neuvelim vijencem mučeništva, koje je i sáma željno željela.

Car Maksimijan pogubivši veliku množinu, zasitio se krvi poput divlje zvijeri, kojoj se gadi meso, kad mnogo ljudi razdere. On tobože štedeći kršćane reče, e nijesu dostojni, da budu ubijani caru na oči; nije više voljan davati zgodu, da se popisuju muke njihove, pa tim budu podraživani i drugi na njihovu vjeru; svakomu neka bude prosto njih kao zločince i neprijatelje bogovima ubijati, pa će se tako zatrti spomen njihov. Potom su neznabošci ubijali nebrojene kršćane, te se vršila besjeda proročka (ps. 43, 22): »Tebe radi ubijaju nas cijeli dan, postupaju s nama kao s ovcama za klanje.«

Tada padne Anisiji na um misao, da ide u crkvu, a to bio angjel, koji ju je zvao na mučeništvo. Kad je ulazila na vrata gradska, nastane vreva u narodu; pa kad je zapazi nekakav carev perjanik, od ljepote njezine pače od samoga gjavola podražen, stane pred nju i reče: »Stoj, reci kuda ćeš?« A ona videći njegovu bezobraznost prstom načini na čelu znak križa. On pak bjesniji od zvijeri ne poštujući plemenite i smjerne šutnje pače držeći da je uvrijegjen i prezren, zgrabi djevicu i grubo se na nju osiječe, neka mu kaže, šta je i kuda ide. Jagnjica Hristova hoteći da ga se otrese kratkim odgovorom reče: »Hristova sam službenica, i idem u crkvu.« A on će njoj osorno: »Ali te ne ću pustiti onamo, nego ću te

odvesti, da žrtvuješ bogovima; jer danas slavimo Sunce.« I ovo rekavši povuče prijevjes, da joj otkrije lice. A ona se junački upre i reče: »Kaznit će te Isus Hrist, gjavole!« Perjanik razgnjevivši se osobito na ime Hristovo, izvuče mač i probode joj bok. Anisija dršćući na svem tijelu padne na zemlju i ocrveni je svetom krvlju. Ljudi pak, što su ondje stajali, najprije požale nju onako mladu, i pomisle, da bi se i njima moglo tako što dogoditi, a poslije stanu mrmljati i psovati cara i bezbožnu naredbu njegovu. Pa dogju pobožni kršćani i časno ukopaju ostatke sv. djevice mučenice.

*

* *

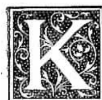
Čudno će se gdjekome činiti, što se sv. Anisija tužila na mladost a slavila starost. I doista mladost najljepše je doba u životu čovječjem, ono je što proljeće u godini. Sa svim tim pravo je imala sv. Anisija, kad se ovaj život mjeri po vječnosti. U mladosti naime ima mnogo pogibelji za dušu, više nego li u potonja doba. Mladost nema razboritosti ni iskustva, misli, da je život dugovječan, gramzi za užitkom, hvali se ljepotom i jačinom, odasvud je oblijeću laskanja i zamame, pak sve to je uzrok, što se mnogi mladi ljudi uvale u teške grijehe. Mnogomu starcu i starici na smrtnoj postelji ništa ne zadaje toliko stiske i muke, koliko mladost i ono, što se za nje dogodilo. Od velikih pogibelji dobi mladenačke nema bolje obrane nego je ona, koju je upotrebljavala sv. Anisija, a to je: što se može manje družiti sa ljudima i što više sa Hristom moleći se, razmišljavajući i primajući sv. sakramente. Navlastito može se reći, da mladi ljudi, koji se svaki mjesec ispovjede i pričeste, najopasnije vrijeme života obično preborave neiskvareni a ipak imadu radosniju mladost nego oni, koji hoće da budu kod svake zabave ne pazeći na bezazlenost svoju.

Pomolimo se.

Bože, koji si megju ostalim čudesima tvoje mogućnosti i slabomu spolu podijelio pobjedu mučeništva, dopusti milostivo: koji blažene Anisije djevice i mučenice tvoje rogjenje svetkujemo, da po njezinim primjerima do tebe koračamo. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

31. dan prosinca.

Sveti Silvestar.


K svecima i sveticama Božjim, kojima žića opisasmo dosada, pridružujemo napokon sv. Silvestra papu, koga na nebesima okruniše.

Silvestar rodio se u Rimu od ugledna roda. Roditelji mu bili kršćani; otac zvao se Rufin, mati Justa. Otac mu rano umro, te ga bogobojazni svećenik Cirin uzeo odgajati i poučavati u tajnama sv. vjere. Svršivši nauke bude primljen u kler (duhovništvo) Rimski i regjen za svećenika još prije velikoga gonjenja, koje car Dioklecijan podiže na kršćane. U onom gonjenju steče Silvestar u vjernijeh veliku ljubav i poštu; jer je s velikom ljubavi posezao za mučenike i ispovjednike Gospodnje; navlastito je pak srdačno dočekivao vjerne, koji bi izdaleka došli u Rim. Tako se u žiću njegovu pripovijeda ovaj dogagjaj: Timotej bogobojazan kršćanin dogje iz Antiohije u Rim, da se pokloni ostacima svetih apostola Petra i Pavla. Od Silvestra bješe lijepo dočekan i ugošćen. Zadržavajući se duže vre-

mena u Rimu davao Timotej bez straha svjedočanstvo vjeri kršćanskoj; ali ga napokon neznabošci uhvate, u tamnicu bace, i kako je postojan bio u ispovijedanju Hristovu, glavu mu odsijeku. Silvestar uzme noću tijelo mučenikovo i poskrbi se, da se časno sahrani u vrtu nekakve odlične kršćanke blizu groba svetih prvijenaca apostolskih. Upravitelj gradski misleći, da je Timotej ostavio mnogo novaca, pa polakomivši se na njih, ščepa Silvestra i zatvori u tamnicu. No upravitelj umre, dok još nije mogao Silvestra ni preslušati, zadavivši se košću od ribe, pa Silvestar bude pušten iz tamnice.

Po smrti pape sv. Melhijada uzvišen bi na stolicu sv. Petra Silvestar godine 314. On je trideset četvrti našljednik Petrov, a prvi namjesnik Hristov, pod kojim je kršćanstvo od Rimskoga cara Konstantina Velikoga zadobilo javno priznanje i potpunu slobodu. Sve pape prije Silvestra poštuju se u kršćanstvu kao sveci i to kao mučenici osim nekolicine, koji se slave kao sv. ispovjednici. Dobivši kršćani slobodu zidali su svagdje crkve na slavu Božju, i sâm car Konstantin na ponukovanje pape Silvestra sagradi mnoge veličanstvene hramove, i nakiti ih svetim slikama i obdari prebogatim darovima.

Sv. Silvestar bio istina sretan, što je za njega Crkva Božja stekla napokon slobodu i mir od javnih oblasti i pače zaštitu od silnoga cara Rimskoga; ali unutrašnji poslovi iskali su od glave crkvene sve jednako veliku pomnju, brigu, trudbu i muku. Netom je bilo nastalo novo krivovjerstvo przneći unutrašnji mir Crkve navlastito u Africi. Za gonjenja naime Dioklecijanova neznabošci otimali kršćanima i spaljivali sv. knjige. Mnogi kršćani voljeli su umrijeti,

nego li sv. knjige predati; ali gdjekoji žacajući se od mûkâ predali su ih neznabožačkim oblastima, pa su s toga bili prozvani predajnici i držani za izdajnike vjere. Biskup Kartaški Mensurije predao neznabošcima mjesto sv. knjiga nekakve knjige krivovjerske, ali mu i to zamjerili biskup Donat i pristaše njegove, i odvojili se od njega, te tako učinili raskolje u Crkvi Afričkoj. Privrženici Donatovi, prozvani donatisti, dodali k raskolju krivih nauka, kao n. p. da su u Crkvi samo pravedni, a to da su oni; samo oni da mogu valjano davati sv. sakramente; zato su krščavali i one, koji bi od katolika prešli k njima. Još iste godine, koje bi sv. Silvestar izabran za papu, vijećao je sabor od sto biskupa u Arlesu u Galliji (Francuskoj) o donatistima, i osudio njihove smutnje i krive nauke; papa Silvestar odobri osudu saborsku.

Velike jade zadade srcu sv. pape Licinije pošljednji neznabožački car Rimski, koji je vladao na Istoku, pa kršćane nemilice progonio. Dobri pastir borio se žarkom i neprekidnom molitvom za duhovno stado.

No još veće jade zadade sv. Silvestru Arijeva sotonska navala na kršćanstvo odričući božanstvo Spasitelju našemu Isusu Hristu. Da se nasuprot stane toj sablazni i da se urede još neki drugi crkveni poslovi, sastanu se godine 325. u gradu Niceji u Maloj Asiji istočni i zapadni biskupi u vaseljenski (općeniti) crkveni sabor, koji je bio prvi iza apostolskoga sabora, što je bio u Jerusalemu oko godine 50. Silvestar nije mogao od starosti ići u daleku Niceju, nego pošlje mjesto sebe dva Rimska svećenika Vida i Vincencija; njima i Osiju biskupu u Kordovi u Španjolskoj povjeri papa predsjedanje u saboru. Sabrani

crkveni oci osude krivi nauk Arijev, sačine vjerovanje čiste vjere katoličke, i postave više spasonosnih crkvenih uredbi.

Nakon mnogih briga i muka za Crkvu Božju premine sv. Silvestar dne 31. prosinca godine 335. s ovoga svijeta na drugi, da dobije krunu pravde od Gospodina pravednoga suca.

*

* *

Imade do četiri stotine svetijeh, kojima smo od 1. siječnja pa sve eto do 31. prosinca motrili život, život najviše mučan a smrt blaženu; motrili smo, kako se tijesnim i strmim putem penju na nebo. Da li su i koliko su čitaoci sámi primjerom njihovim pokrenuti naprijed u kršćanskom mišljenju i življenju, sâm Bog znade. No mnogi izmegju nas bit će prinugjeni sada na svršetku priznati: da su sveci nama svijetlili kao sjajne zvijezde na noćnom nebu, a mi da smo opet, ako za čas i ganuti, u glavnom ostali mlaki i lijeni. Ali svakomu čitaocu bit će barem ta korist, što je bistro poznao, koliko mu još nedostaje k življenju kreposnomu i kako duboko i nisko još stoji prema onim visokim zvjezdama, i kolišan je kržljavac prema onim velikim dušama svetačkim. Sa svim tim ni sámo ovo poznanje, priznanje i poniženje ništa ne koristi, ako sve opet ostaje kako je i bilo. Da unaprijed bude bolje, uzmimo na um i na srce ozbiljsku besjedu Hrista Gospodina (Mat. 7, 13. 14; Luk. 13, 24): »Ugjite na uska vrata; jer su široka vrata i širok put, što vodi u propast, i mnogo ih ima, koji njim idu. Kako su uska vrata i tijesan put, što vodi u život, i malo ih ima, koji ga nalaze! Navalite, da ugjete na tijesna vrata!« Navaliti dakle

valja, svu silu upotrijebiti, da budemo doista pobožniji i kreposniji te ovako svetiji.

Odlučimo sada pod konac stare godine, da ćemo u novoj godini Živote Svetaca iznova čitati svaki dan, ozbiljnije i pomnjivije nego li u godini netom minuloj. Navlastito pak ćemo svaki put, kad pročitamo žiće od dana, pitati sebe: kako da ono, što pročitasmo, upotrijebimo na korist svoju? Pak ne mirujmo, dok što god izvjesno ne odlučimo ili namah ne učinimo, a svakako Bogu se pomolimo, da ono, što smo čitali ili čuli, napreduje u duši našoj.

Na sutrašnji dan ljudi jedan drugomu čestitaju novu godinu; a može svaki od nas sebi učiniti srećnu i čestitu godinu, makar nas iduće godine snašle nevolje kojekakve i sáma smrt. Nastojmo i trudimo se svaki dan, da idemo za svecima Božjim, mnogo da se molimo, svaki mjesec primamo sv. sakramente, svagda da se što bolje pripravljamo za njih, pogrešku za pogreškom zatiremo u sebi, i u mišljenju jednako da postajemo bolji. Ako nam ovo bude zaista najglavniji posao, i ako u istinu uzištemo najprije kraljevstva Božjega i pravde njegove, tada će nam se ostalo dodati — i nova godina bit će nam svakako i istinito srećna i čestita.

Bog nas čuvao i vodio tijesnim putem života kršćanskoga, i dao svjema nama, da jednoć jedan drugoga u društvu svetaca i svetica njegovih pozdravimo riječima: »Hvaljen Isus Hrist!«

A za sve milosti ove godine od Boga dobivene izmolimo crkvenu zahvalnicu (nalazi se kod žića sv. Elisabete 19. studenoga) i na pošljetku:

*

Pomolimo se.

Bože, čijemu milosrgju nema broja i čije dobrote beskonačno je blago, preblagostivomu veličanstvu tvojemu za udijeljene darove zahvaljujemo, tvoju vazda milostivost proseći, da koji moliteljima zahtijevano podaješ, njih ne ostavljajući k idućim plaćama upravljaš. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.



I. Alfabetski imenik svetijeh i blaženijeh

kojima su opisani životi u sva četiri dijela.

(Siječ. = siječanj, velj. = veljača, ožuj. = ožujak. I. dio. — trav. = travanj, svib. = svibanj, lip. = lipanj. II. dio. srp. = srpanj, kol. = kolovoz, ruj. = rujan. III. dio. — list. = listopad, stud. = studeni, pros. = prosinac. IV. dio).

Blaž 3. velj.
Bogojavljenje 6. siječ.
Bonaventura 14. srp.
Bonifacije 14. svib.
Bonifacije 5. lip.
Božić 25. pros.
Brigita 8. list.
Brunon 6. list.
Cecilija 22. stud.
Celestin Prvi 6. trav.
Ciprijan 16. ruj.
Cirjak 8. kol.
Česlav 16. srp.
Četrdeset Mučenika 10. ožuj.
Ćirilo 5. srp.
Ćirilo Jerosolimski 18. ožuj.
Ćirjak 29. ruj.
Damas 11. pros.
Demetrije 26. list.
Desiderije 23. svib.
Dimpna 15. svib.
Dominik 4. kol.
Donacijan 24. svib.
Dorotej 9. ruj.
Doroteja 6. velj.
Edmundo 20. stud.
Eduardo 13. list.
Efrem 9. srp.
Eleazar 1. kol.
Eleuterije 6. ruj.
Eligije 1. pros.
Elisabeta 8. srp.
Elisabeta 19. stud.
Elzearije 27. ruj.
Emerik 5. stud.
Emilijana 19. svib.
Emilijana 24. pros.
Eugenije 13. srp.
Euherije 20. velj.
Eulalija 10. pros.
Eulogije 11. ožuj.
Eusebije 14. kol.
Eustahije 20. ruj.
Ezekiel prorok 23. srp.
Fabijan 20. siječ.
Faustin 15. velj.
Felicijan 9. lip.
Felicitata 5. ožuj.
Felicitata 10. srp.
Feliks 14. siječ.
Feliks 3. srp.
Feliks 24. list.
Ferbuta 22. trav.
Ferdinando 30. svib.
Filip apostol 1. svib.
Filip gjakon 7. lip.
Filip Neri 26. svib.
Filogonije 20. pros.
Florijan 4. svib.
Franciska Rimska 9. užuj.
Francisko Assiški 4. list.
Francisko de Borgia 10. list.
Francisko Paulski 2. trav.
Francisko Saleski 29. siječ.
Francisko Solano 24. srp.
Francisko Xavierski 3. pros.
Fridolin 6. ožuj.
Frumentije 27. list.
Fuska 13. velj.
Gal 16 list.
Galla 5. list.
Gaudencije 25. list.
Genoveva 3. siječ.
Gerardo 24. ruj.
Godefrid 8. stud.
Godeleva 6. srp.
Godrik 21. svib.
Gorgonije 9. ruj.
Gregorije Nazijanški 9. svib.
Gregorije Veliki 12. ožuj.

Guntram 28. ožuj.
Gvidon 12. ruj.
Gvilelmo 16. trav.
Gvilelmo 26. trav.
Gjuragj 24. trav.
Hedviga 17. list.
Hieron 7. stud.
Hilarije 16. ožuj.
Hilarion 21. list.
Hildegarda 17. ruj.
Honorat 16. siječ.
Hristijana 10. siječ.
Hristijana 15. pros.
Hristovo obrezanje 1. siječ.
Hristovo preobraženje 6. kol.
Hristovo rogjenje 25. pros.
Hugon 1. trav.
Hugon 17. stud.
Ida 13. trav.
Ida 4. ruj.
Ida 3. stud.
Ignacije Bogonosac 1. velj.
Ignacije Loyolski 31. srp.
Ilija prorok 20. srp.
Irenej 28. lip.
Irenej 3. srp.
Isidor ratar 10. svib.
Isidor Sevillski 3. trav.
Ivan apostol i evangj. 27. pros.
Ivan Damaštanski 6. svib.
Ivan Fermski 9. kol.
Ivan Gvalberto 12. srp.
Ivan Hrvat 23. lip.
Ivan i Pavao 26. lip.
Ivan Kapistranski 23. list.
Ivan Kentski 20. list.
Ivan Kratki 22. list.
Ivan Krstitelj 24. lip.
Ivan Ljestvičnik 30. ožuj.
Ivan Milostivi 23. siječ.
Ivan Nepomučki 16. svib.
Ivan od Boga 8. ožuj.
Ivan od Križa 24 stud.
Ivan Prvi 27. svib.
Ivan Sahagunski 12. lip.
Ivan Španjolac 25. lip.
Ivan Zlatoust 27. siječ.
Ivana Franciska 21. kol.
Jakob Mlagji apostol 1. svib.
Jakob Rasječeni 27. stud.
Jakob Stariji apostol 25. srp.
Jeronim 30. ruj.
Jeronim Emilijan 8. velj.
Jona 29. ožuj.
Josafat 14. stud.
Josip 19. ožuj.
Josip Arimatejski 17. ožuj.
Josip de Calasanza 27. kol.
Josip Kopertinski 18. ruj.
Jovita 15. velj.
Juda Tadej apostol 28. list.
Julija 22. svib.
Julita 30. srp.
Juta 13. siječ.
Kajetan 7. kol.
Kaliopije 7. trav.
Kallist 14. list.
Kamilo 18. srp.
Kanut 19. siječ.
Karlo 4. stud.
Kasijan 13. kol.
Kastul 26. ožuj.
Katarina 25. stud.
Katarina Gjenovska 15. ruj.
Katarina Sienska 30. trav.
Katarina Švedska 24. ožuj.
Kazimir 4. ožuj.
Klara 12. kol.
Klemento 23. stud.
Kleofa 25. ruj.



II. Alfabetski imenik stvari

o kojima je govor u poučenjima u sva četiri dijela.

